Jaarstukken 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1
Leeswijzer 3
A. Jaarverslag 4
Kerngegevens 5
Algemene beschouwing 6
Financieel verslag 7
Beleidsparagrafen 18
Beleidsparagraaf 1 Bestuur en dienstverlening 19
Beleidsparagraaf 2 Sociaal Domein 21
Beleidsparagraaf 3 Bezuinigingen 23
Beleidsparagraaf 4 Investeringsprogramma 25
Programmaverantwoording 29
Programma's 30
Programma 1 Volkshuisvesting 31
Programma 2 Economie 38
Programma 3 Bereikbaarheid en mobiliteit 45
Programma 4 Groene leefomgeving en milieu 55
Programma 5 Ruimte en cultuurhistorie 67
Programma 6 Onderwijs 76
Programma 7 Veiligheid 83
Programma 8 Integraal beheer openbare ruimte 89
Programma 9 Cultuur 101
Programma 10 Sport 107
Sociaal domein 112
Programma 11 Samenleving 113
Programma 12 Inwonersondersteuning 121
Programma 13 Opvang en bescherming 133
Programma 14 Inkomen 142
De organisatie 149
Programma 15 Raad en raadsgriffie 150
Programma 16 Bestuur en dienstverlening 155
Programma 17A Exploitatie gronden 165
Programma 17B Vastgoedmanagement 171
Programma 18 Financiering en algemene dekkingen 176

Verplichte paragrafen 182
Paragraaf 1 Kapitaalgoederen 183
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 190
Paragraaf 3 Verbonden partijen 198
Paragraaf 4 Lokale heffingen 217
Paragraaf 5 Financiering 219
Paragraaf 6 Grondbeleid 225
Paragraaf 7 Bedrijfsvoering 228
B. Jaarrekening 231
1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 232
2. Balans met toelichting 234
2.1 Balansontwikkeling 235
2.2 Balans 237
2.3. Balanstoelichting 239
3. Programmarekening 251
3.1 Programmarekening over begrotingsjaar 2015 252
3.1 Programmarekening over begrotingsjaar 2015 252
3.2 Toelichting op programmarekening 254
3.3 Belangrijkste verschillen in de staat van baten en lasten 255
3.4 Incidentele baten en lasten 259
3.5 Overzicht van reserves 262
3.6 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 264
3.7 Onvoorzien 265
3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 266
3.9 Analyse begroting (on)rechtmatigheid 267
3.10a SISA Bijlage 269
3.10b IMG Bijlage - IIO Bijlage 271
4 Controleverklaring 272
Bijlagen 273
Lijst met afkortingen 274

Leeswijzer

De jaarstukken 2015 bestaan uit de volgende onderdelen:
Deel A: het jaarverslag, dat bestaat uit de algemene beschouwing, het financieel verslag, de beleids- en verplichte paragrafen en de programmaverantwoordingen.
Deel B: de jaarrekening met de balans en de programmarekening
Het derde onderdeel is het bijlagenboek, waarin diverse financiële specificaties zijn opgenomen.

In 2015 is het project Versterken sturend vermogen van de beleidscyclus gestart. De eerste veranderingen zullen in de begroting 2017 worden doorgevoerd.
Aangezien de jaarrekening volgend is op de begroting zijn de resultaten in de jaarrekening 2017 zichtbaar.
Naast de gebruikelijke PDF van de jaarrekening is op de site van Zwolle ook een versie van de jaarrekening te vinden die "doorklikbaar" is.

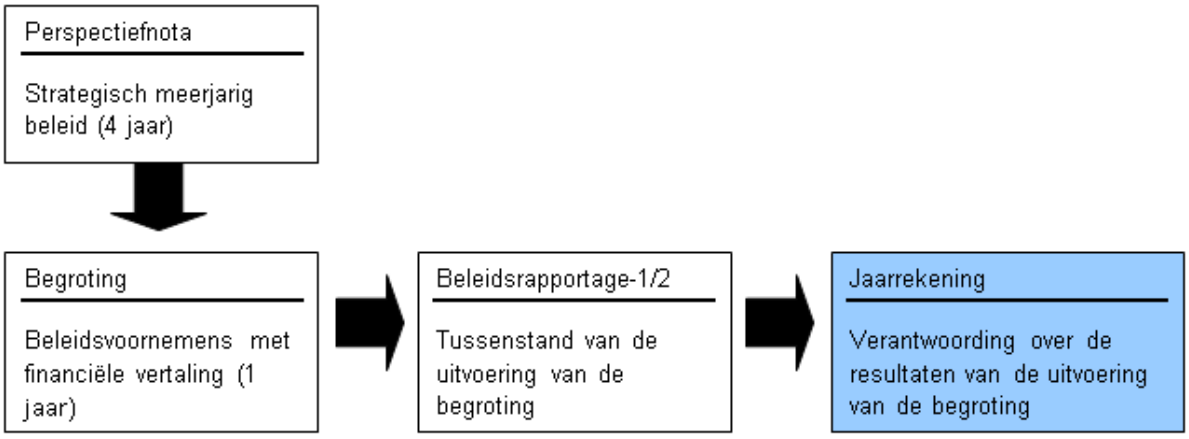

Kengetallen zijn te vinden op http://www.zwolle.nl/beleid/staat-van-zwolle
De voortgang rond de grote projecten is te vinden op http://bit.ly/PnCQSY

A. Jaarverslag

Kerngegevens

Kerngegevens	jan'15	jan'16	Zwolle in %	G-27*) in %
Sociale structuur				
0 t/m 14 jaar	23.249	23.091	19	16
15 t/m 34 jaar	33.835	34.280	27	28
35 t/m 64 jaar	48.804	49.163	39	40
65 jaar e.o.	17.968	18.370	15	16
totaal	**123.856**	**124.904**	**100**	**100**
autochtonen	104.112	104.766	84	75
allochtonen	19.744	20.138	16	25
totaal	**123.856**	**124.904**	**100**	**100**
alleenstaand	18.060	18.728	35	43
1-ouderhuishouden	3.215	3.294	6	7
2 phh. zonder kinderen	15.230	15.297	28	26
overige huishoudens met kinderen	15.116	15.098	28	23
overige huishoudens zonder kinderen	1.432	1.400	3	1
totaal	**53.053**	**53.817**	**100**	**100**
% huishoudens onder 105% van het sociaal minimum			9,4	12,3
% van de bevolking (15-64) arbeidsongeschikt (WIA/WAO/WAZ/Wajong)			7,8	8,0
% van de bevolking (15-64) in de bijstand (WWB)			4,1	5,1
% personen met heel jaar inkomen met een midden of hoog inkomen			62	58
Fysieke structuur				
oppervlakte (ha)	11.936	11.936		
woonruimten	55.058	55.770		
% huurwoningen			48	50
% koopwoningen			52	50
Economische structuur				
aantal bedrijfsvestigingen (april 2015)	8.327			
aantal banen (april 2015)	90.044			
netto arbeidsparticipatie (werkzame beroepsbevolking in % van 15-64 jarigen)			69	64
% niet-werkende werkzoekenden in de potentiële beroepsbevolking			11	14
netto oppervlakte bedrijventerreinen (ha)	566			
v.v.o. kantorenvoorraad in m2	772.500			
Kwaliteit van bestuur				
opkomstpercentage gemeenteraadsverkiezingen 2014			58,2	48,9

*) tot de G-27-gemeenten behoren:

Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Arnhem, Breda, Deventer, Dordrecht, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Heerlen, Helmond, Hengelo, Den Bosch, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, Sittard-Geleen, Tilburg, Venlo, Zaanstad en Zwolle

Algemene beschouwing

Het jaar 2015 was Zwolle op allerlei gebied volop in beweging en in samenwerking met velen zijn mooie resultaten behaald.

Bij de start van 2015 waren de ogen gericht op het sociaal domein. De sociale wijkteams werden operationeel, terwijl nog veel onduidelijk was rond de decentralisaties. Ondanks dat zijn we er in geslaagd om de zorg en ondersteuning “gewoon” door te laten gaan. Tegelijkertijd moesten er echter nieuwe routines worden opgebouwd en gewenste veranderingen in het kader van de bezuinigingen worden doorgevoerd. Aan het eind van dit verslagjaar zijn we van mening dat de transitie verantwoord is verlopen.

Zwolle heeft meegewerkt aan crisis- en noodopvang van vluchtelingen, waarbij we in regionaal verband hebben samengewerkt met provincie en omliggende gemeenten. Veel inwoners hebben weer op allerlei manieren hun steentje bijgedragen om de opvang in de IJsselhallen in goede banen te leiden. Ook zijn in 2015 de voorbereidingen gestart voor de vestiging van een asielzoekerscentrum en zijn plannen gemaakt in samenspraak met partners in de stad om statushouders op te vangen en te begeleiden

Economische gezien heeft Zwolle (en de regio) na de economisch crisis de opgaande lijn weer te pakken. In 2015 heeft groei van de werkgelegenheid plaats gevonden en mochten wij bedrijven als Ikea en Wehkamp verwelkomen op Hessenpoort. Samen met Meppel en Kampen hebben we de Port of Zwolle vormgegeven.
De bereikbaarheid van de binnenstad is sterk verbeterd door de vernieuwing van de Pannenkoekedijk. Ook hebben de oude Vismarkt en het Eiland een face lift ondergaan teneinde de kwaliteit van de binnenstad te verbeteren. De culturele sector heeft veel bezoekers getrokken. Hedon en de Fundatie timmeren landelijk aan de weg. Met de corporaties werken wij samen om de versnellingsactie sociale woningbouw inhoud te geven. De multimodale knoop Zwolle heeft met de opening van de reizigerstunnel een nieuw gezicht gekregen en de voorbereidingen van de busroute in Spoorzone zijn vergevorderd.

Op allerlei niveaus zijn initiatieven genomen mede ondersteund door Initiatiefrijk Zwolle. Veel ontmoetingen hebben plaats gevonden om een bijdrage te leveren aan de agenda Sport & bewegen, om mee te werken aan en een nieuw concept om de cultuurhistorie van de binnenstad beter voor het voetlicht te brengen. Ook hebben inwoners en partners meegedacht over de toekomst van de binnenstad. Met het onderwijs wordt gewerkt aan de agendaonderwijs. Al deze activiteiten hebben resultaat opgeleverd zoals de Groene agenda of worden in 2016 opgeleverd, zoals de cultuurnota.
Wij hebben de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Kernbegrippen daarin zijn “gastvrij en op maat”. Onze ambitie is tot de top van de dienstverlenende gemeenten in Nederland te horen. Adequate dienstverlening ondernemers en inwoners met vlotte afhandelingstermijnen, klantgericht, zoveel mogelijk digitaal en met passende regels.

Regionale samenwerking krijgt steeds meer vorm. De Regio Zwolle, een 'coalition of the willing', pakt gezamenlijk problemen aan en benut kansen. De Regio opereert met toenemend succes op het terrein van landelijke positionering, economie, arbeidsmarkt, regiopromotie, woningbouw, kennis delen, plannen afstemmen. De succesvolle bestuurlijke samenwerking in de Regio Zwolle is in Den Haag, maar ook in andere delen van het land niet onopgemerkt gebleven.

Nieuwe opgaven en veranderingen zijn in 2015 manifest geworden. De komende jaren zal dat onze aandacht vragen.
In 2015 hebben we in het kader van het programma Agenda Stad van het ministerie van Binnenlandse Zaken de Citydeal klimaatadaptie gesloten. Samen met andere gemeenten brengen wij de opgaven die klimaatverandering met zich meebrengt in beeld.
De woningmarkt trekt weer aan. Er zijn in 2015 meer woningen gebouwd dan geprognotiseerd. De woningmarkt is echter veranderd en wij zijn voorbereidingen gestart om beleid aan te passen.
De retail in de binnenstad staat onderdruk. Dit maakt dat we samen met ondernemers en andere gebruikers van de binnenstad hard moeten werken om de aantrekkelijkheid van de binnenstad te behouden. (bijvoorbeeld Broerenkwartier) Dergelijke opgaven vragen om een andere positionering van de gemeente. Veel meer gericht op het aanjagen van ontwikkelingen en het scheppen van randvoorwaarden. Hetzelfde geld voor duurzaamheid.
Het sociaal domein gaat de fase van transformatie in. In 2018 wordt de Omgevingswet ingevoerd die de gang van zaken in het fysiek domein sterk zal beïnvloeden en om een aanpassing van onze manier van werken vraagt.

We sluiten 2015 af met een voordelig resultaat van € 7mln. De verbetering in het stedelijk economisch functioneren komt tot uitdrukking bij de leges en het resultaat van de MPV. De cijfers voor het sociaal domein zijn gebaseerd op voorlopige cijfers. De eindafrekeningen van de diverse zorgaanbieders, Sociale Verzekeringsbank (SVB) en het Centraal administratiekantoor (CAK) zijn niet op tijd ontvangen om in de jaarrekening te verwerken. Het risico dat de eindafrekeningen afwijken van de voorlopige cijfers wordt afgedekt middels de risicoreserve sociaal domein.
In de berap 2 2015 is het voordelig lager ingeschat. Enerzijds is dit het gevolg van het ten tijde van de berap niet kunnen beschikken over de rapportage van de SVB. Op basis van de inmiddels ontvangen voorlopige rapportage blijkt dat de PGB uitgaven ca. € 2 mln. lager uitvallen dan geraamd. Anderzijds is het voordeel ontstaan door een zekere mate van behoedzaamheid, omdat het verloop van de diverse uitgaven in de loop van 2015 nog onvoldoende konden worden gemonitord. Hierbij valt met name te denken aan de vervoer- en woonvoorzieningen, Wtcg en maatschappelijk participatie.
Het voordelig resultaat op de overige programma’s (€ 3 mln.) wordt deels veroorzaakt door incidentele meevallers die in het najaar zijn ontstaan, onder andere een vrijval van € 0,8 mln. uit de voorziening in verband met vervallen risico’s met betrekking tot de overgang van Essent naar RWE en een voordeel van € 0,5 mln. op de inkomsten en uitgaven voor de bouwleges (openeindregeling). De post onvoorzien is voor € 0,4 mln. onbenut gebleven.
De structurele voordelen (€ 1 mln.) zijn in de berap voorzien, maar waren toen nog niet te kwantificeren. Naast het voordeel op de Veiligheidsregio, zijn voordelen ontstaan bij het leerlingenvervoer en de OZB. De structurele voordelen zijn verwerkt in de Berap 2016 en Perspectiefnota 2017-2021.

Financieel verslag

Omvang en samenstelling uitkomsten jaarrekening 2015

Het voordelige gerealiseerde resultaat bedraagt € 7.223.613 ten opzichte van de laatst gewijzigde begroting 2015.
In de cijfers van de laatst gewijzigde begroting zijn de uitkomsten van de Beleidsrapportages 2015 al verwerkt, evenals de per saldo neutrale budgettaire gevolgen van de nadien t/m raad van 14 december genomen raadsbesluiten. Het in de gewijzigde begroting verwerkte resultaat van de eerste Beleidsrapportage 2015 was € 2,7 mln. negatief en de tweede € 0,3 mln. negatief.
Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 2015 is er dus ook sprake van een voordelig resultaat van € 3,8 mln.

Onderstaand gaan wij kort in op de samenstelling van het voordelig resultaat van de jaarrekening ad € 7,2 mln. vanuit de volgende invalshoeken:

- uitsplitsing resultaat: resultaat vóór en na bestemming (mutatie eigen vermogen)
- specificatie resultaten per pijler

Resultaat vóór en na bestemming

Het feitelijke resultaat van de jaarrekening 2015 komt overeen met de mutatie in het eigen vermogen in het boekjaar.	bedragen x € 1.000
Saldo eigen vermogen per 31-12-2015 (inclusief resultaat 2015)	€ 124.857
Saldo eigen vermogen per 1-1-2015 (inclusief resultaat bestemming 2014)	€ 126.120
Resultaat voor bestemming 2015 (saldo van baten en lasten)	€ -1.263
In de exploitatie zijn resultaatbestemmingen verwerkt volgens bestaand beleid:	
Het saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves bedraagt:	€ 8.487
Per saldo een voordelig resultaat inclusief toegestane verrekeningen met reserves	€ 7.224

Specificatie resultaat naar pijler
De samenstelling van de concernuitkomst 2015 blijkt uit onderstaand overzicht:
+ meevallende uitkomst rekening 2015 t.o.v. laatst gewijzigde begroting 2015
- tegenvallende uitkomst rekening 2015 t.o.v. laatst gewijzigde begroting 2015

Programmaverantwoording	bedragen x € 1.000
Uit de Programma's	€ 1.812
Uit het Sociaal domein	€ 4.187
Uit de Organisatie	€ 1.225
Concernuitkomst resultaat	€ 7.224

Belangrijkste verschillen in de staat van baten en lasten
Voor een uitvoerige toelichting op de verschillen tussen de rekening en de laatst gewijzigde begroting verwijzen wij naar de verantwoording per programma. Hierin worden ook de verschillen voor en na resultaatbestemming toegelicht en wordt ook nader ingegaan op het structurele dan wel incidentele karakter van ontstane verschillen. Wij volstaan op deze plek met vermelding van de belangrijkste verschillen (verschillen op productniveau > € 200.000) waarbij uitgegaan is van het gerealiseerde resultaat, dus in deze verschillen zijn de onttrekkingen aan c.q. stortingen in de diverse reserves al meegenomen. Aansluitend volgt een summiere toelichting met de bedoeling om op hoofdlijnen een beeld te krijgen van de belangrijkste verschillen.

Verschillen op productniveau > € 200.000
Bedragen x € 1.000

	Voordelig verschil	Nadelig verschil
Uit de Programma's		
Beleid stedelijke vernieuwing	370	
Economische deelnemingen	854	
Onderwijshuisvestingsbeleid	260	
Leerlingenvervoer	318	
Integrale veiligheid	297	
Groenbeheer		261
Sportaccommodaties	219	
Uit hetSociaal domein		
Beleid meervoudige problematiek		468
• Jeugd		
• AWBZ-jeugdzorg		4.334
• Individuele voorz. PGB Jeugd	792	
• Jeugd- en opvoedhulp	6.073	
• ZVW-jeugdzorg GGZ		2.262
Individuele begeleiding		
• Kortdurend verblijf	355	
• Dagbesteding	715	
• Diensten in en aan huis	1.493	
• Eigen bijdrage WMO/JZ		972
Externe advisering	249	
Maatschappelijke participatie	440	
Sociale werkvoorziening	214	
Vervoersvoorziening	419	
Woonvoorzieningen	472	
Algemene bijstand		238
Maatwerkvoorzieningen Wtcg	533	
Uit de Organisatie		
Burgemeester en Wethouders		242
Ondersteuning bestuurlijk proces	451	
Saldi kostenplaatsen		567
Bouw	533	
Voorbereidingsprojecten		3.549
Af te sluiten projecten		1.775
Verhuurde panden eindbeheer		423
Uitkering gemeentefonds	471	
Reserve verrekeningen	4.263	
Bel. OZB, precario, toeristenbel.	610	
Stelposten	729	
Onvoorziene uitgaven incidenteel/structureel	410	

Toelichting op hoofdlijnen van de belangrijkste verschillen

Beleid stedelijke vernieuwing +370
Dit voordeel heeft betrekking op het project Ittersummerlanden. Het project wordt afgesloten bij de jaarrekening 2015. Hierdoor valt € 370.000 van de reserve nog uit te voeren werken vrij. Ten tijde van de opstellingen van berap 2 was wel duidelijk dat er een voordeel zou ontstaan maar was, in verband met een nog openstaande vordering, onzeker hoe hoog dit voordeel zou zijn.

Economische deelnemingen +854
N.a.v. de verkoop van Essent aan RWE is een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening aangehouden (in jargon: in escrow gestort). Hiervoor was een voorziening getroffen voor het Zwolse deel van de verkoopopbrengst. In 2015 is wederom een deel van de escrow vrijgevallen. Dit was bij berap 2 nog niet bekend.

Onderwijshuisvestingbeleid +260
Het positieve resultaat op dit product bestaat uit meerdere onderdelen, waarbij de belangrijkste overschotten de volgende betreffen: € 113.000 op vandalismeschade, € 57.000 op huren omdat de groei van de islamitische school niet zodanig was dat er noodlokalen gehuurd moesten worden en € 62.000 op tijdelijke huisvestingsvoorzieningen; het hiervoor bij de Jaarrekening 2014 gereserveerde bedrag bleek onnodig. Verder was er ook een tekort op OZB. De lagere WOZ waardes wogen niet op tegen de aanzienlijk hogere tarieven dan begroot, waardoor een tekort van € 52.000 ontstond.
Ten tijde van berap 2 was dit niet bekend.

Leerlingenvervoer **+318**
In verband met een gunstigere aanbesteding en een lager aantal aanvragen valt het product leerlingenvervoer lager uit. Het betreft een zogenaamde open eind regeling die bij berap 2 onvoldoende aandacht heeft gekregen. Deze meevaller is voor een bedrag van € 275.000 structureel.

Integrale veiligheid **+297**
De Veiligheidsregio laat ook dit jaar een voordeel zien op haar exploitatie. Hierdoor wordt de bijdrage van de gemeenten lager. In berap 2 is hiervan al melding gedaan maar aangezien er nog geen besluitvorming had plaatsgevonden over de bestemming van dit voordeel kon hier nog niet mee gerekend worden.
De verwachting is dat er een structureel voordeel ontstaat van ca. € 250.000.

Groenbeheer **-261**
De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de schade als gevolg van de julistorm. Bij Berap 2 is aangegeven dat een deel van de stormschade opgevangen kon worden met meevallers op andere producten binnen het programma BOR. Dat is voor 41% gelukt.

Sportaccommodaties **+219**
Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door diverse factoren. Er is een overschot op energielasten zwembad de Vrolijkheid en het budget op doorbetaling van huurinkomsten buitenschools gebruik was onnodig groot. Ook zijn er extra huurinkomsten die betrekking hadden op het boekjaar 2014 en zijn er nog ontvangen erfpachtbaten bovenop het afkoopbedrag van de erfpacht voor het stadion die al bij berap 2 was gemeld..
Het jaarrekeningresultaat is structureel voor een bedrag van ca. € 60.000 en wordt betrokken bij de bezuinigingsopgave sport.

Beleid meervoudige problematiek **-468**
Deze incidentele overschrijding komt met name tot stand door de problematiek rondom de Sociale Verzekeringsbank. Om deze problemen voor de gemeente te beperken is er extra ingehuurd. Daarnaast heeft de opzet voor de monitoring meer inzet gekost dan gepland is.

Jeugd **+269**
(AWBZ, PGB jeugd, jeugd en opvoedhulp, GGZ)
De regionale jeugdzorg heeft een te kort van ca.€ 8,5 mln, mede door tekorten op GGZ en LVB. Het aandeel van Zwolle is hier € 1,4 mln. Nadat bekend werd dat de regio mogelijk tekorten zou hebben, is er gestuurd op de lokale gelden om het tekort van regionale jeugdzorg op te vangen. Tevens is er een restant op het lokale deel door vertraging in het opstarten van de innovatieprojecten. De prognoses van regionale jeugdzorg kosten zijn niet hard, gezien deze onzekerheid is het budget bij Berap 2 in relatie tot het verwachtte voordeel op het lokale deel budgettair neutraal verwerkt. Op basis van de meest recente cijfers (nog steeds voorlopig en niet hard) zal het voordeel op lokale middelen enigszins hoger liggen dan het verwacht tekort op regionaal budget.

Individuele begeleiding **+1.591**
(Kortdurend verblijf, dagbesteding, diensten aan huis, bijdrage WMO)
Het voordeel is ontstaan bij Zorg in Natura evenals in de Persoonsgebonden budgetten bij hulp in het huishouden.
De PGB-uitgaven voor dagbesteding kunnen niet exact per product gesplitst worden op basis van de rapportage van de SVB. De voorlopige boekingen zijn op moment van schrijven gebaseerd op de tijdelijke rapportage van het SVB, de definitieve rapportage zal rond juni aangeleverd worden. Op basis van de tijdelijke rapportage blijkt dat 80% van de totale PGB besteed is, dit verklaart grotendeels het voordelig saldo op individuele begeleiding. Bij het opstellen van de berap 2 was de rapportage vanuit de SVB nog niet beschikbaar. Er is uitgegaan van ca. 90-95% uitputting. Uit de nu beschikbare voorlopige rapportage van de SVB blijkt dat deze uitputting op ca. 80% ligt. De verwachting is dat door het trekkingsrecht de uitputting van de PGB lager uitkomt, of dat in deze mate structureel is, is nu nog niet te bepalen. Nadere (landelijke) informatie en analyse zal hierover meer duidelijkheid kunnen geven.

Externe advisering **+249**
Het voordeel is het gevolg van minder gebruik van indicering en advieskosten van externe partijen. Dit is onder andere het resultaat vanwege extra inzet op de deskundigheidsbevordering van de eigen consulenten. Voor 2016 zal dit budget gedeeltelijk ingezet worden voor de inzet van de GGD, vanwege de wettelijke taak voor het toezicht in de WMO.

Maatschappelijke participatie **+440**
Het verschil is onder andere ontstaan op het onderwerp re-integratie. Deze is met name tot stand gekomen door de lagere lasten door inzet van goedkopere loonkostensubsidies via uitzendbureaus in plaats van rechtstreeks bij de werkgever. Dit is bij Berap 2 te voorzichtig ingeschat.

Sociale werkvoorziening **+214**
Door een gunstigere inkoop van de WSW-dienstverlening vallen de lasten lager uit dan bij berap 2 is ingecalculeerd. Met daarbij een bijdrage vanuit product Groen voor het door de Wezo uitgevoerde winterwerk, is er op het product Sociale werkvoorziening een voordelig saldo ontstaan.

Vervoersvoorziening **+419**
Vanwege een gunstige aanbesteding is dit voordeel ontstaan. Deze aanbesteding loopt tot en met 2017, waarna een nieuwe aanbesteding plaats zal vinden. Bij Berap 2 is er reeds een voordeel van €. 0,7 mln. gemeld op dit product, het voordeel komt hoger uit en blijkt te voorzichtig te zijn ingeschat.

Woonvoorzieningen +472
Mede als gevolg van het invoeren van de eigen bedrage, blijken de aanvragen voor woningaanpassingen structureel lager te liggen. Het voordeel ten opzichte van berap 2 komt voornamelijk omdat de verwachting was dat er nog enkele grote woningaanpassingen zouden volgen. Deze blijken niet meer in 2015 gerealiseerd te zijn en komen daarmee ten laste van het beschikbare budget 2016. De eigen bijdrage regeling is in 2016 aangepast, hetgeen een mogelijk effect heeft van een toename van het aantal aanvragen voor woonvoorzieningen. Het structurele voordeel wordt ingeschat op € 220.000.

Algemene bijstand -238
Het aantal mensen in de bijstand is eind 2015 forser gestegen dan werd verwacht bij berap 2. Dit resulteert in hogere lasten ten opzichte van de begroting. Er is sprake van een structureel nadeel.

Maatwerkvoorzieningen Wtcg +533
Het positieve resultaat is ontstaan door de tegemoetkoming voor chronisch zieken. Voor de tegemoetkoming is een budget van € 700.000 voorgeschreven en kon in 2015 voor het eerst aangevraagd worden. De verwachting is dat na drie jaar het bereik optimaal is en het budget volledig benut zal worden. De regeling is in november gestart, bij berap 2 was het nog niet mogelijk om de gevolgen hiervan te bepalen.

Burgemeester en wethouders -242
De pensioenpolissen van de wethouders zijn ondergebracht bij Loyalis. Ieder jaar stelt Loyalis actuariële berekeningen op.
Deze in januari 2016 ontvangen berekeningen geven aan dat de pensioenpolissen niet toereikend zijn.
De huidige lage rekenrente leidt ertoe dat extra middelen nodig zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Ondersteuning bestuurlijk proces +451
Het restant op de ondersteuning bestuurlijk proces is mede ontstaan doordat het implementatiebudget in 2015 niet volledig is benut. Een deel van deze gereserveerde middelen wordt ingezet ter dekking van het nadeel op de saldi kostenplaatsen. Het resterende deel is gevolg van het budget voor Duurzaamheid welke in 2015 niet volledig is besteed. Het restant wordt doorgeschoven naar 2016.

Saldi kostenplaatsen -567
Het nadelige bedrijfsresultaat is ontstaan door diverse mee- en tegenvallers op de afdelingen van de organisatie. Het tekort wordt deels gedekt door inzet van de gereserveerde middelen bij het product ondersteuning bestuurlijk proces en deels door het geparkeerde voordeel vanwege hogere bezuinigingsopbrengst op de bedrijfsvoering. (Zie product stelposten.)

Bouw +533
Ten opzichte van 2014 zijn er in 2015 meer inkomsten gegenereerd bij het verstrekken van vergunningen, voornamelijk in de categorie van bouwleges boven de € 50.000. Tevens is er een voordeel ontstaan bij de lasten, door verminderde inzet voor behandelingen van aanvragen. Afhandeling van grotere aanvragen kosten verhoudingsgewijs minder tijd, waardoor de personele inzet lager uitviel. In berap 2 was reeds een voorzichtig ingeschat voordeel gemeld van €. 0,25 mln..

Voorbereidingsprojecten -3.549
Voor toelichting wordt verwezen naar de toelichting van programma 17A Exploitatie gronden

Af te sluiten projecten -1.775
Voor toelichting wordt verwezen naar de toelichting van programma 17A Exploitatie gronden

Verhuurde panden eindbeheer -423
In dit jaar is een voorziening ad € 900.000 getroffen voor de asbestvoorzieningen pand Zeven Alleetjes.
Daartegenover staat een voordelig saldo van € 477.000 doordat er in 2015 meer huur is ontvangen dan geraamd, waaronder de niet in de begroting opgenomen huur wijkcentrum het Anker en er is een voordeel door ontvangen energieafrekeningen over voorgaande jaren.

Uitkering gemeentefonds +471
Het voordeel over 2015 heeft grotendeels betrekking op de uitkering brede impuls combinatiefuncties. Tevens is er een voordeel ontstaan door de verdeelsystematiek.

Reserve verrekeningen +4.263
Het verschil komt tot stand door de onttrekking aan de algemene concernreserve, deze onttrekking is ter dekking van het nadelig resultaat op vastgoed.

OZB, precario, toeristenbelasting +610
Op de OZB is er een voordeel ontstaan. Dit voordeel bestaat voornamelijk uit een doorwerking van 2014. Het positieve resultaat vanuit 2014 is niet doorgevoerd in de begroting van 2015, waardoor er in 2015 een stapeling aan voordelen is ontstaan. Het voordeel dat bij woningen is ontstaan is in 2016 verrekend, waardoor de tarieven bij woningen lager zijn vastgesteld. In berap 2 is wel melding gemaakt van een verwacht positief saldo maar wegens het ontbreken van een goede analyse is er geen voordeel geraamd. Er is sprake van een structureel voordeel van ca. € 600.000.

Stelposten +729
Het positieve resultaat op stelposten komt mede tot stand door een vrijval van middelen vanuit de stelpost toezicht en handhaving. Verder heeft het voordeel betrekking op de post bedrijfsvoeringsbezuinigingen met als doel de bedrijfsvoeringsresultaten te dekken.

Onvoorziene uitgaven incidenteel/structureel +410
Het beslag op de raming van € 500.000 heeft zich beperkt tot het geluidsscherm aan de Schoenerweg, het voorbereidingskrediet COA, de oprichting van het havenbedrijf Port of Zwolle en herhuisvesting Stadskamer.

Uitkomensten Meerjaren Prognose Vastgoed
Zie programma 17A Exploitatie gronden

Ontwikkelingen reserves en voorzieningen

Per 31 december 2015 zijn de totaalstanden van de reserves en voorzieningen als volgt gespecificeerd per eenheid.

Bedragen x € 1 mln.

Eenheid	Weerstand- en risicoreserves	Overige reserves	Voorzieningen
Advies en faciliteiten		2,2	0,3
Concernstaf	32,9	13,3	1,4
Expertisecentrum		3,4	7,5
Ontwikkeling		61,6	0,9
Publiekszaken		1,4	
Raad(sgriffie)		0,0	0,1
Sociale Zaken		2,5	
SSC		0,3	
Eindstanden 2015	32,9	84,7	10,2
Eindstanden 2014	28,4	94,7	11,7
Af-/toename in 2015	**4,5**	**-10,0**	**-1,5**

In het bijlagenboek is voor elke reserve en voorziening afzonderlijk aangegeven welke mutaties in 2015 hebben plaatsgevonden.

A. Weerstand- en risicoreserves:

Algemene concernreserve (- € 1,3 mln.)
In verband met de decentralisaties in het sociaal domein is er met ingang van 2015 voor de eerste drie jaar een aparte risicoreserve sociaal domein gevormd, de overige risico's worden afgedekt via de algemene concernreserve.

Reserves kunnen worden omschreven als eigen vermogen zonder of met een aangegeven bestemming. Ontbreekt een bestemming, dan spreken we van algemene reserves. De algemene reserve heeft het karakter van "weerstandsvermogen" dat is bedoeld voor het opvangen van calamiteiten, rekeningtekorten of meer algemeen voor slechte tijden.
Op een deel van de algemene concernreserve (€ 4,9 mln.) ligt echter een bestemming
Per eind 2015 hebben wij € 27,0 mln. in de reserve, waarvan een deel (€ 4,9 mln.) geoormerkt is voor vooraf vastgestelde bestemmingen. Per saldo resteert € 22,1 mln. als weerstandsvermogen in de algemene concern reserve, waarvan € 12,1 mln. voor vastgoed, € 10,0 mln. voor algemene risico's.

Ten aanzien van de algemene reserve geldt als basisafspraak een normatieve omvang van € 10 mln. Met dit bedrag moet wel minimaal 50% en maximaal 100% van het in de risicomatrix berekende netto risicobedrag kunnen worden afgedekt. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risico's in deze rekening.
Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2017-2020 vindt besluitvorming plaats over het waar te nemen surplus ten opzichte van het normbedrag.

De daling van het weerstandsvermogen in 2015 met - € 1,3 mln. wordt met name veroorzaakt door de verrekening van het rekeningresultaat 2014 (+ € 3 mln.); besluiten begrotingsbehandeling 2015 (- € 1,7 mln.); resultaat 1e Beleidsrapportage 2015 (- € 2,7 mln.); resultaat 2e beleidsrapportage 2015 (- € 0,3 mln.), besluiten perspectiefnota 2016-2019 (- € 2,7 mln.) begrotingsbehandeling 2016 (+ € 7,4 mln.), overige raadsbesluiten (- € 0,3 mln.), Boekwinst op verkoop panden (+ € 1,3 mln.) en het nadelig MPV resultaat 2016 (- € 5,3 mln.)

Risicoreserve Sociaal domein (+ € 5,9 mln.)
De risicoreserve sociaal domein is ingesteld om de eerste jaren de risico's in verband met de overgehevelde rijkstaken op het gebied van zorg, participatie en jeugd en de rijkskortingen op de Wmo op te kunnen vangen. De risicoberekening wordt volgens dezelfde uitgangspunten opgesteld als bij de berekening van het algemeen weerstandsvermogen. De minimumomvang bedraagt 50% van de gewogen risico's.
In 2015 is de reserve gevoed met een storting vanuit de algemene middelen van € 5,9 mln.

B. Bestemmingsreserves
Een groot deel van het gereserveerd eigen vermogen heeft op basis van besluitvorming een bepaalde bestemming gekregen. We spreken dan van bestemmingsreserves. Per eind 2015 beschikken we in totaal over bestemmingsreserves met een totaalstand van € 84,3 mln. Binnen het totaal van bestemmingsreserves zijn diverse groepen te onderkennen: risicoreservering voor specifieke taken, reserveringen gekoppeld aan het kostendekkingsbeginsel, reservering voor lopende exploitatiekosten (kapitaallasten/exploitatie, onderhoud, rechtspositionele verplichtingen, bedrijfsvoering) en overige bestemmingsreserves. Onderstaand geven we een korte toelichting op de verschillen > € 1,0 mln. tussen de eindstanden 2015 en 2014.

Reserve toekomstige exploitatie gronden (- € 8,1 mln.)
Bij de begrotingsbehandeling 2016 is besloten om met ingang van 2016 het nadelig resultaat op de NNIEGG structureel in het resultaat te verwerken. Hierdoor vervalt de functie van deze reserve en is deze in 2015 opgeheven.

Reserve incidentele bestedingen v/h MIB (+ € 2,2 mln.)
De stijging met € 2,2 mln. is het saldo van € 5,04 mln. aan toevoegingen en € 2,89 mln. aan onttrekkingen . De toevoeging betreft voor € 2,2 mln. een storting vanuit de algemene middelen, € 1,4 mln. vanuit vrijval stimuleringsfonds volkshuisvesting, voor € 0,9 mln. een storting vanuit de vrijval van de reserve NIEGG (besluit bij begroting 2016) en € 0,5 mln overig. De onttrekkingen zijn het gevolg van de (meerjarige) incidentele bestedingsbesluiten die de raad in de afgelopen jaren (via perspectiefnota of begroting heeft genomen). Opmerking bij de onttrekkingen is dat dit niets zegt over de daadwerkelijke besteding in 2015. De daadwerkelijke besteding loopt via de programma's.

Reserve Stadsuitleg (- € 2,7 mln.)
In het afgelopen boekjaar is gestart met het project "Toekomst Kamperlijn' (m.n. fietsbrug Blaloweg), de uitgave hiervoor was € 1,5 mln.
Verder zijn een aantal kleinere uitgaven gedaan i.h.k.v. de volgende projecten: afronding Ring van Zwolle (€ 0,1 mln) en afronding Reconstructie Roelenweg (€ 0,17 mln.).
Tenslotte werd van het project Ring van Zwolle de vrijval van € 1 mln. (bezuinigingen 2015) afgedragen.

Reserve Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (- € 3,8 mln.)
In het kader van de nieuwe bezuinigingen is er besloten om deze reserve vrij te laten vallen. Door deze vrijval is er gekozen voor een andere financieringsconstructie. De rentelasten, de kosten SVN en de rente baten van de verstrekte leningen via het stimuleringsfonds worden in de begroting 2016 opgenomen.

Reserve Hoofdinfrastructuur Stadshagen (- € 2,3 mln.)
Doel van deze reserve is bundeling van alle middelen voor de aanleg van de hoofdinfrastructuur Stadshagen.
In 2015 bedroegen deze bestedingen aan de hoofdinfrastructuur Stadshagen € 2,3 mln.
Het saldo van deze reserve sluit daarmee eind 2015 op € 3,5 mln.

Reserve Openbaar vervoer (+ € 1,0 mln.)
Doel van deze reserve is het treffen van voorzieningen t.b.v. het openbaar vervoer.
De reserve is in 2015 toegenomen met ruim € 1 mln. omdat de voor het project H.O.V.-doorstroomassen in het cofinancieringsfonds gereserveerde middelen in 2015 zijn overgeheveld naar deze reserve O.V. (berap 2015-1).

Reserve Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (- € 2,8 mln.)
Het restant van de rijksbijdragen ISV 1, ISV2, GSB 3 en de decentralisatie-uitkering zijn de aflopen paar jaren in deze reserve gestort. In 2015 is € 0,9 mln toegevoegd en € 3,6 mln. onttrokken. Hiervan heeft een bedrag ad. € 1,0 mln. betrekking op de binnenstad, een bedrag ad. € 1,3 mln. op het project Trapjeswoningen en € 0,4 mln. op de vrijval van het restant van het project Ittersummerlanden. De overige € 0,9 mln. heeft betrekking op kleinere projecten.

Reserve Gebiedsbeheersplan (+ € 1,5 mln.)
Het Gebiedsbeheerplan Zwolle Centraal heeft als doel de bijdrage van de ondergrond in het centrumgebied aan de duurzame ontwikkeling van Zwolle te maximaliseren. Zwolle doet dit door samen met haar ondergrondpartners (provincie Overijssel en waterschap Groot Salland) de knelpunten als gevolg van de aanwezigheid van grondwaterverontreinigingen weg te nemen, efficiënt gebruik te maken van de beschikbare ondergrondse ruimte en beschikbare (financiële) middelen voor het beheer van de ondergrond efficiënt te benutten. De inkomsten die hiervoor beschikbaar zijn dan wel binnenkomen, worden in de reserve 'Gebiedsbeheerplan Zwolle Centraal' gestort. De jaarlijkse uitvoeringskosten worden gedekt uit deze reserve.
In 2015 is er € 2,0 mln in de reserve gestort. Deze storting bestaat uit € 0,2 mln. aan bijdragen uit gemeentelijke projecten, € 0,3 mln. heeft betrekking op een bijdrage van het rijk, een rentetoevoeging ad. € 0,2 mln. en € 1,3 mln. bijdragen derden. Voor de uitvoeringskosten is in 2015 € 0,5 mln. uit de reserve onttrokken.

Reserve Voorsterpoort (+ € 5,7 mln.)
Bij besluit RB 11-1 nota van Uitgangspunten MPV, 2016 is besloten de GREX Voorsterpoort
af te sluiten en het saldo in een nieuwe reserve te storten.

Reserveringen nog uit te voeren werken
De stand van deze reserves bedragen eind 2015 € 17,9 mln. De eindstand 2014 was € 19,3 mln. De reserves zijn dus met € 1,4 mln. afgenomen. Iedere eenheid beschikt over een reserve nog uit te voeren werken waarin nog niet bestede restanten van toegekende (hoofdzakelijk) eenmalige budgetten en kredieten worden gereserveerd, althans voor zover de doelen waarvoor het geld is toegekend nog actueel zijn. Deze reserves zijn in het kader van Berap 2016-1 en PPN 2017-2021 doorgelicht.

Conform de toezegging bij de behandeling van de jaarrekening 2007 tonen wij onderstaand het meerjarige verloop van deze reserves en gaan wij aansluitend nader in op omvang en samenstelling van de in de jaarrekening 2015 verwerkte reserveringen nog uit te voeren werken.

Omvang en samenstelling verwerkte reserveringen nog uit te voeren werken in de jaarrekening 2015
In de werkafspraken voor de jaarrekening 2015 is een reserveringskader vastgelegd dat aangeeft in welke situaties voor niet bestede gelden in 2015 direct in de jaarrekening een reservering mag worden verwerkt. Het reserveringskader is opgenomen in het bijlagenboek (bijlage reservemutaties).
In de bijlage reservemutaties geven wij een gespecificeerd inzicht in de omvang en samenstelling van de in de jaarrekening verwerkte reserveringen voor nog uit te voeren werken.
In totaal gaat het daarbij om reserveringen tot een bedrag van € 8,0 mln. (ter vergelijking: in de rekening 2014 was het € 8,2 mln.), als volgt te specificeren:

- € 0,9 mln. aangegane verplichtingen waarvoor per 31/12/2015 de prestatie nog moest worden geleverd (balans technisch geen reserve maar een overlopende post onder schulden);
- € 6,7 mln. reservering van (deels) nog niet bestede door de raad afzonderlijk voor specifieke bestedingsdoelen toegekende **eenmalige** budgetten;
- € 0,4 mln. reservering van (deels) niet bestede structurele budgetten in verband met per 31/12/2015 nog intern uitstaande going concern opdrachten; d.w.z. uitstaande interne orders die spoedig na afloop van het jaar worden uitgevoerd.

C. Voorzieningen
Een voorziening is bedrijfseconomisch gezien geen eigen vermogen. Het geld in de voorzieningen is bedoeld om te kunnen voldoen aan (toekomstige) financiële verplichtingen.
De onderhoudsfondsen zijn gerubriceerd onder de reserves en nog niet bestede gelden van derden worden via overlopende posten op de balans verwerkt. Een aantal voorzieningen – met name voor afboeking van dubieuze vorderingen en verwachte verliezen op grondexploitaties – worden aan de activakant van de balans op de betreffende posten direct in mindering gebracht.
Eind 2015 resteren er nog 9 voorzieningen met een totaalstand van € 10,2 mln. Dat is € 1,5 mln. lager dan de eindstand 2014.

De 3 grootste voorzieningen zijn de voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (€ 1,4 mln.) en de voorzieningen afval (€ 3,3 mln.) en riolering (€ 3,8 mln.).

OVERZICHT RESTANTKREDIETEN 2015 PER PROGRAMMA					
Bedragen x € 1.000	Beginsaldo	Nw. Kredieten	Besteding	Afgesloten	Restant krediet 31-12-2015
Volkshuisvesting	4.256	1.214	2.163	-357	2.950
Economie	2.858	935	2.074	-67	1.652
Bereikbaarheid en mobiliteit	59.669	14.843	20.625	-2.160	51.727
Groene leefomgeving en milieu	6.244	711	1.463		5.492
Ruimte en Cultuurhistorie	111.278	3.200	10.881		103.597
Onderwijs	17.981	7.370	8.788	-221	16.342
Integraal beheer openbare ruimte	4.240	3.471	2.853	-50	4.808
Cultuur	85				85
Sport	617		536	28	109
Samenleving	1.090	724	1.635	-1	178
Inwonersondersteuning	0	5.680	740		4.940
Opvang en bescherming	1.450		1.462		-12
Bestuur en dienstverlening	7.970	14.487	10.746	-264	11.447
Vastgoedmanagement	13.996	9.433	10.671		12.758
Totaal	**231.734**	**62.068**	**74.637**	**-3.092**	**216.073**
Dekking restant kredieten					
Bijdrage derden	77.614				77.182
T.l.v. reserves en voorzieningen	46.881				44.828
T.l.v. exploitatierekening	107.239				94.063
	231.734				**216.073**

Specificatie en toelichting restantkredieten > € 1 mln	bedragen x € 1.000.000
Volkshuisvesting	
Versnellingsactie sociale huur	1,4
Er is in 2015 besloten om € 1,5 mln beschikbaar te stellen voor het realiseren van circa 300 woningen t.b.v. de sociale woningbouw.	
Trapjeswoningen Holtenbroek	1,3
In 2015 zijn de laatste woningen van het project opgeleverd. SWZ heeft de openbare ruimte aangelegd. Door de gemeente is de Obrechtstraat herstraat. In het voorjaar van 2016 vindt de grondoverdracht evenals de subsidie-afwikkeling van de Muziekwijk (voorheen Trapjeswijk) plaats. Daarna wordt het project afgesloten.	
Economie	
Duurzame versterking Voorst	1,0
Het project bevat een aantal maatregelen die van 2010 t/m 2016 worden uitgevoerd. Er wordt zoveel mogelijk werk met werk gemaakt door aan te sluiten op de planningen van andere projecten. Hierdoor schuiven de termijnen iets op. Het is de bedoeling dat de afrekening met de Provincie in 2016 zal plaats vinden.	
Bereikbaarheid / mobiliteit	
Katwolderplein parkeer accommodatie	18,4
De bouw is licht vertraagd. De oplevering van de garage wordt nu verwacht eind januari/begin februari 2017. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat de kosten van de bouw het investeringsbedrag zullen gaan overschrijden.	
Toekomst Kamper Lijn	10,0
Voor wat betreft de Kamperlijn (treinhalte, tunnel en buitenruimte) is de realisatiefase bereikt. Ter voorbereiding hierop is het bestemmingsplan eind 2015 in besluitvorming gebracht. In samenhang met de gewijzigde bestemming zijn ook hogere grenswaarden voor geluid benodigd (buiten- en binnenwaarde). Hier wordt momenteel aanvullend onderzoek naar verricht (geluidsniveau en te nemen maatregelen). Tevens is een intensief traject doorlopen met de buurt en omgeving ter voorbereiding op de besluitvorming voor de halte, tunnel en het bestemmingsplan. Met voorgaande zijn extra kosten gemoeid die niet waren voorzien. Deze kosten kunnen vooralsnog worden gedekt uit de post onvoorzien. Het betreft een bedrag van € 115.000 (onderzoek, rapportages en begeleiding).	

Beter Benutten (2.0) 7,3

Dit project is in 2015 gestart. De uitvoering loopt over de jaren 2016 en 2017.
Vooralsnog zijn er geen afwijkingen te melden.

H.I.S. (hoofdinfrastructuur Stadshagen)

De realisatie van de tweede fase van de Hasselterweg is afgerond in 2015. De daaraan gerelateerde onteigening heeft voor een vertraagde oplevering gezorgd. De kosten gerelateerd aan de vertraagde realisatie en de juridische procedure waren gereserveerd en worden gedekt binnen het projectkrediet.
Bij de realisatie van de 2e fase van de Hasselterweg is er een financiële tegenvaller ontstaan voor wat betreft het bouwrijp maken van de Hasselterweg. Deze niet voorziene kosten worden gedekt binnen het projectkrediet.
De laatste deelprojecten binnen de Hoofdinfrastructuur zijn de afbouw van de geluidswal en een fietsverbinding richting Breecamp.
Deze projecten worden medegefinancierd via de subsidie Nationaal Landschap IJsseldelta.
Deze subsidies zijn integraal ondergebracht binnen de H.I.S. om de uitvoering van de gerelateerde werken goed te kunnen waarborgen.

Doorstroming OV (lange termijn) 6,9

De Pannenkoekendijk met de centrumhalte en Harm Smeengekade zijn uitgevoerd in 2015.
Het DO voor de Willemskade is vastgesteld.

Shellterrein herontwikkeling 1,5

De uitvoering van de kruising wordt gestart na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. Op dit moment is daar nog geen sprake van. De Raad van State heeft de zienswijzen op het bestemmingsplan in behandeling.

Groene leefomgeving en milieu

Geluidsanering 2,0

Het project loopt nog. Het is de bedoeling dat het geluidsscherm ad. € 1,5 mln wordt meegenomen in de spoorzone. Het restant is bestemd voor Europese geluidskaarten, het actieplan geluid en geluidssaneringsprojecten

Nationaal Landschap IJsseldelta (NLIJ) '12-'15 1,4

Project is in uitvoering en loopt tot 1 jan 2018. Dit project omvat de aanleg van fiets- en wandelpaden en natuurstroken ten behoeve verbetering van het uitloopgebied (polders) rondom Stadshagen.

Ruimte en cultuurhistorie

Spoorzone Uitvoering en Spoorzone 2 90,0

Op 30 september 2013 heeft de raad ingestemd met het Investeringsbesluit voor de Spoorzone. Van het projectkrediet is tot 1 januari 2016 € 11,1 miljoen besteed aan de afbouw van de reizigerstunnel, de sloop/tijdelijke inrichting van het reizigersdomein plein zuid, de voorbereidingskosten voor plein zuid en plein noord, voorbereidingskosten van de busverbinding (busbrug en busperron), het opstellen van het kwaliteitsboek en projectmanagement. Voor de stand van zaken van het project wordt verwezen naar de Voortgangsrapportage Spoorzone per 1 januari 2016.

Diezerpoort, Fysiek 2,1

In Dieze Oost werken gemeente en woningbouwcorporaties samen aan verbetering van de wijk. In het kader van herstructurering heeft de gemeente ISV gelden gekregen. Hiervan is door de raad € 2,5 mln. gereserveerd voor Dieze Oost voor het aanpakken van de openbare ruimte.
Bij de uitvoering ervan sluit de gemeente in tijd aan op de planning van de corporaties. De plannen van de corporaties lopen door tot 2020.
In 2012 is gestart met de herinrichting van twee pleinen: de Geert Groote I en het Simon van Slingelandtplein.
Sindsdien is het plein voor de Geert Grootestraat II aangepakt en de voorterreinen bij de gerenoveerde flats aan de Pieter Steynstraat.
Ook is een plan klaar, dat samen met bewoners voor de singelis gemaakt. Met de uitvoering wordt gewacht tot de woningen aan de Van Schoonhovenstraat zijn opgeleverd. Andere herinrichtingsplannen in voorbereiding zijn de Geert Groote III en IV en de openbare ruimte rondom de Binnenhofjes.

Structuurvisie VCN Fase1 6,1

In Dieze Oost werken gemeente en woningbouwcorporaties samen aan verbetering van de wijk. In het kader van herstructurering heeft de gemeente ISV gelden gekregen. Hiervan is door de raad € 2,5 miljoen gereserveerd voor Dieze Oost voor het aanpakken van de openbare ruimte. Bij de uitvoering ervan sluit de gemeente in tijd aan op de planning van de corporaties. De plannen van de corporaties lopen door tot 2020.

Gebiedsontwikkeling IJssel-Vechtdelta 3,6

Van de provincie zijn middelen ontvangen voor verschillende pilot-projecten die klimaat adaptief worden gerealiseerd. De uitvoering en subsidie lopen tot december 2018. Werkzaamheden die er onder vallen:
- Pannekoekendijk: dit project is afgerond.
- Kraanbolwerk: projectontwikkelaar AM is in 2014 gestart met de bouw van de parkeergarage. De subsidie is om de parkeergarage en woningen waterrobuust te bouwen.
- Geluidswal Stadshagen: hier wordt de geluidswal als een dijk aangelegd.
- Frankhuis: voor en deel uitgevoerd. Het gaat om het hoger maken van de waterkering en het verhogen van de waterbeleving.
- Weezenlanden: de middelen worden in het 2e kwartaal 2016 van de provincie ontvangen. Het gaat om het verhoogd aanleggen van de waterkering en het klimaatadaptief aanleggen van de buitenruimte.
- Bedrijfsterrein Voorst: subsidie is nog niet ontvangen en is afhankelijk van de bestemmingsplanprocedure.

Onderzoeken:
- Onderzoek naar mogelijkheid om gevolgbeperkende wal aan te stuiten op primaire kering: hier is een rapport voor gemaakt en voorgelegd aan de stuurgroep.
- Onderzoek naar mogelijkheden van compartimentering bij Zwolle Zuid. Het rapport afgerond en neergelegd bij de stuurgroep.
- Onderzoek regionaal systeem. Bijdragen aan 3di systeem om de mogelijkheden te onderzoeken van het watersysteem.

Onderwijs

Onderwijshuisvesting 16,3

Het totaal van nog openstaande kredieten op het programma Onderwijs voor onderwijshuisvesting bedraagt bij het sluiten van de jaarrekening 2015 € 16,34 mln. Onderstaand volgt een opsomming van de grootste posten:
·€ 3,83 mln.: dit bedrag heeft betrekking op de nieuwbouw van scholen in Stadshagen. De bouw van de twee basisscholen (protestant christelijk en rooms katholiek) in het gebied Breezicht is in februari 2016 opgeleverd en de uitbreiding van de obs Het Festival is in mei 2016 gereed; de financiële verantwoording zal naar verwachting in de loop van 2016 plaatsvinden. De plannen voor de gereformeerde school in het gebied de Tippe zijn momenteel in voorbereiding. Verwacht wordt dat deze school in 2017/2018 in gebruik kan worden genomen;
·€ 7,71 mln.: dit bedrag is benodigd voor de uitvoering van het integraal huisvestingsplan van de Landstedegroep; het betreft de realisatie van nieuwbouw en uitbreiding t.b.v. Talentstad (Blaloborgh) en het Carolus Clusius college. In 2016 zal worden aangevangen met de bouwwerkzaamheden;
·€ 1,8 mln.: dit bedrag heeft betrekking op het treffen van veiligheidsvoorzieningen (o.a. asbestsanering) en het treffen van maatregelen in schoolgebouwen waardoor die gebouwen voldoen aan de eisen op het gebied van brand- en inbraakpreventie;
·€ 0,51 mln.: Voor de uitvoering van het IHP voortgezet openbaar onderwijs staat een voorlopig bedrag van 0,51 mln. geraamd. In 2016 worden de plannen verder uitgewerkt en zal aanvullend krediet nodig zijn;
·€ 1,62 mln: dit bedrag staat geraamd voor nog met de afdeling Vastgoed te verrekenen grondkosten a.g.v. nieuwbouwprojecten;
·€ 0,87 mln: dit betreft diverse huisvestingsvoorzieningen (o.a. vervangingsinvesteringen, 1e inrichting meubilair/ olp) t.b.v. verschillende (over het algemeen relatief kleinere) projecten.

Integraal beheer openbare ruimte

PPN/VVI 13-17omb.OVL naar LED 1,9

Ombouw verlichting naar LED: betreft een project van 2013 dat gefaseerd wordt uitgevoerd en tot ca. 2018 door zal lopen.

Inwonersondersteuning

ESF-J project (esf 2014) 2,0

Betreft een door ESF gesubsidieerd regionaal project inzake jeugdwerkloosheid in samenwerking met de pro-vso scholen. Het project zal in 2016 zijn afronding krijgen.

ESF-Zeswegconstruct 2,3

Betreft een door ESF gesubsidieerd regionaal project inzake jeugdwerkloosheid in samenwerking met de pro-vso scholen. Het project zal in 2017 zijn afronding krijgen.

Bestuur en dienstverlening

Herinrichting Stadhuis 6,0

De verbouwing van het Stadskantoor is afgerond. Financieel staat er nog een saldo van € 572.000. Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat € 250.000 t.l.v. de herinrichting van het Stadhuis dient te worden gebracht. Dus al met al een voordelig saldo van € 822.000. In 2016 zal de financiële afhandeling van het zgn. “Risicofonds” plaats vinden. De verwachting is dat het hier om een bedrag van ± € 80.000 gaat. Het restant wordt conform afspraak (raadsbesluit 15-6-2015) gebruikt voor de herinrichting van het Stadhuis.
De herinrichting van Stadhuis en de projecten Services zullen door de tijdelijke huisvesting van de Stadkamer op z’n vroegst pas in 2e helft van 2017 worden gestart.

Verhuurde panden eindbeheer	
Diezerstraat 80-82	1,2
De werkzaamheden worden in 2016 afgerond en het pand wordt verkocht.	
Stadkamer, aank.&verbouw.	7,2
Het pand is in 2015 aangekocht, sanering en verbouw is gepland in 2016.	
Zwartewaterallee 8, renovatie	3,0
De aanvang van de renovatie is in 2016.	

Voor verdere toelichting zie de toelichting restant kredieten bij de programmaverantwoordingen.

Beleidsparagrafen

Beleidsparagraaf 1 Bestuur en dienstverlening

Inleiding
Terugkijkend op 2015 is Zwolle nog steeds volop in ontwikkeling zoals wij al in de begroting 2015 schetsten. De kracht van Zwolle heeft zich op veel fronten gemanifesteerd. Zo heeft Zwolle zich op economisch en sociaal terrein verder vitaal ontwikkeld en zagen we veel initiatieven tot bloei komen. Het programma Initiatiefrijk Zwolle heeft daarin een ondersteunende rol vervuld. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt hiervan verslag gedaan.
We opereren natuurlijk niet alleen, maar maken deel uit van een krachtig regionaal speelveld. Op het gebied van regionale samenwerking zagen we in 2015 de samenwerking in de regio Zwolle verder groeien door de aansluiting van Elburg als twintigste deelnemende gemeente.
Ook op landelijk niveau manifesteert Zwolle zich, bijvoorbeeld via de onlangs gesloten citydeal klimaatadaptatie in het kader van het programma Agenda Stad van het ministerie van Binnenlandse Zaken.
Dat we deel uitmaken van een regionale en landelijke en zelfs internationale context zagen we ook terug in het vraagstuk over de opvang van de grote toestroom aan vluchtelingen. In 2015 heeft Zwolle meegewerkt aan crisis- en noodopvang waarbij we in regionaal verband hebben samengewerkt met provincie en omliggende gemeenten. De besluitvorming over de vestiging van een AZC in Zwolle heeft medio april 2016 plaatsgevonden.

Regionale samenwerking
De Regio Zwolle is een lichte bestuurlijke samenwerking. Een 'coalition of the willing', die met toenemend succes opereert op het terrein van landelijke positionering, economie, arbeidsmarkt, regiopromotie, kennis delen, plannen afstemmen. De succesvolle bestuurlijke samenwerking in de Regio Zwolle is in Den Haag, maar ook in andere delen van het land niet onopgemerkt gebleven.

Inmiddels 19 omliggende gemeenten, gelegen in vier provincies, werken sinds enkele jaren nauw samen, waarbij bewust is gekozen voor een organisatiestructuur die licht en flexibel is: een vernieuwende vorm van samenwerking. De inhoud staat daarbij voorop. De structuur is daaraan ondergeschikt. De ordening die nodig is moet het doel van samenwerking dichterbij brengen en niet in de weg staan. Zwolle vervult in de regio (en de samenwerking) de centrumrol. De betrokkenheid van de vier provincies is flink toegenomen. In 2015 is Elburg als 20e gemeente toegetreden. De financiële bijdrage van de 20 gemeenten is in 2015 verhoogd naar € 1 per inwoner.
In 2015 is er verder gewerkt aan de "Toekomstverkenning Regio Zwolle'. Het proces is nog volop gaande, aan de hand van drie lijnen:
1. Zwolle en Economische ontwikkeling
2. Sociale innovatie
3. Positionering en verbinding

In 2015 is een aantal belangrijke resultaten geboekt. Zwolle, Meppel en Kampen hebben binnen het verband van de Regio Zwolle een gezamenlijk havenbedrijf opgericht: Port of Zwolle. Op een drukbezocht Regio Zwolle Congres de Regio Zwolle Monitor verschenen met nuttige kengetallen over de Regio.

Zwolle Kampen Netwerkstad bestaat sinds 19 december 2000 en heeft in zijn inmiddels 15-jarig bestaan goede resultaten geboekt en de gezamenlijke agenda heeft op effectieve manieren tot cofinanciering van medeoverheden geleid. In de afgelopen jaren is echter duidelijk geworden dat het overgrote deel van de opgaven is gerealiseerd danwel vraagt om een groter/ander schaalniveau. Van de 4 ZKN Programmalijnen zijn er nog 2 over: Programma Mobiliteit en Bereikbaarheid (= Beter Benutten) en Programma Sterke Steden (o.a. vernieuwing MIRT en organische gebiedsontwikkeling). De Programmalijn Economie is opgegaan in de Regio Zwolle, de programmalijn Kwaliteit van leven is opgeheven in 2013.

Communicatie
Onze communicatie met de buitenwereld is maatwerk en – binnen de grenzen van zorgvuldigheid - snel, passend en op de doelgroep en situatie toegespitst. Digitaal waar het kan, maar waar nodig ook via meer traditionele media en persoonlijke communicatie.

Digitalisering publieksinformatie en bekendmakingen
Begin 2015 zijn we gestopt met de wekelijkse publicatie van onze publieksinformatie in de Wijzerpagina’s in de Peperbus. Informatie over ons beleid en projecten bieden we aan via de website, social media, de @Zwolle pagina in de Swollenaer en een wekelijkse digitale uitgave van de Wijzer in onze digitale kiosk. Deze nieuwsbrief is ook in printvorm beschikbaar bij de balies van het stadskantoor en stadhuis. We zullen het gebruik van de digitale communicatie-uitingen nauwlettend monitoren.

We hebben actief de social media gemonitord, met name om berichten over onze projecten en ons imago te volgen en zonodig te reageren. Om nog beter zicht te krijgen op wat anderen over ons en voor ons relevante thema´s communiceren hebben we ons in 2015 georiënteerd op een nieuwe webcaretool.

Marketingcommunicatie
De vraag naar nieuwe en creatieve vormen van communicatie groeit. Naast de gebruikelijke middelen en kanalen maken we in de communicatie voor en over onze projecten steeds vaker gebruik van marketingcommunicatie om de specifieke doelgroepen te bereiken.

Herdenken en vieren
Op 25 april 2015 was Zwolle gastheer voor een onderdeel van de landelijke viering van 200 jaar Koninkrijk. De viering in Zwolle was opgebouwd rond de verworvenheid van het recht op vereniging en vergadering en het thema ruimte voor actief burgerschap. Aandachtsgebieden daarbij waren met name sport, cultuur, natuur en maatschappij. Bij de voorbereiding en de uitvoering is met veel partners in de stad samengewerkt en het project is binnen begroting uitgevoerd. Samen met het Nationaal Comité en andere betrokken partners is de communicatie over het evenement verzorgd, waarbij zowel regionaal als landelijk exposure is gegenereerd.

In 2015 stonden we ook in Zwolle stil bij 70 jaar bevrijding. Binnen het lustrumbudget is een gevarieerd en inhoudelijk programma voor een brede doelgroep gerealiseerd. Het zwaartepunt in het programma lag bij het bevrijdingsconcert op 14 april en de Zwolse Veteranendag binnen het bevrijdingsfestival Overijssel op 5 mei. Vanuit de stad en het bestuur kan worden teruggezien op een overall geslaagd lustrumjaar, waarbij de betrokkenheid van het stadsbestuur bij de diverse programmaonderdelen als positief is ervaren.

Medio oktober 2015 heeft de Rijksvoorlichtingsdienst laten weten dat Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima en (een deel van) de Koninklijke Familie op woensdag 27 april 2016 Koningsdag zullen meevieren in Zwolle. Vanaf de bekendmaking is er veel enthousiasme en de grote betrokkenheid vanuit stad en regio Zwolle om een aansprekende Koningsdag te organiseren. De organisatorische en inhoudelijke voorbereidingen voor dit evenement zijn in volle gang.

Dienstverlening en ‘passende regels’
In onze rol als gemeentelijke dienstverlener is het van belang dat inwoners en ondernemers ons gemakkelijk vinden en snel worden geholpen, in toenemende mate digitaal. En dat zij, gesteund door vertrouwen van bestuur en organisatie, de ruimte krijgen voor actief burger- en ondernemerschap; eenvoudiger, oplossingsgericht en met minder regels.
In september 2015 heeft u de nieuwe visie op dienstverlening besproken. Kernbegrippen daarin zijn “gastvrij en op maat”. Deze visie bouwt voort op het coalitieakkoord 2014-2018, waarin als ambitieniveau is aangegeven dat de dienstverlening van de gemeente aan ondernemers en inwoners van hoog niveau is. Vlotte afhandelingstermijnen, klantgericht, zoveel mogelijk digitaal en met passende regels. We streven ernaar bij de top van dienstverlenende gemeenten te horen.

Onze ambities voor 2015 hebben we (nog op basis van de vorige visie) in de begroting 2015 vertaald in concrete doelstellingen en de inspanningen en activiteiten die daarvoor nodig zijn. De resultaten die in 2015 zijn bereikt vindt u terug in de programma’s 2, 12, 14 en 16.

Beleidsparagraaf 2 Sociaal Domein

De continuïteit van zorg stond in het afgelopen eerste jaar voorop

In Zwolle heeft de continuïteit van zorg in 2015 voorop gestaan.
Met ingang van 1-1-2015 zijn de decentralisaties in het sociaal domein ingegaan, waaronder de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Er is alles aan gedaan om de transitie zo goed mogelijk te laten verlopen. Tijdens de vliegende start zijn we met veel onduidelijkheden geconfronteerd. Desondanks is het startjaar 2015 vanuit zorg oogpunt alleszins goed verlopen.

Decentralisaties zijn een grote opgave.
De decentralisaties Sociaal Domein zijn een grote opgave, een grote beweging. In Zwolle zijn de voorbereidingen op deze overdracht gestart in 2013. In de aanloop was lang onduidelijk welke taken daadwerkelijk zouden worden overgedragen. Wetgeving en condities waren pas eind 2014 vastgesteld en bekend.
De doelstelling van de decentralisaties heeft ook in Zwolle een vertaling gekregen. Van visie, via beleidskaders naar uitvoeringsprogramma's, alles gericht op uiteindelijke transformatie. In de uitwerking eerst "wind- en waterdicht", dan transitie en vervolgens transformatie. Een gecombineerde financiële en inhoudelijk/maatschappelijke beweging.
Voor ons als gemeenten en (gemeentelijke) samenwerkingsverbanden, voor organisaties en aanbieders van ondersteuning en zorg en landelijke instituties (Vectis, Sociale Verzekeringsbank en Centraal Administratiekantoor) zijn de decentralisaties een ingrijpende krachttoer. Nieuwe routines ontwikkelen op een dergelijke schaal kosten veel inspanning en tijd. Ondanks de vele onduidelijkheden moest de zorg en ondersteuning gewoon doorgaan in 2015
Voor inwoners die zorg en ondersteuning ontvangen is een onzekere periode ontstaan. Verantwoord omgaan met dit gegeven levert spanning op met de noodzaak tot verandering en bezuiniging.
Er is soms sprake van tegenstrijdige regelgeving zoals die tussen de plicht voor gemeenten om te voldoen aan het rechtmatigheidsvereiste en de (on)mogelijkheden om op basis van privacyregelgeving dit te kunnen.
Ervaringen in Denemarken hebben laten zien dat er daar bij een vergelijkbare stelselwijzing, vier tot zes jaren nodig waren om in te groeien in de gewenste nieuwe situatie(s). In de eerste vier jaar ging dit gepaard met veel moeite en stegen de kosten. Daarna kwam het transformatie-effect goed op gang.

Financiën

Jaarrekening gebaseerd op voorlopige cijfers

De cijfers in deze jaarrekening zijn voor het Sociaal Domein gebaseerd op voorlopige cijfers. De eindafrekeningen vanuit de zorgaanbieders, SVB en het CAK komen niet op tijd binnen om deze te kunnen verwerken in de jaarrekening. Vanuit het landelijk controleprotocol is afgesproken dat deze 1 april binnen moeten zijn, echter zowel SVB als het CAK hebben al aangegeven dat ze dit niet gaan halen. Ook vanuit de zorgaanbieders en de accountants wordt aangegeven dat deze eindafrekeningen veel later beschikbaar zullen komen. Dan kan pas een voldoende zekerheid worden gevormd rondom deze uitgaven, waarop vervolgens onze accountant zijn oordeel op fundeert. Dit zal naar verwachting leiden tot vertraging in het verstrekken van de accountantsverklaring. De verwachting is dat rond de zomervakantie mogelijk de afrekeningen en verantwoordingen binnen zullen zijn. Daarnaast bestaat het risico dat de werkelijke eindafrekeningen zullen afwijken ten opzichte van de opgenomen voorlopige cijfers in deze jaarrekening. Dit risico wordt afgedekt door de risico reserve sociaal domein, eventuele materiële mutaties kunnen via deze reserve verantwoord worden.

Rechtmatigheid.
VNG verwacht dat door accountants bij de gemeentelijke jaarrekeningen over 2015 veel niet goedkeurende accountantsverklaringen worden afgegeven. Of dit ook voor de Gemeente Zwolle geldt, zal moeten blijken aangezien de accountant bepaalt, of en welke verklaring zij afgeven.

Ook in Zwolle heeft de continuïteit van zorg in 2015 voorop gestaan. Er is alles aan gedaan om de transitie zo goed mogelijk te laten verlopen. Een aantal oorzaken en onduidelijkheden waarmee we geconfronteerd zijn, liggen voor een groot deel buiten onze macht, denk hierbij aan:

- PGB problematiek via SVB,
- het CAK met de registratie en inning van eigen bijdragen
- de moeizame/ onvolledige gegevensoverdracht vanuit het Rijk.

Vanwege de systematiek werkt dit door in het accountantsoordeel.
Dit wordt tevens door VNG en Rijk onderschreven en de VNG geeft dan ook aan dat haar verwachting is dat het zal resulteren in veel niet goedkeurende accountantsverklaringen.

Resultaat 2015
Het totaal resultaat over 2015 binnen Sociaal Domein bedraagt ca. € 4 mln. positief. Dit is een afwijking van 2,1 % op een totaal budget Sociaal Domein van ruim € 192 mln. Het overschot wordt o.a. verklaard door het overschot op PGB en IB..
Op basis van de werkelijke cijfers en de voorlopige rapportage SVB blijkt dat ca. 80% van de totale PGB besteed wordt, dit geldt gemiddeld over alle producten en is tevens het landelijk beeld. Als belangrijkste oorzaak hiervan wordt de invoering van het trekkingsrecht genoemd.

Deze uitkomst is zoals al beschreven, gebaseerd op voorlopige cijfers. Het voordeel bestaat uit een groot aantal posten, te weten product: Jeugd € 269.000; IB € 1.591.000, Woonvoorzieningen € 472.000, Vervoersvoorzieningen € 419.000, Maatwerkvoorziening Wtcg € 533.000, Maatschappelijke Participatie € 440.000 en Externe advisering € 249.000.

Toelichting
- Jeugdzorg: De financiële resultaten Jeugdzorg regionaal zijn negatief, maar door het anticiperen hierop binnen het lokale budget Jeugd kan het Zwolse aandeel in het regionaal tekort binnen product Jeugd opgevangen worden (beperkte kosten innovatie en post onvoorzien) en blijft er een budget van € 269.000 over.
- Product IB bestaat uit Kortdurend verblijf, dagbesteding, diensten aan huis, bijdrage WMO.
  Het positief saldo wordt grotendeels verklaard door het overschot op PGB.
  Op basis van de werkelijke cijfers en de voorlopige rapportage SVB blijkt dat ca. 80% van de totale PGB besteed wordt. Belangrijkste oorzaak is de invoering van het trekkingsrecht. De definitieve rapportages SVB zal rond juni aangeleverd worden.
- Vervoersvoorzieningen**:** Vanwege een gunstige aanbesteding is dit voordeel ontstaan. Deze aanbesteding loopt tot en met 2017.
- Woonvoorzieningen : Mede als gevolg van het invoeren van de eigen bedrage, blijken de aanvragen voor woningaanpassingen structureel lager te liggen. De eigen bijdrage regeling is in 2016 aangepast, wat mogelijke effecten heeft dat er weer een toename van het aantal aanvragen voor woonvoorzieningen plaats vindt.
- Maatwerkvoorzieningen : Voor de tegemoetkoming chronisch zieken is een budget van € 700.000 voorgeschreven. Dit kon in 2015 voor het eerst aangevraagd worden. De verwachting is dat na drie jaar het bereik optimaal is en het budget volledig benut zal worden.
- Maatschappelijke participatie: Het verschil is onder andere ontstaan op het onderwerp re-integratie. Deze is met name tot stand gekomen door de lagere lasten door inzet van goedkopere loonkostensubsidies via uitzendbureaus in plaats van rechtstreeks bij de werkgever
- Externe advisering : Het voordeel is het gevolg van minder gebruik van indicering en advieskosten van externe partijen. Dit is onder andere het resultaat vanwege extra inzet op de deskundigheidsbevordering van de eigen consulenten. Voor 2016 zal dit budget gedeeltelijk ingezet worden voor de inzet van de GGD, vanwege de wettelijke taak voor het toezicht in de WMO.

Beleidsparagraaf 3 Bezuinigingen

Om de gemeente financieel gezond te houden hebben we meerder maatregelen moeten nemen om de tering naar de nering te zetten. Minder inkomsten van het rijk, daling van de gemeentelijke inkomsten vanwege tegenvallende bouwproducties en het nemen van verliezen op de grondexploitaties speelden een rol. Tegelijkertijd is ingezet op het creëren van ruimte voor nieuwe ontwikkeling, zoals de Spoorzone en het sociaal domein.

Gerekend vanaf 2011 is een totaal van € 27,6 mln. (bruto € 31,6 mln.) aangenomen bezuinigingsvoorstellen geëffectueerd.
De reeds gerealiseerde en voorgenomen bezuinigingen en ombuigingen zijn te onderscheiden in beleidsmatige en bedrijfsvoeringsachtige bezuinigingen

Inhoudelijke maatregelen per 2015
De bezuinigingen op inhoudelijke programma's liggen op koers qua uitvoering. De bezuinigingen die geëffectueerd zijn per 2015 vindt u in onderstaande tabel. In deze tabel is ook aangegeven voor welke bedragen deze bezuinigingen in 2016 en verder geëffectueerd worden. Tot slot zijn de nieuwe bezuinigingen, waartoe bij begroting 2015 is besloten, per programma aangegeven.

Beleidsmatige bezuinigingen o.b.v. besluitvorming t/m begroting 2016 (november 2015)

(bedragen cumulatief x € 1.000)	Besloten t/m 2014			Besloten vanaf 2015			Totaal besloten vanaf 2012 t/m2015
	t/m 2014	2015 /2018	Totaal t/m 2014	per 2015	2016 /2019	Totaal vanaf 2015	
Volkshuisvesting	47		47	18		18	65
Economie	214		214	200		200	414
Algemeen mobiliteitsbeleid/bereikbaarheid	17		17	300	640	940	957
Groen en milieu	80		80	40		40	120
Ruimte en cultuurhistorie	172		172	114		114	286
Leefbaarheid en welzijn	905	370	1275			0	1275
Onderwijs en jeugd	827	280	1107	204	50	254	1361
Veiligheid	456		456			0	456
Integraal beheer openbare ruimte	1682		1682	150	1000	1150	2832
Sociaal economische zelfredzaamheid	55		55			0	55
Cultuur	1618	1.062	2680		820	820	3500
Sport	532	30	562	101	800	901	1463
Gezondheid en zorg	1765	606	2371			0	2371
Raad	100		100	62		62	162
Bestuur en dienstverlening	444	150	594	520	50	570	1164
Vastgoedmanagement	135		135	210		210	345
Samenleving (per 2015)			0	375		375	375
Inwondersondersteuning (per 2015)			0		500	500	500
Opvang en Bescherming (per 2015)			0	79		79	79
Inkomen (per 2015)			0	500		500	500
Nog toe te delen aan programma's Sociaal Domein					6500	6500	6500
Totaal programma's	9.049	2.498	11547	2.873	10.360	13.233	24.780
Financieel-technische en overige mutaties							
Wijziging rentesystematiek	400		400				400
Parkeren: doorbelasting hogere forfaitaire BTW		100	100				100
Afval: doorbelasting hogere forfaitaire BTW		835	835				835
Afval: dividend ROVA volledig t.g.v. alg. middelen	435		435				435
Riolering: doorbelasting hogere forfaitaire BTW		281	281				281
Riolering: doorbelasting onderhoud stedelijk water		65	65				65
Totaal financieel-technisch en overig	835	1.281	2.116				2.116
Totaal bezuinigingen beleidsinhoudelijk		3.779		2.873			26.896

De beleidsaanpassingen Sociaal Domein in 2014/2015 met een financieel effect ter hoogte van ruim € 11,0 mln. zijn niet in de tabel verwerkt. Deze middelen heeft de gemeente niet ontvangen, hetgeen ook aanleiding was tot deze aanpassingen.

Bezuinigingen bedrijfsvoering
De bezuinigingen op de bedrijfsvoering omvatten een veelheid aan maatregelen. Zoals reductie management en ondersteuning, reductie beleidscapaciteit, efficiencymaatregelen, lagere huisvestingslasten, voordelen vanwege digitalisering etc. In onderstaand overzicht de voortgang in de doorvoering van de bedrijfsvoeringbezuinigingen.

Bedrijfsvoeringbezuinigingen o.b.v. besluitvorming t/m begroting 2015 (november 2014)					
(bedragen cumulatief x € 1.000)	t/m 2014	2015	t/m 2015	2016	totaal
Bezuinigingsopdracht raad (netto)	**8.500**	**1.800**	**10.300**	**-**	**10.300**
Gerealiseerde en nog te realiseren maatregelen	**8.321**	**2.306**	**10.627**	**443**	**11.070**
Voor- / nadeel	**-179**	**506**	**327**	**443**	**770**

Het voorlopig verwachte structurele voordeel in 2016 is een buffer om nadelige gevolgen op te vangen. Denk hierbij aan kosten door ‘uitplaatsen van organisatieonderdelen’ (c.q. desintegratiekosten) en eventuele kosten als gevolg van bovenformatief personeel (c.q. frictiekosten). Via herplaatsing wordt getracht de laatstgenoemde kosten zo beperkt mogelijk te houden.

Bruto – netto bezuinigingen op de bedrijfsvoering
De in bovenstaande tabel vermelde bedrijfsvoeringbezuinigingen betreft de netto-opbrengst. Dat is de opbrengst die ten gunste komt van de algemene middelen. Vanwege de doorbelastingsystematiek van de organisatiekosten (bijv. via uurtarief) komt een deel van de bezuinigingen op de bedrijfsvoering ten goede aan de gemeentelijke tarieven, grondexploitaties en projecten. Om de met de raad afgesproken bezuinigingsopbrengst (netto) te kunnen realiseren ligt de werkelijke bezuiniging ca. 30% hoger (bruto). In onderstaand overzicht is de verhouding bruto – netto zichtbaar gemaakt.

Bedrijfsvoeringbezuinigingen bruto – netto.					
(bedragen cumulatief x € 1.000)	t/m 2014	2015	t/m 2015	2016	totaal
Bezuinigingsopdracht raad (netto)	**8.500**	**1.800**	**10.300**	**-**	**10.300**
Bruto te bezuinigen op de bedrijfsvoering	**11.200**	**3.900**	**15.100**	**-**	**15.100**

Beleidsparagraaf 4 Investeringsprogramma

Inleiding
In deze beleidsparagraaf wordt inzicht gegeven in het verloop van de investeringen in 2015 en 2016 en de gevolgen daarvan voor 2017-2019. Deze paragraaf wordt steeds bij de begroting cq. jaarrekening geactualiseerd en geeft daarmee een voortschrijdend inzicht in het verloop van de investeringen.
Het gaat om de investeringen exclusief de investering in de grondexploitaties.

De investeringen worden in deze paragraaf integraal in beeld gebracht waarbij de toe- en afname van de investeringsomvang, het verloop in jaarschijven, de verhouding eigen middelen/derden etc. inzichtelijk wordt gemaakt .
Tevens gaan we in deze paragraaf in op het Stadsontwikkelfonds en besteden wij aandacht aan het EMUsaldo en de wet HOF.

De investeringen zijn onderverdeeld in:
A. Voorgenomen projecten waarvoor middelen zijn gereserveerd, maar waarover nog besluitvorming moet plaats vinden in de loop van 2016 of later (inclusief nog vrije middelen t.b.v bestedingsvoornemens in reserves)
B. Lopende projecten waarover t/m december 2015 besluitvorming heeft plaats gevonden
C. Vervangingsinvesteringen.

A: Voorgenomen projecten PPN waarvoor nog besluitvorming (raadsbesluit) plaats moet vinden:

Voorgenomen investeringen PPN (investeringsbedrag)	Gemeentelijke investering 2016	Resterend 2017 – 2019	Externe middelen	Totaal	Go / no go moment
Binnenstad (1)	1.310.000			1.310.000	2016
1e tranche Spoorzone (2)			950.000	950.000	2016
Campus windesheim looproute (3)		445.000		445.000	2016
N35 (4)		250.000		250.000	Afh. van prov.
Doorstroomassen(5)	343.000		235.000	578.000	2016
Onderwijshuisvestingsplan (6)	1.123.000	9.494.000			jaarlijks

Structurele gemeentelijke lasten van bovenstaande voorgenomen investeringen (cumulatief)	2016	2017	2018	2019	2020
Onderwijshuisvestingsplan	**45.000**	**175.000**	**286.000**	**320.000**	**336.000**

Toelichting op de voorgenomen investeringen
1. Binnenstad uitvoering:
De benodigde middelen voor de binnenstad bestaan deels uit capaciteit en deels uit uitvoeringsmiddelen.
Voor de uitvoering van het binnenstadsprogramma is 4 x € 500.000 beschikbaar gesteld voor de jaren 2012- 2015. Een dergelijk uitvoeringsbudget is nodig om snel te kunnen inspelen op kansen en als hefboom voor ontwikkelingen van derden. In het kader van Initiatiefrijk Zwolle worden initiatieven uit de stad gestimuleerd. Van dit budget resteert eind 2015 nog € 1.010.000 dat gereserveerd is voor het Gasthuisplein. Hierover heeft de raad in maart 2016 een besluit genomen.
Daarnaast is bij de PPN 2015 €700.000 aan extra incidentele middelen beschikbaar gesteld voor oa. uitvoering in 2015/2016 van routering, Voorstraat, Grote kerk en Broerenkwartier en de uitwerking van een visie voor de binnenstad. Voor 2016 staat hiervan nog € 300.000 gereserveerd. De opgaven voor de binnenstad worden steeds meer bekeken vanuit een nieuwe ambitie en focus waarbij vooral wordt ingezet op kort cyclische processen en hot spots. In 2015 is deze nieuwe ambitie onderzocht en uitgewerkt in een visie. Op basis van de visie zal bij de PPN 2017-2020 een verdere invulling voor 2017 en verder worden voorgelegd.
Voor de coördinatie, communicatie, projectleiding en begeleiding van nieuwe initiatieven was voor 2015 nog een planbegeleidingsbudget beschikbaar . Vanuit het coalitieakkoord is een onderzoek gestart naar de structurele lasten waaronder de personele inzet, die met het programmamanagement binnenstad gemoeid zijn. Voor 2016 is de planbegeleiding binnen de bestaande middelen opgelost. In de PPN 2017-2020 zullen wij nader ingaan op het vervolg.
2. Spoorzone 1e tranche:
De raad heeft op 21 januari 2013 een krediet van € 4.2 mln. beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van zogenaamde no regret maatregelen in de reizigerstunnel zuidzijde (1e scope-interventie). Deze investering wordt gedekt uit de provinciale ontwikkelingsbijdrage Spoorzone (1e en 2e tranche).
Vanuit de 1e tranche is nog een bijdrage van € 950.000 gereserveerd voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit voor gebied Noordzijde in aansluiting op de reizigerstunnel. Met de provincie wordt overlegd over de inzet van deze middelen en de termijn waarop de uitvoering kan worden gestart.

3. Looproute Campus-Windesheim:
   In de berap 2016/1 is voorgesteld om van het in de reserve nog uit te voeren werken opgenomen bedrag van € 1,73 mln. voor de looproute Campus Windesheim een bedrag van € 1.285.000 vrij te laten vallen ten gunste van de algemene concernreserve, en € 445.000 gereserveerd te houden. Voor de verbetering van de looproute station Campus Windesheim is enige jaren geleden € 1,73 mln. in reserve gehouden in afwachting van verbetervoorstellen voor de looproute. Nader onderzoek wijst uit dat hiervoor maximaal een investering van € 0,445 mln. nodig is. In afwachting van verdere uitwerking houden we dit bedrag in reserve. De Hogeschool Windesheim ontwikkelt een masterplan vastgoed waarin ook de mogelijkheden van huisvesting in Hanzeland worden bezien. Indien de plannen bijdragen aan de gebiedsontwikkeling Hanzeland dan zullen wij beoordelen of cofinanciering uit het stadsontwikkelfonds wenselijk is.
4. N35:
   Dit betreft een gereserveerde bijdrage in het tekort van het provinciale project van € 250.000 (als onderdeel van de pakketafspraken met het rijk). De uitkomst van deze afspraak zal bekend zijn wanneer de oplevering van de N35 door de provincie gepland staat. Dan zullen nadere afspraken met de provincie worden gemaakt en dit ter besluitvorming worden voorgelegd.
5. Doorstroomassen:
   Het totale project bedraagt €15 mln. waarvan €1,2 mln. gemeentelijke middelen en € 13,8 provinciale subsidie. Besluitvorming vindt plaats per deelproject. Inmiddels heeft besluitvorming plaatsgevonden over het werkplan 2011-2014 en over de uitvoering van de projecten Katerdijk, Pannenkoekendijk en Harm Smeengekade en de Willemskade. Met de provincie wordt nu overlegd over de uitvoering van de laatste fase van het project met mogelijkheden voor de oosterlijke as, Eekwal of Westerlaan en over de afloop van de subsidietermijn per juli 2016.
6. Onderwijshuisvesting:
   De investeringen onderwijshuisvesting worden jaarlijks vastgesteld door actualisatie van het masterplan onderwijshuisvesting. Het onderwijshuisvestings-programma 2015 is op 14 november 2014 vastgesteld en verwerkt in de lopende projecten. Het programma 2016 is op 13 november 2015 vastgesteld met een totaalkrediet bedrag van ca. € 1,1 mln.. Naast het huisvestingsprogramma 2016 staat voor de komende jaren het huisvestingsprogramma 2017 t/m 2019 gepland. De lasten van de geraamde investeringen t/m 2017 zijn gedekt. Voor investeringen vanaf 2018 zal de dekking bij de komende perspectiefnota's worden afgewogen.

B: Lopende projecten:
Onder deze categorie vallen de investeringskredieten (exclusief de grondexploitaties) waarover de raad al een besluit heeft genomen. Deze projecten worden gestart of zijn al in uitvoering. De investeringen vinden gefaseerd over meerdere jaren plaats in zogenoemde jaarschijven.
Per 31/12/2014 staat er in totaal € 231,7 mln. aan restantkredieten uit. Dit saldo is gedurende 2015 aangevuld met nieuwe kredieten van genomen raadsbesluiten (€ 62,1 mln.) voor oa. de volgende grote investeringen: Beter benutten, doorstroming OV lange termijn, onderwijshuisvesting, ICT SSC, stadkamer etc. Dit geeft een investeringsruimte in 2015 van € 293,8 mln.. In 2015 waren de werkelijke investeringsuitgaven € 74,6 mln. en is voor € 3,1 mln. aan lopende kredieten afgesloten. Per saldo resteert per 31/12/2015 € 216,1 mln. aan restantkredieten.
De investeringsuitgaven waren voor 2015 (bij de begrotingsopsteling per 1-7) geraamd op € 114 mln. In werkelijkheid is € 77,7 mln. uitgegeven. De lagere uitgaven zijn vooral het gevolg van het in de tijd doorschuiven van een aantal grote projecten.
In de toelichting op de programma's wordt een specificatie en toelichting gegeven op de resterende en nieuwe kredieten.

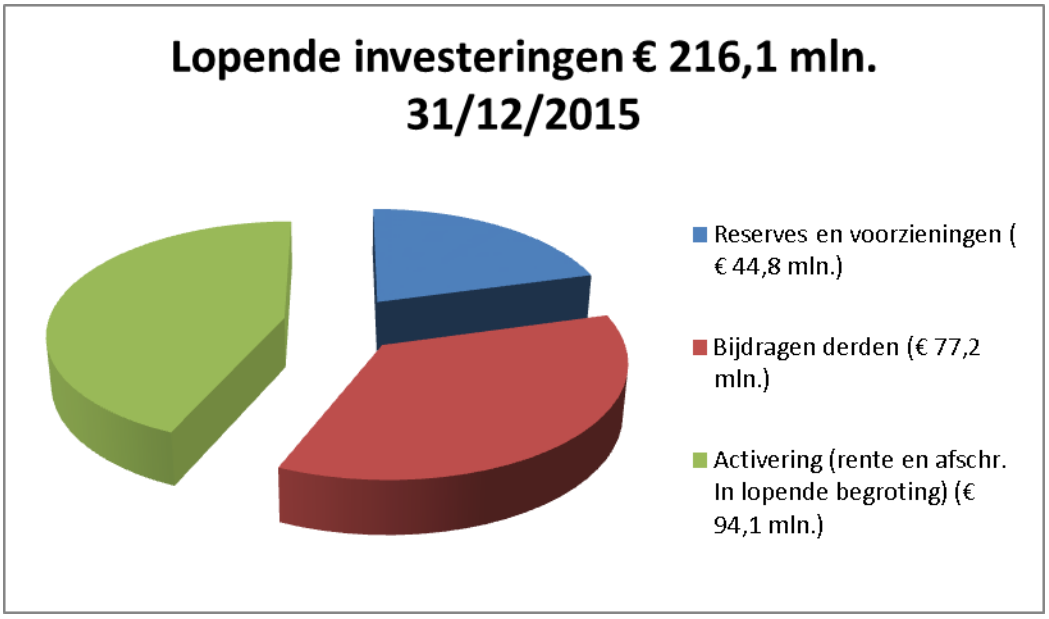

Relevante ontwikkelingen lopende projecten:
Hieronder wordt een aantal specifieke projecten toegelicht in verband met het wijzigen van de projectopzet cq. nieuwe ontwikkelingen. De voortgang cq. afwijkingen op projecten worden eveneens toegelicht in de voortgangsrapportage projecten (**http://bit.ly/PnCQSY**) en de Beleidsrapportage 2016-1.
Voortgang investeringsbesluit Spoorzone:
Aan de hand van de rapportage "Stad en Spoor verbonden" van 9 april 2013, die wordt gedragen door de samenwerkingspartners provincie Overijssel, NS Stations en ProRail, is het Investeringsvoorstel Spoorzone opgesteld. Hierover heeft de gemeenteraad op 30 september 2013 een besluit genomen en daarbij een krediet van € 100,6 beschikbaar gesteld. Deze investering wordt gedekt door bijdragen van: de provincie Overijssel van € 45 mln, de gemeente van € 45 mln, het ministerie van I&M van € 8,4 mln (fietsparkeren) en derden van € 2,2 mln. De gemeentelijke bijdrage wordt gedekt door vanaf 2015 structureel € 3 mln. per jaar uit te trekken.
De investeringsvoorstellen worden gefaseerd voorgelegd aan de raad. Per planelement zal op basis van een programma met kostenraming en risicoberekening een kredietvoorstel worden gedaan.
Overeenkomstig de motie van 30 september 2013 over de projectbeheersing, aangenomen bij behandeling van de krediet aanvraag van de Spoorzone, zal voor het project Spoorzone een aparte verantwoording via voortgangsrapportages plaatsvinden. De raad heeft op 10 maart 2014 kennis genomen van het integrale plan van aanpak en de wijze van uitvoering en beheersing, inclusief de afdoening van de op 30 september 2013 aangenomen motie.
In elk voor- en najaar wordt gerapporteerd, als onderdeel van de reguliere cyclus en bij de jaarrekening wordt aparte aandacht besteed bij de accountantscontrole. Voor de laatste voortgang wordt verwezen naar de voortgangsrapportage projecten.

C: Vervanginginvesteringen
Vanwege (economische) veroudering, slijtage worden jaarlijks vervangingsinvesteringen gedaan om bijvoorbeeld de veiligheid, de bedrijfsvoering etc. te waarborgen. Een deel van de vervangingsinvesteringen loopt via de daarvoor ingestelde onderhoudsreserves, voor het andere deel worden investeringskredieten aangevraagd, waarvan de lasten gedekt zijn uit de jaarlijks te ramen vervangingsbudgetten. De vervangingsinvesteringen hebben in hoofdzaak betrekking op het beheer in de openbare ruimte, onderwijshuisvesting en de bedrijfsvoering.
De vervangingsinvesteringen maken onderdeel uit van de lopende projecten en zijn integraal onder onderdeel B opgenomen

Stadsontwikkelfonds
Omdat wij de samenleving uitnodigen om de stad op een toekomstbestendige manier te (helpen)ontwikkelen is in het coalitieakkoord de werking van het bestaande stadsontwikkelfonds verruimd. Met het fonds wordt beoogd een financiële bijdrage te leveren aan grote en kleine initiatieven die samen de stad tot bloei brengen. Daarmee creëren we een hefboom voor investeringen van onze partners.
Doelstelling van het fonds is het (tussentijds) mogelijk maken van initiatieven en projecten die een bijdrage leveren aan de sociale, economische en/of fysieke ontwikkeling van (delen van) de stad. Het stadsontwikkelfonds bevat ongeoormerkte middelen, opdat gedurende het gehele jaar besluiten door de raad kunnen worden genomen, waardoor flexibel kan worden ingespeeld op kansen die zich voordoen.
De verwachting is dat de diversiteit aan initiatieven groot zal zijn. Als richtlijn om middelen beschikbaar te stellen gelden de volgende criteria:

- Het initiatief op sociaal, economisch en/of fysiek gebied dient de ontwikkeling van de stad en past binnen de gemeentelijke ambities zoals neergelegd in de vier agenda's.(zie hoofdstuk van coalitieakkoord naar PPN)
- Het initiatief levert rendement op voor een groot deel van de stad
- Het initiatief kan verdere ontwikkelingen in de stad aanjagen.
- Het initiatief is binnen een jaar uitvoerbaar.
- De financiële bijdrage van de gemeente aan het initiatief bedraagt in principe maximaal 50% van het totaal (inclusief gemeentelijke uitvoeringskosten). Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de initiatiefnemer het grootste deel van de kosten voor zijn/haar rekening neemt. Het college kan gelet op het belang van een initiatief voorstellen doen om van dit percentage af te wijken.
- Het betreft investeringsprojecten die met cofinanciering van mede overheden (doorgaans provincie en eu) gerealiseerd kunnen worden en passen binnen de ambities van Zwolle.

Opdat ook kleine initiatieven, waarvan de gemeentelijke bijdrage kleiner is dan € 15.000 gehonoreerd kunnen worden, zonderen we een deel van het Stadsontwikkelfonds af ter waarde van € 150.000. Tevens stemmen wij de bestedingen af met het budget burgercontacten in het kader van initiatiefrijk Zwolle.
Bij de PPN worden potentiële projecten zoveel mogelijk aangegeven. Er is geen sprake van voorbeslag. Om kansen die zich voordoen te kunnen benutten, kan het college ook tussentijds voorstellen aan de raad doen, waarbij dekking via het Stadsontwikkelfonds plaats vindt.

Stadsontwikkelfonds	
Stand per 31-12-2015	€ 5.126.000
Geoormerkte gelden o.b.v. raads-/collegebesluiten:	
• N35 (reservering, nog geen definitief besluit)	-/-€ 250.000
• Binnenstad	-/- 700.000
• Ruimte voor de Vecht	-/- 200.000
• Zwolse Hermen	-/- 15.000
• Versnelling sociale woningbouw	-/- 1.406.000
• Restantmiddelen voor kleine initiatieven	-/- 105.000
Totaal vrije ruimte in stadsontwikkelfonds	**€ 2.450.000**

Wet HOF en emu-saldo
Vorig jaar hebben wij u via een afzonderlijke informatienota inzicht gegeven in de inhoud van de wet Houdbare Gemeente Financiën (HOF) en de gevolgen daarvan voor de gemeenten. Samengevat is de Wet HOF een vervolg op de Europese afspraak om de stabiliteit in de Eurozone te handhaven. De Europese afspraak houdt in dat de nationale begrotingen maximaal een negatief EMU-schuld mogen hebben van 3% en op termijn moet worden afgebouwd naar 0%. Voor 2015 en 2016 is de norm 3%.
Eind 2013 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel om de begrotingsnorm door te vertalen naar de gemeenten als totaal en andere decentrale overheden (eveneens als totaal). Van een individuele norm per gemeente is geen sprake evenmin dat er sancties aan een gemeente kunnen worden opgelegd. Indien de begrotingsnorm van de decentrale overheden als totaal structureel worden overschreden dan zal het rijk met de medeoverheden in overleg treden hoe de overschrijding terug te dringen. Wel is per gemeente een referentiewaarde (negatieve kasstroom) aangegeven. Voor Zwolle is de referentiewaarde voor 2015 bepaald op € 17,4 mln. negatief. (was in 2014: € 15 mln.) De referentiewaarde is een indicatie van het aandeel dat een gemeente op basis van het begrotingstotaal in de gezamenlijke tekortnorm heeft.
Onderstaand is de ontwikkeling van het EMU-saldo van Zwolle afgezet tegen de referentiewaarde.

EMU – saldo Zwolle	2013	2014	2015
EMU-tekort / overschot	10	18	-16
Referentiewaarde Zwolle	-19	-15	-17
Tekort / overschot	29	33	1

In de oorspronkelijke begroting 2015 was een EMU-tekort geraamd van € 26 mln. In werkelijkheid is het EMU-tekort € 16 mln. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn minder opbrengsten uit grondverkopen, minder investeringsuitgaven dan geraamd en meer (eerdere) bijdrage van derden voor investeringsprojecten.

Programmaverantwoording

Programma's

Programma 1 Volkshuisvesting

Beleidsverantwoording

Algemeen

In 2015 is het herstel van de woningmarkt duidelijk ingetreden. De verkoop van woningen zowel in de bestaande als de nieuwbouwmarkt is sterk gestegen, prijzen stijgen en de verkoopduur daalt. In deze stijgende markt zijn in 2015 580 nieuwbouwwoningen opgeleverd. Ruim boven de geprognotiseerde verwachtingen van circa 400 woningen. Zwolle had in de jaren 2013 en 2014 voor het eerst sinds vele jaren een klein negatief migratiesaldo (er vertrokken iets meer mensen dan er kwamen wonen), dit migratiesaldo is weer omgeslagen in een positief binnenlands migratiesaldo van 462. Tezamen met de buitenlandse migratie (+67) en natuurlijke aanwas (+515) is Zwolle in 2015 gegroeid met 1044 inwoners.

Met de provincie en de gemeenten in West Overijssel zijn de woonafspraken 2016-2020 gemaakt. Het betreft afspraken op de vijf thema's die ook in het Zwosle woonbeleid centraal staan (nieuwbouw, omvang sociale voorraad duurzaamheid, natuurlijke wijkvernieuwing en wonen en zorg). Met name op het gebied van nieuwbouw zijn vergaande afspraken gemaakt die er voor moeten zorgen dat er in de regio West Overijssel geen overprogrammering onstaat. Het woonbeleid van de diverse gemeenten voldoet aan de eisen van de Ladder van Duurzame Verstedelijking. Voor Zwolle geldt dat er nog een grote groeiopgave ligt, van circa 6000 woningen tot 2026 en nog 4000 tussen 2027 en 2040.

Met corporatie deltaWonen is een samenwerkingsovereenkomst gesloten om te komen tot daadwerkelijke realisatie van de versnellingsactie. In de overeenkomst is afgesproken dat gestreefd wordt naar realisatie van 313 extra woningen, waarvan de eerste palen in 2016 of 2017 de grond in gaan, zodat ze per 2018 gerealiseerd zijn.

Met de corporaties hebben we daarnaast de Agenda voor Betaalbaar Wonen opgesteld. De agenda bevat een set aan maatregelen om het wonen voor de allerlaagste inkomensgroepen betaalbaar te houden. In 2015 zijn twee centrale maatregelen uit de agenda verder uitgewerkt, de herinvoering van passend toewijzen en de uitwerking van een woonlastenfonds / fonds verhuiskosten op maat. Besluitvorming hierover vindt plaats in het eerste kwartaal 2016.

In 2015 is de taakstelling voor de huisvesting van statushouders fors gestegen, ivm de aanhoudende vluchtelingenstroom uit Syrië en andere delen van het Midden Oosten. Ondanks de grote inspanning die er door de corporaties geleverd is, heeft Zwolle haar taakstelling net niet gehaald. Voor 2016 stijgt de taakstelling verder tot circa 300 - 400 personen. Met de corporaties zijn we in 2015 aan de slag gegaan met een plan van aanpak huisvesting statushouders, om op korte termijn te komen tot uitbreiding van het aanbod, zodat de totale druk op de Zwolse huurmarkt niet oploopt. Huisvesting zien wij daarbij als een opgave die integraal verbonden is aan het bevorderen van de integratie van statushouders. Wij hebben eerste verkenningen met de corporaties uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in de afspraak dat onderzocht wordt of er een versnellingsactie 2.0 kan worden uitgevoerd voor semi-permanente woningen en transformatie in kantoren. Het plan van aanpak 'verhoogde asielinstroom' wordt in het voorjaar 2016 aan de raad voor gelegd.

Op het terrein van duurzaamheid zijn in Zwolle zowel voor de particuliere als de sociale voorraad goede resultaten behaald in verduurzaming van de woningvoorraad. Er is een eerste project van 30 nul-op-de-meter woningen opgeleverd (door deltaWonen). De corporaties hebben hun taakstellingen op terrein energieverbeteringen bestaande voorraad ruimschoots gehaald. SWZ is binnen het programma Stookjerijk beloond met de prijs voor de corporatie die de grootste energieprestatie heeft geleverd. En samen met de huurdersbelangenvereniging, corporaties hebben wij de prijs voor beste samenwerking ontvangen.

In het samenwerkingsverband WWZ038 is in 2015 verder gewerkt aan de opgave om wonen en zorg aan elkaar te verbinden en te integreren binnen het sociaal domein. Voor bewustwording van mensen om hun eigen huis geschikt te maken om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen is een succesvolle LangZultUWonen beurs gehouden, met circa 500 bezoekers.

Relevante kaderstellende nota’s

- De Zwolse Woonagenda 2013-2017
- Prestatieafspraken met de provincie 2010-2015
- Prestatieafspraken gemeente - woningcorporaties 2014-2017
- Structuurplan Zwolle 2020
- Programma’s, overeenkomsten en (ruimtelijke) plannen voor de grotere woningbouwprojecten, bijvoorbeeld Stadshagen

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Zwolle blijft bouwen: nieuwbouwprogramma en bevorderen (Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Keuzevrijheid voor de woonconsument: in ieder woonmilieu is aanbod. Variatie in aanbod, keuzevrijheid, duurzaamheid, levensloopbestendigheid; met diverse accenten binden we verschillende doelgroepen aan de stad.

Streefdoel/indicator

Toevoegen van netto minimaal 400 woningen per jaar (2013 t/m 2017), waarvan 180 in Stadshagen.
Indien nodig keuzes maken, faseren en doseren van projecten (zie a)

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2014 worden naar verwachting (aug. 2014) tussen 300 en 350 woningen opgeleverd. Daarnaast zullen 375 studentenwoningen aan Talentplein worden opgeleverd.	De norm voor de nieuwbouwproductie bedraagt 400 woningen per jaar. Opleveren van 180 woningen in Stadshagen. Opleveren van 220 woningen in overig Zwolle.	In totaal zijn er in 2015 580 woningen opgeleverd.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Keuzevrijheid voor de woonconsument: stimuleren van (collectief) particulier opdrachtgeverschap (zie c).

Streefdoel/indicator

De mogelijkheden voor (collectief) particulier opdrachtgeverschap worden vergroot, initiatieven wordt ruimte geboden en worden gefaciliteerd.
In periode 2012-2015 zijn twee projecten voor CPO gerealiseerd of in aanbouw (prestatieafspraak met provincie).

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
CPO project Mens- en Milieuvriendelijk Wonen Trapjeswijk is in 2013 opgeleverd. Planvoorbereiding Krasse Knarren gestart. Krasse Knarren groep heeft (Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) begeleidingssubsidie van provincie ontvangen.	CPO project zoals Krasse Knarren faciliteren Nieuwe initiatieven stimuleren.	Verdere planvorming Krasse Knarren. Reserveringsovereenkomst is getekend en ihkv de versnellingsactie is deltaWonen aangesloten in het plan voor de herontwikkeling van de totale locatie van het voormalige Aa-bad.

Streefdoel/indicator

We geven ruimte aan en faciliteren initiatieven voor (collectief) particulier opdrachtgeverschap

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2014 is planvorming Krasse Knarren gestart en worden in Stadshagen en bij de Oude Mars mogelijkheden geboden voor particuliere kavels.	Voldoende kavels op verschillende locaties en in verschillende prijsklassen blijven aanbieden aan particulieren. Groepen van particulieren faciliteren bij nieuwe initiatieven (via CPO).	Er zijn diverse kavellocaties in Stadshagen, Westenholte en het buitengebied van Zwolle van diverse grootte en diverse prijsklassen. In 2015 zijn 13 kavels verkocht. Per 1 januari 2016 waren nog 16 kavels in aanbod.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

We willen een grote variatie aan woningen beschikbaar hebben, zodat we verschillende groepen, zoals studenten aan de stad kunnen binden.

Streefdoel/indicator

Het nieuwbouwprogramma bevat een gemiddelde toevoeging van structureel 75 studenteneenheden per jaar. Voor de periode 2011-2015 worden minimaal 375 structurele studenteneenheden toegevoegd. Na 2015 zullen wij bezien welke behoefte aan studentenhuisvesting er is tot 2025.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2013 is het project studentenhuisvesting Burg. Roelenweg/Pannekoekendijk gestart. Het project wordt eind 2014 opgeleverd (375 eenheden).	De oplevering van alle studentenwoningen aan Talentplein zijn eind 2014 gepland.	Toren C, met in totaal 151 woningen, is in januari van 2015 opgeleverd.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
We willen een grote variatie aan woningen beschikbaar hebben, zodat we verschillende groepen, zoals starters aan de stad kunnen binden.

Streefdoel/indicator		
Binnen het nieuwbouwprogramma is voldoende aanbod van woningen die bereikbaar zijn voor starters. Voor de mogelijkheden van starters op de woningmarkt is het van belang dat er doorstroom is op de woningmarkt. Wij ontwikkelen instrumenten om de doorstroom te bevorderen, in dat licht evalueren wij de starterslening.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2014 zijn tot 1 september 54 startersleningen verstrekt en 10 aanvragen in behandeling. Er is vanaf 1 september 2014 nog budget beschikbaar voor 80-100 startersleningen.	Verwacht budget beschikbaar voor 40-60 startersleningen. (uitgaande van blijvende cofinanciering van rijk; 50% en provincie; 25%).	Per 1 juli 2015 is de starterslening stopgezet. In 2015 zijn 36 leningen verstrekt. In totaal zijn er in de periode 2007-2015 434 startersleningen verstrekt.

Aandacht voor de sociale voorraad

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
We willen het aanbod van sociale huurwoningen vergroten om wachtlijsten te verkorten, scheefwonen te beperken en de doorstroming uit de maatschappelijke opvang bevorderen. We willen bevorderen dat sociale huurwoningen voor de laagste inkomens betaalbaar blijven, door afspraken te maken met de corporaties over huurverhogingen, betaalbaarheidsquote en de toewijzing van woningen.

Streefdoel/indicator		
De ambitie is om samen met de corporaties het aanbod van sociale huurwoningen tot 2018 met in totaal 400 woningen te vergroten. Binnen de prestatieafspraken afspraken maken over de huurverhoging per 1 juli van het lopende jaar.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Ambitie uitgesproken dat het aantal sociale huurwoningen tot 2018 stijgt met 400 woningen.	Oplevering van ruim 120 sociale huurwoningen in Zwolle.	In 2015 zijn 107 sociale huurwoningen opgeleverd in Zwolle. Dit is iets lager dan verwacht maar per saldo komt de ambitie van 400 woningen tot 2018 niet in gevaar.
In 2014 in samenwerking tussen corporaties en gemeente een betaalbaarheidsagenda opgesteld	Met corporaties afspraken maken over de maximale huurverhogingen per 1 juli 2015 Met de corporaties afspraken maken over de toewijzing van huurwoningen in relatie tot het inkomen van woningzoekenden	In 2015 is uitvoering gegeven aan de betaalbaarheidsagenda door o.a. per 1 januari 2016 het passend toewijzen in te voeren en aanvullend de ontwikkeling van een woonlastenfonds/ fonds verhuiskosten op maat.

Duurzaamheid en Woonlasten

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Vanuit de woonlastenbenadering duurzaamheid en vermindering van energiekosten stimuleren zodat woonlasten ook op langere termijn betaalbaar blijven.

Streefdoel/indicator		
In bestaande woningvoorraad van corporaties zijn alle woningen in 2020 verbeterd naar label B of minimaal 2 labelstappen vooruit gegaan.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2013 heeft woningcorporatie: • SWZ 287 woningen toegevoegd met label B en 99 met label A • Openbaar Belang 128 woningen toegevoegd met label B en 51 met label A DeltaWonen heeft in de periode 2010-2014 1122 woningen toegevoegd met label A of B		In 2015 zijn 30 0-opdemeter woningen in Frankhuis opgeleverd door deltaWonen De corporaties hebben hun energieprestaties ruimschoots gehaald. vanuit het programma Stookjerijk is dit beloond met de prijs voor best presterende corporatie voor SWZ en beste samenwerkingsverband tussen huurders, corporaties en gemeente voor Zwolle

Streefdoel/indicator		
In 2015 zijn in 1200 woningen in de particuliere voorraad energiebesparende maatregelen uitgevoerd (zie i).		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In de periode 2010 tot en met 1 juli 2014 zijn binnen de subsidieregeling duurzaamheid bestaande woningen 1161 particuliere woningen verbeterd met isolatiemaatregelen en 172 woningen verbeterd met overige maatregelen zoals zon pv, groene daken en extra isolatie.		In 2015 zijn circa 300 bestaande particuliere woningen verbeterd. In totaal zijn in de periode 2010 tot en met 25 januari 2016 binnen de subsidieregeling duurzaamheid bestaande woningen 1481 particuliere woningen verbeterd.

Streefdoel/indicator		
In 2015 is de bouw van 600 woningen gestart met een EPC lager dan 0,6 door de inzet van extra duurzaamheidsmaatregelen (zie j).		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Tot aan 1 juli 2014 is aan 318 woningen subsidie verleend voor extra duurzaamheidsmaatregelen.	Start bouw woningen met subsidie voor extra duurzaamheidsmaatregelen; met het beschikbare budget kunnen nog circa 100 woningen gestimuleerd worden.	In 2015 is voor 26 nieuwbouwwoningen een duurzaamheidssubsidie verstrekt.

Streefdoel/indicator		
Met wijkbewoners en stakeholders/ investeerders/ eigenaren in een wijk komen tot gezamenlijke afspraken over duurzaamheid en woonlasten.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2014 is de voorbereiding van het woonlastenexperiment Holtenbroek gestart.		In 2015 is het onderzoeksrapport "Woonlastenexperiment Holtenbroek; hoe een wijkonderneming kan bijdragen aan het verlagen van woonlasten in Holtenbroek' opgeleverd. De uitkomsten hiervan zijn besproken met de Zwolse corporaties.

Natuurlijke wijkvernieuwing in de bestaande voorraad

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Bevorderen van een toename van de woonkwaliteit in de bestaande wijken volgens de principes van natuurlijke wijkvernieuwing: het vernieuwingsproces verloopt op organische wijze, beheer en ontwikkeling worden samen genomen en het aanboren van de kracht en de eigen investeringen van bewoners komt meer centraal te staan.		
Streefdoel/indicator		
Op basis van de monitoringsuitkomsten van het Buurt voor buurt -onderzoek en het Early Warning wordt gekeken op welke plekken in de stad sprake is van een negatieve score door fysieke kenmerken. Op die plekken wordt ingezet op de verbetering van de fysieke aspecten met als doel bij de volgende monitoring tot betere scores te komen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Uitkomsten Buurt voor buurt 2014 en Early warning en de genoemde waarden daarin t.a.v. fysieke aspecten.	In 2014 zijn de tweejaarlijkse onderzoeken Buurt voor buurt 2014 en Early warning uitgevoerd. In 2015 worden uitkomsten geanalyseerd en stadsdeeladviezen geactualiseerd.	In 2015 zijn in alle wijken wijkdialogen gehouden. Met het Buurt voor Buurt Onderzoek 2014 als leidraad hebben wijkbewoners, wijkwerkers, en andere betrokkenen benoemd welke opgaven in hun buurt moeten worden opgepakt. In 2015 is eveneens gestart met de uitvoering van de benoemde opgaven.

Wonen en zorg

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Mensen met een beperking in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te wonen.		
Streefdoel/indicator		
Met partners in het kader van het programma WWZ038 vormgeven aan de mogelijkheden van mensen met een lagere zorg-en ondersteuningsvraag (< ZZP4) zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. In 2015 woont minimaal 50% van de Zwolse huishoudens in enigerlei vorm van een woonservicegebied, prestatieafspraak met de provincie 2012-2015. .		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2014 is het programma WWZ038 gestart om de voorbereidingen te treffen voor de invoering van scheiden wonen en zorg per 2015	Vanaf 2015 komen mensen een lagere zorg- en ondersteuningsvraag (<ZZP4) niet langer in aanmerking voor huisvesting in een intramurale voorziening. In 2015 woont minimaal 50% van de mensen in enige vorm van woonservicegebied Verbeteren van voorzieningenniveau binnen de bestaande woonservicegebieden	Vervolg gegeven aan de uitvoering van de projecten die bijdragen aan verbetering van het voorzieningenniveau binnen de bestaande woonservicegebieden in Zwolle. Realisatie van o.a .Het Anker in Westenholte en twee invalidentoiletten in de binnenstad.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	2.649	1.475	4.526	2.090	4.536	2.115	-11	25	15
Reservemutaties	1.931	1.449	2.176	3.702	2.190	4.080	-13	378	365
Gerealiseerd resultaat	**4.580**	**2.924**	**6.702**	**5.792**	**6.726**	**6.195**	**-24**	**404**	**380**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Bijzondere doelgroepen	-16	16	1			1
Bestuursdwang	-17	21	3			3
Woningbouwprogrammering	45		45	-44	0	1
Beleid stedelijke vernieuwing		8	8	-5	370	373
Doelgroepenbeleid	-23	-19	-42	36	8	2
Woningexpl.toegel.instellingen						
Totaal	**-11**	**25**	**15**	**-13**	**378**	**380**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Beleid stedelijke vernieuwing	+ 370	I	Dit voordeel heeft betrekking op het project Ittersummerlanden. Het project wordt afgesloten bij de jaarrekening 2015. Hierdoor valt € 370 van de reserve nog uit te voeren werken vrij.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Woonservicegebieden	236		84	152	97	55	
Trapjeswoningen Holtenbroek	3.445	-286	1.840	1.319	1.095	224	
Herstruct.Ittersum.landen Noord	418		61	afgesloten			
Regulering walgebruik woonboten	97		48	49		49	
Versnellingsactie sociale huur	0	1.500	94	1.406		1.406	
Voorbereiding versnellingsactie soc huur	60	0	36	24		24	
	4.256	1.214	2.163	2.950	1.192	1.758	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Trapjeswoningen Holtenbroek	-46	Berap 2015-1	duurzaam bouwen
Trapjeswoningen Holtenbroek	-240	Berap 2015-2	lagere kosten herstructurering
Versnellingsactie sociale huur	1.500	Rb.11-5-2015	versnellingsactie sociale huurwoningen
	1.214		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Herstructurering Ittersummerlanden	357
	357

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Woonservice gebieden
In 2016 worden de laatste subsidie vastgesteld en vindt de afrekening met de provincie plaats. Daarna kan het krediet worden afgesloten.

Trapjeswoningen Holtebroek
In 2015 zijn de laatste woningen van het project opgeleverd. SWZ heeft de openbare ruimte aangelegd. Door de gemeente is de Obrechtstraat herstraat. In het voorjaar van 2016 vindt de grondoverdracht evenals de subsidie-afwikkeling van de Muziekwijk (voorheen Trapjeswijk) plaats. Daarna wordt het project afgesloten.

Herstructurering Ittersummerlanden
De werkelijke kosten wijken af van de geraamde kosten omdat een aantal onderdelen van de exploitatieramingen niet zijn uitgevoerd. Verder is op diverse onderdelen een aanbestedingsvoordeel behaald.

Versnellingsactie sociale huur
Er is in 2015 besloten om € 1,5 mln beschikbaar te stellen voor het realiseren van circa 300 woningen t.b.v. de sociale woningbouw.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

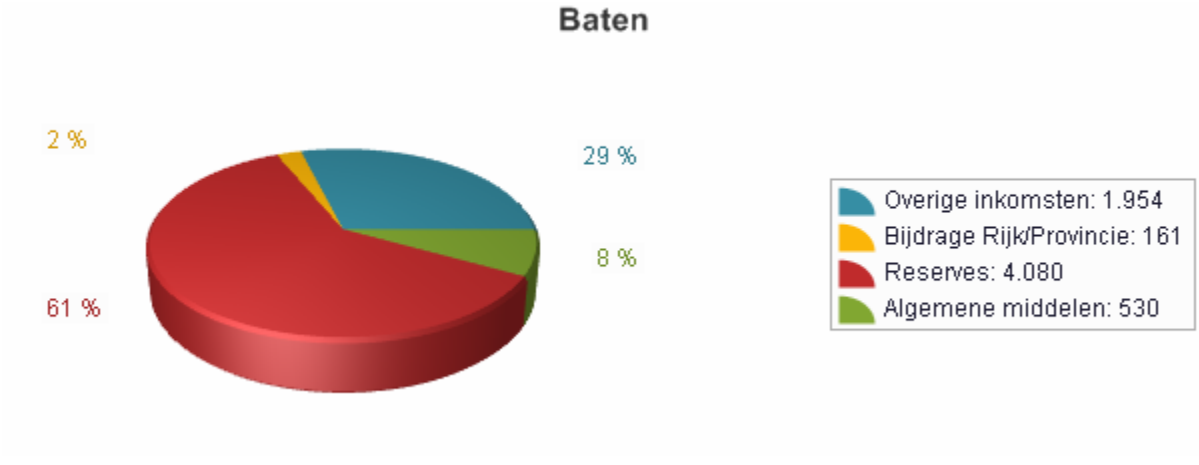

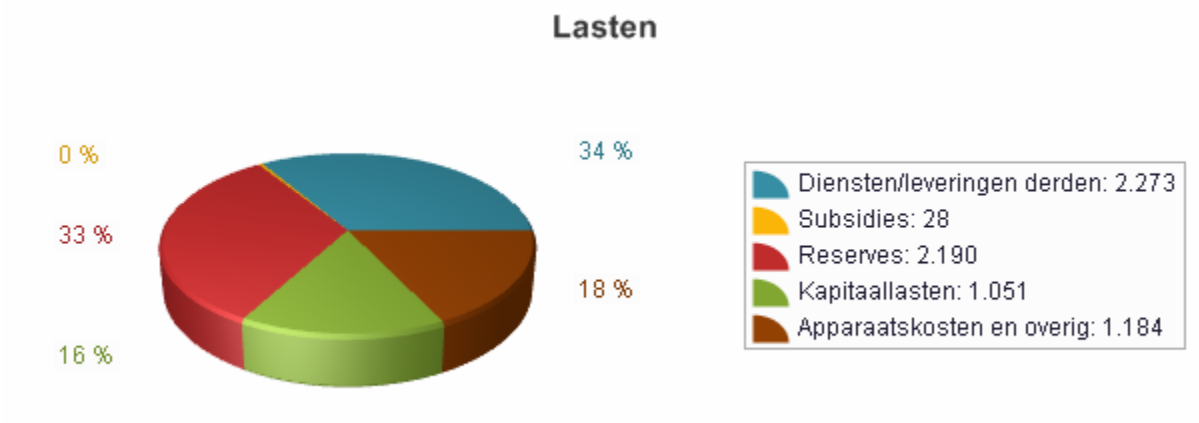

Programma 2 Economie

Beleidsverantwoording

Algemeen

Zwolle is nog steeds een krachtige stad in een economisch sterk presterende regio, zo blijkt uit laatste Toplocatie onderzoek van Elsevier/Bureau Louter uit 2015. Onze stad functioneert daarbij als motorblok voor de regionale economische ontwikkeling. Tegelijkertijd voegt de regio extra kwaliteit toe met een hoogwaardig klimaat om te wonen en te recreëren en met een arbeidsmoraal die landelijk hoog aangeschreven staat. Voorwaarde voor het vasthouden van deze economische toppositie is monitoren, anticiperen en inspelen op kansrijke ontwikkelingen.

Het jaar 2015 stond landelijk in het teken van een economisch herstel. Ook in Zwolle heeft dat herstel ingezet. Liet 2014 nog een afname aan werkgelegenheid zien, 2015 was gelukkig weer een positief jaar: het aantal arbeidsplaatsen in Zwolle groeide tot boven de 90,000 en nam toe met 0,7%
De andere kant van de medaille is natuurlijk de werkloosheid. Volgens het CBS kwam de werkloosheid in Zwolle in 2015 uit op 7,0%. Helaas kunnen we niet nagaan of er sprake is van een stijging dan wel een daling. Sinds 2015 wordt namelijk gebruik gemaakt van een nieuwe methodiek, aansluitend bij uniforme regels van alle lidstaten van de Europese gemeenschap. Vergelijking met eerdere jaren is niet mogelijk.

Van groot belang voor een economisch herstel is in ieder geval dat de uitgangspositie van Zwolle goed is en blijft. De gemeente schept de juiste randvoorwaarden, zodat de mensen achter de bedrijven/instellingen gemakkelijker hun bedrijf in Zwolle kunnen vestigen dan wel het bestaande bedrijf in Zwolle sterker maken.

In 2015 is de groeibrief 'Economie Zwolle in perspectief' verschenen. Daarin worden binnen de verschillende economische thema's de aanknopingspunten genoemd die belangrijk zijn voor het inspringen op die kansrijke ontwikkelingen. Onderstaand worden voor 2015, niet uitputtend, de belangrijkste ‘resultaten’ van het inspringen op kansrijke ontwikkelingen genoemd.

Wat betreft bedrijfsruimte en acquisitie: meest in het oog springend en erg belangrijk voor de economische ontwikkeling van Zwolle was de opening van Wehkamp op Hessenpoort. Naast het vernieuwende aspect betekende dit ook een forse toename aan arbeidsplaatsen in Zwolle.

Wat betreft detailhandel: in 2015 opende ook IKEA haar winkeldeuren. Voor de aantrekkelijkheid van Zwolle als winkelstad is dit een belangrijk moment. Een mogelijke indicatie dat het economisch herstel ook in Zwolle ingezet is, is het feit dat de winkelleegstand is afgenomen in Zwolle. De leegstand in Zwolle ligt beduidend onder het landelijk en provinciaal gemiddelde. Ook ligt Zwolle onder het gemiddelde van alle 100.000 plus gemeenten.

De gemeente heeft de randvoorwaarden geschapen voor een vernieuwende aanpak van het Broerenkwartier in de binnenstad. Met het aanstellen van een inspirator is veel gebeurd op maaiveldniveau: er is nauwelijks leegstand meer op het Eiland, er zijn evenementen in het Broerenkwartier gestart en er heeft een 'branding' van het Broerenkwartier plaatsgevonden.

De horecavisie is in 2015 geactualiseerd. Daar plukt de stad direct de vruchten van. Er zijn 15 horecabedrijven bij gekomen, waarvan bij een aantal sprake is van een mix functie bij een winkel. Ook de verruimde mogelijkheden voor kleinschalig hotel in de binnenstad wordt door de markt gewaardeerd. Er zijn reeds 2 initiatieven gerealiseerd. Er lopen gesprekken en aanvragen van nog meerdere partijen.

Met het beleidskader leisure wordt beoogd een inhaalslag te maken met het leisureaanbod in Zwolle. De beschikbaarheid van locaties blijkt een stimulans te zijn voor ondernemers. Zo zijn in 2015 3 sportscholen gefaciliteerd, 1 escaperoom, een waterskibaan en een family entertainmentcentrum.
Mijlpaal wat betreft de regionale samenwerking in 2015 was de realisatie van het gezamenlijk havenbedrijf van Kampen, Meppel en Zwolle: Port of Zwolle (zie ook paragraaf 3: Verbonden Partijen).

Uitdaging is om ook in 2016 als gemeente de juiste randvoorwaarden te scheppen voor bedrijven, instellingen en burgers opdat de economisch groei in 2016 wordt voortgezet.

Van economisch belang is ook de infrastructuur voor energie en drinkwater. Om die reden is Zwolle aandeelhouder van een aantal N.V.'s en B.V.'s. Het gaat daarbij om Enexis Holding NV (en de daarbij behorende overige Essent-opvolgers) en NV Vitens. Voor Zwolle is het van belang om invloed uit te kunnen oefenen op de uitvoering van een publiek belang, de dienstverlening en de tarieven. Daarnaast bieden deze deelnemingen een rendement.

Verder zijn wij actief binnen NV Wadinko (participatiemaatschappij ter stimulering van gezonde bedrijvigheid) en Zuiderzeehaven Ontwikkelingsmaatschappij CV en Zuiderzeehaven Beheer BV (ontwikkeling van 'natte kavels' in regionaal verband).

In paragraaf 3: Verbonden Partijen is een nadere toelichting per partij gegeven over 2015.

Relevante kaderstellende nota's

- Structuurplan Zwolle 2020
- Kadernota bedrijventerreinen
- Kadernota kantoren 2011-2020
- Kadernota detailhandel 2012-2020
- Innovatieagenda The Next Step: Coalition of the Willing in de Regio Zwolle
- Horecavisie 2012-2017 Gastvrij en Vitaal
- Nota evenementenbeleid
- Beleidsnota hotels
- Toeristisch offensief
- Regionale werkgeversdienstverlening IJssel-Vecht (juni 2012)
- Rapport Zwolle bij top van Nederlandse binnensteden
- Ontwikkelingsprogramma Binnenstad 2020
- Beleidskader Commerciële Vrijetijdsvoorzieningen 2011-2025
- Beleidsregel Bed & Breakfast 2011
- Marketing en acquisitiestrategie werklocaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Concurrerend vestigingsklimaat voor bedrijven		
Streefdoel/indicator		
MKB-vriendelijkste stad van Nederland		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Zwolle is in 2013 uitgeroepen tot MKB-vriendelijkste stad van Nederland. Zwolle staat in de top 3 van MKB-vriendelijkste gemeenten in Overijssel.	MKB-vriendelijkste stad van Nederland.	In 2015 niet onderzocht
Nulmeting Normenkader voor Bedrijven 2009: 6,9. Bij de éénmeting in 2013 is op zes van de tien normen voldoende gescoord (ten opzichte van vier voldoendes in 2009). Op de norm klanttevredenheid scoorde de gemeente een 7,3. Met de landelijke evaluatie van het instrument Normenkader/Bewijs van Goede Dienst staat de continuïteit van dit landelijke 'keurmerk' ter discussie. Zwolle heeft naar analogie van het burgerpanel een eigen alternatief ontworpen. Hierbij dienen de uitgevoerde metingen Normenkader als nulsituatie.	Klanttevredenheid 7,5	In 2015 waardeerde het Ondernemerspanel de dienstverlening van Zwolle gemiddeld met een 6,7. Kleinere (MKB) ondernemers weten onvoldoende waarvoor zij bij de gemeente terecht moeten/ kunnen
Door de cookiewet kan voor 2013 en 2014 geen relatie meer worden gelegd met de analyses van kwalitatief en kwantitatief gebruik van het digitale kanaal voor ondernemers in de voorgaande jaren. Met de nieuwe site en nieuwe presentatie van de digitale producten voor ondernemers is een nieuwe nulsituatie ontstaan.	Stijging gebruik digitale dienstverlening met 10% (nulsituatie is ingebruikname van nieuwe website medio 2014).	
Nieuwbouw van kantoren op kantorenlocaties in Zwolle heeft sinds 2012 niet plaatsgevonden. Het leegstandspercentage Zwolse kantoren is circa 16%, gelijk aan het landelijk gemiddelde. Op de totale kantorenvoorraad van ca. 800.000 m² bedraagt de kwantitatieve leegstand 132.000 m². Streven is om de leegstand in Zwolle onder het landelijk gemiddelde te krijgen.		De kantorenleegstand ligt in Zwolle op 18%. Ca. 2% boven het landelijke gemiddelde.
In 2013 is op de bedrijventerreinen Hessenpoort en Marslanden in totaal 6 hectare bedrijventerrein uitgegeven (onder andere Wehkamp.nl). Op drie inbreidingslocaties op Voorst heeft de markt in 2013 initiatief tot herontwikkeling genomen. Gelet op de procedures zal realisatie in 2014 en volgende jaren zijn.	De uitgifte van 3 hectare gemeentelijk bedrijventerrein.	Uitgifte Hessenpoort: 2,632 ha. Marslanden Zuid 1,039 ha. totaal 3,671 ha.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Werkstad voor eigen inwoners en regio.

Streefdoel/indicator
Jaarlijkse banengroei 0,5%-punt boven landelijk gemiddelde.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
De verhouding tussen het aantal banen en het aantal inwoners van 15 tot en met 64 jaar is in 2013 109% (109 banen voor 100 inwoners). De (negatieve) groei van de werkgelegenheid in 2013 was ten opzichte van 2012 -0,1%. Landelijk was de krimp -1,2%.	De werkgelegenheidsfunctie van Zwolle is in 2015: 105%. Jaarlijkse groei van werkgelegenheid 0,5%-punt boven landelijk niveau.	De verhouding tussen het aantal banen en het aantal inwoners van 15 tot en met de pensioengerechtigde leeftijd in 2015 108% (108 banen voor 100 inwoners). De groei van de werkgelegenheid in 2015 was ten opzichte van 2014 0,7% Landelijke cijfers nog niet bekend
	Jaarlijkse groei van vestigingen gelijk aan landelijk gemiddelde.	De toename van het aantal vestigingen 2015 ten opzichte van 2014 was 3,9%. Landelijke cijfers nog niet bekend
	In 2015 1.250 starters. Als aandeel van het aantal vestigingen: 13%.	Geen cijfers voor 2015 wel voor 2014. In Zwolle zijn in 2014 1.338 bedrijven gestart. Het aantal starters is 12,2% van het totaal aantal ondernemingen (nationaal is die verhouding 11,4%).
De toename van het aantal vestigingen in 2013 ten opzichte van 2012 was 2,6%. Landelijk was de groei 1,8%. In Zwolle zijn in 2013 1.379 bedrijven gestart. Het aantal starters is 18,2% van het totaal aantal ondernemingen (nationaal is die verhouding 11,7%).		
In maart 2012 is Polymer Science Park geopend. In 2013 participeerden 33 bedrijven in het PSP en werden 40 projecten uitgevoerd.Op 13 februari 2013 heeft Deltion College subsidie ontvangen voor de oprichting van een Centrum voor Innovatief Vakmanschap Polymeren, Coatings en Composieten.	Bedrijven en kennisinstellingen vormen een krachtig cluster Polymer Science Park Zwolle, dit blijkt uit: vijf à zes grote projecten binnen het cluster gedurende de periode tot 2015 (parallel uitgevoerd); 25 projecten (waarvan minimaal twintig MKB-projecten) in drie jaar tijd; in 2014 25 deelnemende partners (acht grote bedrijven, 13 MKB-bedrijven en vier onderwijsinstellingen).	Het Polymer Science Park is uitgegroeid tot een solide organisatie die in staat is om op allerlei vragen uit de markt en nieuwe ontwikkelingen in te spelen. Het aantal leden is gegroeid naar 40. Honorering van het project Proeftuin Recycling – Future Proof Polymers was een belangrijke mijlpaal in 2015 voor de samenwerking tussen wetenschap en bedrijfsleven
In januari 2014 is het Health Innovation Park in Zwolle gestart.Eind 2013 zijn er 58 kansrijke initiatieven die meer of minder intensief worden ondersteund door het HIP.	Bedrijven, zorginstellingen en kennisinstellingen vormen een krachtig samenwerkingsverband, het Health Innovation Park. Het Health Innovation Park (HIP) is in 2015 dé centrale speler op het snijvlak van zorg, kennis en ondernemerschap in de regio Zwolle. Dat blijkt uit de toename van het aantal leden van de coöperatieve vereniging conform de meerjarenbegroting van het HIP.	Resultaten nog niet bekend
In het JaarWerkPlan 2014 van Kennispoort Regio Zwolle staat dat Kennispoort zich richt op drie clusters, 30 events, 224 innovaties en 121 begeleidingstrajecten.	Voldoen aan JaarWerkPlan.	In 2015 zijn 322 innovaties begeleid, waarvan 277 hebben geleidt tot een begeleidingstraject. Kennispoort heeft 94 bijeenkomsten georganiseerd voor in totaal 4.359 deelnemers. Deelname aan het cluster Logistiek in de Regio Zwolle. Mijlpaal in 2015 was de realisatie van het gezamenlijke havenbedrijf van Kampen, Meppel en Zwolle: Port of Zwolle.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Zwolle: koop- en recreatiecentrum van de regio

Streefdoel/indicator
Zwolle in 2020 bij de top tien van meest gastvrije steden van Nederland

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Nulsituatie 2010 (op basis van vijfjaarlijks koopstromenonderzoek): ·Binding dagelijkse goederen: 96%; ·Binding niet-dagelijkse goederen: 80%; ·Toevloeiing dagelijkse goederen: 13%; ·Toevloeiing niet dagelijkse goederen: 49%. 20.000 m² winkeloppervlak op Voorsterpoort (woonboulevard).	Koopstromenonderzoek: de binding van consumenten aan Zwolle en de toevloeiing van consumenten naar Zwolle is absoluut en relatief groter geworden in 2015, vergeleken met 2010.	In 2015 is weer een koopstromenonderzoek geweest. • In de dagelijkse sector is ongeveer sprake van consolidatie. Het totale bestedingspotentieel (dus dat wat inwoners in totaal uitgeven in de dagelijkse sector) is ten opzichte van 2010 met 10 procent gestegen, door bevolkingsgroei in Zwolle en door landelijke ontwikkeling. • In de niet-dagelijkse sector is er sprake van omzetdaling, maar de afname is verhoudingsgewijs minder groot dan de gemiddelde landelijke daling van de consumentenbestedingen in de periode 2010-2015 in de niet-dagelijkse sector (zowel binding als toevloeiing zijn relatief gezien minder hard gedaald). Daarbij komt dat de afvloeiing naar andere aankoopplaatsen is gedaald, terwijl de afvloeiing naar internet is toegenomen. Zwolle 'verliest' dus minder omzet aan andere plaatsen maar ondervindt wel de gevolgen van de doorgroei van het online winkelen Algemene conclusie is dat Zwolle het in vergelijking met andere gemeenten in de provincie Overijssel beter doet.
	Realisatie van 20.000 m² nieuwe winkels op Voorsterpoort (in 2012: 0).	In 2015 geen nieuwe winkels op Voorsterpoort
Het aantal toeristische bezoekers aan Zwolle was in 2009: 1.245.000. In 2012 waren dat er 1.369.000. In 2013 waren dat er 1.220.000 Het aantal overnachtingen in hotels, B&B en campings was in 2009: 119.500 overnachtingen. In 2011 waren dat er: 138.778. In 2013 warden dat er 149.185	Aantal toeristische bezoekers aan Zwolle herstelt naar niveau 2012 met 1,3 miljoen bezoekers Aantal overnachtingen 190.000.	**Er zijn (nog) geen cijfers voor het jaar 2015. De meest recente zijn uit 2014.** • In 2014 ontving Zwolle 1.168.000 bezoekers met in totaal 2.500.000 bezoeken. • In 2014 waren de bestedingen per persoon per bezoek 39 euro. • Het aantal overnachtingen in hotels, B&B en campings was was in 2014 172.125 Conclusie is dat het aantal overnachtingen nog steeds toeneemt. Het aantal toeristische bezoekers is in 2014 blijft achter bij de doelstelling.

Binnenstad 2010 - 2013: • Zwolle stond in 2010 op de 16e plaats van de 21 onderzochte steden in het onderzoek van de landelijke VVV naar de meest gastvrije steden van Nederland. In 2012 op plaats 7. In 2013 op plaats 9. Dit lijkt forse daling maar de scores liggen op enkele tienden bij elkaar. • In 2010: 1.337.000 toeristische bezoekers. In 2013: 1.220.000 toeristische bezoekers. Landelijke beeld: Zwolle doet het minder slecht doet dan gemiddeld in de regio. • In 2011 bedroeg het aantal passanten (bewoners en toeristische bezoekers) 12,3 miljoen. In 2013 10,4 miljoen. Landelijk beeld: Zwolle doet het beter dan het gemiddelde in de regio. • € 330 mln. detailhandelsomzet.	Binnenstad 2020: • bestendige positie in de top 10 van meest gastvrije steden van Nederland. • 5 miljoen toeristische bezoeken. • 14 miljoen passanten. • € 485 mln.detailhandelsomzet (prijspeil 2010). • leegstand binnenstad binnen de marges van het landelijk gemiddelde.	• Winkelleegstand 2015 in heel Zwolle bedraagt 6,4% (vestigingen) en 4,9% (vloeroppervlakte). De winkelleegstand in Zwolle ligt hiermee duidelijk onder zowel het landelijk als het provinciaal niveau. Ook liggen de cijfers duidelijk onder het gemiddelde van de 100.000plus gemeenten. • er zijn geen recente cijfers/positie bekend wat betreft gastvrije steden
Zwolle Stadsmarketing 2010 - 2013: • Toeristisch imago 6,5 (La Group 2009). Volgende onderzoek is in 2014. • In 2010 toeristische bezoekers 1,3 miljoen. In 2013: 1,2 miljoen. Landelijke beeld waarbij Zwolle het minder slecht doet dan gemiddeld in de regio. • Promotionele mediawaarde in landelijke media 2010: € 1,1 miljoen. In 2013: € 8,1 miljoen	Zwolle Stadsmarketing 2015: • Toeristisch imago 6,7 - 7,1. • Toeristische bezoekers herstelt naar niveau 2012 met 1,3 miljoen bezoekers. • Binnen bestaande budget de stadsmarketing van op bezoekers gerichte marketing naar niveau van beslissers en speciale doelen zoals positie van Zwolle als studentenstad versterken.	• Toeristisch imago in 2014 is volgens onderzoek van LaGroup 6.5 en ligt daarmee nog niet op de doelstelling van 2015

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	2.734	752	4.400	1.677	4.373	2.522	28	844	872
Reservemutaties	150	74	736	871	777	863	-41	-8	-49
Gerealiseerd resultaat	**2.884**	**826**	**5.136**	**2.548**	**5.150**	**3.384**	**-13**	**836**	**823**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Economisch beleid en progr.	4	-4			0	
Relatiebeheer/Acquisitiebeleid						
Marketing en promotie	21		21	-35	-8	-22
Evenementen	-1		-1			-1
Toeristisch beleid	-2	-5	-7	-6		-13
Economische deelnemingen		854	854			854
Aansluiting onderw/arbeidsmark	5		5			5
Totaal	**28**	**844**	**872**	**-41**	**-8**	**823**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Economische deelnemingen	+854	I	N.a.v. de verkoop van Essent aan RWE is een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening aangehouden (in jargon: in escrow gestort). Hiervoor was een voorziening getroffen voor het Zwolse deel van de verkoopopbrengst. In 2012 is al een deel vrijgevallen. In 2015 is wederom een deel van de escrow vrijgevallen (+777). Daarnaast hebben er hogere dividenduitkeringen (Enexis) en renteopbrengsten plaatsgevonden (+77).

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Duurz. versterking Voorst	1.615	294	856	1.053	472	581	
Stimuleren Zwolse economie	180		135	45	-50	95	
Digitaal ondernemersloket	42			42		42	
Quick scan IJsselhallen	12			12		12	
Centrummarkten	24			24		24	
Hanzelijn monitor	46		46	afgesloten			
Kantorenmarkt economie	167	8	50	125	-9	134	
Economische ontwikkelingen ZKN	360	125	325	160		160	
Onderzoek kantorenmarkt Oosterenk	69		2	afgesloten			
Samenwerking Economie Regio	261	326	483	104		104	
Herontwikkeling Weeshuisstraat	30		21	9		9	
Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid	52		4	48	-103	151	
200 jaar Koninkrijk		105	105	afgesloten			
Transitieteam leegstand		50	31	19		19	
Proces gebiedsontw. Spoorzone		27	16	11	11		
	2.858	935	2.074	1.652	321	1.331	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Duurz. versterking Voorst	294	Berap 2015-1	aanvullend krediet
Kantorenmarkt economie	8	Berap 2015-2	Prov. Aanpak leegstand kantoorpanden
Economische ontwikkelingen ZKN	125	Rb.11-5-2015	budget economische clusters
Samenwerking Economie Regio	326	BW 23-8-2011	doorwerking economische samenwerking
200 jaar Koninkrijk	150	Begroting '15	incidenteel nieuw beleid
200 jaar Koninkrijk	-45	Berap 2015-2	vrijval
Transitieteam leegstand	50	BW 21-4-2015	transitieteam leegstand
Proces gebiedsontw. Spoorzone	27	BW 9-6-2015	pilot org.gebiedsontw.
	935		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Onderzoek kantorenmarkt Oosterenk	69
Hanzelijnmonitor	0
200 jaar Koninkrijk	0
	69

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Duurzame Versterking Voorst
Het project bevat een aantal maatregelen die van 2010 t/m 2016 worden uitgevoerd. Er wordt zoveel mogelijk werk met werk gemaakt door aan te sluiten op de planningen van andere projecten. Hierdoor schuiven de termijnen iets op. Het is de bedoeling dat de afrekening met de provincie in 2016 zal plaats vinden.

Kantorenmarkt
Het project is hoofdzakelijk bestemd voor de aanpak van de kantorenleegstand.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

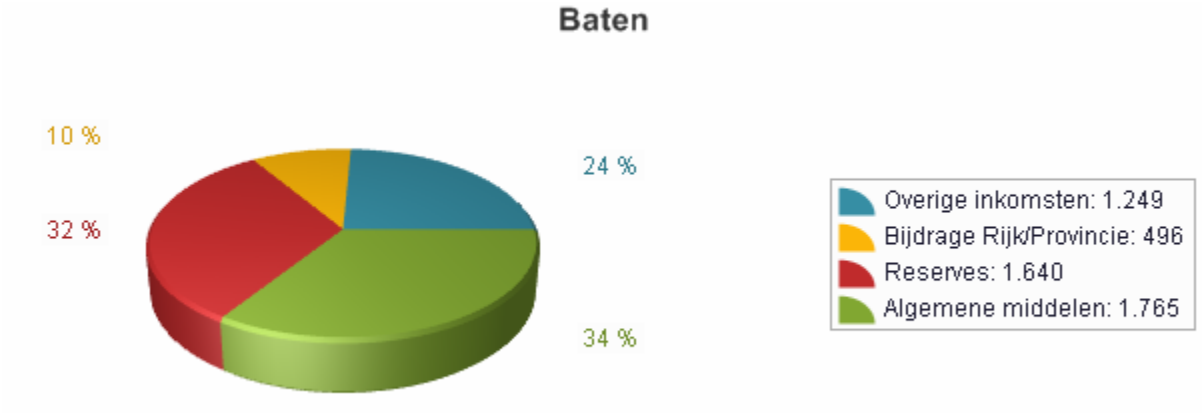

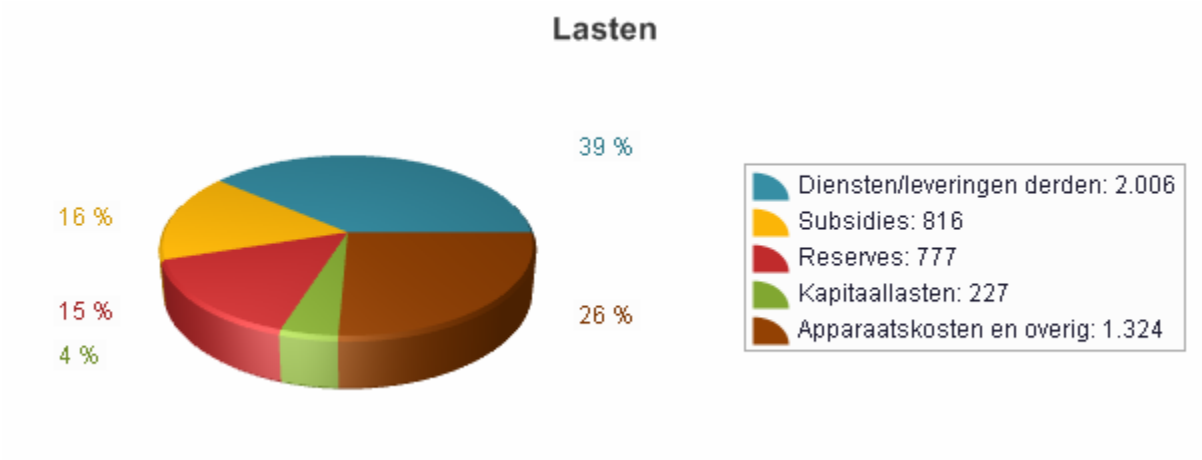

Programma 3 Bereikbaarheid en mobiliteit

Beleidsverantwoording

Algemeen

Het programma mobiliteit heeft in 2015 geleid tot het versterken van de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid van Zwolle. Met het uitvoeren van projecten, het inrichten van programma's en het uitvoeren van reguliere (beleids)taken is bijgedragen aan de keuzevrijheid van reizigers en de betrouwbaarheid van de reistijd. Door de gerealiseerde doorstroomas voor het Openbaar Vervoer op de Pannekoekendijk en Harm Smeengekade ervaren reizigers nu bijvoorbeeld iedere dag het gemak van de verbeterde doorstroming. Ook de fietser is met verbeterde routes nog beter in staat om zijn of haar bestemming op een comfortabele en veilige manier te bereiken. Er zijn initiatieven op het gebied van parkeren genomen om de parkeerdruk te verlagen.

Voor inwoners, ondernemers en bezoekers is het belangrijk te blijven investeren in een bereikbaar, leefbaar en veilig Zwolle. Zeker als het economisch herstel zich voortzet en de vraag naar mobiliteit toeneemt is er voortdurende beleidsaandacht nodig om de concurrentiepositie van Zwolle voor inwoners, bedrijven en instellingen te borgen. Als Fietsstad van Nederland is in 2015 daarom verder ingezet op de positie van de fiets(er), onder meer door met overheden, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen te werken aan een gezamenlijke agenda. Lokaal is de Agenda Fiets vastgesteld, de Fietsweek met twaalf partners georganiseerd en is het projectvoorstel Smart Cycling Cities 2016-2020 als onderdeel van het kennisprogramma Smart Urban Regions of the Future (SURF) samen met onder meer de Hogeschool Windesheim toegekend. Landelijk hebben partijen de Tour de Force/Agenda Fiets omarmd. Mede vanuit de bestuurlijke rol in de VNG is hier door Zwolle actief aan bijgedragen.

De mobiliteitsvisie van Zwolle neemt als uitgangspunt de reiziger: hoe kan men zijn of haar bestemming bereiken, in een betrouwbare reistijd, met het vervoermiddel naar keuze? Met een mobiliteitsonderzoek onder de Zwolse inwoners is inzicht verkregen in de mobiliteitsbehoeften. Deze gegevens worden betrokken bij het organiseren van de optimale 'mobiliteitsmix' in Zwolle. Het in 2015 ontwikkelde maatregelpakket voor het vervolgprogramma van Beter Benutten Zwolle Kampen beoogt op bovenstaande onderdelen vooral in spitstijden een verbetering te realiseren. Door infrastructurele en gedragsbeïnvloedende maatregelen wordt gestimuleerd dat reizigers zich op een andere manier of op een later tijdstip verplaatsen, zodat vertragingen en files in de spits worden teruggedrongen. De regionale bereikbaarheid wordt verder versterkt met beleidsinzet rond de N340, N35 en het Minder Hinder Team. Naast de bereikbaarheid, zijn er maatregelen voorbereid op het gebied van verkeersveiligheid en leefbaarheid. De provincie heeft deze maatregelen met een subsidie gehonoreerd.

Relevante kaderstellende nota’s

- Mobiliteitsvisie (2008)
- Actieprogramma mobiliteit (2013)
- Agenda Fiets (2015)
- Beleidsplan Verkeersveiligheid, Verkeersveiligheid Voor Elkaar, 2008-2018 (2008)
- Samenwerkingsagenda Overijssel (provincie, 2007 en 2009)
- Fietsstratenplan Zwolle (2006)
- Koersdocument Parkeren, inclusief fietsparkeren (2011)
- Uitwerkingsplannen fietsparkeren, tarieven en financiën, Hanzeland, schilwijken

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Gastvrije regio		
Streefdoel/indicator		
10% reistijdwinst van deur-tot-deur realiseren.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
5.700 zwaar vertraagde auto- en vrachtritten per jaar in de regio Zwolle-Kampen.	• 1.850 structurele spitsmijdingen per dag realiseren in de regio Zwolle-Kampen in de periode 2015-2017. • Reductie van 450 zwaar vertraagde ritten van en naar Zwolle in de periode 2015-2017.	• Op 1 juni 2015 is het maatregelenpakket ter kennisname gebracht aan de raad (Koepeldocument Beter Benutten) en is krediet beschikbaar gesteld voor de uitvoering. Na verwachting zijn er in het voorjaar van 2017 effecten te melden qua reductie van zwaar vertraagde ritten. Medio 2016 wordt met een afzonderlijke digitale uitgave een toelichting gegeven op de resultaten in Beter Benutten 1 en 2. • Op 7 december 2015 is de fietsstraat Kamperweg geopend. Het grootste deel van de Kamperweg is nu zo ingericht dat de fietser voorrang heeft en de auto te gast is. De realisatie van de comfortabele fietsverbinding is het eerste resultaat van het vervolgprogramma Beter Benutten Zwolle Kampen 2015-2017. • In 2014 is de deelname op regionaal bestuurlijk niveau gecontinueerd via de programmalijn Bereikbaarheid en Mobiliteit van Zwolle Kampen Netwerkstad (ZKN). • Binnen het programma Beter Benutten 1 is de samenwerking met de koplopers geïntensiveerd. Dit heeft geresulteerd in 35 deals en arrangementen, die ruim 1.100 spitsmijdingen hebben opgeleverd. • Onze wegbeheerders- en verkeersmanagementrol is uitgevoerd met de regionale partners in het Minder Hinder Team, daar zijn o.a. de verkeersscenario's mee ontwikkeld. • Deelgenomen in diverse regionale projecten van partners (N35, N340).

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Bovengemiddeld gebruik van de fiets in en naar Zwolle toe		
Streefdoel/indicator		
Zwolle Fietsstad van Nederland		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Zwolle Fietsstad van Nederland 2014	Behoud van toppositie in verkiezing Fietsstad van Nederland (in 2015 nummer 1)	• In 2015 was Zwolle fietsstad van Nederland. Onder meer door de organisatie van een Fietsweek en het initiëren van een landelijke Agenda Fiets (Tour de Force) is daar betekenis aan gegeven.
49% van de ritten tot 7,5 kilometer en korter wordt met de fiets gemaakt (bron: CBS, 2009).	Percentage van de ritten tot 7,5 kilometer blijft gelijk aan huidige situatie. In de periode 2010-2013 wordt 47% van de ritten tot 7,5 kilometer met de fiets gemaakt. Landelijke cijfers van het Kennisinstituut mobiliteitsbeleid (KiM) over onder meer Zwolle bevestigen het hoge, bovengemiddelde fietsgebruik in Zwolle.	• De Zwolse Agenda Fiets is vastgesteld en ter kennisname gebracht aan de raad. • De fietsbrug over de Blaloweg ter hoogte van de Hasselterweg is 7 december 2015 geopend. • De herinrichting van de Burgemeester Roelenweg oost en hoofdfietsroute Stadshagen-Binnenstad is uitgevoerd. • Uitwerkingsplan fietsparkeren fase 3 gerealiseerd (realiseren fietsenstalling Rodetorenplein, uitbreiden stalling Meerminneplein, inzet handhaving).

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Klantgericht en kwalitatief sterk aanbod van Openbaar Vervoer in en naar de stad		
Streefdoel/indicator		
n.v.t.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Station Zwolle heeft na Utrecht Centraal grootste aantal verbindingen	Hubfunctie van (station) Zwolle is versterkt.	• In samenwerking met de provincie Overijssel en de gemeente Kampen wordt de elektrificatie van de Kamperlijn, inclusief halte en onderdoorgang in Stadshagen, voorbereid. • Korte termijn maatregelen voor verbetering doorstroming busvervoer station–binnenstad zijn uitgevoerd (inzet verkeersregelaars). • De reconstructie aan de Pannekoekendijk en Harm Smeengekade is uitgevoerd. Tijdens de reconstructie zijn o.a. een vrijliggende tweerichtings busbaan met een centrumhalte en twee vrijliggende autorijstroken aangelegd. Aan de Kamperpoort-zijde is een vrijliggend tweerichtingsfietspad en een breed voetpad gerealiseerd. Op 10 september 2015 was de opening. • Er is deelgenomen in studie capaciteits- en snelheidsverhoging baanvak trein Zwolle-Herfte. In afstemming met (Noordelijke) overheden, vervoerders en ProRail is gekozen voor de variant waarin een dive-under bij Herfte wordt gerealiseerd. Hierdoor gaat de aansluiting bij Herfte van twee naar vier sporen en ondervinden de treinen van Zwolle richting Leeuwarden/Groningen en van Zwolle richting Emmen door de vrije kruising geen hinder van elkaar. • Pilots in het kader van spitsmijden regionaal spoor door studenten zijn voorbereid in samenwerking methet ministerie en de provincie Overijssel. • De Hanzelijn Monitor is uitgevoerd. • Onder de bevolking van Zwolle is een mobiliteitsonderzoek uitgevoerd.

Relaties met andere programma's
Er is een sterke relatie met het project Spoorzone. Binnen de Spoorzone worden de nieuwe busterminal aan de zuidzijde van het station en de nieuwe verbinding van de zuidzijde naar de noordzijde gerealiseerd.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Een betrouwbaar hoofdwegennet en bereikbare economische centra.		
Streefdoel/indicator		
n.v.t.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
		• Bij wegwerkzaamheden, incidenten en evenementen is verkeersmanagement uitgevoerd. Mede dankzij een succesvolle toepassing van omgevings- en verkeersmanagement is de overlast in de ruim zes maanden durende wegwerkzaamheden bij de Pannekoekendijk tot een minimum beperkt. • Meldingen, klachten en vragen over bestaande verkeerssituaties zijn behandeld. • De tweede fase Hasselterweg is opgeleverd in het derde kwartaal van 2015.

Relaties met andere programma's
Dit onderdeel heeft een sterke relatie met het programma Beter Benutten, welke hierboven is benoemd i.r.t. de doelstellingen over mobiliteitsmanagement.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Verkeersveilige stad.		
Streefdoel/indicator		
50% reductie van het aantal verkeersdoden en 34% reductie van het aantal ziekenhuisgewonden in 2020 ten opzichte van 2002.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
6 verkeersdoden en 98 ziekenhuisgewonden (2002).	Het aantal dodelijke ongevallen over de jaren 2011- 2013 bedroeg gemiddeld 2 per jaar en het aantal ongevallen met (ziekenhuis)letsel gemiddeld 14 per jaar. Dit zijn de meest recente gegevens.	• In het kader van verkeersveiligheidseducatie zijn projecten uitgevoerd. Voorbeelden zijn: o 15 basisscholen namen deel aan het project Streetwise van de ANWB; o de groepen 7 en 8 van 34 basisscholen hebben meegedaan aan project Dode Hoek met VVN Zwolle (in totaal 1560 kinderen); o ruim 1200 leerlingen hebben meegedaan met het Verkeersexamen; o alle Zwolse basisscholen (59 adressen) hebben een verkeersouder of een contactpersoon; o op 9 scholen voor voortgezet onderwijs is een verkeersveiligheid coördinator; o aan de opfriscursus verkeersregels en rijvaardigheid voor senioren van VVN afdeling Zwolle hebben ruim 200 cursisten aan deelgenomen. • Maatregelen in het kader van verkeersveiligheid aan de Hanekamp/Menistenstraat, Belvedèrelaan Stadshagen en Zeven Alleetjes/Burg. van Roijensingel zijn voorbereid. • De oversteek Wijheseweg in Windesheim is verkeersveiliger gemaakt.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Bieden van kwantitatief en kwalitatief voldoende parkeergelegenheid.

Streefdoel/indicator
In 2020 1.000 nieuwe parkeerplaatsen erbij en 850 parkeerplaatsen die beter worden benut ten opzicht van 2011.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
		• De planvoorbereiding voor de realisatie van een nieuwe parkeergarage aan het Katwolderplein (710 parkeerplaatsen) is gerealiseerd. • Het openstellen van de parkeerplaatsen bij het provinciehuis en bij Wehkamp op koopavonden en weekenden is gecontinueerd. • Medio november t/m december is weer gewerkt met het bereikbaarheidsarrangement In Zwolle is Altijd Plaats. • De Parkeerbalans is opnieuw uitgevoerd. • Voormalig parkeerterrein Isala (v. Karnebeekstraat) is toegevoegd aan parkeerareaal (+ 112 parkeerplaatsen). • Reductie en vervanging van parkeerapparatuur geschikt voor kentekenparkeren is gerealiseerd.

Relaties met andere programma's
Project Katwolderplein en Project Beter Benutten.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	7.095	7.965	18.686	14.443	18.088	14.689	598	246	843
Reservemutaties	4.807	2.778	5.997	9.005	6.898	9.005	-901		-901
Gerealiseerd resultaat	**11.902**	**10.743**	**24.682**	**23.448**	**24.986**	**23.694**	**-304**	**246**	**-58**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Parkeerbeleid OW	6		6	-14	0	-7
Parkeren exploitatie EC	662	180	842	-842		
Mobiliteitsbeleid	14	-17	-3			-3
Verkeers mngt en mobiliteitbeh	-72	92	20	-46		-26
Infra en verkeersveiligheid	-12	-9	-21			-21
Totaal	**598**	**246**	**843**	**-901**		**-58**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Parkeren exploitatie EC	+ 842	I / D	Een fors deel van dit resultaat (+ 272) wordt gereserveerd i.v.m. nog uit te voeren aangegane verplichtingen ultimo het boekjaar. Het resterende deel (+ 570) betreft het voordelig exploitatieresultaat en bestaat uit de volgenden posten: <u>Parkeerinkomsten (+ 100):</u> De al bij de jaarrekening 2014 gemelde trend van licht stijgende inkomsten heeft zich (weliswaar zeer voorzichtig) in 2015 voortgezet; ten opzichte van de toen bijgestelde verwachtingen zijn de inkomsten weer licht gestegen. Zodra zich een structureel karakter aftekent, zal hierover in de berap melding worden gedaan. <u>Parkeerhandhaving (- 20):</u> In 2014 is gestart met een nieuwe handhavingsorganisatie, waarbij contractueel is afgesproken dat er een minimale betalingsbereidheid moet zijn van 94% (van de 100 geparkeerde auto's dienen er minimaal 94 een geldig parkeerticket, vergunning of naheffingsaanslag te hebben). Over heel 2015 is een betalingsbereidheid gerealiseerd van 96,3%, Bij de berap 2015-1 werd hierdoor al een lagere opbrengstverwachting gemeld (toen -145), in het verdere verloop van 2015 bleken de definitieve inkomsten uit naheffingsaanslagen nog verder te zijn teruggelopen (-85), echter de doelstellingen van het handhavingsbeleid zijn gehaald. Hiertegenover staan een tweetal (vooralsnog incidentele) meevallers; enerzijds is de verdere afbouw van de inzet van de Regiopolitie naar tevredenheid gaande (de bij berap 2015-2 ingeschatte benodigde 75 risicoreserve bleek deels niet nodig; voordeel (+46), anderzijds blijken de kosten voor de huidige inzet eveneens lager (+24), waarschijnlijk als gevolg van de invoering van het kentekenparkeren. Bij de berap 2016-1 zullen de structurele effecten worden gemeld. <u>Inkomsten Maagjesbolwerk (+ 96):</u> De contractuele afdracht van Q-Park over de inkomsten van het Maagjesbolwerk blijkt voor 2015 hoger dan geraamd. Ingeschat wordt dat hiervan +60 structureel is. <u>Vergunningen (- 46):</u> Digitalisering van het parkeervergunningensysteem is nog niet afgerond. Dit zal medio 2016 worden gerealiseerd en vanaf dat moment zal de exploitatieverbetering worden geëffectueerd. <u>Onderhoud en incidentele opdrachten EC (+570):</u> Uitvoering van het project Kentekenparkeren verminderde de inzet op het reguliere beheer en onderhoud en het buitengewoon onderhoud. Het resultaat hierop (+440) betreft daardoor voor een groot deel te reserveren middelen (+272) i.v.m. lopende verplichtingen. Daarnaast zijn de kosten voor energie beduidend lager (+130) dan verwacht; ook hier is de invoering van het kentekenparkeren voor een groot deel debet aan; andere redenen zijn de zachte winter (lagere stookkosten voor de opritten) en de ombouw naar duurzame verlichting in de parkeergarages en op de parkeerdekken. Bij de berap 2016-1 zal nader op het structurele effect (+120) voor exploitatie worden ingegaan. <u>Algemene kosten en beheerskosten (+54):</u> De beheerskosten zijn lager uitgevallen voor o.a. de externe inhuur van bemensing van de centrale (minder ziekte eigen medewerkers) en door de invoering van het kentekenparkeren (lagere kosten voor geldgaring). <u>Overig (+88):</u> Het resterende exploitatieresultaat is een saldering van diverse kleinere exploitatie-verschillen.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Mobiliteitsbeleid							
Mobiliteitsvisie	22		-3	25		25	
Regionale Bereikbaarheid BREZ *)	714		132	582	582		
Regiotram Zwolle/Toekomst Kamperlijn	10.708	1.780	2.394	10.094	3.923	6.171	
	11.444	1.780	2.523	10.701	4.505	6.196	0
Verkeersmanagement en mobiliteitsbeheer							
Beter benutten ZKN	395	38	455	afgesloten			
Beter benutten (2.0)	-11	8.225	927	7.287	2.686	4.601	
Beter Benutten Spoor			43	-43	-43		
	384	8.263	1.425	7.244	2.643	4.601	0
Infra en Verkeersveiligheid							
Rodetorenbrug afwikkeling	162	-162	-133	afgesloten			
Verkeersveilgheid Wijheseweg	200		202	afgesloten			
Verkeersregelaars station - binnenstad		66	47	19		19	
Hoogw.Openb.Vervoer - doorstroomassen	7.526	3.834	4.491	6.869	5.995	874	
Toek. Verkeersontsl.SH	61		52	9		9	
Kabels & leidingen -opzegg.ovk.	75			75		75	
Benutting IJsselallee	114	-114		afgesloten			
Reconstructie Bajonet	859	-500	20	339		339	
Herontwikkeling Shell-terrein	1.565		23	1.542	558	984	
Hoofd Infrastructuur Stadshagen	7.128		2.426	4.702	1.195	3.507	
Meerj-progr Infra Ruimte & Transport (M.I.R.T.)			21	-21	-21		
Uitvoering Woonservicegebieden	20		20	afgesloten			
Bèlvédèrekln VV hfdfietsroute		508	20	488	237	251	
Hanekampaanp ongevallenconc		320	8	312	214	98	
Rooijensingel oversteek		150	7	143	71	72	
Ceintuurbaan fasen 3-4-5	1.231	-1.060	90	81		81	
	18.941	3.042	7.294	14.558	8.249	6.309	0
Parkeerbeleid Ontwikkeling							
Katwolderplein parkeeraccomodatie	25.353	100	7.029	18.424	100		18.324
Fietsenstalling Bankenlocatie	1.984			afgesloten			
Parkeerbeleid koersdocument	9			9		9	
Fietsenstalling Rodetorenplein	41	90	141	-10			-10
	27.387	190	7.170	18.423	100	9	18.314
Parkeerexploitatie Expertisecentrum							
Fietsparkeren binnenstad / station	67		65	afgesloten			
VVI11 Pterr Hanzelnd div v			-2	afgesloten			
VVI11 Verwijssysteem div.	45		28	17			17
P-gar.D'poort opwaard.	21			afgesloten			
VVI12 Emmawijk verlichting	10			afgesloten			
P-beleid en fietsparkeren	367		67	300	-35	256	79
2013 Lübeckplein parkeergarage	160		121	39			39
2013-vervanging P-automaten (10X)	17			17			17
Uitw.plan.innov.parkeren	330	50	305	75	-20	95	
VVI14 Turfmarkt	36			afgesloten			
VVI14 Diezerpoort install.	189		173	16			16
VVI14 Emmawijk install.	271		240	31			31
Kentekenparkeren		1.450	1.144	306		56	250
Emmawijk groot onderhoud		68	72	afgesloten			

	1.513	1.568	2.213	801	-55	407	449
Totaal	59.669	14.843	20.625	51.727	15.442	17.522	18.763

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Regiotram Zwolle/Toekomst Kamperlijn	1.780	Berap 2015-1	toekomst Kamperlijn
Beter benutten ZKN	30	Berap 2015-1	aanvullend krediet
Beter benutten ZKN	8	Berap 2015-2	aanvullend krediet
Beter benutten (2.0)	8.152	Rb. 1-6-2015	ZKN BeterBenutten 2.0
Beter benutten (2.0)	73	Berap 2015-2	aanvulling uit regulier onderhoud
Bèlvédèrelaan VV hfdfietsroute	508	Rb. 1-6-2015	BDU-ZKN BB 2.0
Hanekamp aanp ongevallenconc	320	Rb. 1-6-2015	BDU-ZKN BB 2.0
Rooijensingel oversteek	150	Rb. 1-6-2015	BDU-ZKN BB 2.0
Rodetorenbrug afwikkeling	-162	Berap 2015-1	afwikkeling
Doorstroming openb.vervoer (korte termijn)	66	Berap 2015-1	verkeersregelaars
Doorstroming openb.vervoer (lange termijn)	-120	Berap 2015-1	bereikbaarheid en mobiliteit
Doorstroming openb.vervoer (lange termijn)	204	Rb. 24-11-2014	voorl.ontwerp Willemskade
Doorstroming openb.vervoer (lange termijn)	3.750	Rb. 24-8-2015	Willemskade-HOV
Benutting Ijsselallee	-114	Berap 2015-2	afwikkeling
Reconstructie Bajonet	-500	Begroting 2015	bezuinigingen 2015
Ceintuurbaan fasen 3-4-5	-500	Begroting 2015	bezuinigingen 2015
Ceintuurbaan fasen 3-4-5	70	Berap 2015-1	2e fase Halteplan
Ceintuurbaan fasen 3-4-5	-630	Berap 2015-2	aframingen
Katwolderplein parkeeracc.	100	Berap 2015-2	aanvulling duurzaamheidspakket
Fietsenstalling Rodetorenplein	90	BW 28-1-2013	administratieve wijziging
Uitw.plan.innov.parkeren	50	Berap 2015-2	Bijdr MPI vergunningensysteem
Kentekenparkeren	1.450	Rb. 12-1-2015	Kentekenparkeren
Emmawijk groot onderhoud	68	Begroting 2015	vervangingsinvesteringen 2015
	14.843		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Beter benutten ZKN	-22
Verkeersveiligheid Wijheseweg	-2
Fietsenstalling Bankenlocatie	1.984
P-gar. D'poort opwaard.	21
VVI11 Pterr Hanzelnd div v	2
VVI12 Emmawijk verlichting	10
VVI14 Turfmarkt	36
Emmawijk groot Onderhoud	-4
Fietsparkeren binnenstad / station	2
Rodetorenbrug afwikkeling	133
	2.160

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Mobiliteitsbeleid

- Mobiliteitsvisie
  Binnen dit project staat nog één post gereserveerd, na afwikkeling hiervan wordt dit project afgesloten; het gaat om de volgende post: Momenteel wordt, samen met partners in de stad, verkend hoe het thema stadsdistributie vorm en inhoud kan worden gegeven. De daarvoor binnen dit project Mobiliteitsvisie gereserveerd middelen worden hiervoor aangewend.
- Regionale bereikbaarheid BREZ
  Het project DVM-BREZ is in 2011 uitgevoerd. Voor beheer en onderhoud is door de provincie een meerjarige subsidiebeschikking (loopt t/m 2019) afgegeven welke op projectbasis wordt verantwoord.

Verkeersmanagement en mobiliteitsbeheer

Infra en Verkeersveiligheid

- Toekomstige verkeersontsluiting Stadshagen:
  Ten aanzien van de verkeerssituatie rond de Bèlvédèrelaan en Twistvlietpad zijn verkeersmaatregelen in voorbereiding in het kader van het project 'Verkeersveiligheid hoofdfietsroute Bèlvédèrelaan (met BDU-subsidie van de provincie). De resterende middelen in dit krediet worden ingezet in verband met de vragen uit de wijk over verkeer en verkeersveiligheid en de voorbereiding en uitvoering van verkeersmaatregelen zoals hiervoor aangegeven.
- Ring van Zwolle (Ceintuurbaan en IJsselallee):
  Het project Ceintuurbaan bevindt zich in de afrondende fase. De laatste werkzaamheden in het kader van dynamisch verkeersmanagement en het inregelen van de VRI-regeling worden in het eerste kwartaal van 2016 afgerond. In 2016 wordt het project ook financieel/administratief afgerond.
- Toekomst Kamperlijn
  Voor wat betreft de Kamperlijn (treinhalte, tunnel en buitenruimte) is de realisatiefase bereikt. Ter voorbereiding hierop is het bestemmingsplan eind 2015 in besluitvorming gebracht. In samenhang met de gewijzigde bestemming zijn ook hogere grenswaarden voor geluid benodigd (buiten- en binnenwaarde). Hier wordt momenteel aanvullend onderzoek naar verricht (geluidsniveau en te nemen maatregelen). Tevens is een intensief traject doorlopen met de buurt en omgeving ter voorbereiding op de besluitvorming voor de halte, tunnel en het bestemmingsplan. Met voorgaande zijn extra kosten gemoeid die niet waren voorzien. Deze kosten kunnen vooralsnog worden gedekt uit de post onvoorzien. Het betreft een bedrag van € 115.000 (onderzoek, rapportages en begeleiding).
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer - doorstroomassen:
  De Pannenkoekendijk met de centrumhalte en Harm Smeengekade zijn uitgevoerd in 2015.
  Het DO voor de Willemskade is vastgesteld.
- Herontwikkeling Shell-terrein:
  De uitvoering van de kruising wordt gestart na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. Op dit moment is daar nog geen sprake van. De Raad van State heeft de zienswijzen op het bestemmingsplan in behandeling.
- Hoofd Infrastructuur Stadshagen:
  De realisatie van de tweede fase van de Hasselterweg is afgerond in 2015. De daaraan gerelateerde onteigening heeft voor een vertraagde oplevering gezorgd. De kosten gerelateerd aan de vertraagde realisatie en de juridische procedure waren gereserveerd en worden gedekt binnen het projectkrediet.
  Bij de realisatie van de 2^{e} fase van de Hasselterweg is er een financiële tegenvaller ontstaan voor wat betreft het bouwrijp maken van de Hasselterweg. Deze niet voorziene kosten worden gedekt binnen het projectkrediet.
  De laatste deelprojecten binnen de Hoofdinfrastructuur zijn de afbouw van de geluidswal en een fietsverbinding richting Breecamp. Deze projecten worden medegefinancierd via de subsidie Nationaal Landschap IJsseldelta.
  Deze subsidies zijn integraal ondergebracht binnen de H.I.S. om de uitvoering van de gerelateerde werken goed te kunnen waarborgen.

Parkeerbeleid Ontwikkeling

- Katwolderplein – parkeeraccommodatie':
  De bouw is licht vertraagd. De oplevering van de garage wordt nu verwacht eind januari/begin februari 2017. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat de kosten van de bouw het investeringsbedrag zullen gaan overschrijden.

Parkeerexploitatie Expertise Centrum

- Verwijssysteem diverse investeringen:
  de afronding en laatste afrekeningen van dit project vinden plaats in de 1e helft van 2016 waarna het project kan worden afgesloten.
- VVI13 Vervanging P-automaten
  De vervanging van deze automaten loopt synchroon met uitvoering van het raadsvoorstel kentekenparkeren; afronding hiervan zal plaatsvinden in 2016.
- Parkeerbeleid en fietsparkeren:
  Gelet op de ontwikkelingen in de binnenstad wordt in 2016 verder ingezet op bereikbaarheidsarrangementen zoals 'In Zwolle is Altijd Plaats'. In 2016 wordt verder gewerkt aan het standaardiseren/optimaliseren van aanvraag- en uitgifteregels voor parkeervergunningen, mede in het licht van digitalisering van het vergunningensysteem.
- Lübeckplein – parkeergarage (VVI-2013 'Verv.slagbomen, in- en uitrijstations, betaalautomaten, etc'):
  de afronding en laatste afrekeningen van dit project vinden plaats in 2016 waarna het project zal worden afgesloten.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

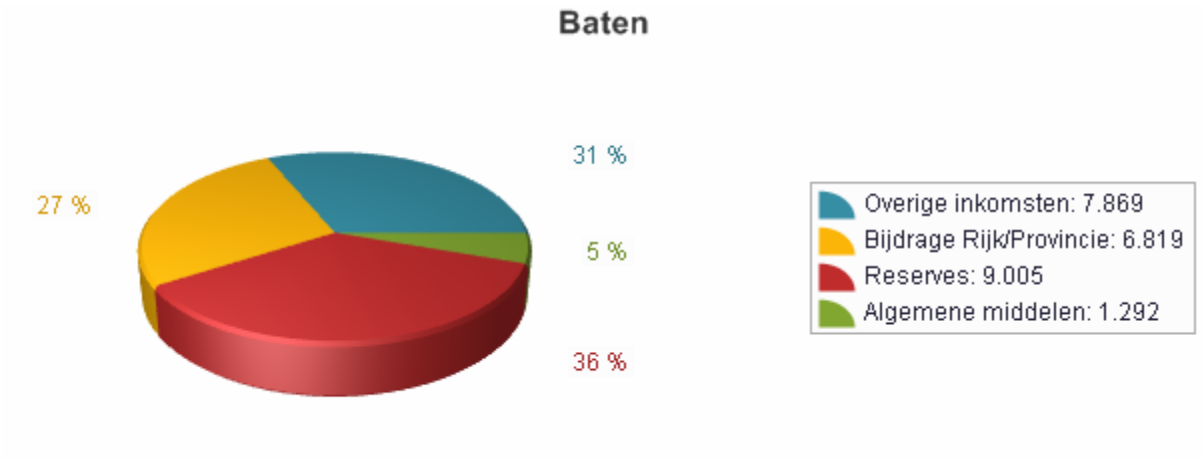

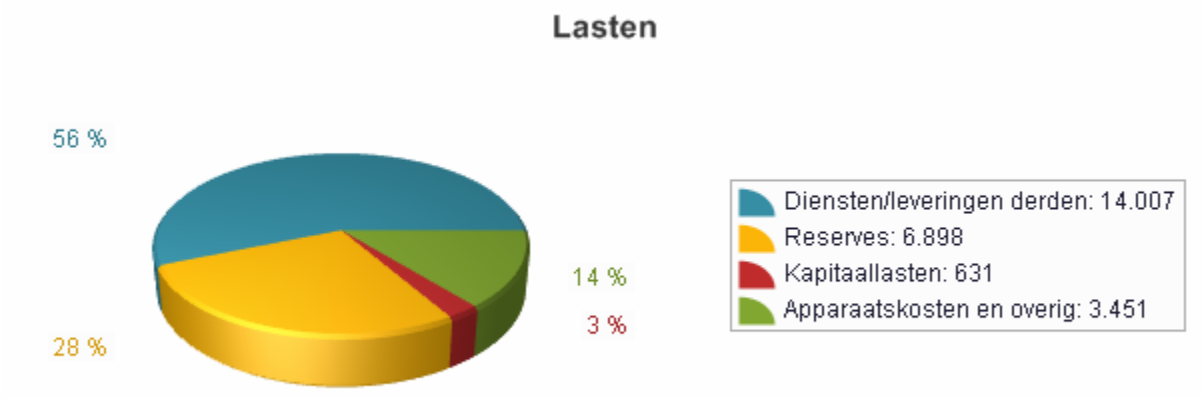

Programma 4 Groene leefomgeving en milieu

Beleidsverantwoording

Algemeen

Groen en Recreatie (ontwikkeling) voor beheer zie Programma Beheer Openbare Ruimte

Beleidsontwikkeling
Het jaar 2015 stond onder meer in het teken van de vaststelling van de Groene Agenda (2015-2025).De actualisatie van het Groenbeleidsplan van Zwolle trok de volle belangstelling van de samenleving en de politiek; hetgeen betekent dat het "groen" een plek in de harten van de Zwollenaar heeft. De algemene beleidsdoelen uit het Groenbeleidsplan van Zwolle zijn bij de actualisatie onverkort onderdeel gebleven van het groenbeleid. Het beoogd effect van de actualisatie is hoe we omgaan met de nieuwe trends en ontwikkelingen rondom groen in Zwolle voor de komende 10 jaar. Zodat het "groen in Zwolle" als één van de onderscheidende kwaliteiten van deze gemeente wordt gewaarborgd, versterkt en uitgebreid.
Belangrijk is de blijvende zorg voor onze Stedelijke hoofdgroenstructuur. Biodiversiteit, Natuureducatie en Natuurlijk Spelen vormen een top drie waarbij van de gemeente een actieve rol verwacht wordt. Dat geldt ook voor de samenwerking met partners als waterschap, ProRail en woningbouwcoöperaties, maar ook voor die met initiatiefnemers van professionele stadslandbouw. De klimaat actieve stad heeft duidelijk raakvlakken met het groen (hittestress en waterberging) en vergt eveneens een actieve opstelling.
In recreatief/toeristisch opzicht wordt de positie van Zwolle steeds prominenter; als grote stad gelegen in zowel het Nationaal Landschap IJsseldelta als in het Vechtdal. Het groen en de recreatieve voorzieningen spelen een belangrijke rol bij de toeristische beleving en het toeristisch gebruik. De beleidsmatige ontwikkeling op dit aspect verdient aandacht de komende tijd.

Beleidsrealisatie
In 2015 is intensief opgetrokken met onze partners die projecten hebben lopen waarin de gemeente meekoppelkansen ziet voor gewenste stedelijke voorzieningen. Zo is de Visie op hoofdlijnen voor de oevers van het Zwarte Water aangegrepen voor overleg met het waterschap voor meekoppelkansen bij het Hoogwaterbeschermings-programma.
Het overleg met ProRail ter voorbereiding van het Ontwerp Tracé Besluit (OTB) spoorverdubbeling Zwolle Herfte, heeft ook vruchten afgeworpen en o.a. geleid tot het beschikbaar stellen van middelen voor een nieuw groengebied op een deel van de voormalige kwekerij van Stuifbergen.
Daarnaast zijn cofinancieringsmiddelen gereserveerd om gebruik te kunnen maken van het tweede uitvoeringsprogramma Ruimte voor de Vecht (2016-2018).
Voor het buitengebied is de samenwerking versterkt met de zeven andere gemeenten in Noord Overijssel. Ten behoeve van het plattelandsontwikkelingsprogramma LEADER is een Lokale ontwikkelingsstrategie opgesteld en een Lokale Actiegroep geformeerd en er is geld gereserveerd voor deelname door Zwolle.
Een positieve ontwikkeling is de oprichting van de Gebiedscoöperatie IJsseldelta waar het gehele buitengebied van Zwolle Kampen en Zwartewaterland ressorteert. Hier neemt het "gebied" het proces, dat door overheden in gang is gezet voor het Nationaal Landschap, op een natuurlijke wijze over.
Tot slot zijn er vooral door ondernemers resultaten geboekt t.a.v. stadslandbouw. Zo is de helft van de Tippe, tijdelijk, omgezet in een biologische rundveehouderij met verbindingen naar Stadshagen. Ook werd door de ondernemer, die de natuurpacht voor de gemeente uitvoert rond de Stadskolk, een boerderij gekocht en ontwikkeld die zich mede richt op bewoners van Stadshagen. Tevens verkent een ondernemer de kansen voor het initiatief "De Zwolse Stadslanderijen" voor biologische stadslandbouw in de stadsrand op gronden die voor lange termijn gereserveerd zijn voor woningbouw.
Er is door een groep initiatiefnemers een Groene Loper gestart in Zwolle. Verschillende resultaten zijn zichtbaar geworden, zoals het Bloemenlint.

Milieu
Beleid voor het thema luchtkwaliteit is verankerd in landelijke wet- en regelgeving. Deze worden gevolgd. Voor Zwolle wordt er aan voldaan. Het is een vast aandachtspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor Externe Veiligheid en geluid zijn de programma's sinds 2015 in uitvoering. Voor beide geldt dat daarmee financiële middelen, veelal extern (provincie, ISV) voor de komende jaren zijn belegd en werkzaamheden voor de komende jaren zijn geborgd.

Energie en duurzaamheid
In 2015 is duurzaamheid voor wat betreft het onderdeel Wonen verankerd in het programma Volkshuisvesting. Zowel voor de particuliere- als de sociale voorraad goede resultaten behaald in verduurzaming van de woningvoorraad. Voor particulieren wordt succesvol het programma Overijsselse Aanpak 2.1. ingevuld door "Verbeter & Bespaar Zwolle" gedraaid. Maar ook de subsidieregeling woningbouwproductie en duurzaamheid is in trek. Voor sociale voorraad is een 1e project van 30 nul-op-de-meter woningen opgeleverd (door deltaWonen). De corporaties hebben hun taakstellingen op terrein energieverbeteringen bestaande voorraad ruimschoots gehaald. Het verankeren van duurzaamheid zal ook op andere beleidsterreinen meer en meer gebeuren. Daarmee wordt duurzaamheid integraal en richtinggevend onderdeel binnen het beheer en de ontwikkeling van de stad.

Bodem
Voor bodem is in 2015 gewerkt aan de verdere implementatie en financiering van de Visie op de Ondergrond, waaronder het Gebiedbeheerplan Zwolle Centraal, bescherming van de drinkwaterwinning, cofinanciering van het rijk (€ 2,9 mln.) en afkoop voor diverse locaties. Voor de doorontwikkeling van de Visie op de Ondergrond zijn binnen het project SKB-Showcase de potenties van de ondergrond verkend voor de water- en klimaatopgaven. Daarvoor zijn 3 ruwe businesscases opgesteld. Het vervolg daarvan zal binnen Klimaat Actieve Stad worden opgepakt.

Water
Na een flitsende start van het jaar met een TEDx Climate Active Cities en de lancering van het actieprogramma Klimaat Actieve Stad, is in het voorjaar de Zwolse Wateragenda vastgesteld. Hierin zijn de lange termijn ambities voor Zwolle op het gebied van water en klimaatadaptatie geschetst. Dit is een belangrijke mijlpaal: waar traditioneel het water(veiligheids)beheer met name via waterschap en dijken werd gerealiseerd is dat voor de toekomstige opgaven niet meer afdoende. De "nieuwe deltawerken' reiken tot in de haarvaten van de stad. Dit vraagt om een andere rol van de overheid, betrokkenheid van burgers en bedrijven, innovaties en het genereren van kansen die een deltastad biedt op het gebied van economie en leefbaarheid. Met het vaststellen van de Zwolse Wateragenda kiest Zwolle voor deze nieuwe weg.

Zwolle voert daarvoor doorlopend pilots uit en ontwikkelt nieuwe concepten zoals de geluidswal Stadshagen als waterkerende maatregel, een watercasco aan de zuidzijde van Zwolle, maar ook wijkinitiatieven en onderzoeksprojecten in samenwerking met TU Delft. Binnen IJVD verband is een MeeLlaagsVeiligheids Strategie ontwikkeld en er is een Interregproject voorbereid waarin we samen werken met 8 Noordzeelanden / steden op het gebied van extreme regenval.

Naar aanleiding van Agenda Stad heeft Zwolle het voortouw genomen om tot een City Deal Klimaatadaptatie te komen. Deze is in 2015 voorbereid en is op 9 maart 2016 getekend. Partijen, waaronder Zwolle, spreken de ambitie uit om te excelleren op het gebied van klimaatadaptatie en met elkaar te leren en ontwikkelen hoe we de opgave van leefbaarheid en economisch kracht van delta's (met het oog op de klimaatveranderingen) kunnen behouden en/of bereiken. Het gaat 3 schaalniveaus: allereerst onze eigen IJssel-Vechtdelta, maar ook Nederland als delta en als voorbeeld (het nieuwe waterexportproduct van Nederland!) voor delta's in de wereld.

Relevante kaderstellende nota’s

Groen
- Groenbeleidsplan / Groene Agenda 2015-2025 (2015)
- Lokale Ontwikkelingsstrategie LEADER Noord Overijssel (2015)
- Structuurvisie Vechtcorridor Noord (2013)
- Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap IJsseldelta 2012-2015 (2012)
- Landschapsontwikkelingsplan Zwolle-Zwartewaterland-Kampen (2010)
- Visie en Uitvoeringsprogramma Noordelijke Stadsrand (2009)
- Masterplan Ruimte voor de Vecht (2009)
- Ontwikkelingsperspectief Nationaal Landschap IJsseldelta (2006)
- Recreatievisie (2004)
- Speelruimte in Zwolle (2000)
- Ligplaatsenbeleid recreatievaartuigen (1995)
- Buurtweiden en Wijkboerderijen (1993)

Milieu
Geluid
- Handreiking gebiedsgericht werken aan milieu (2008)
- Beleid hogere grenswaarden geluid (2007)
- Geluidsonderzoek gemeentelijke wegen (2010)
- Actieplan geluid gemeente Zwolle 2013-2018

Luchtkwaliteit
- Beleidsregel luchtkwaliteit in ruimtelijke plannen (2005)
- Luchtkwaliteitplan (2007)

Externe Veiligheid
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2014-2017 (2013)
- Gebiedsgerichte uitwerking Externe Veiligheid (2008)

Energie en duurzaam bouwen
- Beleidsvisie windenergie (2004)
- Beleidsvisie duurzaam bouwen (2007)
- Visie op de Ondergrond (2007)
- Interim-taakstellingen energie (2010)
- Programma Implementatie Visie op de Ondergrond (2011)
- Handreiking voor een Zwolse Energieagenda 2014-2016

Water
- Infiltratiebeleid regenwater, vastgesteld door de raad 2006
- Stedelijk Waterplan deel 1: Watervisie, vastgesteld door de raad 2007
- Stedelijk Waterplan deel 2 Analyse en uitvoeringsstrategie, vastgesteld door de raad 2008
- Visie op de Ondergrond, vastgesteld door de raad op 6 oktober 2007
- Programma Implementatie Visie op de Ondergrond, vastgesteld door de raad op 20 juni 2011
- Lange Termijn Perspectief IJssel-Vechtdelta (2013)
- Handelingsperspectief IJssel-Vechtdelta (2013)
- Wateragenda (2015)

Duurzaamheid
- Visie en programma Zwolle duurzaam (2011)
- Agenda Duurzaamheid (2015)

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het verbeteren en uitbreiden van het groen **in** de stad (recreatieve voorzieningen en routes, ecologische waarden en structuren).		
Streefdoel/indicator		
Het bezoek aan stadsparken neemt toe ten opzichte van 2005.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2005 was het percentage bewoners dat minimaal 1 keer per maand een park bezocht: Wezenlanden 12 % Engelse werk 17%	De norm van 2015 is dat het bezoek in ieder geval toe neemt .t.o.v. 2005. In de meest recente cijfers van 2012 is die toename al geconstateerd (O&S): Wezenlanden 17% Engelse Werk 21 %	• De Groene Agenda 2015-2025 is vastgesteld. • De ontwikkelingsvisie Nooterhof-Marslanden A is opgesteld. • Voor het horecapaviljoen in park De Wezenlanden is de bouwvergunning onherroepelijk en kan de bouw starten zodra de reserveringsovereeenkomst is getekend. • De voorbereidende werkzaamheden voor afronding parkreconstructie in 2016.
Streefdoel/indicator		
Het aantal Zwollenaren dat vindt dat er te weinig groen in de eigen woonbuurt is, neemt af t.o.v. 2011.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Dit was in 2011 gemiddeld: 17 % Per wijk: Kamperpoort 61 % Assendorp 34 % Indische Buurt 31 % Dieze West 29 % Binnenstad 28 % Stadshagen 22 % ……. Berkum 3 % Aalanden 4 %	De norm van 2015 is dat het percentage bewoners vindt dat er te weinig groen is , afneemt t.o.v. 2011 (hieronder de meest recente cijfers O&S uit 2012) 49 % 30 % 37 % 22 % 24 % 22 % 5 % 4 %	De financiering van de wijkboerderij de Stadshoeve is rond gekomen. De stichting kan verder met de realisatie ervan. • Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de verwerving van kwekerijgrond t.b.v. meekoppelkansen spoorverdubbeling Zwolle Herfte; tevens zijn verkend: een wandelopgang vanuit Hortensiatunnel naar een mogelijk 4ha groot toekomstig "Hortensiapark" en de verbetering van recreatieve verbindingen. • Er is een "Visie op hoofdlijnen voor de oevers van het Zwarte Water" opgesteld, waarin de "waterboulevard" stroomafwaarts van de keersluis als belangrijkste meekoppelkans wordt gesignaleerd in het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap. Daarnaast zijn er kansen voor een fietspad langs het Zwolle-IJsselkanaal. • Er is een visie opgesteld voor een deel van de te verbeteren Groene Vinger langs de Middelweg: Visie Diezerpark.

Streefdoel/indicator		
De biodiversiteit / natuurwaarde blijft minimaal gelijk (er wordt gewerkt aan deze te ontwikkelen indicator)		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2/3 van de gebieden is de nulsituatie in 2013 vastgelegd. (Floraonderzoek 2008-2012) (Faunaonderzoek 2012-2013)	Inzicht in de nulsituatie is compleet en kan op onderdelen worden vergeleken met oudere gegevens.	• Er is verkend hoe het ecologisch functioneren van de oevers langs het Zwarte Water en het Zwolle-IJsselkanaal verbeterd kan worden door koppeling met het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap. • Er is een verkenning uitgevoerd naar de behoefte aan ecopassages a.g.v. de spoorverdubbeling Zwolle-Herfte. • De ecozone Hessenpoort is afgerond. • De natuurspeelplaats nabij het Twistvlietpad in Stadshagen is gerealiseerd. Met bewoners is overleg over een natuurspeelplaats in Frankhuis. • Tijdelijke natuur is gerealiseerd op Hanzeland door wijkvereniging Veerallee. • De aanbevelingen uit het Faunaonderzoek zijn geëffectueerd .

Relaties met andere programma's
Programmas 6 en 9

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Verbeteren van landschap, natuur en recreatieve voorzieningen in het buitengebied rondom de stad.		
Streefdoel/indicator		
Het aantal kilometers vrij liggend fietspad in het buitengebied neemt gemiddeld met 1 km per jaar toe.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Het aantal kilometers vrij liggend fietspad bedroeg in 2010: 35 km.	In 2015 zou totaal 40 km gerealiseerd moeten zijn.	• Er is gestart met de aanleg van het fietspad op de geluidswal van de Hasselterweg (4 km) • Provincie is akkoord met wijziging fietspad-tracé in Vechtcorridor-noord (1,2 km). • Het project Ruimte voor de Rivier Zwolle is gefaciliteerd, waardoor op termijn recreatief medegebruik van de IJssel oevers en uiterwaarden mogelijk wordt.
Streefdoel/indicator		
Het bezoek aan stadsrandgebieden neemt toe ten opzichte van 2005.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Het percentage bewoners dat minimaal één keer per maand een stadsrand bezocht was in 2005: Langs de IJssel 23% Zwarte Water Vecht 14% Herfte Wijthmen 12%	De norm voor 2015 is dat bezoek aan de stadsranden gelijk blijft of groeit t.o.v. 2005. In het meest recente onderzoek (O&S 2012) zien we een groei: Langs de IJssel 26% Zwarte Water Vecht 20% Herfte Wijthmen 16%	• In samenwerking met Routepunt-Oost en de gemeenten Kampen en Zwartewaterland zijn de recreatieroutenetwerken gerealiseerd. Een voorbeeld is de nieuwe kaart en de voorbereiding van een nieuw Toeristisch Overstappunt (TOP). • Er is een nieuwe kaart van het Rondje Zwolle, waar alle horecaondernemers langs de route hebben geparticipeerd. • De teleskibaan op Wijtmenerplas en bijbehorende horeca (Lakeside) is in gebruik genomen Ook het particuliere landgoed Herculosche Esch, met golftuin, is klaar. Deze twee nieuwe voorzieningen bieden extra faciliteit aan de recreant in het buitengebied. • De bouw van het dijkmoment Vecht&Zo (theehuis/informatiepunt/B&B) is gestart.

Streefdoel/indicator		
De biodiversiteit blijft minimaal gelijk (er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van deze indicator).		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2/3 van de gebieden is de nulsituatie in 2013 vastgelegd (Floraonderzoek 2008-2012) (Faunaonderzoek 2012-2013	Inzicht in de nulsituatie is compleet en kan op onderdelen worden vergeleken met oudere gegevens.	• De realisatie van 7,5 ha nieuwe ecologische hoofdstructuur aansluitend op het natuurgebied De Kromme Kolk in de uiterwaarden van de Vechtcorridor-Noord. • Het afsluiten van nieuwe contracten Groene en Blauwe Diensten in de Buurtschap en omgeving Stadskolk. • Het project Ruimte voor de Rivier Zwolle is gefaciliteerd, waardoor de daaraan gekoppelde natuurontwikkeling mogelijk wordt. • Er is een verkenning uitgevoerd naar de behoefte aan ecopassages a.g.v. de spoorverdubbeling Zwolle-Herfte. • De aanbevelingen uit het Faunaonderzoek zijn geëffectueerd .

Duurzaamheid

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
De langdurige balans tussen people, planet en profit, hier en nu, daar en later.		
Streefdoel/indicator		
.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
		De Agenda Duurzaamheid is in de zomer van 2015 vastgesteld.

Geluid

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Terugdringen van geluidhinder voor bestaande woningen en het voorkomen van nieuwe geluidhindersituaties.		
Streefdoel/indicator		
124 woningen van de A-lijst zijn gesaneerd en voldoen aan de geluidnormen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Situatie 2013: 93 woningen zijn volgens de Wet geluidhinder gesaneerd en 31 woningen zijn aangeschreven	A-lijst 100% afgerond.	Saneringswoningen zijn procedureel afgerond. Voor een beperkt aantal loopt de fysieke sanering door in 2016.
Streefdoel/indicator		
Voor 11 locaties is de geluidsituatie verbeterd.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Situatie 2013: 11 locaties geluidhinderknelpunten	1 geluidhinderknelpunt aangepakt.	in 2015 is het knelpunt Grevelingen aangepakt met de aanleg van een geluidswal in het kader van werk-met-werk maken.
Streefdoel/indicator		
In 2014 voldoen de 3 gezoneerde industrieterreinen aan de vastgestelde geluidzone .		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Situatie 2013: 100% van de industrieterreinen voldoet aan de wettelijke norm	100%.	Zonebeheer is volledig op orde.

Luchtkwaliteit

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Zorgen dat de luchtkwaliteit blijvend voldoet aan de maatgevende normen voor stikstofdioxide (NO2) en voor fijn stof (PM10) en bereiken dat de lucht gezond blijft in Zwolle.		
Streefdoel/indicator		
• PM10 voldoet aan jaargemiddelde concentratie 40 ug/m3 vanaf 2011. • PM10 voldoet aan de daggemiddelde concentratie van 50 ug/m3 (max. 35 dagen per jaar overschrijding). • NO2 voldoet aan jaargemiddelde concentratie 40 ug/m3 vanaf 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Luchtkwaliteit in 2012.	Huidige luchtkwaliteit voldoet aan normen.	De luchtkwaliteit in Zwolle voldoet volledig aan de landelijke normen.

Externe Veiligheid

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Handhaven van de basisveiligheid (voldoen aan normen voor plaatsgebonden risico). Handhaven van een aanvaardbaar groepsrisico.		
Streefdoel/indicator		
• Er bevinden zich geen kwetsbare functies binnen de veiligheidscontour van bedrijven, wegen, spoorwegen, vaarwegen en buisleidingen voor aardgas/gevaarlijke stoffen. • Het groepsrisiconiveau past binnen de grenswaarden van het gebiedstype zoals vastgesteld in het gebiedsgerichte kader externe Veiligheid • De toename van het groepsrisico op stedelijk niveau is openbaar, verklaarbaar en aanvaard.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Provinciale risicokaart 2012. Risico Register Gevaarlijke Stoffen 2012. Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen (vermoedelijk wettelijk verankerd in 2013). Vastgestelde ontwerpbestemmingsplannen d.d. 1 juli 2013.		Naast de uitvoering van reguliere taken is het "Inspiratieboek milieu voor een levendige Spoorzone" opgesteld.Hierin zijn ontwerpcriteria opgenomen voor Externe Veiligheid en geluid.

Energie

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Zwolle onderschrijft de EU-doelstellingen voor energiebeleid. In 2020 is een reductie van 20% van de uitstoot van CO2 bereikt ten opzichte van 1990 en wordt 20% van de gebruikte energie duurzaam opgewekt.		
Streefdoel/indicator		
CO2-reductie (kton/jaar): Uitstoot in 1990: : 587 kton/jaar, in 2009: 722 kton/jaar, 20% reductie t.o.v. 1990 = 40% reductie t.o.v. 2009 % duurzaam opgewekt: % opgewekt in 2012: 5,6%.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Uitstoot 2009: 722 kton/jaar Duurzame opwek: 5,6 % in 2012	De trend in daling CO2-uitstoot continueren en waar mogelijk versnellen	• De afgelopen 3 jaar is de CO2-uitstoot met 1%/jaar afgenomen. Het aantal ZonPV-installaties bedraagt 3600 in 2015, 2900 in 2014, 1600 in 2013 en 800 in 2012. • Zie voor de relatie met Wonen het programma Volkshuisvesting. Hierin zijn de resultaten opgenomen met betrekking tot de Overijsselse Aanpak 2.0 en de lopende subsidieregeling. • Onderzoek benutting aardwarmte (Hanzeland en omgeving) en restwarmte (bedrijventerrein Voorst is opgestart. • Uitvoering project verduurzaming eigen vastgoedgebouwen. • Zonnepanelenproject WIjBedrijf Dieze in voorbereiding. • Woonlastenexperiment Holtenbroek is afgerond.

Bodem

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Er zijn geen risico's voor de volksgezondheid door bodemverontreiniging.		
Streefdoel/indicator		
In 2015 hebben we alle spoedlocaties in Zwolle beheerd.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Alle locaties met mogelijke risico's zijn onderzocht.	Aanpak resterende spoedlocaties.	Spoedlocaties zijn onderzocht en beheerd.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
De kwaliteit (chemisch, fysisch, biologisch) van bodem en grondwater is geschikt voor de gewenste functies aan maaiveld en in de (diepe) ondergrond.		
Streefdoel/indicator		
De principes en doelen van de Visie op de Ondergrond zijn blijvend geïntegreerd in beleid en werkwijze voor bodem en grondwater.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Visie en Programma Ondergrond vastgesteld door raad. Bodembeleidsplan vastgesteld door raad.	Uitwerking en uitvoering visie en programma ondergrond. Implementatie bodembeleidsplan.	De verbinding is gemaakt met de water- en klimaatopgave. Ook hieraan kan de ondergrond een substantiële bijdrage leveren.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
De bodemsaneringsoperatie is betaalbaar en daardoor uitvoerbaar waardoor gewenste ontwikkelingen in de stad niet langer stagneren door bodemverontreiniging.		
Streefdoel/indicator		
Kostenbesparing van 75% op de totale bodemsaneringsoperatie in Zwolle.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Met gevalsgerichte aanpak wordt de bodemsaneringsoperatie in Zwolle Centraal beperkt tot ca. € 20 mln.	Doorontwikkeling gebiedsaanpak (gebiedsbeheerplan) Zwolle Centraal. Kostenbesparing 2014: pm.	Met een groot aantal verantwoordelijke partijen zijn overeenkomsten aangegaan voor de afkoop van bodemverontreiniging.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Bescherming van de drinkwaterwinning Engelse Werk tegen historische grondwaterverontreinigingen.		
Streefdoel/indicator		
Afname van de toestroom van grondwaterverontreiniging naar drinkwaterwinning Engelse Werk.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
(Monitorings)afspraken partijen Integrale Variant Zwolle tot 2033.	In overleg met partijen monitoringsperiode inkorten tot 2015.	Monitoring is ingekort.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Zwolle is voldoende beschermd tegen overstromingen en ernstige wateroverlast.		
Streefdoel/indicator		
De dijken zijn op orde en de ruimtelijke inrichting is afgestemd op het beperken van de gevolgen (slachtoffers en schade) van overstroming en wateroverlast. Bij de nieuwe waterveiligheidsnormering in het kader van het Deltaprogramma krijgt het stedelijk gebied van de IJsselVechtdelta een vergelijkbare normering als stedelijke gebieden in de Randstad.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Korte termijn (2015): In de IJsselmonding worden 4 RvdR-projecten uitgevoerd om in de komende jaren de waterveiligheid op orde te hebben.	Realisatie van de projecten Westenholte en Scheller en Oldeneler uiterwaarden en start zomerbedverlaging en by-pass Kampen.	Inbreng Zwolse belangen in projectgroepen. In het kader van de samenwerking medewerking bij procedures. Projecten Westenholte en Scheller en Oldeneler uiterwaarden en zomerbedverlaging en by-pass Kampen zijn gestart.
Middellange termijn (2030):uit de toetsingsronde Hoogwater Beschermingsprogramma primaire en regionale keringen blijkt dat een groot deel van de dijken niet voldoen. Binnen het deltaprogramma Veiligheid van het Deltaprogramma wordt toegewerkt naar een nieuwe waterveiligheidsnormering. Zwolle krijgt een hogere norm. Huidige projecten zijn ontworpen met de oude normering. Water- en ruimtelijke opgaven zijn onvoldoende geïntegreerd.	Inzicht in te nemen maatregelen, ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen voor koploperproject (Voorst + Holtenbroek). Start verkenning IJsseldijk langs Westenholte. Actuele projecten zijn doorgelicht op normering en bijbehorende maatregelen. In een aantal toonaangevende projecten wordt rekening gehouden met veranderde omstandigheden in de toekomst: Er wordt robuust (toekomstvast) en met flexibiliteit ontworpen. Water- en ruimtelijke opgaven zijn voor deze projecten geïntegreerd	Koploperproject Stadsdijken Zwolle is van start gegaan. Er wordt hierin samengewerkt met het Waterschap. Dit is ook een van de projecten die zijn doorgelicht op de nieuwe normering en bijbehorende maatregelen
Het is onvoldoende bekend wat de gevolgen van de klimaatveranderingen zullen zijn voor het regionaal watersysteem.	Inzicht in wat de gevolgen van de klimaatveranderingen zullen zijn voor het regionaal watersysteem. Start ontwikkeling visie op een robuuste en flexibel watersysteem	Onderzoek naar de gevolgen van de klimaatveranderingen is gestart voor het regionaal watersysteem in samenwerking met waterschap en provincie en verkenning van mogelijke oplossingen. Resultaten verwacht medio 2016
Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is vastgesteld door de raad (zie stedelijke wateropgave).		Zie programma 6.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
De waterkwaliteit voldoet aan de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water en is afgestemd op het gewenst gebruik door mens, plant en dier.		
Streefdoel/indicator		
Oppervlaktewater en grondwater in Zwolle wordt duurzaam beheerd en beschermd		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is vastgesteld door de raad, zie het waterkwaliteitsspoor.	De eventuele knelpunten op het gebied van waterkwaliteit zijn verkend.	Zie programma 6.
Waterschap is waterkwaliteit en –kwantiteitbeheerder. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor ruimtelijk kwaliteit. Provincie kaderstellend. Onderling wordt er steeds meer samengewerkt vanuit algemeen belang.	Besluit over inzet van Zwolse capaciteit voor Regionaal Ambtelijk Overleg en Sallands wateroverleg voor ontwikkeling en uitvoering van regionaal waterbeleid op basis van de Strategische Water Agenda.	Deelname is geminimaliseerd met instandhouding van netwerk.
Nieuwe ontwikkelingen en inzichten – waaronder het Deltaprogramma – vragen om een herijking. Eind 2014 wordt de Strategische Wateragenda voorgelegd aan het bestuur.	Nader te bepalen op basis van Strategische Wateragenda.	De Wateragenda is vastgesteld.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Versterken van de regionale innovatiekracht voor water (people, planet en profit)		
Streefdoel/indicator		
De proeftuin water is een verbindend netwerk voor waterinnovatie.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Er zijn veel vernieuwende activiteiten en grote projecten op watergebied in Zwolle en de IJVD. Dit wordt beperkt uitgedragen.	Zwolle en de IJVD staan bekend als Klimaat Actieve delta.	Bijdrage geleverd aan TEDx Zwolle Klimaat Actieve Stad.
De watersector is beperkt georganiseerd.		Symposium rond waterinnovatie IJVD mede georganiseerd. Initiatieven actieprogramma Klimaat Actieve Stad zijn gefaciliteerd.
Water wordt in projecten beperkt als ontwerpfactor meegenomen.	In een aantal projecten wordt onderzoek gedaan naar innovatieve watertoepassingen op het gebied van ruimtelijk ontwerp.	Programmaonderdeel verzorgd op het Nationaal Deltacongres.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Waterbewustzijn vergroten bij burgers en organisaties om duurzaam om te gaan met water en draagvlak te creëren voor toekomstige maatregelen.		
Streefdoel/indicator		
Meer burgers / bedrijven zijn zich bewust van het belang van duurzaam leven met water in de IJVD en weten wat ze zelf kunnen bijdragen aan een Klimaat Actieve Stad.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Burgers/bedrijven zijn zich beperkt bewust van de rol en invloed van water in de IJVD en hun rol in een Klimaat Actieve Stad.	Burgers/bedrijven zien water meer dan nu als erfgoed en een noodzakelijke levensbehoefte. Burgers/bedrijven kennen beter het belang van water voor deze regio en	Buurtinitiatieven op het gebied van vergroening zijn gefaciliteerd.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	3.750	500	4.761	970	4.664	1.636	98	666	764
Reservemutaties		62	1.370	1.450	2.085	1.489	-715	39	-676
Gerealiseerd resultaat	**3.750**	**562**	**6.131**	**2.420**	**6.748**	**3.125**	**-617**	**705**	**88**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Waterbeleid	6	11	17	-38	-3	-24
Milieu bodem	22		22			22
Bodembeheer	-59	640	581	-640	48	-11
Geluid.Lucht ext.veiligheid	-1		-1			-1
Milieuverg. toez. en handhav.	98	13	111			111
Duurzaam stedelijk beheer	20	2	23	-22	-6	-6
Groenbeleid	10		10	-15		-5
Totaal	**98**	**666**	**764**	**-715**	**39**	**88**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Milieuverg. toezicht en handhaving	111	I	Er ontstaat een voordeel door de RUD omdat een aantal processen nog niet in gang is gezet. Daarnaast is er extra inzet geweest op evenementen waardoor er minder inzet is geweest op dit product.
Bodembeheer	-11	I	In december is overeenstemming bereikt over een afkoopsom gebiedsbeheersplan ad. € 640. Bij de 2e berap was dit nog niet bekend. Deze afkoopsom is in de reserve gebiedsbeheersplan gestort. Een groot deel van overschrijding ad. € 59 heeft ook betrekking op het gebiedsbeheersplan. Dit komt met name door een afrekening die betrekking heeft op voorgaande jaren,

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Groen							
Herinr. Park Weezenlanden	270		101	169		29	140
Buurtschap IJsselzone	35			35	30	5	
Nrd.Stadsrand / N.L.Y. '07-'13	478	-395		83	82	1	
I.L.G '07-'13	277			277	146	131	
Recr/Toer. Vz. Buitengebied	10			10		10	
Schellerdriehoek	106			106		106	
NLY 2012-2015	855	545	31	1.369	1.354	15	
Nooterhof-Enexisterrein	74		82	-8	-8		
	2.105	150	214	2.041	1.604	297	140
Milieu							
Ondergrond	772		121	651	-101	752	
Geluidssanering	2.123		116	2.007	1.438	569	
Luchtkwaliteitsplan	20		1	19		19	
Geluidsoverlast	1		1	afgesloten			
Externe Veiligheid 2011 ev	23	55	58	20	23	-3	
Duurzaam Dieze Oost	550		172	378	44	334	
Stim.reg.duurz en won.bouwprod	597	6	229	374	-12	386	
Zwolle Millenniumgemeente	64			64		64	
Gebiedsbeheerplan Zwolle-Centraal	-42	500	548	-90		-90	
Sanering Thorbeckegracht	31		3	28		28	
	4.139	561	1.249	3.451	1.392	2.059	0
	6.244	711	1.463	5.492	2.996	2.356	140

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Nrd.Stadsrand / N.L.Y. '07-'13	-395	BW 19-5-2015	aframen project NLY (oud)
NLY 2012-2015	545	BW 19-5-2015	NLY-Stadsbroek
Gebiedsbeheerplan Zwolle-Centraal	500	Berap 2015-2	jaarbudget
Externe Veiligheid	55	Rb 02-12-13	doorwerking beleidsvisie 2013-2017
Stim.reg.duurz en won.bouwproductie	6	Berap 2015-2	bijdrage baten lasten
	711		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Geluidoverlast PPN 2010-2013	0
	0

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Herinrichting Park Weezenlanden
Restantbudget wordt volledig aangewend voor afronding reconstructie park de Wezenlanden / Nooterhof (afronding Kanalenzone, verbinding Nooterhof, afronding wijkboerderij). Aangaande het Horecapaviljoen: de bouwvergunning is onherroepelijk en bouw kan elk moment starten. De reserveringsovereenkomst moet daarvoor nog worden ondertekend.

Buurtschap IJsselzone
Vereniging heeft zich in voorjaar 2016 opgeheven. Project wordt afgesloten.

Noordelijke Stadsrand / NLY '07-'13
Project is gereed en wordt in 2016 afgesloten.

ILG '07-'13
Project is gereed en wordt in 2016 afgesloten.

Recr./Toeristische Voorzieningen Buitengebied
Project loopt nog. Het wandelnetwerk en het Rondje Zwolle zijn in respectievelijk 2014 en 2015 (her)ontwikkeld. In 2014 is het Wandelnetwerk voor het eerst in de vorm van een kaart opgeleverd. Er is nu één jaar ervaring mee opgedaan en er zijn het komend jaar als gevolg daarvan nog aanpassingen nodig. Dit geldt zeker ook voor de komende twee jaar met verwachte ontwikkelingen in bijvoorbeeld Stadsbroek en Langenholte. Hier zijn ook nieuwe “Rustpunten” (dat zijn particuliere initiatieven die langs routes worden gerealiseerd) te verwachten. Het krediet zal hiervoor worden aangewend.

Schellerdriehoek
Project is gereed en wordt in 2016 afgesloten.

NLY 2012-2015
Project is in uitvoering en loopt tot 1 jan 2018. Dit project omvat de aanleg van fiets- en wandelpaden en natuurstroken ten behoeve verbetering van het uitloopgebied (polders) rondom Stadshagen.

Nooterhof-Enexisterrein
Lange termijn visie voor dit gebied is opgesteld, afgerond en ingediend voor definitieve subsidiebeschikking door provincie. Zodra dit is afgerond kan het project worden afgesloten.

Visie Ondergrond
De raad heeft in 2014 besloten om een bedrag ad. € 2.9 mln, dat binnen het krediet Visie op de ondergrond was gereserveerd, toe te voegen aan het Gebiedsbeheersplan Zwolle Centraal. Het restant is bestemd voor onderdelen die buiten het Gebiedsbeheersplan Zwolle centraal vallen.

Geluidssanering
Het project loopt nog. Het is de bedoeling dat het geluidsscherm ad. € 1,5 mln wordt meegenomen in de spoorzone. Het restant is bestemd voor Europese geluidskaarten, het actieplan geluid en geluidssaneringsprojecten

Duurzaam Dieze Oost
In 2015 is besloten om de middelen in te zetten voor het projectinitiatief "Energie als motor voor burgerkracht"

Stimuleringsregeling duurzame woningbouwproductie
Deze regeling loopt nog door in 2016. Er zijn nog lopende verplichtingen die in 2016 moeten worden afgewikkeld.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

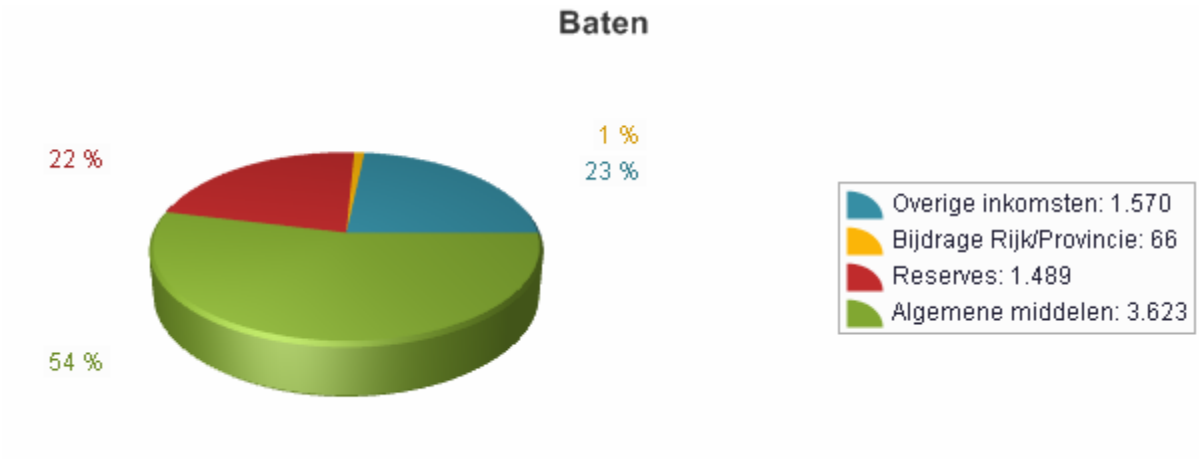

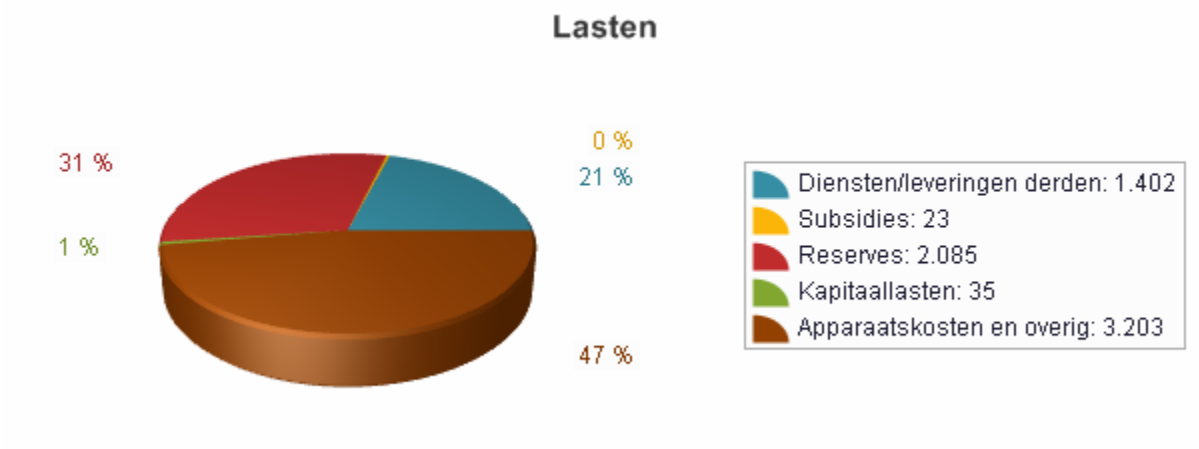

Programma 5 Ruimte en cultuurhistorie

Beleidsverantwoording

Algemeen

De positieve economische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben ook afgelopen jaar doorgezet. Niet alleen in de randstad, maar ook in Zwolle trekt de vraag naar wonen, werken en voorzieningen weer aan. De markt en de ontwikkelaars laten weer van zich horen en het aantal particuliere initiatieven neemt langzaam weer toe. Bij het faciliteren en begeleiden hiervan zijn de ruimtelijke kwaliteit en de kracht van Zwolle steeds belangrijke aandachtspunten geweest. Op het gebied van wet en regelgeving is vorig jaar de Omgevingswet in de Tweede Kamer aangenomen. Een eerste verkenning laat zien dat deze wet flinke impact heeft op de organisatie en de werkwijze binnen het fysiek domein. De centrale doelstelling van de wet is een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Met deze wet wordt een groot aantal wetten samengevoegd en wordt het huidige scala aan sectorale instrumenten beperkt tot zes kerninstrumenten: omgevingsvisie, het programma, algemene regels (waaronder het omgevingsplan), de omgevingsvergunning, algemene rijksregels voor activiteiten en het projectbesluit.

Ruimte

In 2015 is een eerste stap gezet om de huidige structuurvisie om te bouwen naar een Omgevingsvisie. Op basis van de Omgevingswet is dit nieuwe instrument verplicht en dat betekent een strategische visie voor de hele fysieke leefomgeving. Afgelopen jaar is vooral gewerkt aan het verkennen van de opgave en het inventariseren van alle delen van het ruimtelijk beleid. We hebben vorig jaar vastgesteld dat een nieuwe visie meer ruimte moet bieden aan de ontwikkelingen en veel meer uit moet gaan van de kwaliteit van de stad en de samenleving.
Voor de twee belangrijke strategische gebieden van de stad, Spoorzone en binnenstad, zijn heldere ambities verwoord. Voor de eerste is een belangrijke stap gezet in het proces om Zwolle als OV-knoop toekomstbestendig te maken en dit gebied zo vorm te geven dat het de stad verbindt en verder versterkt. Het Kwaliteitsboek Spoorzone en het Programma van Eisen voor de busverbinding geven richting aan de verdere ontwikkeling van het gebied. Daarnaast is samen met met NS, Prorail en de provincie voor het fietsparkeren een integraal eindbeeld opgesteld. Verder is vorig jaar een ontwikkelstrategie voor de gebiedsontwikkeling Spoorzone en is de nieuwe reizigerstunnel geopend. Daarmee is de uitwerking in volle gang. De Zwolse binnenstad staat voor een nieuwe uitdaging. Waar retail geleidelijk verdwijnt komen meer mensen er wonen, komt er meer bedrijvigheid naar het centrum en verschijnen compactere, kleinere winkels. Terwijl we afgelopen jaar nog activiteiten hebben uitgevoerd op basis van het huidige ontwikkelingsprogramma binnenstad (herinrichting pleinen, openbare ruimte) en samen met partijen bijvoorbeeld gewerkt hebben aan de kwaliteit van het Broerenkwartier (invulling Eiland en meer reuring in gebied), is door samen met de stad een eerste verkenning gedaan naar de kernwaarden van de binnenstad als basis voor een nieuwe toekomstvisie.

Bij de ruimtelijke ontwikkeling hebben we steeds gekeken welke rol ons het beste past. Bij diverse initiatieven (van aanpak leegstand en transformatie tot locatie- en gebiedsontwikkeling) hebben we veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de omgeving. Dat is niet alleen voor de ontwikkelende partij een bepalende factor, maar ook voor de bestaande stad. Bij het faciliteren en begeleiden hebben we dan ook steeds aandacht gevraagd voor de relatie met het omliggende gebied, de buurt en de wijk. We hebben daarbij partijen met elkaar verbonden om zodoende meerwaarde te creëren en visies uit te voeren.
Ook op regionaal niveau hebben we samen gewerkt aan het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit. We hebben acties ondernomen om kaders en structuren te versterken. Met provincie en onze buurgemeenten (met name Kampen) is daarbij steeds goede afstemming. Op het gebied van water en klimaatadaptatie zijn heldere ambities vastgesteld. De "nieuwe deltawerken' reiken tot in de haarvaten van de stad en dat geeft nieuwe kansen voor ruimtelijke ontwikkeling, zoals geluidswal Stadhagen en watercasco aan de zuidzijde van Zwolle

Het planologisch instrumentarium zoals bestemmingsplannen, blijven we steeds actualiseren. Globaal en flexibel waar het kan en randvoorwaardelijk waar het moet. We hebben bezuinigd op de ruimtelijke kaders en tegelijkertijd de partners meer ruimte geboden. Daarbij is de rechtszekerheid echter niet uit het oog verloren.

Erfgoed

Monumenten dragen meetbaar bij aan de aantrekkingskracht van een stad. Steden met een monumentale binnenstad doen het de laatste jaren beter dan andere steden. Dat blijkt uit het onderzoek dat in de 'Atlas voor gemeenten 2015' is gepresenteerd. Zwolle komt op de ranglijst met monumentale binnensteden zelfs voor op de 11e plek. Ook het Planbureau voor de Leefomgeving geeft in het rapport 'De Veerkrachtige Binnenstad' (2015) aan dat de historische binnenstad en de aantrekkelijkheid van de historische gebouwen belangrijke factoren zijn voor de aantrekkelijkheid van een stad.

In 2015 zijn er verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd en rapporten opgesteld, waaronder een groot aantal vanuit het samenwerkingsverband met onze buurgemeenten (GR Archeologie, zie paragraaf 3: Verbonden Partijen). Belangrijk was de opgraving van een deel van het kerkhof rondom de kerk in Hattem. Toppunt was de opgraving aan de Melkmarkt (Bankenlocatie). Hier bleek bewoning te zijn geweest vanaf de 10de/11de eeuw met veel havenactiviteiten. Zwolle was in deze tijd al een belangrijke handelsnederzetting met verre contacten, wat blijkt uit de grote hoeveelheid importkeramiek, waaronder (Belgisch) Maaslandse waar. Daarnaast vond het jaarlijkse tweedaagse congres voor Nederlandse archeologen plaats in Zwolle met meer dan 650 deelnemers waarvan er meer dan 160 in Zwolle hebben overnacht. Op het congres werd een Zwols stripboek gepresenteerd van de Zwollenaar Bert Dijkink over ‘Het geheim van de Kreeft’.

Veel historische kleuren zijn uit de Zwolse binnenstad verdwenen. Het monumentenbeleid stimuleert een monumenteneigenaar om de historische kleuren terug te brengen. De erfgoedprijs Zwolle-Kampen 2015 stond daarom in het teken van kleur. De prijs is toegekend aan de eigenaar van Oude Vismarkt 9. Aan de hand van kleurhistorisch onderzoek kon de eerste afwerking van het

gebouw worden achterhaald. Door het terugbrengen van de oorspronkelijke blauwgrijze kleurstelling is de architectuur van het gebouw weer in ere hersteld. Het monument is daarmee getransformeerd tot een ware blikvanger. De erfgoedprijs is uitgereikt tijdens de Erfgoedavond. Op deze avond werd ook het boek onZichtbaar Zwolle gepresenteerd en de bijbehorende expositie in de Grote Kerk geopend. Het boek presenteert een selectie van interessante bouwhistorische en archeologische vondsten die in de binnenstad zijn gedaan en die in een bredere context zijn geplaatst. Bijvoorbeeld een specifiek Zwols fenomeen: de 'Zwolse kap'. Veel 'onzichtbaar' erfgoed wordt hiermee zichtbaar gemaakt.
De inventarisatie naar de Zwolse bouwhistorie en cultuurhistorie hebben we in 2015 weer een stap verder gebracht. Met de selectiecommissie hebben we in 2015 toegewerkt naar een selectie van de, uit de adviezen ontstane, groslijst (bouwhistorische inventarisatie binnenstad). Ook zijn de inventarisaties van het ruimtelijk erfgoed van de wederopbouw (1940-1965) en de periode van het Interbellum (1915-1940) besproken. De cultuurhistorische waardenkaart is in 2015 grotendeels gedigitaliseerd, zodat we daar in 2016 vervolg aan kunnen geven.

Relevante kaderstellende nota's

- Structuurplan Zwolle 2020 en Uitvoeringsprogramma Structuurplan
- Groenbeleidsplan
- Mobiliteitsvisie
- Ontwikkelingsprogramma Binnenstad 2020
- Welstandsnota
- Visie Buitengebied
- Woonvisie
- Stedelijke programma's voor wonen, kantoren, bedrijven, leisure en detailhandel.
- Beleidsplan voor Monumentenzorg en Archeologie (2000)
- Archeologiebeleid gemeente Zwolle (2008)
- Erfgoedverordening (2010)
- Subsidieverordening Stedelijke Vernieuwing
- Regeling onderzoekskaders archeologie
- Regeling excessieve opgravingskosten Zwolle

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het stimuleren van ontwikkelingen en initiatieven.		
Streefdoel/indicator		
Vast stellen van een nieuwe structuurvisie		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Ruimtelijke structuur functioneert goed. Maatschappelijke ontwikkelingen vragen om aanpassingen	Opstellen uitgangspunten nieuwe structuurvisie	Gestart is met analyses en uitgangspunten voor het opstellen van een Omgevingsvisie, die in de plaats moet komen van de structuurvisie.
Streefdoel/indicator		
Stimuleren gebieds- en locatieontwikkeling		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Spoorzone: financieel onderbouwd plan voor OV Knoop vastgesteld en bestuursovereenkomst met de Provincie Overijssel.	Uitwerken maatregelen zoals opgenomen in het Gebiedsplan (Stad en Spoor verbonden d.d. 9 april 2013).	Diverse maatregelen zijn uitgewerkt of voorbereid. Daaronder de oplevering nieuwe reizigerstunnel. De halfjaarlijkse voortgangsrapportage Spoorzone gaat dieper in op de gebiedsontwikkeling, de planvorming van de fietsenstallingen en de openbare ruimte.
A28 zone: bestemmingsplan vastgesteld en enkele initiatieven begeleid.		Samen met partijen verkenningen gedaan naar mogelijkheden van planontwikkeling
Vechtcorridor Noord: Structuurvisie vastgesteld.	Ter vaststelling aanbieden van het bestemmingsplan	Het ontwerp bestemmingsplan is opgesteld. De procedure loopt nog.

Streefdoel/indicator		
Verbeteren structuur en kwaliteit binnenstad.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Diverse pleinen en straten heringericht en vergunning verleend voor bouwinitiatieven Ontwikkelingsprogramma 2020 gereed	Uitvoering van het Ontwikkelingsprogramma Binnenstad en de kadernota economisch beleid binnenstad.	• Herontwikkeling Bankenlocatie Melkmarkt is gestart. • Kunstrouteproject is gereed • Ontwerp opgesteld voor Gasthuisplein met daarbij inpandige fietsenstalling. • Diverse nieuwe initiatieven in en rond de binnenstad zijn begeleid, zoals opening Hofvlietvilla, aanpassing Meerminneplein, activiteiten Broerenkwartier. • Oude Vismarkt is heringericht. • Herontwikkeling Grote Kerk is nog niet klaar. De voorbereiding kost meer tijd dan voorzien. De Grote Kerk heeft de opening verlengd, waardoor dit jaar meer bezoekers zijn ontvangen. • Rodetorenplein is heringericht.

Streefdoel/indicator		
Actueel houden van bestemmingsplannen: jaarlijks worden enkele ‘oude’ plannen vernieuwd.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Gehele grondgebied voorzien van actuele planologische regeling.	Twee plannen bebouwde kom geactualiseerd	Voor Wipstrik en Westenholte is een beheersverordening vastgesteld. Afgesproken is spoedig een actueel en toekomstbestendig bestemmingsplan voor deze wijken op te stellen.
	Herziening deel buitengebied	Voor IJsselzone-Windesheim is een herziening opgesteld. Een mediationtraject nav een zienswijze en een aanvullend onderzoek naar luchtkwaliteit hebben tot vertraging geleid. Voor Herfte-Wijthmen is een actueel bestemmingsplan in voorbereiding, maar hier spelen verschillende handhavingskwesties, waar keuzes in moeten worden gemaakt.

Streefdoel/indicator		
Versterken positie Zwolle in ruimtelijk opzicht en opstellen strategieën voor de toekomstige ontwikkeling.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Deltaprogramma IJsselmeer: Zwolle heeft bijgedragen aan het lange termijn perspectief en het uitvoeringsprogramma projecten IJssel-Vechtdelta. Deltabeslissingen zijn genomen door de Tweede Kamer.		De Deltabeslissingen zijn lokaal en regionaal verder uitgewerkt. De lange termijn ambities op het gebied van water en klimaatadaptatie zijn vastgelegd in de Wateragenda. In projecten is aandacht besteed aan meerlaagsveiligheid en meekoppelkansen.

Relaties met andere programma’s
De binnenstad en andere gebieden in Zwolle zijn ook onderdeel van het programma 2. Daarnaast komt het Deltaprogramma en de water- en klimaatopgave aan bod in programma 4 en heeft programma 1 een relatie met het opstellen van een nieuwe structuurvisie.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Duurzaam in stand houden, veiligstellen en zichtbaar maken van cultuurhistorische, monumentale en archeologische waarden in Zwolle.

Streefdoel/indicator
Er wordt op een zorgvuldige wijze rekening gehouden met erfgoedwaarden, onder meer bij (ruimtelijke) ontwikkelingen. Er zijn in 2015 geen achterstanden meer in de uitwerking van archeologische onderzoeken van opgravingen tussen 1987 en 2001. Uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst. Cultuurhistorische waarden verankeren in bestemmingsplannen.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Gebieden met een lage archeologische verwachtingswaarde en gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde zoals aangegeven (laag: 0% en 10%; hoog: 50%, 90% en 100%) op de Archeologische Waarderingskaart Zwolle.	Archeologisch waardevolle gebieden zijn opgenomen in nieuwe bestemmingsplannen.	Archeologieparagrafen worden aangeleverd, zodra bestemmingsplannen worden herzien. In 2015 is input geleverd voor het bestemmingsplan AAlanden en Stadshagen II.
	In geval van bodemverstoring in archeologisch waardevolle gebieden vindt overeenkomstig wetgeving en archeologiebeleid archeologisch onderzoek (incl. uitwerking) plaats.	In 2015 zijn diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd. Er hebben twee opgravingen plaats gevonden, waaronder de Bankenlocatie Melkmarkt, acht Inventariserende Veldonderzoeken, waaronder het eerste deel van de N35 en zes archeologische begeleidingen. Daarnaast hebben onderzoeken plaats gevonden in de buurgemeenten waarmee we een samenwerkingsovereenkomst hebben.
Van 15 opgravinglocaties, van archeologische onderzoeken uitgevoerd tussen 1987 en 2001, zijn de onderzoeksresultaten niet uitgewerkt.	Uitwerken archeologische onderzoeken 1987-2001. Er verschijnen, afhankelijk van de omvang van de opgraving, jaarlijks 1 of meer (deel)rapporten.	Delen van de opgravingen op het Eiland zijn uitgewerkt en gereed. De verwachting is dat het totale project in 2017 afgerond kan worden.
461 beschermde rijksmonumenten# 340 beschermde gemeentelijke monumenten	25 monumenteigenaren/beheerders worden begeleid bij hun restauratie/verbouwplannen.	Er zijn in 2015 35 aanvragen voor wijzigingen aan monumenten begeleid.
	20 monumenteigenaren ontvangen een gemeentelijke onderhouds-, restauratie- of kleuronderzoek subsidie.	In 2015 zijn 14 aanvragen om subsidies ontvangen die allen konden worden toegekend. Omdat er 7 aanvragen voor restauratie (ingrijpende verbetering) zijn ontvangen, was het subsidiebudget net toereikend.
	Zwolle doet mee aan Open Monumentendag.	Open Monumentendag had als thema 'Kunst & Ambacht'. Veel monumenteigenaren, Zwolse ondernemers, kunstenaars en instanties hebben de dag tot een ware erfgoedbelevenis gemaakt. In opengestelde monumenten maar ook in winkels in de stad. In de wandeling ‘Van Stroopwafel tot Barbier!’ waren veel ‘Zwolse’ ambachten en kunstenaars te beleven.
	Minimaal één publicatie/brochure wordt uitgegeven om Zwollenaren te informeren over ons erfgoed.	Het gratis Monumentenmagazine met het programma van Open Monumentendag en veel informatie is wederom mede mogelijk door inbreng van sponsoren en de belangeloze inzet van auteurs. In september is het boek onZichtbaar Zwolle verschenen.
Resultaten inventarisaties: archiefonderzoek, veldwerk en input burgerparticipatie.	Ca. 100 objecten worden na inventarisatie beoordeeld in het kader van de actualisatie van de gemeentelijke monumentenlijst.	In 2015 is de, vanuit de burgerparticipatie ingestelde, selectiecommissie 5 maal bijeen geweest. Enerzijds om over onderzochte objecten een advies uit te brengen. Anderzijds, in het 2e en 3e kwartaal om vanuit de, uit de adviezen ontstane, 'groslijst' te komen tot een selectie. Zowel ten aanzien van de inventarisatie in de binnenstad als ten aanzien van het ruimtelijk erfgoed van de wederopbouw (1940-1965) en de periode van het Interbellum (1915-1940). Vanuit dit selectieproces zullen wij beoordelen welke (top)monumenten aan de gemeentelijke monumentenlijst worden toegevoegd.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	2.342		12.623	8.924	12.390	8.982	233	58	291
Reservemutaties	3.951	1.013	1.476	2.929	1.895	2.982	-419	53	-365
Gerealiseerd resultaat	**6.293**	**1.013**	**14.099**	**11.852**	**14.285**	**11.964**	**-186**	**112**	**-74**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Visies, prog. en projecten	308		308	-356		-48
Ruimtelijke kaders	-47	41	-5			-5
Monumentenzorg	16	10	26	-62	53	17
Archeologie	-45	7	-38			-38
Totaal	**233**	**58**	**291**	**-419**	**53**	**-74**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Visies, Programma's en projecten	-48	I	Niet alle projecten zijn eind 2015 gerealiseerd (+308). Daarnaast zijn in 2015 meer initiatieven geweest hetgeen geleid heeft tot hogere kosten/overschrijding. De niet-bestede middelen zijn gedoteerd aan de reserve Nog uit te voeren werken (-356) voor uitvoering in 2016.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Monumenten							
Excessieve uitgaven archelogie	38		3	35	-45	80	
Subsidies Monumenten ISV	-39		25	-64		-64	
	-1	0	28	-29	-45	16	0
Visies, programma's en projecten							
Spoorzone Fase 2	1.211		891	320	325	-5	
Spoorzone Uitvoering	95.367	20	3.387	92.000	46.999	8.770	36.230
Spoorzone 2			2.484	-2.484	-2.484		
Binnenstad	2.575	436	2.237	774	108	666	
Herontwikkeling loc. Weezenlanden	320		45	275	90	184	
Deltaprogramma	29		29	0	-11	11	
N 340 / Vechtcorridor	-14			-14	-14		
Diezerpoort fysiek	2.121		49	2.072		2.072	
Herontwikkeling Bachlaan-west	-11	37	12	14	14		
Polymer Science Park	9			9	9		
Kunstroute Tunnel-Binnenstad	629	95	705	19	19		
Concentratie Rijkshuisvesting	22			22	22		
Kermisexploitatie Locatievoorstel	116		49	67	-1	68	
Beeldengroep v.d. Capellen	200			200	100	100	
Verkenning EO Wijers	-8			-8	-8		
Structuurvisie VCN fase 1	6.161		99	6.062	1.451	4.611	
Spooraanpassing Zwolle Herfte	-2	30	35	-7	-7		
Ontwikkeling Dijkstraat-Friesewal	5			5	5		
Herontwikkeling Russenweg e.o.	12			12	12		
Gebiedsontw. IJssel-Vechtdelta	2.044	1.738	175	3.607	3.607		
Hoogwaterbeschermingsprogramma	34		8	26	26		
Structuurvisie plan van aanpak	100	100	54	146	146		
Strat.verkenning Stilohal e.o.	19		33	-14	-14		
Woningbouw Dijklanden		5		5	5		
Ittersumerlanden Noord		14		14	14		
Actualisering parkeernota		30	31	-1	-1		
Stedenbouwk.visie Diezerpark		15	33	-18	-18		
Broerenkwartier		215	169	46		46	
Startnotitie Michaëlskerk e.o.		5		5	5		
Botermanhaven		10		10	10		
Voorber.krediet COA		90	65	25		25	
	110.939	2.840	10.590	103.189	50.409	16.548	36.230
Ruimtelijke kaders							
Bestemm.pl. Buitengebied PPN	75		37	38		38	
Bestemm.pl. Algemeen	6			6	6		
Bestemmingsplannen ZOO	223	360	220	363		363	
Bescherming Krekenbuurt	14		5	9		9	
Ruimtelijke initiatieven Buitengebied	22		1	21	21		
	340	360	263	437	27	410	0
	111.278	3.200	10.881	103.597	50.391	16.974	36.230

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Spoorzone Uitvoering	20	Berap 2015/1	Station, voetgangerstunnel
Binnenstad	300	Rb. 21/09/2014	herinr.Voorstraat
Binnenstad	36	BW 12/05/2015	fietsparkeren Melkmarkt
Binnenstad	100	Rb 23/11/15	routering binnenstad
Herontwikkeling Bachlaan-west	37	BW	anterieure overeenkomst Bachlaan e.o.
Kunstroute Tunnel-Binnenstad	95	BW 4/7/2015	Mondriaangelden
Spooraanpassing Zwolle Herfte	30	PFO 18/05/2015	
Gebiedsontw. Ijssel-Vechtdelta	1.738	Rb. 29/6/2015	Weezenlanden, Voorst A, Frankhuis
Structuurvisie plan van aanpak	100	BW 16/12/2014	plan van aanpak
Woningbouw Dijklanden	5	BW 3/3/2015	
Ittersumerlanden Noord	14	PFO	startnotitie stedenb.verk.inbreidingslok.
Actualisering parkeernota	30		
Stedenbouwk.visie Diezerpark	15		
Broerenkwartier	215	BW 14/4/2015	plan van aanpak
Startnotitie Michaëlskerk e.o.	5		
Botermanhaven	10	PFO 16/11/2015	
COA	45	BW 7/7/2015	voorbereidingskrediet
COA	45	BW 3/11/2015	intentieovereenkomst
Bestemmingsplannen ZOO	360	PPN	actualisering bestemmingsplannen
	3.200		

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Excessieve opgravingen
Eenmalig beschikbaar gesteld vanwege de wettelijke regeling dat archeologische kosten van bodemverstoringen voor rekening van de gemeente komen, wanneer deze redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de veroorzaker behoren te blijven (excessieve kosten). Bij het vaststellen van het archeologiebeleid is besloten om incidenteel middelen beschikbaar te stellen waaruit de excessieve kosten kunnen worden voldaan conform de Regeling Excessieve Opgravingskosten Zwolle. Daarmee wordt o.a. voorkomen dat ad hoc een beroep op de algemene middelen wordt gedaan en (bouw)plannen onnodig lang worden vertraagd.

Subsidies Monumenten ISV
Tot 2010 werden de monumentensubsidies gedekt uit het ISV. Per 2010 worden deze subsidie gedekt uit structureel nieuw beleid 2010 ad € 40.000.

Spoorzone Uitvoering en Spoorzone 2
Op 30 september 2013 heeft de raad ingestemd met het Investeringsbesluit voor de Spoorzone. Van het projectkrediet is tot 1 januari 2016 € 11,1 mln. besteed aan de afbouw van de reizigerstunnel, de sloop/tijdelijke inrichting van het reizigersdomein plein zuid, de voorbereidingskosten voor plein zuid en plein noord, voorbereidingskosten van de busverbinding (busbrug en busperron), het opstellen van het kwaliteitsboek en projectmanagement. Voor de stand van zaken van het project wordt verwezen naar de voortgangsrapportage Spoorzone per 1 januari 2016.

Spoorzone fase 2
Reizigerstunnel fase 1 wordt financieel afgerond in de eerste helft van 2016. Daarna wordt dit krediet afgesloten.

Binnenstad
Binnen het project Binnenstad worden diverse activiteiten/werkzaamheden uitgevoerd:
- De herontwikkeling Bankenlocatie Melkmarkt: is gestart in het voorjaar 2015. De sloop heeft langer geduurd, waardoor bouw later is gestart.
- Realisatie kunstrouteproject: dit onderdeel is gereed.
- Ontwerp Gasthuisplein: het ontwerp is gereed en wordt in 2016 aan de raad ter vaststelling voorgelegd.
- Begeleiden nieuwe initiatieven: er zijn diverse kleinere particuliere initiatieven in en rond de binnenstad. Voorbeelden: opening Hofvlietvilla, aanpassing Meerminneplein, activiteiten Broerenkwartier.
- Herinrichting Oude Vismarkt: de werkzaamheden zijn gereed.
- Herontwikkeling Grote Kerk (particulier initiatief): de Grote Kerk had meer tijd nodig voor de voorbereiding. Er zijn diverse overleggen geweest. Grote Kerk heeft opening verlengd, waardoor dit jaar meer bezoekers Grote Kerk hebben bezocht.
- Herinrichting Rodetorenplein: de werkzaamheden zijn gereed.

Herontwikkeling Weezenlanden
De bijdragen, voornamelijk van Novaform op basis van de anterieure overeenkomst, zijn bedoeld voor plankosten en de aansluiting van het gebied op de openbare ruimte. Het ziekenhuis wordt momenteel gesloopt en verwacht wordt dat na de zomer 2016 gestart wordt met de bouw van de 1^{e} fase van de woningbouw. Eind van het jaar worden de bestekken gemaakt voor de aansluiting op het openbaar gebied. Het bouwplan wordt besproken in het kwaliteitsteam dat is geformeerd om de ruimtelijke kwaliteit te controleren. Het project loopt door tot 2019/2020.

Diezerpark Fysiek
In Dieze Oost werken gemeente en woningbouwcorporaties samen aan verbetering van de wijk. In het kader van herstructurering heeft de gemeente ISV gelden gekregen. Hiervan is door de raad € 2,5 mln. gereserveerd voor Dieze Oost voor het aanpakken van de openbare ruimte.
Bij de uitvoering ervan sluit de gemeente in tijd aan op de planning van de corporaties. De plannen van de corporaties lopen door tot 2020.
In 2012 is gestart met herinrichting van twee pleinen: de Geert Groote I en het Simon van Slingelandtplein.
Sindsdien is het plein voor de Geert Grootestraat II aangepakt en de voorterreinen bij de gerenoveerde flats aan de Pieter Steynstraat. Ook ligt er een plan klaar, samen gemaakt met bewoners voor de singel. Uitvoering is in afwachting van de oplevering van de woningen aan de Van Schoonhovenstraat. Andere herinrichtingsplannen in voorbereiding zijn de Geert Groote III en IV en de openbare ruimte rondom de Binnenhofjes.

Structuurvisie VCN fase 1
De verlegging van de N340 biedt kansen voor het aantrekkelijk maken van de Vechtcorridor als groene entree tot het Vechtdal. Deze kansen zijn verwoord in de structuurvisie Vechtcorridor die de raad in maart 2014 heeft vastgesteld. De ontwikkeling fase 1 2015-2023 is vervat in het bestemmingsplan VCN, dat medio 2016 voor vaststelling gereed komt.
De provinciale subsidie RvdV wordt ingezet voor de aanleg van een struinpad in een natuurlijk ingerichte struinwaard met voetbrug (oplevering maart 2016) en Dijkmoment Kromme Kolk. Verder worden in 2016 voor bezoekers van de Struinwaard parkeerplaatsen aangelegd bij Dijkmoment Spoorzicht van de camping Vecht en Zo (oplevering juli 2016). Ook wordt begonnen met de aanleg van een afscheidingswal langs de N340 voor het deels te verplaatsen beeldenpark Anningahof. In 2017 worden de andere beoogde openbare werken aangelegd, zoals bosschages, een karrenspoor langs de spoorlijn en een betonnen fietspad op de dijk.

Gebiedsontwikkeling IJssel-Vechtdelta
Van de provincie zijn middelen ontvangen voor verschillende pilot-projecten die klimaat adaptief worden gerealiseerd. De uitvoering en subsidie lopen tot december 2018. Werkzaamheden die er onder vallen:
- Pannekoekendijk: dit project is afgerond.
- Kraanbolwerk: AM is in 2014 gestart met de bouw van de parkeergarage. De subsidie is om de parkeergarage en woningen waterrobuust te bouwen.
- Geluidswal Stadshagen: hier wordt de geluidswal uitgevoerd als een gevolgbeperkende wal.
- Frankhuis: voor en deel uitgevoerd. Het gaat om het hoger maken van de waterkering en het verhogen van de waterbeleving.
- Weezenlanden: de middelen worden in het 2^{e} kwartaal 2016 van de provincie ontvangen. Het gaat om het verhoogd aanleggen van de waterkering en het klimaatadaptief aanleggen van de buitenruimte.
- Bedrijfsterrein Voorst: subsidie is nog niet ontvangen en is afhankelijk van bestemmingsplan procedure.

Onderzoeken:
- Onderzoek naar mogelijkheid om gevolgbeperkende wal aan te stuiten op primaire kering: hier is een rapport voor gemaakt en voorgelegd aan de stuurgroep.
- Onderzoek naar mogelijkheden van compartimentering bij Zwolle Zuid. Het rapport afgerond en neergelegd bij de stuurgroep.
- Onderzoek regionaal systeem. Bijdragen aan 3di systeem om de mogelijkheden te onderzoeken van het watersysteem.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

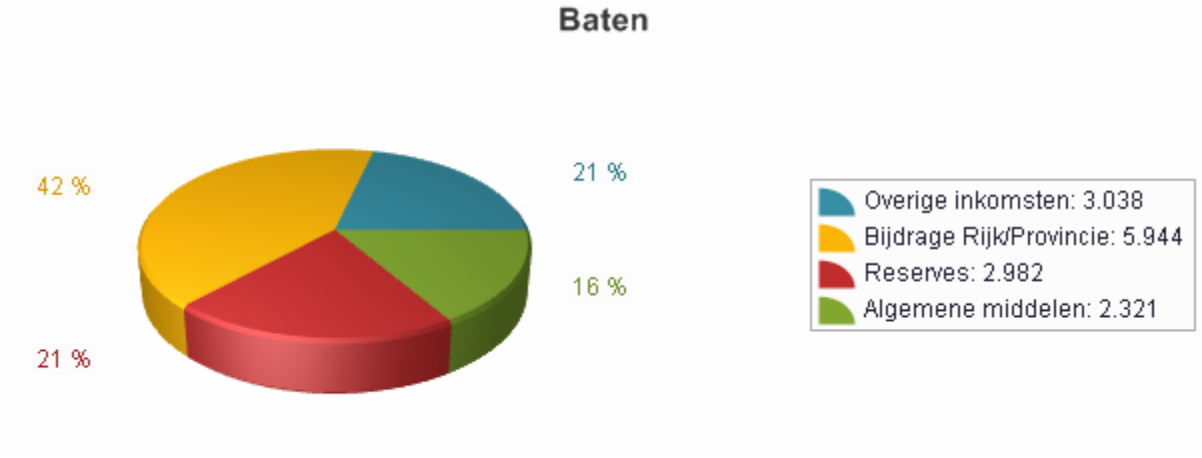

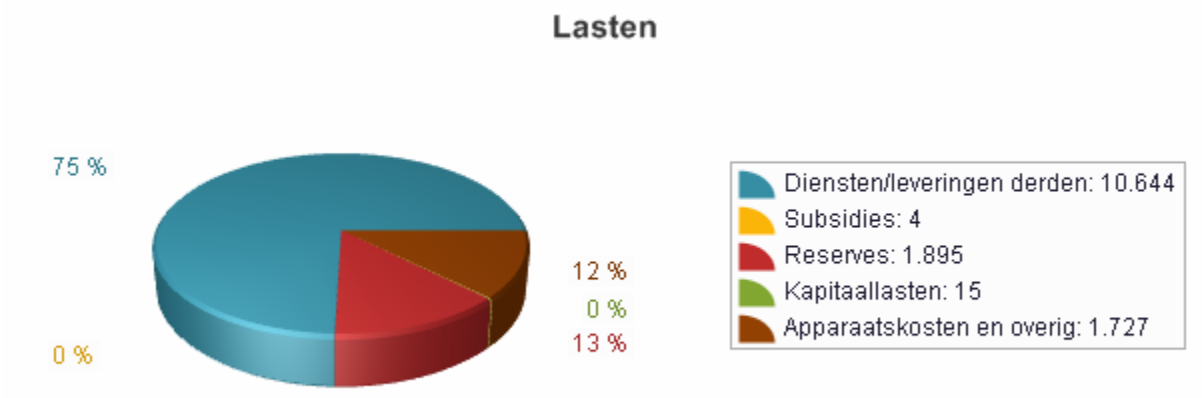

Programma 6 Onderwijs

Beleidsverantwoording

Algemeen

Zwolle is een onderwijsstad. Landelijk steken wij boven andere steden uit met een breed onderwijs aanbod. In 2015 hebben we drie lijnen geformuleerd die onze onderwijsvisie vormen:
1. Spelen, leren en werken: de doorlopende leerlijn van kinderopvang/peuterspeelzaal t/m beroepsonderwijs.
2. Onderwijs in relatie tot de stad en de wijk: maatschappelijke rol van onderwijs in de samenleving.
3. Vakman van de toekomst: verbinding met economie en arbeidsmarkt

In 2015 hebben we met Zwolse 8 en BLOZ – die elk hun eigen strategisch perspectief hebben geformuleerd – een start gemaakt gesprekken over gezamenlijke doelen en acties.

Op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie om onderwijsachterstanden te voorkomen en tegen te gaan, is in 2015 het beleid voortgezet. Daarnaast is in samenwerking met de onderwijsbesturen besloten een tweede NT2 klas voor taalonderwijs aan nieuwkomers te starten in verband met een groeiend beroep op deze voorziening door de instroom van extra statushouders. Regio Zwolle scoorde in 2015 opnieuw beter dan voorgaande jaren op het gebied van voorkomen en tegengaan van voortijdig schoolverlaten. In 2015 is een onderzoek gestart naar mogelijkheden om nog beter samen te werken in de regio en gezamenlijk afspraken te maken met het onderwijs.
Vanwege wijzigingen in het speciaal onderwijs en het MBO zijn nieuwe afspraken gemaakt over toeleiding van leerlingen naar onderwijs, werk of dagbesteding. Er is een regionale schakel- en makelpool gevormd om leerlingen te begeleiden naar vervolgonderwijs of een duurzame plek op arbeidsmarkt of in dagbesteding.

Het jaar 2015 was voor het onderwijs het eerste volledige jaar waarin scholen moeten zorgen voor passend onderwijs voor elke leerling die zich aanmeldt. Veel aandacht trok het besluit van De Ambelt om zichzelf op termijn op te heffen. Hoewel de beweging past bij de invoering van passend onderwijs, riep die aankondiging toch ook veel vragen op. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet. Veel scholen hebben inmiddels hun ondersteuningsstructuur opnieuw ingericht om alle leerlingen ook echt passend onderwijs te bieden. In de meeste gevallen lukt dit ook, zoals de nog steeds dalende VSV cijfers en het relatief lage aantal thuiszitters laten zien. Landelijk staat die trend overigens onder druk en lijkt het aantal thuiszitters weer groter te worden of in elk geval niet kleiner. In de regio IJssel Vecht is daarom een onderzoek gestart naar de aanpak van thuiszitters. De uitkomsten daarvan komen in 2016 beschikbaar.
Verder heeft 2015 in het teken gestaan van gesprekken tussen gemeente(n) en scholen over de invulling van passend onderwijs en jeugdhulp en nieuwe manieren om met elkaar samen te werken aan de ondersteuning van kinderen en jeugdigen en hun gezinnen in Zwolle. Ontwikkelingen zijn opgehaald en gedeeld. Er zijn gesprekken gevoerd op bestuurlijk en uitvoerend niveau. De besturen primair en voortgezet onderwijs en gemeente Zwolle verwerken de uitkomsten in een Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp. Naar verwachting komt die in het eerste half jaar van 2016 beschikbaar.
Hierop vooruitlopend zijn in 2015 de mogelijkheden voor inzet van schoolmaatschappelijk werk in het primair en voortgezet onderwijs verruimd. Voor het voortgezet onderwijs en Mbo is – mede vanuit het oogpunt van voorkomen voortijdig schoolverlaten – een verkenning gestart die in 2016 wordt afgerond. Verder hebben succesvolle NJG pilots een doorstart gekregen waaronder Deltion Jongerenteam en het preventieprogramma THINK.

Voor wat betreft leerlingenvervoer heeft de trend en de principes uit de nieuwe verordening leerlingenvervoer zich in 2015 doorgezet. De zelfstandigheid neemt toe en de aantallen leerlingen die gebruik maken van het leerlingenvervoer zijn gedaald.
In 2015 zijn extra middelen ingezet voor vergoedingen van het gebruik van gymzalen in het Hengeveld College ten behoeve van de Ambelt en Twijn, en de ingebruikname van de nieuwe gymzaal van de Enkschool. Daarnaast zijn drie gymzalen bij het nieuwe wijkcentrum Het Anker in Westenholte in 2015 in gebruik genomen.

Relevante kaderstellende nota's

- Werken vanuit vertrouwen. Visie sociaal domein (december 2012)
- Nota jeugdbeleid 'De toekomst van Zwolle – Samenwerken aan verbeteringen voor de jeugd' (december 2012)
- Beleidskader 'VVE 2011-2015: Een stevig fundament' (februari 2011)
- Notitie 'Extra rijksmiddelen VVE en schakelklassen' (februari 2012)
- Beleidskader voor de Zwolse Brede School (februari 2007)
- Meerjarenbeleidsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten regio IJssel-Vecht (februari 2013)
- Beslisnota "Zwolle studie- studentenstad" (juni 2011)
- Masterplan Onderwijshuisvesting (inclusief actualisatie, maart 2010 / mei 2011)
- Beleidsplan jeugdhulp (november 2014)
- Betreft wettelijke taken op grond van Wet Ontwikkelingskansen voor Kwaliteit en Educatie (Wet Oke), Wet op het primair onderwijs, Wet op de expertisecentra, Wet op het voortgezet onderwijs, wet- en regelingeving leerplicht en RMC en de nieuwe Jeugdwet.
- Verordening leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Een geslaagde schoolloopbaan voor alle kinderen en jongeren, zodat ze hun mogelijkheden zoveel mogelijk benutten en hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten.

Streefdoel/indicator

Het voorkomen en verminderen van onderwijsachterstanden. In 2013 e.v. neemt 100% van de doelgroepkinderen (zie toelichting 1) deel aan voorzieningen voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Doelgroepkinderen scoren eind groep 2 gemiddeld op landelijk niveau.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
% bereik doelgroeppeuters 0-meting 2012: 97% (absoluut: 155) Bron: meting gemeente Zwolle 2013	100%	100%
Score doelgroepkinderen voor taal en rekenen eind groep 2 Bron: Evaluatieonderzoek IJsselgroep 2013	Doelgroepkinderen scoren eind groep 2 gemiddeld op landelijk niveau.	De eerstvolgende meting vindt plaats in de loop van 2016. Die uitkomsten zijn nog niet beschikbaar.

Streefdoel/indicator

Voor leerlingen die daarvoor op grond van de Wet Primair Onderwijs, Wet Voortgezet Onderwijs en Wet Expertise Centra in aanmerking komen, is passend vervoer (afgestemd op hun zelfredzaamheid) naar de dichtstbijzijnde school naar onderwijssoort en –richting beschikbaar. Zoveel mogelijk leerlingen gaan zelfstandig met het openbaar vervoer of de (brom)fiets naar school (zie toelichting 2).

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
peildatum 31-12-2012 aantal leerlingen in OV: 25 (5%) aantal leerlingen op (brom) fiets: 47 (9,4%) totaal aantal leerlingen in leerlingenvervoer: 500 (100%) Bron: GWS	Percentage leerlingen naar school met OV of op (brom)fiets is minimaal op niveau 2012	peildatum 1-02-2016 aantal leerlingen in OV: 5 (1,5%) aantal leerlingen op (brom) fiets: 26 (8%) totaal aantal leerlingen in leerlingenvervoer: 321 (100%) Bron: GWS

Streefdoel/indicator

Het voorkomen en verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters (zie toelichting 3). Jaarlijks daalt het aantal voortijdig schoolverlaters in de regio IJsselland met 25%. Ten opzichte van de gemiddelde score van vergelijkbare gemeenten zijn de behaalde resultaten in Zwolle gelijk dan wel beter. In 2015 meldt 90% van de scholen verzuim volgens vastgestelde richtlijnen. Het aantal thuiszitters (leerlingen die ingeschreven staan, maar niet naar school gaan) is in beeld.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
aantal nieuwe vsv-ers (absoluut): voorlopige meting schooljaar 2012-2013:		Vsv'ers landelijk: 25622 (bron VSV verkenner 2013-2014)
vsv-ers landelijk: 27.936 vsv-ers regio IJsselland: 590 vsv-ers Zwolle: 223	27.200 572 216	Vsv'ers regio IJsselland: 551 (bron RMC effectrapportage 2014-2015) Vsv'ers Zwolle: 176 (bron RMC effectrapportage 2014-2015)
meting schooljaar 2011-2012: vsv-ers Zwolle: 2,5% vsv-ers Deventer: 2,4% vsv-ers Arnhem: 3,5% vsv-ers Groningen: 3% vsv-ers Maastricht: 3,3%		meting schooljaar 2013-2014: Zwolle 2,1% Deventer 2,0% Arnhem 3,2% Groningen 2,8% Maastricht 2,7%
% scholen dat schoolverzuim meldt volgens richtlijnen van 2012: 90%	90%	100%

Streefdoel/indicator

Het versterken van Zwolle als studie/studentenstad waar studenten graag willen leren, wonen, verblijven en werken. In 2015 is het aantal deelnemers aan de Bruisweken minimaal 6250.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
aantal deelnemers Bruisweken 2012: 5870.	minimaal 6250	9587 deelnemers

Relaties met andere programma's

Deze doelstelling heeft een directe relatie met de programma's 1,2, 11 en 12.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Effectieve en efficiënte huisvesting van onderwijsinstellingen waar de gemeente Zwolle een zorgplicht voor heeft.		
Streefdoel/indicator		
Nagenoeg alle scholen voldoen aan de wettelijke capaciteitsnormen en de doelstellingen van het MeerjarenOnderhoudsPlan (MOP).		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
0-meting 2013: 97%	98%	98%
Streefdoel/indicator		
In 2015 zijn bijna alle scholen gehuisvest in (semi)permanente gebouwen en is het merendeel van de huidige noodgebouwen afgestoten.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
0-meting 2013: 95%	98%	98%

Relaties met andere programma's
Deze doelstelling heeft een relatie met het programma 10

Toelichting

1. Doelgroepkinderen voor voorschoolse educatie (VVE) zijn kinderen:
   - die vallen onder de gewichtenregeling basisonderwijs (opleidingsniveau ouders)
   - een taalachterstand in het Nederlands hebben (verzorgende ouder spreekt geen of niet goed Nederlands, taalachterstand peuter kan niet worden verklaard uit een verstandelijke beperking of logopedisch probleem),
   - die te maken hebben met gezinsgerelateerde problemen waardoor ze onvoldoende gestimuleerd worden in hun (taal)ontwikkeling.
     De jeugdgezondheidsverpleegkundige zorgt voor de indicering van een kind voor VVE en verwijzing naar een peuterspeelzaal of kinderopvang waar voorschoolse educatie wordt aangeboden.
     Gemeenten zijn wettelijk verplicht om te streven naar 100% bereik van doelgroepkinderen met VVE. In de praktijk zal dit echter nooit volledig haalbaar zijn, omdat ouders niet verplicht kunnen worden om hun kind naar een peuterspeelzaal of kinderopvang (met VVE) te sturen.
2. Het leerlingenvervoer is een open einde regeling. Bij ongewijzigd beleid leidt toe- of afname van het beroep op leerlingenvervoer tot hogere of lagere kosten.
   Het afgelopen jaar is vooral het beroep op aangepast vervoer verder gedaald. Dit heeft mede te maken met de invoering van passend onderwijs waardoor minder kinderen vervoerd hoeven te worden naar scholen voor speciaal onderwijs. Hierdoor en door een nieuwe aanbesteding kan nu structureel op leerlingenvervoer worden bezuinigd. Op langere termijn kan druk ontstaan door invoering van meerjarige beschikkingen en stijging van vervoerstarieven (die op dit moment heel laag zijn).
3. Een voortijdig schoolverlater is iemand tussen de 12 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat. Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger. Het afgelopen jaar is het percentage VSV'ers in de regio IJssel Vecht verder gedaald. De regio hoort hiermee tot de koplopers in het voorkomen en tegenaan van schooluitval.
   Meldingen verzuim worden gedaan via het DUO verzuimloket (voor zover de scholen daarop aangesloten zijn. Dit geldt nog niet voor PO en VSO. Dat is nu bij de aangesloten scholen 100%. Voorheen kwam het voor dat leerplichtambtenaren leerlingen in behandeling namen zonder dat er een officiële melding van verzuim kwam. Daar wordt nu goed op toegezien.
4. In Stadshagen is een noodgebouw afgebroken. Bij de Geert Groote school is een aantal noodlokalen geplaatst.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	22.799	3.441	22.697	3.463	22.077	3.696	620	233	853
Reservemutaties		209		632		319		-313	-313
Gerealiseerd resultaat	**22.799**	**3.651**	**22.697**	**4.095**	**22.077**	**4.015**	**620**	**-80**	**540**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Onderwijshuisvestingsbeleid	483	163	646		-386	260
Lokaal onderwijsbeleid						
Studentenbeleid	6		6			6
Brede School	36	-37			73	73
Leerlingenvervoer	316	2	318			318
Beleid bewegingsonderwijs	-94	-22	-116			-116
RMC/leerplicht/voortijd school	3	-3				
Gem. onderwijs achterstandbel.	-131	131				
Totaal	**620**	**233**	**853**		**-313**	**540**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Onderwijshuisvestingsbeleid	260	I	Het positieve resultaat op de lasten bestaat voornamelijk uit het in 2015 niet volledig benodigde budget voor vandalismeschade. De uitgaven hierop kunnen van jaar tot jaar fluctueren en zijn afhankelijk van de vernielingen in het betreffende jaar. Verder was het gehele huurbudget niet nodig, omdat de groei van de islamitische school niet zodanig was dat er noodlokalen gehuurd moesten worden. Het bij de jaarrekening 2014 gereserveerde budget voor tijdelijke huisvestingsvoorzieningen valt vrij, omdat de hiermee samenhangende kosten gedekt konden worden uit het jaarbudget 2015. Er zijn echter ook overschrijdingen. Voor een deel betreft dit niet begrote schades, waar wel een vergoeding tegenover staat; zie hieronder. Er is een overschrijding op OZB; dit is deels ontstaan door afrekening over belastingjaar 2014, maar ook zijn de werkelijke lasten meer gestegen dan de in de begroting doorgevoerde tariefsverhoging. Er zal nader worden uitgezocht hoe deze ontwikkeling er in 2016 uitziet en eventueel een melding worden gemaakt bij Berap 2 2016. Ook zijn de doorberekende verzekeringslasten hoger dan begroot. Het positieve resultaat op de baten wordt in zijn geheel veroorzaakt door de ontvangst van een niet geraamde schadevergoeding, waar overigens ook niet geraamde kosten tegenover staan. De baten en lasten op deze schade heffen elkaar op.
Brede School	73	I	Het positieve resultaat op de Brede School wordt veroorzaakt door de niet begrote vrijval van de reserve. Per 1 mei is de tot op dat moment geldende subsidieregeling Stimulering Zwolse Brede Scholen ingetrokken. De nog uit die oude regeling voortvloeiende kosten kunnen gedekt worden uit het jaarbudget 2016 en om die reden kan het restantbedrag in de reserve vrijvallen. Er vindt een doorontwikkeling plaats van het beleid, wat zal resulteren in een nieuwe subsidieregeling.
Leerlingenvervoer	318	I/D	In verband met een gunstigere aanbesteding en een lager aantal aanvragen valt het product leerlingenvervoer lager uit.
Beleid Bewegingsonderwijs	-116	D	Bij Berap 2 2015 is extra budget verkregen van 550 incidenteel en 65 structureel om het budgettekort op gebruiksvergoedingen bewegingsonderwijs aan te vullen. Dit tekort ontstond vanuit te verstrekken vergoedingen van vier niet eerder in het budget opgenomen gymzalen in het Hengeveldcollege en de nieuwe gymzaal van de Enkschool. Bij de berekening van zowel de benodigde aanvullende incidentele als structurele middelen, is uitgegaan van incomplete gegevens van bestaande vergoedingsverplichtingen tot een bedrag van 122.Voor 2016 en verder komt daar nog 63 bovenop voor vergoeding van gebruik Het Nieuwe Anker. In 2015 kon deze vergoeding voor Het Anker nog betaald worden vanuit het incidenteel verkregen budget.
Gem.onderwijsachterstand-beleid	0	I	De uitgaven op onderwijsachterstandenbeleid worden grotendeels gedekt vanuit meerjarige specifieke rijksgelden en kunnen daarom over meerdere jaren aangewend worden. Dit verklaart zowel het negatieve resultaat op de lasten als het positieve resultaat op de baten.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Onderwijshuisvesting							
openbaar basisonderwijs	5.142	570	1.528	4.184			3.995
waarvan afgesloten				-189			
bijzonder basisonderwijs	11.458	622	6.747	5.333			5.311
waarvan afgesloten				-22			
openbaar speciaal onderwijs	823	-622	-6	207			207
bijzonder speciaal onderwijs	42	720	516	246			237
waarvan afgesloten				-9			
openbaar voortgezet onderwijs	516			516			516
bijzonder voortgezet onderwijs		6.077		6.077			6.077
vrijstaande gymaccommodaties		3	3	0			0
	17.981	7.370	8.788	16.343	0	0	16.343

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Onderwijs huisvestingsplan 2015	1.293		
Huisvestingsvoorzieningen voortgezet onderwijs	6.077	Rb. 24-8-2015	
	7.370		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
openbaar basisonderwijs	189
bijzonder basisonderwijs	23
bijzonder speciaal onderwijs	9
	221

Toelichting Jaarrekening 2015 restantkredieten

Het totaal van nog openstaande kredieten op het programma Onderwijs en Jeugd voor onderwijshuisvesting bedraagt bij het sluiten van de jaarrekening 2015 € 16,34 mln. Onderstaand volgt een opsomming van de grootste posten:

- € 3,83 mln.: dit bedrag heeft betrekking op de nieuwbouw van scholen in Stadshagen. De bouw van de twee basisscholen (protestant christelijk en rooms katholiek) in het gebied Breezicht is in februari 2016 opgeleverd en de uitbreiding van de obs Het Festival is in mei 2016 gereed; de financiële verantwoording zal naar verwachting in de loop van 2016 plaatsvinden. De plannen voor de gereformeerde school in het gebied de Tippe zijn momenteel in voorbereiding. Verwacht wordt dat deze school in 2017/2018 in gebruik kan worden genomen;
- € 7,71 mln.: dit bedrag is benodigd voor de uitvoering van het integraal huisvestingsplan van de Landstedegroep; het betreft de realisatie van nieuwbouw en uitbreiding t.b.v. Talentstad (Blaloborgh) en het Carolus Clusius college. In 2016 zal worden aangevangen met de bouwwerkzaamheden;
- € 1,8 mln.: dit bedrag heeft betrekking op het treffen van veiligheidsvoorzieningen (o.a. asbestsanering) en het treffen van maatregelen in schoolgebouwen waardoor die gebouwen voldoen aan de eisen op het gebied van brand- en inbraakpreventie;
- € 0,51 mln.: Voor de uitvoering van het IHP voortgezet openbaar onderwijs staat een voorlopig bedrag van 0,51 mln. geraamd. In 2016 worden de plannen verder uitgewerkt en zal aanvullend krediet nodig zijn;
- € 1,62 mln: dit bedrag staat geraamd voor nog met de afdeling Vastgoed te verrekenen grondkosten a.g.v. nieuwbouwprojecten;
- € 0,87 mln: dit betreft diverse huisvestingsvoorzieningen (o.a. vervangingsinvesteringen, 1e inrichting meubilair/ olp) t.b.v. verschillende (over het algemeen relatief kleinere) projecten.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

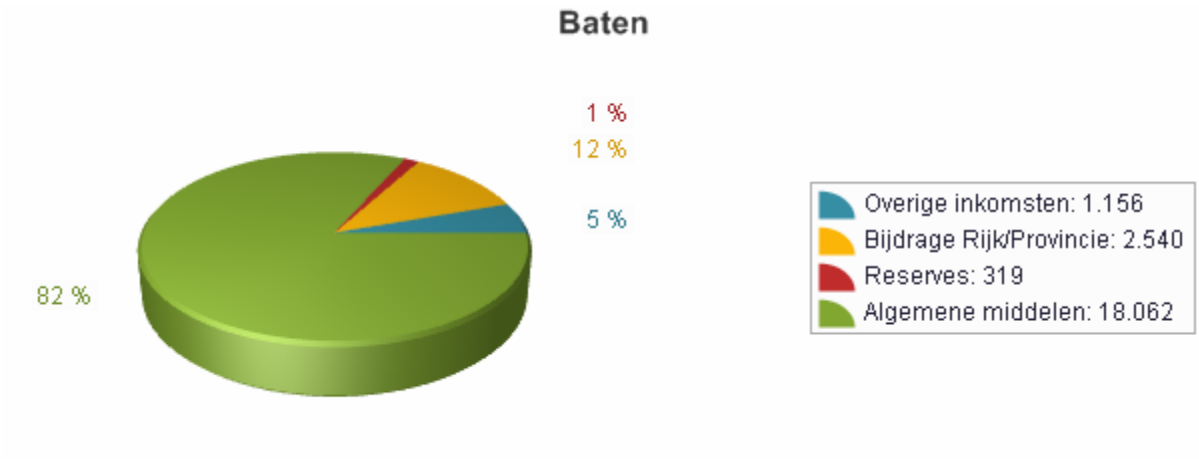

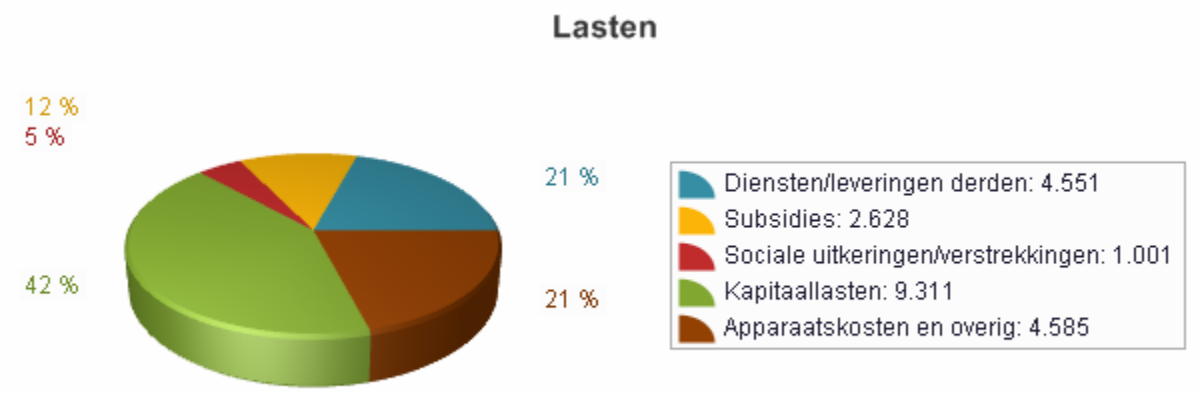

Programma 7 Veiligheid

Beleidsverantwoording

Algemeen

In 2015 gebeurde er veel op het gebied van veiligheid. Zo ontwikkelden we een nieuwe veiligheidsvisie. Dit resulteerde in een focus op andere thema's en ambities. Nieuwe thema's zijn bijvoorbeeld de aandacht voor radicalisering en outlaw motorcycle gangs (OMG's). Daarnaast vroeg de vluchtelingencrisis onze aandacht waarvoor we opvang organiseerden en verkenden we de mogelijkheden voor het tegengaan van vuurwerkoverlast. Verderop volgt hiervan een verdere toelichting.

Met het vaststellen van de visie bepaalde de raad ook nieuwe indicatoren om te monitoren. Deze staan centraal in deze verantwoording. Omdat de visie halverwege 2015 is vastgesteld ging ook vanaf die periode onze inzet daarna uit. De benoemde resultaten van de indicatoren gaan dus ook over die periode.

In de visie staan de volgende thema's centraal:
- Wijken en buurten (focus op illegale hennepteelt, woninginbraken en overlast)
- Evenementen
- Radicalisering
- Eigen Verantwoordelijkheid
- OMG's
- Veiligheidsinstrumenten

Thema's die niet zijn geprioriteerd in de visie, maar wel veel van onze aandacht vroegen in 2015 zijn:
- Vluchtelingenopvang
- Vuurwerkoverlast

Hieronder volgt per thema een terugblik.

Wijken en buurten: illegale hennepteelt, woninginbraken en overlast
We zagen een positieve daling van het aantal opgerolde hennepkwekerijen van 25 in 2014 naar 22 in 2015. We gingen illegale hennepteelt tegen op basis van het bestuurlijke hennepconvent en uitvoeringsprotocol. Dit hield in dat de politie actief signalen van illegale hennepteelt onderzocht, we bestuurlijke en justitionele interventies integraal uitvoerden en het OM inzette op het afpakken van crimineel verkregen vermogen.

We constateerden dat het aantal woninginbraken bleef afnemen van 538 in 2014 naar 432 in 2015. We voorkwamen woninginbraken door het blijven organiseren van preventieavonden, gebruik te maken van verschillende media en andere manieren van risicocommunicatie. Verder voerden we regie over de persoonsgebonden aanpak van woninginbrekers. Ook werkten we samen met de politie aan de start voor het invoeren van het Digitaal Opkopers Register (DOR): een registratie van de in- en verkoop van tweedehandsgoederen van handelen. Het doel hiervan is om heling tegen te gaan.

Het aantal overlastmeldingen steeg lichtelijk van 4.598 in 2014 naar 4.808 in 2015.Deze stijging komt vooral voort uit de toename van het aantal overlastmeldingen door geluidshinder (van 1302 naar 1440) en verwarde en/of overspannen personen (van 486 naar 641). De toename van het aantal overlastmeldingen door personen is overeenkomstig de landelijke trend. Eind 2015 installeerde het kabinet daarom het landelijk 'Aanjaagteam verwarde personen' om deze problematiek op te lossen. Naast deze ontwikkeling participeerden we in het regionale traject om een oplossing te vinden voor de opvang van personen met een ernstige psychiatrische aandoening. Tot slot gingen we overlast tegen door een persoonsgebonden aanpak van overlastgevende personen en groepen (waaronder jeugd), beheer te voeren over faciliteiten voor dak- en thuislozen en specifieke veiligheidsmaatregelen te treffen in de wijk, zoals in de aanpak van Holtenbroek III.

Evenementen
Naast onze gebruikelijke inspanningen dat evenementen zo veilig mogelijk verliepen, analyseerden we in 2015 ons vergunningsverleningsproces onder begeleiding van een extern adviesbureau. Dit mede naar aanleiding van het monstertruck evenementen in Haaksbergen eind 2014. Uit de analyse bleek dat we een aantal verbeteringen kunnen doorvoeren om het proces en de inrichting daarvan te verbeteren. Denk daarbij verbeterpunten op het gebied van communicatie en deskundigheidsbevordering. We zijn begonnen met het doorvoeren van deze verbeteringen en zetten dan in 2016 verder voort.

Radicalisering
Het zoveel mogelijk tegengaan en voorkomen van radicalisering was voor ons een nieuw thema waarin we nog weinig ervaring hadden. We investeerden in de bewustwording en deskundigheidsbevordering om te leren hoe processen van radicalisering werken. Dit deden we door het volgen van expertise-meetings, trainingen en opleidingen, maar ook door deel te nemen aan landelijke intervisie-groepen tussen gemeenten. Daarnaast werkten we aan ons netwerk in de stad om signalen vroegtijdig te ontvangen. Om die signalen adequaat te duiden en indien nodig daarop te interveniëren, organiseerden we een structuur en aanpak met de nodige opschalingsmogelijkheden. Vanuit onze rol als centrumgemeente vervulden we daarin een voortrekkersrol in de regio. Tot slot formeerden we een integraal kernteam die de aanpak verder uitbouwt. Daarin zitten vertegenwoordigers van

inkomensondersteuning, werk re-integratie en participatie, klantcontactcentrum en burgerzaken, wijkmanagent, sociale wijkteams, onderwijs, jeugd en veiligheid.

Eigen verantwoordelijkheid
Het thema eigen verantwoordelijkheid kwam in 2015 op verschillende manieren tot uitdrukking. Het stimuleren en faciliteren van eigen verantwoordelijkheid is een expliciet onderdeel van onze aanpak woninginbraken, evenementen en de voorbereiding op noodsituaties. Het zijn namelijk inwoners en ondernemers zelf die een grote bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van inbraken en organisatoren van evenementen zijn zelf verantwoordelijk voor een veilig verloop van een evenementen. Verder ondersteunden we inwoners in de voorbereiding op noodsituaties door hen regelmatig bewust te maken van risico's en een handelingsperspectief aan te bieden wat zij zelf kunnen doen. Ook in de aanpak van OMG's speelde de eigen verantwoordelijkheid een rol. We wezen horeca-ondernemers op het feit dat zij zelf doormiddel van huisregels overlast van OMG's konden tegengaan en ondersteunden hen daarbij.

OMG's
We beperkten overlast en criminaliteit waarbij we zoveel mogelijk aansloten bij landelijk beleid. We gingen zover mogelijk tegen dat leden zich misdroegen in de openbare ruimte, intimiderend aanwezig waren tijdens evenementen en zich konden vestigen met een clubhuis. Zo sloten we in 2015 een illegaal gevestigd clubhuis, omdat deze in strijd was met het bestemmingsplan. Ook riepen we horecagelegenheden op om specifieke huisregels op te stellen voor het tegengaan van overlast. Over het algemeen kenmerkt onze aanpak zich door integrale strafrechtelijke, bestuursrechtelijke en fiscale maatregelen enerzijds en het voeren van gesprekken met OMG's anderzijds.

Veiligheidsintrumenten
Op basis van het coalitie-akkoord maakten we een inventarisatie van onze veiligheidsinstrumenten en de inzet en toepassing daarvan in Zwolle. De huidige instrumenten kunnen de veiligheid voldoende waarborgen en bij de inzet ervan is er een adequate balans tussen effectiviteit, subsidiariteit en proportionaliteit.

Vluchtelingenopvang
Ook in 2015 was vanwege de hoge toestroom van vluchtelingen de Diezehal van de IJsselhallen Zwolle weer in gebruik voor noodopvang. Van juli tot eind december 2015 vingen we daar 400 Syrische vluchtelingen op. Twee keer is de opvang voor een korte tijd uitgebreid tot 700 en 900 vluchtelingen.
De samenwerking in de klankbordgroep tussen bewoners, politie, COA, IJsselhallen Zwolle en de gemeente verliep positief. Er deden zich geen noemenswaardige incidenten voor.

Vuurwerkoverlast
Als gevolg van een motie voerden we in twee wijken een verkenning uit naar de ervaren vuurwerkoverlast en de mogelijkheden voor de aanpak daarvan. Het bleek dat bewoners met name overlast ervaarden van vuurwerk dat werd afgestoken buiten de toegestane afsteektijden. Tijdens bijeenkomsten met inwoners, professionals en raadsleden bleek de meest kansrijke manier om overlast tegen te gaan door de aanwezige sociale structuren en cohesie te benutten, de onderlinge sociale controle in de buurt te bevorderen en aan te sluiten bij bewonersinitiatieven.

Veiligheidsregio
Door deelname in de verbonden partij 'Veiligheidsregio IJsselland' wordt uitvoering gegeven aan de wettelijk verplichting (2010) tot oprichting van een veiligheidsregio om de slagkracht van de overheid bij rampen en zware ongevallen te verbeteren. Zij is belast met de uitvoering van de veiligheidstaken op basis van de Wet Veiligheidsregio's.

De veiligheidsregio IJsselland geeft als externe partner invulling aan het kennispunt Brandveiligheid binnen de RUD. De medewerkers van het kennispunt gaan voldoen aan de Wabo-kwaliteitscriteria. Veel aandacht is geschonken aan een goede informatie-uitwisseling tussen gemeenten en de RUD.

De laatste jaren is succesvol gewerkt aan zelfredzaamheid vanuit het programma 'community safety'. In dit programma wordt het risicobewustzijn van de inwoners gestimuleerd, worden burgers gefaciliteerd om zelfredzaam te zijn, wordt aangesloten bij lokale situaties en beleving, etc. Het belang van
zelfredzaamheid voor, tijdens en na incidenten wordt steeds belangrijker. In de paragraaf Verbonden Partijen is nadere informatie te vinden over de Veiligheidsregio IJsselland. Daarnaast legt de Veiligheidsregio in haar jaarrekening, die ter besluitvorming aan de raad is voorgelegd, uitgebreid verantwoording af over het afgelopen jaar.

Relevante kaderstellende nota's

- Veiligheidsbeleid Zwolle 2011-2014
- Kadernota Meerjarenbeleidsplan 2015-2018 van de Veiligheidsregio (in ontwikkeling)
- Veiligheidsstrategie 2015-2018, opgesteld door gemeenten, politie en Openbaar Ministerie in Oost-Nederland (in ontwikkeling)
- Integrale aanpak Huiselijk Geweld Regio IJsselland
- Beleidsvisie Externe Veiligheid
- Rampenplan en Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

We gaan overlast, woninginbraken en hennepteelt tegen en zorgen dat inwoners zich veilig voelen in onze wijken en buurten.

Streefdoel/indicator

- Het aantal woninginbraken is in 2018 gedaald naar 380 of minder.
- Het aantal jaarlijkse opgerolde hennepkwekerijen is ieder geval gedaald van 25 in 2014 naar 20 in 2018.
- Het aantal overlastmeldingen is in 2018 ieder geval niet toegenomen ten opzichte van 2014.
- De ervaren overlast is in 2018 ieder geval niet toegenomen ten opzichte van 2014.
- Inwoners beoordelen hun veiligheidsgevoel in 2018 met ieder geval een 7.
- Inwoners beoordelen hun leefbaarheidsgevoel in 2018 met ieder geval een 7.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
583 woninginbraken in 2014 25 hennepkwekerijen in 2014 4.598 overlastmeldingen in 2014 1.6 schaalscore ervaren overlast in 2015 7,2 rapportcijfer veiligheidsgevoel in 2015 7,5 rapportcijfer in leefbaarheid in 2015 bron: politie Oost-NL (2015) 'Update Gebiedsscan 2014 Zwolle' en Gemeente Zwolle (2015) 'Buurt-voor-Buurt onderzoek'	≤533 woninginbraken in 2015 ≤24 hennepkwekerijen in 2015 ≤4.598 overlastmeldingen in 2015 ≤ 1.6 schaalscore ervaren overlast in 2015* ≥ 7,2 rapportcijfer veiligheid in 2015* ≥ 7,5 rapportcijfer leefbaarheid in 2015* *dit bekijken we op basis van het buurt-voor-buurt onderzoek in 2017	432 woninginbraken in 2015 22 opgerolde hennepkwekerijen in 2015 4808 overlastmeldingen in 2015 Zoals aangegeven bekijken we dit op basis van de uitkomsten van het buurt-voor-buurt onderzoek in 2017. bron: politie Oost-NL

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

We behouden het veiligheidsniveau bij evenementen

Streefdoel/indicator

90% of meer van de evenementen verloopt zonder noemenswaardige ordeverstoringen.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Meer dan 90% van de evenementen verloopt zonder noemenswaardige ordeverstoringen.	≥90% evenementen zonder noemenswaardige ordeverstoringen, waarbij organisatoren zelf hun eigen verantwoordelijkheid nemen om dit te realiseren.	De evenementen zijn verlopen zonder noemenswaardige ordeverstoringen.
De veiligheid tijdens voetbalwedstrijden borgen we met substantiële politie-inzet. (bron: oordeel professionals)	We hebben inzichtelijk of we de veiligheid kunnen waarborgen met minder politie-inzet	Uit onze verkenning bleek dat we de politiecapaciteit evenwichtig inzetten. Wel zagen we kans om deze bij sommige wedstrijden nog efficiënter in te zetten. Dit voeren we door in 2016. We blijven ook de landelijke pilots hierover volgen en bekijken of deze aanleiding geven tot bijstelling van onze aanpak.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

We stellen inwoners, ondernemers en organisaties in staat om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen en zorgen dat we deze niet overnemen.

Streefdoel/indicator

Inwoners, ondernemers en organisaties nemen hun eigen verantwoordelijkheid en zijn daarin zo nodig door ons gefaciliteerd.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
We faciliteren burgers en ondernemers in hun eigen verantwoordelijkheid binnen een aantal veiligheidsthema's. Denk aan bedrijventerreinen of woninginbraken.	We weten onze ontwikkelkansen in het faciliteren van de eigen verantwoordelijkheid en zijn indien mogelijk begonnen met het aanboren van deze kansen.	We faciliteerden actief burgerschap in veiligheid in de aanpak van woninginbraken, veilig ondernemen, het tegengaan van OMG's in horecagelegenheden en de voorbereiding op noodsituaties. Een verkenning van aanvullende mogelijkheden doen we in 2016.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
We voorkomen zover mogelijk dat onze inwoners radicaliseren, hebben zicht op diegene die dit wel doen en grijpen in wanneer nodig.		
Streefdoel/indicator		
Uitreizigers en terugkeerders uit jihadistische strijdgebieden hebben we in beeld en daarop geïntervenieerd.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
De aanpak tegen radicalisering is in ontwikkeling.	De aanpak is doorontwikkeld naar integrale, preventieve activiteiten en maatregelen.	We werkten aan bewustwording, deskundigheidsbevordering en het opzetten van samenwerkingsstructuren om signalen te herkennen, te duiden en daarop te interveniëren. Verder formeerden we een integraal kernteam die in 2016 de aanpak verder uitbouwt.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
We doorbreken de ogenschijnlijke onaantastbaarheid van OMG'S.		
Streefdoel/indicator		
Er zijn geen grote groepen OMG's zichtbaar aanwezig tijdens evenementen en de horeca. OMG's veroorzaken geen overlast.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
De problematiek rondom OMG"s is beperkt en beheersbaar.	De problematiek rondom OMG's blijft beperkt en beheersbaar.	We hielden de overlast en criminaliteit van OMG's zo beperkt mogelijk, sloten een illegaal clubhuis en faciliteerden horecagelegenheden om overlast van OMG's te weren.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
We kennen de effectiviteit van onze veiligheidsinstrumenten en –bevoegdheden.		
Streefdoel/indicator		
We hebben inzichtelijk wat de effectiviteit is van onze veiligheidsinstrumenten.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat isin 2015 gerealiseerd**
We kennen onze veiligheidsinstrumenten en -bevoegdheden.	We zijn toegerust om op gewogen wijze veiligheidsinstrumenten en -bevoegdheden in te zetten.	We inventariseerden onze veiligheidsinstrumenten, keken naar de mogelijkheden hoe we deze konden inzetten en analyseerden hoe we die tot op heden toepasten.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	12.359	618	12.389	588	12.243	686	146	98	244
Reservemutaties		75		75		96		21	21
Gerealiseerd resultaat	**12.359**	**694**	**12.389**	**664**	**12.243**	**782**	**146**	**119**	**265**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
APV openbare orde	-70	33	-38			-38
Veiligheid	13		13			13
Dierenasiel						
Integrale veiligheid	193	83	276		21	297
Gebruiksvergunning	12	-18	-6			-6
Totaal	**146**	**98**	**244**		**21**	**265**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Integrale veiligheid	297	I/D	De Veiligheidsregio laat ook dit jaar een voordeel zien op haar exploitatie. Hierdoor wordt de bijdrage van de gemeenten lager. Momenteel is de Veiligheidsregio bezig om in beeld te brengen welk deel van het voordeel structureel is.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project
n.v.t.

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

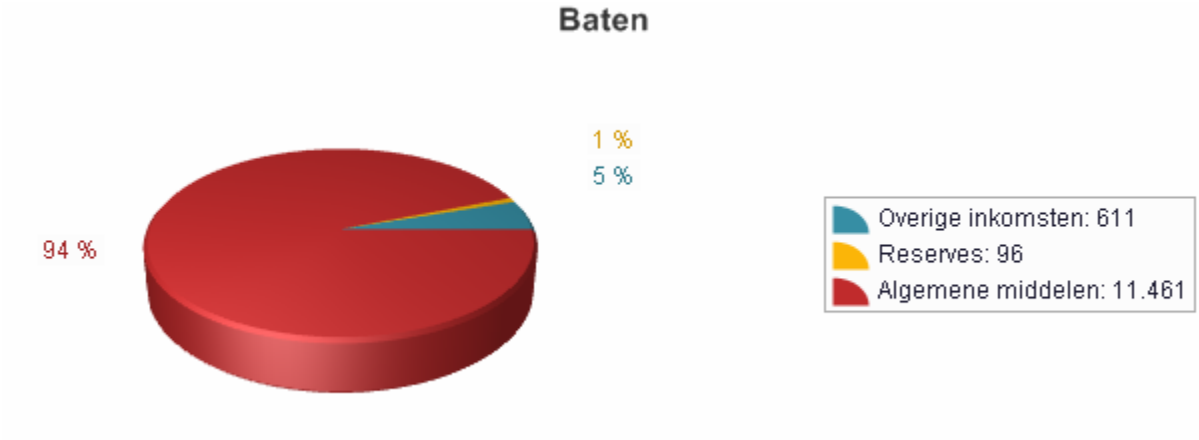

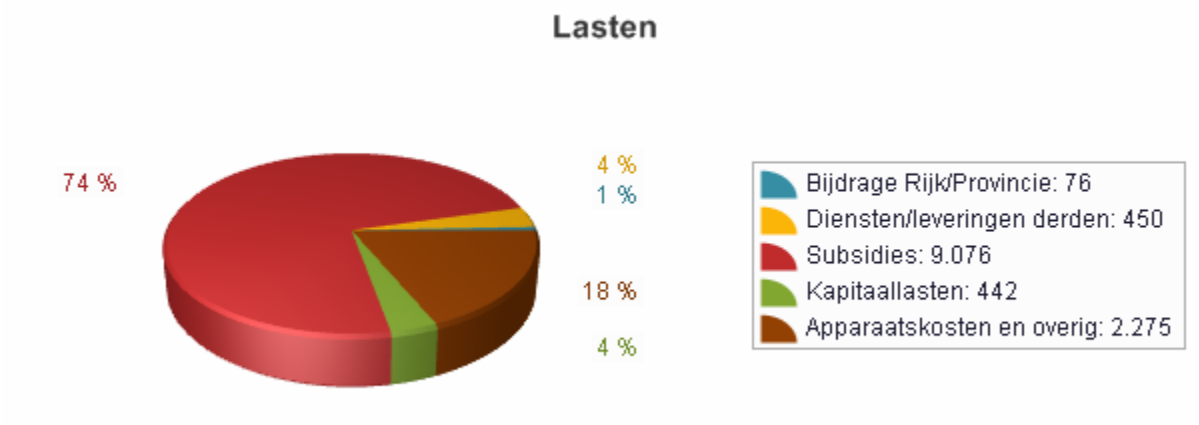

Programma 8 Integraal beheer openbare ruimte

Beleidsverantwoording

Algemeen

De vernieuwde BOR visie is vastgesteld. Doel van de visie is een openbare ruimte te bieden die mensen graag gebruiken ('people'), die plant en dier de ruimte geeft ('planet') en die ondernemers in Zwolle ondersteunt en op een kostenbewuste manier wordt onderhouden ('profit'). Dat doen we toekomstbestendig, op maat en samen met de bewoners, ondernemers en andere partners in de stad.

Terugkijkend op 2015 zijn er op dit vlak de volgende resultaten te melden.

Duurzame en integrale projecten uit het MJOP (meer-jaren-opgave-plan)
We hebben het MJOP opgesteld. In het MJOP staan vervangings- en buitengewoon/groot onderhoud alsook projecten. Zo combineren we (onderhouds) werkzaamheden, die we bovendien koppelen aan andere opgaven. Voor de klimaatopgave staan de hittestresskaart en de waterkaart in het MJOP.

Het MJOP heeft project Oude Veerweg opgeleverd. Aan de Oude Veerweg wordt ernstige waterhinder opgelost in combinatie met werkzaamheden aan het voetpad en het openbare groen. De voorbereidingen zijn getroffen in 2015, het wordt begin 2016 uitgevoerd. Dit is een voorbeeld waarbij we door een combinatie van maatregelen onderhoudswerkzaamheden combineren en klimaat adaptief beheren.

Ook is het Van Nahuijsplein aangepakt. Daar is asfalt vervangen door elementen en tegelijkertijd - samen met omwonenden - veel aandacht besteed aan openbaar groen en parkeren. Een mooi voorbeeld van combineren van ontwikkeling en beheer met aandacht voor omgevingskwaliteit en toekomstbestendigheid.

Gegevensbeheer ondersteunt het reguliere jaarlijkse en het integrale meerjarenbeheer van de openbare ruimte. In 2015 is het beheersysteem Obsurv geïmplementeerd. Door de koppeling met de geografische kaart van Zwolle en het actueel houden van de gegevens, zijn de integrale beheerkansen goed inzichtelijk gemaakt in een gebruikersvriendelijk MJOP.

Participatieprojecten
Al meerdere jaren regelen de Holtenbroekers het opruimen van het drijfvuil uit de uiterwaarden van het Zwarte water. Dit om de schaapskudde veilig te laten grazen. In 2015 heeft een aantal Stadshagenaren aangegeven te willen helpen, het is immers ook 'hun' kudde. Voorjaar 2016 zijn ze hiervoor uitgenodigd door "Holtenbroek". De schaapskudde is ook ingezet op braakliggende terreinen in Stadshagen. Verder heeft in Stadshagen de Wijkstichting met het plan Vitamine G een start gemaakt om de wijk te vergroenen. Vanuit Zwolle Zuid is een groep vrijwilligers bezig met het plan om in 5 jaar de grote Bereklauw uit te roeien. De grote Bereklauw is een gevaarlijke plant die bij aanraking brandwonden geeft.

Vanuit de wijkdialogen in het voorjaar is in Berkum een pilot gestart. We zijn in gesprek met de wijkvereniging Berkum om een pilot uit te voeren waarbij de bewoners aan het stuur zitten bij het stellen van de prioriteiten in het beheer van de openbare ruimte.

De samenwerking met Travers, sociaal wijkteam en gemeente heeft geresulteerd in het naar werk begeleiden van inwoners zonder (betaald) werk. (Bijvoorbeeld het gebied van regelen van het verkeer.)

Het project 'Waar wacht je op' wil van de vijf leegstaande brugwachtershuisjes een open en toegankelijke ontmoetingsplek maken.

De vrije school wilde hun schoolplein vergroenen en zocht daarvoor contact met de gemeente. De school heeft een deel van de aangrenzende openbare ruimte en het aangrenzende park geadopteerd. In 2016 zal dit resulteren in een groot groen, openbaar toegankelijk, schoolplein!

Samenwerkingsprojecten
Het beheer en onderhoud van al het stedelijk water is overgedragen aan het waterschap Groot Salland. Dit moet leiden tot efficiencywinst voor de burgers. Bovendien is het waterschap eenduidig de beheerder van het water.

Omdat we bewoners meer ruimte en verantwoordelijkheid willen geven bij het gebruik van de openbare ruimte rond hun woning zijn we in 2015 gestart met een pilot waarbij we bewoners toestaan eigen speeltoestellen die voldoen aan onze spelregels in de openbare ruimte te plaatsen. We zijn hierop aangesproken door de landelijke inspectie, omdat de betreffende toestellen net als de toestellen op officiële speelplekken gecertificeerd zouden moeten zijn. We zijn samen met andere gemeenten in gesprek met het ministerie om de regelgeving aan te passen.

Daarnaast zijn er in 2015 drie stormen geweest die veel schade hebben veroorzaakt, (€ 450.000). Met name de storm in juli, met al het blad aan de bomen heeft veel schade veroorzaakt. Een deel van de kosten hebben we kunnen opvangen door prioriteiten te stellen en investeringen in het kader van het MJOP door te schuiven naar 2016.

NV ROVA

De verbonden partij NV ROVA waar de gemeente Zwolle aandeelhouder van is, voert voor ons de inzameling van huishoudelijk afval uit (wettelijke taak). Daarnaast voert ROVA diverse taken uit op het gebied van het beheer van de openbare ruimte. In de verplichte paragraaf 3: Verbonden Partijen is nadere informatie te vinden over het aandeelhouderschap in NV ROVA.

Relevante kaderstellende nota's
Voor de uitvoering van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte zijn er meerdere plannen, visies en verordeningen. Plannen gericht op één aspect van de openbare ruimte als gladheidbestrijding of openbare verlichting. En plannen gericht op een bepaald gebied, zoals Westerveld of het manifestatieveld in Park de Wezenlanden.

De belangrijkste plannen zijn:
- Visie op het beheer van de openbare ruimte d.d. 2015
- Bomenverordening 2013, inclusief Groene Kaart
- Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI) 2012
- Gemeentelijk Grondstoffen Plan 2012 – 2016
- Gemeentelijk Riolerings Plan 2011 – 2015
- Openbaar Verlichtingsplan Binnenstad (van 2005, in 2010 geactualiseerd voor de woonstraten)
- Grasbeheer 2008 – 2017
- Marktverordening 2005 (wordt geactualiseerd)
- De kadernota onderhoud wegen d.d. 2005
- De BOR gids d.d. 2005.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Sociale stad: Wijken, waarin iedereen een kans krijgt mee te doen		
Streefdoel/indicator		
Het sociale en fysieke domein kunnen meer voor elkaar betekenen, dan wel van elkaar leren. De sociale wijkteams, wijkbeheer en wijkmanagement spelen hierbij een belangrijke rol. Concreet betekent dit dat we participatie in de openbare ruimte willen bevorderen door het te stimuleren en te faciliteren. Van zelfbeheer tot adoptie, van kinderstraat tot de aanpak van weesfietsen.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2013 is de 'Doe mee – Ideeënkaart' opgesteld. Op deze kaart staan alle fysieke participatie initiatieven. De kaart is voor en door bewoners om op allerlei plekken initiatieven te nemen om iets te verbeteren op straat. https://zwolle.nl/doemee	Faciliteren en doorontwikkelen participatie	We hebben de 'Doe mee Ideeënkaart' bijgehouden zodat alle actuele initiatieven in de buitenruimte erin staan en om nieuwe initiatieven te stimuleren. Door begeleiding en bijvoorbeeld incidenteel leveren van goederen hebben we nieuwe initiatieven gefaciliteerd. In 2015 is door een student van Saxion Hogeschool onderzoek gedaan naar de huidige aanpak van groenadoptie. Daarbij is een vergelijking gemaakt met andere gemeenten. Een aantal aanbevelingen wordt in 2016 opgepakt: • het stimuleren van verbinding van initiatiefnemers onderling en met onderwijsinstellingen en natuurorganisaties. • het doorontwikkelen van de interne rolverdeling rond participatie in de openbare ruimte, inclusief de rol van ROVA.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Toekomstbestendige stad: Duurzame wijken, waar voldaan wordt aan de zorgplichten m.b.t. huishoudelijk afval, afvalwater, hemelwater en grondwater.

Streefdoel/indicator

Vanuit het beheer en onderhoud van de openbare ruimte dragen we bij aan een schone en groene stad, aan energiebesparing, aan hergebruik van grondstoffen, reductie van het restafval en aan een klimaatactieve stad.

Met Total Costs of Ownership maken we de effecten van duurzame investeringen voor de toekomst inzichtelijk.

Concrete doelstellingen zijn:

- 47 kg. meer grondstoffen uit het restafval en grof huishoudelijk afval halen in 2016 t.o.v. 2010 (± 17 % reductie in 2016 t.o.v. 2010).
- De Zwolse rioolstelsels blijven voldoen aan de wettelijke basisinspanning: het lozen van 50% minder vuil op het oppervlaktewater t.o.v. de referentie rioolstelsel.
- Minder energieverbruik door openbare verlichting en daarmee CO2 vermindering.

Nulsituatie

Afvalscheiding in 2010 en 2013:

in kg per inwoner	2010	2013	2014
Restafval en GHA	278	262	255
GFT en GTA	80	86	94
Papier, Textiel, Glas en Kunststof	90,8	83	84

GHA is grof huishoudelijk afval
GFT is groente- ,fruit - en tuinafval
GTA is grof tuinafval

Het rioolstelsel voldeed in 2010 aan de doelstelling: het inzamelen en transporteren van afvalwater en afstromend regenwater, zonder overlast in gebouwen.

Norm van 2015

Doelstelling afvalscheiding in Gemeentelijk Grondstoffen Plan 2012 – 2016 (GGP):

in kg per inwoner	2016
Restafval en GHA	231
GFT en GTA	95
Papier, Textiel, Glas en Kunststof	123

Het rioolstelsel blijft voldoen aan de doelstelling: het inzamelen en transporteren van afvalwater en afstromend regenwater.
Waarbij geen overlast mag ontstaan in gebouwen. En lozers van afvalwater kunnen ongestoord hun afvalwater kwijt.

Wat is in 2015 gerealiseerd

Eind 2015 is het volgende gerealiseerd:

in kg per inwoner	2015
Restafval en GHA	251
GFT en GTA	96
Papier, Textiel, Glas en Kunststof	91

De hoeveelheid GFT en GTA is verder gestegen. De doelstelling voor 2015 is daarmee gehaald. Ook de hoeveelheid apart ingezameld papier, textiel, glas en kunststof is gegroeid. De groei zit met name in de inzameling van kunststof. Daarnaast worden vanaf 2015 ook blik en drankenkartons gescheiden ingezameld. De hoeveelheid papier blijft dalen.
De hoeveelheid restafval is verder gedaald, maar de verwachting is dat de doelstelling 2016 niet wordt gehaald. Voor de periode na 2016 worden aanvullende maatregelen voorbereid in een nieuw Gemeentelijk Grondstoffenplan.

In 2015 is de aangepaste regeling voor puin en bouw- en sloopafval geïmplementeerd.

In het grootste deel van Zwolle Zuid is omgekeerd inzamelen ingevoerd. In 2016 wordt dit afgerond.

Uitvoeren GRP 2011-2015
Er is een goed beeld van de kwaliteit en de functionaliteit van het totale rioolstelsel in Zwolle. In 2015 is 935 m gerelined ipv de voorgenomen 200 m. De afvoercapaciteit en sterkte van het transportriool Zwolle Zuid is weer op peil gebracht door de aangetaste buis (ruwe wand) te voorzien van een relining. Van deze extra opgave is melding gemaakt in de tweede berap 2015.

De samenwerking in de afvalwaterketen loopt volgens planning. Er wordt vooruitgang geboekt op het realiseren van minder meerkosten, het verkleinen van de personele kwetsbaarheid en vergroten van de professionaliteit door samen te werken met de partners binnen RIVUS. Op het onderwerp duurzaamheid kunnen we nog vooruitgang boeken. In het nieuwe programma 2016 - 2020 zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden gegeven.

In 2015 is gestart met de voorbereidingen om te komen tot het GRP 2016 - 2020. In het GRP wordt de relatie gelegd met de wateragenda, klimaatbestendigheid en de BOR visie.

energieverbruik openbare verlichting Zwolle		
Jaar	aantal lichtpunten	verbruik per lichtpunt per jaar (in Kwh)
1986	12.500	283
1990	14.500	183
2000	20.000	190
2010	23.700	189
2013	24.700	175
2014	25.300	175
2015	26.000	165

Meer LED verlichting en daarmee duurzame sociaal- en verkeersveilige energiezuinige openbare verlichting. Het verbruik per lichtpunt is max 175 Kwh per jaar

Ombouw naar LED verlichting
In 2015 is de complete wijk Holtenbroek (1.100 stuks) omgebouwd naar LED verlichting, inclusief vervanging van armatuur en mast. Naast deze werkzaamheden heeft de netbeheerder grote hoeveelheden aansluitkabel vervangen om de betrouwbaarheid te verhogen. Aangezien deze werkzaamheden gelijktijdig zijn uitgevoerd heeft de wijk minimaal hinder ondervonden van de ingrijpende werkzaamheden.

Retrofit lamp vervanging
Al enkele jaren zijn wij bezig met het omwisselen van de lampen in de nog goede armaturen. Eind 2015 zijn grote delen van de onderstaande gebieden omgebouwd van de SOX (oranje gele licht) naar LED lampen.

- Ittersum (1.075 stuks)
- Westenholte (450 stuks)
- Schelle (2.200 stuks)
- Deel gebied Veerallee (250 stuks)
- Diverse tunnels (200 stuks)

Totaal zijn er al meer dan 4.000 lampen omgebouwd met retrofit LED lampen.

In 2013 zijn alle heesters geïnventariseerd op belevingswaarde en ecologische waarde

Duurzaam investeren in groen door duurder (onderhoudsintensief) groen om te bouwen naar goedkoper (onderhouds-extensief) groen. Met name heesters zonder extra belevingswaarde en een lage ecologische functie vervangen door gras. Zo behouden we groenbeleving én groenareaal.

In 2015 is van de € 127.000 € 46.000 gerealiseerd. In 2016 wordt nog een zelfde bezuiniging voorzien. Daarmee wordt niet de hele bezuiniging gerealiseerd. Dat wordt veroorzaakt doordat het ombouwen van heesters naar gras niet op alle beoogde locaties haalbaar was en doordat de bezuiniging per m2 na het monitoren van het resultaat lager uitvalt dan verwacht. Het structurele nadeel van € 35.000 nemen we als extra bezuinigingsopgave mee bij de voorstellen voor de bezuinigingen voor 2017/2018 op het beheer van de openbare ruimte (BOR). Het tekort voor 2015 is opgenomen in het resultaat van BOR als geheel.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Ondernemende stad: wijken, die goed worden gefaciliteerd op economische en recreatieve bruikbaarheid.

Streefdoel/indicator

Ondernemers en belanghebbenden zijn tevreden over de exploitatie en beheer van de openbare ruimte.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Niet bekend / beschikbaar		De Zwolse zomerkermis is georganiseerd en het evenementenbeleid is uitgevoerd. Het reclamebeleid is uitgevoerd Het standplaatsenbeleid is aan de hand van de kaart uitgevoerd, De evaluatie is nog niet afgerond, dat gebeurt in 2016. Deze vertraging is gemeld bij de tweede berap. De nieuwe marktverordening is opgesteld en uitgevoerd. Vanuit het centrale brugbedieningscentrum zijn de volgende bruggen bediend. • Hofvlietbrug • Holtenbroekerbrug • Twistvlietbrug • Mastenbroekerbrug • Zwarte Waterbrug
Bezettingsgraad juli en augustus van de Passantenhaven (open: 1/5 – 30/9) 2009 41% 2010 44% 2011 44% 2012* 39% 2013 42% 2014 42% * mogelijke oorzaken: matig weer; overlast door uitgaanspubliek; overlast door werkzaamheden aanleg Rodetorenbrug; gewijzigde openingstijden Hofvlietbrug	Een bezettingsgraad in 2015 van 44% of meer.	De havens voor de beroepsvaart en de pleziervaart zijn geëxploiteerd. Voor de pleziervaart is het havenmeestergebouw op het Rode Torenplein in gebruik genomen.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Levendige stad: Leefbare wijken, met een aantrekkelijk woon – en werkklimaat.

Streefdoel/indicator

Voor het meetbaar onderhouden van de openbare ruimte zijn voor een groot deel van de producten productbladen opgesteld met daarin de afspraken rond te behalen onderhoudskwaliteit. Voor grote onderhoudsprojecten wordt de kwaliteit afgesproken in de bestekken.
Voor een levendige en leefbare stad streven we naar een binnenstad die schoon, heel en veilig is. Om bij te dragen aan een aantrekkelijke, gastvrije en speelsere binnenstad als visitekaartje van Zwolle.
Met ons beheer dragen we bij aan het waarborgen van de biodiversiteit en aan behoud en versterking van onze natuur, met aandacht voor meer stadsnatuur en natuurspeelplekken.
In de nieuwe visie zullen keuzes in het toekomstige beheer worden gemaakt. De verwachting is dat in de afweging duurzaamheid, participatie, differentiatie (wijk/opgavegericht werken), kwaliteit en bezuinigingen een belangrijke rol zullen spelen.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Normen staan deels in de uitvoeringsbestekken en deels in productbladen (Sinds 1 juli 2012 maakt de afdeling uitvoering van de Gemeente Zwolle onderdeel uit van de ROVA. Vanaf 1 januari 2013 is het groenonderhoud uitbesteed aan ROVA).	De kwaliteit van de openbare ruimte voor een aantal producten is opgenomen in de productbladen.	De ROVA heeft in 2015 de in de dienstverleningsovereenkomst afgesproken kwaliteit geleverd. Daarbij zijn de volgende bijzonderheden te melden: • Als gevolg van de relatief warme winter en een nat voorjaar is er in het vroege voorjaar sprake geweest van relatief hoog gras in de gazons. Door de natte grond kon er niet altijd gemaaid worden. Ook de hoeveelheid onkruid was uitzonderlijk groot. • In het najaar is het blad in een relatief korte periode van de bomen gevallen. Ondanks extra inspanning heeft dat geleid tot meer blad op de straten dan gewenst. • De dierenweides zijn overgedragen aan de stichting. • In de periode dat de hoeveelheid afvalbakken is verminderd is er extra

aandacht geweest voor zwerfafval. In de schouwen zien we geen toename van de hoeveelheid zwerfafval. We zien wel een grotere druk op de resterende afvalbakken.

Er is samen met ROVAeen tussenevaluatie uitgevoerd van de samenwerking en resultaten van de samenwerking met ROVA sinds een deel van de bor-taken zijn ondergebracht bij ROVA. We informeren de raad voor de zomer van 2016 over de bevindingen van deze tussenevaluatie.

De beleidslijn aanpak ziektes en plagen bomen is nog niet afgerond. We hebben ons in 2015 met name gericht op de aanpak van de Eikenprocessierups. Mede door het actief verwijderen van nieuwe nesten in het najaar van 2014 is de overlast in 2015 teruggebracht. Of dat effect structureel is, is nog onzeker.

In 2015 zijn knelpunten van overlast in de wijkgroenstructuur in overleg met de omwonenden onderzocht in de:
- Beethovenlaan
- Kamerledenlaan
- Ministerlaan

Daarnaast zijn met de omwonenden van de Steenboerweg maatregelen afgesproken om de overlast van bomen te verminderen.
Vanwege de stormschade en de focus op de Steenboerweg is het nemen van maatregelen uitgesteld tot 2016.

De toenemende Faunaoverlast (ganzen, steenmarters) is eind 2015 onderzocht. We zullen in de eerste helft van 2016 de raad informeren hoe we mede in relatie tot dierenwelzijn met de toenemende overlast willen omgaan.

Zoals in tweede berap al is vermeld is t.a.v. de vervangingsinvesteringen geherprioriteerd:
- De vervanging van de bomen aan de Buitenkant is doorgeschoven naar 2016.
- Vanwege de kastanjeziekte zijn aan de Thorbeckegracht meer bomen vervangen dan gepland. Deze bomen worden het eerste kwartaal van 2016 nieuw geplant.

Daarnaast is een deel van de vervangingsinvesteringen voor bomen ingezet voor het vervangen van bomen die tijdens de zomerstorm zijn gesneuveld (circa € 87.500).

In de eerste en tweede berap hebben we u geïnformeerd over de stormschade. De totale schade van de stormen in het vroege voorjaar en de zomer bedraagt circa € 450.000. Voor stormschade zijn in de begroting geen middelen opgenomen. We hebben het tekort op het product groen beperkt door de volgende keuzes te maken:
- uitstel van werkzaamheden aan de wijkgroenstructuur (€ 30.000);
- het benutten van de vervangings-investeringen bomen voor de vervanging van de omgewaaide bomen (€ 87.500).

Omdat stormschade onregelmatig voorkomt, is er geen budget opgenomen in de reguliere begroting. Het risico van stormschade is opgenomen in de

		risicoparagraaf. In plaats van het opstellen van een aparte monitor, gebruiken we de BOR-schouwen, het Buurt voor Buurt onderzoek en de geplande fysieke index. Regulier - jaarlijks terugkerend - beheer en onderhoud van: wegen, water, straat - en parkmeubilair, civiele kunstwerken, artistieke objecten, groen, speeltoestellen, begraafplaatsen, recreatieplassen en sportterreinen, is uitgevoerd. De gladheidbestrijding is uitgevoerd. De verordening voor kabels en leidingen (AVOI) is uitgevoerd. Toezicht op reclame en hondenoverlast in de openbare ruimte is uitgevoerd. In 2015 is een MJOP opgesteld voor 2016 en 2017. Dit heeft voor 2016 geleid tot een aantal combinatieprojecten zoals o.a. het Gasthuisplein, Nilantsweg, Oude Veerweg etc. Ook zijn wensen vanuit verkeer in kaart gebracht en zijn de nutsbedrijven gevraagd hun input te leveren. Het MJOP 2017 wordt in 2016 vastgesteld. In 2015 zijn diverse beschoeiingen vervangen in de wijk Zwolle Zuid.
In 2012 is een sluitende keten m.b.t. dierennoodhulp gerealiseerd.	De sluitende keten m.b.t. dierennoodhulp borgen	In 2014 hebben we het dierenwelzijnsbeleid uitgevoerd. Daarbij hebben we specifieke aandacht geschonken aan de samenwerking tussen het dierenasiel en de dierenambulance.

Relaties met andere programma's
Relaties zijn er met de programma's 3, 4 en 6.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	48.488	23.244	49.454	26.842	49.877	28.091	-423	1.249	826
Reservemutaties	479	3.887	507	1.486	1.411	1.360	-904	-126	-1.030
Gerealiseerd resultaat	**48.967**	**27.132**	**49.961**	**28.328**	**51.287**	**29.451**	**-1.327**	**1.123**	**-203**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Groenbeheer	-169	95	-75	-171	-15	-261
Paarsbeheer	168	-14	154	-55	-96	2
Blauwbeheer	194	2	196	-192		4
Wegen	-98	666	568	-416		152
Straatmeubilair	-33	5	-28	0	0	-28
Kunstwerken	-44	4	-40			-40
Riolering	-95	95				
Wijkbeheer	41	25	66	-33	-15	19
Afval	-418	418				
Toezicht openbare ruimte	-67		-67			-67
Reclame	-4	10	6			6
APV openbare ruimte	20	-2	19			19
Markten	26	-51	-25			-25
Havens	58	-6	52	-37		15
Totaal	**-423**	**1.249**	**826**	**-904**	**-126**	**-203**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Groen beheer	-261	I	De overschrijding is veroorzaakt door stormschades (-447) en hiervan zijn de kosten voor het herplanten t.l.v. het krediet vervangingsinvesteringen gebracht (+87). Het resultaat op groenafval (+57) is veroorzaakt door een lagere hoeveelheid groenafval en de halvering van het tarief voor deze afvalsoort. Opdrachten in het kader van reconstructies (+70) en een aantal overige opdrachten (+101) zijn nog niet volledig uitgevoerd. Deze middelen zijn gereserveerd in de reserve Nog uit te voeren werken. Diverse overige kleinere verschillen (+42).
Paars Beheer	+2	I	In de PPN is voor de Wijthmenerplas een bedrag van € 55.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn niet aangewend en gereserveerd. Op de Wijthmenerplas, Milligerplas en Agnietenplas is gepland (groot) onderhoud niet uitgevoerd omdat door de komst van sanitaire voorzieningen in het nieuwe gebouw van een commerciële partij op de Wijthmenerplas onderzoek wordt gedaan naar de vraag of en hoeveel sanitaire units vervangen gaan worden: een totale onderbesteding (+92). Daarnaast zijn er nog diverse andere kleine verschillen (+7). Reservemutaties: de niet aangewende middelen toegekend bij PPN zijn gereserveerd in de reserve Nog uit te voeren werken (-55). Daarnaast zijn vanwege niet uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden en het exploitatieresultaat van de Wijthmenerplas minder middelen aan de reserve onttrokken (-96).
Blauw beheer	+4	I	Het buitengewoon onderhoud aan sluizen (+134) en enkele kleinere opdrachten (+58) zijn nog niet volledig uitgevoerd. Deze middelen zijn gereserveerd in de reserve Nog uit te voeren werken (-192).
Wegen	+152	I	Opdracht in het kader van buitengewoon onderhoud en een kleinere opdracht is per eind 2015 nog niet volledig uitgevoerd (+82). Deze middelen zijn gereserveerd in de reserve Nog uit te voeren werken. In 2015 is voor een bedrag van (+334) aan degeneratievergoedingen vanuit kabels en leidingen ontvangen over 2014 en 2015. Dit bedrag is in de reserve civiele infrastructuur gestort, waaruit een deel van het jaarlijkse buitengewoon onderhoud (2017 e.v.) wordt bekostigd. Daarnaast zijn er lagere kosten van gladheidsbestrijding in het 4e kwartaal 2015 (+51) en lagere meerwerkkosten op het uitgevoerde buitengewoon onderhoud voor asfaltwegen (+58). Overige kleine verschillen per saldo (+43).
Riolering	0	I	De inkomsten uit de rioolheffing waren hoger (+130) door een hoger aantal aansluitingen dan was geraamd. Overige kleine verschillen (-24). Per saldo is er een lagere onttrekking aan de egalisatievoorziening (+106).
Wijkbeheer	+19	I	Een aantal opdrachten is per eind 2015 nog niet volledig uitgevoerd (+33). Deze middelen zijn gereserveerd in de reserve Nog uit te voeren werken (-33).
Afval	0	I	Op het product Afval is in 2015 een nadeel gerealiseerd van € 212.000. Aan de uitgavenkant zijn per saldo voor afgerond € 418.000 aan nadelen te constateren, aan de inkomstenkant daarentegen een voordeel van € 206.000. Dit nadeel van € 212.000 is geëgaliseerd met de Voorziening Afval. Er is in 2015 meer plasticafval (1855 t.o.v. 1644 ton) aangeleverd hetgeen een hogere vergoeding van Nedvang heeft opgeleverd (+65). Tegenover deze extra opbrengst staan hogere verwerkingskosten/vermarkten (-57). De (opbrengst)prijs voor oud papier en glas is sterk gestegen; er zijn hiervoor meer inkomsten ontvangen (+98 resp. +33). Aan GFT zijn meer tonnages aangeleverd (8907 t.o.v. 8348) hetgeen tot meer kosten heeft geleid (-33). Echter, dit is een positief effect op het inzamelen van "grondstoffen". Ten opzichte van voorgaande jaren zijn meer ondergrondse containers geplaatst (170 t.o.v. 124 begroot). In 2015 is de wijk Zwolle-Zuid grotendeels hierin voorzien (-170). Daarnaast zijn bestaande containers in Zwolle-Zuid voorzien van trommelverkleiners om te voorkomen dat er grof huishoudelijk afval wordt aangeleverd (-30, eenmalig). Op basis van het raadsvoorstel "Betalen voor bouw- en sloopafval" zijn pasjes ingevoerd. Deze eenmalige kosten voor ICT-aanpassingen weegbrug waren (nog) niet in de begroting 2015 opgenomen (-115). Daarnaast zijn er nog diverse kleine verschillen (+3).
Toezicht Openbare ruimte	-67	I	Hogere kosten door meer ambtelijke inzet op hondenbeleid vanwege meerdere bijtincidenten (-43) en overige toezicht per saldo (-25). Deels is dit gecompenseerd door lagere inzet op APV openbare ruimte (+19) en minder inzet op toezicht woonschepen (+16).
Markten	-25	I	De lagere inkomsten uit markten is (-20) gecompenseerd met lagere kosten vnl. door minder inzet op markten. Daarnaast zijn er minder inkomsten uit standplaatsen (-17), waarvan een deel betrekking heeft op 2014. Ook waren er hogere kosten voor standplaatsen vanwege meer ambtelijke inzet (-8). Overige kleine verschillen +20.
Havens	+58	I	Voor de bijdrage aan de in 2015 opgerichte coöperatie u.a. Port of Zwolle is een bedrag van (+37) gestort in de reserve Nog uit te voeren werken.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet	nieuw	besteding	restant	dekking		
	1-1-2015	krediet	2015	krediet	derden	res./voorz.	expl.rek.
Aanleg en inr. wijkboerderij Stadshagen	89			89		89	
Gem. riol. plan t/m 2011-2015	589	595	208	976			976
VVI12 vv oude lichtmasten/armaturen	120		120	afgesloten			
VVI12 vv onderdelen Mastenbroekerbrug	16		15	afgesloten			
VVI12 Hofvlietbrug lagerstoelen	64		66	afgesloten			
VVI13 vv havenkasten	25			afgesloten			
VVI13 vv marktkasten	20			afgesloten			
VVI13 K'poortenbrug verv deklg	85		89	afgesloten			
VVI13 geluidschermen	33		33	afgesloten			
VVI13 D'poortenbrug hydrauliek	14		14	afgesloten			
VVI13 Vispoortenbrug hydrauliek	11			afgesloten			
VVI13 armaturen en lichtmasten openb.verl.	7		7	afgesloten			
VVI13 Tunnels voegen/voegoverg	7		7	afgesloten			
VVI13 Spelen	10		13	afgesloten			
VVI13 Beplantingen	71		68	afgesloten			
VVI13 Bomen	125		75	50			50
Ombouw verlichting naar LED	2.209	500	808	1.901			1.901
VVI14vervangen bomen	75			75			75
VVI14vri automaten	74		76	afgesloten			
VVI14betonnen bruggen betonuitwas herst	21		28	afgesloten			
VVI14tunnels voegen en voegoverg.2e fase	42		42	afgesloten			
VVI14beschoeiingen	232		60	172			172
VVI14geluidschermen	22		22	afgesloten			
VVI14grondkerende voorzieningen	31		31	afgesloten			
VVI14spelen, vervanging speeltoestellen	142		143	afgesloten			
VVI14Hofvlietbrug, dekplanken hout	56		47	afgesloten			
VVI14vervangen beplanting	50			50			50
VVI14vervangen beplanting			-1	afgesloten			
VVI15Pelserbrug aandrijving		24	12	12			12
VVI15Holtenbroekerburg verenpakket		84	36	48			48
VVI15beschoeiingen		197	15	182			182
VVI15drijvende steigers		85	25	60			60
VVI15damwand Zwartewater thv Beatrixbrug		48	17	31			31
VVI15vri armaturen/automaten		352	279	73			73
VVI15spelen		200	97	103			103
VVI15vervangen bomen en beplanting		250		250			250
VVI15Vispoortenbrug waterkabels/kasten		48	37	11			11
VVI15Twistvlietbrug diverse werkz.		104	84	20			20
VVI15Westenholterbrug leuningen verz.		154	115	39			39
VVI15Bedieningsgebouw div.install- interieur		50		50			50
VVI15houten bruggen diverse onderdelen		85	56	29			29
VVI15wegen verv. opbouw verharding		420	108	312			312
Havenbedrijf Port of Zwolle		275		275		275	
	4.240	3.471	2.852	4.808	0	364	4.444

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Onrendabele vervangingsinv. 2015	2.601	Begroting 2015	
Vervangingsinvesteringen riolering	595	Begroting 2015	
Havenbedrijf Port of Zwolle	275	Rb 21/9/2015	
	3.471		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Vervangingsinvesteringen 2012	-1
Vervangingsinvesteringen 2013	41
Vervangingsinvesteringen 2014	10
	50

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Aanleg en inrichting wijkboerderij Stadshagen
Dit bedrag zal in 2016 aangewend worden voor de nieuwbouw van de wijkboerderij in Stadshagen conform het in 2015 genomen raadsbesluit.

Gem. Rioleringsplan 2011 t/m 2015
Van dit krediet wordt € 870.000 bij Berap 2016-1 ingeleverd, in de periode van het GRP is o.a. minder vervanging van de riolering benodigd geweest. Voor verdere toelichting zie Berap-1 2016.

VVI 13 Bomen
De opdracht is verstrekt. De werkzaamheden zullen in 2016 worden uitgevoerd/afgerond.

Ombouw verlichting naar LED
Het betreft een project van 2013 dat gefaseerd wordt uitgevoerd en tot ca. 2018 door zal lopen.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

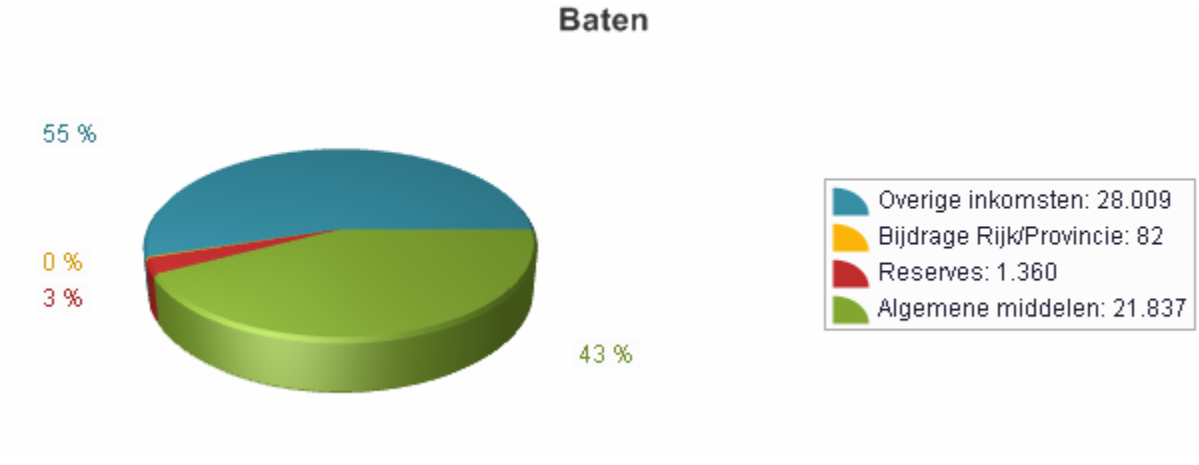

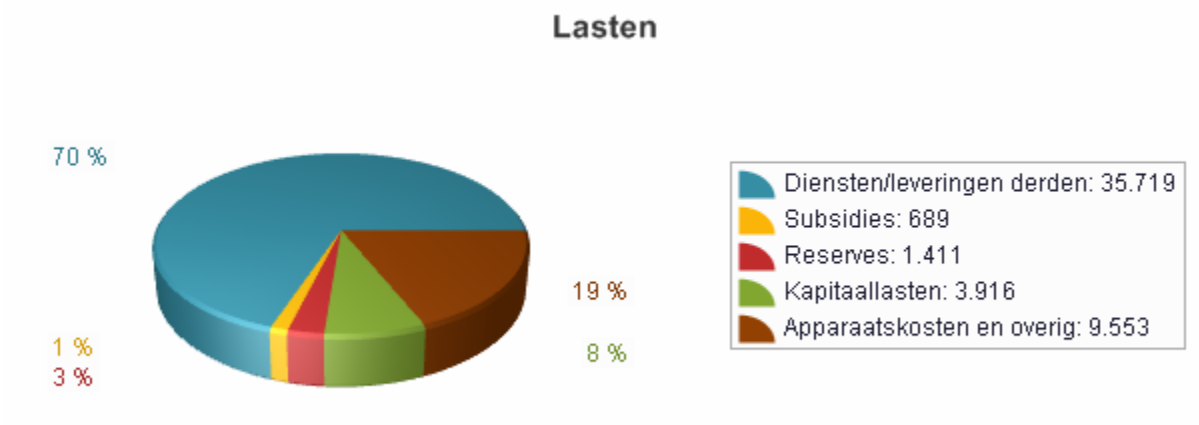

Programma 9 Cultuur

Beleidsverantwoording

Algemeen

Het jaar 2015 was een succesvol jaar voor een groot aantal culturele instellingen. De Fundatie, Hedon en het Fraterhuis hadden een bezoekersrecord. Ook de andere instellingen hebben de bezoekersaantallen vast gehouden. Er is landelijke waardering voor het culturele aanbod in Zwolle: de nominaties en/ of prijzen voor Zwolse Theaters, Bevrijdingsfestival Overijssel en Hedon. Gnaffel en Kameroperahuis stonden in het de lijst "de 10 theatervoorstellingen die je had willen zien in 2015" van het cultureel persbureau. Bijna alle andere producties in die top 10 waren ook te zien bij Zwolse Theaters. Hier halen we uit, dat we op de goede weg zitten. Er is aansluiting bij het publiek, er wordt samengewerkt en het wordt gezien lokaal en landelijk.

Het nieuwe beleid cultuureducatie is in 2015 van start gegaan. Culturele instellingen, scholen en Stadkamer zetten in op primair en voortgezet onderwijs, wijken en amateurkunst. Primair onderwijs en voortgezet onderwijs zijn gestart met deze nieuwe mogelijkheden: 54 van de 59 scholen uit primair onderwijs hebben vorig jaar deelgenomen en dit loopt op naar alle scholen per 2016. We ervaren de succes- en faalfactoren om cultuureducatie echt in te bedden. Een van de succesfactoren is de ICC'er.
De andere twee onderdelen (wijken en amateurkunst) zijn nog in ontwikkeling, waaronder een community art project in Zwolle Zuid met Kameroperahuis en diverse inwoners en maatschappelijke organisaties. Stadkamer Amateurkunst en gemeente hebben met diverse amateurkunstorganisaties gesproken over het steunpunt en de toekomst. De amateurkunst is in ontwikkeling en de advisering vanuit het steunpunt daarmee ook. In 2016 en 2017 vinden er conform moties evaluaties van cultuureducatie nieuwe stijl plaats.

Tegenvallers waren er ook. De verhuizing van Stadkamer naar de 7 Alleetjes heeft vertraging opgelopen. Dit gaat gepaard met extra kosten. Door de vertraging was tijdelijke huisvesting benodigd, en deze is gevonden in het stadhuis. Daarnaast werd Stadkamer als rechtsopvolger geconfronteerd met tekorten bij Muzerie. In 2016 zal de gemeenteraad hierover verder worden geïnformeerd. Het klassieke klimaat in Zwolle staat onder druk. We bekijken hoe we dat verder kunnen versterken. Hierover zijn diverse gesprekken gevoerd.

Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan van de stadsgesprekken met allerlei betrokkenen uit de culturele en creatieve sector. (Gesubsidieerd en ongesubsidieerd.) Gesprekken hebben plaatsgevonden van 1 op 1 tot groepsgesprekken tot het stadsgesprek onder leiding van Partij voor Cultuur (vervat in een televisieproductie). Algemene ontwikkelingen zijn opgehaald en gedeeld. Een van de ontwikkelingen die we zien is de samenwerking over sectoren heen. Bijvoorbeeld Driezorg, ArtEZ en Kameroperahuis of The Young Ones met Trias. Er zijn nog diverse sociaal maatschappelijke culturele projecten in voorbereiding.
De bezuinigingsopgave, vastgesteld bij voorjaarsstukken in 2015, is in de loop van het jaar nader uitgewerkt. Bij cultuurhistorie is eerst de focus gelegd op het cultuurhistorisch verhaal: wat is het historische verhaal van Zwolle, wat willen we de komende jaren zichtbaar maken, en hoe gaan we dat doen. Inclusief de opdracht om dat flexibeler te organiseren met een besparing van minimaal € 300.000 (op door de gemeente gemaakte kosten en subsidies) als financiële taakstelling. Dit samen met Stedelijk Museum Zwolle, Historisch Centrum Overijsel, de Grote Kerk, Fundatie en vele andere betrokken inwoners en organisaties betrokken bij cultuurhistorische instellingen. Eind 2015 lag het rapport er.
Al deze gesprekken en ontwikkelingen hebben geleid tot een nieuwe Cultuurnota Zwolle, inclusief het verhaal van Lagroup over cultuurhistorie. Naar verwachting wordt hierover in april 2016 besloten.

De verbonden partij Historisch Centrum Overijsel verbindt zich steeds meer met de andere cultuurhistorische partijen in Zwolle. Verder wordt deze verbonden partij versterkt en verbreed door de aanstaande toetreding van de gemeente Deventer en mogelijk later ook de gemeente Kampen (zie voor nadere informatie over Historisch Centrum Overijssel paragraaf 3: Verbonden partijen).

Relevante kaderstellende nota’s

- Cultuur en stad. Cultuurbeleid gemeente Zwolle (2011)
- Raadsbesluiten cultuureducatie (2013/2014)
- Subsidieregelingen Culturele Activiteiten, Amateurkunst en zaalhuur Odeon De Spiegel

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het bevorderen van het culturele aanbod en het stimuleren van de passieve ('passief' genietend van kunst en cultuur, zoals concertbezoek) en de actieve (bv. zelf muziek maken) cultuurparticipatie en cultuurbeleving.		
Streefdoel/indicator		
In 2015 is het % inwoners dat bezoeker of gebruiker van gemeentelijk gefinancierde culturele voorzieningen (zie a) in Zwolle is, minimaal gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
% bewoners dat de afgelopen 12 maanden gebruik heeft gemaakt van een gesubsidieerde culturele voorziening 0-meting 2013: 90% voor 18 jaar en ouder, 99% voor 12-17 jarigen (zie b) (meting: Cultuuronderzoek gemeente Zwolle)	18 jaar en ouder: 90% 12-17 jarigen: 99%	Er was een bezoekersrecord voor Fundatie, Hedon en Fraterhuis. De Turner expositie trok veel landelijke aandacht. Ook andere instellingen hebben stabiele bezoekcijfers. Steeds meer instellingen vervullen een regiofunctie of ontvangt bezoekers uit heel Nederland. Het cultuuronderzoek heeft in 2015 niet plaatsgevonden. Daarom kunnen we de cijfers niet vergelijken.
Streefdoel/indicator		
Het % inwoners dat zelf actief deelneemt aan culturele activiteiten is in 2015 minimaal gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
% bewoners dat de afgelopen 12 maanden actief aan kunst en cultuur heeft gedaan. 0-meting 2013: 47% voor 18 jaar en ouder, 74% voor 12-17 jarigen (zie c) (meting Cultuuronderzoek gemeente Zwolle)	18 jaar en ouder: 47% 12-17 jaar: 74%	Er heeft geen meting plaatsgevonden. Wel zien we een grote verscheidenheid aan organisaties die kunst- en cultuurbeoefening stimuleren. Door het wegvallen van Muzerie zijn diverse nieuwe organisatie ontstaan en bestaande gegroeid. Wat dit betekent voor deelname, is nog onbekend. De samenhang ontbreekt nog. In 2016 en 2017 zetten we hier op in. We vragen van gesubsidieerde partners om hun aanbod kenbaar te maken op de website van Stadkamer amateurkunst. Eén vindplaats voor ouders en potentiele deelnemers. Binnen Oost Nederland zetten we - naar alle waarschijnlijkheid- een proeftuin talentontwikkeling uit met ministerie, provincies en 8 steden uit Oost Nederland.
Streefdoel/indicator		
Alle scholen in het primair onderwijs nemen in 2015 deel aan cultuureducatie activiteiten. In 2017 heeft 50% van de scholen primair en voortgezet speciaal onderwijs cultuureducatie verankerd in het schoolbeleid. 25% van alle scholen werkt in 2017 met een doorgaande leerlijn voor cultuureducatie.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Deelname scholen primair onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs aan cultuureducatie activiteiten 0-meting 2011: 100%	100% ofwel 59 scholen Resultaat: 54 scholen doen mee aan het nieuwe cultuurbeleid, alle scholen doen aan cultuureducatie.	Iedere school doet aan cultuureducatie. 54 Scholen hebben deelgenomen aan het nieuwe beleid cultuureducatie. Vanaf 01-01-2016 doen alle scholen mee! We zien nieuwe leerlijnen ontwikkeld worden, maar dat het ook tijd vraagt om cultuureducatie daadwerkelijk te verankeren en leerlijnen een plek te geven binnen het programma.
Scholen die cultuureducatie hebben verankerd in het schoolbeleid.	2017: 50% 2015: 25% (ofwel 15 scholen) Resultaat: 12 scholen	
Aantal scholen primair onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs met een doorgaande leerlijn cultuureducatie 0-meting 2012: 0 van 50 (0%) (meting Muzerie)	2017: 25% 2015: 15% (ofwel 9 scholen') Resultaat:3 scholen	

Relaties met andere programma's
De doelstelling participatie heeft verbindingen met onderdelen van de programma's 6, 11 en 12.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het culturele klimaat in de stad, met name in de binnenstad, versterken.		
Streefdoel/indicator		
Het % bewoners dat tevreden is over gemeentelijk gefinancierde culturele voorzieningen in de stad is minimaal gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
% bewoners dat (zeer) tevreden is over gemeentelijk gefinancierde culturele voorzieningen in Zwolle. 0-meting 2013: 66% voor 18 jaar en ouder, 59% 12-17 jarigen (zie e) (meting Cultuuronderzoek gemeente Zwolle)	66% voor 18 jaar en ouder 59% voor 12-127 jarigen	Museum De Fundatie beleefde een topjaar met ruim 300.000 bezoekers voor opvallende exposities zoals Turner. De instellingen op het gebied van cultuurhistorie (m.n. SMZ, HCO) werken nauwer samen bij hun programmering.
Streefdoel/indicator		
In 2015 is de positie van Zwolle ten opzichte van de G50 voor wat betreft het aantal uitvoeringen in de podiumkunsten minimaal gelijk gebleven (zie f)		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Aantal uitvoeringen in de podiumkunsten per 1000 inwoners 0-meting 2010: Theater: 2,6 Popmuziek: 2,0 Klassieke muziek: 0,8 Bron: Atlas voor gemeenten Positie Zwolle in vergelijking met 50 grootste gemeenten 0-meting 2010; Theater: 21 Popmuziek: 16 Klassieke muziek: 8 Bron: Atlas voor gemeenten	Toneel 2,6 Popmuziek 2,0 Klassieke muziek 0,8 Theater 21 Popmuziek 16 Klassieke muziek 8	Toneel: +/- gelijk Popmuziek: licht gestegen Klassieke Muziek: gehalveerd Theater:23 Popmuziek:15 Klassieke muziek: 24 Hierin zien we bovengenoemde lokale ontwikkelingen terug in de cijfers. Het aanbod en bezoek aan poppodium Hedon is gestegen. Het bezoek aan het theater is stabiel. In 2015 heeft Het Orkest van het Oosten haar concerten in De Spiegel ingetrokken. Dit zien we dus ook terug in de cijfers. Voor een deel vonden deze concerten op andere locaties plaats, maar naar verwachting meet de Atlas vooral de voorliggende voorzieningen. En dat raakt ook een nieuwe tendens: steeds vaker vinden voorstellingen op locaties buiten de reguliere podia plaats. Bij de uitwerking van de cultuurnota bekijken we dan ook welke indicatoren voor de toekomst het meest passend zijn. Hierover zijn we de gesprekken met betrokkenen ook al gestart,
Streefdoel/indicator		
Door behoud van kunst in de openbare ruimte bijdragen aan de kwaliteit van die openbare ruimte		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Aantal beelden in de openbare ruimte 0-meting 2013: 130 (zie g.)	130	2015 stond in het teken van de voorbereidingen van de kunstroute van station naar binnenstad.

Relaties met andere programma's
Voor het bevorderen van het culturele klimaat in de stad zijn verbindingen van belang met de programma's 2,3,5 en 6.

Toelichting

a. Het gaat hier om Bibliotheek, De Fundatie, Stedelijk Museum Zwolle, Zwolse theaters, Hedon en Historisch Centrum Overijssel. Van deze instellingen worden De Fundatie (provincie Overijssel mede subsidiegever) en Historisch Centrum Overijssel (gemeenschappelijke regeling met het rijk) voor een belangrijk deel door andere overheden gefinancierd.
b. Voor zowel 18 jaar en ouder als 12-17 jaar zijn Zwolse Theaers enStadkamer de meest gebruikte voorzieningen. Bibliotheek Zwolle wordt zelfs door 93% van de 12-17 jarige gebruikt. Voor meer info: Cultuuronderzoek Zwolle (maart 2013).
c. Voor 18 jaar en ouder én 12-17 jarigen is muziek de belangrijkste culturele vrije tijd activiteit. Tekenen en schilderen komt voor beide groepen op de tweede plaats. Voor meer info: Cultuuronderzoek Zwolle (maart 2013).
d. In 2015 starten we met de uitvoering van het nieuwe beleid voor cultuureducatie. In 2016 informeren we de raad via een eerste tussenrapportage over de voortgang bij de vormgeving van de makelaarsfunctie en de organisatie van cultuureducatie conform de motie 'Monitoring ontwikkeling cultuureducatie' en in 2017 een evaluatieplaats van de soberheid, doelmatigheid en onafhankelijkheid van zowel organisatie als beleid conform de motie 'Cultuureducatie: sober, doelmatig en onafhankelijk' (moties d.d. 10 maart 2014).
e. Van de 18 plussers geeft slechts 2% aan ontevreden te zijn, van de 12-17 jarigen is 5% (zeer) ontevreden. Een relatief grote groep van respectievelijk 21% (18 plus) en 28% (12-17) scoort 'neutraal'. Voor meer info: Cultuuronderzoek Zwolle (maart 2013).
f. Uit de Atlas voor gemeenten 2013 blijkt de ontwikkeling van theater qua aantal uitvoeringen en positie van Zwolle ten opzichte van andere steden stabiel. Voor popmuziek is de positie van Zwolle verbeterd, voor klassieke muziek juist verminderd. De prestatieafspraken met belangrijke partners als Zwolse Theaters en Hedon laten een hoge mate van continuïteit in aantal en soort uitvoeringen zien.
g. In de Zwolse openbare ruimte staan per 1 september 2014 130 beelden. De beelden dragen bij aan het woon- en verblijfsklimaat van binnenstad en wijken. Toevoeging van beelden vindt plaats op grond van stadsuitbreiding of schenkingen. Meer info: www.beeldeninzwolle.nl.

De eerstvolgende uitkomsten (1-meting) van het Cultuuronderzoek Zwolle werden verwacht in 2015. Gezien het traject cultuurnota hebben we besloten om deze uit te stellen tot na het vaststellen van de cultuurnota, zodat we hieraan de nieuwe indicatoren kunnen koppelen.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	16.783	43	16.873	43	16.716	62	157	19	176
Reservemutaties		25		25	191	25	-191		-191
Gerealiseerd resultaat	**16.783**	**68**	**16.873**	**68**	**16.907**	**87**	**-33**	**19**	**-14**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Bibliotheken	-1		-1			-1
Podiumkunsten	-44		-44			-44
Festivals	11		11			11
Cultuureducatie	129	19	148	-147		1
Amateurkunst	20		20			20
Musea	68		68	-44		24
Lokale geschiedenis	-1		-1			-1
Beeldende Kunst	-25		-25			-25
Beiaardier						
Totaal	**157**	**19**	**176**	**-191**		**-14**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Cultuureducatie	+1	I	De lagere lasten (129) en hogere baten (19) zijn het gevolg van het nieuwe beleid cultuureducatie. De voordelen worden gereserveerd (-147 reserve mutatie) om de frictiekosten als gevolg van de personele afbouw van Muzerie uit te betalen in de aankomende jaren. Dit is in overeenstemming met de aangenomen motie transparantie frictiekosten.
Musea	+24	I	Het voordeel ontstaat voornamelijk vanwege nog niet volledig uitgevoerde werkzaamheden van de kwartiermaker cultuurhistorie. Bij de berap I 2015 is hiervoor een bedrag beschikbaar gesteld. Het restant van dit bedrag (44) is gereserveerd voor werkzaamheden aankomend jaar, waaronder verder onderzoek naar gevolgen voor personeel, organisatie, collectiebeheer en (toekomstig) gebruik van het SMZ-gebouw in overleg met alle betrokken partijen.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet	nieuw	besteding	restant	dekking		
	1-1-2015	krediet	2015	krediet	derden	res./voorz.	expl.rek.
Perc.reg beeldende kunst	85			85		85	
	85	0	0	85	0	85	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

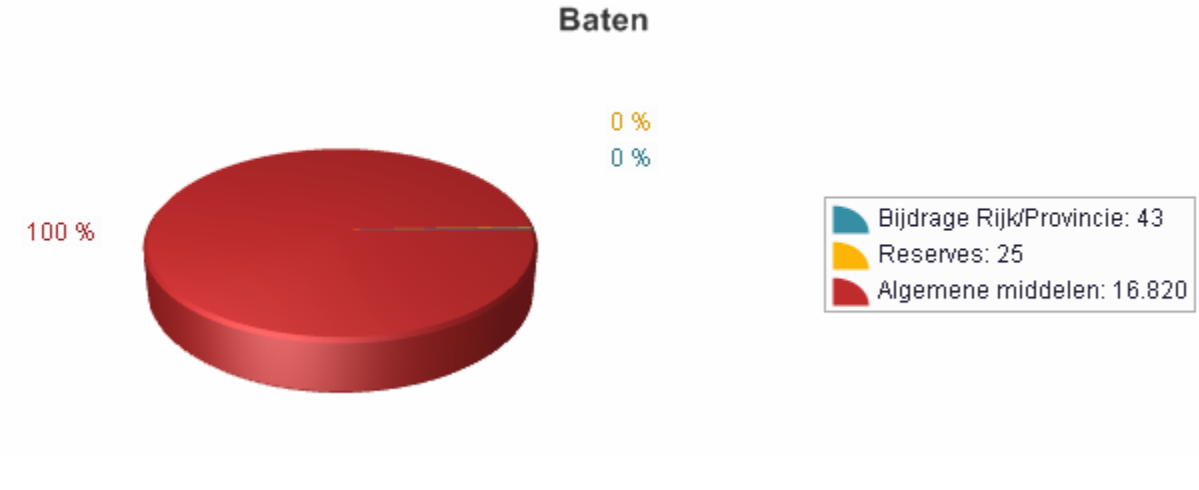

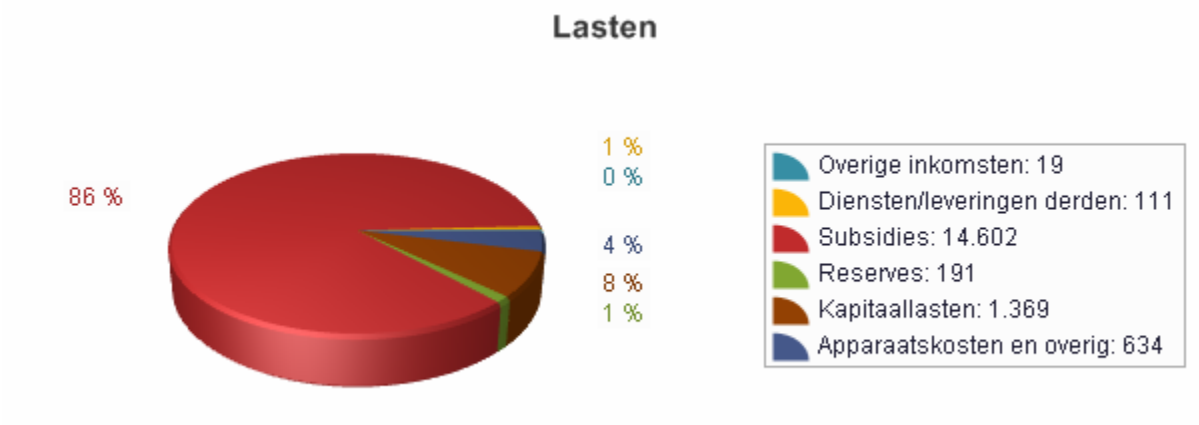

Programma 10 Sport

Beleidsverantwoording

Algemeen

Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan van de stadsgesprekken met de Zwolse sport. Vanuit algemene ontwikkelingen in de sport zoals het toenemend consumentisme en de gemeentelijke bezuinigingsopgave is in januari 2015 gestart met de gesprekken met de sportverenigingen. Met de verenigingen is de uitdaging besproken om ondanks deze ontwikkelingen de vitaliteit van sport in Zwolle te behouden. De verenigingen zijn daarbij uitgedaagd om plannen en ideeën te ontwikkelen om enerzijds het verdienvermogen te vergroten en anderzijds hun maatschappelijke rol te verbreden teneinde ook in de toekomst een vitale vereniging te zijn. De resultaten van de stadsgesprekken, die in 2016 voortgezet worden, worden vastgelegd in het Actieplan sport en bewegen, dat een dynamisch en flexibel kader biedt waarin richtinggevende keuzes worden gemaakt om de komende jaren slagvaardig sporten en bewegen te ondersteunen en te faciliteren.

In het verlengde van de stadsgesprekken is in december het Zwolse sportsymposium georganiseerd. Naast een lezing en een groot aantal workshops was er voor de Zwolse sportwereld ook gelegenheid om te ontmoeten en bij te praten. Het grote aantal deelnemers vanuit zowel de sport als de politiek en de positieve reacties tonen aan dat het sportsymposium erg gewaardeerd werd.

Op accommodatie gebied is de ingebruikname van de nieuwe sporthal bij de nieuwbouw van wijkcentrum het Anker in Westenholte de belangrijkste ontwikkeling. Deze multifunctionele accommodatie voor zowel Westenholte als Stadshagen is in augustus feestelijk geopend en de sporthal wordt inmiddels al goed gebruikt door het onderwijs en de lokale sportverenigingen.

Tenslotte heeft sport in Zwolle ook dit jaar weer bijgedragen aan het vergroten van levendigheid in en de uitstraling van de stad. Naast het landskampioenschap van Landstede volleybal en het optreden van PEC Zwolle in de KNVB-bekerfinale, kunnen ook de Zwolse sportevenementen zoals de Halve Marathon, Ster van Zwolle, triatlon Zwolle nog steeds op veel bezoekers en publiciteit rekenen.

Relevante kaderstellende nota’s

- Sportnota: Sport in Zwolle, Samen Beleven (2006-2011), verlengd tot 2015
- Masterplan Sportaccommodaties (2009)
- Nota aangepast sporten: Zwolle sport onbeperkt (2010-2013)
- Nulmeting sportaccommodaties (2011)

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Sportparticipatie: een zo hoog mogelijke sportdeelname in alle geledingen van de bevolking

Streefdoel/indicator
Bevorderen van sportdeelname. Tenminste 75% van de volwassenen en 80% van de jeugdigen voldoet aan de beweegnorm. Versterken van de sportieve ontwikkeling van kinderen en volwassen in Zwolle. De inzet van de buurtsportcoaches dient te leiden tot een afname van het aantal inactieve volwassenen tot 4% van de bevolking.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Sportparticipatie volwassenen 0-meting 2009: 75% 1-meting 2012: 77% 2-meting 2014: 78%	2015: geen meting 3-meting 2016: 75%	De buurtsportcoaches zijn ingezet om de sport- en beweegparticipatie van met name kwetsbare groepen te vergroten. Daarnaast is ingezet op het in stand houden van kwalitatief sportaanbod (o.a. via verenigingsondersteuning door SSZ) om de sportparticipatie in stand te houden.
Sportparticipatie jeugdigen 0-meting 2009: 80% 1-meting 2012: 90% 2-meting 2014: 90%	2015: geen meting 3-meting 2016: 80%	In het kader van sportstimulering jeugd – en jongeren heeft SSZ onder meer sportstimuleringspakketten aangeboden aan het (basis)onderwijs en zijn schoolsporttoernooien georganiseerd.
Sportparticipatie mensen met een beperking 0-meting 2012: 1,63% (cijfer t.o.v. de totale Zwolse bevolking en o.b.v. geregistreerde G-sporters, sporters met een beperking geïntegreerd binnen de valide sport of ongeorganiseerde sport zijn niet meegenomen)		In 2015 is verder invulling gegeven in de regionalisering van de G-sport, waarbij Zwolle een belangrijke rol vervult in het aanbod van G-sporten. In samenwerking met revalidatiecentrum de Vogellanden en onderwijscentrum de Twijn heeft SSZ nieuwe activiteiten gestart (elektrische rolstoelhockey, handbiketrainingsgroep) en hebben diverse clinics plaatsgevonden. Verder is er gestart met structurele afstemming tussen SSZ, de Vogellanden en Special Heroes.
Aandeel kinderen zonder zwemdiploma in groep 7 0-meting 2012: 1% 1-meting 2013: 1% 2-meting 2014: 4%	3-meting 2015: 1% 3-meting schooljaar 2015/2016 is nog niet bekend.	In 2015 zijn 137 kinderen gestart met het zwemvangnet. Binnen het zwemvangnet hebben in 2015 87 kinderen het A-diploma behaald en 67 het B-diploma. Eind 2015 zijn met OnCampus/Windesheim afspraken gemaakt om de capaciteit en instroom te vergroten en de wachtlijsten te verkorten. Op basis van de bij de begroting 2015 aangenomen motie is in 2016 een onderzoek gestart naar de oorzaak van de toename in het aantal kinderen zonder zwemdiploma in groep 7, waarvan de resultaten naar verwachting eind tweede kwartaal 2016 bekend zijn.
Percentage inactieven: 0-meting 2010: 5% 1-meting 2012: 6% 2-meting 2014: nog niet bekend	2015: geen meting 3-meting 2016: 4%	De buurtsportcoaches zijn ingezet ten behoeve van buurtgerichte sport- en beweegactiviteiten voor kwetsbare groepen om sportparticipatie van deze doelgroep te bevorderen.

Relaties met andere programma's
Programma 6, 11 en 12.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Sport als middel ten behoeve van andere (maatschappelijke) doelen

Streefdoel/indicator
Versterken en benutten van de rol van sport (ten aanzien van doelen) in andere beleidsprogramma's Sport vormt een structureel onderdeel van sociaal domein in het algemeen en het gezondheidsbeleid, het jeugdbeleid, welzijnsbeleid en participatie in het bijzonder. Sportverenigingen vervullen een bredere rol dan voor het sporten alleen. 65% van de sportverenigingen maatschappelijk actief. 40% van de sportverenigingen organiseert activiteiten al dan niet exclusief voor speciale doelgrepen.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
aandeel sportverenigingen dat maatschappelijk actief is 0-meting 2011: 61% 1-meting 2014: niet uitgevoerd	2015: geen meting 2-meting 2017: 65%	Er is niet direct actief beleid gevoerd om verenigingen maatschappelijke actief te maken. In 2015 is tijdens de startgesprekken met verenigingen besproken op welke wijze en onder welke voorwaarden de maatschappelijke rol van de verenigingen versterkt en vergroot kan worden als onderdeel van het Actieplan sport en bewegen.
Percentage sportverenigingen met leden uit speciale doelgroepen 0-meting 2011: 39% 1-meting 2013: 55%	2015: geen meting 2-meting 2017: 40%	Vanuit diverse beleidsterreinen (G-sport, gezondheid, ouderen) en de sportbonden worden de verenigingen gestimuleerd zich meer te richten op kwetsbare doelgroepen, al dan niet door het realiseren van gerichte sport- en beweegactiviteiten.

Relaties met andere programma's
Programma 6, 11 en 12.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Sterke sportinfrastructuur

Streefdoel/indicator
Het bevorderen van sterke, bloeiende sportverenigingen die een aantrekkelijk sportaanbod hebben en een ontmoetingsplaats zijn voor diverse bevolkingsgroepen. Het aandeel sporters dat lid is van een sportvereniging bedraagt 60%. Het aantal verenigingen dat wachtlijsten kent voor jeugdleden is gereduceerd tot 0. Het aantal verenigingen met kaderproblemen (niet- technisch kader) is in gereduceerd tot 20%. 75% van de verenigingen kent een stabiel of stijgend ledenaantal. Sportservice Zwolle (SSC) is het centrale sportservicepunt binnen de gemeente Zwolle op het gebied van accommodaties, sportstimulering, verenigingsondersteuning en de verbinding tussen sport en onderwijs In 2015 bedraagt het aantal aan sportgerelateerde combinatiefunctionarissen 19,1 fte.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Percentage sporters dat lid is van een sportvereniging 0-meting 2010: 56% 1-meting 2012: 52% 2-meting 2014: nog niet bekend	2015: geen meting 3-meting 2016: 60%	SSZ heeft in 2015 de verenigingen ondersteuning geboden bij het organiseren van een kwalitatief en aantrekkelijk sportaanbod o.a. door ondersteuning op ledenwerving en verenigingsbeleid.
Aantal verenigingen met wachtlijsten voor jeugdleden 0-meting 2011: 1%	2015: geen meting 2-meting 2017: 0%	SSZ ondersteunt de verenigingen bij het verhelpen van dit probleem voor zover dit veroorzaakt wordt door organisatorische knelpunten.
Aandeel verenigingen met kaderproblemen (niet-technisch kader) 0-meting 2011: 23%	2015: geen meting 2-meting 2017: 20%	SSZ heeft waar nodig ondersteuning geboden bij het terugbrengen van kaderproblemen door individuele begeleiding en advies.
Aandeel verenigingen met stabiel of stijgend ledenaantal 0-meting 2011: 76%	2015: geen meting 2-meting 2017: 75%	Er zijn op dit vlak in 2015 geen knelpunten geconstateerd.
Aantal fte sportgerelateerde combinatiefunctionarissen/ buurtsportcoaches 0-meting 2012: 5,7	meting 2015: 19,1	In 2015 waren in Zwolle 19,1 fte buurtsportcoaches actief.

Relaties met andere programma's
Programma 6, 11 en 12.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	9.279	1.154	9.534	2.071	9.498	2.160	35	90	125
Reservemutaties	231	924	231	1.136	250	1.090	-19	-47	-65
Gerealiseerd resultaat	**9.510**	**2.077**	**9.764**	**3.207**	**9.748**	**3.250**	**16**	**43**	**59**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Breedtesport	-168		-168		8	-160
Topsport						
Sportaccommodaties	203	90	293	-19	-55	219
Totaal	**35**	**90**	**125**	**-19**	**-47**	**59**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Breedtesport	-160	I/D	Het negatieve resultaat op de lasten wordt voornamelijk veroorzaakt door een niet gedekte subsidieverstrekking aan Sportservice voor exploitatielasten Sporthal Het Anker over 7 maanden in 2015. Tegenover dit tekort staat in 2015 echter een overschot aan huurinkomsten onder het programma Vastgoedmanagement. Het tekort is structureel en er zal melding van worden gemaakt bij de PPN en Berap 1 2016. Verder was er een positief verschil op zwemvangnet vanwege afrekening met Hogeschool Windesheim over 2014. Over 2014 is nog afgerekend op basis van het aantal deelgenomen kinderen. Vanaf 2015 wordt er conform het SOK een jaarlijks gelijkblijvend bedrag betaald..
Sportaccommodaties	219	I	Het positieve resultaat op de lasten wordt grotendeels veroorzaakt door lagere kosten EC omdat er onderhoudswerkzaamheden sportaccommodaties verschoven zijn naar een volgend begrotingsjaar. Verder is er een overschot op energielasten Zwembad de Vrolijkheid, hoefde er geen gebruik te worden gemaakt van de Stelpost Hoge Laar en is het budget op doorbetaling van huurinkomsten buitenschools gebruik onnodig groot. Het positieve resultaat op de baten wordt veroorzaakt door extra huurinkomsten, welke betrekking hadden op boekjaar 2014 en nog ontvangen erfpachtbaten bovenop het afkoopbedrag van de erfpacht voor het stadion. Aan de reserve Onderhoud Sportaccommodaties is minder onttrokken dan begroot, omdat er werkzaamheden verschoven zijn naar een volgend begrotingsjaar. Er zijn dus ook minder kosten gemaakt. Aan de reserve voor het Sociaal Plan Zwembaden is meer onttrokken dan begroot. Het restant is namelijk niet meer nodig en daarom vrijgevallen.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Renovatie Openluchtbad	-19		9	afgesloten			
Sportpark Hoge Laar	299		186	113		72	41
Kleedkamers Berkum 2013	154		154	0			0
Kunstgras Pelikaan	125		129	-4			-4
Verlichting Blue Hawks	58		58	0			0
	617	0	536	109	0	72	37

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
Renovatie Openluchtbad	-28
	-28

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

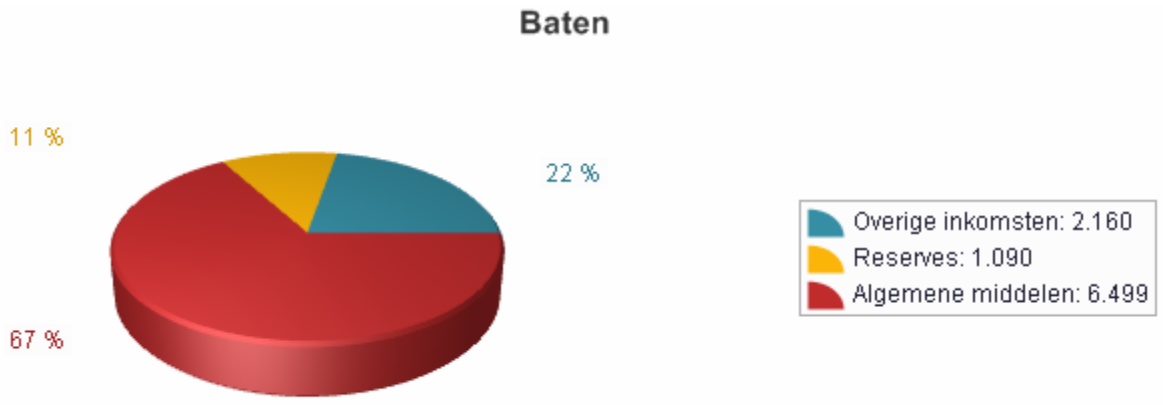

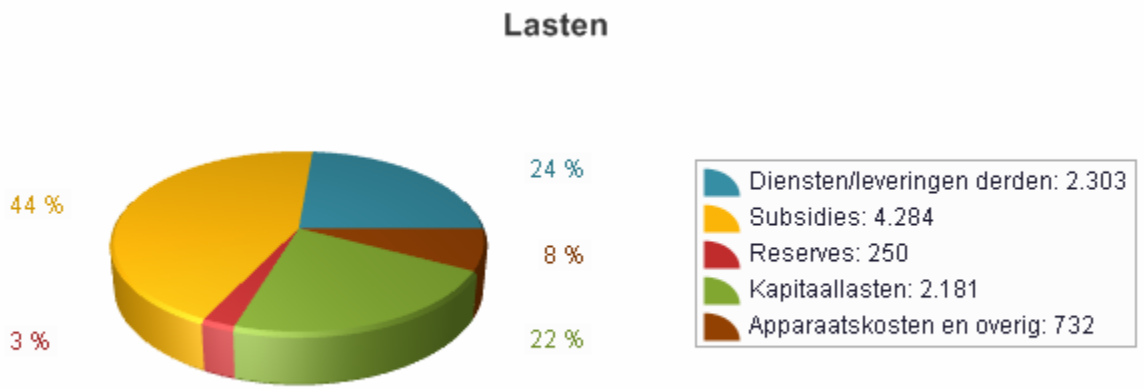

Sociaal domein

Programma 11 Samenleving

Beleidsverantwoording

Algemeen

In Zwolle hanteren we het uitgangspunt dat iedereen mee doet. Een groot deel van de inwoners van Zwolle redt zichzelf en beschikt over voldoende zelf organiserend vermogen als dit even niet lukt. Waar het kan, willen we hulpvragen voor zijn. Dit doen we door meer aandacht te besteden aan preventie. Daarmee bevorderen we, samen met maatschappelijke partners en vrijwilligers(organisaties), maatschappelijke zelfredzaamheid en participatie en zetten wij in op het voorkomen van sociaal isolement.

Met ingang van 1-1-2015 zijn de decentralisaties in het sociaal domein ingegaan, waaronder de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. De belangrijkste ontwikkelingen ten aanzien van het begrotingsprogramma samenleving van het afgelopen jaar waren:

- In 2015 is het beroep op het vrijwilligerssteunpunt Zwolle Doet aanzienlijk toegenomen, terwijl het beschikbare budget als gevolg van de rijks bezuiniging op maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs gehalveerd is.

- In 2015 zijn we gestart met een aantal pilots op het gebied van preventie jeugd en hebben we gericht extra geïnvesteerd in onder meer schoolmaatschappelijk werk in primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben we geïnvesteerd in een innovatietraject jeugdhulp.

- Al vrij snel na de start van de Participatieraad is geconcludeerd dat het werk van de participatieraad niet adequaat kan worden gedaan met de uren en de (onkosten)vergoedingen zoals die in eerste instantie zijn vastgesteld. Wij hebben om die reden in 2015 besloten tijdelijk extra vergoedingen toe te kennen omdat zonder deze extra ondersteuning de werkwijze van de Participatieraad niet gecontinueerd kan worden.

Relevante kaderstellende nota’s

- Nota wijkacommodaties (2011)
- Nota Doorontwikkeling wijkgericht werken (september 2012)
- Samen maken we de stad gezond, Lokaal gezondheidsbeleid 2012-2015 (september 2012)
- Werken vanuit vertrouwen (december 2012)
- De toekomst van Zwolle, nota jeugdbeleid (december 2012)
- Ouderenagenda (2012)
- Uitvoeringsplan Gezondheidsbeleid 2012-2015 (2013)
- Op weg naar een meerjarenvisie peuterspeelzaalwerk (april 2013)
- Uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein (30 juni 2014)
- Wmo beleidskader 2014-2017 (december 2014)
- Beleidsplan Jeugdhulp Zwolle 2015-2016

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

- Versterken eigen kracht en het vermogen om zelf het eigen leven te organiseren.
- De kracht van bewoners benutten en hun persoonlijke en gezamenlijke ontwikkeling stimuleren.
- Bevorderen maatschappelijke participatie en economische zelfredzaamheid
- Voorkomen en terugdringen overbelasting van mantelzorgers
- Versterken sociale competenties en burgerschap bij kwetsbare jongeren
- Inzet van preventie ter voorkoming van zwaardere zorg
- Versterken sociale samenhang en leefbaarheid in wijken
- Mensen kennen elkaar en hebben iets voor elkaar over
- Mensen voelen zich veilig en prettig in de eigen buurt
- Mensen durven zo nodig om ondersteuning/hulp te vragen of deze aan te bieden.
- Mensen hebben minder eenzaamheidsgevoelens

Streefdoel/indicator

- In de buurten waar in de sociale index 2013 de aspecten participatie en binding onder het Zwolse gemiddelde lagen is sprake van een verbetering van die aspecten in de sociale index 2015
- Voor de buurten waar in de leefsituatie-index 2013 op het aspect sociale participatie sprake was van een score onder het Zwolse gemiddelde is bij de leefsituatie-index 2015 sprake van verbetering van dit aspect.
- Voor de buurten waar in de leefbaarheidsindex het aspect woonomgeving (sociaal) onder de stedelijk gemiddelde score ligt is sprake van een verbetering
- De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners is in 2015 gestegen ten opzichte van het jaar 2013
- De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder is in het jaar 2015 gedaald ten opzichte van jaar 2013

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
34 % van de mantelzorgers voelt zich tamelijk zwaar (26%) tot zwaar overbelast (2%) (2013)	In 2015 willen we ondanks de ingrijpende ontwikkelingen in het sociaal domein minimaal de waarden van 2013 behouden.	In 2016 wordt opnieuw onderzoek gedaan naar overbelasting bij mantelzorgers en de effecten van het gemeentelijk beleid.
Versterken sociale competenties en burgerschap bij jongeren; ontwikkelen weerbaarheid. Aantal bereikte jongeren (dus niet bezoekers) in de drie jongerencentra in 2013 is 1.000.	Idem. Minimaal handhaven van de nulsituatie.	2015: 2.008
Voorkomen schooluitval. Het maximale halen uit de schoolloopbaan, stimuleren van jongeren hun diploma's te halen. Aantal bereikte individuele jongeren in 2013 door middel van ambulant jongerenwerk is 1.537.	Idem. Minimaal handhaven van de nulsituatie.	2015: 1.852
De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder is in 2013, 5,0.	De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners is in jaar 2015 gestegen ten opzichte van het jaar 2013.	In 2016 wordt het Buurt voor Buurtonderzoek uitgevoerd. Hierin zijn ook vragen over sociale participatie opgenomen.
De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder is in 2013, 1½.	De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder is in het jaar 2015 gedaald ten opzichte van jaar 2013	In 2016 wordt het Buurt voor Buurtonderzoek uitgevoerd. Hierin zijn ook vragen over sociaal isolement opgenomen.
2013 70% van de inwoners van Zwolle geeft aan zich verantwoordelijk te voelen voor de leefbaarheid in eigen buurt.	Idem. Minimaal handhaven van de nulsituatie.	In 2016 wordt het Buurt voor Buurtonderzoek uitgevoerd. Hierin zijn ook vragen over leefbaarheid opgenomen.
35% van de inwoners van Zwolle geeft aan zich afgelopen jaar actief ingezet te hebben voor verbeteren van de buurt		In 2016 wordt het Buurt voor Buurtonderzoek uitgevoerd. Hierin zijn ook vragen over vrijwillige inzet opgenomen.
30% van de inwoners van Zwolle is actief als vrijwilliger 8% van de ouderen en 3% van mensen tussen de 19 en 65 jaar voelt zich weleens ernstig tot zeer ernstig eenzaam		In 2016 wordt het Buurt voor Buurtonderzoek uitgevoerd. Hierin zijn ook vragen over eenzaamheid opgenomen.

Relaties met andere programma's
De doelstellingen gericht op het vergroten van de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid hebben een sterke relatie met programma 12.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Het verbeteren of behouden van de gezondheid voor alle Zwollenaren, het bevorderen van gelijke kansen op gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en het voorkomen van ziekten.

Streefdoelindicator

- In 2015 daalt het percentage inwoners met overmatig alcoholgebruik naar 10% of lager;
- In 2015 daalt het percentage inwoners dat rookt, of blijft gelijk;
- In 2015 stijgt het percentage inwoners met een gezond voedingspatroon.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2009 geldt voor 19-65 jarigen: • Het percentage inwoners met overmatig alcoholgebruik is 11%. • 22% van de inwoners van Zwolle rookt. • 21% van de Zwollenaren ontbijt niet iedere dag, 30% eet twee maal per week vis, 39% eet iedere dag groente en 34% eet iedere dag fruit.	Idem. Minimaal handhaven van de nulsituatie	In 2016 worden deze cijfers gemeten in de GGD monitor volwassenen.

Streefdoel/indicator

Preventief ouderengezondheidsbeleid

- In 2015 is het percentage ouderen van 80 jaar en ouder die psychisch ongezond zijn gedaald of in ieder geval niet gestegen.
- In 2015 voldoet minimaal 62% van de ouderen aan de beweegnorm.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
86 % van de ouderen van 80 jaar en ouder is psychisch gezond (ouderenmonitor GGD 2011)	Percentage daalt niet.	In 2016 worden deze cijfers gemeten in de GGD monitor volwassenen.
Inactiviteit neemt sterk toe met de leeftijd. 60 % van de ouderen voldoet aan de beweegnorm. (ouderenmonitor GGD 2011)	Percentage daalt niet.	In 2016 worden deze cijfers gemeten in de GGD monitor volwassenen.

Streefdoel/indicator

Bevorderen van gezond gewicht bij jongeren van 0-19 jaar. De ontwikkeling van het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht blijft in Zwolle gunstiger verlopen dan de ontwikkeling van het landelijk gemiddelde percentage.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Jongeren met een gezond gewicht 4 t/m 13 jaar is 79% (bron: ChecKid 2009) en 12 t/m 23 jaar 75% (bron: Jongerenmonitor 2010).	Minimaal handhaven van de nulsituatie	In 2015 is de jongerenmonitor uitgevoerd, de cijfers komen in 2016 beschikbaar

Streefdoel/indicator

Afname alcoholgebruik onder jongeren. Jongeren beginnen later met het drinken van alcohol, drinken minder vaak en minder vaak grote hoeveelheden.

- In 2015 is de groep jongeren van 12-15 die alcohol drinkt maximaal 12%
- In 2015 is de omvang van de groep 16-23 jaren die alcohol drinkt maximaal 80%.
- In 2015 is de gemiddelde leeftijd waarop wordt begonnen met drinken gestegen naar 15,5 jaar of ouder.
- In 2015 is de groep 12-24 jarigen die regelmatig grote hoeveelheden drinkt maximaal 15%
- In 2015 is het percentage ouders dat het goed vindt of er niets van zegt dat hun kind drinkt maximaal 27%.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Omvang van de groep 12-15 jarigen die alcohol drinkt is 14% (2011).	12%	In 2015 is de jongerenmonitor uitgevoerd, de cijfers komen in juni 2016 beschikbaar.
Omvang van de groep 16-23 jarigen die alcohol drinkt is 88% (2011).	80%	
Gemiddelde startleeftijd waarop voor het eerst alcohol wordt gedronken is 14,7 jaar (2011).	15,5 jaar	
Omvang van de groep 12-24 jarigen die regelmatig grote hoeveelheden drinkt is 17% (2011).	15%	
Percentage ouders dat het goed vindt of er niets van zegt dat hun kind drinkt: 30% (2011)	27%	

Streefdoel/indicator		
Er is een sport- en beweegaanbod voor inwoners van Zwolle, met of zonder beperking en ongeacht de leeftijd. Zwolse inwoners bewegen meer • Maximaal 8% van de kinderen van 0-12 jaar is inactief of matig actief in 2014; • in 2015 voldoet minimaal 66% van de 12-15 jarigen aan de beweegnorm; • In 2015 voldoet minimaal 60% van de volwassenen aan de beweegnorm; • Op 18 scholen kunnen kinderen binnen en buiten schooltijd sporten.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
10% (2010) van de kinderen van 0-12 jaar is inactief of matig actief.	Maximaal 8%	In 2015 is de jongerenmonitor uitgevoerd, gegevens komen in juni 2016 beschikbaar.
66% (2011) van de 12-15 jarigen voldoet aan de beweegnorm.	Minimaal handhaven van de nulsituatie	In 2015 is de jongerenmonitor uitgevoerd, gegevens komen in juni 2016 beschikbaar.
In 2009 voldoet 59% van de volwassenen aan de beweegnorm	Minimaal handhaven van de nulsituatie	De volwassenmonitor wordt in 2016 uitgevoerd.
Er zijn 17 scholen (2012) waar de jeugd binnen en buiten schooltijd dagelijks kan sporten.	18	In 2015 is er bij 16 scholen en op 10 andere locaties aanbod gerealiseerd vanuit SSZ.. De inzet van de buurtsportcoaches is inmiddels minder gericht op eigen aanbod en meer gericht op het toeleiden van activiteiten en kinderen naar structurele voorzieningen als sportverenigingen.

Toelichting

Ten aanzien van preventief ouderengezondheidsbeleid wordt in 2014 geanalyseerd in hoeverre het preventieaanbod en de basiszorg beantwoorden aan de maatschappelijke opgave in de wijk.

Relaties met andere programma's
Jeugd en alcohol heeft een relatie met het verslavingsbeleid alsmede toezicht en handhaving. Dit onderwerp wordt echter primair vanuit het gezondheidsbeleid vorm gegeven. Bevorderen van bewegen heeft een relatie met programma 10.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het versterken van het opvoedklimaat in gezinnen, wijken, scholen, kinderopvang en peuterspeelzalen. Het ondersteunen van ouders bij de opvoeding, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen (Jeugdwet art. 2.1)		
Streefdoel/indicator		
Iedere peuter kan een voorschoolse voorziening (kinderopvang en/of peuterspeelzaal) bezoeken, waardoor een goede start op de basisschool wordt ondersteund. Gemiddelde bezetting peuterspeelzalen: 88% - 95%		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Gemiddelde bezetting peuterspeelzalen 2013: 94,84%	Tussen 88% en 95%	2015: gemiddeld: 90,8%. De daling ten opzichte van 2014 heeft twee belangrijke redenen: • Ouders die weer werk hebben gekregen zijn weer gebruik gaan maken van kinderdagopvang. • In 2015 zijn enkele speelzalen ook weer op de middag open gegaan. Een middag is weinig gewenst door ouders en dus dit trekt het bezettingspercentage naar beneden.
Gebruik voorschoolse voorziening (kindermonitor 2013): • kinderopvang 51% • peuterspeelzaal 13%	Idem. De kindermonitor komt 4-jaarlijks uit.	De volgende kindermonitor wordt in 2017 gehouden.
% kinderen dat vanwege geldgebrek geen voorschoolse voorziening bezoekt (kindermonitor 2013): 8%	Idem. De kindermonitor komt 4-jaarlijks uit.	De volgende kindermonitor wordt in 2017 gehouden.
Streefdoel/indicator		
De kwaliteit van peuterspeelzalen en kinderopvanglocaties is gewaarborgd door jaarlijks de wettelijke controles door de GGD te laten uitvoeren en waar nodig handhavend op te treden.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
2011: naleving na 1ste controle: 42,5%		76% van de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en peuterspeelzalen voldeed bij 1e controle aan de kwaliteitseisen

Streefdoel/indicator		
Kinderen en hun ouders ondersteunen bij opvoed- en opgroei problemen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Kindermonitor 2013 Normale psychosociale gezondheid (0-12 jaar): 84% Afgelopen 3 maanden gepest (0-12 jaar): 35% Ouder: mijn kind kan voor zichzelf op komen (0-12 jaar): 93% Ouder heeft zich het afgelopen jaar zodanig zorgen gemaakt over de opvoeding dat er behoefte was aan deskundige hulp (0-12 jaar): 29%	Idem. De kindermonitor komt 4-jaarlijks uit.	De volgende kindermonitor wordt in 2017 gehouden.

Toelichting
De gemeente was in 2015 voor het eerste jaar verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. Doel is onder andere om door een integrale aanpak van jeugdhulp onnodig beroep op zwaardere vormen van jeugdhulp (zie programma 13) te voorkomen door te investeren in preventie en versterking van het opvoedklimaat in onder andere gezinnen, in verenigingen en in scholen en voorschoolse voorzieningen, door optimaal gebruik te maken van de kracht van jeugdigen en gezinnen zelf en hun bredere sociale netwerk en door tijdige hulp op maat (zie ook programma 12). Daarmee is een maatschappelijk belang gediend - zoveel mogelijk kinderen kunnen in hun eigen leefomgeving en gezin opgroeien -, maar ook een financieel belang - hoe zwaarder de benodigde hulp, hoe duurder. In het Regionaal Transitie Arrangement Jeugdzorg hebben gemeenten daarom afgesproken om in 2015 en 2016 een deel van jeugdhulp budget te gebruiken om een positief opvoedklimaat, preventie te versterken en in te zetten op het zo vroeg mogelijk onderkennen en aanpakken van problemen bij opgroeien en opvoeden. In 2015 zijn we gestart met een aantal pilots op het gebied van preventie jeugd en hebben we gericht extra geïnvesteerd in onder meer schoolmaatschappelijk werk in primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben we geïnvesteerd in een innovatietraject jeugdhulp.

Relatie met andere programma's
Bij het jeugdzorg ligt er met name een relatie met de programma's 12 en 13.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	14.270	23	15.081	387	15.209	458	-128	71	-58
Reservemutaties		142		514	45	579	-45	66	21
Gerealiseerd resultaat	**14.270**	**165**	**15.081**	**901**	**15.254**	**1.038**	**-173**	**137**	**-37**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Vrijwilligersbeleid	11		11			11
Beleid accommodaties	57	4	61		-9	52
Sociaal cultureel werk	-3		-3			-3
Wijkorganisaties	10		10			10
Welzijnsbeleid	46		46		-33	13
Zelforganisatie minderheden	37		37			37
Ouderenbeleid	-24		-24			-24
Beleid meervoud. problematiek	-468		-468			-468
Jeugdgezondheid uniform	23	26	48			48
Jongerenbeleid	3		3			3
Opvoedingsonderst/ontwikkeling	67		67		49	116
Peuterwerk						
Wijkmanagement	100	49	149	-45	59	163
Leefbaarheid en wijkveiligheid	12	-8	4			4
Totaal	**-128**	**71**	**-58**	**-45**	**66**	**-37**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Beleid accommodaties	+61	I	Het voordeel komt voornamelijk vanwege het nog niet opnieuw ingezet hebben van het budget dat beschikbaar is gekomen vanwege het opheffen van het wijkcentrum Gerenlanden. In 2016 zijn deze gelden bij de begroting ingezet ten behoeve van vluchtelingenwerk.
Beleid meervoud. problematiek	-468	I	De overschrijding komt door extra kosten voor het oplossen van de PGB problematiek rondom de SVB. Om deze problemen voor de gemeente te beperken en indien mogelijk op te lossen is extra mankracht ingehuurd. Deze extra activiteiten zijn door het rijk onderkend en er zullen aanvullende middelen ter compensatie worden vrijgemaakt, maar naar verwachting zullen deze ontoereikend zijn. In de mei circulaire 2016 worden deze aanvullende middelen per gemeente toegekend. Daarnaast heeft de opzet monitoring meer inzet gevraagd dan gepland.
Wijkmanagement	+163	I	Het voordeel op de lasten komt mede door het niet benutten van het bewonersbudget (60). Hiervan is een deel gereserveerd ten behoeve van de toekomst is lokaal (20). In oorsprong was het de bedoeling het restant van dit budget ad 60 in te zetten voor initiatiefrijk Zwolle. Daarnaast is er een bedrag beschikbaar gesteld vanuit de Grex Stadshagen (25) voor het beheersplan werkgroep jongeren. De uitvoering hiervan zal plaats vinden in 2016 derhalve is dit bedrag gereserveerd. Tevens zijn er extra baten ontvangen vanwege hogere huurinkomsten (25) voor de fresiastraat.
Opvoedondersteuning	116	I	Het voordeel op de lasten heeft meerdere oorzaken. Er bestond enige ruimte in het budget; daarnaast is een post per abuis betaald geweest op boekjaar 2014 en is een subsidieaanvraag 2015 niet gehonoreerd. Bovendien was rekening gehouden met nog doorlopende kosten voor Netwerk Jeugd en Gezin. Die vielen uiteindelijk lager uit, onder andere doordat tijdelijke huisvesting in Stadshagen kon worden beëindigd. Er is geen doorwerking naar 2016, omdat in de begroting 2016 al een bezuiniging is doorgevoerd van 150. Het restantbedrag in de reserve is vrijgevallen. De reserve was ontstaan uit het budgetoverschot CJG in 2012 en bedoeld ter gedeeltelijke dekking van het project Doorontwikkeling netwerk CJG en transitie jeugdzorg. Eind 2015 is gebleken dat de projectdoelen zijn behaald zonder dat de gehele reserve hoefde te worden ingezet. Het restant kon daarom vrijvallen.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Jongerenbudget 12/13	30		11	19		19	
VVI 13 inr&interieur WC Gerenlanden	90	-90		afgesloten			
Diezerpoort sociaal	523		36	487		487	
Jongerenbudget 2013	145	-90	5	50		50	
IMG niet geind.amb.begel. 0-6 jarigen	1			afgesloten			
CJG/Jeugd	87	56	95	48		48	
Onderzoek netwerkonderst. buurt-wijk	214		204	10	10		
Implementatie 3D		848	1.284	-436	-36	-400	
	1.090	724	1.635	178	-26	204	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
VVI 13 inr&interieur WC Gerenlanden	-90	Berap 2015-1	vrijval
Jongerenbudget 2013	-90	Berap 2015-2	vrjval
Implementatie 3D	800	Berap 2015-1	
Implementatie 3D	48	MT 14/10/2015	
CJG/Jeugd	56	saldo correctie 2013/2014	
	724		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
VVI 13 inr&interieur WC Gerenlanden	0
IMG niet geind.amb.begel. 0-6 jarigen	1
	1

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

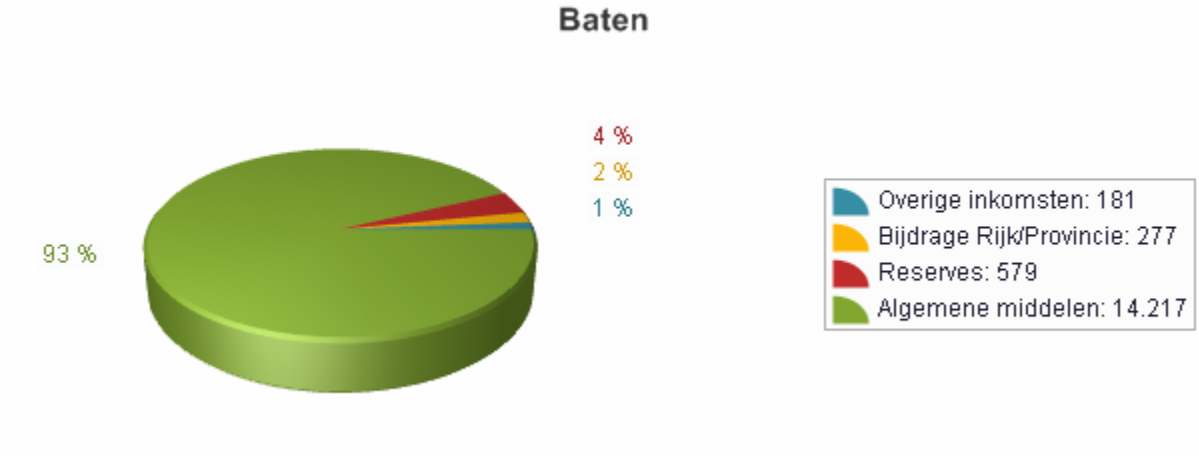

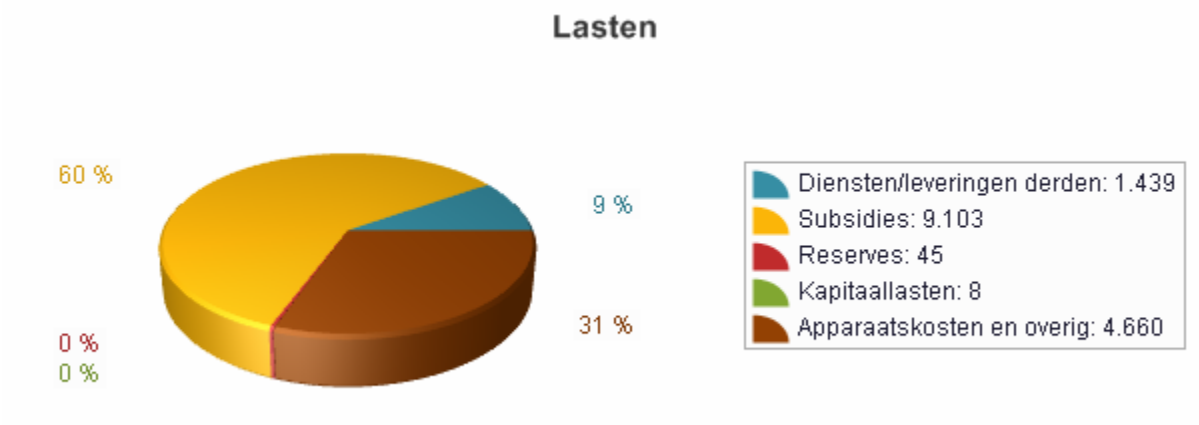

Programma 12 Inwonersondersteuning

Beleidsverantwoording

Algemeen

In Zwolle hanteren we het uitgangspunt dat iedereen mee doet. Een groot deel van de inwoners van Zwolle redt zichzelf en beschikt over voldoende zelforganiserend vermogen als dit even niet lukt. Waar mensen dit niet kunnen, ondersteunen we ze om weer zelf te kunnen deelnemen en ondersteunen we langdurig (vangnetfunctie) als dat nodig is.
Het belangrijkste doel van het beleid binnen het begrotingsprogramma inwonersondersteuning is om alle inwoners, jong en oud, van '0 tot 100' de mogelijkheden te bieden om mee te doen. Daarmee bevorderen we, samen met maatschappelijke partners en werkgevers, (economische) zelfredzaamheid en participatie en zetten wij in op het voorkomen van sociaal isolement.

Verschillende voorzieningen kunnen daarbij ondersteunend zijn. Vanuit het programma Inwonersondersteuning ondersteunt de gemeente via voorzieningen op maat, datgene wat inwoners niet zelf op eigen kracht of met hulp van het eigen sociale netwerk kunnen realiseren. Denk aan maatschappelijk werk, de voorzieningen Wmo 2015 (waaronder dagbesteding en diensten aan huis), de (ambulante) jeugdzorg en de inzet vanuit het Participatiebudget. Veel van deze voorzieningen worden vanaf 1-1-2015 door de sociale wijkteams aan inwoners geboden. Zo dragen we zorg voor samenhangend pakket van ondersteuning en diensten die bijdragen om mensen weer mee te laten doen in de samenleving of die zorgen voor ondersteuning daar waar dat niet vanzelf gaat.

Met ingang van 1-1-2015 zijn de decentralisaties in het sociaal domein ingegaan, waaronder de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. De belangrijkste ontwikkelingen ten aanzien van het begrotingsprogramma inwonersondersteuning van het afgelopen jaar waren:

- het uitvoering geven aan de nieuwe voorzieningen dagbesteding, individuele begeleiding, kortdurend verblijf en huishoudelijke ondersteuning als onderdeel van diensten in en aan huis. Ten aanzien van dagbesteding is in 2015 vorm gegeven aan het inrichten van een algemene voorziening. Voor individuele begeleiding en huishoudelijke ondersteuning is binnen diensten in en aan huis de omslag gemaakt van indicaties gebaseerd op uren naar resultaatgericht werken met trajectfinanciering. Het SWT heeft, deels samen met de aanbieders, gesprekken gevoerd met inwoners om te komen tot een ondersteuningsplan gebaseerd op resultaten.
- in 2015 is veel aandacht besteed aan het proces rondom de invoering van de nieuwe werkwijze Pgb's via de SVB. Dit betreft zowel de informatie richting de Pgb houder als richting de SVB om ervoor te zorgen dan Pgb's tijdig voor inwoners beschikbaar waren.
- in 2015 is de GGD IJsselland benoemd als toezichthouder Wmo.
- het Regionaal Werkbedrijf voor de Regio Zwolle is opgericht en de gemeenten in de regio Zwolle geven invulling aan het behalen van de doelstellingen uit het Regionaal Sociaal Akkoord (extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking en afstand tot de arbeidsmarkt).
- er is een 1.000 banenplan opgesteld om invulling te geven aan de Zwolse bijdrage in het realiseren van de opgave uit het Regionaal Sociaal akkoord.
- de verbonden partij gemeenschappelijke regeling Wezo is opgeheven en de aandelen van Wezo NV zijn overgedragen aan de gemeente Zwolle. Hiermee kan de gemeente beter sturen op de uitvoering van Wezo en gebruik van de expertise. Zie voor nadere informatie de paragraaf Verbonden partijen.
  De krachtenbundeling van Wezo/gemeente biedt hiermee de ruimte om de uitvoering van de Participatiewet, samen met werkgevers in een netwerk voor de inclusieve arbeidsmarkt vorm te geven.
- de sociale wijkteams zijn in positie gebracht om invulling te geven aan ondersteuning bij maatschappelijke participatie van Participatiewetcliënten die een grotere afstand hebben tot de arbeidsmarkt.
- In 2015 is uitvoering gegeven aan de nieuwe gemeentelijke verantwoordelijkheden op het gebied van de Jeugdhulp. Hiertoe wordt in regionaal verband (IJsselland) samengewerkt. In 2015 stond het realiseren van een een zachte landing voorop: het bieden van zorgcontinuïteit aan kinderen en jongeren en hun ouders. In 2015 is is op zowel lokaal als regionaal invulling gegeven aan de ambities en uitgangspunten zoals verwoord in het be beleidsplan jeugdhulp. Het eerste jaar heeft met name in het teken gestaan van de transitie: het inrichten van processen en het inrichting van de lokale toegang tot Jeugdhulp. Een belangrijke nieuwe toegang voor jongeren en ouders is hierbij de SWT's geweest. Daarnaast is verbinding gelegd met de andere toegangen tot jeugdhulp, met name huisartsen en jeugdartsen. Met het onderwijs - een belangrijke vindplek en handelsomgeving van kinderen en jongeren is ingezet op het versterken van ondersteuningsstructuur op school, waaronder het uitbreiden van het schoolmaatschappelijk werk. Ook is ingezet op het opstellen van een gezamenlijke agenda voor de verbinding en samenhang tussen passend onderwijs en jeugdhulp. Diverse preventie-activeiten zijn verbreed en aanvullend ingezet m jeugdhulp te voorkomen. Daarnaast is medio 2015 het innovatieproces Jeugdhulp gestart, in partnerschap met de stad. Regionaal is er intensief samengewerkt met de 10 regiogemeenten om de gemeentelijke verantwoordelijkheden vorm te geven en gezamenlijk te werken aan het bereiken van beoogde transformatie. Ten behoeve van de regionaal ingekochte jeugdhulp is de BedrijfsvoeringOrganisatie IJsselland eind 2014 opgericht (zie ook paragraaf 3: Verbonden Partijen).

Relevante kaderstellende nota's

Algemeen
- Visie Sociaal Domein 'Werken vanuit vertrouwen' (raadsbesluit 2012)
- Uitvoeringsprogramma sociale wijkteams (raadsbesluit 30 juni 2014)

Jeugd
- De toekomst van Zwolle, nota jeugdbeleid (december 2012)
- Beleidsplan jeugdhulp 2015-2016 (wordt medio november 2014 aan de raad aangeboden ter besluitvorming)

Maatschappelijke ondersteuning
- Beleidsplan Wmo 2015-2018 (wordt medio november 2014 aan de raad aangeboden ter besluitvorming)
- Kadernota Dagbesteding 'Ondersteuning van kwetsbare inwoners met dagbesteding en bijzonder werk' (raadsbesluit 14 oktober 2013)
- Uitvoeringsprogramma dagbesteding 'Verbonden met de samenleving' (raadsbesluit 30 juni 2014)
- Kadernota Diensten in en aan huis "Langer zelfstandig leven en opgroeien" (raadsbesluit 14 oktober 2013)
- UItvoeringsprogramma Diensten in en aan huis, Huishoudelijke hulp en Individuele begeleiding (raadsbesluit 30 juni 2014)

Participatie
- Kadernota Participatiewet 'Meedoen mogelijk maken'.
- Kadernota Dagbesteding 'Ondersteuning van kwetsbare inwoners met dagbesteding en bijzonder werk'.
- Beslisnota college, informatienota raad 'Besteding budget maatschappelijke participatie over de periode 2013-2015 (mei 2013).
- Uitvoeringsprogramma participatiewet 'Meedoen mogelijk maken'
- Uitvoeringsprogramma dagbesteding 'Verbonden met de samenleving'
- Sociaal Akkoord IJssel-Vecht, Werkprogramma Sociaal Akkoord IJssel-Vecht
- Notitie Regionaal Werkbedrijf
- Implementatieplan Stekker4
- Regionale Werkgeversdienstverlening

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Voor kinderen en jongeren en hun ouder/verzorgers is tijdige, adequate en passende ondersteuning beschikbaar bij problemen met opvoeden en opgroeien, geestelijke problematiek, stoornissen en beperkingen; zo licht en kort als mogelijk, zo zwaar en lang als noodzakelijk.		
Streefdoel/indicator		
Het percentage inwoners dat weet waar ze terecht kan voor hulp bij problemen met opvoeden en opgroeien, geestelijke problematiek, stoornissen en beperkingen. In 2016 weten alle ouders/verzorgers van kinderen en jongeren minimaal één instantie waar ze terecht kunnen voor ondersteuning bij opvoeden en opgroeien en voor gespecialiseerde jeugdhulp. Minimaal 80% weet dat je hiervoor terecht kunt bij het sociaal wijkteam.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		In 2015 is het beleidsplan Jeugdhulp uitgevoerd. In 2015 zijn jongeren en hun ouders die ondersteuning nodig hadden toegeleid naar de benodigde zorg. Toegangen voor jeugd zijn de SWT's, huisartsen, jeugdartsen en gecertificeerde instellingen. Verbindingen tussen deze diverse toegangen voor jeugd, en het onderwijs - een belangrijk vindplek en handelsomgeving voor jongeren - zijn gelegd. In het eerste helft van 2015 hadden circa 3150 kinderen en jongeren een jeugdhulptraject (bron: waarstaatjegemeente.nl). De cijfers over geheel 2015 zijn nog niet bekend.
Streefdoel/indicator		
Het aantal jeugdigen dat een beroep doet op jeugdhulp bij problemen met opvoeden en opgroeien, geestelijke problematiek, stoornissen en beperkingen. In 2016 is het aantal jeugdigen dat jeugdhulp vraagt, gelijk aan of lager dan in 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		In 2015 zijn circa 250 contracten en subsidies afgesloten met jeugdhulpaanbieders.

Streefdoel/indicator		
De mate waarin ouders/verzorgers en jongeren vermindering van problemen ervaren na geboden hulp. In 2016 ervaart minimaal 75% van ouders/verzorgers en jongeren vermindering van problemen na geboden jeugdhulp.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		In de contracten zijn resultaatafspraken gemaakt. In de GGZ contracten zijn er 3 landelijke outcome criteria opgenomen (uitval, klanttevredenheid en doelrealisatie)

Streefdoel/indicator		
De gemiddelde score op onderzoek naar tevredenheid van bewoners over geboden jeugdhulp. Op een schaal van 10 scoort Zwolle gemiddeld een 7.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		In de afgesloten contracten zijn kwaliteitseisen vastgelegd.

Streefdoel/indicator		
De mate waarin bewoners een (herhaald) beroep doen op gespecialiseerde jeugdzorg. In 2016 is het beroep op jeugdhulp gelijk aan of lager dan in 2015. Het herhaald beroep op jeugdhulp is lager.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		De registratie en monitoring heeft plaatsgevonden binnen de sociale wijkteams en de regionale uitvoeringsorganisatie jeugdzorg.

Streefdoel/indicator		
De mate waarin hulpvragers doorstromen naar lichtere of juist zwaardere vormen van hulp. In 2016 is het gebruik van zware vormen van jeugdhulp gelijk aan of lager dan in 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend		Diverse nieuwe preventie-activiteiten zijn gesubsidieerd en het innovatieproces jeugdhulp is opgestart.

Toelichting
Het jaar 2015 is het eerste jaar, waarin de gemeente verantwoordelijk was voor het alle vormen van jeugdhulp. Het was een jaar waarin gezorgd is voor zorgcontinuïteit voor kinderen en jongeren en hun ouders. De veranderingen waren complex, ingrijpend en spannend. In het eerste jaar heeft met name de focus gelegen op transitie: het inregelen van processen en het inrichten van een nieuwe toegang tot jeugdhulp, met een belangrijke rol van de SWT's hierin en het inrichten ven een nieuwe bedrijfsvoeringsorganisatie jeugdhulp IJsselland. Daarnaast is er geïnvesteerd in transformatie: het realiseren van een beweging in de hulpverlening voor kinderen, jongeren en ouders/verzorgers. Er is extra geïnvesteerd in preventie en versterking van het opgroei- en opvoedklimaat in onder andere gezinnen, in scholen en bij voorschoolse voorzieningen om problemen te voorkomen en als die er toch zijn, vroegtijdig te signaleren en aan te pakken door o.a. nieuwe preventie-activiteiten en het versterken van de ondersteuningsstructuur op scholen. Ook het innovatieproces Jeugdhulp heeft hieraan bijgedragen.

Eind 2015 is duidelijk geworden dat de substantiele rijkskorting (mei-circulaire 2015) lopende het jaar impact heeft gehad. Door de financiële krapte beginnen wachtlijsten op te lopen en deze korting heeft doorgewerkt in de contracten voor 2016, die pas eind maart zijn afgerond. In het eerste jaar is er sprake van een overschrijding van het regionale budget, wat voor 2015 incidenteel kan worden opgevangen binnen het lokaal beschikbare deel.

Relatie met andere programma's
Bij het jeugdzorg ligt er met name een relatie met de programma’s 6, 11 en 13.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Bevorderen participatie mensen met een beperking of chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
Het verhogen van de deelname aan de Zwolse samenleving en het vergroten van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem.

Streefdoel/indicator

- De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners met een beperking of een chronische ziekte van 15 jaar en ouder is in jaar 2016 gestegen ten opzichte van het jaar 2012 (bron: Buurt voor buurtonderzoek).
- De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in het jaar 2016 gedaald ten opzichte van jaar 2012 (bron: Buurt voor Buurtonderzoek).

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in 2012, 4,6.	De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners met een beperking of een chronische ziekte is in jaar 2014 gestegen ten opzichte van het jaar 2012.	De schaalscore voor maatschappelijke (sociale) participatie van Zwolse inwoners van 18 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in 2014, 4,4.
De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in 2012, 2,2	De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 15 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in het jaar 2014 gedaald ten opzichte van jaar 2012.	De schaalscore voor sociaal isolement van Zwolse inwoners van 18 jaar en ouder met een beperking of een chronische ziekte is in 2014, 2,2 De cijfers in 2014 hebben betrekking hebben op de inwoners van 18 jaar en ouder en niet op de inwoners van 15 jaar en ouder, zoals in 2012 nog wel het geval was. Dit heeft ook als consequentie dat de schaalscore van sociale participatie in 2012 licht afwijkt van 2014. De scores van de inwoners vanaf 15+ waren alleen in 2012 beschikbaar. Vanaf 2014 zijn de scores alleen beschikbaar vanaf 18+.

Streefdoel/indicator

Algemeen Maatschappelijk werk / Cliëntondersteuning (via sociale wijkteams)
Het versterken van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners door middel van het bieden van *algemene o*ndersteuning en informatie, advies met als uitgangspunten maximale benutting van het sociale netwerk, laagdrempelig en dichtbij en '1 huishouden 1 plan'.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2015 vast te stellen	In 2015 vast te stellen.	Het Algemeen Maatschappelijk Werk is sinds 2015 integraal onderdeel van het SWT. De term algemeen maatschappelijk werk wordt daarom niet meer gebruikt en spreken we over clientondersteuning. In 2015 is de onafhankelijke ‘cliëntondersteuning’ voorbereid. Dit zal vanaf 2016 worden uitgevoerd door Zorgbelang

Streefdoel/indicator

Dagbesteding

- Het percentage inwoners dat gebruik maakt van dagbesteding en aangeeft een zinvolle dagbesteding te hebben, stijgt of blijft gelijk in 2018 ten opzichte van 2015.
- Het percentage inwoners dat gebruik maakt van dagbesteding en aangeeft dat dagbesteding een bijdrage levert aan de zelfredzaamheid, stijgt of blijft gelijk in 2018 ten opzichte van 2015.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
In 2015 vast te stellen	Van de inwoners die gebruik maken van dagbesteding in 2015 geeft 80% aan dat zij zinvolle dagbesteding hebben.	Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016 en zijn gegevens op dit moment nog niet voorhanden.
In 2015 vast te stellen	Van de inwoners die gebruik maken van dagbesteding in 2015 geeft 80% aan dat dagbesteding bijdraagt aan de zelfredzaamheid.	

Streefdoel/indicator		
Logeren (kort verblijf) Het percentage inwoners dat gebruik maakt van Logeren (Kort verblijf) waarbij de mantelzorger aangeeft ontlast te worden, stijgt of blijft gelijk in 2018 ten opzichte van 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2015 vast te stellen.	Van de inwoners die gebruik maken van Logeren in 2015, geeft 75% van de mantelzorgers aan dat Logeren ontlasting voor hen betekent.	Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016. In 2015 is met name ingezet op zorgcontinuering. Daarnaast is gekeken naar meerdere vormen van respijtzorg (naast kortdurend verblijf) waarbij de mantelzorger kan worden ontlast. Deze mogelijkheden zijn in beeld gebracht, gaan beter gecommuniceerd worden waardoor o.a. het SWT dit actiever kan inzetten/ doorgeleiden. .

Streefdoel/indicator		
Diensten in en aan huis (individuele begeleiding en huishoudelijke hulp) • In 2015 is het percentage van de aanvragen voor huishoudelijke hulp dat binnen 8 weken is afgerond, gelijk gebleven. • De cliënten die gebruik maken van diensten in en aan huis zijn tevreden over de geleverde ondersteuning.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
3% van de aanvragen voor hulp bij het huishouden is binnen 8 weken afgerond. Aanvragen voor begeleiding worden in 2015 voor het eerst in behandeling genomen. Hiervoor moet nog een nulsituatie worden vastgesteld.	Minimaal 93% van de aanvragen voor huishoudelijke hulp is binnen 8 weken afgerond. Voor individuele begeleiding moet nog een norm worden vastgesteld.	We meten niet meer op aantal aanvragen en afhandelsnelheid. Iedere aanvraag gaat gepaard met een keukentafelgesprek. Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016. Het rapportcijfer klanttevredenheid 2014 over de huishoudelijke hulp is 7.5
In 2013 bedraagt het klanttevredenheidscijfer voor de hulp bij het huishouden een 7,6. Begeleiding wordt in 2015 voor het eerst door de gemeente geleverd en er is nog geen nulsituatie vastgesteld.	De klanttevredenheid van cliënten die gebruik maken van diensten in en aan huis is voldoende.	

Streefdoel/indicator		
Rolstoelen In 2015 is het percentage van de aanvragen voor rolstoelen dat binnen 8 weken is afgerond, gestegen of gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
86% van de aanvragen voor rolstoelen zijn binnen 8 weken afgerond.	Minimaal 86% van de aanvragen voor rolstoelen isbinnen 8 weken afgerond.	We meten niet meer op aantal aanvragen en afhandelsnelheid. Iedere aanvraag gaat gepaard met een keukentafelgesprek. Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016. Het rapportcijfer klanttevredenheid 2014 over WMO hulpmiddelen is 7.2.

Streefdoel/indicator		
Vervoersvoorzieningen In 2015 is het percentage van de aanvragen voor vervoersvoorzieningen dat binnen 8 weken is afgerond, gestegen of gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
86% van de aanvragen voor vervoersvoorzieningen is binnen 8 weken afgerond.	Minimaal 86% van de aanvragen voor rolstoelen en vervoersvoorzieningen is binnen 8 weken afgerond.	We meten niet meer op aantal aanvragen en afhandelsnelheid. Iedere aanvraag gaat gepaard met een keukentafelgesprek. Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016. Het rapportcijfer klanttevredenheid 2014 over collectief vervoer is 7.2

Streefdoel/indicator		
Woonvoorzieningen In 2015 is het percentage van de aanvragen voor woonvoorzieningen dat binnen 8 weken is afgerond, gestegen of gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
85% van de aanvragen voor een woonvoorziening is binnen 12 weken afgerond. In 2015 wordt deze norm aangepast naar 8 weken.	Minimaal 80% van de aanvragen voor een woonvoorziening is binnen 8 weken afgerond.	We meten niet meer op aantal aanvragen en afhandelsnelheid. Iedere aanvraag gaat gepaard met een keukentafelgesprek. Ervaringen van cliënten die gebruik maken van voorzieningen binnen de WMO zullen jaarlijks worden gemeten in het cliëntervaringsonderzoek. Over het jaar 2015 vindt dat plaats medio 2016.

Streefdoel/indicator		
Gehandicaptenparkeerkaarten In 2015 is het percentage van de aanvragen voor de gehandicaptenparkeerkaart (GPK) dat binnen 8 weken is afgerond, gestegen of gelijk gebleven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
96% van de aanvragen voor een gehandicaptenparkeerkaart (GPK) is binnen 8 weken afgerond.	Minimaal 96% van de aanvragen voor een gehandicaptenparkeerkaart (GPK) is binnen 8 weken afgerond.	We meten niet meer op aantal aanvragen en afhandelsnelheid.

Toelichting
Als gevolg van de nieuwe WMO 2015 en de transitie van het sociaal domein heeft 2015 in het teken gestaan van het inregelen van de nieuwe ondersteuningsvormen waarbij o.a. de overgang wordt gemaakt naar een nieuw ontwikkeld informatiesysteem. Ook is in 2015 landelijk het verplichte WMO cliëntervaringsonderzoek ontwikkeld dat in 2016 voor het eerst uitgevoerd zal worden. In de begroting 2017 zullen bij hierbij passende streefdoelen en normen worden opgenomen.

Werk en re-integratie

Delstellingen/maatschappelijke effecten
Het vergroten van de economische zelfredzaamheid: mensen afhankelijk van een uitkering die kunnen werken, werken naar vermogen.

Streefdoel/indicator
et aantal huishoudens dat sociaal economisch zelfredzaam is door inkomsten uit loondienst of onderneming of het volgen van een opleiding neemt toe. (Volledige uitstroom uit de uitkering). Het aantal bijstandsafhankelijke huishoudens met inkomsten uit loondienst of onderneming neemt toe. (Gedeeltelijke uitstroom uit de uitkering).

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Nulsituatie 2013: afname aantal bijstandsafhankelijke huishoudens door inkomsten uit loondienst of onderneming of het volgen van een opleiding: 405. Aantal over 2014 nog niet bekend. Tot juli 2014: 151	Afname aantal bijstandsafhankelijke huishoudens door inkomsten uit loondienst of onderneming of het volgen van een opleiding: 455. We verwachten kleine toename uitstroom omdat, ondanks nieuwe aanpak en de aantrekkende economie, de arbeidsmarkt ruim blijft (veel werkzoekenden, weinig vacatures).	In 2015 is er een afname gerealiseerd van het aantal bijstandsafhankelijke huishoudens door inkomsten uit loondienst of onderneming of het volgen van een opleiding van 376.
Nulsituatie 2013: aandeel bijstandsafhankelijke huishoudens met inkomsten uit loondienst of onderneming: 416. Aantal over 2014 nog niet bekend. Tot juli 2014: 457.	Het aandeel bijstandsafhankelijke huishoudens met inkomsten uit loondienst of onderneming: 450. Verwachting is dat niveau van 2014 niet haalbaar is omdat aantrekkende economie zorgt voor een toename van het aanbod werkzoekenden: concurrentie op arbeidsmarkt neemt toe.	Over de periode januari tot december 2015 waren 463 huishoudens met inkomsten uit loondienst of onderneming bijstandsafhankelijk. Het aandeel mensen met parttime inkomsten is relatief hoog in Zwolle.
In 2013 nam de afstand tot de arbeidsmarkt bij 18% van de klanten af. Bij 8% was er sprake van een toename. 74% bleef op dezelfde trede staan; d.w.z. nog geen meetbare beweging in een hele trede.	Een stijging van de participatie van onze klanten. Al onze klanten hebben een persoonlijk actieplan. Innovatieve domeinoverstijgende ondersteuningsarrangementen om werk mogelijk te maken.	In verband met de 'overheveling' van de uitvoering van maatschappelijke participatie-ondersteuning naar SWT is het niet mogelijk de participatiegroei van de totale klantgroep in beeld te brengen (andere wijze van registratie dan in normjaar 2013) Nog niet alle klanten hebben een persoonlijk actieplan. Door de grote zorgvraag bij de wijkteams is dit nog niet mogelijk gebleken. Alle jongeren met een uitkering hebben wel een persoonlijk actieplan, hieraan is prioriteit gegeven. Er is geïnvesteerd in verschillende innovaties, zoals VAK-training voor Somalische doelgroep, Businesscase PEC United, etc.
Nulsituatie 2014: aantal allianties afgesloten met bedrijven: 50.	Aantal allianties met bedrijven uitbreiden tot minimaal 70. Op basis van de uitkomsten van de gesprekken met werkgevers verwachten wij minimaal 20 allianties af te kunnen sluiten. Jongeren geplaatst op een: • betaalde baan: 200 • werkervaringsplaats, stage of traineebaan: 290 • opleiding, scholing: 140 Toename mogelijkheden tot arbeidsinpassing: 325 250 extra (leerwerk)banen in de arbeidsmarktregio IJsselvechtstreek. Een regionaal Werkbedrijf. Een eenduidige werkgeversdienstverlening op regionaal niveau. Eén set van instrumenten voor werkgevers vanuit de regiogemeenten: loonkostensubisie, jobcoaching en de no-risk polis.	Er zijn 10 nieuwe allianties gesloten met bedrijven. Daarnaast zijn met een veelvoud van werkgevers afspraken gemaakt en plaatsingen gerealiseerd, in het bijzonder voor de doelgroep arbeidsbeperkten die vallen onder de Participatiewet. De norm voor 2015 is regionaal en onderdeel van een tweejarig actieplan. De cijfers zijn regionaal nog niet beschikbaar. Twee onderdelen kunnen er voor Zwolle worden uitgelicht: realisatie betaalde baan (volledig uitkeringsonafhankelijk) 70 jongeren en realisatie opleiding 55. De monitor voor het regionaal sociaal akkoord is in ontwikkeling. Na het eerste kwartaal 2016 verwachten wij de eerste cijfers 2015. Gerealiseerd Deels gerealiseerd. Dit is nog in ontwikkeling. Subregionale samenwerking is inmiddels vormgegeven. Gerealiseerd

	Optimale informatiedeling tussen gemeenten en UWV m.b.t. werkzoekenden, werkgevers en vacatures.	Er is een pilot transparantie banenafspraak uitgevoerd om de profielen van werkzoekenden uit het doelgroepenregister te ontsluiten voor optimale werkgeversdienstverlening.
Nulmeting 2013: afname van het aantal mensen met een taalachterstand met 300. (2012: 140).	Afname van het aantal mensen met een taalachterstand met 500.	Gerealiseerd
	Een Taalpunt met een taalpunt coördinator in elke gemeente in de regio IJssel-Vecht.	Gerealiseerd
	Maatschappelijke participatie is belegd in de sociale wijkteams met een verbinding naar re-integratie en werk. Maatschappelijke participatie kan een opstap zijn naar werk.	Gerealiseerd. Doorontwikkeling vanuit transformatie Sociaal domein.
	Netwerk voor duurzame participatie.	Gerealiseerd
Nulmeting 2013: 118 verplichte inburgeraars volgen een traject.	Verdere afbouw inburgeringstaken. Inzet vanuit re-integratie voor de verplichte inburgeraars met een bijstandsuitkering.	Inburgering is verder afgebouwd. Nieuwe opgaven voor 2016 vanwege verdubbeling instroom.

Streefdoel/indicator

Invulling arbeidsplaatsen in het kader van beschut werken.
We bieden Zwollenaren die deel uitmaken van de doelgroep van de Participatiewet en die een arbeidscapaciteit hebben van maximaal 30% de mogelijkheid om op een beschutte arbeidsplaats werk in loondienst uit te voeren. Hiervoor maken we afspraken met aanbieders (van arbeidsmatige dagbesteding). Deze afspraken zijn onderdeel van de aanbesteding van dagbesteding.

Beschut Werken (nieuw) is een nieuwe voorziening in het kader van de Participatiewet die per 1-1-2015 in werking treedt.
*Met ingang van 2015 zal de instroom in het kader van Beschut Werken (nieuw) gemiddeld 5 tot 6 arbeidsplaatsen per jaar bedragen.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Op 1-1-2015 zijn er nog geen arbeidsplaatsen in het kader van het Beschut Werken nieuw.	Aan het eind van 2015 willen we minimaal 5 arbeidsplaatsen hebben ingevuld.	In 2015 zijn er nog geen plekken in het kader van Beschut werk onder de Participatiewet gerealiseerd. Dit heeft met name te maken met de zeer strenge indicatiestelling van UWV. Tevens hebben de betrokken zorgaanbieders laat in het jaar plekken beschikbaar gesteld. Deze realisatie van de plekken van 2015 schuift door naar 2016.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Adequate uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening.

Streefdoel/indicator

Zoveel mogelijk aangepaste arbeid bij reguliere werkgevers realiseren (detacheren en begeleid werken).

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Nulsituatie 2014: 590 arbeidsjaren.	Geen taakstelling van het rijk en geen nieuwe instroom.	Er is geen sprake meer van een taakstelling Sw in 2015.

Relaties met andere programma's
Met betrekking tot de werkgeversdienstverlening is er een directe relatie met de activiteiten die zijn opgenomen in programma 2.
Met betrekking tot het bieden van individuele ondersteuning aan onze klanten worden genoemde activiteiten uitgevoerd in relatie met de activiteiten benoemd in programma 14 en 16.
Met betrekking tot het stimuleren van participatie van onze burgers/klanten worden genoemde activiteiten uitgevoerd in relatie met de activiteiten benoemd in het programma 14.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	101.442	8.194	102.885	9.162	97.348	8.365	5.537	-797	4.739
Reservemutaties		487	627	1.386	1.455	1.272	-828	-114	-942
Gerealiseerd resultaat	**101.442**	**8.681**	**103.511**	**10.548**	**98.803**	**9.637**	**4.708**	**-911**	**3.797**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Algemeen maatschappelijk werk	2		2			2
AWBZ-jeugdzorg	-4.334		-4.334			-4.334
Cliëntenondersteuning	14		14			14
Dagbesteding	715		715			715
Diensten in en aan Huis	2.253	-32	2.221	-728		1.493
Eigen bijdrage WMO/JZ		-972	-972			-972
Externe advisering	173	77	249			249
Gehandicapten parkeerkaarten	-2	4	2			2
Individuele voorz. PGB Jeugd	792		792			792
Jeugd- en opvoedhulp	6.054	19	6.073			6.073
Jeugdgezondheid maatwerk	46		46			46
Kortdurend Verblijf	355		355			355
Maatschappelijke participatie	739	-85	654	-100	-114	440
Rolstoelen	-54	73	19			19
Sociale werkvoorziening	133	82	214			214
Vervoersvoorzieningen	408	11	419			419
Volwasseneneducatie	15	-16	-2			-2
Woonvoorzieningen	443	29	472			472
Zvw-jeugdzorg GGZ	-2.262		-2.262			-2.262
Ouderbijdrage Jeugd		66	66			66
Gehandicaptenbeleid	-4		-4			-4
Trajecten (WWB)	52	-52	1			1
Totaal	**5.537**	**-797**	**4.739**	**-828**	**-114**	**3.797**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Jeugd (AWBZ-jeugdzorg, PGB Jeugd, Jeugd en Opvoedhulp, GGZ Jeugd)	+269	I	Onderstaand worden de afwijkingen op totaalniveau van Jeugd en van Diensten in en aan huis verklaard. Totaal jeugd bestaat uit awbz-jeugdzorg, PGB jeugd, Jeugd en opvoedhulp en GGZ jeugd. Het product Diensten in en aan huis bestaat uit diensten in en aan huis, Eigen bijdrage WMO, dagbesteding en kortdurend verblijf. Regionale Jeugdzorg heeft een tekort van bijna € 5 mln.. Deze wordt met name veroorzaakt door tekorten op GGZ en LVB. Hierover is de raad geïnformeerd. Het aandeel voor Zwolle hierin is circa € 1.4 mln., hier staat tegenover dat we op jeugd lokaal met name op onvoorzien en innovatie geld hebben overgehouden. Het restant op het lokale deel komt met name door de aanlooptijd die het straten van de innovatieprojecten vragen. Nadat bekend werd dat de regio mogelijk tekorten zal hebben is er gestuurd om lokaal gelden over te houden om dit tekort binnen het totaal jeugdproduct op te kunnen vangen. Per saldo komt jeugd daarmee op een kleine plus uit.
Diensten in en aan huis/ eigen bijdrage WMO/Dagbesteding/Kortdurend verblijf	+1591		Het voordeel ontstaat voornamelijk vanwege overschotten op zowel ZIN als PGB bij hulp in het huishouden (circa € 1.4 mln.). De inzet van trajectfinanciering heeft tot een lagere besteding geleid. Deze maatregel is al ingesteld vooruitlopend op de te realiseren bezuiniging 2016 en verder. Hier staat echter wel een lagere eigen bijdrage tegenover (circa € 0.9 mln.), daardoor ontstaat er ook een tekort op de eigen bijdrage WMO. Tevens is een bedrag over op de huishoudelijke hulptoelage over. Dit bedrag is gereserveerd. De PGB uitgaven voor dagbesteding, begeleiding kunnen niet exact per product gesplitst bepaald worden op basis van de rapportages van de SVB. De voorlopige boekingen zijn gebaseerd op de kennis en informatie op moment van schrijven. Dit zijn de uitputtingsrapportages per eind februari van de SVB, de werkelijke uitputting zal door de SVB pas in juni aangeleverd worden. Uit de rapportages van de SVB blijkt dat de uitputting van de PGB op circa 80% ligt, dit bepaald onder andere het grote voordeel (circa 1 mln. op PGB).
Externe advisering	+249	I	Het voordeel op externe advisering is het gevolg van het minder gebruik maken van indicering en advieskosten van externe partijen. Dit is onder andere het resultaat vanwege extra inzet op deskundigheidsbevordering van de eigen consulenten. Voor 2016 is dit geld onder andere nodig voor de inzet van de GGD vanwege de wettelijke taak voor het toezicht in de WMO.
Vervoersvoorzieningen	+419	I/D	Het voordeel ontstaat vanwege aanbestedingsvoordelen. Dit aanbestedingsvoordeel zal t/m 2017 aanwezig zijn, waarna een nieuwe aanbesteding plaats zal vinden.
Woonvoorzieningen	+472	I/D	Afgelopen jaren is het budget voor woonvoorzieningen ruim begroot, de aanvragen voor de woningaanpassingen blijkt structureel lager te liggen. Deze trend heeft zich doorgezet mede als gevolg van het invoeren van eigen bijdrage. De eigen bijdrage regeling in 2016 is aangepast hetgeen mogelijk een effect heeft van een toename van het aantal aanvragen voor woonvoorzieningen.
Maatschappelijke participatie	440	I	De 739 lagere lasten bestaat met name uit 375 aan meerjarige projecten, 416 op het onderwerp re-integratie en 32 aan niet geraamde doorbetaling aan de provincie Gelderland en tenslotte 20 aan overige posten. De meerjarige projecten betreffen het 1000 jongerenplan(141), de businesscase werken aan minder bijstand (134) en regionale jeugdwerkloosheid(100). Omwille van de looptijd worden de onderschrijdingen op deze projecten verrekend met reserves dan wel via een lagere toerekening van de provinciale bijdrage verrekend om zodoende middelen naar 2016 over te hevelen. De lagere lasten re-integratie wordt met name veroorzaakt door inzet van goedkopere loonkostensubsidies via uitzendbureaus in plaats van rechtstreeks bij werkgevers. Daarnaast was de verwachting dat er meer plaatsingen op trajecten zouden worden gerealiseerd dan wel minder uitval zou zijn op lopende trajecten. De afwijking op de baten wordt met name veroorzaakt door de doorschuiving van de provinciale bijdrage naar 2016 (-141) en de ontvangst van de subsidie van de provincie Gelderland. (32). Daarnaast is er minder doorgeschoven participatiebudget 2014 vanwege een nagekomen afrekening. Vanwege meer statushouders zijn ook de ontvangsten van de COA toegenomen De afwijking op de storting van de reserve betreffen regionale jeugdwerkloosheid (-100). De afwijking op de onttrekking van de reserves betreft de businesscase(-134) en overige posten(20).
Sociale Werkvoorziening	214	I	De hogere baten zijn voornamelijk een gevolg van een bijdrage vanuit product Groen voor door Wezo uitgevoerd winterwerk.De lagere lasten worden met name veroorzaakt door een gunstigere inkoop WSW dienstverlening.
Trajecten WWB	1	I	De budgetneutrale afwijking (52) betreft de inzet voor regionale inburgering en regionale inburgeringstrajecten. Er is geen verplichte inburgering meer en daardoor is er ook minder inzet nodig voor de regio dan wel er worden minder trajecten ingezet die in rekening gebracht worden aan de regio.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
ESF-J project		1.992		1.992	1.992		
ESF-Zeswegconstruct		2.688	441	2.247	2.247		
Werkbedrijf regio Zwolle		1.000	299	701		701	
	0	5.680	740	4.940	4.239	701	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
ESF-J project	1.992	BW 7-4-2014	Aanvraag ESF-J
ESF-Zeswegconstruct	2.688	Berap 2015-1	ESF project actieve inclusie
Werkbedrijf regio Zwolle	1.000	Rb. 29-6-2015	vrijgave budget
	5.680		

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

ESF-J project
Betreft een door ESF gesubsidieerd regionaal project inzake jeugdwerkloosheid in samenwerking met de pvo-vso scholen. Het project zal in 2016 zijn afronding krijgen.

ESF Zeswegconstruct
Betreft een door ESF gesubsidieerd regionaal project inzake jeugdwerkloosheid in samenwerking met de pvo-vso scholen. Het project zal in 2017 zijn afronding krijgen.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

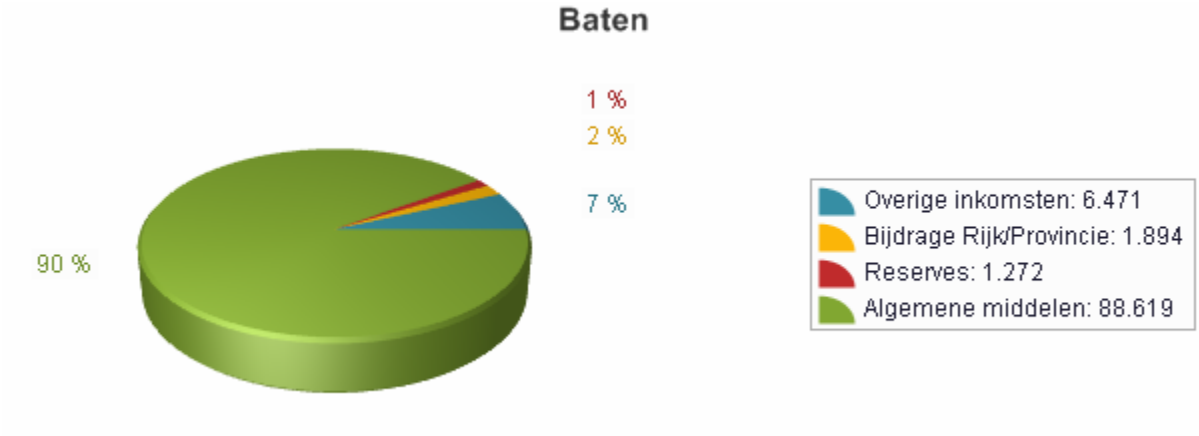

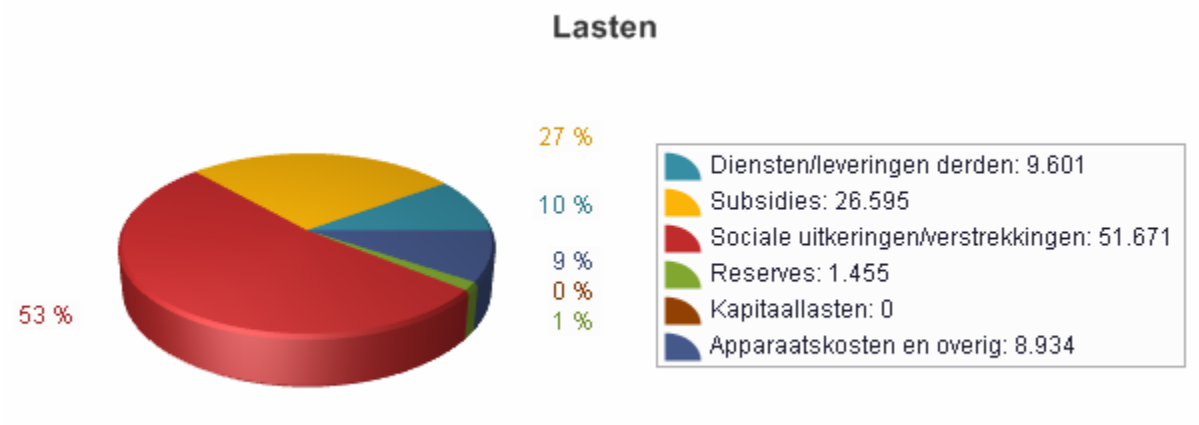

Programma 13 Opvang en bescherming

Beleidsverantwoording

Algemeen

Met ingang van 1-1-2015 waren de decentralisaties in het sociaal domein een feit, waaronder de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Voor wat betreft het begrotingsprogramma Opvang en Bescherming gaat het hierbij om Wmo-onderdelen als beschermd wonen (ggz), en de realisatie van het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK) en jeugdhulponderdelen als jeugdbescherming en jeugdhulp met verblijf voor jeugdigen.

In 2015 hebben wij de kans gegrepen om een eerste stap te zetten in de optimalisatie en samenhang van voorzieningen. Dit heeft geleid tot een goede basis waarin wij de komende jaren samen met aanbieders, regiogemeenten en cliënte vertegenwoordigers verder kunnen bouwen. Meer accent op preventie en lichte vormen van ondersteuning en meer accent op participatie maken onderdeel uit van de transformatie die ertoe moet leiden dat inwoners eerder ondersteund worden, meer regie krijgen, meer participeren en langer in de thuissituatie kunnen blijven wonen.

Daarnaast hebben de financiële risico's die ontstonden met name als het gaat om Jeugdhulp, maar ook beschermd wonen nadrukkelijke aandacht gehad in 2015. Daar waar rijksbudgetten zelfs nog tot december 2015 veranderden en landelijke cliëntgegevens niet altijd adequaat of tijdig beschikbaar waren was dit in 2015 een complexe opgave. T
Uiteindelijk heeft onze (ook landelijke) inzet ten aanzien van beschermd wonen ervoor mede gezorgd dat de financiële tekorten die ontstonden door tekortschietende rijksmiddelen voor een groot deel zijn teruggebracht in 2015. In 2015 hebben wij tevens maatregelen genomen om risico's samen met regiogemeenten te spreiden en ervoor zorg te dragen dat inkomsten en uitgaven in 2016 in balans zijn, terwijl wel continuïteit en kwaliteit van ondersteuning kan worden geboden. Voor jeugdhulp geldt dat er sprake is van een overbenutting van het budget dat beschikbaar is voor de regionaal ingekochte jeugdhulp, wat binnen het lokaal beschikbaar deel kan dit worden gedekt in 2015.

Relevante kaderstellende nota’s

Jeugdzorg
- Beleidsplan jeugdhulp (november 2014)
- De toekomst van Zwolle. Nota jeugdbeleid (december 2012)

Maatschappelijke ondersteuning
- Wmo-beleidsplan 2015-2018 (raadsbesluit: november 2014)
- Kadernotitie transitie beschermd wonen GGZ (raadsbesluit 30 juni 2014)
- Stedelijk Kompas Zwolle (raadsbesluit 26 maart 2007)
- Stand van zaken Stedelijk Kompas Zwolle 2013 (raadsbesluit september 2013)
- Opvang asielzoekers (raadsbesluit, 22 november 2010)
- Maatschappelijke Opvang – nachtopvang (raadsbesluit, 16 september 2013)
- Regiovisie Huiselijk Geweld IJsselland (raadsbesluit mei 2014)
- Kaders en uitgangspunten AMHK IJsselland (raadsbesluit maart 2014)

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Jeugdhulp

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
De veiligheid van kinderen in Zwolle is gewaarborgd.		
Streefdoel/indicator		
Het aantal meldingen bij het AMHK over kinderen in Zwolle in 2016 stijgt ten opzichte van 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend	Onbekend.	In 2015 zijn 530 meldingen bij Veilig Thuis IJsseland (AMHK) binnengekomen die betrekking hadden op jeugdigen uit Zwolle.
Streefdoel/indicator		
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (inclusief jeugdreclassering) is in 2016 gelijk aan of lager dan het aantal maatregelen in 2015.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
515 maatregelen (bron: beleidsplan jeugdhulp 2014)	Aantal maatregelen gelijk aan of lager dan 515.	Er zijn afspraken gemaakt met de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en - reclassering. In de eerste helft van 2015 zijn er in Zwolle totaal 290 maatregelen getroffen. Het betreft 220 ondertoezichtstellingen, 65 voogdij- en 70 jeugdreclasseringsmaatregelen. De cijfers over geheel 2015 zijn nog niet beschikbaar.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het beroep op zwaardere vormen van jeugdhulp is afgenomen.		
Streefdoel/indicator		
Afname in aantal en zwaarte van trajecten gespecialiseerde jeugdhulp vanaf 2016.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
• Jeugdhulp (voorheen provincie): 525 • Jeugd GGZ (voorheen Zorgverzekering): 1.886 • Jeugd LVG en GGZ (voorheen AWBZ): 830 • (bron: beleidsplan jeugdhulp 2014)	Aantal en zwaarte trajecten gespecialiseerde jeugdhulp nemen niet toe	De definitieve gegevens over aantal trajecten zijn op dit moment nog niet beschikbaar. Medio 2016 worden deze verwacht. Daarnaast is het de vraag of de aantallen van 2015 1 op 1 te relateren zijn aan de aantallen in 2014. Ook zijn de aantallen van 2014 (bron beleidsplan 2014) niet 'hard'. De aantallen van 2014 zijn gebaseerd op de toen beschikbare informatie en is de peildatum in sommige gevallen 2011 of 2012 en niet 2014.
Streefdoel/indicator		
Uitvoering Jeugdwet vindt plaats binnen financieel kader (afname van budgetten)		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Geen budget	Maximale uitgaven uitvoering Jeugdwet blijven binnen financieel kader decentralisatie jeugdzorg (€ 36,5 mln.)	Met name vanwege de doorgevoerde rijkskorting - meicirculaire 2015 - en de constatering dat in het beschikbare rijksbudget geen rekening is gehouden met de plaatsgevonden volumegroei tussen 2011/2012 en 2015 in de regio IJsseland, is er sprake van een overschrijding van het budget voor de regionaal ingekochte jeugdhulp. Voor 2015 is dit te dekken binnen het beschikbare lokale deel.

Toelichting
Zie programma inwonersondersteuning.

Wanneer sprake is van kindermishandeling streven we ernaar die zo snel mogelijk op het spoor te komen teneinde de mishandeling ook zo snel mogelijk te kunnen stoppen. We streven daarom – in lijn het landelijk beleid – naar verbetering van de meldingsbereidheid van kindermishandeling. Die verbetering blijkt uit toename van het aantal meldingen.

Relatie met andere programma's
Bij het jeugdzorg ligt er met name een relatie met de programma's 12 en 11.

Maatschappelijke Ondersteuning

Beschermd wonen (ggz)

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het bieden van beschermd wonen met begeleiding en toezicht aan personen met psychiatrische aandoening en/of psychische of psychosociale problemen die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in samenleving met als doelen: • Bevorderen zelfredzaamheid en participatie • Bevorderen psychisch en psychosociaal functioneren • Stabilisatie psychiatrisch ziektebeeld • Bieden van veilige woonomgeving • Voorkomen van verwaarlozing en maatschappelijke overlast		
Streefdoel/indicator		
Streefdoel is dat personen met psychiatrische aandoening en/of psychische of psychosociale problemen die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in samenleving en vanuit daaruit in een beschermd wonen ggz-voorziening verblijven in de centrumgemeente en regio Zwolle: • meer zelfredzaam worden en meer participeren; • het psychisch en psychosociaal functioneren is bevorderd; • het psychiatrisch ziektebeeld is gestabiliseerd; • de veiligheid van de cliënten en de omgeving is gestegen; • verwaarlozing en maatschappelijke overlast is gedaald; Dit ten opzichte van de situatie waarbij cliënten geen gebruik maakten van beschermd wonen (ggz).		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Nog onbekend (zie hierboven).	Nog onbekend (zie hierboven)	• Er zijn vanaf 1-1-2015 voorzieningen beschermd wonen (zowel in natura als pgb) bekostigd die recht doen aan het bieden van continuïteit en kwaliteit van ondersteuning waarbij gestuurd is op realisatie binnen de rijksmiddelen. • De toegang tot voorzieningen voor beschermd wonen is vormgegeven via de regionale toegangen gepositioneerd bij de GGD IJsselland (t.b.v. de regio IJssel-Vecht) én GGD Noord- en Oost Gelderland (t.b.v. de regio N-Veluwe). • De regionale samenwerking tussen gemeenten ten aanzien van beschermd wonen is verder vorm en inhoud gegeven.

Toelichting
Ten aanzien van beschermd wonen zijn nog geen outcome-criteria bepaald. Bij het transitieproces is gebleken dat dit vraagt om een 0-meting en doorontwikkeling. Dit proces - in overleg met aanbieders en cliëntenorganisaties - is gestart maar heeft nog niet tot een passende vertaling geleid. Wij verwachten dat in de begroting 2017 of zoveel eerder als mogelijk wel kan worden voorzien in meer concrete indicatoren, een nulsituatie en een norm voor de betreffende jaarschijf.

Maatschappelijke opvang

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Beperken van noodzaak tot gebruik van maatschappelijke opvang. Indien noodzakelijk opvang en ondersteuning bieden gericht op door- en uitstroom, alsmede het vergroten van participatie en zelfredzaamheid. Daarnaast wordt ingezet op het beperken van overlast door dak- en thuislozen.		
Streefdoel/indicator		
In 2015 zitten alle dak- en thuislozen die bekend zijn bij de centrale toegang, in traject gericht op een stabiele mix van huisvesting, dagbesteding zorg- en hulpverlening waarbij het hoogst haalbare niveau van de cliënt als uitgangspunt wordt gehanteerd.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Alle dak- en thuislozen, bekend bij de centrale toegang, worden na screening in een traject geplaatst, of doorverwezen naar elders (andere regio, andere hulpverlening).	Ook in 2015 zitten alle dak- en thuislozen die bekend zijn bij de centrale toegang, in een traject.	Alle daklozen in de opvangvoorzieningen worden door de Centrale Toegang gescreend. Na screening krijgen zij een trajectaanpak, of worden doorverwezen (andere regio andere hulpverlening).
Streefdoel/indicator		
In 2015 is voor tenminste 60% van de daklozen bekend bij de centrale toegang dagbesteding gerealiseerd.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Vanaf 2014 biedt Zwolle Actief (samenwerkingsverband van Limor, Leger des Heils, Tactus, RIBW, Dimence en Travers) aan alle daklozen van De Herberg en Leger des Heils passende dagbesteding aan.	In 2015 wordt aan alle dak- en thuislozen, bekend bij de Centrale Toegang een passende aanbod voor dagbesteding - activering gedaan. In 2015 maakt tenminste 60% van de daklozen gebruik van het aanbod.	Hoewel de jaarcijfers over 2015 nog geleverd moeten worden, blijkt uit tussen rapportages van Zwolle Actief, dat alle daklozen in de voorzieningen een passend aanbod voor zinvolle dagbesteding krijgen. Slechts een kleine minderheid kiest er voor om hier geen gebruik van te maken.

Streefdoel/indicator		
Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van huisuitzetting is in 2015 minder dan 5% van het aantal daklozen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2012 was 4,5% van het aantal daklozen het gevolg van huisuitzettingen.	Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van huisuitzetting is in 2015 minder dan 5% van het aantal daklozen.	Cijfers over huisuitzetting in Zwolle over 2015 zijn nog niet bekend. Over de laatste jaren is een dalende trend waargenomen ten aanzien van het aantal huisuitzettingen. Er zijn afspraken gemaakt met corporaties om bij dreigende situaties (huurschuld en/of ernstige overlast) zo snel mogelijk hulpverlening in te schakelen (regie ligt bij de sociale wijkteams).
Streefdoel/indicator		
In 2015 is overlastgevend gedrag van daklozen teruggebracht naar 75% van het niveau van 2010.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Al jaren blijkt uit cijfers van de politie dat de overlast van dak- en thuislozen in zijn algemeenheid afneemt in Zwolle. Een exacte link met de nulmeting, zoals deze in 2007 is gedaan, is als gevolg van wijziging van monitorsystemen (van politie) niet mogelijk.	Doel ook in 2015 is het voorkomen van overlast door dak- en thuislozen en adequaat inzetten op tegengaan van overlast.	Het bieden van perspectief (opvang bij De Herberg en dagbesteding bij Zwolle Actief) enerzijds en het direct benaderen van overlast gevende daklozen is in 2015 wederom effectief gebleken. De trend van afgelopen jaren (afnemende overlast) is in 2015 voortgezet.
Streefdoel/indicator		
In 2015 is voor ten minste 95% van de daklozen bekend bij de centrale toegang, huisvesting gerealiseerd.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2013 heeft niemand in Zwolle tegen zijn wil op straat hoeven te slapen. Kortom: voor. 100% van de daklozen, bekend bij de centrale toegang, in 2013 huisvesting gerealiseerd. Een beperkt aantal daklozen kiest er zelf voor om buiten te slapen.	In 2015 is voor ten minste 95% van de daklozen bekend bij de centrale toegang, huisvesting gerealiseerd. Niemand hoeft tegen zijn wil op straat te slapen.	In 2015 is er structureel sprake van onderbezetting van de voorzieningen van nachtopvang. Er was derhalve te allen tijde plek voor opvang van daklozen.
Streefdoel/indicator		
Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van detentie of afwenteling door andere instellingen is in 2015 minder van 5% van het totaal aantal daklozen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In Zwolle zijn nagenoeg geen gevallen bekend van dakloosheid als gevolg van detentie.	Het aantal mensen dat dakloos raakt ten gevolge van detentie of afwenteling door andere instellingen is in 2015 minder dan 5% van het totaal aantal daklozen.	Het aantal ex-gedetineerden dat vanuit een stabiele woonsituatie als gevolg van detentie in de maatschappelijke opvang komt is nihil. .
Streefdoel/indicator		
In 2015 is het aantal dakloze jongeren in de regio Zwolle met 50% gedaald ten opzichte van het jaar 2008.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2012 is het aantal dakloze jongeren in de regio Zwolle 92. In 2013 was het aantal dakloze jongeren 83.	In 2015 is het aantal dakloze jongeren in de regio Zwolle met 50% gedaald ten opzichte van het jaar 2012.	Het aantal dakloze jongeren in de regio Zwolle in 2015 is afgenomen tot 65. Dat is een daling van 30% ten opzichte van 2012.

Toelichting
Het Stedelijk Kompas is in 2007 door de raad vastgesteld. In 2010 zijn de doelstellingen, op basis van de eerste evaluatie, op onderdelen aangepast en aangevuld door de raad. In principe heeft het Stedelijk Kompas een looptijd tot eind 2014. Voor 2015 zou een nieuw meerjaren plan van aanpak voor maatschappelijke opvang ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Vanwege de duidelijke samenhang met beschermd wonen, is er voor gekozen om een gezamenlijke regionale veranderagenda op te stellen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De veranderagenda beschermd wonen-maatschappelijke opvang zal in het voorjaar 2016 worden aangeboden aan de raad en vervolgens worden uitgevoerd. Dit zodat ook onder meer adequaat het landelijke advies commissie toekomst beschermd wonen verwerkt kan worden.

Ex-gedetineerden: Een aantal mensen in de maatschappelijke opvang verblijft soms korte tijd in detentie en komt daarna ook terug in de maatschappelijke opvang . Ook komen soms ex-gedetineerden die elders gevangen hebben gezeten en jaren daarvoor in Zwolle hebben gewoond naar de Herberg (woonplaatsbeginsel).

In 2015 is een afname van het aantal dakloze jongeren tov 2012 met 30% gerealiseerd. Daarmee zijn we op de goede weg, maar de doelstelling van 50% is nog niet gehaald.

Relatie met andere programma's
Bij het onderdeel maatschappelijke opvang ligt er een relatie met de programma's 8, 10 en 11.
***** Zelfredzaamheidsmatrix is een instrument waarmee op eenvoudige wijze de mate van zelfredzaamheid van een cliënt in kaart kan worden gebracht.

Vrouwenopvang en aanpak huiselijk geweld

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Voorkomen en tegengaan van huiselijk geweld. In voorkomende gevallen het geweld zo snel mogelijk signaleren en stoppen en betrokkenen ondersteunen naar zelfredzaamheid en terugkeer zonder huiselijk geweld. Zorg dragen voor tijdelijke opvang voor de slachtoffers van huiselijk geweld als de veiligheid daartoe aanleiding geeft.

Streefdoel/indicator

Huiselijk geweld is afgenomen ten opzichte van de verschillende nulsituaties.
1. Het percentage 12-24 jarigen dat slachtoffer is van huiselijk geweld (lichamelijke en/of geestelijke mishandeling door familie) daalt of blijft gelijk in 2015 ten opzichte van 2011.
2. Het percentage volwassenen van 19-64 jaar dat slachtoffer van huiselijk geweld is, daalt of blijft gelijk in 2016 ten opzichte van 2012.
3. Het percentage ouderen dat van 65 jaar en ouder dat slachtoffer is van huiselijk geweld daalt of blijft gelijk in 2016 ten opzichte van 2010.

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
1. Huiselijk geweld: 2011: 6,2% van de 12-24 jarigen heeft ooit te maken gehad met mishandeling, waarvan 2,6% lichamelijke mishandeling en 4,4% geestelijke mishandeling (bron: jongerenmonitor GGD).	Het percentage jongeren van 12-24 jaar dat ooit te maken heeft gehad met mishandeling is in 2015 lager dan 6,2%.	Voor 2015 zijn alleen gegevens beschikbaar van jongeren in klas 2 en 4 van het VO. De cijfers zijn niet meer vergelijkbaar met de nulmeting. Voor 2015 geeft 13,7% van deze jongeren aan dat ooit geestelijke mishandeling (in 2011 was dat percentage voor 12-15 jarigen 9%). De jongeren geven aan dat bij 3 % ooit lichamelijke mishandeling heeft plaats gevonden (in 2011 was dat percentage voor 12-15 jarigen 4%).
2. 2012: 8% van de 19-64 jarigen heeft ooit te maken gehad met huiselijk geweld. (bron: volwassenenmonitor GGD).	Het percentage volwassenen van 19-64 jaar dat te maken heeft gehad met huiselijk geweld is in 2015 lager dan 8%.	Er zijn geen recentere gegevens beschikbaar. De gegevens over 2012 zijn de laatst bekende cijfers.
3. 2010: 5% van de inwoners van 65 jaar en ouder heeft ooit te maken gehad met huiselijk geweld. (bron: ouderenmonitor GGD).	Het percentage ouderen van 65 jaar en ouder dat te maken heeft gehad met huiselijk geweld is lager dan 5%.	Het aantal 64-75-jarigen dat ooit te maken heeft gehad met mishandeling is in 2012 5%. het aantal 75+ers is lager, namelijk 2%.

Streefdoel/indicator

Verhogen van het aantal meldingen van huiselijk geweld (inclusief meldingen kindermishandeling en ouderenmishandeling).
1. Het aantal contacten bij 'Veilig Thuis IJsselland"(voorheen Steunpunt Huiselijk Geweld) is in 2015 gestegen ten opzichte van 2013.
2. Het aantal crisisinterventies in de regio IJsselland is in 2015 gelijk gebleven ten opzichte van 2013.
3. Het aantal reguliere politiemeldingen huiselijk geweld wat afgehandeld is in 2015 is gelijk gebleven ten opzichte van 2013. .

Nulsituatie	Norm voor 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Meldingen huiselijk geweld 1.a. Het aantal contacten bij het Steunpunt Huiselijk Geweld betreffende de regio IJsselland in 2011 is 710. In 2013 is het aantal contacten gestegen naar 1956. waarvan 1353 politiemutaties. 1.b. Het aantal contacten advies en informatie bij het AMK was in 2013 471.	Het aantal contacten bij het Advies en meldpunt Huiselijk geweld en kindermishandeling Veilig thuis IJsselland is in 2015 gestegen ten opzichte van de totale gegevens in 2013.	Veilig Thuis IJsselland heeft in 2015 432 adviezen en consulten gegeven. Verder zijn er 1691 meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling geweest. Het aantal meldingen in heel 2015 is 2278. Onderdeel hiervan zijn de politiemeldingen, naast meldingen van andere professionals en particulieren.
2.a Het aantal crisisinterventies Huiselijk Geweld in de regio IJsselland in 2011 is 157, waarvan 96 met huisverbod. Het aantal crisisinterventies in 2013 is 1169, waarvan 111 met huisverbod. 2b. Het aantal crisisinterventies met tijdelijk huisverbod met betrekking tot jeugdigen was in 2013 28.	Het aantal crisisinterventies in de regio IJsselland voor alle vormen van mishandeling is in 2015 gelijk gebleven ten opzichte van 2013.	Het aantal crisisinterventies is als gevolg van de nog niet beschikbare ICT over 2015 niet te geven. Er is in 2015 in 88 situaties een Tijdelijk Huisverbod opgelegd.
3.a. In 2011 zijn 242 interventies na reguliere politiemeldingen huiselijk geweld afgehandeld. In 2013 is het aantal afgehandelde politiemeldingen 310. 3b. Het aantal politiemeldingen regulier betreffende jeugdigen was in 2013 808.	Het aantal reguliere politiemeldingen huiselijk geweld en ten behoeve van jeugdigen dat afgehandeld is in 2015 is gelijk gebleven ten opzichte van 2013.	Het aantal interventies na een reguliere politiemelding is als gevolg van de nog niet beschikbare ICT voor 2015 niet aan te geven.

Toelichting

De gegevensverzameling door de GGD over mishandeling bij jongeren is gewijzigd. Daardoor is het niet mogelijk een vergelijking te maken met de nulsituatie. Wel is op basis van de gegevens te constateren dat meer jongeren van 12-15 jaar aangeven ooit (geestelijk) mishandeling te zijn. De verklaring van deze stijging is niet eenduidig te geven. Ook het feit dat er meer aandacht voor komt en ook jongeren eerder herkennen dat er sprake is van mishandeling kan en rol spelen zonder dat er een feitelijke toename is van het percentage.

Bij de metingen inzake huiselijk geweld-problematiek wordt gebruik gemaakt van de verschillende GGD-monitoren die eens in de 4 jaar per leeftijdsgroep beschikbaar komen. De hierboven opgenomen metingen geven de meest recente metingen weer.

Per 1 januari 2015 is Veilig Thuis IJsselland van start gegaan als het integrale Advies en Meldpunt voor alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Binnen het sterk in beweging zijnde lokale sociaal domein is dit een ingrijpende samenvoeging gebleken. Het komen tot integrale nieuwe werkwijze op basis van het landelijke handelingsprotocol en het vorm geven aan nieuwe samenwerkingsafspraken met de lokale zorgstructuren en de regionale samenwerkingspartners heeft veel tijd en energie gevraagd. Een van de gevolgen van de samenvoeging en het nieuwe handelingsprotocol is dat de cijfers over 2015 niet vergelijkbaar zijn met eerdere jaren, omdat de definities veranderd zijn. In 2015 is er sprake van adviezen en consulten, en in 2014 werden er contacten geregistreerd. Ook is er beperkte informatie omdat de ICT in 2015 nog niet beschikbaar was. Met ingang van 2016 is dit wel gerealiseerd en zal meer cijfermatige informatie geleverd kunnen worden.

Het streven is er op gericht dat de meldingsbereidheid in de samenleving groter wordt en dat er ook daadwerkelijk meer huiselijk geweld wordt gemeld in relatie tot de omvang van de problematiek. Door de invoering van de Wet Meldcode en de grotere aandacht voor huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling verwachten we dat het aantal meldingen nog verder zal toenemen.

Relaties met andere programma's
'Veilig Thuis IJsselland' heeft een relatie met het programmaonderdeel Jeugdzorg en met Veiligheid. In de preventie van kindermishandeling heeft het Centrum voor Jeugd en Gezin en nu de wijkteams een belangrijke rol. Hier ligt een relatie met programma 7. Preventie, signalering en ondersteuning bij ouderenmishandeling heeft een relatie met het ouderenbeleid en het ondersteunen van mantelzorgers (prestatieveld 4b van de Wmo).

Verslavingszorg

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Verslaving verminderen en voorkomen met als doel participatie en zelfredzaamheid.		
Streefdoel/indicator		
1. In 2016 is het percentage inwoners dat meer alcohol gebruikt dan de landelijke norm gedaald of gelijk gebleven. 2. In 2016 is het percentage inwoners dat rookt minimaal gelijk gebleven of afgenomen. 3. In 2016 is het percentage inwoners dat ooit harddrugs heeft gebruikt gelijk gebleven of afgenomen.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
1. In 2012 gebruikt 7% van de Zwolse volwassenen (19-65 jaar) meer alcohol dan de landelijke norm.	Voor 19-65 jarigen is het percentage dat te veel drinkt 7% of lager (Zwolle)	Deze gegevens worden eens in de 4 jaar gemonitord. De volgende monitor staat in 2016 gepland.
2.a. In 2011 is het percentage jongeren van 12 t/m 23 jaar dat dagelijks rookt is 12% (regio IJsselland).	Voor 12-23 jarigen is het percentage dat dagelijks rookt lager dan 12% (regio).	
2.b. In 2012 rookt 22% van de Zwolse volwassenen.	Voor 19-65 jarigen is het percentage dat rookt lager dan 22%.(Zwolle)	
3. In 2012 heeft 4% van de Zwolse volwassenen ooit harddrugs gebruikt	Van de 19-64 jarigen gebruikt 4% of minder harddrugs (Zwolle)	

Relaties met andere programma's
Alcoholmatiging onder jeugdigen is één van de speerpunten van het gezondheidsbeleid en wordt primair vanuit dat beleidsveld vorm gegeven (zie programma 11).

Nazorg ex-gedetineerden

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Het vergroten van de participatie en re-integratie van ex-gedetineerden en het terugdringen van recidive onder ex-gedetineerden. Het gaat hierbij over de inwoners die voorafgaand aan detentie in Zwolle verbleven of om een bijzondere reden in Zwolle willen vestigen.		
Streefdoel/indicator		
In 2015 is tenminste 90% van de ex-gedetineerden (die nazorg hebben ontvangen) in het bezit van een geldig ID-bewijs bij het verlaten van de penitentiaire inrichting.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2011 was 75% van de ex-gedetineerden (die nazorg hebben ontvangen) in het bezit van een geldig ID-bewijs bij het verlaten van de penitentiaire inrichting.	In 2015 is 90% van de ex-gedetineerden (die nazorg hebben ontvangen) in het bezit van een geldig ID-bewijs bij het verlaten van de penitentiaire inrichting.	In de uitgevoerde trajecten nazorg van ex-gedetineerden die plaats hebben gevonden is het direct organiseren van een ID bewijs een integraal onderdeel en is de gestelde norm van 90% gerealiseerd.

Streefdoel/indicator		
In 2015 heeft tenminste 80% van de ex-gedetineerden (die nazorg van de gemeente ontvangen) kort na het verlaten van de penitentiaire inrichting een vorm van inkomen en/of dagbesteding.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2011 had 79% van de ex-gedetineerden (die nazorg hebben ontvangen) bij het verlaten van de penitentiaire inrichting voor de periode kort na detentie een vorm van inkomen en/of dagbesteding.	In 2015 heeft 80% van de ex-gedetineerden (die nazorg hebben ontvangen) bij het verlaten van de penitentiaire inrichting voor de periode kort na detentie een vorm van inkomen en/of dagbesteding.	In de uitgevoerde trajecten van nazorg ex-gedetineerden die plaats hebben gevonden is het realiseren van inkomen en/of dagbesteding een integraal onderdeel en is de gestelde norm van 80% gerealiseerd.

Streefdoel/indicator		
In 2015 is voor tenminste 70% van de ex-gedetineerden met schulden (die nazorg van de gemeente ontvangen), binnen drie weken na detentie de schulden in kaart gebracht en indien mogelijk een schuldhulpverleningsplan opgesteld.		
Nulsituatie	**Norm voor 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Er zijn geen gegevens bekend die als nulsituatie kunnen dienen.	In 2015 is voor tenminste 70% van de ex-gedetineerden met schulden (die nazorg hebben ontvangen), binnen drie weken na verlaten van de penitentiaire inrichting, de schulden in kaart gebracht en indien mogelijk een schuldhulpverleningsplan opgesteld.	In de uitgevoerde trajecten van nazorg ex-gedetineerden die plaats hebben gevonden is het in kaart brengen van de schilden en het opstellen van een plan een integraal onderdeel en is de gestelde norm van 70% gerealiseerd.

Relatie met andere programma's
Voor het onderdeel nazorg ex-gedetineerden ligt er een relatie met het begrotingsprogramma 7.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	70.358	1.400	81.407	2.523	81.080	2.523	327		327
Reservemutaties		230		742	25	707	-25	-35	-60
Gerealiseerd resultaat	**70.358**	**1.630**	**81.407**	**3.265**	**81.105**	**3.230**	**302**	**-35**	**267**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Beschermd Wonen	150		150			150
Huiselijk Geweld	84		84			84
Maatsch.opvang/Verslavingsbel.	93		93	-25	-35	33
Totaal	**327**		**327**	**-25**	**-35**	**267**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Beschermd wonen	+150	I	De eigen bijdrage staan niet onder dit product, deze komen naar verwachting iets lager uit, Zodat beschermd wonen gesaldeerd op nul uitkomt. Dit komt ook vanwege een extra budget bij de berap van 300.000, anders was het resultaat op dit product negatief.
Huiselijk geweld	+84	I	Bij de uitwerking van de Regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling hebben enkele zaken meer tijd gevraagd dan voorzien en is het in 2015 slechts beperkt tot uitgaven gekomen. Het komen tot een regionaal plan van aanpak Preventie Kindermishandeling heeft meer tijd gevraagd doordat alle gemeente hier een eigen traject in hebben willen voeren. Het plan van aanpak zal in het eerste half jaar van 2016 kunnen worden vastgesteld. Rond Ouderenmishandeling hebben in 2015 in diverse gemeenten voorlichtingsbijeenkomsten en scholing plaats gevonden. Dit heeft geen grote uitgaven gevraagd. Concrete plannen voor de doorontwikkeling van ouderenmishandeling in de regio, waaronder financiële uitbuiting van ouderen, zullen in 2016 worden opgesteld en tot uitvoering komen.
Maatsch.opvang / Verslavingsbel.	+33	I	Dit voordeel komt voornamelijk door een onderbesteding op de uitgaven voor huisvesting bijzondere doelgroepen. Hiervoor is incidenteel geld beschikbaar wat aankomend jaar voor dit doel zal worden benut voor uitvoeringskosten van de werkgroep huisvesting bijzondere doelgroepen.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Roelenweg Oost	1.450		1.462	-12	-55	43	
	1.450	0	1.462	-12	-55	43	0

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

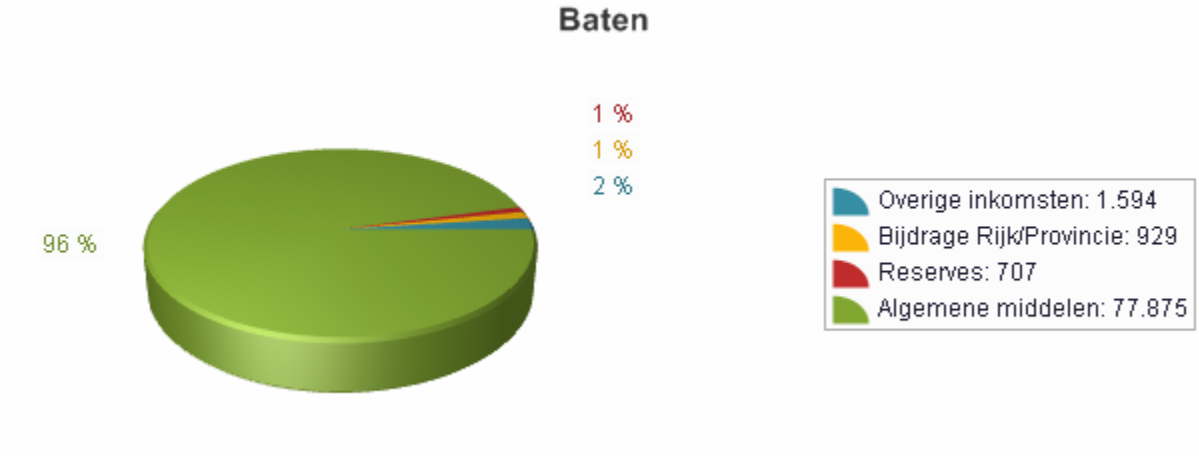

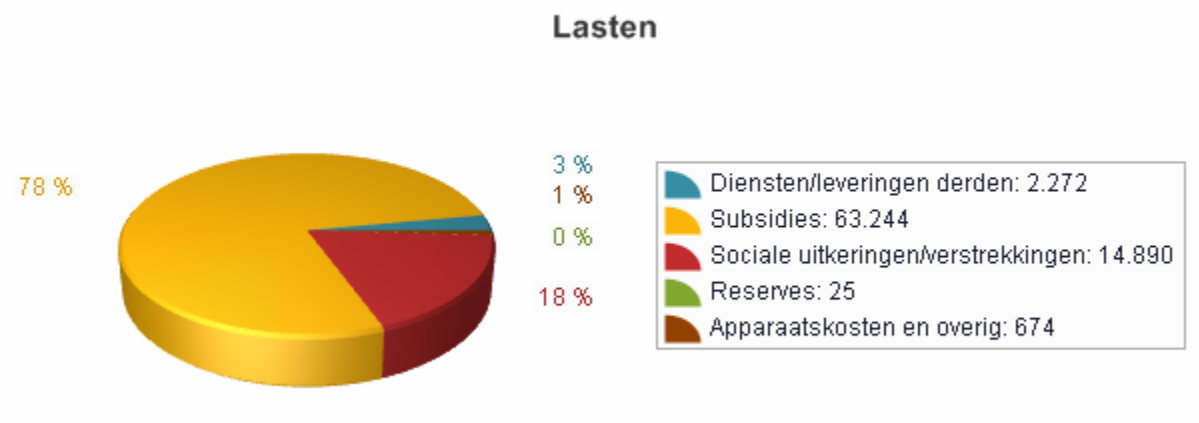

Programma 14 Inkomen

Beleidsverantwoording

Algemeen

Met ingang van 1-1-2015 zijn de decentralisaties in het sociaal domein ingegaan, waaronder de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. De belangrijkste ontwikkelingen in het programma Inkomen van het afgelopen jaar waren:

- Het bijstandsvolume is in 2015 gegroeid met 7,8%.Samen met een nieuw verdeelmodel heeft dit geleid tot een tekort op het bijstandsbudget en een beroep op de Vangnetregeling 2015.
- Het gebruik van de inkomensondersteunende regelingen nam toe. Opmerkelijk is dat er weinig gebruik gemaakt wordt van de sociale studielening. Uit de cijfers blijkt dat er in 2015 maar één sociale studielening met een nettobedrag van €1.826,- is verstrekt. Er is in 2014 geen enkele sociale studielening verstrekt. Voor deze regeling was € 150.000 gereserveerd. Het restantbedrag valt vrij. De regeling heeft niet goed gewerkt vanwege de beperking naar doelgroep (geen uitkering participatiewet; inkomen beneden 110%-grens) en besteding (alleen arbeidsmarktgerichte studie). Bovendien moest men rente betalen, terugbetalen en beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt.
  Sinds begin 2016 kunnen mensen uit de doelgroep van de Participatiewet een beroep doen op scholingsvoucher. Met ingang van 1 juli 2016 zullen we daarom geen sociale lening voor scholing meer verstrekken.
- Met de komst van de Participatiewet is de eenoudernorm komen te vervallen en de kostendelersnorm ingevoerd. De individuele inkomenstoeslag is verleend (ter vervanging van de langdurigheidstoeslag). De instroom in de Wsw is gestopt en de instroom in de Wajong is beperkt. Iedereen die nog kan werken en ondersteuning nodig heeft, valt onder de Participatiewet.
- Chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen tot 130% konden in 2015 voor het eerst gebruik maken van de collectieve zorgverzekering en de tegemoetkoming voor meerkosten. Er zijn 11.000 brieven verstuurd om deze regeling bekend te maken.
- Het kennisniveau van de sociale wijkteams rond handhaving, inkomensondersteuning en preventie schulddienstverlening is op peil gebracht.
- De twee stadsdialogen Zwolle Armoedevrij! zijn druk bezocht. Partners en gemeente weten elkaar te vinden en werken samen waar mogelijk. Diverse partijen hebben in 2015 gezamenlijk hun vakantiemogelijkheden voor minima aangeboden.
- Voor het versterken van eigen kracht is door Zwolle Doet succesvol een bruggenbouwerstraining gegeven.
- In 2015 heeft het onderzoek naar betaalbaarheid van woonlasten plaatsgevonden met als resultaat een ruime invoering van passend toewijzen en een verhuiskostenregeling voor de groep waar niet passend is toegewezen.
- Met drie onderzoeken zijn de ontwikkelingen voor huishoudens rond de armoedegrens en voor chronisch zieken en gehandicapten gevolgd. De raad is begin 2016 over de uitkomsten geïnformeerd.
- Door deelname in de verbonden partij 'Regionale Sociale Recherche' wordt in regionaal verband gewerkt aan de bestrijding van sociale zekerheidsfraude en handhaving. Nadruk lag en ligt nog steeds op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten. Prioriteit ligt bij de meest schade veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert (samenlevingsfraude levert het meest op voor de gemeenten). Het in stand houden van de regionale samenwerking op het gebied van sociale zekerheidsfraude is geslaagd. In de paragraaf verbonden partijen is nadere informatie over de Regionale Sociale Recherche te vinden.

Relevante kaderstellende nota’s

- Kadernota Sociaal domein Visie Sociaal Domein ‘Werken vanuit vertrouwen’ (raadsbesluit 2012)
- Kadernota Participatiewet ‘Meedoen mogelijk maken’.
- Uitvoeringsprogramma Participatiewet 'Meedoen mogelijk maken'

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Bij onvoldoende inkomen kunnen huishoudens rekenen op ondersteuning van de gemeente. We bieden ondersteuning, zodat ze zo snel mogelijk en zo veel mogelijk weer in eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Wij gaan er van uit dat wanneer iemand een beroep doet op de gemeente voor een inkomen, hij zich naar vermogen inzet om weer zelf in het levensonderhoud te kunnen voorzien door inkomsten uit loondienst of uit onderneming.

Streefdoel/indicator

- We verstrekken rechtmatig en doelmatig bijstand voor kosten levensonderhoud en bijzondere bijstand voor noodzakelijke onvoorziene kosten.
- Het vangnet wordt gebruikt door wie er recht op heeft.
- De groei van het Zwolse bijstandsvolume is minder of gelijk aan de landelijke groei van het bijstandsvolume.
- We willen de tijdigheid en accuratesse in dienstverlening bij het verstrekken van (bijzondere) bijstand op peil, dus binnen de wettelijke normen houden.
- Iedereen die tot de doelgroep behoort maakt gebruik van armoede- en inkomensondersteunende maatregelen.
- We verbeteren de toegankelijkheid en bekendheid van armoederegelingen, met name voor kinderen.
- Samen met partners en ervaringsdeskundigen uit de stad committeren we ons aan het armoedepact Zwolle Armoedevrij en organiseren twee keer per jaar een stadsdialoog.
- We versterken het gebruik van eigen kracht.
- We verlengen onze huidige samenwerking met stichting Noodfonds om in schrijnende gevallen hulp te kunnen bieden.
- We verstrekken een individuele studietoeslag aan arbeidsgehandicapten die werk en scholing willen combineren.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
93% van de aanvragen voor (bijzondere) bijstand wordt tijdig binnen de wettelijke termijn afgehandeld.	89% van de aanvragen voor (bijzondere) bijstand wordt tijdig binnen de wettelijke termijn afgehandeld.	Door groei in het aantal aanvragen is 79% van de aanvragen voor (bijzondere) bijstand tijdig binnen wettelijke termijnen afgehandeld. Hierbij is prioriteit gegeven aan tijdige afhandeling van aanvragen kosten levensonderhoud boven aanvragen bijzondere bijstand.
We besparen € 1.050.000 aan niet-betaalde uitkeringen door bijzonder onderzoek door team handhaving.	We besparen € 1.200.000 aan niet-betaalde uitkering door bijzonder onderzoek door team handhaving.	We hebben in 2015 voor € 2.172.600 aan niet- betaalde uitkeringen bespaard door bijzonder onderzoek door team handhaving.
48% van de debiteuren betaalt op de lopende vordering.	48% van de debiteuren betaalt op de lopende vordering.	53,6% van de debiteuren betaalt op de lopende vordering
100% van de debiteuren is opgenomen in de debiteurenbewaking.	100% van de debiteuren is opgenomen in de debiteurenbewaking.	100% van de debiteuren is opgenomen in de debiteurenbewaking.
We besteden minimaal 4x per jaar in de Wijzer aandacht aan armoede- en inkomensondersteunende maatregelen.	We besteden maandelijks in de Wijzer en op de website aandacht aan armoede- en inkomensondersteunende maatregelen.	We hebben regelmatig in de wijzer en op de website aandacht besteed aan armoede- en inkomensondersteunende regelingen. Zo is 5 keer aandacht besteed aan bijzondere bijstand, 5 keer aan de individuele studietoeslag, 4 keer aan de tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten.
Er vindt 4x per jaar overleg plaats met professionals uit de stad over ontwikkelingen op het gebied van inkomen en schulden.	Er vindt 4 x per jaar overleg plaats met professionals uit de stad over ontwikkelingen op het gebied van inkomen en schulden.	Dit overleg heeft 4 keer plaats gevonden.
De groei van het Zwolse bijstandsvolume was in 2014 8,7%. Landelijke groeipercentage was in 2013 7,4%, in 2014 5%, in 2015 3%.	De groei van het Zwolse bijstandsvolume is minder of gelijk aan de landelijke groei van het bijstandsvolume.	De groei van het bijstandsvolume was 7,8% in 2015. De groei nam in vergelijking met 2014 toe, maar niet zo snel als landelijk.

Relaties met andere programma's
Programma 1, 2 , 12 en 16

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
We willen financiële risico's die samenhangen met een slechte gezondheid voor minimahuishoudens zoveel mogelijk bestrijden.

Streefdoel/indicator
We bieden een uitgebreide collectieve zorgverzekering aan aan huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum en aan huishoudens met een chronisch zieke of gehandicapte met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. We verlenen geen bijzondere bijstand voor medische kosten.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
De dekkingsgraad van de collectieve zorgverzekering onder bijstandsgerechtigden is 45%.	De dekkingsgraad van de collectieve zorgverzekering onder bijstandsgerechtigden is 50%.	Het aantal verzekerden inclusief kinderen is gestegen van 5.081 begin 2015 naar 5.624 begin 2016. De dekkingsgraad onder bijstandsgerechtigden is 50% gebleven bij een groeiend bestand.
De tegemoetkoming meerkosten chronisch zieken en gehandicapten kan vanaf 2015 worden aangevraagd.		De tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten is 912 keer aangevraagd in 2015. Dit is in lijn met de verwachting dat het gebruik van een nieuwe regeling moet groeien en na ongeveer drie jaar het verwachte gebruik bereikt.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
We bestrijden armoede als gevolg van langdurige afhankelijkheid van een laag inkomen

Streefdoel/indicator
• We verstrekken de individuele inkomenstoeslag aan huishoudens die van een laag inkomen leven, zodat zij in staat zijn om zelf te kunnen reserveren voor duurzame gebruiksgoederen of voor andere onvoorziene uitgaven. • 80% van de huishoudens die langdurig afhankelijk zijn van een laag inkomen, maakt gebruik van de individuele inkomenstoeslag.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Minstens 70% van de huishoudens met een bijstandsuitkering doet een beroep op de individuele inkomenstoeslag.	Minimaal 80% van de huishoudens met een bijstandsuitkering doet een beroep op de individuele inkomenstoeslag.	We hebben 1.714 individuele toeslagen verstrekt in 2015. Dit aantal ligt lager dan vorig jaar (1.921 langdurigheidstoeslagen), omdat, door het vervallen van de eenoudernorm en de invoering van de kostendelersnorm, de doelgroep kleiner is geworden. Het bereik onder de doelgroep bijstandsgerechtigden ligt op het niveau van 2014, namelijk 92%.

Relaties met andere programma's
Programma 12

Doelstellingen/maatschappelijke effecten

Beheersbaar maken of oplossen van problematische schulden voor Zwollenaren.

Streefdoel/indicator

- We willen de tijdigheid bij de inzet van schulddienstverlening op peil houden.
- Huishoudens hoeven zo min mogelijk beroep te doen op schulddienstverlening. We geven voorlichting aan instellingen over schuldpreventie en financiële zelfredzaamheid.
- Schulddienstverlening moet makkelijk bereikbaar zijn voor Zwollenaren, bijvoorbeeld telefonisch via 14038, via internet en via maatschappelijke partners (sociale wijkteams).
- Dak- en thuisloze WWB-ers moeten meewerken aan het hanteerbaar maken van hun financiële verplichtingen via budgetbeheer of inhoudingen.
- Wij willen ingeval van een crisissituatie als eerste stap op weg naar een schuldenvrije toekomst stabiliseren en maatschappelijke afbreuk voorkomen.
- Wij streven naar het beheersbaar maken van een schuldensituatie en een schuldenvrije toekomst voor degenen die zijn toegelaten tot een schuldregeling
- We willen de financiële zelfredzaamheid van schuldenaren verhogen zodat bij het verkrijgen van een schone lei niet opnieuw schulden ontstaan.
- We willen dat schuldenaren weer naar vermogen gaan deelnemen aan maatschappelijk leven.

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Bij 100% van de aanmeldingen vindt binnen 4 weken een gesprek plaats.	Bij 90% van de aanmelding vindt binnen 4 weken een gesprek plaats.	Het eerste half jaar heeft bij 90% van de aanmeldingen met vertraging, binnen 15 weken, een gesprek plaatsgevonden. Vanaf juli ligt het percentage op 95% binnen 4 weken conform de norm.
We organiseren 45 bijeenkomsten over schuldpreventie en inkomensondersteuning.	We organiseren 45 bijeenkomsten over schuldpreventie en inkomensondersteuning.	Er zijn 52 bijeenkomsten geweest over schuldpreventie en inkomensondersteuning.
Bij 100% van de aanvragen schulddienstverlening wordt binnen 8 weken beslist over de toelating.	Bij 95% van de aanvragen schulddienstverlening wordt binnen 8 weken beslist over de toelating.	Tot juli is bij 95% van de aanvragen met vertraging, binnen 15 weken, beslist over toelating. Sinds juli ligt het percentage op 98% binnen de norm van 8 weken.
90 cliënten uit budgetbeheer met een grote afstand naar duurzaam financiële zelfredzaamheid worden hierop voorbereid (budgetcoaching) .	90 cliënten uit budgetbeheer met een grote afstand naar duurzaam financiële zelfredzaamheid worden hierop voorbereid (budgetcoaching).	Het doel van 90 cliënten is gerealiseerd.
95% van de dak- en thuisloze WWB-ers zit in het budgetbeheer.	95% van de dak- en thuislozen zit in het budgetbeheer.	99% van de dak- en thuislozen met een bijstandsuitkering zit in budgetbeheer.
20% van de aanvragen schuldregeling wordt afgehandeld door het opzetten van een saneringskrediet.	20% van de aanvragen schuldregeling wordt afgehandeld door het opzetten van een saneringskrediet.	10% van de aanvragen is met een saneringskrediet afgehandeld. De overige 90% bleek alleen via een schuldbemiddeling afgehandeld te kunnen worden. Een saneringskrediet kan worden toegepast bij een geringe afloscapaciteit en het ontbreken van perspectief op inkomensverbetering.
In 80% van de crisissituaties wordt met het aanvragen van SDV die crisis opgelost en wordt een stabiel inkomens- en uitgavenniveau bereikt.	In 80% van de crisissituaties wordt met het aanvragen van SDV die crisis opgelost en wordt een stabiel inkomens- en uitgavenniveau bereikt.	Het behaalde percentage is ruim 85%.
In 85% van de afgeronde en doorlopen schuldregelingen eindigen met een schone lei.	In 85% van de afgeronde en doorlopen schuldregelingen eindigen met een schone lei.	93% van de afgeronde en doorlopende schuldregelingen eindigde met een schone lei.
75% van de cliënten die uit budgetbeheer gaan, maakt gedurende een jaar geen nieuwe schulden.	75% van de cliënten die uit budgetbeheer gaan, maakt gedurende een jaar geen nieuwe schulden.	Bijna 80% van de cliënten die uit budgetbeheer zijn gegaan heeft geen nieuwe schulden gemaakt.
75% van de cliënten die een schuldregeling met een schone lei afsluiten, doen binnen 1 jaar geen nieuw beroep op schulddienstverlening.	75% van de cliënten die een schuldregeling met een schone lei afsluiten, doen binnen 1 jaar geen nieuw beroep op schulddienstverlening.	100% van de cliënten die een schuldregeling met een schone lei afsluit, doet binnen 1 jaar geen nieuw beroep op schulddienstverlening.
De participatie van uitgestroomde cliënten is 7% groter dan de participatie van instromende cliënten.	De participatie van uitgestroomde cliënten is 7% groter dan de participatie van instromende cliënten.	Deze norm blijkt niet meetbaar. Er zijn teveel aspecten die meespelen of waarop niet geregistreerd kan worden. Om deze reden wordt deze doelstelling niet meer opgenomen.

Relaties met andere programma's

Programma 10

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Alle kinderen moeten zich kunnen ontplooien, ongeacht de financiële situatie van het gezin waarin ze opgroeien. Kinderen van ouders met een laag inkomen worden gestimuleerd om te participeren in sport- of culturele activiteiten.

Streefdoel/indicator

- Indien de financiële thuissituatie een belemmering vormt voor kinderparticipatie worden ouders doorverwezen naar een van de deelnemende fondsen en/of maken ze gebruik van gemeentelijke regelingen.
- We signaleren armoede-gerelateerde gezondheidsknelpunten bij kinderen.
- We verlengen en intensiveren waar nodig onze huidige samenwerking met partners in de stad om kinderparticipatie voor minima huishoudens te bevorderen

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Bij controles van de JGZ bij 0-18 jarigen wordt in 100% aandacht besteed aan armoede en gezondheid bij kinderen	Bij controles van de JGZ bij 0-18 jarigen wordt in 100% aandacht besteed aan armoede en gezondheid bij kinderen.	Gerealiseerd. Alle kinderen worden bij het schoolmedisch onderzoek gescreend op armoedegerelateerde gezondheidsproblemen. Dit heeft tot 160 aanvragen geleid.
Het aantal kinderen uit huishoudens met een laag inkomen dat participeert dankzij een regeling of bijdrage bedraagt 1800.	Het aantal kinderen uit huishoudens met een laag inkomen dat participeert dankzij een regeling of bijdrage bedraagt 2000.	Het aantal kinderen uit huishoudens met een laag inkomen dat participeert dankzij een regeling of bijdrage bedraagt ongeveer 2200. Het totaal aantal aanvragen ligt hoger, doordat soms zowel vergoeding voor schoolkamp als ook sport- of muziekles aangevraagd wordt voor hetzelfde kind. Schoolactiviteiten 647 kinderen Cultuuractiviteiten 213 kinderen Sport 450 kinderen Scholierenregeling 850 scholieren Zwemvangnet 148 kinderen Peuterspeelzaal nog niet bekend Via GGD 160 gezinnen
Peuterspeelzaal bezoek voor minimahuishoudens is gratis.	Peuterspeelzaal bezoek voor minimahuishoudens is gratis.	Eigen bijdrage peuterspeelzaalbezoek voor minimahuishoudens wordt vergoed via Doomijn.

Relaties met andere programma's
Programmas 6 en 9

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	65.451	48.157	63.817	45.262	63.659	45.256	158	-5	152
Reservemutaties		418		418	200	627	-200	209	9
Gerealiseerd resultaat	**65.451**	**48.575**	**63.817**	**45.680**	**63.859**	**45.883**	**-42**	**204**	**162**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Kwijtschelding	-90		-90			-90
Algemene bijstand	-277	9	-268		30	-238
BBZ/BOB	44	19	63			63
IOAW/IOAZ	20	-20				
Armoedebestrijding	-101	6	-94	-200	179	-115
Schuldhulpverl. en kredietverl	29	-21	8			8
Maatwerkvoorzieningen Wtcg	533		533			533
Wet Inkomensvoorz. Kunstenaars		2	2			2
Totaal	**158**	**-5**	**152**	**-200**	**209**	**162**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Kwijtschelding	-90	I/D	Er zijn over 2015 meer aanvragen binnengekomen en toegekend. Ook over 2014 zijn er nog aanvragen nagekomen die niet begroot waren. Hierdoor is het kwijtgescholden bedrag hoger dan begroot.
Algemene bijstand	-238	I	Ten opzichte van de tweede berap is het aantal bijstand cliënten harder gestegen dan verwacht. Dit resulteerde in hogere lasten. De afwijking op reserve onttrekking heeft te maken met dekking van kosten voor het RCF (regionaal coördinatie fraudebestrijding).
Armoedebestrijding	-115	I	De afrekening op basis van werkelijk gemaakte ziektekosten van 2014 van de zorgverzekering zorgde voor een incidenteel voordeel. Echter valt dit voordeel weg tegen met name de open eind regelingen bewindvoering en bijzondere bijstand. De afwijking op de reserve storting betreft een storting ten behoeve van het woonlastenfonds in de reserve (-200). De afwijking op de reserve-onttrekking betreft de onttrekking uit de concernreserve incidentele bestedingen ten behoeve van woonlastenfonds(-100). Daarnaast is het saldo ontrokken wat nog in de reserve stond voor intensivering armoedebeleid(-79) dit in verband met de stijging van de open einde regelingen.
Maatwerkvoorzieningen Wtcg	533	I	De extra gelden voor de maatwerkvoorziening zijn verdeeld over de zorgverzekering chronisch zieken (€ 800.000) De afwijking op de en de tegemoetkoming voor chronisch zieken (€ 700.00) . De tegemoetkoming is nieuw en kon dit jaar voor het eerst worden aangevraagd. Het budget is voor 533.000 niet gebruikt. De verwachting is dat na drie jaar het bereik optimaal en de 700.000 volledig nodig zal zijn

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project
n.v.t.

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

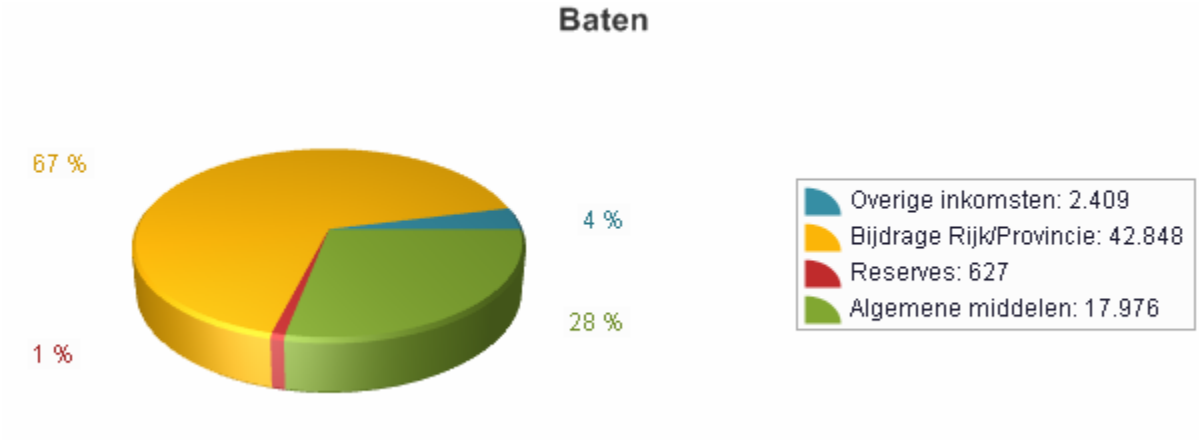

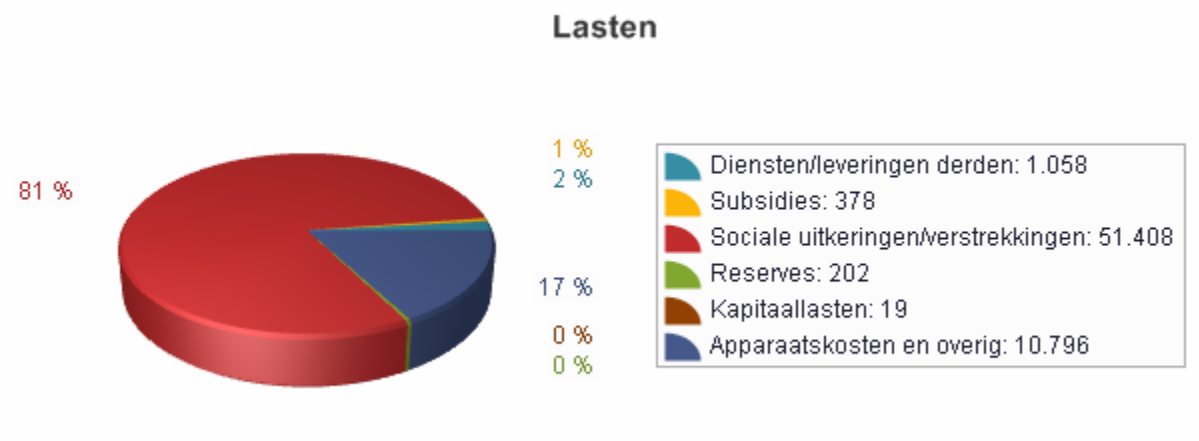

De organisatie

Programma 15 Raad en raadsgriffie

Beleidsverantwoording

Relevante kaderstellende nota's

- Gemeentewet
- Reglement van Orde van het Raadsplein
- Gedragscode gemeenteraad Zwolle

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Doelstellingen/maatschappelijke effecten De gemeenteraad is naar buiten gericht, helder in processen en rolverdeling, kent goede persoonlijke verhoudingen, wil inhoudelijk scherpe debatten en is besluitvaardig en transparant over compromissen. Daarbij gelden de volgende principes: • de gemeenteraad stuurt aan de voorkant en controleert aan de achterkant • er is een heldere rolverdeling raad-college • de raad is integer en controleerbaar • er is een open kanaal raadsleden-ambtenaren • iedereen burger, bedrijf of instelling die wil, kan meedoen, open en laagdrempelig • er is sprake van een efficiënte en effectieve werkwijze Doelstelling griffie De griffie streeft naar optimale ondersteuning van de Gemeenteraad en de individuele raadsleden bij hun uitvoering van de taken op het gebied van Volksvertegenwoordiging, Vaststelling van kaders, Uitoefenen van controle. Met optimaal bedoelen wij: klantgericht, tijdig, objectief en effectief, waarbij kosten en baten met elkaar in evenwicht zijn.

Wat is er in 2015 gebeurd?

Regulier
Het jaar 2015 was het eerste volle jaar van de nieuwe raad na de verkiezingen van 19 maart 2014.
De raad en het college kwamen op stoom en dat was aan de hoeveelheid informatierondes, debatrondes en besluitvormingsrondes te merken:

Besluitvormingsrondes: 20
Info – debatrondes: 33

Debatronde onderwerpen: 54
Informatieronde onderwerpen: 20

De raad heeft in 2015 veelvuldig gebruik gemaakt van de tot haar beschikking staande instrumenten, zoals het stellen van mondelinge vragen tijdens de raadsvergaderingen, het stellen van schriftelijke vragen (art 45), het indienen van moties en amendementen:

Overzicht Moties, amendementen, artikel 45 vragen en mondelinge vragen

Aantallen 2010-2014

	2010*	2011	2012	2013	2014 *	Totaal
Art. 45	42	60	44	48	53	**247**
Mondeling	26	34	33	32	52	**177**
Moties	65	95	100	83	118	**461**
Amendementen	29	43	39	25	38	**174**

*Verkiezingsjaar

Overzicht 2015

	2015
Art. 45	50
Mondeling	52
Moties	149
Amendementen	18

Artikel 45 vragen		
Jaar	**Fractie**	**Onderwerp**
2015	PvdA	5
	VVD	6
	ChristenUnie	3
	D66	10
	CDA	7
	GroenLinks	7
	Swollwacht	3
	SP	9
	Fractie Jurgens	0
	Fractie Cetin	0
	Totaal	**50**

Mondelinge vragen		
Jaar	**Fractie**	**Onderwerp**
2015	PvdA	4
	VVD	6
	ChristenUnie	9
	D66	11
	CDA	7
	GroenLinks	7
	Swollwacht	0
	SP	8
	Fractie Jurgens	0
	Fractie Cetin	0
	Totaal	**52**

Moties		
Jaar	**Fractie**	**Onderwerp**
2015	PvdA	13
	VVD	20
	ChristenUnie	19
	D66	17
	CDA	7
	GroenLinks	27
	Swollwacht	12
	SP	32
	Fractie Jurgens	0
	Fractie Cetin	2
	Totaal	**149**

Amendementen		
Jaar	**Fractie**	**Onderwerp**
2015	PvdA	1
	VVD	1
	ChristenUnie	0
	D66	1
	CDA	2
	GroenLinks	7
	Swollwacht	1
	SP	5
	Fractie Jurgens	0
	Fractie Cetin	0
	Totaal	**18**

Ter ondersteuning van het raadswerk hebben er reguliere bijeenkomsten plaatsgevonden van de Agendacommissie, het Presidium en de Werkgeverscommissie.

Andere bijeenkomsten
Daarnaast heeft de raad in 2015 ook een flink aantal andere bijeenkomsten bij kunnen wonen. Behalve uitnodigingen vanuit de stad ging het hierbij o.a. om bijpraatsessies Sociaal Domein, waaronder een aantal bezoeken aan sociale wijkteams, bijeenkomsten in het kader van de leegstandsproblematiek in de binnenstad, een veiligheidsbijeenkomst in Holtenbroek, een bijpraatsessie Fysiek Domein, diverse wijkbijeenkomsten etc.

Toekomstige rol van de raad
In 2015 heeft de raad een start gemaakt, mede op basis van een raadsmotie, met het traject om de toekomstige rol van de raad te verkennen. Het PPN-symposium in het voorjaar en de raadsconferentie in het najaar waren daar aan gewijd. Er is een raadswerkgroep geformeerd, die dit onderwerp verder uitwerkt. Daarbij wordt ook aansluiting gezocht bij de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie onder meer in het kader van het programma “Initiatiefrijk Zwolle”.

Regionale samenwerking
In oktober 2015 is er een avondschool georganiseerd over het onderwerp Grip op regionale samenwerking, waarover een landelijke publicatie is verschenen, opgesteld door de Vereniging van Griffiers en het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Een van de auteurs van de publicatie heeft de avondschool verzorgd. Een raadswerkgroep pakt dit onderwerp nu verder op, waarbij begonnen wordt met de regionale samenwerking op gebied van Jeugdzorg en waarbij ook gekeken wordt hoe contact gelegd kan worden met andere gemeenteraden.

Integriteit
Begin 2015 is er een raadsbijeenkomst geweest over integriteit. De raadsleden zijn met elkaar in gesprek gegaan aan de hand van enkele casussen. Naar aanleiding hiervan is de gedragscode van de raad geactualiseerd.

Doorontwikkeling digitalisering
Met ingang van deze raadsperiode is de raad voor de digitale verspreiding van raadsstukken overgestapt van Notubiz op Ibabs. De overgang is redelijk geruisloos verlopen en in 2015 zijn steeds beetje voor beetje kleine verbeteringen doorgevoerd.
Omdat Ibabs organisatiebreed is ingevoerd levert het een forse bezuinigingsmogelijkheid op ten opzichte van het gebruik van Notubiz. De financiele voordelen hiervan zijn in deze jaarrekening verwerkt.

Rekenkamercommissie
De Rekenkamercommissie heeft in 2015 het onderzoek m.b.t. het Shared Service Center afgerond. De raad heeft de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie overgenomen. Eind 2015 is gestart met een nieuw onderzoek. Onderwerp van onderzoek is de schulddienstverlening.
Landelijk is er een discussie gaande over de samenstelling van rekenkamers. De minister van Binnenlandse Zaken heeft zich op het standpunt gesteld dat rekenkamers alleen nog maar uit externe leden mogen bestaan en dat er dus geen raadsleden meer in mogen zitten. Een aantal gemeenten is het daar niet mee eens, waaronder Zwolle. Om die reden is de Zwolse Rekenkamercommissie ook uit de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers gestapt. Het bestuur van deze vereniging heeft zich nl. achter het standpunt van de minister geschaard.

Zomercursus Politiek Actief
Voor mensen, die geïnteresseerd zijn in politiek en mogelijk politiek actief willen worden, is er in samenwerking met Prodemos een zomercursus georganiseerd. Veel raadsleden hebben hier ook een actieve bijdragen aan geleverd. De cursus was zeer succesvol en trok meer dan 100 deelnemers. In het najaar is deze cursus in eigen beheer nog een keer herhaald.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	1.988		1.990		1.857	15	133	15	149
Reservemutaties					21		-21		-21
Gerealiseerd resultaat	**1.988**		**1.990**		**1.878**	**15**	**112**	**15**	**128**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Raad	96		96	-15		81
Rekenkamer	28		28	-6		22
Raadsgriffie	9	15	25			25
Totaal	**133**	**15**	**149**	**-21**		**128**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Raad	+81	I/D	Voor de digitale verspreiding van raadsstukken is de raad overgestapt van Notubiz op Ibabs. Dit levert vooralsnog een forse besparing op ten opzichte van het gebruik van Notubiz (+72). Eens in de twee jaar heeft de raad de mogelijkheid om smartphones/tablets aan te schaffen/te vervangen. Om in 2016 dit daadwerkelijk te kunnen bewerkstelligen is hiervoor in 2015 een bedrag gereserveerd (-15). Daarnaast zijn er nog diverse kleine verschillen (+24).

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project
n.v.t.

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

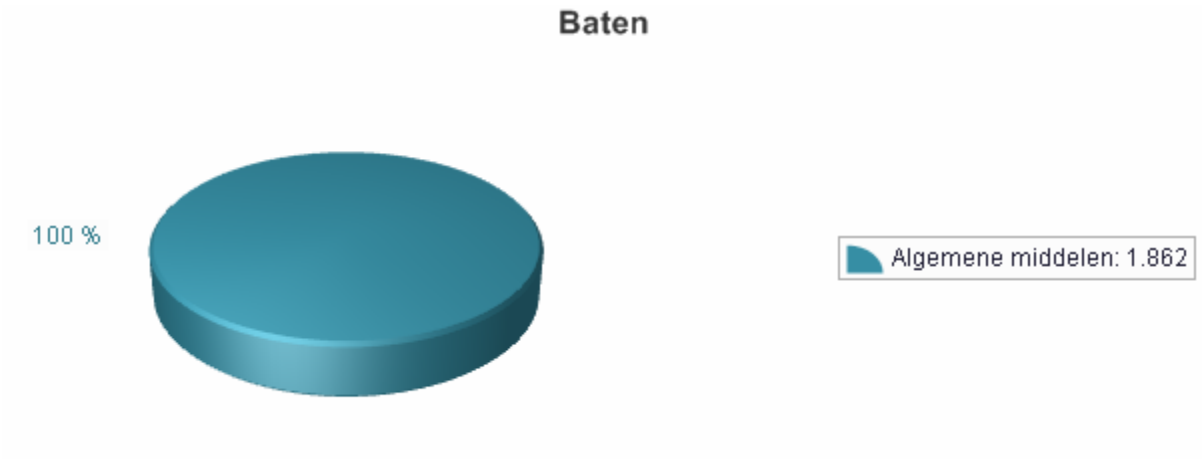

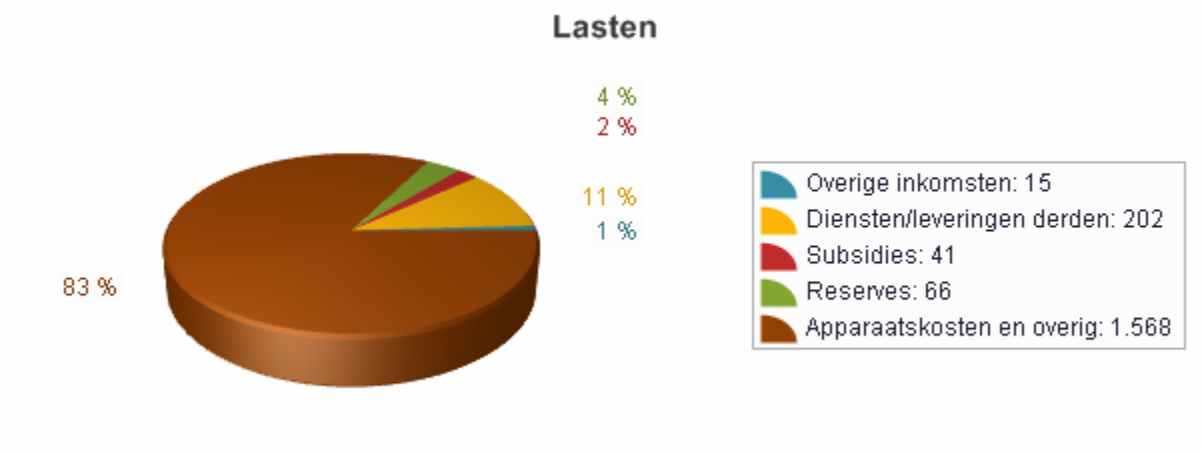

Programma 16 Bestuur en dienstverlening

Beleidsverantwoording

Algemeen

Ontwikkelingen en visie

Dienstverlening en KCC
Zoals in beleidsparagraaf Bestuur en dienstverlening al is aangegeven, is in september 2015 de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. De kernbegrippen hierin zijn gastvrij en op maat. Deze visie omvat voor het eerst zowel de dienstverlening aan inwoners als die aan onze ondernemers. Het digitale kanaal blijft ons voorkeurskanaal, daarmee lopen we in de pas met het landelijke beleid. Waar nodig zorgen we voor passende oplossingen wanneer klanten niet digitaal zelfredzaam zijn. Zo boden we in 2015 wederom in samenwerking met Stadkamer de training Digisterker aan. Hieraan deden 37 mensen mee (2014: 15). We verwachten dat dit in 2016 verder toeneemt.
In het laatste kwartaal van 2015 is de nieuwe visie nader uitgewerkt. Deels vindt u dit al terug in de begroting 2016 (met name in programma 2 en 16).

In mei 2013 hebben we u geïnformeerd over de herijking van programma Dienstverlening en KCC. Eind 2014 is de ontwikkeling van het gemeentelijke Klantcontactcentrum (KCC) afgerond. Het KCC functioneert goed. Een paar van de projectactiviteiten lopen nog door tot in 2016. Dat betreft onder andere het op niveau brengen van de monitoring op de kanalen e-mail en telefoon. Dit wordt betaald uit het restantbudget KCC.

Digitalisering publieksinformatie en bekendmakingen
Vanaf 1 januari 2015 bieden we de meeste gemeentelijke bekendmakingen en de publieksinformatie uitsluitend nog digitaal aan.

Dienstverlening bij de decentralisaties in het sociale domein
Het KCC heeft een voorname rol in het afhandelen van de telefoontjes voor het Sociale Domein. Vanaf 1 januari 2015 handelen de medewerkers van het KCC de inkomende telefoontjes af voor de Sociale Wijkteams (SWT). Vragen die zij zelf kunnen beantwoorden worden gelijk afgehandeld. Vragen die door medewerkers van het SWT afgehandeld moeten worden, worden doorgezet naar het betreffende SWT (met een terugbelnotitie). In 2015 zijn er ruim 18.000 telefoontjes binnengekomen bij het KCC voor de Sociale Wijkteams. Voor 2017 moet nog beslist worden of deze werkwijze (met het KCC) gehandhaafd blijft.

Tarieven
De invoering van leges voor uittreksels Basisregistratie Personen via het e-loket heeft per 01-01-2015 plaatsgevonden. De opbrengsten hiervan waren ruim € 15.000. Hiermee is de kostendekkendheid van uittreksels toegenomen.

De invoering van een tarief op ondertrouw is door een wetswijziging achterhaald. Per 1 september 2015 is de ondertrouw komen te vervallen. Daarvoor in de plaats is de melding gekomen en dat kan digitaal dan wel schriftelijk gebeuren.

Digitale dienstverlening en informatieveiligheid
We blijven ernaar streven dat de klanttevredenheid op alle kanalen op adequaat niveau blijft. Omdat we meer inzetten op digitale dienstverlening, willen we dat de klanten deze minimaal met een 7,5 beoordelen. Op de andere kanalen willen we ten minste een score van 7,0 behouden. De cijfers vindt u hieronder in het gedeelte Wat willen we bereiken en wat gaan we doen. Uit die cijfers wordt duidelijk dat het gebruik van ons digitale kanaal elk jaar toeneemt.

De nieuwe Dimpact eSuite is in augustus 2014 geïmplementeerd en vormt de basis voor breed digitaal zaakgericht werken en voor het uitbreiden en verbeteren van de digitale dienstverlening. Het jaar 2015 is gebruikt om het systeem te consolideren en te verbeteren. Hierdoor zijn de gebruiksvriendelijkheid en performance verbeterd. Door vertraging bij de leverancier is het niet gelukt om een start te maken met het ontwikkelen van nieuwe digitale formulieren en dus verder verbeteren van de digitale dienstverlening.

De website is in 2015 verder geoptimaliseerd. Door een verbeterd inzicht in de (historische) bezoekstatistieken kunnen we beter inspelen op de toptaken: de meest gezochte en bezochte pagina’s van de website. Ook is de toegankelijkheid van de website, conform overheidsrichtlijnen vastgelegd in de Webrichtlijnen, verder verbeterd.
Voor de informatievoorziening over het Sociaal Domein is www.swtzwolle.nl gelanceerd. Deze website richt zich op de zelfredzaamheid van de bezoeker en biedt daarnaast informatie over ondersteunende diensten.
In 2015 is besloten tot het versterken van de regie op de digitale kanalen. Dat zal bijdragen aan een verdere effectiviteitsslag. In 2016 zal het regieteam volledig operationeel zijn.

Eind 2015 is gestart met het implementeren van de iBurgerzakenmodule van PinkRoccade. Medio 2016 zijn de eerste burgerzaken producten volledig via selfservice beschikbaar.

Toenemende digitalisering vereist dat de gemeente Zwolle nadrukkelijk werkt aan het borgen van beschikbaarheid van systemen en de privacy van onze inwoners. Onze activiteiten toetsen wij jaarlijks door audits uit te (laten) voeren. Specifiek voor digitale dienstverlening is de DigiD-audit uitgevoerd, die in 2015 met goed resultaat is doorlopen. Daarnaast zijn zelftesten uitgevoerd vanwege de Basisregistratie Personen (BRP).
In het jaarlijkse, algemene informatiebeveiligingsplan van de gemeente is aandacht voor bewustwording en procesverbetering, zodat beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid geborgd is.

Passende regels
Het kader Verordeningen en beleidsregels is aangepast en zal in het 1e kwartaal 2016 worden vastgesteld. Verder heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van alle verordeningen en beleidsregels en hun eigenaren. Voor 2016 staat een doorlichting hiervan op het programma. Daarbij zal ook bekeken worden welke verordeningen en beleidsregels onder de invloed van de Omgevingswet komen. Per 31 december 2015 heeft Zwolle 96 verordeningen en 90 beleidsregels.

Voor het passend maken van verordeningen en beleidsregels zijn we aangesloten bij landelijke programma's rondom initiatieven. Zo is er een aanvraag gedaan in het kader van de Experimentenwet op het gebied van sociale zaken (baanafspraken en doelgroepenregister). In het kader van ruimtelijke ordening is er aandacht gevraagd voor de ladder duurzame verstedelijking. Het knelpunt ladder duurzame verstedelijking is mede door de aanmelding van de gemeente Zwolle al een landelijk item geworden en zal aangepast worden, waardoor de aanvraag in het kader van de Experimentenwet overbodig werd. Daarnaast is Zwolle actief op het gebied van aanpassing van regels betreffende het plaatsen van speeltoestellen en de pilot over de Drank en Horecawet die door de VNG en de gemeente Rotterdam in uitvoering genomen is.

APV
De APV van gemeente Zwolle is inmiddels geheel herzien. In december 2015 is de verordening in de debatronde aan de orde geweest, op 11 januari 2016 is de verordening vastgesteld en met ingang van 16 februari 2016 in werking getreden. Inmiddels is gestart met de herziening van beleidsregels die gebaseerd zijn op basis van de APV.

Afgelopen jaar is besloten niet deel te nemen aan de Lokale Effectentoets, een instrument waarmee vooraf meer inzicht gekregen kan worden in de effecten van een verordening of beleidsregel. Ervaringen van andere gemeenten gaven aan dat het instrument in de praktijk onvoldoende meerwaarde biedt. Zwolle doet actief mee in het Kloosterhoeveberaad; dat leidt onder meer tot een uitwisseling van ervaringen met dit soort experimenten.

Mediation
Nog steeds is de inzet van premediation in het kader van de bezwaarschriftbehandeling een succes. Dat blijkt ook uit de cijfers hieronder over de wijze waarop we bezwaarschriften afhandelen. De inzet van procesbegeleiders binnen de gemeente Zwolle is nog niet een gebruikelijke wijze om conflicten op te lossen. We zien daarin wel een lichte stijging ten opzichte van voorgaande jaren, met name om langlopende conflicten tussen burgers of tussen overheid en burgers, op te lossen.

Wetswijzigingen
Private kwaliteitsborging bouw
Het kabinet wil dat opdrachtgevers hun bouwplannen niet meer (volledig) aan de gemeente hoeven voor te leggen door private kwaliteitsborging mogelijk te maken. Private toetsing houdt in dat er in het kader van de (omgevings)vergunningprocedure wel getoetst wordt aan het Bouwbesluit, maar dat dit door private partijen gebeurt, en dan niet door de gemeente. Als dit uitgevoerd gaat worden, zou het kunnen betekenen dat er minder door de gemeente wordt getoetst op dat onderdeel. Hetzelfde geldt voor toezicht op de bouw. In januari 2016 heeft het ministerie bestuurlijke overleggen gevoerd met vertegenwoordigers van respectievelijk de bouwsector, de VNG en de consumentenorganisaties. Daarbij zijn nog de nodige vragen gesteld over het nieuwe stelsel. De minister verwacht in februari 2016 de Tweede Kamer te kunnen informeren of, en zo ja op welke wijze, hij het wetsvoorstel in procedure brengt. In 2015 zijn wij gestart met het in beeld brengen van de impact van deze stelselwijziging. Begin 2017 komen we met een voorstel hierover, en daarbij nemen we dan mee hoe we omgaan met de bekostiging van ons stelsel van vergunningverlening en toezicht.

Omgevingswet
Zie hiervoor Programma 5 Ruimte en cultuurhistorie. Daarnaast komt dit ook terug bij de knelpunten in de PPN 2017-2021.

Ontwikkeling aantal aanvragen bouw
Ten opzichte van 2014 zijn de bouwleges behoorlijk toegenomen. Het aantal vergunningen is toegenomen, maar wat belangrijker is dat deze stijging voornamelijk is te zien bij aanvragen met leges boven de 25.000,--. Deze categorie laat bijna een verdubbeling zien en hierdoor laten de legesopbrengsten een voordeel zien ten opzichte van Berap II. Het landelijke beeld dat het weer beter met de bouw gaat zien we in Zwolle dus ook terug. Of deze verbetering zich door zal zetten is nu nog moeilijk aan te geven, zeker omdat de verschillen in opbrengsten voornamelijk worden gemaakt in de grote aanvragen.

Ontwikkeling RUD
De RUD Overijssel is in 2015 in ander vaarwater terecht gekomen. Het fundament van de RUD staat en de uitvoering van het basistakenpakket op het gebied van Milieu gaat over het algemeen goed. Uit een evaluatieonderzoek door Universiteit Twente naar de werking van de netwerkorganisatie bleek dat de kwaliteit van de werkzaamheden is verbeterd en dat met een aantal verbeterpunten deze vorm van een RUD succesvol is. Ook de uitkomsten van een landelijke evaluatie in 2015 waren positief voor de RUD Overijssel. Ondanks deze uitkomst heeft de wetgever in 2015 bepaald dat alle RUD's uiterlijk 1 januari 2018 een openbaar lichaam moeten zijn. Dit betekent dat de RUD in zijn huidige vorm ophoudt te bestaan. In 2016 wordt een bedrijfsplan gemaakt om te komen tot een RUD op basis van een Gemeenschappelijke Regeling (zie ook paragraaf 3: Verbonden Partijen).

Verkiezingen
De gemeente Zwolle organiseerde op 18 maart 2015 voor het eerst een gecombineerde verkiezing voor zowel Provinciale Staten als het Waterschap Groot Salland. Deze combinatie van 2 verkiezingen was nieuw, waardoor we tegen verschillende uitvoeringsvraagstukken aanliepen. Er was regelmatig ambtelijk overleg tussen gemeenten, provincie en Waterschap Groot Salland. Tijdens deze overleggen zijn alle praktische zaken rondom de verkiezingen afgestemd.

Woonfraude
De gemeente is sinds 1 januari 2010 dé poortwachter voor betrouwbare persoonsgegevens. In 2015 is een pilot uitgevoerd waarin onderzoek is gedaan naar de omvang van woonfraude en de benodigde middelen ter bestrijding hiervan. De pilot heeft aangetoond dat er goede resultaten behaald zijn door het afleggen van huisbezoeken en dat hier structureel formatie voor nodig is. Voor de bestrijding van woonfraude werken we samen met externe partijen zoals woningbouwcorporaties. Ook krijgen we met slimme bestandsvergelijkingen woonfraude steeds beter inzichtelijk. Voor 2016 zullen we de kosten voor dit werk nog uit beschikbare middelen dekken. In de PPN 2018-2022 komen we mogelijk met een voorstel voor structurele invulling.

GBLT
Per 1 januari 2014 zijn we toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling GBLT (zie ook paragraaf 3: Verbonden Partijen). De inwoners en ondernemers van Zwolle ontvangen nu jaarlijks één factuur met daarop de aanslagen van het Waterschap en de jaarlijkse belastingen van de gemeente. Voor de dienstverlening is in 2014 het KCC van de gemeente Zwolle ingeschakeld. In de praktijk bleek dat niet te werken. Het KCC moest een proces aansturen waarop zij zelf beperkt invloed had. Voor sommige onderdelen moest de betrokken inwoner contact opnemen met GBLT. Het functioneren van twee aanspreekpunten leidde tot verwarring. In goed overleg zijn de KCC taken per 1 januari 2015 naar GBLT overgedragen. In december 2014 heeft de Waarderingskamer opmerkingen geplaatst bij de uitvoering van de Zwolse belastingtaken door GBLT. Door de Waarderingskamer is geconstateerd dat de herwaardering op onderdelen niet voldeed aan de eisen die zij daaraan op basis van de Wet WOZ stellen. Naar aanleiding hiervan is op ambtelijk en bestuurlijk niveau intensief contact geweest met GBLT, ook in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten, om de geconstateerde tekortkomingen op te pakken. Het management van GBLT heeft verbetermaatregelen getroffen en zo is in 2015 gestart met de uitvoering van het transitieplan WOZ en een programma gegevensbeheer. Ook vormt de dienstverlening aan en communicatie met de inwoners een essentieel onderdeel van de verbetermaatregelen. Voor het uitvoeren van deze noodzakelijke verbetermaatregelen heeft Zwolle éénmalig een extra bijdrage moeten doen van € 425.000,--. In februari 2016 is van de Waarderingskamer het oordeel “voldoende” ontvangen over het jaar 2015. Daaruit blijkt dat vooruitgang is geboekt. Dit oordeel geeft het vertrouwen dat de genomen maatregelen door het GBLT zijn vruchten afwerpen. De raad is in 2015 en recentelijk in 2016 voortdurend op de hoogte gehouden over de voortgang van de ontwikkelingen bij GBLT.
GBLT heeft in maart 2016 een onderzoek door Deloitte laten verrichten naar de interne beheersing bij GBLT gemeente- en waterschapsbelastingen. De aanbevelingen die daaruit voortkomen moeten zekerheid bieden voor aantoonbaar volledige belastingopbrengsten en betrouwbare informatievoorziening voor de opdrachtgevers. De bevindingen zijn herkenbaar en het rapport laat ook een bevestiging zien van de noodzaak van de verbetermaatregelen. De aanbevelingen worden opgepakt via de bestaande trajecten.

Dimpact en Dataland
Ter ondersteuning van de gemeentelijke processen is de gemeente Zwolle lid van twee verbonden partijen Stichting administratiekantoor Dataland (toegankelijkheid gemeentelijke vastgoedinformatie) en Coöperatieve vereniging Dimpact UA (inkoop dienstverleningssoftware). In paragraaf 3: Verbonden Partijen wordt nader ingegaan op beide partijen.

Relevante kaderstellende nota’s

- Beleidsplan Klantcontactcentrum (2009)
- (visie op) Dienstverlening in Zwolle: mensgericht en efficiënt (2011)
- Visie op dienstverlening aan inwoners en ondernemers: Gastvrij en op maat (2015)
- Kaders voor kanaalsturing (2012)
- Plan van aanpak herijking programma Dienstverlening en KCC (2013)
- Meerjarenprogramma ICT 2015– 2019 (MPI)
- Handhavingsnota 2011 – 2015
- Handhavings- en gedoogstrategie fysieke leefomgeving Overijssel (2011)
- Vergunningen- en Handhavingsprogramma 2015

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Onze dienstverlening is mensgericht. Wij werken vanuit het perspectief van de klant en vragen onze klanten hoe zij onze dienstverlening ervaren. Onze producten en diensten zijn voor iedereen toegankelijk, onze informatie daarover is voor iedereen vindbaar en duidelijk en wij spreken en schrijven in een taal die begrijpelijk is voor onze doelgroepen. Wij zijn een betrouwbare en professionele dienstverlener en onze klanten voelen zich welkom en begrepen.		
Streefdoel/indicator		
Minimaal 75% van de klanten die een product hebben aangevraagd via internet vond de informatie over het product en het aanvraagformulier makkelijk vindbaar en begrijpelijk.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
2014 (eerste 6 maanden) :		
78% van de klanten die een product hebben aangevraagd via internet kon het digitale loket goed vinden op de website (2013: 76%)	Niveau vasthouden	74% van de klanten die een product hebben aangevraagd via internet kon het digitale loket goed vinden op de website **
75% van deze klanten kon de informatie voor de aanvraag eenvoudig vinden op de website (2013: 71%)		71% van deze klanten kon de informatie voor de aanvraag eenvoudig vinden op de website **
79% vond de informatie die nodig was voor de aanvraag duidelijk (2013: 75%)		73% vond de informatie die nodig was voor de aanvraag duidelijk **
Streefdoel/indicator		
In de klanttevredenheidsonderzoeken willen we minimaal de volgende scores halen: balie: 7,0 telefoon: 7,0 e-mail: 7,0 website / digitaal loket: 7,5		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Scores in 2013/14:		
balie: 7,9 (2013) telefoon: 7,6 (2013)	Score voor website/digitaal loket handhaven op het niveau van 2013/4.	balie: 8,3 (januari- februari 2016) telefonie: 7,4
e-mail: 6,0 (2013, op twee niet KCC-mailboxen) (2012: 7,6 op de KCC-mailbox).		e-mail: 6,4 (kcc@zwolle.nl: 7,4 en postbus@zwolle.nl: 5,9)
website / digitaal loket: 7,9 (1e helft 2014)		website / digitaal loket: 7,4 ** (Nederland: 7,3)
Streefdoel/indicator		
De medewerkers bij de afdeling Fysieke Leefomgeving zijn deskundig en duidelijk en hebben een zakelijke dienstverlenende houding in hun klantcontacten. In 2014 meten we dit met een klanttevredenheidsonderzoek.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2014 is een tweede klanttevredenheidsonderzoek op dit gebied uitgevoerd.		In 2015 zijn de uitkomsten van het klantonderzoek van 2014 benut voor verbetering van proces en organisatie. In de 1e helft van 2017 wordt weer een klantonderzoek op dit gebied uitgevoerd.

**** Opmerking:**
In 2015 zijn we erachter gekomen dat in eerdere jaren het klantonderzoek voor de website niet de volledige productencatalogus heeft omvat. De met ** gemarkeerde cijfers vallen hierdoor over 2015 wat lager uit. Op het totaaloordeel scheelt dat 0,4 punt (website / digitaal loket scoorde 7,8 over geheel 2014 [Nederland: 7,3]).

Relaties met andere programma's
De ambities en doelstellingen op het gebied van dienstverlening worden ook in andere programma's vertaald in concrete inspanningen. Deze zijn m.n. terug te vinden in de programma's 2 (dienstverlening aan ondernemers), en de programma's 12 en 14.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Wij verminderen onze regeldruk en administratieve lasten voor burgers, ondernemers en instellingen. Wij standaardiseren onze processen en maken ze slank. Wij willen een passende verantwoordelijkheidsverdeling realiseren tussen enerzijds de gemeente en anderzijds de burgers, ondernemers en instellingen in de stad.		
Streefdoel/indicator		
Zwolle heeft een aantal jaren deelgenomen aan een landelijk meetinstrument "Normenkader". Dit instrument verandert de komende jaren, Zwolle is daarom op zoek naar een nieuw meetinstrument en zal dat in 2015 ontwikkelen cq zich aansluiten bij een bestaand instrument.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Zwolle haalde bij de meting in 2012 op 6 van de 10 normen een voldoende.	In 2015 te ontwikkelen	Eind 2014 is ondernemers via het toen nieuwe ondernemerspanel een oordeel gevraagd over onze regeldruk. Ondernemers geven een 5,9 voor onze inspanning om regels te vereenvoudigen en te versoepelen. Zie ook begroting 2016. We meten dit weer medio 2016.
Streefdoel/indicator		
Klachten en bezwaren willen we tijdig en zoveel mogelijk informeel behandelen.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Bezwaarschriften 2014: 95% binnen de wettelijke termijn afgehandeld 55% informeel / zonder hoorzitting afgehandeld	• 95% binnen de wettelijke termijn behandeld • 40% informeel afgehandeld • 90% ambtelijk horen van de bezwaren die met hoorzitting worden afgehandeld	• 91% behandeld binnen de wettelijke termijn • 58% afgehandeld zonder hoorzitting • 91% ambtelijk horen
Klachten 2014: 95% binnen de wettelijke termijn behandeld 36% binnen 2 weken behandeld 81% informeel afgehandeld	• 90% binnen 6 weken behandeld, waarvan 35% binnen 2 weken. • 65% informeel afgehandeld.	• 98% binnen de wettelijke termijn behandeld • 82% binnen 6 weken behandeld, waarvan 36% binnen 2 weken • 80% informeel afgehandeld

Relaties met andere programma's
Programma 2.

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Onze dienstverlening is snel en zeker. Bij het aanbieden van onze producten en diensten streven we zoveel mogelijk efficiency na. We richten onze dienstverlening zo in, dat klanten zoveel mogelijk digitaal zaken met ons doen. De klant hoeft geen gegevens te verstrekken die we al hebben. We zorgen voor vlotte doorlooptijden en werken met servicenormen. We zorgen voor correcte en tijdige oplegging van de aanslagen gemeentelijke belastingen en heffingen, met een minimaal aantal (gegronde) bezwaarschriften.		
Streefdoel/indicator		
Bij enkelvoudige vragen aan de telefoon wordt de klant in 80% van de gevallen in 1 x geholpen.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
79% van de klanten (in november 2013) respectievelijk 85% van de klanten (februari 2013) geeft aan dat zij bij contact met telefoonnummer 14038 (vrijwel) direct geholpen zijn (2012: 83%). Eind 2014 vind de volgende meting plaats.	Niveau vasthouden	76% van de klanten (in november 2015) respectievelijk 75% van de klanten (november 2014) geeft aan dat zij bij contact met telefoonnummer 14038 (vrijwel) direct geholpen zijn.
Streefdoel/indicator		
Eind 2015 worden de meest gevraagde producten 30% vaker digitaal afgenomen dan in 2010.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
2014: voor 10 van de 15 meest gevraagde producten is het streefdoel medio 2014 al gerealiseerd (waaronder melden verhuizing, uittreksel burgerlijke stand, gehandicaptenparkeerkaart en afspraken reisdocumenten). opmerking: voor 2 van deze 10 produkten baseren we ons op cijfers van medio 2013 omdat deze produkten per 2014 worden geleverd door GBLT en daarover is nog niet alle detailinformatie ontvangen.	Voor alle 15 meestgevraagde produkten geldt dat ze 30% vaker digitaal worden afgenomen dan in 2010	Door veranderingen in het sociaal domein en bij belastingen (GBLT) is de set met meest gevraagde producten sterk veranderd. Daarom rapporteren we over de verdeling van alle (geregistreerde) klantcontacten over de digitale en niet-digitale kanalen. • digitaal: 70% (2014: 60%) • niet-digitaal: 30% (2014: 40%) Deze indicator is ook opgenomen in de begroting 2016.

Streefdoel/indicator		
Eind 2015 hebben we voor de 10 producten met het grootste besparingspotentieel de koppeling tussen het digitaal loket en de systemen in de backoffice gerealiseerd door aansluiting op de landelijke BRP. Deze vervangt de huidige GBA. Zie hierboven.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
De 10 producten met het grootste besparingspotentieel zijn nog niet gedefinieerd en er zijn nog geen koppelingen tussen het digitaal loket en de systemen in de backoffice gerealiseerd.		Om dit te realiseren hebben we de iBurgerzakenmodule van PinkRoccade nodig (zie beleidstekst hierboven). Deze komt in 2016 beschikbaar.

Streefdoel/indicator		
In 2015 hoeft de klant geen gegevens meer in te vullen die wij al hebben uit de basisregistraties GBA, BAG en WOZ.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
In 2014 is gewerkt aan de kwaliteit en de afstemming van gegevens. Dat leidt in 2015 tot "gegevens op orde", een hoge kwaliteit van de integrale gegevenshuishouding van onze organisatie. Daarnaast richten we ons op de realisatie van het Nationaal UitvoeringsProgramma (NUP). Het landelijk programma stopt per 1 januari 2015 maar is inhoudelijk nog niet volledig uitgevoerd. Zwolle gaat in 2015 verder met de implementatie van het NUP. Inmiddels zijn er 12 formulieren (d.w.z. digitale transacties) waarbij de klant na inloggen met DigiD de persoonsgegevens (NAW) niet meer hoeft in te vullen (dat was in 2013: 3 stuks).		In 2015 is verder gewerkt aan de kwaliteit, afstemming en gebruik van basis-gegevens Het betreft basisregistraties BRP, KVK, BAG in 16 afnemende informatiesystemen. Gesteld kan worden dat voor dit deel geldt: "gegevens op orde". Het landelijk programma I-NUP is per 1 januari 2015 gestopt maar is inhoudelijk nog niet volledig uitgevoerd. Inmiddels zijn er 15 formulieren waarbij de inwoner / ondernemer kan inloggen met DigiD / e-Herkenning. Beschikbare gegevens worden dan voor-ingevuld.

Streefdoel/indicator		
De behandeltermijnen voor vergunningaanvragen zijn in Zwolle gemiddeld korter dan de wettelijke termijnen en het streven is om alle vergunningen die digitaal worden aangevraagd ook digitaal te verlenen.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Op dit moment is er nog geen betrouwbaar inzicht in de doorlooptijd van de aanvragen.		Over 65% van de 589 aanvragen hebben we betrouwbare informatie. Gemiddelde doorlooptijd van deze aanvragen is 50 dagen (wettelijke termijn is 56 dagen). In de jaarrekening 2016 verwachten we meer uitgebreide informatie te kunnen geven. Verder streven we ernaar om vanaf het 2e kwartaal 2016 alle vergunningen die digitaal worden aangevraagd ook digitaal te verlenen

Streefdoel/indicator		
Maximaal 1% van de vergunningen wordt van rechtswege verleend.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
1e helft 2014: minder dan 1 % van de vergunningen is van rechtswege verleend.	Maximaal 1% van de vergunningen wordt van rechtswege verleend.	0,8% van de vergunningen is van rechtswege verleend.

Streefdoel/indicator		
Terugdringen van het aantal gegronde WOZ-bezwaarschriften tot 1,5% van het totaal aantal WOZ-beschikkingen. Met ingang van 2014 neemt GBLT deze werkzaamheden over van de gemeente. Deze samenwerking moet nog nader worden uitgewerkt. Voorlopig gaan we ervan uit dat we over deze indicator blijven rapporteren.		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
2011: 1,37 % 2012: 1,6 % 2013: 1,9% 2014: 0,63% (tot dit moment in het jaar)	1,5%	Percentage voor 2015 is tot op 24 februari 2016: 1,49%

Relaties met andere programma's

Relatie met o.a. MPI en de programma 's 12 en 14.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	27.785	15.977	35.513	18.793	36.279	20.777	-766	1.984	1.219
Reservemutaties	830	1.990	1.292	2.317	2.108	2.142	-816	-175	-991
Gerealiseerd resultaat	**28.614**	**17.967**	**36.805**	**21.110**	**38.387**	**22.918**	**-1.581**	**1.809**	**227**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Burgemeester en Wethouders	-268	408	140	-408	26	-242
Functionele commissies	26		26			26
Beeldvorming en samenwerking	-1	5	4			4
Voorlichting	4		4			4
Communicatieprojecten	10		10			10
Directie	-20		-20			-20
Kaders ontwikkelen en implem.	2	6	8			8
Beleidscyclus	58		58	-57		
Onderst.bestuurlijk proces	821		821	-31	-340	451
Organisatie-ontwikkeling	45	43	88	-50		38
Saldi kostenplaatsen	-1.108	1.075	-33	-586	52	-567
Werken voor derden	-9	18	9			9
Kabinetszaken	14		14			14
Reisdocumenten	-107	128	20			20
Rijbewijzen/eigen verklaringen	14	-14			0	
Naturalisatie	2	5	8			8
Verklaringen	25	-25	1			1
Burgerlijke stand	3	-62	-60			-60
Verkiezingen	-230	2	-228	228		
Begravingen	-6	-168	-174	88	86	
Info-centrum gemeente						
Overige publ. dienstverlening		-1	-1			-1
Bouw	21	560	581			581
Geo-informatie						
Kinderopvang	-61	4	-57			-57
Totaal	**-766**	**1.984**	**1.219**	**-816**	**-175**	**227**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Burgemeester en Wethouders	-242	I	De pensioenpolissen van de wethouders zijn ondergebracht bij Loyalis. Ieder jaar stelt Loyalis actuariële berekeningen op. Deze in januari 2016 ontvangen berekeningen geven aan dat de pensioenpolissen niet toereikend zijn. De huidige lage rekenrente leidt ertoe dat extra middelen nodig zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. In 2015 is een extra bedrag van bijna € 297.000 in de pensioenvoorziening gestort. Van 2 ex-wethouders is het opgebouwde pensioen ontvangen (+408). Deze middelen zijn gedoteerd aan de reserve Alg. Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) (-408). Een wethouder heeft ervoor gekozen het kapitaal onder te brengen bij het ABP hetgeen een extra onttrekking aan de reserve tot gevolg had (+21). Overige kleine verschillen (+34).
Beleidscyclus	0	I	In 2015 zijn onderzoeken geïnitieerd inzake de toetreding van de gemeente Deventer tot de GGD en een onderzoek naar Asbest inzake huisvesting Stadskamer. Deze onderzoeken zijn nog niet afgerond (+28). Tevens zijn middelen voor lokale arbeidsvoorwaarden niet aangesproken (+29). Al deze middelen zijn gereserveerd (-57).
Ondersteuning bestuurlijk proces	+451	I	Het budget voor Duurzaamheid is in 2015 niet volledig benut (+96). Het restant van het budget wordt doorgeschoven via de reserve NUTW naar het jaar 2016. Doordat het aantal procedures/adviezen van de stadsadvocaat en een aantal interne opdrachten (o.a. training en bijscholing doorgeschoven naar 2016) minder waren is het budget juridische bijstand slechts ten dele benut (+68). Het implementatiebudget is in 2015 niet volledig benut (+599). Een deel van deze gereserveerde middelen wordt ingezet ter dekking van het nadeel op saldi kostenplaatsen (een onttrekking aan de reserve Nog uit te voeren werken ad € 325.000) Overige kleinere verschillen(+13).
Saldi Kostenplaatsen	-567	I	Via het product saldi kostenplaatsen wordt het bedrijfsresultaat verantwoord. Het resultaat bestaat uit diverse mee- en tegenvallers op de afdelingen van de organisatie. Per saldo resteert een nadeel van € 567.000. Voor € 78.000 is in het resultaat een voordeel verwerkt omdat de te treffen voorziening voor vakantiegelden lager uitvalt. Het gecorrigeerde nadeel van € 645.000 wordt gedekt uit beschikbare bedrijfsvoeringposten, te weten: € 320.000 uit het geparkeerde voordeel vanwege een hogere bezuinigingsopbrengst op de bedrijfsvoering (zie stelposten onder programma financiering en algemene dekkingsmiddelen) en € 325.000 uit het implementatiebudget voor de bedrijfsvoering (zie product organisatieontwikkeling).
Burgerlijke stand	-60	I/D	Het aantal huwelijken is lager dan begroot. Daarnaast is er een verschuiving te zien naar huwelijken met een kleine ceremonie, hierdoor zijn de inkomsten lager. Ook landelijke cijfers laten een daling zien in het aantal huwelijken.
Bouw	581	I	Aan leges hebben wij in 2015 ruim € 300.000 extra aan inkomsten ontvangen. In vergelijking met 2014 zijn er extra inkomsten door voornamelijk meer vergunningen in de categorie boven de € 50.000 aan leges. Zo zijn er in 2015 17 vergunningen boven de € 50.000 aan leges afgegeven, die gezamenlijk 1,7 miljoen aan inkomsten hebben opgeleverd. In 2014 ging het om 10 vergunningen boven de € 50.000 aan leges, waarvoor 1 miljoen is binnengekomen. Daarnaast is er een voordeel van circa € 250.000 aan de kostenkant. Dit voordeel komt door minder inzet bij toezicht, besparingen op de advisering op aanvragen en een verminderde inzet voor de behandeling van aanvraag. De afhandeling van grotere aanvragen kosten verhoudingsgewijs minder tijd, waardoor voor het afgeven van vergunningen minder personele inzet nodig was dan begroot.
Kinderopvang	-57	I/D	De overschrijding wordt veroorzaakt door extra inzet van de GGD en eigen personeel. Het aantal mutaties en vergunningen blijven hoog. Hierdoor zijn de inkomsten ook iets hoger dan begroot.

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Bestuur							
ICT projecten (MPI)	1.036	3.982	2.856	2.162	22	196	1.680
ICT projecten (MPI) afgesloten in 2015				afgesloten			
Projecten Services	196		14	182			182
Het Nieuwe Werken	3.061	290	2.779	572			572
Herinrichting Stadhuis		6.252	250	6.002	720	1.043	4.239
Ontwikkelvermogen OW meerjarig inc.	37	40	5	72	-12	84	
Veranderplannen	117		28	89		89	
Stadhuis en Stadskantoor Duurzaamh.	540		12	528			528
Stadskantoor verv./upgrade installaties	1.370		1.370	0			0
Ambtenarentoertocht		3	3	0			
	6.357	10.567	7.317	9.607	730	1.412	7.201
Dienstverlening							
Masterplan Kranenburg	380		19	361	-41		402
Uitbreiding Kranenburg	154			154			154
Restauratie Algemene begraafplaats	19			19		19	
Chinese begraafplaats	538		362	176	-351		527
Wagenpark	522	152	319	355			355
	1.613	152	700	1.065	-392	19	1.438
Projecten SSC t.b.v. Provincie en gemeente Kampen							
ICT-projecten		3.768	2.729	1.039	1.039		
	0	3.768	2.729	1.039	1.039	0	0
	7.970	14.487	10.746	11.711	1.377	1.431	8.639

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
ICT projecten	1.862	Begroting 2015	MPI
ICT projecten	2.080	Berap 2015-2	aanvullingen MPI
aanvulling verkeersmanagement	40	2014	ketenmobiliteit prov.bijdr.
Het Nieuwe Werken	290	DT 16-9-2014	verbouw keuken stadhuis
Herinrichting Stadhuis	6.252	Rb. 15-6-2015	herinrichting stadhuis
Ontwikkelvermogen OW meerjarig inc.	40	BW 10-2-2015	themagroep Europa 2015
Ambtenarentoertocht	3	DT 28-5-2014	
Wagenpark	152	Begroting 2015	vervangingsinvesteringen
Projecten SSC	3.768		
	14.487		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
ICT projecten	264
	264

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

ICT Projecten (MPI):
Afgeronde projecten: per saldo € 42.990
De projecten Vastgoedmanagement, Pachtbeheer, Website & Intranet, Beheer panden, optimaliseren website, Verkeersmanagement en SSC uniformering data opslag zijn opgeleverd en in gebruik genomen. Per saldo was er een overschot op de opgeleverde projecten van € 42.990 op een totaal investeringsvolume van bijna € 2,1 mln.

Doorlopende projecten: Saldo totaal € 1.6 mln.
Het lopende programma Digitalisering wordt jaarlijks verlengd. De projecten BGT BOR, Telefonie voor KCC, Dataverkeersplein, Geoogle, digitalisering Brondocumenten, CRM, Parkeerboetes, Bodeminformatiesysteem, Poort van Zwolle, Initiatiefrijk Zwolle (ict-deel) en uitfaseren Zizo zijn vertraagd t.o.v. de oorspronkelijke planning of nog niet gestart, maar zullen naar verwachting in 2016 gereed zijn.

Het Nieuwe Werken, Services en Herinrichting Stadhuis
De verbouwing van het Stadskantoor is afgerond en in gebruik genomen. Financieel staat er nog een saldo van € 572.000. Daarbij moet in ogenschouw worden genomen dat € 250.000 t.l.v. de herinrichting van het Stadhuis dient te worden gebracht. Dus al met al een voordelig saldo van € 822.000. In 2016 zal de financiële afhandeling van het zgn. “Risicofonds” plaats vinden. De verwachting is dat het hier om een bedrag van ± € 80.000 gaat. Het restant wordt conform afspraak (raadsbesluit 15-6-2015) gebruikt voor de herinrichting van het Stadhuis.
De herinrichting van Stadhuis en de projecten Services zullen door de tijdelijke huisvesting van de Stadkamer op z’n vroegst pas in 2e helft van 2017 worden gestart.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

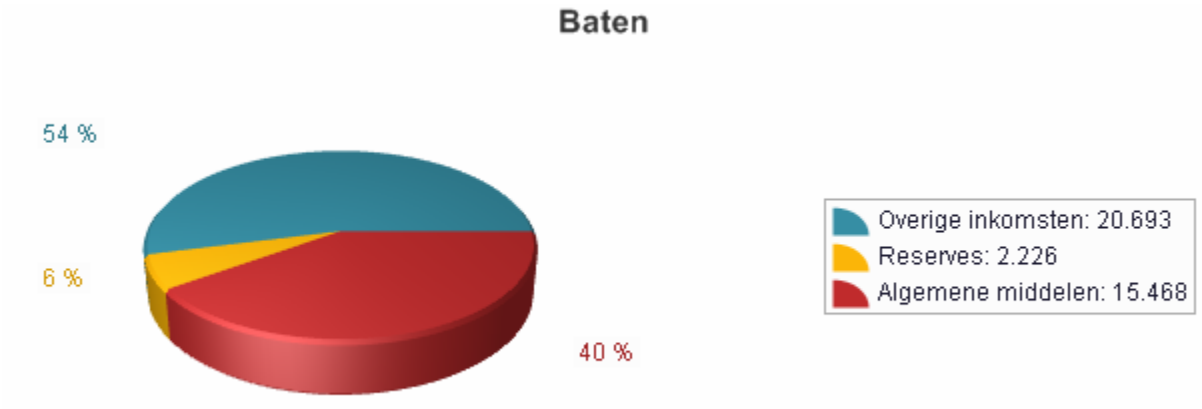

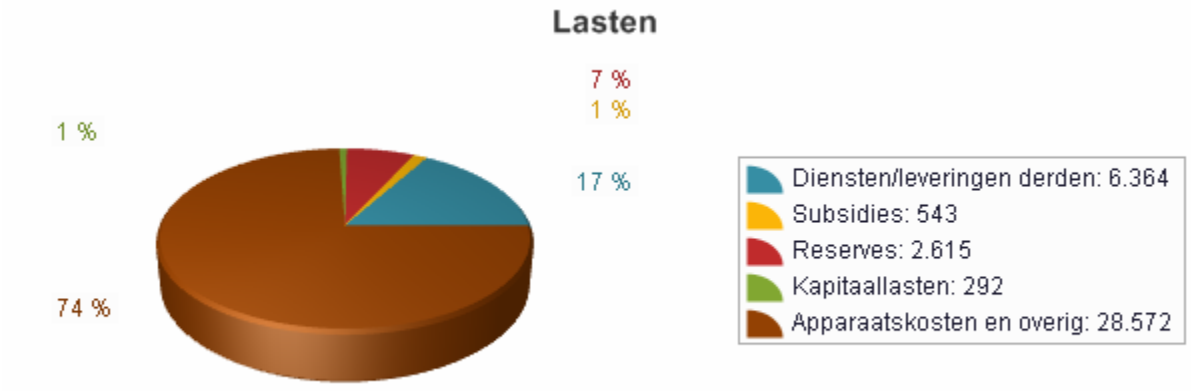

Programma 17A Exploitatie gronden

Beleidsverantwoording

Algemeen

Er hebben zich geen beleidsmatige afwijkingen plaatsgevonden. De besluitvorming m.b.t. het aanpassen van kaders loopt via de Nota van Uitgangspunten MPV en binnen de projecten zal dit separaat middels een raadsbesluit plaatsvinden.

De MPV 2016 staat vooral in het teken van de naderende wet- en regelgeving vanuit de commissie BBV (Besluit Begroting en verantwoording) en de Vpb (Vennootschapsbelasting). Het voornemen tot herziening van de BBV verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kunnen (financiële) gevolgen hebben voor de (meerjaren)begroting 2017. De verwachting van de commissie BBV is dat er vóór april 2016, middels een BBV wijzigingsbesluit, besluitvorming zal plaatsvinden met terugwerkende kracht (1 januari 2016). Omdat de vaststelling door de raad van deze meerjaren prognose na deze datum plaatsvindt, wordt er in de MPV 2016 alvast (op onderdelen) voorgesorteerd op de nieuwe regelgeving. Dit wordt gedaan door het o.a. laten vervallen van de opbrengstenstijging in grondexploitaties na de periode van 10 jaar. Bij de ontwikkelingen wordt stilgestaan bij een aantal onderwerpen op het gebied van beleid, wet- en regelgeving en vastgoed- en gebiedsontwikkelingen. Voor de aankomende vennootschapsbelasting (grondexploitaties, parkeren etc.) wordt u via de perspectiefnota (financieel) geïnformeerd.
Voor het jaar 2016 (en verder) wordt het, voor wat betreft de vastgoedontwikkelingen, een uitdaging om de huidige positieve signalen uit de markt om te zetten naar concrete acties en resultaten. De woningbouwmarkt is aan het opklimmen, waarbij ook het duurdere segment langzaam weer aan belangstelling wint, mede door de nog steeds zeer lage rentestand. Nieuwe vastgoed initiatieven, zowel voor (commerciële) voorzieningen als bedrijventerreinen, hebben het nog steeds moeilijk om tot daadwerkelijke realisatie te komen. Op 11 januari 2016 heeft de raad het besluit genomen over de nota van uitgangspunten MPV 2016, waarbij de kaders zijn vastgesteld als basis voor de MPV 2016.

Ontwikkelingen

Zoals reeds hierboven is vermeld, hebben de voorstellen van de commissie BBV nog geen officiële wettelijke basis. Echter, in de nota van uitgangspunten is hier op onderdelen al op geanticipeerd. De situatie zal nadrukkelijk worden gevolgd en de consequenties worden zo spoedig mogelijk in beeld gebracht.

"*De beoogde publicatiedatum van de nieuwe BBV-notitie grondexploitaties met de 'definitieve' wijzigingen is maart 2016. Bij het schrijven van de tekst is de wetswijzing nog niet bekend. De wijzigingen zullen formeel echter pas feitelijk definitief zijn per de publicatiedatum van het definitieve BBV Wijzigingsbesluit per (uiterlijk) 1 april 2016 (met terugwerkende kracht per 1 januari 2016).*

Op de volgende onderdelen wordt, daar waar mogelijk, geanticipeerd:

- Projecten met een langere looptijd dan 10 jaar

De gemeente Zwolle heeft de beschikking over twee grondexploitaties die een zeer lange looptijd kennen. Het betreft de projecten: bedrijventerrein Hessenpoort (2045) en woningbouw Oude Mars (2041). Voor deze projecten is de index voor de opbrengstenstijging (periode na 10 jaar) reeds op nul procent gezet, waardoor er een behoedzaam beeld wordt gecreëerd. In samenspraak met het projectmanagement van beide projecten is beschreven waarom er is gekozen voor een langlopende grondexploitatie. Uit het gesprek met de accountant is vooral duidelijk geworden dat het zich met name zal gaan richten óf er toereikende beheersmaatregelen worden getroffen bij (gemotiveerde afwijking), zoals afgesloten contracten en/of vastgelegde afspraken. Dit kan een risico opleveren. Zodra duidelijk is wat de definitieve wettekst wordt, zal er een strategie met scenario's worden voorbereid. Na vervolgoverleg met de accountant, zal er vóór de begrotingsbehandeling 2017 een besluit worden voorbereid. Dit kan invloed hebben op de begroting.

- Rente in de grondexploitaties

De rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties moet worden gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen. Tevens moet de disconteringsvoet gelijk worden gesteld met de toegerekende rentevoet. In de meerjarenplanning van de grondexploitaties wordt nu, conform besluit, gerekend met een rentepercentage van 3,5%, zijnde de omslagrente zoals in de begroting 2016-2019 is opgenomen. In beeld is gebracht wat de consequentie binnen de MPV is indien de rente daadwerkelijk richting 2% gaat, dit in het kader van de BBV / Vpb. Binnen de grondexploitaties zullen de resultaten met € 22,2 mln. toenemen en de voorziening voor de negatieve grondexploitaties neemt af met € 1,1 mln. De financiële consequentie voor de begroting is meegenomen bij de PPN.
Onder de nieuwe BBV regels gaat de renteverrekening met de grexen o.b.v. de werkelijke rente. Dit betekent dat er een reëel risico ontstaat op de hoogte van de toe te rekenen rente. Het voorstel is om voor de risicoparagraaf MPV rekening te houden met een renterisico van: 0,2% in 2016, 0,3% in 2017, 0,4% in 2018 en 0,5% in 2019. Daarbij wordt rekening gehouden met een wegingsfactor van 50%, conform het algemene weerstandsvermogen, en als scenario in beeld gebracht. Deze percentages zijn afgeleid van het rente-effect van 1% op de algemene financiering. Het risico bij de algemene financiering zit in de her te financieren c.q. nieuw aan te trekken langlopende leningen en in kasgeldleningen (kort geld). Het huidige economisch risico van € 5,3 mln. zal door deze wijziging dan met ca. € 0,8 mln. toenemen.

- Grondvoorraadbeleid NIEGG gronden

De gemeente heeft veel grond in eigendom, bestaande uit NNIEGG en voorraad gronden. De NNIEGG bestaat uit gronden waarvoor een stellig voornemen bestaat om deze binnen tien jaar te ontwikkelen. De voorraad gronden bestaat uit gronden die in het verleden zijn verworven op basis van beleidsdoelen voor de langere termijn, met name toekomstig ontwikkelingsareaal voor woningbouw (structuurvisie).

- De jaarlijkse exploitatielasten van de Nniegg

Het in bezit hebben van grond brengt kosten met zich mee. Enerzijds voor beheer en onderhoud en anderzijds door rentelasten op de boekwaarde. Deze jaarlijkse exploitatielasten werden tot en met 2015 gedekt uit de bestemmingsreserve exploitatie gronden, die jaarlijks voor ca. € 2,2 mln. (boekwaarde van 63 mln. * 3,5% rente) werd aangevuld. Ter verbetering van de financiële positie is besloten om het nadelig Nniegg resultaat structureel in de begroting te verwerken. Deze bestemmingsreserve is bij het besluit van de raad op 13 november 2015 over de begroting 2016 opgeheven. De vrijvallende middelen zijn hierbij ingezet ter versterking van het weerstandsvermogen.

- Afschaffing van de NIEGG

Nadrukkelijk volgen we het voorstel tot afschaffing van de NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) in het BBV. Hoewel er wordt gesproken over een overgangsbepaling, die een looptijd zal hebben tot 31 december 2019, kan dit gevolgen hebben voor de financiële positie van de gemeente. De marktwaarde van deze gronden moet worden afgezet tegen de dan geldende bestemming. Indien een duurzame waardevermindering wordt vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering. Dit brengen we in verband met de omgevingsvisie en zodra daar inzicht op is, zal de gewenste strategie met scenario's ter besluitvorming worden voorgelegd.

- Omgevingsvisie / paragraaf Grondbeleid

De herijking van de structuurvisie (omgevingsvisie treedt in 2018 in werking) zal zich meer gaan richten op het proces om te komen tot een organische gebieds- en locatieontwikkeling en de rol van de gemeente daarbinnen. De paragraaf grondbeleid zal een visie geven hoe de doelstellingen van de programma's, zoals ze staan opgenomen in de begroting, kunnen worden gerealiseerd. Een aanzet hiertoe zal binnenkort met de Raad worden gedeeld.

- Ladder duurzame verstedelijking

In oktober 2012 is de zogenaamde 'ladder voor duurzame verstedelijking' geïntroduceerd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Deze 'duurzaamheidsladder' heeft tot gevolg dat er een aantal aanvullende eisen worden gesteld aan de onderbouwing van een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt. In het brede kader hebben gemeenten en provincie in 2014 de Regionale Woonvisie West-Overijssel vastgesteld. Hierin staan onze gezamenlijke ambities en een visie op wonen voor de regio. In 2015 zijn de gezamenlijke visie en ambities geconcretiseerd tot woonafspraken. Deze afspraken zijn opgenomen in een samenwerkingsovereenkomst en een programmeringsdocument. De raad is hier in januari 2016 middels een informatienota over geïnformeerd.

Daarbij wordt nog opgemerkt dat bij plannen met een uitwerkingsplicht en wijzigingsbevoegdheden nog een afweging in het kader van de Ladder en/of uitvoerbaarheid/goede ruimtelijke ordening moet plaatsvinden. Dus een blijvende monitoring op de regionale afspraken is hierbij essentieel, dit om te voorkomen dat bestaande projecten juridisch worden gedwarsboomd op uitvoering. De belangen van de bestaande (contract)afspraken moeten worden gerespecteerd, dit ter voorkoming van mogelijke claims.

- Wet Vennootschapsbelasting

De invoering van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven per 1 januari 2016 is een feit. Naar aanleiding van de handreiking Vennootschapsbelasting, gepubliceerd in november 2015 door het SVLO (Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden), heeft er een inventarisatie plaatsgevonden, met ondersteuning van een fiscaal jurist. De conclusie hierbij is dat de gemeente Zwolle zeker door de ondernemerspoort gaat. Dit betekent dat de gemeente Zwolle Vpb plichtig wordt en jaarlijks belasting moet gaan betalen over de toekomstige jaarwinst uit grondexploitaties. De toekomstige cash flow van de huidige grondexploitaties zijn na 2017 jaarlijks positief. Op dit moment vindt op landelijk niveau nog overleg plaats over de concrete uitwerking van de belastingplicht en de (on)mogelijkheden. Toekomstige belastingaanslagen zullen voor de gemeente als één aanslag worden aangemerkt. Binnen de MPV 2016 zijn geen reserveringen, claims of voorzieningen aanwezig om toekomstige belastingaanslagen financieel op te vangen.

- Risico's en onzekerheden

In de MPV 2016 wordt er aandacht gegeven aan de risico's en onzekerheden rondom de grondexploitaties en het (mogelijke) financiële effect hiervan op weerstandsvermogen en reserves. Het financiële effect zal worden opgenomen in de toelichting op de grondexploitaties in de jaarrekening. Nadere onderbouwing van de mutaties maakt hier onderdeel vanuit.

De nog op te stellen Omgevingsvisie schetst straks een integrale ontwikkelingsrichting van de stad voor de lange termijn. Op basis hiervan kunnen we bepalen welke gronden we voor welke beleidsdoelen moeten aanhouden en welke gronden we kunnen gaan afstoten.
De omgevingsvisie is een verplicht instrument uit de Omgevingswet. Deze wet zal naar verwachting op 1-1-2018 in werking treden. In de loop van 2016 zullen we analyseren welke gemeentelijke grondposities nog passen in de langere termijn ontwikkeling van de stad. Voor de gronden die niet meer nodig zijn in het kader van de Omgevingsvisie zal per perceel een financiële afweging worden gemaakt voor het blijven exploiteren of verkopen. Eventuele verkoop leidt tot boekwaarderesultaten. Of dat feitelijk leidt tot boekwinsten, zal afhangen van de boekwaardes van de betreffende gronden en de te realiseren bestemmingen.

Op de kortere termijn krijgen we voor wat betreft de NNIEGG echter al te maken met aanstaande beleidswijzigingen op grond van de BBV. We gaan in 2016 na wat de belangrijkste (beleids)gevolgen zullen zijn. Daarnaast heeft de Raad op 14 november 2014 de motie “duurzame aanwending van Niegg-grond met positieve businesscase” aangenomen. De raad verzoekt het college een visie op te stellen op het economisch en ecologisch duurzaam aanwenden van Niegg-grond in Zwolle en die te voorzien van een concreet plan aanpak met substantiële stappen.

De uitvoering van deze motie pakken we eveneens op in 2016, vanzelfsprekend in samenhang met de beleidswijzigingen NNIEGG als ook de nog op te stellen Omgevingsvisie. Uit deze integrale analyses zal dan blijken welke gronden wij op korte termijn kunnen gaan afstoten. In de loop van 2016 komen wij met beleidsvoorstellen over de wijze waarop wij omgaan met onze grondvoorraad, inclusief de NNIEGG.

- Grondprijsontwikkelingen

In 2014 is ervoor gekozen om twee instrumenten, met een totale waarde van € 7 mln. te introduceren. Het betreft het monitoren van de grondprijsontwikkelingen, aangezien voor een periode van vier jaar de grondprijzen zijn verlaagd. Een schoksgewijze verhoging na die periode van vier jaar is vooralsnog niet te verwachten. De tweede stimulering is om de woningbouwontwikkelingen op onderdelen, indien nodig, een duwtje in de rug te geven. Bijvoorbeeld om te voorkomen dat er een te eenzijdige ontwikkeling in de straat, buurt of wijk zal plaatsvinden. Detailgegevens zijn hierover met de raad gedeeld in een vertrouwelijke notitie bij de Nota van Uitgangspunten. Per 31-12-2015 zijn nog de volgende bedragen beschikbaar:

- A. Voorziening voor grondprijsontwikkelingen van € 5,0 mln.
- B. Stimuleringsreserve woningbouw van in totaal € 1,8 mln.

Ten opzichte van het besluit bij de Nota van Uitgangspunten 2016 hebben zich hier geen wijzigingen voorgedaan.

Relevante kaderstellende nota’s

- Nota grondbeleid 2009-2013
- Nota grondprijzen 2015
- Nota grondvoorraadbeleid 2011-2014
- Meerjaren Prognose Vastgoed (MPV) 2016

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	54.242	52.020	61.708	58.555	33.569	32.864	28.139	-25.691	2.448
Reservemutaties	361	2.287	372	3.148	11.420	6.422	-11.047	3.275	-7.773
Gerealiseerd resultaat	**54.602**	**54.306**	**62.080**	**61.702**	**44.988**	**39.286**	**17.092**	**-22.416**	**-5.324**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Strat.bezit NNIEGG	-329	453	124		-124	
Voorbereidingsprojecten	51.413	-54.893	-3.479		-70	-3.549
Herstructureringsprojecten	-5.760	5.760				
Woningbouwprojecten	-13.911	13.929	18	-18		
Werkgelegenheidsprojecten	-3.559	3.674	115	-9	-106	
Particuliere grondexploitaties	-450	455	5	-5		
Af te sluiten projecten	703	4.962	5.665	-11.051	3.611	-1.775
Verhuurde grond eindbeheer	-89	-10	-98	98		
Erfpacht	83	-21	62	-62		
Opstalrecht	36		37		-37	
Totaal	**28.139**	**-25.691**	**2.448**	**-11.047**	**3.275**	**-5.324**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Strategisch bezit NNIEGG	124	I	Resultante van minder inkomsten o.a. als gevolg van een BTW correctie en lagere beheerskosten
Verhuurde gronden	-98	I	Hoofdzakelijk veroorzaakt door meer bestede uren aan de verhuurde gronden
Erfpacht	62	I	Hoofdzakelijk veroorzaakt door minder bestede uren aan erfpachten
Voorbereidingsprojecten	- 3.549	I	Betreft storting in de Algemene Voorziening Vastgoed t.l.v. de Algemene Reserve Vastgoed
Af te sluiten projecten	5.324	I	Betreft storting in de Algemene Reserve Vastgoed t.l.v. de Algemene Concern Reserve

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

De reservestortingen (=lasten) betroffen	
bijdrage in de reserve Stadsuitleg	48
Storting in de reserve Voorsterpoort	5.720
Storting in de Algemene Reserve Vastgoed tlv Concern Reserve	5.324
winstafdrachten Erfpachten en verhuurde gronden eindbeheer	336
Minus correctie winstnemingen voorgaande jaren	-9
Totaal	**11.419**

De reserveonttrekkingen (=baten) betroffen	
Bijdrage aan de Grex Voorsterpoort	152
Bijdrage aan tekort Recht van Opstal	44
Storting in Algemene Voorziening Vastgoed tlv ARV	3.549
Exploitatieresultaat NNIEGG	2.113
Storting in reserve parkeren	629
Correctie verliesnemingen voorgaande jaren	-65
Totaal	**6.422**

Analyse op baten- en lastenniveau

Op baten- en lastenniveau wijken de rekeningen en begroting niet af. Het saldo van de lasten (grondaankopen, kosten bouwrijpmaken, rente etc.), baten (grondverkopen, subsidies, bijdragen etc.) en mutaties in reserves en voorzieningen (o.a. winstnemingen) wordt bij c.q. afgeschreven op de boekwaarden van de exploitaties. Een afwijking aan de kostenkant betekent dus automatisch ook een afwijking aan de opbrengstenkant.

De begroting is geactualiseerd op basis van de MPV jaarschijf 2015 naar € 31.574 lasten en € 23.338 baten. Hierop zijn in de loop van het jaar vier begrotingswijzigingen aan toe gevoegd tot een bedrag van € 39.331 lasten en € 31.095 baten

Analyse op de diverse producten is niet mogelijk, omdat in de loop van het jaar projecten verschuiven van bijvoorbeeld het product voorbereidingsprojecten naar uitvoeringsprojecten, waardoor de begroting en rekening niet vergelijkbaar zijn. Daarom is de begroting op totaalniveau opgenomen. Om meer inzicht te geven in de afwijkingen worden in het totaaloverzicht projecten uitgaven, inkomsten en de boekwaarde per project in beeld gebracht

Projecten	Boekw. 1-1-2015	Jaarschijf MPV vermeer-deringen	Jaarschijf MPV vermin-deringen	Verwachte boekwaarde	Vermeer-deringen	Rekening 2015 Vermin-deringen	Boekw. 31-12-2015	Verschil boekw. T.o.v. MP	Winst-nem-ingen 2015
Woningbouwprojecten									
19 Stadshagen 1 & 2	22.945	14.646	2.768	34.823	5.769	10.090	18.624	-16.199	
67 Oude Mars	6.416	1.352	678	7.090	398	1.001	5.813	-1.277	
119 Schaepman/Kraenbolwerk	-2.467	3.541	0	1.074	529	172	-2.110	-3.184	
129 Bagijneweide	-5	475	0	470	537	1.202	-670	-1.140	
133 Stinspoort	1.837	566	1.394	1.009	650	1.426	1.061	52	
281 Wijthmen, fase 1	-72	-51	275	-398	59	2	-15	383	
subtotaal	28.654	20.529	5.115	44.068	7.942	13.893	22.703	-21.365	0
Werkgelegenheidsprojecten									
11 Marslanden Zuid	-527	217	297	-607	52	75	-550	57	
21 Hessenpoort 1 & 2	47.334	5.790	3.466	49.658	3.623	456	50.501	843	
subtotaal	46.807	6.007	3.763	49.051	3.675	531	49.951	900	0
Herstructureringsprojecten									
269 Vrolijkheid II, herontwikkeling	1.491	104	635	960	56		1.547	587	
283 Langenholterweg	206	835	578	463	102		308	-155	
313 Geert Grootestraat	17	825	678	164	5		22	-142	
502 Kamperpoort	3.188	1.809	4.837	160	593	5.760	-1.979	-2.139	
subtotaal	4.902	3.573	6.728	1.747	756	5.760	-102	-1.849	0
Particuliere grondexploitaties									
123 Forelkolk	79	224	191	113	4		83	-30	
245 ABN-AMRO Prinsenpoort	196	319	451	64	212	455	-47	-111	
247 Campus	-641	-6	0	-648	-19		-660	-12	
subtotaal	-366	537	642	-471	197	455	-624	-153	0
Binnenkort af te sluiten exploitaties									
55 Deltion	2			2	-2		0	-2	
51 Beter met Bos	-50			-50			-50	0	50
57 Voorsterpoort	-5.537	-54	86	-5.677	5.689		152	5.829	-152
59 Noordeiland	-758	209		-549	848	1.569	-1.479	-930	
87 Holtenbroek Händellaan	9			9			9	0	-9
135 Westenholte Stins	8	25	27	6	4		12	6	
285 Pallandtmarke	0			0		15	-15	-15	15
287 Wijthmenerplas, marktselectie	142			142	97	239	0	-142	
315 Zwolle Zuid restant	252	26	479	-201	37	720	-431	-230	
317 Marslanden G	201	68	179	90	15		216	126	
319 Oosterenk restant	44	17		61	93	967	-830	-891	
321 Bos & Buitenplts.restant	521			521	22		543	22	
323 Stadshagen I fase 1	18	10		28	10		28	0	
209 Stadshagen vlek 12	0			0	1		1	1	
325 Stadshagen vlek 1	5	10		15	4		9	-6	
327 Kop Hanzeland	-137			-137		7	-144	-7	
331 Rood voor Rood	-285	7		-278	-7	108	-400	-122	

333 Wipstrikpark		14		14	1		1	-13	
335 Hospice Wipstrikkerallee	7			7	102	263	-154	-161	
subtotaal	-5.558	332	771	-5.997	6.914	3.888	-2.532	3.465	-96
Voorbereidingsprojecten									
271 Kanonsteeg/Derde Bredehoek	1	35		36			1	-35	
337 Krasse Knarren	0			0	20		20	20	
subtotaal	1	35	0	36	20	0	21	-15	0
Totaal boekwaarden	74.440	31.013	17.019	88.434	19.504	24.527	69.417	-19.017	-96
Af: Voorziening verliezen	-11.216			-11.216			-14.811		
Netto boekwaarden	63.224	31.013	17.019	77.218	19.504	24.527	54.606	-19.017	-96

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

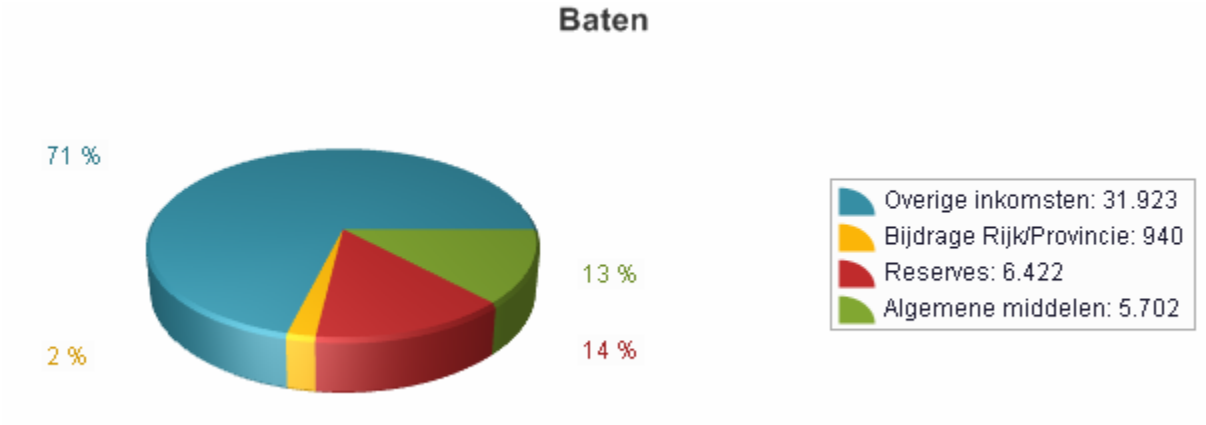

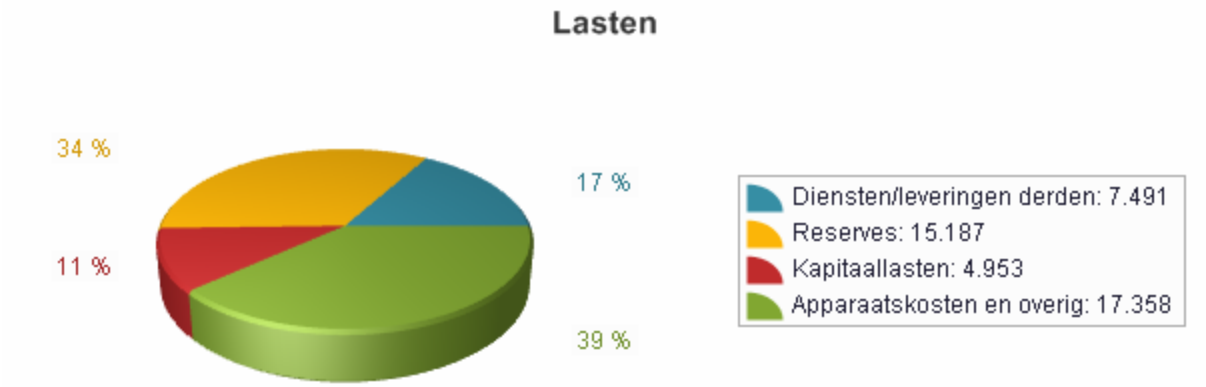

Programma 17B Vastgoedmanagement

Beleidsverantwoording

Algemeen

Het jaar 2015 heeft voornamelijk in het teken gestaan van de doorontwikkeling van de Meerjaren Prognose Gebouwen (MPG), de potentiële verduurzamingsopgave en de verdere afbouw van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Meerjaren Prognose Gebouwen
Voor het eerst is er een volledige MPG gepresenteerd. In de MPG zijn de meerjaren perspectieven ten aanzien van lasten, baten en resultaat binnen het Programma Vastgoedmanagement inzichtelijk gemaakt. Daarnaast zijn er diverse maatregelen ter optimalisering van het resultaat gekwalificeerd en gekwantificeerd. De raad heeft de MPG bij de begrotingsbehandeling 2016 vastgesteld.

Afbouw gemeentelijke vastgoedportefeuille
In 2015 is er verdere uitwerking gegeven aan het vastgestelde voornemen om de gemeentelijke vastgoedportefeuille af te bouwen. We hebben in 2015 vijf vastgoedobjecten verkocht: Koestraat 6, Harm Smeengekade 9, Koningin Wilhelminastraat 91, Brinkhoekweg 14 en Graham Bellstraat 3.01 tot en met 3.06. In 2015 is verder een pakket van 10 panden (integraal) in de markt gezet. Daadwerkelijke verkoop van deze panden vindt in 2016 plaats. Daarnaast zijn zeven van de te verkopen gemeentelijke locaties ingebracht in de versnellingsactie sociale woningbouw. Hiermee liggen we goed op schema ten aanzien van de beoogde afbouw van de vastgoedportefeuille.

Projecten nieuwbouw, uitbreiding en renovatie
Er zijn in 2015 enkele bouwprojecten gestart of afgerond:

- Oplevering van het nieuwe Anker in Westenholte.
- Oplevering van de verbouwing van een deel van Het Cultuurhuis in Stadshagen ten behoeve van vestiging van het consultatiebureau van de GGD (langjarige verhuur).
- Oplevering van de nieuwe Havenmeestervoorziening.
- Oplevering van de renovatie van "De Drijber" (voormalige Bonjourlocatie) aan Burgemeester Drijbersingel 11.
- Verbouw Zeven Alleetjes, te beginnen met asbestsanering.

Daarnaast heeft uw raad ingestemd met bouwkundige aanpassingen aan het Celecomplex (Papenstraat 9-13). Eind 2015 zijn de voorbereidingen getroffen voor de aanbesteding van de benodigde werkzaamheden. Aanbesteding en uitvoering vinden plaats in 2016. Tevens heeft de raad ingestemd met het onderzoeken van de mogelijkheid van inzet van Oostzeelaan 6 voor creatie van woningen binnen de flexibele schil. Het onderzoek is in 2015 uitgevoerd en wordt begin 2016 afgerond. Er is een opstal aangekocht ten behoeve van toekomstige herontwikkeling van de locatie: Van Wevelinkhovenstraat 105a.

Verduurzaming
Samen met de provincie Overijssel, het Energiefonds Overijssel en de gemeenten Almelo, Deventer en Hengelo zijn we in 2015 het onderzoek gestart naar de mogelijkheid en haalbaarheid van realisatie een Publieke Esco om de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed te versnellen. Aan de hand van 10 gemeentelijke vastgoedobjecten wordt becijferd of een P-Esco financieel haalbaar kan zijn, welke organisatie(vorm) daar dan bij hoort en welke afspraken er gemaakt moeten worden tussen gemeenten, huurders en de P-Esco. Voor Zwolle zijn drie studieobjecten ingebracht: De Spiegel, Odeon en pand Deltion college aan de Bagijnesingel. In 2016 worden de resultaten van het onderzoek verwacht op grond waarvan een go/no-go kan worden geformuleerd.

Financieel
We hebben 2015 afgesloten met een positief resultaat van circa € 422.000. Dit is circa € 425.000 minder dan begroot. Dit heeft diverse oorzaken, zowel aan de baten- als lastenkant. Zo moest er binnen het programma een voorziening worden getroffen ad € 900.000 voor de in 2016 te betalen kosten asbestsanering Zeven Alleetjes 1. Dit houdt tevens in dat in 2016 het hiervoor gereserveerde bedrag in de Concernreserve vrijvalt.

Relevante kaderstellende nota's

- Meerjaren Prognose Gebouwen (2015)
- Nota Vastgoedmanagement (2013)
- PPN 2015-2018
- Meerjaren Prognose Vastgoed (2015)
- Nota Grondprijzen (2015)
- Nota Wijkaccommodaties (2012)
- Gemeentelijk verhuurbeleid (1987)
- Masterplan Onderwijshuisvesting (2010)
- Masterplan Sportaccommodaties (2009)
- Nulmeting Sportaccommodaties (2011)

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Verminderen leegstand binnen portefeuille		
Streefdoel/indicator		
Ontwikkeling integrale aanpak verduurzaming vastgoedportefeuille		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
De leegstand binnen gemeentelijke vastgoedportefeuille bedraagt circa 10%.	We willen de leegstand terugbrengen tot een niveau van maximaal 5%.	Het leegstandspercentage ligt rond de 5%. Er zijn diverse maatregelen gedefinieerd om de leegstand verder te reduceren de komende jaren (verkoop, sloop, nieuwe verhuur).

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Ontwikkeling Meerjaren Prognose Gebouwen (MPG)		
Streefdoel/indicator		
Vastgesteld MPG 2015-2016		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Geen MPG beschikbaar	Een geïmplementeerde MPG.	De MPG is ontwikkeld en geïmplementeerd in de beleidscyclus (bij de begroting).

Relaties met andere programma's
Programma 17A (Meerjaren Prognose Vastgoed).

Doelstellingen/maatschappelijke effecten		
Afbouwen gemeentelijk vastgoedbezit		
Streefdoel/indicator		
Verkoop 10 panden in 2015		
Nulsituatie	**Norm van 2015**	**Wat is in 2015 gerealiseerd**
Er is een splitsing aangebracht binnen de gemeentelijke vastgoedportefeuille: kernportefeuille en niet-kernportefeuille. Het streven is gedurende de periode 2014-2017 circa 35 gebouwen behorende tot de niet-kernportefeuille te verkopen.	Verkopen van 10 panden in 2015.	We hebben in 2015 vijf panden verkocht, zeven locaties gereserveerd voor de versnellingsactie sociale woningbouw en door middel van een integrale verkoop van nog eens tien panden in de markt gezet (verkoop van deze panden in 2016 verwacht).

Doelstellingen/maatschappelijke effecten
Verduurzaming gemeentelijk vastgoedbezit

Streefdoel/indicator
Afgerond

Nulsituatie	Norm van 2015	Wat is in 2015 gerealiseerd
Verduurzaming wordt in de huidige situatie ad hoc opgepakt. Er is op basis van vooronderzoek in 2013 een plan van aanpak ontwikkeld voor een vervolgproces. Uiteindelijk doel is een ingebedde aanpak van verduurzaming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.	Geïmplementeerde aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoedbezit.	We zijn samen met provincie en enkele Overijsselse gemeenten gestart met een onderzoek naar haalbaarheid en vorm van een publieke Esco. Het onderzoek wordt in 2016 afgerond, waarna wordt toegewerkt naar een go/no go moment.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	9.735	10.552	13.204	14.830	13.943	15.086	-739	256	-483
Reservemutaties	3.135	3.129	4.517	3.735	4.517	3.795		60	60
Gerealiseerd resultaat	**12.870**	**13.681**	**17.720**	**18.565**	**18.459**	**18.881**	**-739**	**316**	**-423**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Verhuurde panden eindbeheer	-739	256	-483		60	-423
Totaal	**-739**	**256**	**-483**		**60**	**-423**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
verhuurde panden eindbeheer	-423	i	+364 meer ontvangen huur. Dit bedrag is inclusief een bedrag van 185 voor het nieuwe WC Het Anker welke niet in begroting was opgenomen. + 189 lagere energiekosten door ontvangen afrekeningen voorgaande dienstjaren. De voorschotten en afrekeningen waren in diverse gevallen gebaseerd op te hoge schattingen. In 2016 zullen in diverse panden zogenaamde slimme energiemeters geplaatst worden. + 56 lagere doorbelasting van verzekeringspremies - 89 hogere doorbelasting van OZB, waterschapslasten etc. -900 storting in voorziening asbestsanering Zeven Alleetjes

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project	krediet 1-1-2015	nieuw krediet	besteding 2015	restant krediet	dekking derden	dekking res./voorz.	dekking expl.rek.
Uitbreding Hedon	109		146	-37			-37
Zwembad de Vrolijkheid	194		27	167			167
Havenmeestervoorzieningen	434		433	1	0		1
Nieuwbouw Het Anker	3.170	298	3.318	150	-7		157
Diezerstraat 80-82	778	725	313	1.190	1.190		
Stadkamer, aank. en verb.	7.861	3.800	4.479	7.182	120	1.433	5.629
Burg.Drijbers.11-13, verbouw	1.450	160	1.574	36	0	0	36
Celekwartier, doontwikkeling		15	1	14		14	
Aankoop v.Wevelinkh.straat 105A		230	230	afgesloten			
Verduurzaming gem.vastg.port.		60	19	41	1	40	
renovatie Zwartewaterallee 8		3.000		3.000			3.000
Celecomplex, div.werkzaamheden		925	1	924		499	425
Cultuurhuis SH, verbouw tbv GGD		220	130	90			90
	13.996	9.433	10.671	12.758	1.304	1.986	9.468

Specificatie nieuwe krediet:

Project	Bedrag	Besluit	Toelichting
Nieuwbouw Het Anker	298	Berap 2015-2	
Diezerstraat 80-82	725	Rb. 26-10-2015	inrichting/verkoopgereed maken
Stadkamer, aank. en verb.	3.800	Rb. 26-10-2015	
Burg.Drijbers.11-13, verbouw	160		bijdrage Travers
Celekwartier, doontwikkeling	15	BW 15-2-2015	
Aankoop v.Wevelinkh.straat 105A	230	Rb. 26-1-2015	
Verduurzaming gem.vastg.portefeuille	60	Rb. 2-3-2015	
Renovatie Zwartewaterallee 8	1.750	Rb. 2-3-2015	
Renovatie Zwartewaterallee 8	1.250	Rb. 5-10-2015	
Celecomplex, div.werkzaamheden	925	Rb. 21-9-2015	
Cultuurhuis SH, verb.tbv GGD	220	Rb. 21-9-2015	
	9.433		

Specificatie afgesloten krediet:

Project	Bedrag
aankoop van Wevelinkhovenstraat 105A	0
	0

Verantwoording (alle restantkredieten ouder dan 3 jaar en belangrijke restant kredieten korter dan 3 jaar)

Renovatie Zwartewaterallee 8
Aanvang renovatie is in 2016.

Stadkamer aankoop en verbouw
Pand is in 2015 aangekocht, sanering en verbouw is gepland in 2016.

Zwembad Ossenkamp
Nog kleine afrondende werkzaamheden in 2016.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

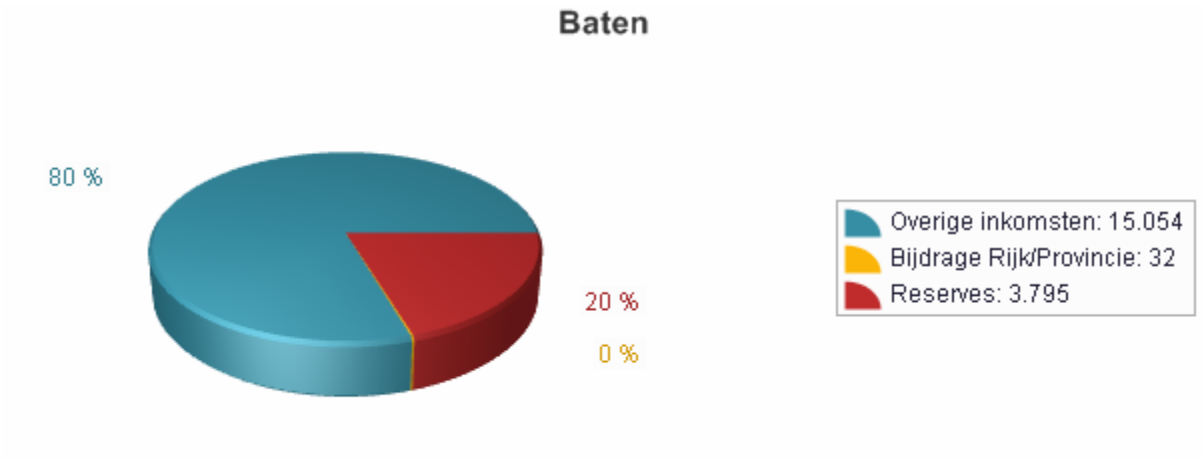

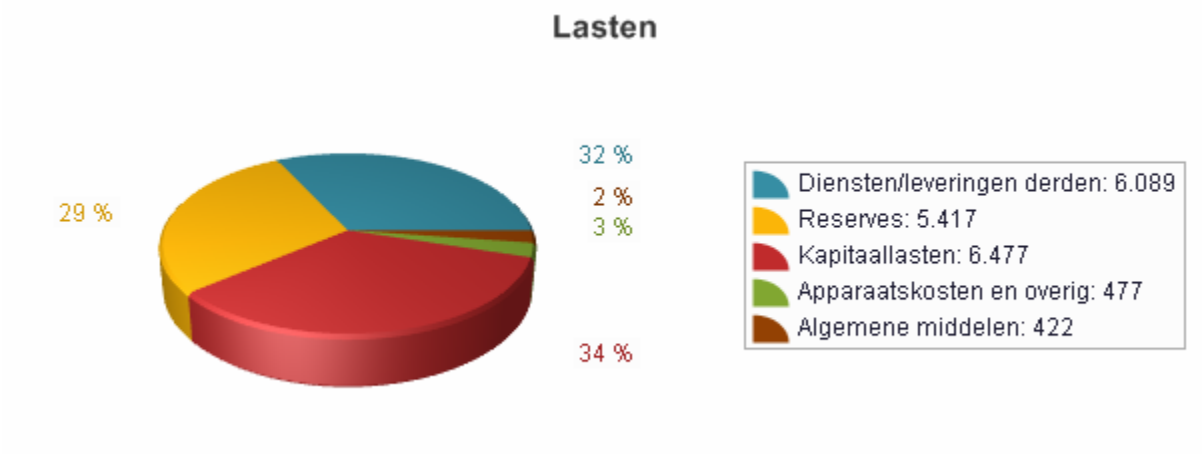

Programma 18 Financiering en algemene dekkingen

Beleidsverantwoording

Algemeen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan in hoofdzaak uit de gemeentefondsuitkeringen en de opbrengst uit de onroerende zaakbelasting. Daarnaast worden algemene middelen verkregen via overige belastingen (m.n. precariobelasting), rente-aftoppingsgelden van reserves en reserveverrekeningen.
De toelichting op de belastingopbrengsten is opgenomen in de verplichte paragraaf lokale heffingen.

Gemeentefondsuitkeringen
De uitkering via het gemeentefonds is in 2015 fors toegenomen vanwege de decentralisatie van de rijkstaken op het terrein van Wmo, jeugd en participatie naar de gemeenten. De nieuwe uitkeringen en de bestaande integratie-uitkering Wmo/hulp bij huishouden gaan gepaard met een rijkskorting, waardoor de bestaande taken met minder middelen door de gemeente moeten worden uitgevoerd. Naast de rijkskorting op het macrobudget ontstaan op onderdelen voor- of nadelen vanwege de gefaseerde herverdeling van de beschikbare middelen.
In totaal is in 2015 € 261 mln. via het gemeentefonds ontvangen. Ten opzichte van 2014 een toename van € 120 mln., voor €127 mln. het gevolg van de nieuwe uitkering in het kader van de gedecentraliseerde sociaal domein taken en een korting op de bestaande uitkering hulp bij huishouden. Hiertegenover staat een fors nadeel op de algemene uitkering dat met name het gevolg is lagere accresramingen en van doorgevoerde rijkskortingen op het gemeentefonds, zoals korting onderwijshuisvesting, opschalingskorting apparaatskosten, BTW compensatiefonds en overheveling onderwijsgelden voor buitengewoon onderhoud naar de scholen.
De uitkeringen uit het gemeentefonds worden onderverdeeld in de algemene uitkering en integratie- en decentralisatie-uitkeringen.De nieuwe uitkeringen in het kader van het sociaal domein worden verstrekt via de integratie-uitkering.

Ontwikkeling uitkering gemeentefonds 2013-2015

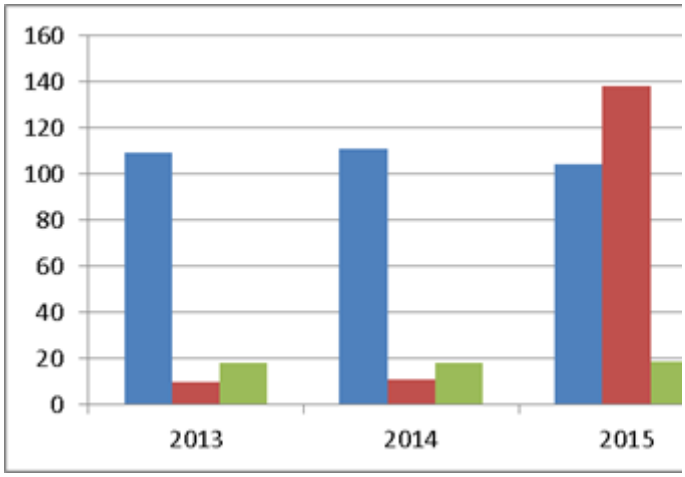

Onderverdeling gemeentefondsuitkeringen:	2013	2014	2015
Algemene uitkering	109	111	104
Integratie-uitkeringen	10	11	138
Decentralisatie-uitkeringen	18	18	19
Totaal	**137**	**140**	261

(bedragen x € 1 mln.)

Algemene uitkering:
De algemene uitkering is voor een groot deel afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. De autonome groei (accres) van de algemene uitkering is gekoppeld aan een afgebakend deel van de rijksuitgaven. Stijgen de rijksuitgaven dan ontvangen de gemeenten een hogere uitkering en andersom dalen de rijksuitgaven dan ontvangen de gemeenten minder. In 2015 heeft deze koppeling aan de rijksuitgaven tot een fors neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering geleid. Via de informatienota's over mei- en septembercirculaire hebben wij u daarover geïnformeerd. Evenzo over de gevolgen van het groot onderhoud aan de verdeelsystematiek van het gemeentefonds en de extra doorgevoerde rijkskortingen zoals hiervoor al genoemd.
Tevens was in 2015 sprake van een nadelige verrekening over 2014 vanwege onderuitputting op de rijksuitgaven. De definitieve verrekening van het jaarlijks accres vindt plaats in het jaar na het betreffende begrotingsjaar. De verrekening over 2015 wordt in de meicirculaire 2016 opgenomen.

In onderstaand overzicht is het verloop van de onderuitputting op de rijksuitgaven vanaf 2012 opgenomen.

Overzicht accressen en onderuitputting rijksuitgaven				
	Reëel Accres	Prijsontwikkeling	Totaal Accres	Onderuitputting rijksuitgaven
2012	-2,65%	1,25%	-1,43%	0,7 mln.
2013	-1,98%	1,54%	-0,44%	-0,2 mln.
2014	2,02%	0,75%	2,18%	0,9 mln.
2015	-1,18%	1,00%	-2,18%	n.t.b.

Risico’s algemene uitkering gemeentefonds
Bijstelling van de accressen is een reëel risico. Elk jaar weer blijkt dat de oorspronkelijk raming van het accres geregeld wordt bijgesteld. Neerwaartse bijstelling van het accres is een reëel risico. In de risicomatrix nemen we 1% als structureel risico mee. Een ander reëel risico betreft de verdeelsystematiek van de algemene uitkering. De werkelijk ontvangst via de algemene uitkering is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de verdeelmaatstaven bij de andere gemeenten. Ook dit risico stellen wij op 1% van de algemene uitkering.

Integratie- en decentralisatie-uitkeringen:
In 2015 hebben we drie integratie-uitkeringen en 19 decentralisatie-uitkeringen ontvangen. Ten opzichte van 2014 zijn de integratie-uitkeringen uitgebreid met de uitkeringen in het kader van het sociaal domein. Bij de decentralisatie-uitkeringen zijn er ten opzichte van 2014 zeven vervallen en acht nieuwe bijgekomen. Daarnaast zijn enkele uitkeringen qua hoogte gewijzigd. Het merendeel van de uitkeringen heeft een incidenteel karakter en betreft veelal een overheveling van specifieke rijksuitkeringen naar een decentralisatie-uitkering via het Gemeentefonds. In de regel worden de gelden aangewend voor het doel waarvoor ze zijn ontvangen.
In 2015 hebben wij de volgende integratie- en decentralisatie-uitkering ontvangen:

	2015	2014
Integratie-uitkeringen (bedragen x € 1 mln.)		
Wmo (oud, hulp bij huishouden)	8,24	11,15
Sociaal domein:		
- Wmo (2015)	16,61	-
- Wmo (beschermd wonen, centrumgemeente)	58,34	-
- Jeugd	35,11	-
- Participatie	19,97	-
Vergunningen, toezicht en handhaving	0,35	0,35
Totaal	**138,62**	**11,50**
Decentralisatie-uitkeringen		
Beeldende kunst en vormgeving	0,15	0,15
Bodemsanering	0,70	0,33
Combinatiefuncties Brede school, sport en cultuur	0,47	0,47
Gezond in de stad	0,07	0,05
Zichtbare schakel / Wijkverpleegkundige	-	0,12
Homo-emancipatiebeleid (LHBT)	-	0,03
ISV	-	1,12
Jeugd	0,21	0,21
Jeugdwerkloosheid	0,10	-
Maatschappelijke opvang	10,18	7,60
Versterking peuterspeelzalen	0,21	0,21
Veiligheidshuizen	0,22	0,22
Vrouwenopvang	3,72	3,41
We can Young	0,02	0,02
Invoeringskosten Jeugdzorg	-	0,23
CJG (Centra voor jeugd en gezin)	-	2,83
Mantelzorg	-	0,04
Koopkracht tegemoetkoming	-	0,44
Implementatie participatiewet	0,50	-0,10
Eigen Kracht	0,03	-
Huishoudelijke hulp	1,00	-
Bed, bad en brood	0,16	-
Pilot nabestaanden	0,12	-
Faciliteitenbesluit opvangcentra	0,04	-
Herstructurering WSW sector	0,97	-
Projectstimuleringsmaatregelen	0,01	-
Totaal	**18,88**	**17,56**

Financiering
Voor de beleidsmatige verantwoording van de financiering verwijzen wij naar de verplichte paragraaf financiering.

Verbonden partijen
In dit programma wordt de algemene deelneming van de Bank Nederlandse Gemeenten verantwoord. De resultaten van de overige deelnemingen (o.a. Vitens, Enexis en ROVA) worden onder de betreffende programma's verantwoord. Het totaal overzicht van deelnemingen is te vinden in paragraaf 3: Verbonden Partijen.
De BNG draagt bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor inwoners. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Zwolle is aandeelhouder van de bank vanwege (geringe) invloed op de dienstverlening en tarieven van de bank en het rendement op de aandelen. Over 2015 zijn er geen bijzonderheden te melden. Meer gedetailleerde informatie over deze verbonden partijen en de financiële resultaten over 2015 zijn te vinden in paragraaf 3: Verbonden Partijen.

De uitvoering van de gemeentelijke belastingheffing en -inning en de Wet woz wordt uitgevoerd door de verbonden partij Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn. Zij legt aan de inwoners één aanslag op voor zowel de gemeentelijke belastingen als de belastingen van het Waterschap. Zie voor nadere informatie paragraaf 3: Verbonden Partijen.

Stelposten
Onder de stelposten vallen onder andere de post incidenteel onvoorzien en de stelpost nog functioneel te ramen. De stelposten worden alleen op begrotingsbasis gehanteerd. Zodra een besluit is genomen om de stelpost aan te wenden dan wordt het budget afgeraamd en overgeheveld naar op het desbetreffende programma. Op rekeningbasis worden dan ook geen uitgaven geboekt op de stelposten. Onder onderdeel B van de jaarrekening is de besteding van de post onvoorzien opgenomen.

Gemeentelijke belastingen
Onder deze categorie worden de volgende algemene dekkingsmiddelen verantwoord:
- OZB woningen en niet-woningen
- Precariobelasting
- Baatbelasting
- Toeristenbelasting
- Naheffingsaanslagen fiscalisering parkeerboetes

In de verplichte paragraaf lokale heffingen zijn de ontwikkelingen omtrent de gemeentelijke belastingen toegelicht.

Financieel overzicht (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting 2015		Begroting t/m raad 14-12-2015		Rekening 2015		Te verklaren verschil t.o.v. begroting 14-12-2015 -= nadeel; += voordeel		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	5.183	299.866	3.978	307.779	2.721	308.880	1.257	1.102	2.358
Reservemutaties	5.769	5.814	18.622	21.477	18.810	25.928	-189	4.452	4.263
Gerealiseerd resultaat	**10.952**	**305.680**	**22.600**	**329.255**	**21.532**	**334.809**	**1.068**	**5.553**	**6.622**

Verschillen ten opzichte van de begroting inclusief begrotingswijzigingen (bedragen x € 1.000)

- = nadeel / + = voordeel	Lasten	Baten	Saldo baten en lasten	Storting reserve	Onttrekking reserve	Gerealiseerd resultaat
Uitkering gemeentefonds		471	471			471
Reserve verrekeningen				-189	4.452	4.263
Uitvoering wet W.O.Z.	11	1	12			12
Bel.OZB,precario, toeristenbel		610	610			610
Invordering	-7		-7			-7
Overige dekkingmiddelen		12	12			12
Deelnemingen algemeen						
Overige financiering	-1	124	123			123
Renteverrekening reserves						
Stelposten	844	-115	729			729
Onvoorziene uitgaven inc./str	410		410			410
Geldlening.vm Zandhove-Sophia						
Totaal	**1.257**	**1.102**	**2.358**	**-189**	**4.452**	**6.622**

Financiële verantwoording

Analyse afwijkingen > € 50.000 tussen begroting na wijziging en programmarekening 2015

Product	afwijking	I/D	Analyse
Uitkering gemeentefonds	+471	I	Het voordeel heeft voor € 268.000 betrekking op de uitkering brede impuls combinatiefuncties. De lasten zijn onder programma sport meegenomen., Het overige verschil is het gevolg van actuele gegevens inzake de verdeelsystematiek van het gemeentefonds,
Reserve verrekeningen	+4.263	I	Voor € 5,3 mln. betreft het een onttrekking aan de algemene concernreserve (onderdeel weerstandsvermogen vastgoed) ter dekking van het nadelig resultaat op vastgoed. Het overige verschil betreft voor € 0,5 mln. aan verrekeningen met de reserve incidentele bestedingen, vanwege niet benodigde gelden voor verhuurde panden. Deze middelen blijven beschikbaar voor 2016 e.v. Daarnaast heeft de geraamde vrijval aan middelen uit de reserve stadsuitleg € 0,3 mln. en de reserve parkeren ad € 247.000 niet in 2015 plaatsgevonden. Deze worden in 2016 ten gunste van de algemene middelen gebracht.
Bel.OZB, precario, toeristenbelasting	+610	I/D	De OZB laat een voordeel zien. Dit voordeel bestaat voor een deel uit doorwerking 2014 en uit een voordeel ontstaan over 2015. Dit voordeel is relatief hoog omdat de begroting 2015 niet is aangepast n.a.v. het positieve resultaat over 2014. Hierdoor ontstaat er dus een stapeling van voordelen. Het voordeel bij woningen dat is ontstaan door tariefsberekening (125.000) is in 2016 verrekend waardoor de tarieven bij woningen lager zijn vastgesteld.
Stelposten	+729	I	Voor € 230.000 betreft het een vrijval van middelen vanuit de stelpost toezicht en handhaving. Voor € 320.000 heeft voordeel betrekking op de post surplus bedrijfsvoeringsbezuinigingen, deze post wordt ingezet voor dekking van de bedrijfsvoeringsresultaten (zie programma bestuur). Het restant betreft overige mee- en tegenvallers.
Onvoorziene uitgaven incidenteel/structureel	+410	I	Het beroep op de post onvoorzien (begroot € 500.000) is beperkt gebleven tot € 90.500 (voor een specificatie verwijzen wij naar het afzonderlijk overzicht in paragraaf 3.7).

Bedragen x € 1.000

De genoemde verschillen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders.
I = incidenteel verschil, D = verschil met doorwerking naar latere jaren (structureel of meerjarig incidenteel)
- = nadeel, + = voordeel

Overzicht restant investeringskredieten:

Project
n.v.t.

Specificatie nieuwe krediet:

Project
n.v.t.

Specificatie afgesloten krediet:

Project
n.v.t.

Financiële structuur lasten en baten bestaand beleid (x € 1.000)

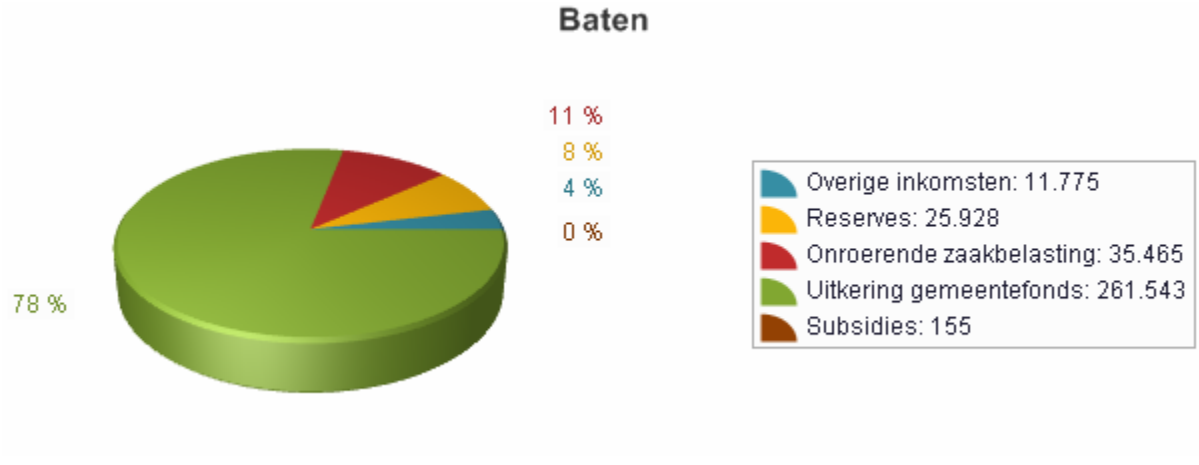

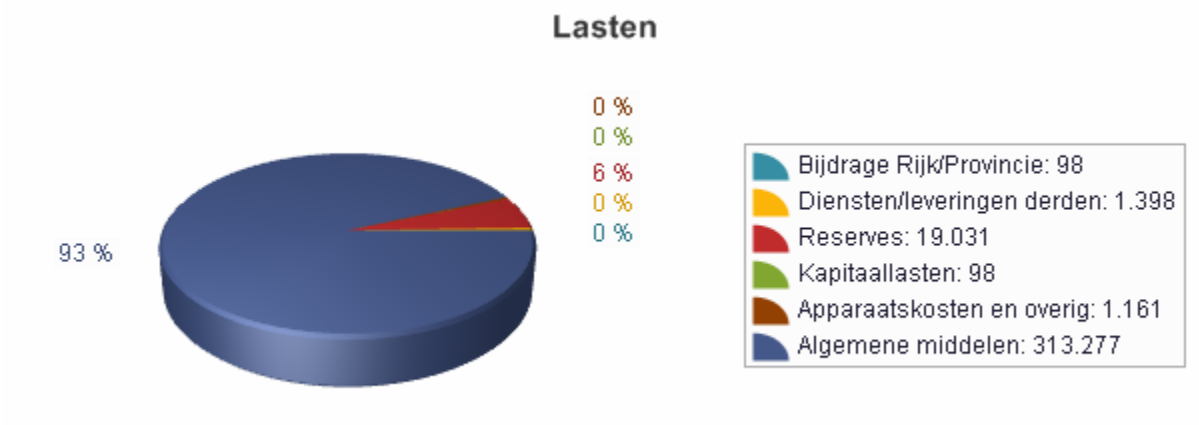

Verplichte paragrafen

Paragraaf 1 Kapitaalgoederen

Inleiding

Met het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte is een omvangrijk deel van de begroting gemoeid. In deze paragraaf is per onderdeel aangegeven vanuit welk beleidskader wordt gewerkt, wat de stand van zaken is, wat de financiële consequenties zijn en wat de actuele risico inschatting is. Deze onderdelen zijn:

- wegen
- riolering
- infrastructurele kunstwerken
- water
- groen
- speelvoorzieningen
- straatmeubilair
- buitensport accommodaties
- onderwijsgebouwen
- verhuurde panden Vastgoed inclusief panden t.b.v. huisvesting gemeentelijk personeel

Openbare ruimte
Het algemeen beleidskader voor wegen, riolering, infrastructurele kunstwerken, water, groen, speelvoorzieningen en straatmeubilair is geactualiseerd. De vernieuwde visie op het beheer van de openbare ruimte is in 2015 vastgesteld.

Een deel van het beheer van de openbare ruimte wordt uitgevoerd door de ROVA. De gewenste kwaliteit van het groen ligt vast in de productbladen beheer openbare ruimte ROVA – Gemeente Zwolle.

Voor extra informatie wordt verwezen naar programma 8.

Wegen
beleidskaders:
De kadernota onderhoud wegen d.d. 2005.

Stand van zaken:
Jaarlijks worden de binnenstad en de hoofdinfrastructuur geïnspecteerd. Bij de overige wegen gebeurt dat eens in de 2 jaar. Deze gegevens worden verwerkt in ons beheersysteem. In 2014 zijn we overgegaan naar een nieuw beheersysteem. Dit systeem biedt meer mogelijkheden voor integraal plannen en sluit aan bij de behoefte om vanuit beheer en onderhoud te gaan werken met een MJOP (MeerJarenOnderhoudsPlan). Om het nieuwe beheersysteem volledig up tot date en operationeel te maken is er afgelopen jaren een volledige inspectie gehouden van alle wegen.

Op de wegen/wegvakken, waarvan het beheersysteem aangeeft dat er onderhoud nodig is vanwege ernstige gebreken, wordt een extra toets uitgevoerd. Een zogenaamde "maatregeltoets". Zo wordt de omvang van de onderhoudsbehoefte van de eerste twee planjaren duidelijker zichtbaar gemaakt. Ook de omvang van achterstallig onderhoud wordt hiermee duidelijker in beeld gebracht. De prioritering van deze uitkomsten wordt enerzijds bepaald door criteria in de kadernota wegen, maar vooruitlopend op de nieuwe visie op beheer en onderhoud wordt ook nadrukkelijk rekening gehouden met behoeften en opgaven vanuit de stad, en meer rekening gehouden met het gebruik van onze openbare ruimte.
Dit resulteert in een groslijst voor onderhoud wegen, die - samen met de groslijsten van andere producten en projecten - de basis vormt voor het MJOP en het daaruit voortkomende jaarplan.

Financiële consequenties beleidsdoel:
Er was circa € 4,6 mln. beschikbaar voor onderhoud van asfalt- en elementenwegen (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen, onderdeel I overige risicoposten).

financiële vertaling in de begroting:
In 2015 was per saldo circa € 8 mln. gemoeid met het product wegen, waarvan circa € 4.6 mln. voor het feitelijk/technisch onderhoud van de Zwolse wegen. Aan vervangingsinvesteringen was € 420.000 (exclusief BTW) beschikbaar in 2015.
Onder het product wegen vallen ook posten als straatreiniging, onkruidbeheer en gladheidbestrijding. Vandaar dat niet het gehele budget van product wegen beschikbaar is voor daadwerkelijk wegonderhoud.

Actuele risico inschatting:

- Als wegbeheerder zijn wij aansprakelijk voor schade ontstaan als gevolg van gebreken aan de weg (zie verplichte paragraaf 2). De veiligheid van de weggebruikers is (in principe) niet in het geding. Er is een klein risico met betrekking tot het voldoen aan de veiligheid, omdat onveilige situaties ons niet altijd bekend zijn. Zodra we dit weten wordt het direct verholpen.
- Voorgaande jaren heeft ZSA (geluidsreducerend asfalt) tot extra kosten geleid, omdat de levensduur korter was dan berekend en verwacht. In 2015 hebben we voor ZSA op de Westenholteallee extra middelen ingezet.(zie programma 8)

Risicoverantwoording:
In 2015 is met betrekking tot hierboven aangegeven risico's geen sprake geweest van bijzondere situaties of nieuwe knelpunten.

Riolering

Beleidskader:
Het gemeentelijk rioleringsplan 2011 - 2015 (GRP).
Dit geeft aan hoe wij invulling geven aan onze wettelijke zorgplichten (Waterwet) voor het inzamelen en transporteren van afvalwater, afstromend hemelwater en grondwater.

Stand van zaken:
Om de uitgaven van onderhoud, energiekosten, adviezen, verbetermaatregelen en kapitaallasten te dekken wordt rioolheffing geheven. De opbrengst van de rioolheffing en de overige inkomsten (bijdragen derden) dekken de uitgaven 100%. Om sterke schommelingen in de hoogte van de jaarlijks vast te stellen rioolheffing op te vangen, maken wij sinds 1996 gebruik van de egalisatiereserve tarieven rioleringen. De financiering van de aanleg van riolering in nieuw te ontwikkelen woon- en werkgebieden vindt geheel plaats via de grondexploitatie.
Er is geen achterstallig onderhoud. Bij het vervangen van riolen die in het grondwater liggen moet bronbemaling worden toegepast om de grondwaterstand tijdelijk te verlagen. Wanneer er ernstige bodemverontreinigingen in de nabijheid zijn, kan een grondwateronttrekking nadelige gevolgen hierop hebben. Om dit te voorkomen kan het noodzakelijk zijn om duurdere uitvoeringstechnieken toe te passen.

Financiële consequenties beleidsdoel:
Uitgangspunt bij uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is dat de uitgaven kostendekkend zijn. De egalisatiereserve is positief, zodat wij een onvoorziene tegenvaller op kunnen vangen.

Financiële vertaling in de begroting:
Voor 2015 werden investeringsuitgaven ad € 0,6 mln. begroot. Voor het dagelijks beheer / onderhoud is € 4,1 mln. uitgegeven (exclusief kapitaallasten ad € 2,5 mln, € 0,2 mln. incassokosten en € 0,6 mln. forfaitair bedrag BTW compensatie).
Voor wat betreft de tariefontwikkeling 2016 en de egalisatievoorziening wordt verwezen naar de tarievennota 2016.

Actuele risico inschatting:
Geen risico's.

Risicoverantwoording:
In 2015 hebben zich geen onverwachte zaken voorgedaan.

Infrastructurele kunstwerken
Dit betreft bruggen, tunnels, kades, havens, sluizen, remmingswerken en waterkeringen.

Beleidskaders:
Er zijn geen landelijke of Zwolse kaders/richtlijnen inzake het beheer/onderhoud civiele kunstwerken.

Stand van zaken:
Op grond van een eenvoudig beheersysteem wordt een globale onderhoudsplanning opgesteld.
Omdat de onderhoudskosten per kunstwerk sterk kunnen verschillen kunnen deze alleen na gedetailleerde inspecties worden vastgesteld. Dat wil zeggen dat alle kunstwerken op basis van "Zwolse kennis en ervaring" worden beheerd en onderhouden (technisch). Alle kunstwerken worden minimaal eens per 2 jaar geïnspecteerd, op de aspecten heel en veilig. Op grond van de geconstateerde "schadebeelden" worden de schades beoordeeld en maatregelen vastgesteld. De 'veiligheid' bepaalt de prioriteit van de maatregel(en). De omvang van de uit te voeren maatregelen wordt bepaald door het jaarlijks beschikbare onderhoudsbudget. Grootschalige renovaties worden niet uit het onderhoudsbudget gefinancierd, maar incidenteel bekostigd. De technische installaties van de beweegbare bruggen worden jaarlijks geïnspecteerd op functionaliteit/storingsrisico. Landelijk is er zorg over de constructieve veiligheid van bruggen. Door de periodieke inspectie van alle kunstwerken hebben wij een goed beeld van de bruggen. Er zijn geen aanwijzingen dat voor de Zwolse bruggen de constructieve veiligheid gevaar loopt.

Financiële vertaling in begroting:
In 2015 was voor de kunstwerkenzorg circa € 1,3 mln. (inclusief € 330.000 kapitaallasten) beschikbaar. Hiervan wordt het dagelijkse beheer en onderhoud uitgevoerd. Binnen het huidige budget is zeer beperkte financiële ruimte voor verzorging van de kunstwerken (aspect 'schoon'). De beschikbare middelen worden ingezet om gevaarlijke situaties te voorkomen en (aanstootgevende) graffiti te verwijderen.
Aan vervangingsinvesteringen was in 2015 voor kunstwerken (€ 549.000 exclusief BTW) beschikbaar.

Actuele risico inschatting:
Geen risico's.

Risicoverantwoording:
In 2015 is met betrekking tot hierboven aangegeven onderwerp geen sprake geweest van bijzondere situaties /knelpunten.

Water
Het gaat hier om watergangen, sloten, bermen, bermsloten en beschoeiingen.

Beleidskaders:
Grasbeheer 2008 – 2017 (voor de natte graslandjes en oevers)
De snijschouw ligt vast in de maaibestekken.

Stand van zaken:
Op de meeste Zwolse watergangen en sloten ligt de zogenaamde wettelijke schouwplicht (snijschouw) van het waterschap. Het technische onderhoud van beschoeiingen e.d. gebeurt op basis van “Zwolse kennis en ervaring”. We inspecteren minimaal eens in de 2 jaar. De nadruk van de inspecties ligt op de aspecten heel, veilig en stabiliteit. De inspecteur noteert de geconstateerde “schade” en in overleg met de beheermanager worden de schades beoordeeld en maatregelen vastgesteld. De veiligheid en stabiliteit bepalen de prioriteit van de maatregel(en).

Financiële vertaling in begroting:
Voor het technische onderhoud van beschoeiingen en baggeren is per saldo circa € 500.000 beschikbaar. Voor onderhoud sluizen en remmingswerken is in 2015 per saldo circa € 100.000 beschikbaar. Aan vervangingsinvesteringen is in 2015 voor blauw beheer (beschoeiingen, kademuren en drijvende steigers) € 330.000 beschikbaar.

Actuele risico inschatting:
Op korte termijn zijn er geen risico’s. De kademuren langs de Thorbeckegracht en Diezerkade/Bleekerswegje zijn voorzien van een houten fundering die bij extreem laagwater zichtbaar is. Hierdoor kan houtrot versneld plaatsvinden waardoor de stabiliteit van de kademuren sterk kan teruglopen. Inspecties bij laagwater hebben aangetoond dat delen van het houtwerk sterk zijn ingerot. In 2015 is onderzoek gedaan naar de stabiliteit van de kademuren. Conclusie van het onderzoek is dat instortingsgevaar niet te verwachten is. Zoals het er nu naar uit ziet zullen de kosten voor herstel ca. € 2,5 ton zijn. Dit kan worden opgevangen binnen de bestaande middelen.

Risicoverantwoording:
zie actuele risico inschatting

Groen

Beleidskaders:
- De bomenverordening 2013 inclusief Groene Kaart.
- De lijst Bijzondere Bomen 2013
- Het renovatieplan Licht op Groen, d.d. 2002.
- De nota Binnenstadsparken Zwolle, d.d. 1999.
- Het Groenbeleidsplan (GBP) 1998 – 2010 d.d. 1998.
- De Groene Agenda 2015

Stand van zaken:
Alle ‘groeninformatie’ staat in het digitale groenbeheerssysteem en is opgenomen in Geopoort. Zo is al het groen in Zwolle inzichtelijk en met een interne raadpleegfunctie opvraagbaar.
Iepen en kastanjebomen worden gecontroleerd. Zieke iepen worden direct verwijderd en vervangen. De ongeveer 12.000 risicobomen worden om de 2 jaar geïnspecteerd; de 800 “echte” risicobomen worden elk jaar gecontroleerd aan de hand van de VTA keuring (Visual Tree Assessment). Afhankelijk van de uitkomsten van de VTA inspectie worden maatregelen getroffen.

Financiële consequenties beleidsdoel:
In 2002 is de kwaliteit van het bestaande groen gedetailleerd geëvalueerd en is het renovatieplan ‘Licht op Groen’ opgesteld. Om het onrendabele groen om te bouwen tot efficiënt ingericht en duurzaam te beheren groen is jaarlijks € 124.000 (prijspeil 2015) beschikbaar gesteld. In 2016 zijn met de beschikbare middelen omvormingen uitgevoerd.

Financiële vertaling in begroting:
In de begroting 2015 is circa € 7,9 mln. (inclusief kapitaallasten à € 310.000) opgenomen voor regulier groenonderhoud, te weten stedelijke beplanting, buitengebieden, gras, stedelijke tuinen en voorzieningen in het groen.
Aan vervangingsinvesteringen was in 2015 voor groen € 250.000 (exclusief BTW) beschikbaar. Een deel van de 2014 vervangingsinvestering is gebruikt voor het vervangen van de bomenstructuur langs Thorbeckegracht, waar de Kastanjebloederziekte herhaald is geconstateerd. Een deel van de nog beschikbare vervangingsinvesteringen is in 2015 ingezet voor het herplanten van bomen die bij storm zijn beschadigd of omgewaaid.

Actuele risico inschatting:
De afgelopen jaren worden we door de klimaatverandering steeds vaker geconfronteerd met boomziektes en stormschade. Daarnaast is er nog sprake van achterstallig onderhoud.
boomziektes en –plagen:
- Iepen, kastanjebomen en risicobomen worden gecontroleerd. Vanwege kans op infectie van gezonde bomen worden zieke iepen direct verwijderd en vervangen. Wat de kastanjeziekte betreft worden er preventieve maatregelen genomen. Dode kastanjes worden verwijderd en vervangen. De potentiële risicobomen, circa 12.000 stuks, worden om de 2 jaar geïnspecteerd; de “echte” risicobomen, circa 800 stuks, worden elk jaar gecontroleerd.
- De eikenprocessierups heeft zich in 2015 gestabiliseerd, mede door extra maatregelen in het najaar van 2014. Direct optreden is noodzakelijk vanwege de gezondheidsrisico’s voor onze burgers.
- Overlast door de spinselmot is in 2014 verder afgenomen. In 2014 is beplanting vervangen waar veel spinselmot in zit door andere soorten. In 2015 zal daarin nog een slag worden gemaakt om de overlast verder te verminderen.
- De essentakkensterfte, is voor het eerst gesignaleerd in Zwolle in 2012 en breidt zich langzaam verder uit.
- Bovendien neemt overlast door “lekkende bomen” toe. Door warmere zomers, hebben bomen meer last van luizen, die daardoor vaker hinderlijk gaan "druipen". Naast lindes geven sinds 2012 ook andere boomsoorten deze overlast.
- Het bestand van de kleine straatbomen "vergrijst". In 2016 zullen we een meerjarig vervangingsplan maken dat zal worden opgenomen in de Meerjaren Onderhoudsopgave (MJOP).

Stormschade:
In 2015 zijn er meerdere stormen geweest met totaal € 450.000 schade. Met name de zomerstorm van juli heeft veel schade veroorzaakt. Er is toen veel schade ontstaan doordat de bomen in blad stonden en daardoor veel wind vangen.

Achterstallig onderhoud:
In 2002 is de kwaliteit van de heesters en bomen in de stad geïnventariseerd. Daaruit bleek dat 20% van alle heesters en bomen onder basis kwaliteit is (achterstallig onderhoud hebben). Met het renovatieplan "Licht op Groen" zijn we bezig met het wegwerken van het achterstallige onderhoud. In 2015 is daarvan weer een jaargang uitgevoerd.

Risicoverantwoording:
In 2015 is er veel schade opgetreden door meerdere stormen. Een storm aan het begin van het jaar heeft relatief weinig schade aangericht, maar de zomerstorm van juli had veel schade tot gevolg omdat de bomen was er beperkte schade. Een deel van de kosten kon worden opgevangen in de lopende begroting, door prioriteiten te stellen en investeringen door te schuiven naar 2016.

Speelvoorzieningen

Beleidskaders:
De Nota Speelruimte in Zwolle d.d. 2000 (geactualiseerd in 2010 voor de natuurspeelplaatsen).
Speelruimtekaarten tot 12 jaar d.d. 2004.
Het Besluit Veiligheid Attractie- en speeltoestellen; sinds maart 1997 van kracht.

Stand van zaken:
In 2015 zijn in het voorjaar alle speeltoestellen geïnspecteerd door een onafhankelijk bureau. Op grond van de uitkomsten van de inspectie zijn reparaties uitgevoerd en zijn toestellen vervangen.
Er kunnen onaangekondigde controles op veiligheid worden uitgevoerd door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). In 2015 zijn we door de NVWA niet aangesproken op onveilige situaties bij de reguliere speelplekken. Wel zijn we aangeschreven vanwege niet-gecertificeerde particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte.

Financiële vertaling in begroting:
In 2015 was € 200.000 beschikbaar voor vervangingsinvesteringen voor spelen. In de begroting 2015 was € 640.000 opgenomen voor regulier onderhoud, waarvan € 200.000 voor kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen (m.a.w. € 440.000 is beschikbaar voor onderhoud).

Actuele risico inschatting:
Geen risico's.

Risicoverantwoording:
In 2015 is met betrekking tot hierboven aangegeven onderwerp geen sprake geweest van bijzondere situaties /knelpunten.

Straatmeubilair
Het gaat hier om openbare verlichting (ovl) en verkeersregelinstallaties (vri's).

Beleidskader:
In de informatienota aan de raad van 11 december 2012 staat de visie op openbare verlichting en de aanpak voor (grootschalige) vervanging openbare verlichting.

Stand van zaken:
De gemeente streeft naar een zo duurzaam mogelijke openbare verlichting. Het beoogd doel is het openbare leven bij duisternis zo veilig en leefbaar mogelijk te maken, door het hebben en onderhouden van een veilige, energiezuinige en duurzame openbare verlichting, waarbij de (visuele) neveneffecten voor mens, dier en plant tot een minimum beperkt blijven.
Bij de vervanging moet rekening worden gehouden met de landelijke en Europese richtlijnen voor openbare verlichting. Door in bestaande situaties 1 op 1 te vervangen worden de huidige richtlijnen niet gehaald. Het wordt vanwege de hoge netwerkkosten te kostbaar om volledig aan de aanbevolen normen te voldoen. Om te voldoen moeten de afstanden tussen de masten worden verkleind en er lantaarnpalen worden bijgeplaatst (zgn. verdichten). De verwachting is, dat Led of andere innovatieve verlichting wordt ontwikkeld, die aansluit op de bestaande mastopstellingen en waarmee we beter voldoen aan de normen. Voor nieuwe verlichtingsontwerpen ten behoeve van projecten en reconstructies ontwerpen we volgens de richtlijnen.
De verkeersregelinstallaties (vri's) moeten betrouwbaar zijn, daarvoor worden ze jaarlijks geïnspecteerd op technisch functioneren. Daarnaast worden ze twee keer per jaar visueel gecontroleerd.

Financiële vertaling in begroting:
Voor het technische onderhoud van straatmeubilair is in 2015 € 2,7 mln. beschikbaar, inclusief € 360.000 kapitaallasten.
Aan vervangingsinvesteringen is in 2015 voor straatmeubilair € 900.000 (exclusief BTW) beschikbaar, waarvan € 400.000 meerjarig incidentele middelen in verband met ombouw openbare verlichting naar LED-verlichting.

Actuele risico inschatting:
Tot nu toe vervingen we met het bestaande budget voor openbare verlichting circa 100 slechte masten en armaturen per jaar. Met als risico dat we over een aantal jaren geconfronteerd zouden worden met grote uitval en hoge kosten (kapitaalvernietiging en mogelijke sociale en verkeersonveiligheid). Omdat dat onwenselijk is, is in de PPN 2014 - 2017 budget beschikbaar gesteld voor de eerste fase van grootschalige vervanging en ombouw naar LED. Hiermee wordt het risico op niet functionerende verlichting (sterk) verminderd.

Voor het betrouwbaar houden van de verkeersregelinstallaties is het nodig jaarlijks minimaal 3 vri's te vervangen. Er zijn 65 verkeersregelinstallaties (vri's). De gemiddelde levensduur is 15 jaar. Door jaarlijks 3 vri's te vervangen, blijft het areaal up to date en betrouwbaar. Vervanging geschiedt op basis van leeftijd, functioneren, betrouwbaarheid en eventuele (geplande) reconstructies.

Risicoverantwoording:
In 2015 is met betrekking tot hierboven aangegeven onderwerp/risico's geen sprake geweest van bijzondere situaties /knelpunten.

Buitensport accommodaties

Jaarlijks cultuurtechnisch onderhoud buitensportaccommodaties

Beleidskader:
Het onderhoud op de buitensportaccommodaties vindt plaats op basis van jaarplannen. De uitvoering van deze plannen wordt gedekt door structureel geld. Op basis van analyse van voorgaand jaar wordt het nieuwe jaarplan gemaakt (waarbij kleine accentverschuivingen mogelijk zijn).

Stand van zaken:
Enkele jaren geleden is de prijs kwaliteitsverhouding onderzocht en de uitkomsten hiervan waren goed.
Daarnaast worden bij bepaalde accommodaties periodieke keuringen uitgevoerd op basis van NOC/NSF normen.

Financiën:
€ 946.568 in 2015 (inclusief uitgesteld onderhoud van € 16.124 uit 2014)

Risicoverantwoording:
Geen risico's.

Periodiek cultuurtechnisch onderhoud buitensportaccommodaties

Beleidskader:
Dit onderdeel heeft betrekking op renovatie van sportvelden. De gemeente beschikt over 33 natuurgras sportvelden. Ieder jaar wordt in ieder geval 1 sportveld gerenoveerd. De technische levensduur bedraagt gemiddeld ongeveer 20 jaar.

Stand van zaken:
Op de meeste accommodaties zijn de NOC/NSF kwaliteitseisen van toepassing

Financiën:
In 2015 structureel budget van € 36.687.

Risicoverantwoording:
Geen risico's.

Dagelijks bouwkundig onderhoud buitensportaccommodaties

Beleidskader:
De verenigingen ontvangen in 2016 voor het laatst een jaarlijkse bijdrage per kleedkamer op basis van het stichtingsjaar waarvoor de vereniging geacht wordt het klein dagelijks onderhoud uit te voeren. Dit budget maakt onderdeel van de gemeentelijk bezuinigingen op sport vanaf 2016. In 2017 zal het budget volledig komen te vervallen.

Stand van zaken:
Jaarlijkse schouwen.

Financiën:
In 2015 is structureel een bedrag van € 19.125 beschikbaar.

Risicoverantwoording:
Laag risico. Door goed te schouwen vindt controle plaats van de staat van onderhoud van de accommodaties. Dit is van belang omdat onvoldoende klein onderhoud gevolgen kan hebben voor de uitvoering van het groot onderhoud die onveranderd de verantwoordelijkheid blijft van de gemeente (zie onder).

Periodiek bouwkundig onderhoud buitensportaccommodaties

Beleidskader:
Voor het groot onderhoud aan de kleedkamers is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Jaarlijks wordt de Meerjaren Onderhoud Planning (MOP) beoordeeld en noodzakelijke werkzaamheden in overleg en afstemming met de verenigingen uitgevoerd.

Stand van zaken:
Jaarlijkse uitvoering van werkzaamheden op basis van MOP.

Financiën:
Bedrag fluctueert van jaar tot jaar. In de reserve sportaccommodaties (bijlageboek) zijn de financiële gevolgen meerjarig vertaald.

Risicoverantwoording:
Geen risico's.

Kunstgras

Beleidskader:
Vanaf 2006 heeft de gemeente Zwolle op (bijna) alle Zwolse buitensportaccommodaties kunstgrasvelden aangelegd om de kwaliteit en de capaciteit van de sportparken te vergroten. Gezien de vervang cyclus van ongeveer 12 jaar zijn de eerste vervangingen vanaf 2017/2018 te verwachten.

Stand van zaken:
Een extern rapport zal op korte termijn nader inzicht moeten geven in de staat van onderhoud en de noodzaak tot vervanging op welk moment.

Financiën:
Voor vervanging van de kunstgrasvelden zijn geen gelden gereserveerd op de gemeentelijke begroting.

Risicoverantwoording:
Op korte termijn geen. Voor de komende jaren moet rekening worden gehouden met reservering van gelden.

Onderwijsgebouwen

Beleidskader:
Op grond van landelijke wetgeving en de lokale Verordening Onderwijshuisvesting heeft de gemeente een zorgplicht voor effectieve en efficiënte huisvesting van scholen voor basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs.

Stand van zaken:
Tot voor kort konden de besturen van scholen voor basis-en speciaal onderwijs voor de bekostiging van het zogeheten "buitenkantonderhoud" een aanvraag om bekostiging indienen bij de gemeente volgens een in de Verordening Onderwijshuisvesting neergelegde aanvraagprocedure.
Per 1 januari 2015 is echter een wijziging in de wetgeving rond huisvestingsvoorzieningen voor het basis-en speciaal onderwijs in werking getreden. Als gevolg van deze wetswijziging zijn de schoolbesturen, net als de besturen voor het voortgezet onderwijs, zowel inhoudelijk als financieel volledig verantwoordelijk voor het totale gebouwonderhoud. Dit geldt echter v.w.b. het basis-en speciaal onderwijs niet voor de gymnastieklokalen. Voor de bekostiging van het "buitenkantonderhoud" van deze lokalen kunnen besturen nog steeds aanvragen bij de gemeente indienen.
De financiële middelen voor "buitenkantonderhoud" van de schoolgebouwen gaan m.i.v. 2015 niet meer via de uitkering Gemeentefonds naar de gemeente, maar rechtstreeks van het rijk naar de schoolbesturen.

Financiën:
De bedragen die gemoeid zijn met het "buitenkantonderhoud" van de gymnastieklokalen bij het basis-en speciaal onderwijs zijn gebaseerd op een Meerjaren Onderhoud Plan (MOP).
Dit MOP wordt voor alle gymnastieklokalen centraal door het Expertisecentrum beheerd en bewaakt. Door een dergelijke centrale afstemming wordt bereikt dat op gelijkwaardige wijze de behoefte aan onderhoud wordt gedefinieerd en per gymlokaal wordt bewaakt. Daarmee ontstaat inzicht in de financiële consequenties voor zowel het "binnenkantonderhoud" (schoolbesturen) en het "buitenkantonderhoud" (gemeente)
De kosten die voor rekening van de gemeente komen bedragen over de (10-jarige) MOP-periode in totaliteit € 1.055.804. Gemiddeld is dat per jaar dus ruim € 100.000. Per jaar verschillen de benodigde bedragen echter in hoogte, zulks afhankelijk van de aard en omvang van de in het betreffende jaar te treffen voorzieningen. Voor deze kosten zijn structurele middelen beschikbaar.

Risicoverantwoording:
Geen risico's

Verhuurde panden Vastgoed inclusief panden t.b.v. huisvesting gemeentelijk personeel

beleidskader:
Het onderhoud van de verhuurde gebouwen van Vastgoed vindt plaats op basis van 10-jarige onderhoudsplanningen. Jaarlijks wordt naast het dagelijks onderhoud, het planbare onderhoud behorende bij een jaarschijf, opgedragen aan het Expertisecentrum, die circa 90% van de uit te voeren werkzaamheden uitbesteed.

stand van zaken:
Het actueel houden van de onderhoudsplanningen is een continue proces. Jaarlijks wordt circa 1/3 deel van de panden opnieuw geschouwd. De staat van onderhoud van de verhuurde panden kan gemiddeld worden getypeerd als redelijk. Door de grote diversiteit van de panden, zowel in omvang als naar bouwaard en de toegepaste bouwmaterialen, zijn er echter verschillen waar te nemen. Alle gebouwen in bezit van onze gemeente, zijn verzekerd door middel van een Uitgebreide Gevaren Verzekering (UGV).

financiën:
Het jaarlijks beschikbare budget voor zowel het dagelijks onderhoud als het planbare meerjaren onderhoud staat al enige tijd onder druk. In dit kader heeft de gemeenteraad bij de behandeling van de PPN 2013-2016 ingestemd met de tijdelijke herinzet van de opbrengsten van verkoop van panden ter aanzuivering van de reserve “onderhoud verhuurde panden” (reserve O27). Deze tijdelijke maatregel heeft geresulteerd in een aanvulling van de reserve met € 2 mln. Hiermee is de verwachting dat tot 2019 het onderhoud aan verhuurde panden conform de opgestelde onderhoudsplannen kan worden uitgevoerd. In de nabije toekomst wordt jaarlijks in de Meerjaren Prognose Gebouwen afgewogen of en in welke mate aanzuivering van de onderhoudsreserves noodzakelijk is.

actuele risico inschatting:
Reserve O27 “onderhoud verhuurde panden” is voldoende voor gedegen onderhoud tot en met 2019.
Als gevolg van diverse werkzaamheden i.h.k.v. het nieuwe werken en genomen verduurzamingsmaatregelen dient in 2016 het verloop van reserve O27 “onderhoud gemeentelijke huisvestingspanden” opnieuw onder de loep te worden genomen.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De beleidskaders voor het risicomanagement, de te hanteren uitgangspunten bij het samenstellen van de risicomatrix en de kaders voor het beoordelen van het weerstandsvermogen, met in het bijzonder de hoogte van de algemene concernreserve, zijn vastgelegd in de nota weerstandsvermogen en risicomanagement.
Conform de door de raad vastgestelde beleidskaders heeft een calculatie plaatsgevonden van de geïnventariseerde risico´s met maart 2016 als peilmaand. De volledige becijfering (risicomatrix) alsmede achterliggende informatie bij een aantal risicoposten worden vertrouwelijk toegezonden. Aan het eind van deze paragraaf geven wij een cijfermatig totaalbeeld van de uitkomsten en relateren we deze aan de berekende aanwezige weerstandscapaciteit in de vorm van beschikbare weerstandsreserveringen en aanwezige weerstandscapaciteit binnen de stelposten onvoorzien van projectkredieten.

Deze paragraaf gaat niet in op het gevoerde risicomanagement (voorkomen, minimaliseren, beheersen van risico's). Bij diverse programma's en in de onderliggende raadstukken is hieraan aandacht besteed.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het totaal aan middelen, waarover de gemeente beschikt om niet begrote financiële tegenvallers - incidenteel of structureel - op te vangen. Evenals die tegenvallers kan ook de weerstandscapaciteit worden onderverdeeld in incidenteel en structureel. Incidentele weerstandscapaciteit is aanwezig in de vorm van begrotingsposten voor onvoorzien en aanwezige reserves met een weerstandsfunctie. Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Het gaat dan - naast de mogelijkheid van herschikking binnen bestaande budgetten - om de onbenutte belasting- en heffingscapaciteit van de gemeente.

Toelichting op de weerstandscapaciteit

Onroerende-zaakbelasting (OZB)Weerstandscapaciteit gemeente Zwolle (bedragen x € 1.000)

Weerstandscapaciteit exploitatie	Structureel Beschikbaar eind 2015	Structureel begroot voor 2016	Incidenteel beschikbaar 2015	Incidenteel begroot voor 2016
Onbenutte ozb ruimte	pm	pm		
Onbenutte ruimte leges/heffingen	711	1.131		
Post onvoorzien			400	500
Weerstandsreserve algemeen			10.000	10.000
Weerstandsreserve vastgoed			12.100	17.400
Risico's sociaal domein			5.900	7.900
Totalen	**711**	**1.131**	**28.400**	**35.800**

Voor wat betreft de OZB is het bepalen van de hoogte van de OZB tarieven sinds 2008 weer volledig een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Wel is het zo dat de macro-ontwikkeling van de OZB opbrengst voor het totaal van alle gemeenten gebonden is aan een door het rijk jaarlijks bepaald percentage.
Leges en andere heffingen
Voor zover de hoogte van leges en andere heffingen niet gebonden is aan landelijk vastgestelde tarieven, is het beleid zoveel mogelijk gericht op 100% kostendekking. Zowel bedrijfseconomische factoren (vraaguitval) als draagvlak (relatieve hoogte tarieven in vergelijking tot andere gemeenten) en beleidsinhoudelijke argumenten geven in de praktijk een begrenzing aan het volledig benutten van de aanwezige onbenutte capaciteit. In de begroting 2016 (zie de tarievennota bij de begroting) is de onbenutte capaciteit € 1.131.000 en uitgaande van het voorstel tot tariefsverhoging, als volgt te specificeren:

Leges omgevingsvergunningen	€ 581.000
Leges juridische zaken/veiligheid	€ 71.000
Begraafplaatsrechten	€ 271.000
Havengelden	€ 97.000
Marktgelden	€ 111.000

Voor wat betreft de leges burgerzaken, afvalstoffenheffing en de rioolheffing is de niet benutte heffingscapaciteit, die wordt gecompenseerd door een beroep te doen op egalisatiereserves, niet meegeteld. Bij benutting van de resterende capaciteit zal de meeropbrengst immers tot hetzelfde bedrag gepaard gaan met een afname van de bijdrage uit de egalisatiereserves.

Onvoorziene uitgaven
Jaarlijks wordt in de begroting een post opgenomen van € 500.000 voor incidentele onvoorziene uitgaven die zich kunnen voordoen bij de begrotingsuitvoering.

Weerstandsreserveringen
Vanwege overzichtelijkheid een helderheid gaan wij de beschikbare weerstandscapaciteit concentreren in de algemene concernreserve. Waarbij wij voor de risico's in het sociaal domein, vanwege de nieuwe taken, de eerste drie jaar een aparte risicoreserve aanhouden.
Op basis van de actuele risicoberekening houden wij € 10 mln. aan in de algemene concernreserve voor algemene risico's en €12,1 mln. voor risico's aangaande vastgoed. Het weerstandsvermogen voor sociaal domein is € 5,9 mln. en wordt in 2016 aangevuld (op basis van besluit bij ppn 2016-2019) naar € 7,9 mln.

Risico´s

In deze paragraaf zijn de risico's weergegeven conform de methodiek, zoals die al een aantal jaren wordt gehanteerd.
In onderstaande opsomming wordt, indien van toepassing, ook nader ingegaan op risico's samenhangend met de economische crisis.

Niet alle risico's zijn relevant voor het weerstandsvermogen. In dit kader gaat het om substantiële risico's met een kans op financieel verlies dat niet of niet goed meetbaar is en waarvoor geen verzekering kan worden afgesloten of anderszins een voorziening kan worden getroffen.
Voor de inventarisatie van de risico's hanteren wij de volgende onderverdeling:
A. Algemene en specifieke uitgavenrisico´s
B. Algemene en specifieke opbrengstrisico´s
C. Open eind risico´s
D. Schadeclaims
E. Verstrekte geldleningen, garantstellingen en verbonden partijen
F. Verzekeringsrisico´s
G. Risico´s vergunningverlening
H. Risico´s grondexploitaties
I. Overige risicoposten
J. Algemene risicoreserve sociaal domein /decentralisaties

Voor de posten die zijn vermeld onder A t/m E zijn in de vertrouwelijke risicomatrix concrete risicobedragen opgenomen met een taxatie van de risicokans. Voor zover niet vertrouwelijk zijn deze in onderstaande teksten vermeld.
T.a.v. de posten onder F, G en I is volstaan met vermelding van aanwezige risico´s in de risicomatrix. Er is voor deze posten onvoldoende basis om per post een concreet risicobedrag in de risicomatrix op te nemen (pm posten). Wel is voor het totaal van de pm risico´s in de risicomatrix een stelpost opgenomen van € 1,5 mln.
Het risicobedrag m.b.t. grondexploitaties (onder H) is gebaseerd op de meest recente actualisatie van de risicoberekening die is opgenomen in de laatste MPV.

A. Algemene en specifieke uitgaverisico´s

Renteramingen
De invloed van rentemutaties op onze begroting is met name gerelateerd aan de omvang van het financieringstekort en de omvang van te herfinancieren langlopende leningen en van leningen waarvoor renteherziening gaat plaatsvinden. Voor 2016 wordt uitgegaan van renteniveaus van 2,0% voor her te financieren langlopende leningen en 1,5 % voor kort geld. In de risicomatrix is het effect van 1% extra rentestijging verwerkt (€ 1,8 mln. laag risico).
De kans op tegenvallers t.a.v. renteramingen neemt toe naar mate de volgende situaties zich gelijktijdig gaan voordoen: stijgende renteniveaus, afnemende omvang van financiering met eigen vermogen en toename en/of snellere besteding van verleende investeringskredieten.

Loon- en prijsontwikkeling aan de uitgavenkant van de begroting
De loonkosten stijgen in 2016 met 3,45% op basis van het principe cao akkoord en een inschatting van de sociale lasten. De prijsstijging is in 2016 bepaald op 0,8%. In de risicomatrix is het effect van 1% additionele stijging van lonen en prijzen voor de algemene middelen verwerkt (€ 1,9 mln. midden risico).

Vennootschapsbelasting (Vpb): Overheden die winst behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', gaan per 2016 vennootschapsbelasting betalen. De belastingdienst bepaalt bij de beoordeling van de aangifte wat ondernemingsactiviteiten zijn en welke activiteiten voor een winstvrijstelling in aanmerking komen. Hoewel we de aandachtsgebieden in beeld hebben die met zeer grote zekerheid belastingplichtig gaan worden (slagboom-parkeren en grondexploitaties) is de exacte financiële impact (feitelijke belastingdruk) nog niet beschikbaar. Het risico dat we belasting moeten betalen is hoog, het exacte bedrag ongewis. De prognoses laten een beeld zien van een kostenneutrale situatie in 2016 en 2017, waarna er een structurele last van circa € 500.000 zal ontstaan. Om het risico van fluctuaties te ondervangen is een middenrisico van € 200.000 meegenomen. De toekomst zal uitwijzen in hoeverre dit uitgangspunt realistisch is en gemuteerd kan worden.

B. Algemene en specifieke opbrengstrisico´s

Ontwikkeling algemene uitkering gemeentefonds
De groei (accres) van het gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de netto rijksuitgaven.
Bijstelling van de accressen gedurende het uitkeringsjaar is een reëel risico, evenals het risico van onderuitputting op de rijksuitgaven bij de jaarrekening. Er is een midden risicobedrag opgenomen van ca € 1,9 mln. (1% structureel risico).
Een ander reëel risico betreft de verdeelsystematiek van de algemene uitkering. De werkelijk ontvangst via de algemene uitkering is mede afhankelijk van de ontwikkeling van de verdeelmaatstaven bij de andere gemeenten. In de risicomatrix is voor het verdeelrisico een midden risicobedrag opgenomen van ca. € 1,9 mln. (1% structureel risico).

BTW risico's BCF
Conform de afspraken vastgelegd na afronding van de BTW Compensatie Fonds (BCF) controles t/m 2008 gaan we uit van een risicopost ad € 0,1 mln. per jaar. Voor de jaren 2009 t/m 2015 is daarom een risicopost hoog opgenomen ter grootte van € 0,7 mln.

Volumerisico´s opbrengstramingen
Deze doen zich voor bij de OZB en bij diverse eigen heffingen zoals bouwleges, leges burgerzaken, markt-/havengelden. Ook het volume van geraamde dividenden is te zien als een risicopost. Het risicodeel op deze posten is in de risicomatrix gesteld op 10% van de geraamde bedragen en heeft een structureel karakter. Deze risico's kunnen jaar in jaar uit voorkomen, maar zijn door de economische crisis extra actueel. Door de aanhoudende lage bouwvolumes staat de kostendekkendheid van de bouwleges sterk onder druk. In de risicocalculatie is in totaal ca € 1,3 mln. als risicobedrag opgenomen (waarvan ruim € 0,5 mln. als hoog risico; bijna € 0,8 mln. als middenrisico).

Dividenduitkeringen
De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen van een aantal verbonden partijen. In de risicocalculatie wordt rekening gehouden met een daling van 10%.

Minderopbrengst OZB verzorgingstehuizen
Door recente jurisprudentie is onduidelijkheid ontstaan over hoe om te gaan met de woondelenvrijstelling bij verzorgingstehuizen. In een uitspraak van het Gerechtshof Den Haag is uitgemaakt dat er veel eerder sprake is van het moeten heffen tegen woningtarief i.p.v. het niet-woningtarief. Dit betekent dat geen gebruikersaanslag meer wordt opgelegd en bovendien dat de eigenarenaanslag tegen een lager tarief wordt opgelegd. Daarnaast is er een recente uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam geweest die de oude lijn in de jurisprudentie handhaaft. Hierbij heeft de gemeente Zwolle zich aangesloten. In 2015 hebben hiervoor in Zwolle geen procedures gelopen. We blijven dus vooralsnog de vrijstelling toepassen zoals we al deden. In de risicocalculatie is € 0,35 mln. als laag risicobedrag opgenomen.

C. Open eind risico´s

Een aantal regelingen kenmerkt zich door een open eind karakter. Als inwoners van Zwolle voldoen aan criteria kunnen zij een beroep doen op deze regelingen, ook al zou dat leiden tot een overschrijding van het gemeentelijk budget. Als regel wordt in de risicomatrix 10% van het in de begroting opgenomen bedrag als risicopost meegeteld. De risico's gepaard gaande met het sociaal domein zijn onder categorie J verwoord.

Participatiewet inkomensdeel 10%
Het risico is afgedekt door het structureel in de begroting op te vangen. Verdere oplopende kosten worden door het Rijk vergeod.

Bijzondere bijstand/armoedebeleid
De uitgaven voor bijzondere bijstand is een verzamelpost van diverse open eind regelingen. De kosten van beschermingsbewind lopen nog altijd jaarlijks op. Geprobeerd wordt dit in te beperken door (landelijk) afspraken te maken met de rechtbank over het onder beschermingsbewind plaatsen van mensen. Er is ook sprake van een toenemend beroep op duurzame gebruiksgoederen. Dit vindt in belangrijke mate zijn oorzaak in een toenemend aantal statushouders die in Zwolle worden gehuisvest. Het financieel risico voor bijzondere bijstand is beoordeeld als midden. In de risicomatrix is hiervoor een risicopost opgenomen van € 0,8 mln. Daarnaast is aan het budget voor bijzondere bijstand een budget uit de decentralisatie uitkering sociaal domein toegevoegd voor chronisch zieken. Er is nog sprake van ingroei van de regelingen voor chronisch zieken. Het financieel risico is nog niet te kwantificeren en niet opgenomen in de risicomatrix.

Leerlingenvervoer.
In de risicomatrix is voor leerlingenvervoer een risicopost opgenomen van € 0,2 mln. met als weging laag.

Kwijtschelding
De risico's zijn zeer beperkt en hebben vooral betrekking op de afvalstoffenheffing. Deze risico's zijn afgedekt via de reserve afvalstoffenheffing. Bij OZB en rioolheffing is de kwijtschelding qua omvang bijna te verwaarlozen. Het beperkte risico is in de risicomatrix op pm gesteld.

D. Schadeclaims

Planschade
Er zijn enkele planschadeverzoeken in behandeling. Wellicht leidt een gedeelte hiervan tot schadevergoeding. Deels worden de kosten opgevangen binnen de projecten. Hoge claims kunnen echter niet opgevangen worden. Dit geldt ook voor een aantal schadekwesties/claims die in de fase van bezwaar en beroep zijn beland (zie voor concrete informatie de stukken die vertrouwelijk ter inzage liggen)
Om te vermijden dat planschades voor rekening van de gemeente komen, wordt in recente en nieuwe overeenkomsten met ontwikkelaars zoveel als mogelijk opgenomen dat zij verantwoordelijk zijn voor planschades.

Overige schadeclaims
Er is sprake van een aantal lopende schadeclaims met een risico op financieel verlies voor de gemeente (zie de vertrouwelijke specificaties).

E. Risico's Verbonden partijen en overige (gegarandeerde) geldleningen

In dit onderdeel van de paragraaf weerstandsvemorgen en risicomanagement wordt ingegaan op de relatie met overige partijen waarmee de gemeente een risico loopt dat het effect heeft op het weerstandsvermogen.
We onderscheiden hier:

- Verbonden partijen
- Overige geldleningen
- Overige gegarandeerde geldleningen

Risico's verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin we bestuurlijk én financieel in participeren. Verbonden partijen voeren werk uit ten behoeve van de gemeente Zwolle. Dit werk gaat gepaard met risico; 'De belangrijkste zijn verwoord in de diverse programma's en samengevat in de paragraaf verboden partijen. De paragraaf verbonden partijen biedt daarnaast ook inzicht in de (eventuele) financiële effecten, indien risico's optreden en of het eigen vermogen van de verbonden partijen dit kan opvangen.
In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement wordt inzichtelijk gemaakt welke risico's de gemeente loopt met een mogelijk effect op het weerstandsvermogen van de gemeente Zwolle. We onderscheiden hier aandeelhouderschap, gemeenschappelijke Regelingen en stichtingen.

Aandeelhouderschap

Wezo
In 2015 is Zwolle 100% aandeelhouder geworden door overname van de aandelen van andere gemeentes. Met 2 gemeenten zijn afspraken gemaakt om de afkoopsom m.b.t de overdracht van de aandelen WEZO in termijnen te betalen. Risico is op pm gezet. Door de overname staat de gemeente garant voor de korte en langlopende geldleningen van de NV richting de BNG. Er is sprake van enig risico, ingeval van de NV haar verplichtingen niet kan voldoen. Daar staat tegenover een zekerheidstelling van al het onroerend goed van de NV.

ROVA
Circa € 7,0 mln. verstrekten we, vaak achtergesteld, in het kader van economische deelneming aan bedrijven met een karakter van publieke taak (energie, water, afvalverwijdering). Eén achtergestelde lening van € 0,5 mln. wordt eind 2016 afgelost. Beperkt risico op deze investeringen blijft altijd aanwezig.

Overige aandelen
De gemeente Zwolle participeert in een aantal, overheid-geliëerde, bedrijven (i n de vorm van deelname in het aandelenkapitaal geschiedt dit ultimo 2014 tot een bedrag, onze boekwaarde, van ruim € 1,0 mln. Deze aandelen zijn niet vrij verhandelbaar. In het algemeen is de werkelijke waarde van dit aandelenkapitaal op dit moment aanzienlijk hoger. Er zijn geen redenen die doen twijfelen aan een ongestoorde voortgang van betreffende bedrijven. Derhalve is het risico op deze deelnemingen vrijwel nihil.

Gemeenschappelijke Regelingen

Veiligheidsregio
De gemeente heeft aan de Veiligheidsregio een lening verstrekt voor de aankoop van de kazerne. Hiervan zal in de loop van 2016 € 13,1 mln. van het uitstaande bedrag worden verrekend met de terugkoop van de kazerne aan de Marsweg.

GGD
In 2015 is een extra krediet beschikbaar gesteld voor project de Stadkamer in verband met gebleken asbestproblematiek en gevolgproblemen. De extra kosten zijn gedekt. We verwachten dat de risico's hiermee afgedekt zijn. De voortgang wordt middels Voortgang Projecten bewaakt. De nieuwe eigenaar, de gemeente Zwolle, wil deze kosten verhalen bij de oude eigenaar, de GGD. Daarnaast leidt het eigenaarschap nog tot personele risico's (i.v.m een terugkeergarantie € 90.000, risico laag. Ook ligt er nog een claim van Halt € 70.000 (met risico laag) en een als laag ingeschat risiso a.g.v. uittreding Hattem van € 150.000.

Voor de overige gemeenschappelijke regelingen zijn geen specifieke risico's die een effect hebben op het weerstandsvermogen van de gemeente Zwolle.

Risico's overige verstrekte geldleningen

Een fors deel hiervan, bijna € 18,5 mln. betreft leningen aan woningcorporaties c.a. Dit bedrag is lager dan vorig jaar vanwege reguliere aflossingen. Onderhavige geldleningen vallen onder de vrijwaring door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Eerst indien het WSW in financiële problemen geraakt, nadat ook haar garantievermogen is aangesproken, zijn de gemeenten, samen met het rijk, gehouden naar rato bij te dragen in een achtergestelde lening aan het WSW. Hoewel in het verleden enkele woningcorporaties negatief in het nieuws zijn gekomen, achten wij het geheel beheersbaar. Het risico ter zake kwalificeren we als gering (als pm verwerkt).

Door ons verstrekte leningen aan zorginstellingen hebben een schuldrest van bijna € 2,3 mln. Het risico achten we laag.
Als pm risico opgenomen voor wat betreft de verstrekte leningen in het kader van bijstand c.a.,
De overige schuldrest van circa € 2,6 mln, waarvan € 0,85 mln. uitgestelde betaling in verband met verkoop Ecodrome, hierbij is een recht van eerste hypotheek op het verkochte ten behoeve van de gemeente gevestigd. Daarnaast loopt er lening in aan Odeon, dit betreft terugbetalingsregeling over teveel ontvangen subsidie van bijna € 0,9 mln. Betreft verder leningen verstrekt aan enkele organisaties op het terrein van de sport en aan particulieren voor riolering en ten behoeve van zonnepanelen aan scholen. Ten aanzien van laatstgenoemde schuldrestanten ligt het risico voor het tijdig ontvangen van rente en aflossing volledig bij onze gemeente. Ons zijn op dit moment geen signalen bekend van betrokken organisaties en/of particulieren die niet aan hun verplichtingen zouden kunnen voldoen. In de matrix is een laag risico opgenomen.

Naast voorgaande leningen verstrekken we nog leningen t.b.v. doelgroepen, die volledig worden gedekt ten laste van respectievelijke stimuleringsfondsen. Risico hierop achten we gering, derhalve pm risico opgenomen.
Het risico ten aanzien van het dierenasiel schatten we op laag in.

De leningen die middels het SVN (StImuleringsfonds Volkhuisvesting Nederland) worden verstrekt, gaan allen met NHG garantie. Mocht het onverhoopt tot een gedwongen verkoop komen, dan kan het SVN een beroep doen op die NHG. Het eigen risico hierbij is 10% voor het SVN. Zij hebben een kapitaalbuffer voor die 10%. Voor onze gemeente is het dus een latent risico.

Risico's overige verstrekte garantieleningen

Een schuldrestant van ruim € 687 mln. betreft de garantie van leningen aan woningcorporaties. Deze leningen zijn in eerste instantie gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Ten aanzien hiervan hebben deelnemende gemeenten, samen met het rijk, een achtervangfunctie (zie boven).
Een schuldrestant van € 1.216 mln. betreft garantie van hypothecaire leningen aan particulieren in het kader van woningbouw cq. woningverbetering. Het risico over deze categorie leningen is in de risicomatrix als PM post verwerkt. Het betreft leningen die t/m 2010 via het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG), aan inwoners van onze gemeente zijn verstrekt. Het rijk en de gemeenten vervullen ook hier de achtervangfunctie; zij kunnen ieder voor 50% worden aangesproken op financiële tekorten van dit waarborgfonds, voor zover het betreft leningen die t/m 2010 onder deze garantie zijn verstrekt. Met ingang van 2011 staat het rijk zelfstandig volledig garant voor alle vanaf dan verstrekte leningen. Een simulatie heeft eerder aangetoond dat voor rijk en gemeente in dezen sprake is van een niet te veronachtzamen, maar klein risico. Ons risico is als pm opgenomen.
Overige garanties hypothecaire leningen woningen: Bijna € 10 mln. hiervan betreft oude garanties t.b.v. particulieren ten aanzien waarvan we het risico zeer gering achten. De stijging van de huizenprijzen in de loop der jaren moet ruim voldoende geweest zijn, bij (gedwongen) verkoop in voorkomend geval, het schuldrestant van meestal 'slechts' enkele tienduizenden euro's, te dekken. Het schuldrestant van door onze gemeente gegarandeerde geldleningen verstrekt aan particulieren door het Nationaal Restauratiefonds (NRF), bedraagt € 1 mln. In totaal is sprake van 35 betrokken particulieren. Onze gemeente kan aangesproken worden voor de helft van het totale schuldrestant ofwel ca € 0,5 mln.
Ten aanzien van de gemeentegarantie verstrekt aan stichting Kringloop schatten we het risico als laag in.
We staan garant in de sportsector, met een schuldrestant van bijna € 2,6 mln. diverse sportverenigingen. Wij beschouwen het risico m.b.t. deze garanties als laag. Wij zullen jaarlijks de jaarrekeningen van deze verenigingen beoordelen.
SWZ staat we garant voor de verbouw Jenapleinschool. We achten dit een laag risico, de gemeente heeft recht van eerste hypotheek.

F. Verzekeringsrisico´s

Openbare ruimte
Met name bij voorzieningen in de openbare ruimte is er sprake van een risico op financiële schade die niet door een verzekering wordt gedekt. In dit verband zijn vooral de volgende risicogebieden te noemen: onderhoud wegen, verharding, bruggen, verlichting, bebording, gladheidbestrijding, onderhoud havens, watergangen, bermen, onderhoud bomen, speelwerktuigen, riolering, kabels en leidingen in de openbare ruimte. De gemeente is verzekerd voor die gevallen, waarin de gemeente naar derden onrechtmatig handelt, of in het geval van wegbeheer, wegmeubilair een gevaarlijke situatie laat ontstaan of heeft laten ontstaan. Voor wegbeheer, leidingbeheer geldt risico aansprakelijkheid, hetgeen betekent dat als er zich een gevaar voordoet en men hiervan schade lijdt, de gemeente in beginsel aansprakelijk is. Voor zaak- en letselschade is het eigen risicobedrag € 5.000 per gebeurtenis. Voor vermogensschade is dit € 12.500 per gebeurtenis.
Onveilige situaties kunnen bij ons onbekend zijn. Zodra wij er kennis van nemen, worden deze met voorrang opgeheven. Het relatief beperkte budget voor structureel onderhoud van onder andere elementenverhardingen zou risicoverhogend kunnen werken. In de praktijk blijkt dit echter mee te vallen. In de afgelopen jaren hebben zich geen calamiteiten voorgedaan. De gemeente is eigen risicodrager waar het gaat om technische kunstwerken (tunnels, viaducten etc.). Alle technische kunstwerken worden minimaal eens per 2 jaar geïnspecteerd op de aspecten heel en veilig. De parkeerapparatuur van de gemeentelijke parkeergarages/terreinen is onder de brand- c.q. uitgebreide gevarenverzekering meegenomen. De betaalautomaten voor straatparkeren zijn niet verzekerd. In de budgetten is een post opgenomen voor kosten van vandalisme/schade. "

Onderverzekering inventaris scholen
gemeente heeft de kosten van de 1e inrichting als verzekerde waarde inventaris verzekerd, In de scholen staat echter veel dan de verzekerde som aan inventaris. Nagaan wat verzekerd dient te worden en de verzekerde sommen zonodig aan te passen. Dit laatste om onderverzekering in de toekomst te helpen voorkomen.

G. Risico´s vergunningverlening

Zie vertrouwelijke informatie.

H. Risico's vastgoed

Bij de MPV 2016 is een actuele risico-inventarisatie gehouden van de vastgoedexploitaties en -projecten. Het totaal gekwantificeerd risicobedrag ad € 21,8 mln. bestaat uit algemene- en projectgebonden risico's. Een deel van deze risico's hebben betrekking op positieve grondexploitaties. Indien sprake is van een substantieel positieve grondexploitatie dan worden de risico's geacht opgevangen te kunnen worden binnen de betreffende grondexploitatie. Op dit moment geldt dat voor de grondexploitatie Hessenpoort, waarvan het risicobedrag berekend is op € 4,4 mln. Voor de resterende risico's ad € 17,4 mln. houden wij een weerstandsreserve aan van € 12,1 mln. Dit houdt in dat de dekkingsgraad van de risico's 69% is. De minimum dekkingsgraad is op 50% gesteld, De ruimte die in de reserve zit houden we voorlopig aan in afwachting van eventuele gevolgen vanwege wijzigingen in de wetgeving (Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en overige ontwikkelingen).
Begin 2014 heeft de raad besloten naast het bovengenoemde weerstandsreserve een voorziening voor grondprijsontwikkelingen op te nemen van € 5 mln. Voor meer informatie over de vastgoedexploitaties verwijzen wij u naar de verplichte paragraaf grondbeleid.

I. Overige risicoposten

Algemeen
De hierna toegelichte risico´s zijn verwerkt in het in de risicomatrix opgenomen totaalbedrag voor pm-posten.

Vandalisme
Niet alleen met Oud en Nieuw, maar gedurende het gehele jaar worden we geconfronteerd met vandalisme en diefstal. Van pure vernieling van straatmeubilair tot het stelen van doelen etc. Tot dusver lukt het meestal de geleden niet verhaalbare schade binnen de reguliere budgetten op te vangen.

Boomziektes en –plagen:
De afgelopen jaren worden we door de klimaatverandering steeds vaker geconfronteerd met boomziektes en stormschade.. Daarnaast is er nog sprake van achterstallig onderhoud.
Het bestand van de kleine straatbomen "vergrijst". In 2016 zullen we een meerjarig vervangingsplan maken dat zal worden opgenomen in de Meerjaren Onderhoudsopgave (MJOP).

- Iepen, kastanjebomen en risicobomen worden gecontroleerd. Vanwege kans op infectie van gezonde bomen worden zieke iepen direct verwijderd en vervangen. Wat de kastanjeziekte betreft worden er preventieve maatregelen genomen. Dode kastanjes worden verwijderd en vervangen. De potentiële risicobomen, circa 12.000 stuks, worden om de 2 jaar geïnspecteerd; de "echte" risicobomen, circa 800 stuks, worden elk jaar gecontroleerd.
- De eikenprocessierups heeft zich in 2015 gestabiliseerd, mede door extra maatregelen in het najaar van 2014. Direct optreden is noodzakelijk vanwege de gezondheidsrisico's voor onze burgers.
- Overlast door de spinselmot is in 2015 verder afgenomen. In 2014 is beplanting vervangen waar veel spinselmot in zit door andere soorten. In 2015 is nog een slag gemaakt om de overlast verder te verminderen.
- De essentakkensterfte, is voor het eerst gesignaleerd in Zwolle in 2012 en breidt zich langzaam verder uit.
- De overlast door "lekkende bomen" neemt toe. Door warmere zomers, hebben bomen meer last van luizen, die daardoor vaker hinderlijk gaan "druipen". Naast lindes geven sinds 2012 ook andere boomsoorten deze overlast.

Stormschade wordt veelal veroorzaakt door bomen, die in hun val hun omgeving beschadigen. Het blad blijft tegenwoordig langer aan de bomen, waardoor deze langere tijd gevoelig zijn voor stevige stormen (een boom zonder blad kan veel meer wind verdragen). Bovendien vinden meer stormen plaats in de periode dat de bomen nog bladdragend zijn.

Afgelopen jaar heeft verdiepend onderzoek plaatsgevonden op wegen waar de problematiek met snellere slijtage van geluidwerendasfalt (ZSA) mogelijk aan de orde kan komen. Uit dit onderzoek (boringen en inspecties) op de andere wegvakken waar dit type asfalt is toegepast, is geen sprake van de problematiek zoals op de Hasselterweg en Westenholterallee. Bekend is echter dat dit type asfalt kwetsbaarder is dan was aangenomen en daardoor een groter risico kent op versnelde slijtage. Met het oog op dit grotere risico blijven we de wegvakken waar dit type asfalt is toegepast tijdens de jaarlijkse inspectieronde nauwlettend in de gaten houden.

Kademuren Thorbeckegracht en Blekerswegje
De kademuren langs de Thorbeckegracht en Bleekerswegje zijn gebouwd op een houten draagconstructie. Bij extreem laag water komt een deel het hout boven het water uit. Hierdoor ontstaat aantasting van het hout. Door de jaren heen is de kwaliteit van de draagconstructie sterk afgenomen en bestaat de mogelijkheid dat de kademuren gaan verzakken. Direct instortingsgevaar is niet te verwachten. Onderzoek naar de te verwachten restlevensduur van het houtwerk onder de kademuren en de mogelijkheden voor herstel heeft inmiddels plaats gevonden. Zoals het er nu naar uit ziet zullen de kosten voor herstel ca. € 250.000 zijn. Er wordt komende periode gekeken of dit in te passen is in het buitengewoon onderhoud.

Ict risico´s (uitval,fouten, virussen etc)
De steeds complexer wordende informatievoorziening en de enorme afhankelijkheid daarvan gaan gepaard met een toenemend risico op schade door uitval van systemen, fouten in software waardoor onjuiste gegevensverwerking plaats vindt, virussen, onbedoelde inbreuk op systemen e.d. ontstaan. Hoewel door beveiligingen, servicecontracten, uitwijkcontracten, organiseren van achtervang bij leveranciers e.d. al het mogelijke wordt gedaan om de veiligheid en continuïteit te waarborgen, is het risico op schade niet uit te sluiten. Met informatiebeveiliging wordt ook het respecteren van privacy bedoeld waar het persoonlijke gegevens betreft.

Risico bedrijfsgebouwen
Aantal calamiteitenplannen zijn aanwezig. Gemeentebreed continuiteitsplan ontbreekt. Indien oorzaak van onbruikbaarheid ambtelijke huisvesting onder dekking valt is er dekking tot maximaal € 1.1. mln. (voor zover de verzekeraar dit redelijk en billijk acht voor de voortgang van het bedrijf).

Onvoldoende personeelsopbouw personeel
Risico treedt op bij conflicten. De kans wordt als klein beschouwd.

Niet voldoen aan de archiefwet
De kans hierop wordt als klein ingeschat.

Bedrijfsrisico's
Door de economische crisis en door de bezuinigingen kan er een terugloop in werkzaamheden bij verschillende activiteiten ontstaan, bijv. bij projecten en vergunningverlening. De terugloop wordt allereerst opgevangen binnen de flexibele schil van inhuurkrachten, maar het risico van leegloop onder het vaste personeel is niet uit te sluiten.

Pensioenvoorzieningen (APPA)
Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) verplicht de gemeente sinds 2012 een pensioenvoorziening voor wethouders in te stellen. Het is van belang om deze voorziening op peil te houden om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De pensioenpolissen zijn ondergebracht bij Loyalis en ieder jaar stelt Loyalis actuariële berekeningen op voor zowel de actieve wethouders als de oud-bestuurders en hun nabestaanden. Deze jaarlijkse berekeningen kunnen aantonen dat de pensioenpolissen niet toereikend zijn zodat er aanvullingen nodig zijn in de gemeentelijke pensioenvoorziening APPA. Lagere toekomstige rekenrentes vormen het risico in deze. Indien deze situatie zich voordoet dan zullen er extra middelen nodig zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Opgenomen als pm risicopost

J. Algemene reserve risico's Sociaal domein

Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van de implementatie van de nieuwe taken. Deze implementatie kent een hoge dynamiek en complexiteit hetgeen ook betekent dat slechts in algemene zin risico's naar benodigd weerstandsvermogen te vertalen zijn. Het belang van het sociaal domein rechtvaardigt een aparte uitwerking van de bijbehorende risico's en een apart algemene risicoreserve. Ook deze risico's zijn ingedeeld naar de categorie-indeling die ook voor de andere risico's gebruikt worden.

Het jaar 2015 was het eerste jaar dat de gemeenten de nieuwe decentralisatie uitvoerden.
Bij het berekenen van het benodigde weerstandsvermogen zijn nu de ervaringen vanuit het eerste jaar meegewogen. Toch blijft het weerstandsvermogen nog moeilijk te bepalen aangezien er meer ervaringscijfers nodig zijn om een echt goed rekenkundige bewerking te maken.Tevens zijn de cijfers over 2015 op moment van schrijven nog niet definitief.
De uitwerking per budget in het sociaal domein is opgenomen in de integrale risico-matrix.
De volgende onderdelen beschouwen we vooralsnog als open-eindregeling: (nieuwe) WMO, sociale werkvoorziening, individuele begeleiding, dagbesteding, begeleiding opvang, Jeugdzorg, participatie en, als inkomst, de eigen bijdrage.
We berekenen deze conform de spelregels van open-eindregeling.

Risico's als afwenteling vanuit de Wet Langdurige Zorg (WLZ), toename zorgbehoefte, wijzigingen uit gerechtelijke uitspraken, etc. komen vooral hierin tot uitdrukking. Middels de inkoopcontracten is een balans gezocht tussen de beschikbaarheid van zorg en de beheersing van het budget. Het opbouwen van ervaring vraagt tijd. Bij jeugd bestaat er een hoog risico GGZ van € 1,5 mln. De eigen bijdragen worden via het CAK verwerkt, hierover is nog veel onduidelijk. De informatie komt traag op gang en is niet sluitend, dus deze wordt als hoog risico ingeschat.

De rekening 2015 voor de WMO viel lager uit dan begroot waarmee het risico voor 2016 ook lager uitvalt. Anderzijds, vanaf 2016 wordt geleidelijk overgegaan naar een objectief verdeelmodel van de rijksbijdrage. Hier ontstaat een risico dat er herverdeeleffecten optreden.

De rijksbijdrage voor de Wet sociale werkvoorziening maakt met ingang van 2015 onderdeel uit van de decentralisatie uitkering sociaal domein. De toegang tot de Wet sociale werkvoorziening is per 1 januari afgesloten. Op basis van door het rijk berekende uitstroompercentages wordt het budget jaarlijks overeenkomstig verlaagd. Tevens wordt, als extra bezuiniging, de komende jaren het gemiddelde subsidiebedrag per SW-medewerker verlaagd. In 2016 betekent dit een lager budget voor de WSW van € 944.000 ten opzichte van 2015. Risico's zijn dat de uitstroompercentages niet worden gerealiseerd of dat de korting op het gemiddeld subsidiebedrag niet kan worden opgevangen met hogere opbrengsten uit opdrachten. In de risicomatrix wordt voor dit onderdeel een specifieke risicopost opgenomen van € 2,4 mln. met als weging midden.

We verwachten voor het Beschermd Wonen een hoog risico. In 2015 zijn de beschikbare rijksbudgetten beschermd wonen in de centrumgemeenteregio Zwolle nog niet afdoende, ondanks een flinke verhoging in de meicirculaire 2015. De budgetten sluiten niet aan bij het te contracteren aanbod voorzieningen in natura om de continuïteit van zorg voor bestaande overgangscliënten beschermd wonen te kunnen continueren. Het geprognosticeerd tekort bedraagt bijna € 1,5 mln. regionaal, ook voor het jaar 2016.

Daarnaast zijn er nog risico's op het gebied van de Eigen Bijdragen, ad ca. € 1 mln. Deze worden door het CAK opgelegd en geind. Gebaseerd op de werkelijke halfjaar cijfers 2015 blijven deze achter op de begroting. Tevens zullen voor het jaar 2016 mogelijk aanvullende taken overgeheveld worden naar gemeenten, (oa kapitaallasten van gebouwen). De vraag is of er hiervoor voldoende middelen vanuit het Rijk overgedragen worden. Hiervoor houden we ook rekening met een risico van ca. € 1 mln. Over de aanvullende middelen alsmede de verdeling daarvan wordt continue contact gehouden met het ministerie van VWS en de VNG, zodat voor de centrumgemeenteregio Zwolle de financiële mogelijkheden meer gaan aansluiten bij de opgave. Bovenstaande elementen rechtvaardigen een hoog risico. Het bedrag is derhalve ingeschat op € 3,5 mln.

Beoordeling weerstandsvermogen

Conform de door de raad vastgestelde beleidskaders heeft een calculatie plaatsgevonden van de geïnventariseerde risico´s met maart 2016 als peilmaand. De uitkomsten – in de vorm van een risicomatrix met achterliggende onderbouwingen - liggen vertrouwelijk ter inzage. In totaliteit is een risicobedrag gecalculeerd van € 40,2 mln. Dit bedrag heeft voor ca € 17,4 mln. betrekking op niet afgedekte risico´s grondexploitaties, voor ca € 11,4 mln. op niet afgedekte risico´s in het sociaal domein en voor € 11,4 voor overige niet afgedekte overige risico's. Bij de berekening van dit bedrag zijn de uitgangspunten gehanteerd zoals vastgelegd in de door de raad in februari 2012 vastgestelde nota weerstandsvermogen en risicomanagement, inclusief de in deze begroting voorgestelde wijziging op de nota.

In vergelijking tot de peiling in de voorgaande risicomatrixen is de volgende ontwikkeling waar te nemen :

Peilingsmaand	Risico-Bedrag	Dekkingspercentage gerealiseerd met beschikbare weerstandscapaciteit	Procentuele aandelen posten met:		
			Hoog risico	Midden risico	Laag risico
mrt-09	15,7 mln	64%	40%	45%	15%
mrt-10	23,0 mln	50%	31%	50%	19%
mrt-11	23,7 mln	50%	32%	39%	29%
mrt-12	56,1 mln	55%	45%	41%	14%
mrt-13	44,5 mln	57%	55%	31%	14%
mrt-14	40,5 mln	60%	49%	31%	20%
aug-14	42,1 mln.	59%	44%	37%	19%
mrt-15	48,6 mln.	57%	43%	42%	14%
aug-15	50,8 mln	65%	50%	37%	13%
mrt-16	40,2 mln	71%	44%	41%	15%

Conform de berekening in de vertrouwelijke risicomatrix is het benodigde weerstandsbedrag ter afdekking van het risicobedrag ad € 40,2 mln. bepaald op ca € 28,4 mln. Hiermee wordt een afdekking van risico’s van 71% bereikt, hetgeen ligt tussen de afgesproken marge van 50% en 100%.

Vanaf de begroting 2016 en rekening 2015 zijn gemeenten verplicht in de verplichte paragraaf weerstandsvermogen een zestal financiële kengetallen op te nemen voor het laatste rekeningjaar, het lopende begrotingsjaar en het nieuwe begrotingsjaar.
In onderstaande tabel zijn de betreffende kengetallen opgenomen en vervolgens voorzien van een beoordeling.

	2014 rekening	2015 begroting	2015 rekening
1a. Netto schuldquote	0,97	0,87	0,78
1b Netto Schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	0,82	0,72	0,67
2. Solvabiliteitsratio	0,22	0,19	0,22
3. Kengetal grondexploitatie	0,26	0,27	0,18
4. Structurele exploitatieruimte	0,01	-0,01	0,06
5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoons huishoudens	0,88	0,92	0,92

De Netto Schuldquote laat een positieve ontwikkeling zien, zowel ten opzichte van de rekening 2014 als de begroting 2015. Er kunnen hieruit nog geen structurele conclusies worden getrokken, omdat de omvang van de gemeentelijke financiën in 2015 enorm is toegenomen door met name drie decentralisaties. In lijn met de ontwikkeling van de Netto schuldquote, kan hetzelfde worden opgemerkt voor de Netto Schuldquote Gecorrigeerd voor de verstrekte leningen. Wat betreft de ontwikkeling van de Solvabiliteit is deze redelijk in lijn met de rekening 2014 en iets gunstiger dan bij de begroting 2015 vanuit gegaan is. De snelheid van besteden van kredieten en de ontwikkelingen vanuit Vastgoed en Grond kunnen met name dit kengetal beïnvloeden.

Paragraaf 3 Verbonden partijen

In de paragraaf verbonden partijen besteden wij aandacht aan rechtspersonen (verbonden partijen), waarmee de gemeente Zwolle een bestuurlijke én financiële relatie heeft. Verbonden partijen betreffen (participaties in) deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.
Van bestuurlijke belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt raakt ingeval van faillissement van de verbonden partij of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

De afgelopen jaren zijn diverse verbeteringen doorgevoerd in deze paragraaf en in de sturing op de verbonden partijen. Hiermee krijgt zowel het college als de raad beter inzicht op de verbonden partijen. Aanleiding voor de verbeteringen is het rapport 'Remote Control' dat de rekenkamer in 2013 heeft uitgebracht.

In 2015 is op diverse wijze veel aandacht geweest voor onze verbonden partijen. De raad heeft een informatiebijeenkomst gehad over het onderwerp verbonden partijen en haar positie daarin, een aantal verbonden partijen is in het bijzonder aan de orde geweest vanwege verschillende redenen en er is hard gewerkt om in regionaal verband te komen tot meer grip op de verbonden partijen.

Recentelijk (15 februari 2016) is door de raad een motie (M19-1) aangenomen, waarin het college wordt opgedragen alle aanbevelingen uit het rapport versneld uit te voeren. De raad is over de versnelling geïnformeerd middels de informatienota 'Stand van zaken uitvoering motie M19-1'.Daarin is aangegeven dat de aanbevelingen, zoals die in het rekenkamerrapport zijn verwoord, in juli 2016 zijn gerealiseerd en doorvertaald in de beleidscyclus, Berap en jaarrekening. Daarnaast wordt in regionaal verband bekeken welke (regionale) afspraken gemaakt kunnen worden over versterking van de grip op verbonden partijen.

Ter versterking van het inzicht in de verbonden partijen is er een sterkere verbinding gemaakt tussen de diverse (beleids)programma's, de paragraaf verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risico's (Risicoparagraaf). In de beleidsprogramma's is uitgebreid verwoord welke doelstellingen met de verbonden partij zijn behaald, in de Risicoparagraaf worden de directe risico's voor de gemeente Zwolle verwoord en in de paragraaf Verbonden partijen wordt een samenvatting gegeven van de programma's en de Risicoparagraaf en krijgt u inzicht in de financiële achtergrond van de verbonden partij.

Deelname in gemeenschappelijk regelingen:

Gemeenschappelijke GezondheidsDienst IJsselland (GGD IJsselland) - Zwolle				
Programma	Programma 11: Samenleving / Programma 12: Inkomensondersteuning / Programma 13: Opvang en Bescherming / Programma 14: Inkomen			
Oorsprong verbonden partij	Zwolle neemt deel in de GR GGD IJsselland op basis van verlengd lokaal bestuur. Belangrijkste beleidsterrein betreft de publieke gezondheidszorg. Daartoe voert de GGD een aantal wettelijke taken uit (wet Publieke Gezondheid) en een aantal taken 'in vrijwillige samenwerking' (zoals bijv. lijkschouwing).			
Openbaar belang (doelstelling)	Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners			
Resultaten beleidsvoornemens	Het bestuur van GGD IJsselland heeft in 2014 de bestuursagenda 'Vernieuwing vanuit basistaken" vastgesteld. Dit leidt tot twee ontwikkelprogramma's: GGD als vertrouwde adviseur van gemeenten en Moderniseren governance. De dienstverlening Jeugdgezondheidszorg wordt voor 10 gemeenten uitgevoerd voor jeugd van 0-18 jaar. Hierin wordt een doorlopende lijn georganiseerd met een samenhangende financieringssystematiek De GGD heeft diverse vierjaarlijkse monitors uitgevoerd die in de diverse programma's zijn gebruikt als indicator. Daarnaast voert de GGD controles uit bij kinderopvang en peuterspeelzalen (programma 11), is de GGD in 2015 aangewezen als toezichthouder WMO (programma 12), verzorgd de GGD de toegang tot beschermd wonen (programma 13) en is zij betrokken bij participatie van kinderen (programma 14). Deels gaat het hier om uitvoering van wettelijke taken en deels om uitvoering van taken op basis van de vrijwillige samenwerking.			
Bestuurlijk belang	11 gemeenten met in totaal ruim 517.000 inwoners nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling (GR) GGD IJsselland. Het DB bestaat uit 3 leden. Zwolle levert de voorzitter van DB en twee leden in het AB (waaronder de voorzitter).			
Financieel belang	1 januari 2015:	25,3 %	31 december 2015:	24,5 %
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 1.852.000	31 december 2015:	€ 1.777.000
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 7.785.000	31 december 2015:	€ 6.135.000
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 601.000			
Risico's	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele additionele taken (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de gemeente Zwolle klein. Een specifiek risico voor de GGD betreft de asbestsanering van het pand de Zeven Alleetjes 1, ter hoogte van € 2.875.000. De gemeente Zwolle wil deze kosten verhalen bij de oude eigenaar, de GGD. De gemeente Zwolle is als deelnemer aan de GGD voor 24,5% risicodrager van dit bedrag. Het onderzoek naar de verhaalbaarheid van de kosten voor de sanering is gaande. Zie verder ook Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.			

Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ) - Zwolle				
Programma	Programma 7: Veiligheid			
Oorsprong verbonden partij	De Veiligheidsregio is ontstaan uit de verplichting, zoals vastgesteld in artikel 9 en volgende van de Wet veiligheidsregio's. Die wet is op 1 oktober 2010 van kracht geworden om daarmee de slagkracht van de overheid bij rampen en zware ongevallen te verbeteren.			
Openbaar belang (doelstelling)	Uitvoering van de veiligheidstaken op basis van de Wet veiligheidsregio's.			
Resultaten beleidsvoornemens	De veiligheidsregio IJsselland geeft als externe partner invulling aan het kennispunt Brandveiligheid binnen de RUD. In de loop van 2015 is de volledige verhuizing van de medewerkers van de VR naar de brandweerkazernes gerealiseerd. Verder is in 2015 aandacht besteed aan het versterken van de vakbekwaamheid van medewerkers. De laatste jaren is succesvol gewerkt aan zelfredzaamheid vanuit het programma 'community safety'. In programma 7: Veiligheid zijn de resultaten nader uitgewerkt.			
Bestuurlijk belang	De veiligheidsregio wordt gevormd door elf gemeenten. De burgemeester van Zwolle is voorzitter van zowel het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur.			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 8.226.000 (incl incidentele teruggaaf) 26,49%	31 december 2015:	€ 8.786.000 (incl incidentele teruggaaf) 26,49%
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 1.356.000	31 december 2015:	€ 2.118.000
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 43.115.000	31 december 2015:	€ 46.422.000
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 2.034.000			
Risico's	In de jaarrekening 2015 worden door VRIJ de volgende risico's benoemd: brief inspectie SZW, naheffingsaanslag Belastingdienst, de samenvoeging van de meldkamers, landelijke bezuinigingen, ontwikkelingen binnen het regionaal brandmeldsysteem, de consequenties van de RUD's op de regio, financiële effecten besluiten Veiligheidsberaad, invoering werkkostenregeling en onzekerheden in de nulmeting. Het grootste risico is wanneer de veiligheidsregio wordt getroffen door een ramp of crisis, waarbij hoge niet verhaalbare kosten moeten worden gemaakt. In het meerjarenbeleidsplan zijn door de veiligheidsregio de volgende vijf risico's geprioriteerd, naast de algemene voorbereiding op allerhande risico's: • Ziektegolf (inclusief dierziekten); • Hoog water of overstroming; • Brand in dichte binnenstad; • Uitval van elektriciteitsvoorziening; • Paniek in menigten (zonder directe koppeling aan terrorisme). De weerstandscapaciteit per 31-12-2015 bedraagt € 335.369 en bestaat hoofdzakelijk uit eenmalige middelen. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2015 wordt voorgesteld het weerstandsvermogen aan te vullen tot de afgesproken bovengrens van € 1 miljoen. Voor de samenvoeging van de meldkamers is ook een bestemmingsreserve van € 400.000. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2015 wordt voorgesteld om €50.000 toe te voegen aan deze reserve.			

Regionale Sociale Recherche - Zwolle				
Programma	Programma 14: Inkomen			
Oorsprong verbonden partij	De Gemeenschappelijke Regeling is in 1992 ontstaan met toentertijd 12 regiogemeenten. In verband met herindeling en wijzigingen bestaat de nieuwe GR sinds 2012 uit 8 gemeenten. De GR is ontstaan uit het oogpunt van effectiviteit. In een groter dienstverband kan een betere kwaliteit en dienstverlening worden geboden. Daarnaast is specifieke kennis op gebied van sociale zekerheidsfraude vereist en eenheid in de uitvoering.			
Openbaar belang (doelstelling)	De gemeenschappelijke regeling is ontstaan om redenen van efficiency, kwaliteitsborging en uniforme aanpak met betrekking tot de bestrijding van sociale zekerheidsfraude en handhaving in bredere zin.			
Resultaten beleidsvoornemens	De Sociale Recherche legt de nadruk op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten. Prioriteit ligt bij de meest schade veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert (samenlevingsfraude levert het meest op voor de gemeenten). In programma 14: Inkomen zijn de resultaten nader uitgewerkt.			
Bestuurlijk belang	8 gemeenten nemen deel aan deze gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding in het Bestuurlijk Overleg (het beslissingsbevoegd forum van portefeuillehouders, waarvan Zwolle voorzitter is) is bepaald op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per gemeenten, met een maximum van 3 stemmen. Zwolle heeft 3 stemmen van de 15.			
Financieel belang	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
Toelichting	De uitvoering van de sociale recherche is in handen van de gemeente Zwolle. De kosten worden verdeeld op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per 31-12.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
(Verwacht) Financieel resultaat	Zie toelichting financieel belang			
Risico's	n.v.t.			

WEZO GR - Zwolle				
Programma	Programma 12: Inwonersondersteuning			
Oorsprong verbonden partij	Vanuit de wettelijke verplichting tot uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening is deze verbonden partij ontstaan.			
Openbaar belang (doelstelling)	De GR WEZO geeft namens de vijf deelnemende gemeenten Wezo NV opdracht tot uitvoering van de Wsw. GR WEZO fungeert als formeel werkgever voor alle – uit de deelnemende gemeenten afkomstige - personen met een Wsw-dienstverband.			
Resultaten beleidsvoornemens	Eind 2015 heeft de bestuurlijke besluitvorming voor de wijziging van de governance (opheffing GR WEZO en enig en volledig aandeelhouderschap Wezo NV) plaatsgehad. Daarmee is GR WEZO per 1 januari 2016 opgeheven			
Bestuurlijk belang	5 gemeenten participeerden tot 31 december 2015 in de GR. Zwolle had 2 van de 6 stemmen.			
Financieel belang	1 januari 2015:	73,8% van € 155.500 (€ 115.000)	31 december 2015	73,8% van € 144.000 (€ 106.000)
Toelichting	Overeengekomen is dat de huidige borgstellingsgarantie van GR WEZO naar de BNG, voor het pakket leningen dat uitstaat bij Wezo NV (inclusief doorlopende kredieten), wordt overgenomen door de gemeente Zwolle als onderdeel van de afspraken waarmee Zwolle als enig aandeelhouder van Wezo NV resteert. Dit heeft voor de financiële positie van Wezo NV of leningsvoorwaarden van de BNG geen gevolgen. Eind 2015 bedraagt de omvang van de langlopende geldleningen € 7,1 mln. en kortdurende geldleningen (kasgeld en rekening-courant) € 4,9 mln. Om over voldoende liquiditeit te beschikken om pieken in de betalingen, zoals de betaling van de salarissen, op te kunnen vangen wordt € 3 mln. als marge in de financieringsbehoefte aan gehouden. De totale door de gemeente Zwolle af te geven garantstelling op de kortdurende - en langlopende geldleningen bedraagt daarmee € 15,0 mln. Wezo NV overlegt met de gemeente Zwolle over de optimale samenstelling van het financieringsarrangement voor een zo laag mogelijke rente.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 11.607.000	31 december 2015:	€ 12.000.000(verwacht)
(Verwacht) Financieel resultaat	De exploitatie van GR Wezo is budgetnneutraal. De gemeenten dragen na rato van deelname in de Wezo NV de kosten van € 144.000			
Risico's	Met de opheffing van de GR Wezo worden alle risico's overgenomen door de gemeente Zwolle en de Wezo NV. Daarnaast is nog sprake van enig risico met betrekking tot geldleningen aan BNG. Dit staat verwoord in paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risico's.			

Shared Service Centrum Bedrijfsvoering (SSC) - Zwolle				
Programma	Verplichte paragraaf 7: Bedrijfsvoering			
Oorsprong verbonden partij	In 2012 hebben de gemeenten Kampen, Zwolle en de provincie Overijssel het besluit genomen om het Shared Service Centrum Bedrijfsvoering (SSC) op te richten. Het SSC is een samenwerking tussen de gemeente Kampen, gemeente Zwolle en provincie Overijssel op het gebied van bedrijfsvoering (personeels- en salarisadministratie, ICT en inkoop). Vanaf 1 januari 2013 is het SSC gestart en verleent het de genoemde diensten aan de drie partnerorganisaties.			
Openbaar belang (doelstelling)	Efficiëntere uitvoering van diensten op het gebied van personeels- en salarisadministratie, ICT en inkoop.			
Resultaten beleidsvoornemens	2015 heeft in het licht gestaan van de integratie en empowerment van teams in combinatie met harmonisatie van processen bij SSC: het huis op orde. Ook bij de partners heeft dit betekenis. De demandmanagers van de drie partners zijn door het SSC steeds meer uitgedaagd om ook hun 'demand 'te standaardiseren en maatwerk te minimaliseren. De eerst basis is in 2015 gelegd met de producten en dienstencatalogus. Het minimaliseren van maatwerk is ook een opgave voor 2016. Dit vindt onder andere zijn uitwerking bij de investeringen in de ICT-infrastructuur bij de vervanging van de data-opslag en servers en het standaardiseren van het in 2015 aangeschafte gezamenlijk personeelssysteem (welke na de implementatiefase in 2016 vanaf 1 januari 2017 operationeel zal zijn). In paragraaf 7: Bedrijfsvoering wordt hier nader op ingegaan.			
Bestuurlijk belang	Zwolle, Kampen en de provincie Overijssel participeren in de GR. Zwolle participeert in de hoedanigheid als centrumgemeente in de GR SSC Bedrijfsvoering.De Gemeente Zwolle is gastwerkgever, de eenheid SSC heeft een begrote omvang van 84,7 fte's (peildatum 31/12/2015).			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
Toelichting	Jaarlijks wordt per partner de afname van diensten bepaald en verrekend. Dat betekent dat het financiële belang € 0 is. Voor 2015 betaalde Zwolle € 4.356.086 voor de door SSC geleverde diensten.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 288.000
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Financieel resultaat	Het SSC is binnen de begroting gebleven en heeft 2015 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €846.000 waarvan ruim € 550.000 naar de partners is teruggevloeid, de rest is toegevoegd aan de bedrijfsvoeringsreserve.			
Risico's	De risico's worden gering geacht. De dienstverleningsovereenkomst en de maatwerkovereenkomst bieden voldoende basis voor financieel beheer. De overige risico's en nadere uitwerking van de risico staan verwoord in paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing en paragraaf 7: Bedrijfsvoering			

Historisch Centrum Overijssel (HCO) - Zwolle				
Programma	Programma 9: Cultuur			
Oorsprong verbonden partij	Eind jaren 90 is er een landelijke tendens geweest dat in elke provincie een historisch centrum is geopend. De samenstellingen van deze historische centra verschilt. Vrijwel altijd is het historisch centrum ook in de provinciehoofdstad gevestigd. Gedachte destijds was vooral dat het archief beter en breder beschikbaar moest zijn (toegankelijkheid) en daarop is de wetgeving aangepast zodat de historische centra er kwamen.			
Openbaar belang (doelstelling)	HCO voert voor de gemeente de wettelijke archieftaak uit. Daarnaast zijn er publiekstaken gericht op ontsluiting van de archieven, zoals tentoonstellingen, websites e.d. Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling, aanvullend in een vierjarig activiteitenplan.			
Resultaten beleidsvoornemens	HCO verbindt zich steeds meer met de andere cultuurhistorische partijen in Zwolle. Verder wordt de GR versterkt en verbreed door de aanstaande toetreding van de gemeente Deventer en mogelijk later ook de gemeente Kampen.			
Bestuurlijk belang	50% gemeente Zwolle en 50% Ministerie van OCenW			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 1.519.476	31 december 2015:	€ 1.519.476
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 415.823	31 december 2015:	€ 352.123
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 848.602	31 december 2015:	€ 723.223
(Verwacht) Financieel resultaat	- € 60.000 (in verband met een extra project)			
Risico's	De risico's van de toetreding van Deventer zijn in kaart gebracht via een due diligence-onderzoek en zijn beheersbaar gemaakt door middel van risicobeheersingsmaatregelen, waaronder hernieuwde afspraken tussen Deventer en het HCO. De raad heeft hierover op 4 april 2016 een besluit genomen.			

Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT) - Zwolle				
Programma	Programma 16: Bestuur en dienstverlening			
Oorsprong verbonden partij	GBLT voert de belastingheffing en inning plus de Wet WOZ uit voor haar leden.			
Openbaar belang (doelstelling)	Doelstelling van GBLT is het zorgdragen voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen en WOZ uitvoering			
Resultaten beleidsvoornemens	Onze burgers ontvangen één aanslag voor zowel de gemeentelijke belasting als die van het waterschap. Door toetreding van Dalfsen en Bunschoten ontstaat er een klein voordeel.			
Bestuurlijk belang	In totaal nemen 6 waterschappen en 4 gemeenten deel aan GBLT. Per 01-01-2016 is door een fusie het aantal waterschappen 5 en door toetreding van Dalfsen en Bunschoten het aantal gemeenten 6. Het DB bestaat uit 1 lid van de gemeenten en 1 lid vanuit de waterschappen. Zwolle is met één lid vertegenwoordigd in het AB net als de andere deelnemers.			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 1.606.000 (9,6%)	31 december 2015:	€ 2.084.712 (11,2%)
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 499.000	31 december 2015:	€ 912.000
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 2.000.000	31 december 2015:	€ 2.000.000
(Verwacht) Financieel resultaat	€75.000			
Risico's	De financiële risico's zijn het niet volledig opleggen van alle aanslagen en het niet volledig kunnen innen van de aanslagen waardoor onze inkomsten lager zijn. Daarnaast is het een risico dat GBLT meer uitvoeringskosten maakt dan begroot. Een derde risico is het niet op orde hebben van de dienstverlening naar de burgers.			

GR (in oprichting) Regionale UitvoeringsDienst (RUD)- vestigingsplaats nog onbekend				
Programma	Programma 16: Bestuur en dienstverlening			
Oorsprong verbonden partij	In 2009 zijn door de VNG, het IPO en het Rijk afspraken gemaakt over structurele verbetering van de uitvoering van de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving op het gebied van het omgevingsrecht. Op basis van deze afspraken zijn er Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD) ontstaan. In Overijssel is destijds met als uitgangspunt "lokale binding, regionale bundeling" gekozen voor een netwerkvorm op basis van een Bestuursovereenkomst. Op 22 september 2015 heeft de Tweede Kamer de Wet Verbetering VTH aangenomen. De Wet ziet op het wijzigen van een aantal wetten. Provincies en gemeenten zijn op grond daarvan verplicht zich aan te sluiten bij een Omgevingsdienst. De uitzondering voor de bestaande netwerk RUD's komt daarom per 1 januari 2018 te vervallen bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet.			
Openbaar belang (doelstelling)	Het doel van deze samenwerking is een aantoonbare verbetering bereiken in de uitvoeringskwaliteit van de Wabo-taken op het gebied van Vergunningen, Toezicht en Handhaving voor wat betreft de basistaken. Het oorspronkelijke uitgangspunt van de netwerk-RUD blijft ook in de nieuwe GR van kracht. Om de kwaliteit te kunnen bewaken is hiervoor in de RUD, op basis van de kwaliteitscriteria, een basistakenpakket bepaald.			
Resultaten beleidsvoornemens	In 2015 is gestart met het proces van omvorming van de netwerk Regionale Uitvoeringsdienst IJsselland naar een GR. Hiervoor heeft de raad op 7 december 2015 gelden beschikbaar gesteld.			
Bestuurlijk belang	Nog onbekend. Besluitvorming over de GR RUD wordt in 2016 verwacht. De streefdatum voor de daadwerkelijke overgang naar de GR RUD is 1 januari 2018.			
Financieel belang	1 januari 2015:	Nog niet van toepassing	31 december 2015:	Nog niet van toepassing
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	Nog niet van toepassing	31 december 2015:	Nog niet van toepassing
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	Nog niet van toepassing	31 december 2015:	Nog niet van toepassing
(Verwacht) Financieel resultaat	Nog niet van toepassing			
Risico's	Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten voor de vorming van een RUD op GR basis zullen zijn en of de beschikbare gelden voldoende zullen zijn om deze kosten te dekken. Hoe de kostenverdeling zal zijn na de vorming van de GR RUD is naar verwachting pas vanaf het begrotingsjaar 2018 echt duidelijk.			

Gemeenschappelijke Regeling Archeologie - Zwolle				
Programma	Programma 5: Ruimte en cultuurhistorie			
Oorsprong verbonden partij	Het betreft een gemeenschappelijke regeling met het doel tot samenwerking tussen de gemeenten waarbij de archeologische beleids- en opgravingsexpertise van de gemeente Zwolle wordt ingezet in de buurgemeenten en aldus tevens bij wordt gedragen aan het vergroten van inzicht in de regionale archeologische informatie en in de samenhangende bewoningsgeschiedenis van dit gebied.			
Openbaar belang (doelstelling)	(Beleids)advisering en archeologisch onderzoek voor buurgemeenten indien dat noodzakelijk is.			
Resultaten beleidsvoornemens	In 2015 zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd en rapporten opgesteld, waaronder een groot aantal vanuit het samenwerkingsverband met onze buurgemeenten. Belangrijk was de opgraving van een deel van het kerkhof rondom de kerk in Hattem.			
Bestuurlijk belang	Zwolle is middels een lichte gemeenschappelijke regeling de samenwerking aangegaan met buurgemeenten Hattem, Zwartewaterland en Kampen. Op grond hiervan is de opgravingsvergunning van de gemeente Zwolle uitgebreid tot de het grondgebied van de deelnemende gemeenten.			
Financieel belang	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
Toelichting	zie tekst onder risico's			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
(Verwacht) Financieel resultaat	n.v.t.			
Risico's	Het financiële risico wordt gering geacht. De diensten/kosten van uitgevoerde beleidsadvisering en archeologisch onderzoek worden bij de gemeenten in rekening gebracht en dragen bij aan de dekking van de archeologische dienst. De gemeente Zwolle draagt er zorg voor dat de sectie archeologie over voldoende capaciteit en middelen beschikt om de benodigde archeologische werkzaamheden en de (beleids) advisering te kunnen uitvoeren. Daarmee is het risico van deze GR gering.			

Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland - Zwolle				
Programma	Programma 12: Inwonersondersteuning			
Oorsprong verbonden partij	De Uitvoeringsorganisatie is opgericht door 11 gemeenten (Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle). De samenwerking op het terrein van de inkoop van (specialistische) jeugdzorg is tot stand gekomen om continuïteit van zorg, efficiency, kwaliteit en doelmatigheid te bieden en vanwege het feit dat dit (deels) door de nieuwe Jeugdwet wordt voorgeschreven;			
Openbaar belang (doelstelling)	De BVO Jeugd heeft als missie om zich te ontwikkelen tot een stabiele, effectieve en efficiënte organisatie die in opdracht van de 11 samenwerkende gemeenten verantwoordelijk is voor de inkoop, contractbeheer, facturatie en financiële monitoring van de jeugdhulp.			
Resultaten beleidsvoornemens	De BVO Jeugd heeft in 2015 uitvoering gegeven aan haar taken om contracten te sluiten, te beheren en te monitoren en factureren, voortkomend uit de gesloten inkoopcontracten, te betalen aan zorgaanbieders en in rekening te brengen bij de diverse gemeenten.			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Het bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen. Het dagelijks bestuur bestaat uit dezelfde personen.			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 30,6 mln.	31 december 2015:	€ 32 mln.
Toelichting	De BVO Jeugd heeft geen eigen vermogen. De financiering door de 11 gemeenten vindt op basis van de meicirculaire plaats. Aan het eind van het begrotingsjaar vloeien overschotten terug naar de gemeenten of zullen gemeenten extra moeten bijdragen. Voor Zwolle levert de meicirculaire 2015 het financiële beeld op zoals hierboven geschetst.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 0			
Risico's	Aandeel Gemeente Zwolle in het totaal regionaal resultaat op budget Jeugdzorg bedraagt ca. 27,65%. Bij een eventueel tekort zal de Gemeente Zwolle haar aandeel hierin moeten bijdragen. De cijfers Financieel belang per 31-12-2015 is op moment van schrijven gebaseerd op Q4 rapportage BVO. Definitieve cijfers verwachten we rond juli. Een eventuele kostenoverschrijving op de uitvoering jeugd wordt verantwoord via programma 12: Inwonersondersteuning.			

Deelname in vennootschappen:

NV BNG Bank – Den Haag				
Programma	Programma 18: Financieringen en algemene dekkingsmiddelen			
Oorsprong verbonden partij	De N.V. BNG Bank is in 1914 opgericht door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (onder de naam 'Gemeentelijke Credietbank'). De bank is een structuurvennootschap. Klanten van BNG Bank zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. BNG Bank biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, advies, betalingsverkeer, elektronisch bankieren en vermogensbeheer. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.			
Openbaar belang (doelstelling)	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecificeerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Doelen voor de gemeente Zwolle zijn : • invloed op dienstverlening en kostenniveau • rendement op aandelen			
Resultaten beleidsvoornemens	Er zijn geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd voor 2015.			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,27% (149.097 aandelen). Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank (uitgezonderd eventuele gemeentelijke samenvoegingen).			
Financieel belang	1 januari 2015:	149.097 aandelen à € 2,50 nominaal = € 372.743	31 december 2015:	149.097 aandelen à € 2,50 nominaal = € 372.743
Toelichting	De dividendopbrengst over 2015 is voor Zwolle € 152.079. Het begrootte dividend voor 2015 bedroeg € 200.000. Voor de begroting 2016 is vanwege de lagere dividendopbrengsten van de afgelopen jaren de begroting bijgesteld naar € 150.000 dividendopbrengst per jaar.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 3.582 mln.	31 december 2015:	€ 4.163 mln.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 149.891 mln. + 32 mln. achtergestelde schulden	31 december 2015:	€ 145.317 mln. + 31 mln. achtergestelde schulden
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 126 mln. (2015) nettowinst na belastingen			
Risico's	De omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen ligt in 2016 naar verwachting in lijn met die van het voorgaande jaar. Mede onder invloed van aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank zal het renteresultaat in 2016 naar verwachting lager uitkomen dan over het verslagjaar. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht BNG het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2016.			

Essent-opvolgers

(Bij de begroting 2015 waren de Essent-opvolgers nog samengevoegd. Dit is bij de begroting 2016 voor de transparantie zoals onderstaand weergegeven, daarom wordt voor de jaarrekening dit ook gehanteerd.)

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Zwolle in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeien de volgende deelnemingen voort waarin wij aandeelhouder zijn:

1. Enexis Holding N.V.
   Het netwerkbedrijf van Essent, Enexis, is buiten de verkoop aan RWE gelaten en daarmee is Enexis Holding N.V. in 2009 een zelfstandig bedrijf geworden, waarvan de diverse overheden aandeelhouder zijn.

2. CBL Vennootschap B.V.
   Bij de verkoop van Essent is het Cross Border Lease Escrow Fonds ontstaan.

3. Vordering Enexis B.V.
   Het economisch eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten zijn binnen de Essent-groep in 2007 overgedragen aan Enexis. Op dat moment beschikte Enexis over onvoldoende contante middelen en daarom is de koopprijs omgezet in een lening van Essent. Na de splitsing in 2009 is de lening over gedragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.

4. Verkoop vennootschap B.V.
   Bij de verkoop aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel hiervan is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap (wat ook eigendom is van diezelfde aandeelhouders).

5. CSV Amsterdam B.V.
   In 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON). Een eventuele schadevergoedingsvordering wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders die deze vordering gebundeld gaat ouden via de deelneming Claim Vennootschap B.V.
   Daarnaast hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland bij de verkoop van Attero. De CSV beheert de daartoe geopende escrow-rekening.

6. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.(PBE)
   PBE is één van de onderdelen van Essent en heeft 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), onder andere eigenaar van de kerncentrale in Borssele. PBE heeft de aandelen ondergebracht bij Energy Resources Holding (ERH). Bij de verkoop van Essent aan RWE zouden de aandelen in EPZ ook worden overgedragen. Dit is door het bedrijf Delta NV bij de rechter aangevochten. In 2011 is het bemiddelingstraject dat daaruit voortkwam succesvol afgerond en zijn de aandelen alsnog aan RWE geleverd. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket, waaronder het afwikkelen van zaken die uit de verkoop van de aandelen voortkomen.

Enexis Holding N.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Enexis beheert het energienetwerk in noord-, oost- en zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met onder andere toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.			
Openbaar belang (doelstelling)	Doelen van de deelneming: • invloed op dienstverlening en tarieven • rendement • grip op de uitvoering van een publiek belang. Met het aandeelhouderschap worden publieke belangen behartigd. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving. Dit belang wordt nog verder versterkt doordat Enexis de transitie naar duurzame energie faciliteert.			
Resultaten beleidsvoornemens	Er waren voor Enexis geen specifieke beleidsvoornemens voor 2015. Enexis Holding NV heeft in 2015 het proces gestart om de achteregestelde EDON-lening die zij heeft bij de diverse aandeelhouders af te lossen. In december heeft de (bijzondere) Algemene Vergadering van Aandeelhouders ingestemd met de aflossing en de daarbij behorende voorwaarden. Voor Zwolle betekent dit dat de hoofdsom van € 500.000 in december 2016 wordt uitgekeerd, samen met de compensatie ter grootte van drie jaar rentevergoeding (€ 135.000). . Daarnaast krijgen de leninghouders de mogelijkheid om (een deel van) hun lening om te zetten in aandelen of juist aandelen Enexis te verkopen ten behoeve van de leninggevers die hun lening willen omzetten in aandelen. Zwolle kiest voor verkoop van aandelen. De uitwerking hiervan vindt medio 2016 plaats. De toezichthouder ACM heeft de toegestane omzet verlaagd waardoor Enexis de tarieven met gemiddeld 3,8% heeft verlaagd. Hiernaast zijn de kosten gestegen, met name door een periodieke cao-loonstijging en hogere kosten voor verbeterprojecten waarvan de baten in de komende jaren worden gerealiseerd. Dit leidt tot een verlaging van de omzet en het winstniveau waarbij Enexis toch in staat is een redelijk rendement te bieden. Een belangrijke stap om in de toekomst verdere kosten te besparen is een rationalisatie van de gebiedsindeling voor netbeheerders. Hiertoe hebben Alliander en Enexis in 2015 een koop- en verkoopovereenkomst ondertekend voor de ruil van regionale netwerken. Het betreft de uitruil van de Enexis-aansluitingen in Friesland en de Noord-oostpolder met die van de Endinet in de omgeving van Eindhoven. De uitruil van de gebieden heeft per 1 januari 2016 plaatsgevonden.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang	1 januari 2015:	€	31 december 2015:	€
Toelichting	Het verwachte uit te keren dividend over 2015 is € 111,5 mln.. Voor Zwolle betekent dit een dividend uitkering van € 267.600.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 3.517 mln. (waarvan reserves € 3.367 mln.)	31 december 2015:	€ 3.608 mln. (waarvan reserves € 3.458 mln.)
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 2.900 mln. (waarvan voorzieningen € 80 mln.)	31 december 2015:	€ 3.472 mln. (waarvan voorzieningen € 74 mln.)
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 223,1 mln.			
Risico's	Het risico voor de aandeelhouders wordt laag ingeschat. Er zijn geen redenen die doen twijfelen aan een ongestoorde voortgang van Enexis.Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).			

CBL Vennootschap B.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	CBL Vennootschap B.V. (CBL = C*ross Border Lease) is ontstaan na verkoop van Essent aan RWE. Zij vertegenwoordigt* de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en fungeert als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Wanneer na beëindiging van alle CBL's en de betaling uit het CBL Escrow Fonds nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50% - 50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE.			
Resultaten beleidsvoornemens	In 2015 zijn hier geen ontwikkelingen geweest. Naar verwachting zal in 2016 een restantbedrag van ongeveer $ 19 mln. in de verhouding 50-50 worden uitbetaald aan de Verkopende Aandeelhouders en RWE en kan het fonds naar verwachting in de eerste helft van 2016 geliquideerd worden.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang Toelichting	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2016:	$ 9,8 mln.	31 december 2016:	$ 9,8 mln.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2016:	$ 107.000	31 december 2016:	$ 117.000
(Verwacht) Financieel resultaat	- $ 30.000 (2015)			
Risico's	Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow Fonds ($ 19,7 mln.). Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000).			

Vordering Enexis B.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE.			
Resultaten beleidsvoornemens	Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches. De eerste twee tranches zijn (vervroegd) afgelost in januari 2012 en oktober 2013. De derde tranche, met een lening van € 500 mln. heeft een looptijd tot 30 september 2016. Enexis is gerechtigd om deze tranche maximaal 1 jaar voor einde termijn vervroegd geheel of gedeeltelijk af te lossen. Op het moment is het niet de verwachting dat deze tranche vervroegd voor 30 september 2016 wordt afgelost. Op 30 september 2016 zal de jaarlijkse rente over deze tranche, een totaalbedrag van € 23.350.000, worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. De vierde tranche loopt tot 30 september 2019 (totaal bedrag € 350 mln.) . Op 30 september 2016 zal de jaarlijkse rente over deze tranche, een totaalbedrag van € 25.200.000, worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de vierde tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang Toelichting	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 66.000 (waarvan reserves € 46.000)	31 december 2015:	€ 54.000 (waarvan reserves € 34.000)
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 862,1 mln.	31 december 2015:	€ 862,2 mln.
(Verwacht) Financieel resultaat	- € 16.700 (2015)			
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000)			

Verkoop vennootschap B.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Bij de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap B.V.. Daarnaast heeft RWE, ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims, bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Dit fonds wordt door de Verkoop vennootschap B.V. beheerd. Daarmee is de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweeërlei: • namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE; • het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE.			
Resultaten beleidsvoornemens	Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.. In april 2011 is het eerste deel (€ 360 mln.) en in september 2015 (€ 326,9 mln.) is het tweede deel van het General Escrow minus gemelde claims door RWE, vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd.In het General Escrow Fonds resteert nu nog een bedrag van € 113 miljoen voor de afwikkeling van claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven. RWE heeft eind 2015 per saldo een totaalbedrag aan belastingclaims (rekening houdend met belastingteruggaven en vrijval voorzieningen) ingediend van € 38.100.000 (exclusief eventuele additionele correcties in verband met Attero / Enexis). RWE en Verkoop Vennootschap B.V. hebben op dit moment nog geen overeenstemming over de afwikkeling van deze belastingzaken. Gelet op de verdere afwikkeling van de belastingclaims van RWE, kan over de omvang van de gedeeltelijke vrijval van € 113 mln. nog geen uitspraak worden gedaan. Naar verwachting zal in de 1e helft van 2016 de discussie met RWE over de belastingclaims worden afgerond. De vennootschap zal naar verwachting in de eerste helft van 2016 worden geliquideerd.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang **Toelichting**	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 363,3 mln.	31 december 2015:	€ 76,5 mln.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 80 mln. (waarvan voorzieningen € 79,5 mln.)	31 december 2015:	€ 38,3 mln. (waarvan voorzieningen € 38,1 mln.)
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 41 mln.			
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 113 mln. dat nu nog in het General Escrow Fonds resteert. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000).			

CSV Amsterdam B.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: • namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; • namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. (“Waterland”); • het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van de verkoop Attero is gestort.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE			
Resultaten beleidsvoornemens	De schadeclaimprocedure is door de Rechtbank s'Gravenhage afgewezen, in hoger beroep heeft het Gerechtshof de WON onverbindend verklaard waarna de Staat tegen de uitspraak in cassatie is gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre justitiële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Hof heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad waarna de Hoge Raad op 26 juni 2015 jl. uitspraak heeft gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd. Bij de verkoop van Attero aan Waterland zijn door de aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Deze zijn door de verkopende aandeelhouders merendeels overgedragen aan CSV Amsterdam B.V.. Hiervoor is een excrow-rekening geopend, met een bedrag van € 13,5 mln.. Waterland heeft op 22 mei 2015 een claim van ten minste 9,5 mln. euro ingediend bij de CSV Amsterdam B.V. Vanwege die claim, diende - conform de afspraken vastgelegd in de koopovereenkomst - het gehele in escrow geplaatste bedrag ter beschikking te blijven ter afwikkeling van deze claim. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees: betaling door de notaris van € 9,5 mln. aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft daarom niet plaatsgevonden. De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Conform de koopovereenkomst zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang **Toelichting**	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 8.500 (waarvan reserves - € 11.500)	31 december 2015:	- € 25.600 (waarvan reserves - €45.600)
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 36.000	31 december 2015:	€ 33.700
(Verwacht) Financieel resultaat	- € 42.000 (2015)			
Risico’s	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000).			

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. had, via Energy Resourches Holding (ERH) een 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Porductiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ). Dit aandeel is in 2011, na een juridisch- en een bemiddelingstraject, geleverd aan RWE, als onderdeel van de geheleverkoopprocedure van Essent aan RWE. PBE heeft nu nog een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele (2009). Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Essent aan RWE			
Resultaten beleidsvoornemens	Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag van € 1,6 mln.(merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ.			
Bestuurlijk belang	Gemeente Zwolle heeft via stemrecht een belang van 0,24% (355.645 aandelen).			
Financieel belang **Toelichting**	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwach)t Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 1,6 mln. (waarvan reserves € 101.000)	31 december 2015:	€ 1,6 mln. (waarvan reserves € 88.200)
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 107.800	31 december 2015:	€ 112.800
(Verwacht) Financieel resultaat	- € 13.100 (2015)			
Risico’s	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822)			

Attero - 's Hertogenbosch				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	In 2009 is het voormalige bedrijf Essent Milieu verzelfstandigd en verder gegaan onder de naam Attero. Attero is expert in het storten, verbranden en composteren van afval. Daarnaast richt Attero zich op de productie van duurzame energie uit afval. Attero is in 2014 verkocht aan Waterland Private Equity Investments.			
Openbaar belang (doelstelling)	Afwikkelen van de verkoop van Attero aan Waterland			
Resultaten beleidsvoornemens	In 2015 zou een eerste bedrag van € 22.800 (Zwolle) worden uitbetaald vanuit de escrow-rekening die bij de verkoop van Attero aan Waterland is gevormd. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees: betaling door de notaris van € 9,5 mln. aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft niet plaatsgevonden vanwege een door Waterland ingediende claim (zie ook bij CSV Amsterdam B.V.). De looptijd van de afhandeling van de verkoop van Attero aan Waterland is afhankelijk van de periode dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Conform de koopovereenkomst zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.			
Bestuurlijk belang	Vanwege verkoop van de aandelen heeft Zwolle geen belang meer in Attero.			
Financieel belang **Toelichting**	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t
(Verwacht) Financieel resultaat	n.v.t.			
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000).			

NV Vitens - Zwolle				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Overal in ons land werden drinkwaterbedrijven opgezet; uiteindelijk telde Nederland er zo'n 220. In de jaren daarna fuseerden steeds meer drinkwaterbedrijven tot de huidige tien, waarvan Vitens er één is. Vitens bestaat in haar huidige vorm sinds 2006 en richt zich op het maken van drinkwater.			
Openbaar belang (doelstelling)	• invloed op dienstverlening en tarieven • rendement			
Resultaten beleidsvoornemens	Het is Vitens gelukt om de tarieven in 2015 op een gelijk niveau te houden, zonder dat dat ten koste is gegaan van de kwaliteit of de leveringszekerheid. Het variabele drinkwatertarief is gedaald, terwijl het vastrecht is gestegen. De kosten voor een gemiddeld huishouden blijft daarmee gelijk.			
Bestuurlijk belang	Via stemrecht op aandelen: 0,802%. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang	1 januari 2015:	46.329 aandelen à € 1	31 december 2015:	46.329 aandelen à € 1
Toelichting	Het eigen vermogen (en daarmee ook de solvabiliteit) is in 2015 verder verhoogd. Het dividend is vastgesteld op een bedrag van € 3,83 per aandeel (2014: € 2,91). Voor Zwolle betekent dit een totaal bedrag van € 177.440 (2014: 134.817).			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 421,2 mln.	31 december 2015:	€ 471,7 mln.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 1292,5 mln.	31 december 2015:	€ 1242,7 mln.
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 93,3 mln.			
Risico's	Met een boekwaarde van € 46.329 van de aandelen en een verwachte solvabiliteit die is gegroeid van 24,6% in 2014 naar 27,5% in 2015, wordt het risico gering geacht. De beleidsmatige risico's die door Vitens worden geconstateerd zijn: Betrouwbaarheid data, Infrastructuur, Calamiteiten, Beschikbaarheid ICT-systemen, Veiligheid op de werkplek, Lerend vermogen en Klantgerichtheid. Deze risico's worden door Vitens laag/gering geacht. In haar jaarverslag geeft Vitens helder aan welke maatregelen zijn genomen om de risico's weg te nemen of te beperken.			

NV Wadinko - Zwolle				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	Wadinko is ontstaan vanuit WMO (Waterleidingmaatschappij Overijssel) met behulp van ontvangen dividenden van Wavin. De gemeente Zwolle is één van de 25 aandeelhouders, allen overheden.			
Openbaar belang (doelstelling)	Het stimuleren van gezonde bedrijvigheid (vooral stuwende sectoren, zoals zakelijke dienstverlening en industrie) en daarmee de groei en het behoud van werkgelegenheid in de regio. Doelstelling is 5000 arbeidsplaatsen in 2021 bij Wadinko participaties.			
Resultaten beleidsvoornemens	Eind 2015 participeerde Wadinko in 23 bedrijven die gezamenlijk circa 2.625 medewerkers in dienst hebben. In 2015 is voor ca. € 13 mln. aan investeringen gedaan. In 2015 zijn nieuwe vormen van dienstverlening ontwikkeld (Wadinko Academie, Wadinko Traineeships, Ondernemersleningen). Deze zijn alle drie gericht op groei en behoud van de regionale werkgelegenheid. In 2016 en verder wordt deze dienstverlening verder geoperationaliseerd.			
Bestuurlijk belang	Via stemrecht op aandelen: 4,18%.			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 10.000 (nominaal)	31 december 2015:	€ 10.000 (nominaal)
Toelichting	De gemeente Zwolle heeft 100 aandelen Wadinko à € 100.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 60 miljoen	31 december 2015:	€ 66 miljoen
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ nihil	31 december 2015:	€ nihil
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 6 mln. (verwacht). Conform besluitvorming door de aandeelhouders wordt een deel als dividend uitgekeerd. Voor de gemeente Zwolle komt dit neer op een bedrag van € 50.000.			
Risico's	Inherent aan haar bedrijfsactiviteiten loopt Wadinko risico's. Door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing, zijn de risico's voor de aandeelhouders nihil.			

NV ROVA - Zwolle				
Programma	Programma 8: Integraal beheer openbare ruimte			
Oorsprong verbonden partij	Rova is in 1996 ontstaan door de verzelfstandiging van de gemeentelijke "dienst" Milieubeheer uit efficiëncyoverwegingen. Het onderdeel afval is toen verzelfstandigd. Rova is in eerste instantie alleen ontstaan door het deel van de gemeente Zwolle. Vervolgens zijn andere gemeenten aangehaakt (Regio IJssel-Vecht). In 2012 is het onderdeel Uitvoering van het beheer van de openbare ruimte overgegaan naar Rova.			
Openbaar belang (doelstelling)	Doelen van de deelneming: invloed op dienstverlening en tarieven.			
Resultaten beleidsvoornemens	De ROVA heeft naast de wettelijke taak van de gemeente tot afvalinzameling ook diverse andere taken op het gebied van beheer openbare ruimte uitgevoerd. Een beschrijving hiervan is te vinden in programma 8: Integraal beheer openbare ruimte.			
Bestuurlijk belang	Via stemrecht op aandelen: huidig aandeel, aandelen A (afval) → totaal 17,6%. In 2013 heeft uitbreiding plaatsgevonden van het aandelenpakket (C) i.v.m. overgang van het onderhoud van openbare ruimte naar Rova → totaal A+C: 26,7% van de aandelen.			
Financieel belang	1 januari 2015:	1.490 aandelen A à € 113,45 nominaal. 1.225 aandelen C à € 113,45 nominaal. Achtergestelde geldlening € 2,3 mln.; rentevergoeding 8% = € 185.000	31 december 2015:	1.490 aandelen A à € 113,45 nominaal. 1.225 aandelen C à € 113,45 nominaal. Achtergestelde geldlening € 2,3 mln.; rentevergoeding 8% = € 185.000
Toelichting	Ontvangen dividenden: 2009 € 673.000 2010 € 664.000 2011 € 1.068.000 2012 € 945.000 2013 € 1.054.000 2014 € 701.000 2015 € 723.000			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 27,9 mln.	31 december 2015:	€ 28,9 mln.
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 50,3 mln. (incl. € 18,6 mln. kort vreemd vermogen).	31 december 2015:	€ 50,3 mln.
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 4,1 mln.	o.b.v. begroting 2016		
Risico's	Risico bestaat uit het niet kunnen terugbetalen van de achtergestelde lening van € 2,3 mln. en het geïnvesteerde bedrag in aandelen van € 308.000. Gezien de activiteiten van Rova (zij opereert vrijwel alleen voor gemeenten) en de financiële positie van Rova (een eigen vermogen van rond € 28 mln.) wordt het risico gering geacht.			

NV WEZO - Zwolle				
Programma	Programma 12: Inwonersondersteuning			
Oorsprong verbonden partij	Wezo NV is ontstaan vanuit de wettelijke verplichting tot uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening.			
Openbaar belang (doelstelling)	Uitvoering geven aan de Wet sociale werkvoorziening door middel van het Aanwijzingsbesluit van de GR WEZO namens de deelnemende gemeenten			
Resultaten beleidsvoornemens	Eind 2015 heeft de bestuurlijke besluitvorming over wijziging van de governance van GR WEZO en Wezo NV plaatsgevonden. GR WEZO is per 1 januari 2016 opgeheven. Gemeente Zwolle is per 11 december 2015 enig en volledig aandeelhouder van Wezo NV geworden. De samenwerking tussen Wezo NV en de afdeling Werk, Re-integratie en Arbeidsontwikkeling van de gemeente Zwolle wordt in 2016 verder onderzocht.			
Bestuurlijk belang	De gemeente Zwolle is voor 100% aandeelhouder. Binnen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) heeft zij 100% stemrecht. Vanaf 1 januari 2016 wordt de gemeente Zwolle in de AVA vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Financiën en de portefeuillehouder Sociale Zaken en Werkgelegenheid.			
Financieel belang	1 januari 2015:	1.719 van 2.330 aandelen (73,8%)	31 december 2015:	2.330 van 2.330 aandelen (100%)
Toelichting	Maatschappelijk kapitaal : 4.500 à € 1.000 nominaal Aandelen in portefeuille : 2170 Geplaatst en gestort : 2330			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 871.000	31 december 2015:	n.n.b
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 19.790.000	31 december 2015:	n.n.b.
(Verwacht) Financieel resultaat	verwacht negatief exploitatieresultaat € 300.000			
Risico's	Bij de overname van de aandelen door Zwolle zijn afspraken gemaakt met diverse gemeenten . Daarnaast is nog sprake van enig risico met betrekking tot geldleningen aan BNG. Beide risico's staan uitgebreider verwoord in paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risico's.			

Zuiderzeehaven Ontwikkelingsmaatschappij CV en Zuiderzeehaven Beheer BV – Kampen				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	In het kader van de regionale bestuurlijke samenwerking en omdat Zwolle geen natte kavels meer kan verkopen is er gekozen voor een regionale aanpak. Inmiddels is er de Logistieke visie waarbij over een tweede ZZH wordt gesproken.			
Openbaar belang (doelstelling)	Versterking van de economische structuur van Zwolle en Kampen. De ontwikkeling van de ZZH, een watergebonden bedrijventerrein op Kampens grondgebied is één van de acties. Voor de gemeente Zwolle van groot belang omdat wij geen watergebonden bedrijventerreinen meer hebben. Daarom de gezamenlijke ontwikkeling via PPS.			
Resultaten beleidsvoornemens	Streven is per 2018 / 2021 alles verkocht te hebben.			
Bestuurlijk belang	Participatie is in beide gevallen 16,7% obv PPS constructie 50% publieke- en 50% private sector			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 904.561	31 december 2015:	€ 904.561
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 5.816.870	31 december 2015:	€ 5.836.266
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 4.536.052	31 december 2015:	€ 4.617.168
(Verwacht) Financieel resultaat	€ afhankelijk van tempo uitgifte kavels.			
Risico's	De gemeente heeft aandelenkapitaal gestort en een achtergestelde lening verstrekt. Risico afhankelijk van de nog uit te geven gronden. De beschrijving van de risico's is opgenomen in de vertrouwelijke risicoparagraaf.			

Port of Zwolle -				
Programma	Programma 2: Economie			
Oorsprong verbonden partij	De oprichting van Port of Zwolle is het resultaat van de gezamenlijke havenvisie van Zwolle, Kampen en Meppel. Deze steden vormen samen het Logistiek cluster binnen de regio Zwolle. De Port of Zwolle is opgericht om de profilering van de regio te vergroten, de concurrentiepositie te versterken en slagvaardig te opereren richting marktpartijen om ladingstromen te vergroten.			
Openbaar belang (doelstelling)	De havens van Zwolle zijn sterk en hebben een complementaire functie ten opzichte van de containeroverslag havens in Kampen en Meppel. In de samenwerking binnen Port of Zwolle creëren we voor de havenregio voldoende kritische massa om interessant te zijn voor de mainports. Het economisch imago van Zwolle is doorslaggevend voor de naamgeving van het havenbedrijf.			
Resultaten beleidsvoornemens	Na de besluitvorming in september is in Q4 2015 gestart met de oprichting van de entiteit en is de propositie vertaald in marketingcommunicatie instrumenten, onder andere de website. Port of Zwolle is maart 2016 officieel ingeschreven als coöperatie. De aandeelhouders Zwolle, Kampen en Meppel hebben een eerste informatie bijeenkomst gehad met de directie van Port of Zwolle. De 1e fase is in uitvoering, marketing en acquisitie; we merken dat het imago van Port of Zwolle zeer goed is. Er wordt gewerkt aan een havenvisie en businessplan ter onderbouwing van fase 2.			
Bestuurlijk belang	De gemeenten Zwolle, Kampen en Meppel participeren allemaal voor 1/3 in de Port of Zwolle.			
Financieel belang	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
Toelichting	De bijdrage voor Zwolle (1/3 deel) is voor 2015 40.000,-- en voor de jaren 2016-2018 75.000,-- per jaar.			
Verwacht Eigen Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
Verwacht Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	n.v.t.	31 december 2015:	n.v.t.
Verwacht Financieel resultaat	n.v.t.			
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot de ingebrachte gelden tot dan toe. Zodra besloten wordt om het toezicht en opleggen havengelden ook onder te brengen in Port of Zwolle neemt het risico toe.			

Deelname in stichtingen en verenigingen:

Stichting administratiekantoor Dataland - Gouda				
Programma	Programma 16: Bestuur en dienstverlening			
Oorsprong verbonden partij	DataLand is een initiatief van en voor gemeenten. Het doel van DataLand is het realiseren van een landelijke voorziening die leidt tot het breder toegankelijk maken van gegevens uit het gemeentelijke informatiedomein voor de publieke en private markt. Per brief van 13 april 2001 adviseert de Vereniging van Nederlandse Gemeenten aan gemeentebesturen - mede in het licht van de zeer lage eenmalige kosten - deel te nemen aan de activiteiten van Dataland.			
Openbaar belang (doelstelling)	Dataland ondersteunt de gemeentelijke informatiehuishouding op het gebied van de gemeentelijke Geo-, WOZ- en vastgoedinformatie door • actieve kwaliteitsbewaking, • vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang, • organisatie en coördinatie van het Gemeentelijk Geoberaad (i.s.m. VNG); een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie. Verder is deelname niet anders te zien dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang en met als resultaat efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, een transparante en betrouwbare overheid evenals de stroomlijning van basisgegevens. Dankzij de samenwerking met deelnemende gemeenten, vele afnemers en andere betrokkenen bij de overheidsinformatievoorziening is DataLand uitgegroeid tot het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en WOZ gerelateerde gemeentelijke gegevens. Dataland verzorgt de verbinding tussen gemeenten, VNG en KING.			
Resultaten beleidsvoornemens	Geen specifieke beleidsvoornemens. Het			
Bestuurlijk belang	Zwolle is als een van de 400 deelnemende gemeenten als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering			
Financieel belang	1 januari 2015:	59.422 certificaten van aandelen à € 0,10	31 december 2015:	59.422 certificaten van aandelen à € 0,10
Toelichting	Met Dataland is een dienstenovereenkomst gesloten voor de aanlevering van gebouwgegevens. 20% van de opbrengst die Dataland maakt op door Zwolle aangeleverde gegevens komt ten gunste van de algemene middelen.			
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 728.311	31 december 2015:	€ 948.912
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 235.000	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 220.601			
Risico's	Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekkingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan certificaathoudende gemeenten uitgekeerd.			

Coöperatieve vereniging Dimpact UA – Enschede				
Programma	Programma 16: Bestuur en dienstverlening			
Oorsprong verbonden partij	Sinds 2005 is Zwolle lid van de coöperatieve verenging Dimpact. Een vereniging met als doel het gezamenlijk inkopen van dienstverleningssoftware. Deze doelstelling is inmiddels uitgebreid met het thema standaardisatie van overheidsdienstverlening.			
Openbaar belang (doelstelling)	Vereenvoudigen van digitale (dienstverlenings)processen en digitale aanvragen. Verbeteren digitale dienstverlening. Door vraagbundeling inkoopvoordeel behalen.			
Resultaten beleidsvoornemens	Besparingen zijn gerealiseerd door het gebruiken van het standaard Dimpact websitemodel bij realisatie SWT- en BLIK-websites. De digitale dienstverlening is verder verbeterd door meer digitale processen in te richten. Daarbij is gestart met implementatie van nieuwe modules Burgerzaken in het kader van de landelijke BRP (voorheen mGBA).			
Bestuurlijk belang	De vereniging telt 33 lid gemeenten. Zwolle leverde in 2015 de voorzitter van de RvC en afvaardiging in kerngroep, stuurgroep, expert- en werkgroepen.			
Financieel belang	1 januari 2015:	€ 570.000	31 december 2015:	€ 570.000
Toelichting				
(Verwacht) Eigen Vermogen	1 januari 2015:	€ 403.054	31 december 2015:	€ 433.054
(Verwacht) Vreemd Vermogen	1 januari 2015:	€ 0	31 december 2015:	€ 0
(Verwacht) Financieel resultaat	€ 30.000 (na controle jaarrekening, in maart/april wordt dit vastgesteld)			
Risico's	Risico wordt gering geschat. In 2015 zijn de verenigingsfinanciën verder versterkt door toetreding van de gemeenten Rotterdam en Groningen.			

Paragraaf 4 Lokale heffingen

Op basis van de uitgangspunten van de begroting 2015 is een algemene inflatiecorrectie op de gemeentelijke tarieven en belastingen toegepast van 1,60%. Voor de meeste tarieven betekent dit dat de algemene inflatiecorrectie is toegepast. De volgende tarieven kennen een afwijkende tariefsaanpassing:

- De sporttarieven 3,60% (algemene verhoging + 2% in verband met extra verhoging vanwege de bezuinigingstaakstelling)
- Voor de baatbelasting is de tariefstelling niet aan de orde
- De tarieven toeristenbelasting zijnniet verhoogd
- De tarieven voor parkeerbelasting (parkeren bij parkeerapparatuur) zijn niet verhoogd
- De tarieven voor uittreksels zijn niet verhoogd
- De bouwleges zijn extra verhoogd
- Dwangsom voor afhalen van een fiets bij AFAC is verhoogd naar € 15,-
- De tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrecht zijn niet verhoogd.

Woonlastenontwikkeling
De OZB tarieven zijn met 1,60% verhoogd.
De tarieven voor afvalstoffenheffing zijn niet verhoogd en bedragen in 2015:

- € 215,38 voor een éénpersoonshuishouden
- € 269,23 voor een meerpersoonshuishouden.

Het tarief voor de rioolrechten is met 1,60% verhoogd en bedraagt voor 2015 € 105,77.

Woonlastendruk	WOZ-waarde woning			
	€ 150.000		€ 250.000	
Soort huishouden	**2014**	**2015**	**2014**	**2015**
Huurder 1 persoonshuishouden	215,38	215,38	215,38	215,38
Huurder meer persoonshuishouden	269,23	269,23	269,23	269,23
Eigenaar/bewoner 1 persoonshuishouden	517,03	520,80	648,73	653,90
Eigenaar/bewoner meer persoonshuishouden	570,88	574,65	702,58	707,75

Gerealiseerde opbrengst gemeentelijke tarieven 2015 (bedragen x € 1.000)	rekening 2014	begroting 2015	rekening 2015	
1. Onroerende zaakbelasting	33.686	34.860	35.465	
2. Baatbelasting	2	2	-2	
3. Precariobelasting	352	340	308	
4. Toeristenbelasting	114	102	142	
5. Leges Juridische zaken en veiligheid (APV)	159	160	145	
6. Leges Burgerzaken	1.268	1.346	1.303	2)
7. Bouwleges	1.870	2.850	3.188	
8. Gebruiksvergunningen	9	26	8	
9. Havengelden	433	436	425	
10. Warenmarktrechten	230	239	217	
11. Rioolrechten	6.344	6.318	6.448	1)
12. Begraafplaatsrechten	803	960	772	1)
13. Parkeergelden	6.763	6.677	6.916	1)
14. Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	13.368	13.583	13.584	1)
15. Fiscalisering parkeerboetes	754	755	670	1)
16. Sporttarieven	756	803	847	
17. Overige leges/rechten	283	211	299	
Totaal opbrengst gemeentelijke tarieven	**67.194**	**69.668**	**70.735**	

1) Deze tarieven hebben zowel op begrotings-, als op rekeningsbasis een kostendekkendheid van 100%. Voor het onderdeel parkeergelden en fiscalisering parkeerboetes geldt een taakstellende winstafdracht. Verschillen worden verrekend met de egalisatiereserves.
2) De opbrengsten rijksleges zijn buiten beschouwing gelaten, i.v.m. afdracht aan het rijk.

Toelichting op opbrengst van de gemeentelijke tarieven:
De werkelijke opbrengst uit tarieven is ruim € 1,0 mln. hoger dan begroot. Dit is met name het gevolg van meer opbrengsten uit OZB, bouwleges en parkeergelden. De motivering van de meer- en minderopbrengsten is opgenomen in de financiële toelichting op de betreffende programma's

Kwijtschelding
Vanaf 01-01-2014 voert GBLT de kwijtschelding voor de gemeente Zwolle uit.
Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de invorderingswet is voldaan. De gemeente Zwolle hanteert de 100% bijstandsnorm. Dit is het wettelijk maximum. Ook is het voor ZZP-ers mogelijk om voor kwijtschelding in aanmerking te komen. In 2015 zijn er 4.150 aanvragen ontvangen waarvan 2.595 volledige toewijzingen en 700 verzoeken nog in behandeling. De verwachte uitgaven 2015 voor kwijtschelding bedragen € 725.800.

Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ).
Het belastingjaar 2015 is het tweede jaar dat GBLT deze werkzaamheden heeft uitgevoerd voor de gemeente Zwolle. De herwaarderingsronde 2015 had als waardepeildatum 01-01-2014. Net als in voorgaande jaren zijn de objecten, woningen en niet woningen, modelmatig gewaardeerd. Dit wil zeggen dat bij het waarderen gebruik gemaakt wordt van recente verkoopcijfers. Daarnaast zijn de waarden van niet woningen afhankelijk van de verhuurprijzen van de panden.

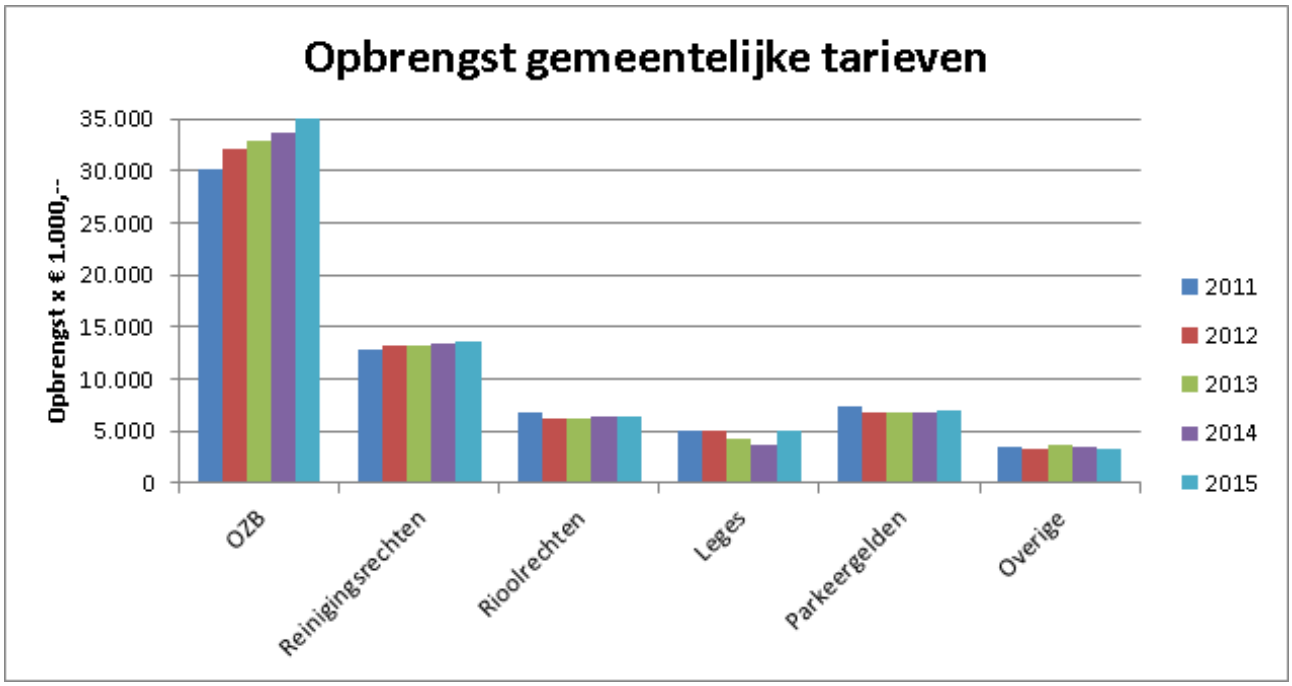

Paragraaf 5 Financiering

Algemene ontwikkelingen

2015 is een bijzonder turbulent jaar geweest. In maart van het jaar is de Europese Centrale Bank (ECB) over gegaan op een zeer ruimhartig monetair beleid. Zij koopt sindsdien elke maand € 60 mjd. aan (staats)leningen op, om banken meer lucht te geven en de rente verder te drukken. Dit leidde ertoe dat de 10-jaarsrente (gebaseerd op een renteruilcontract met aflossing ineens aan het einde van de looptijd) in april daalde tot iets onder de 0,6%. Nadien kregen we te maken met alle onrust rond Griekenland, die er voor zorgde dat het renteniveau in korte tijd verdubbelde naar circa 1,2%. Uiteindelijk heeft Europa met Griekenland afspraken kunnen maken en bleef Griekenland in de Eurozone. Tussentijds bleek de Amerikaanse economie het redelijk goed te doen, waardoor een renteverhoging aldaar steeds waarschijnlijker werd. Uiteindelijk is de rente in Amerika in december voor het eerst in bijna 10 jaar met 0,25% verhoogd. In de tweede helft van het jaar bleek de economie in China en andere opkomende markten veel minder robuust dan gedacht, hetgeen ook gevolgen heeft voor de Europese economie. Dit veroorzaakte enorme onrust op de financiële markten, hetgeen voor de ECB aanleiding was om in december de depositorente verder te verlagen naar 0,3% negatief. De verwachting is nu dat verdere maatregelen, waaronder een verdere renteverlaging, door de ECB niet worden uitgesloten. Wij verwachtten een korte rente tussen 0% en 0,5%, in verband met een extreme onzekerheid en vanwege enige voorzichtigheid is in de begroting gerekend met 1,5%. Uiteindelijk hebben we gemiddeld tegen bijna 0,16% negatief geleend. Wij verwachten nu voor geheel 2016 een negatieve rente voor onze korte leningen.

De 10-jaarsrente stond eind 2015 op 1,0%, begin 2015 stond deze op 0,82%. In onze begroting 2016 hielden wijvoorzichtigheidshalve, rekening met een rente van 2% voor het lange geld. Wij verwachten nu voor 2016 een bandbreedte van 0,5% tot 1,3% voor de 10-jaarsrente. De kans dat de rente in 2016 anders uitpakt blijft aanwezig. Eén procent afwijking op de kortlopende financiering betekent ca. € 400.000 resultaat op het product rente & financiering.

Sinds 2013 is het fenomeen Schatkistbankieren (onderdeel van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO)) ingevoerd. Kort samengevat houdt dit in dat gemeenten overtollige liquide middelen bij de Schatkist van het Rijk moeten stallen. Verderop in deze paragraaf is een tabel opgenomen over dit onderwerp. In die tabel staat dat wij binnen de kaders van de wet hieraan uitvoering hebben gegeven. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn enkele kengetallen met betrekking tot de schuldontwikkeling opgenomen.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Renterisico over de vlottende schuld
De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen (korter dan 1 jaar) mogen aangaan. Deze limiet wordt conform de Wet FiDO berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2015 was de kasgeldlimiet berekend op bijna € 40,6 mln.
Zolang de korte rente lager is dan de rente voor langere looptijden streven wij ernaar om de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Over het moment waarop wordt geconsolideerd (omzetten van korte schuld in lange schuld) zijn in het Treasury Comité spelregels afgesproken. Uiteraard spelen hierbij de rentevisie en de liquiditeitsprognose een belangrijke rol.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld (+) / vlottende middelen	34,792	35,227	28,899	26,575
Kasgeldlimiet	40,598	40,598	40,598	40,598
Ruimte onder limiet	5,806	5,371	11,699	14,023

Uit de tabel blijkt dat de kasgeldlimiet het gehele jaar niet is overschreden.

Renterisico over de vaste schuld
Voor het renterisico over het begrotingstotaal geldt een wettelijke norm van maximaal 20% per jaar. Kort gezegd houdt dit in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het totaal van de begroting mag worden geherfinancierd (herfinanciering als gevolg van aflossingen dan wel renteherzieningen). De maximumnorm is door het rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen. In onderstaand overzicht is dit voor onze gemeente weergegeven voor het verslagjaar en de komende 4 jaren.

RENTERISICO OP VASTE SCHULD VERSUS RENTERISICONORM							
		Begroot	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
nr.	Omschrijving	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		Berek.	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	Renterisico						
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g		9.063	19.063	2.657	10.000	6.000	3.000
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g		0	1.218	2.657	0	0	0
2	Per saldo renteherziening op vaste schuld	1a - 1b	9.063	17.845	0	10.000	6.000	3.000
3	Het bedrag aan herfinanciering			20.000				
4	Betaalde aflossingen (netto)		38.176	38.176	37.738	35.240	12.243	18.236
5	**Renterisico op vaste schuld (rekening)**	2 + 3		**37.845**				
5	**Renterisico op vaste schuld (begroting)**	2 + 4	**47.239**		**37.738**	**45.240**	**18.243**	**21.236**
	Renterisiconorm							
6	Begrotingstotaal		477.622	477.622	480.000	480.000	480.000	480.000
7	Percentage renterisiconorm volgens ministeriële regeling		20%	20%	20%	20%	20%	20%
8	**Renterisiconorm**	6 * 7	**95.524**	**95.524**	**96.000**	**96.000**	**96.000**	**96.000**
9	**Ruimte onder renterisiconorm**	8 - 5	**48.285**	**57.679**	**58.262**	**50.760**	**77.757**	**74.764**
	ofwel renterisico in percentage van begrotingstotaal	5 / 6	**9,89%**	**7,92%**	**7,86%**	**9,43%**	**3,80%**	**4,42%**

Doordat het bedrag aan nieuwe financiering lager is dan de betaalde aflossingen, is het renterisico op de vaste schuld lager uitgevallen. Tevens blijkt uit de doorrekening dat ook voor de komende vier jaren geen overschrijding wordt verwacht.

Kredietrisico's op verstrekte leningen

Kredietrisico op uitgezette leningen (bedragen x € 1.000)	Restant vordering Per 1-1-2015		Restant vordering Per 31-12-2015	
	Absoluut	**%**	**Absoluut**	**%**
Gemeenten / provincies/Staat	261	0,44%	1.043	1,88%
Woningcorporaties met WSW-garantie	21.926	37,05%	18.448	33,24%
Woningcorporaties niet WSW-garantie	464	0,78%	358	0,64%
Startersleningen via Stimuleringsfonds	3.128	5,29%	3.394	6,11%
Semi-overheidsinstellingen	2.394	4,04%	2.263	4,08%
Overheid-gelieerde bedrijven	7.210	12,18%	7.007	12,62%
Entiteiten met karakter publieke taak	17.995	30,41%	17.669	31,82%
Bijstandsleningen	3.140	5,31%	2.898	5,22%
Overige instellingen	2.664	4,50%	2.451	4,41%
Totaal	59.183	100,00%	55.531	100,00%

De beleggingen zijn oplopend gerangschikt naar risico, waarbij alle beleggingen binnen de toegestane kredietrisico's vallen. De beleggingen voldoen aan de eisen gesteld door de Wet FiDO en het Treasurystatuut of zijn expliciet door uw raad goedgekeurd. Dit geldt met name voor de verstrekte leningen in de entiteiten en de overige instellingen.

Risico op gemeentegaranties (bedragen x € 1 mln.)	Restant bedrag per 1-1-2015	Restant bedrag per 31-12-2015
	Absoluut	**Absoluut**
· Diverse garantstellingen	1.970	1.944

In bijlage 10 is een overzicht opgenomen van de gewaarborgde geldleningen per 31-12-2015 met een toelichting en risicobeschrijving.

Gemeentefinanciering

Financieringspositie
Op financieringspositiebasis van de voorliggende rekening is de behoefte aan financieringsmiddelen uitgekomen op € 528 mln. wegens (netto-)investeringen in materieel, aankopen van gronden en gebouwen en uitvoering van projecten, waaronder grondexploitaties. Dit is lager dan begroot.

Interne financieringsmiddelen, reserves en voorzieningen tezamen met reeds in eerdere jaren aangetrokken langlopende leningen bedroegen € 411 mln. Derhalve is er op rekeningbasis een financieringstekort van € 117 mln., waarin is voorzien middels € 20 mln. nieuwe lange leningen, € 58 mln. netto leverancierskrediet,
€ 33 mln. aan kortlopende leningen en € 6 mln. aan rekening-courant saldo en afronding.

Voor 2015 was voorlopig rekening gehouden met € 50 mln. aan nieuwe leningen. Er is uiteindelijk dus voor € 20 mln. aan nieuwe leningen aangetrokken. Met name vertragingen in investeringen, waaronder de Spoorzone, zijn een reden hiervoor. Daarnaast zagen we binnen de grondexploitaties ook achterblijvende investeringen en iets meer verkopen dan begroot. Verder dienen er in het sociaal domein nog diverse afrekeningen over 2015 gemaakt te worden.
Om de totale schuldpositie te beschouwen dienen korte leningen, lange leningen en de positie in rekening-courant samen genomen te worden. Alles tezamen gezien is ons schuld in 2015 ongeveer met € 7 mln. afgenomen. (Zie voor een meerjarig verloop de tabel hieronder.)

Financieringsbehoefte en -bronnen per 31 december van genoemd jaar (bedragen x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015
Financieringsbehoefte:					
- Boekwaarde investeringen	433	424	418	406	426
- Onderhanden werk grondexpl.	156	176	84	74	69
- NNIEGG	44	44	64	63	63
- Af: Voorzieningen in minder activa	*-46*	*-108*	*-25*	*-27*	*-30*
Totaal financieringsbehoefte	**588**	**536**	**541**	**517**	**528**
Financieringsbronnen:					
Langlopende financiering:					
- Reserves, voorz. en waarborgsommen	179	135	137	135	128
- Langlopende geldleningen	322	341	334	325	303
	502	476	471	460	431
Kortlopende financiering:					
- Netto leverancierskrediet	41	35	50	37	58
- Kortlopende geldleningen	45	54	25	26	33
- Rkng-courant saldo				0	8
- Afronding	0	-28	*-5*	*-6*	*-2*
	86	61	70	57	97
Totaal financieringsbronnen	**588**	**537**	**541**	**517**	**528**

In het volgende hoofdstuk opgenomen tabel ziet u de ontwikkeling van de lange schuld.

Leningenportefeuille opgenomen gelden (exclusief bijstandsleningen)

Mutaties leningenportefeuille	Begroting 2015		Rekening 2015	
	Bedrag (x € 1 mln.)	**Gemiddelde rente**	**Bedrag (x € 1 mln.)**	**Gemiddelde rente**
Stand per 1 januari 2015	324,3	3,22%	322,8	3,25%
· Nieuwe leningen	50,0	3,00%	20,0	1,20%
· Reguliere aflossing	-42,0	2,31%	-39,4	2,20%
· Vervroegde aflossing	n.v.t.		-2,5	3,96%
· Renteherziening oud	-9,1	5,45%	-19,1	4,31%
· Renteherziening nieuw	9,1	3,00%	19,1	2,23%
Stand per 31 december 2015	332,3	3,08%	300,9	3,11%

Bij aanvang van 2015 lag de werkelijk gemiddelde rente over de opgenomen leningen iets hoger dan wij hadden verwacht bij het opstellen van de begroting. Wij hebben de twee nieuwe leningen en de renteherziening tegen fors lager percentages kunnen afsluiten dan begroot. Dit leidde tot een gemiddelde rente van 3,11% per 31 december over de opgenomen leningen. Verder was er € 2,5 mln. verschoven van reguliere aflossing naar vervroegde aflossing. Dit betrof een eerdere opzegging van een doorverstrekte lening aan een woningbouwcorporatie.

Risico swap
Wegens een stelselwijziging in de boekhoudvoorschriften voor gemeenten in 2014 behoeft er sindsdien geen voorziening te worden gevormd voor de eventuele negatieve marktwaarde van de swap. De lening in combinatie met de swap is, zoals vorig jaar, in bovenstaand overzicht leningportefeuille opgenomen.

Liquiditeitenverloop

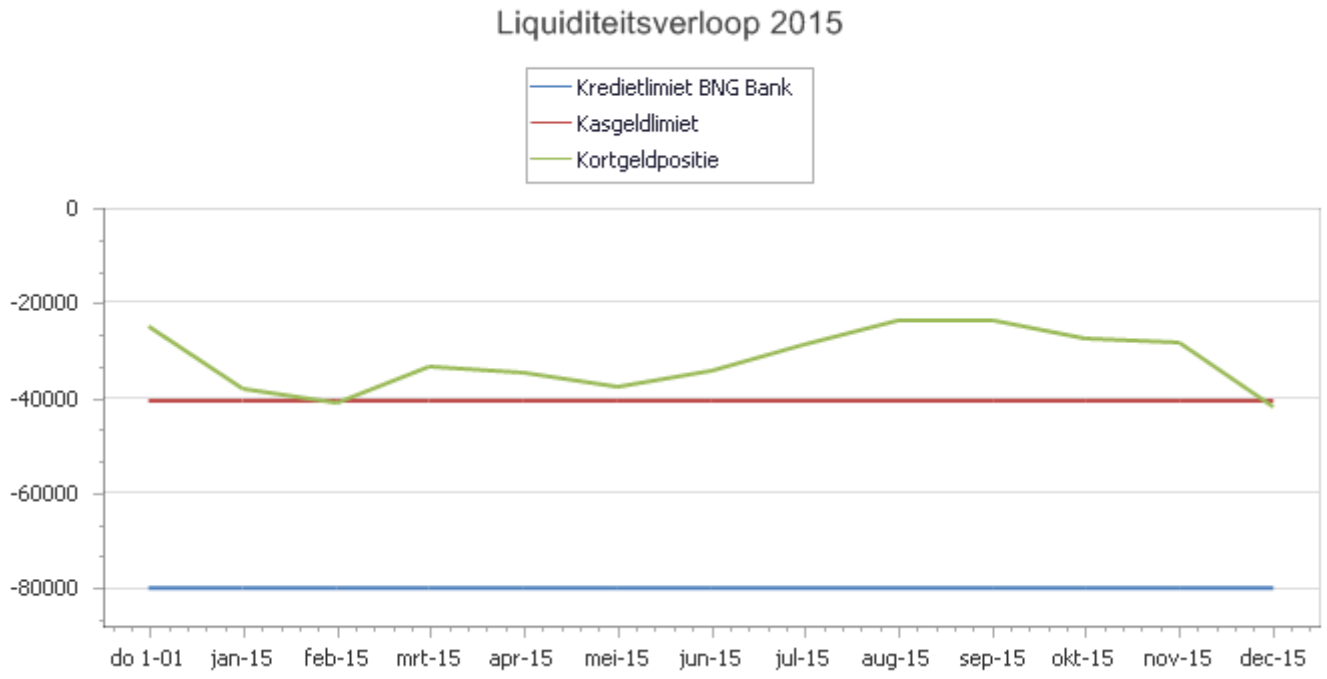

Door het aantrekken van twee langlopende leningen van elk € 10 mln. in juni en oktober zijn we met onze kortgeldpositie binnen de kasgeldlimiet gebleven.

Leningportefeuille uitgezette gelden (exclusief bijstandsleningen, startersleningen en obligaties)

Mutaties portefeuille verstrekte leningen	Begroting 2015		Rekening 2015	
	Bedrag (x € 1 mln)	**Gemiddelde rente**	**Bedrag (x € 1mln)**	**Gemiddelde rente**
Stand per 1 januari 2015	51,8	3,54%	50,8	3,82%
Correcties t.b.v. stand per 1 januari 2015 (*)			1,8	0,00%
Gecorrigeerde stand per 1 januari 2015			52,7	3,69%
· Nieuwe uitgezette leningen (**)			1,0	0,00%
· Reguliere aflossing	-4,4	3,77%	-1,9	3,34%
· Vervroegde aflossing			-2,5	3,97%
· Renteherziening (oud percentage)			-1,2	3,55%
· Renteherziening (nieuw percentage)			1,2	2,97%
Stand per 31 december 2015	47,4	3,36%	49,2	3,58%

(*) Correctie van € 1,8 mln vanwege 2 verstrekte langlopende geldleningen die t.o.v. jaarrekening 2014 zijn verschoven van vlottende activa naar vaste financiële activa.

(**) In verband met de overname van alle aandelen WEZO door Gemeente Zwolle, is er een meerjarige vordering van circa € 1 mln. ontstaan op twee gemeenten, welke hier is ondergebracht. Verder is er € 2,5 mln. verschoven van reguliere aflossing naar vervroegde aflossing. Dit betreft een eerdere opzegging van een verstrekte lening aan een woningbouwcorporatie.

Treasury-resultaat

Doordat er middels een rente-omslag methodiek rente wordt toegerekend aan de vaste activa en aan de voorraden gronden enerzijds en anderzijds aan bepaalde reserves rente wordt vergoed en de externe werkelijke rentekosten afwijken van de begrote kosten ontstaat er een renteresultaat. Per saldo was dit resultaat € 123.943 gunstiger dan bij de laatste Berap gemeld. Hieronder is een gecomprimeerd overzicht van het totale treasuryresultaat opgenomen.

Gecomprimeerd overzicht renteresultaat in kader Rekening 2015	
LASTEN:	
- Verschuldigde rente (gem. 3,036% ultimo 2015) voor opgenomen leningen met looptijd > 1 jaar tbv. Algemene-en Projectfinanciering	9.037.028
- Verschuldigde rente (gem. 4,104% ultimo 2015) voor opgenomen leningen met looptijd > 1 jaar tbv. Doorlening	1.039.061
- Vergoede rente voor belegde reserves / voorzieningen	883.185
- Diverse lasten Treasury, w.o. kosten geldmakelaars, heffingsrentes e.d.	22.110
	10.981.384
BATEN:	
- Ontvangen rente wegens kapitaalverstrekking voor gedane investeringen	20.642.734
- Ontvangen rente (0,159%) voor aangetrokken financieringsmiddelen met een looptijd < 1 jaar	40.879
	20.683.613
TOTAAL RENTERESULTAAT (voordelig)	**9.702.229**

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat gemeenten overtollige middelen in de schatkist moeten onderbrengen. Een beperkte hoeveelheid geld mag de gemeente op haar eigen bankrekeningen aanhouden. Dit bedrag wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal van een gemeente in een jaar. 0,75% van dat begrotingsbedrag tot € 500 mln. en 0,2% over het eventuele hogere bedrag mag gemiddeld buiten de schatkist blijven. In onderstaande tabel wordt hierover gerapporteerd.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
	Verslagjaar				
1)	Drempelbedrag	3.582			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middelen	1.517	2.266	2.256	2.394
(3a) = (1)>(2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.065	1.316	1.327	1.188
(3b) = (2)>(1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
	Verslagjaar				
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	477.622			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	477.622			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b) * 0,0075 + (4c) * 0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	3.582			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	136.564	206.178	207.517	220.291
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middelen	1.517	2.266	2.256	2.394

Vanwege het feit dat wij de administratie voor de BVO Jeugdzorg voeren zouden wij een iets hogere drempel mogen toepassen. Deze is hier nu verder niet opgenomen omdat we al ruimschoots binnen ons eigen drempelbedrag zijn gebleven.

Paragraaf 6 Grondbeleid

Kaders grondbeleid
Er wordt uitvoering gegeven aan de door de raad vastgestelde Nota Grondbeleid 2009 - 2013.

Visie op het grondbeleid
In juni 2009 is de nota Grondbeleid door de raad vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de ruimtelijke opgave geëffectueerd gaat worden en welke (beleids- en wettelijke) instrumenten hiervoor ingezet kunnen worden. De beleidsvelden volkshuisvesting, economie en het structuurplan, geven uitsluitsel op de vraag wat, waar en wanneer de ruimtelijke ingrepen plaatsvinden. Het Grondbeleid en de in te zetten instrumenten moeten het mogelijk maken om de ruimtelijke doelstellingen waar mogelijk te faciliteren. Het grondbeleid is ondersteunend aan het realiseren van de gewenste doelen, zoals opgenomen in programma 17A. De missie is om direct en indirect met inzet van financiële en juridische instrumenten bij te dragen aan een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van Zwolle in kwaliteit en kwantiteit.

De hoofddoelstelling is om binnen de gestelde doelen van ruimtelijke ordening en beleidssectoren te komen tot realisatie van de gewenste verandering van het grondgebruik voor verschillende functies.
Als algemeen uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid geldt dat de gemeente Zwolle actief sturing wil blijven geven aan (de kwaliteit van) de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Wij kiezen daarbij voor een strategie van “geval tot geval”. Per locatie of deel ervan wordt bepaald welke vorm van grondbeleid wordt voorgestaan.
Echter, met de snel veranderde financiële- en vastgoedmarkt, nemen wij steeds vaker een faciliterende en/of regisserende rol aan. Projecten worden kleiner en flexibel van aard, de planhorizon neemt af en er worden steeds sneller go/ no go momenten ingebouwd. Een actief grondbeleid past steeds minder in deze werkwijze. Bij lopende grondexploitaties met afgesloten contracten is de vrijheid van aanpassing van de rolneming echter beperkt.

Bij de heroriëntatie op de vastgoedprogramma’s is er de afgelopen jaren fors afgeboekt op de woningbouw (aantallen en m2 vastgoedprogramma) en dit jaar op de voorzieningen en zijn de financiële resultaten hiervan verwerkt in de gemeentelijke grondexploitaties. Een nieuwe realiteit dient zich aan. Na deze moeilijke periode zijn er echter ook lichtpuntjes waarneembaar. De grondprijzen laten geen neerwaartse daling meer zien en ook bij de woningbouw nemen de aantallen weer toe. Partijen in het vastgoedproces durven weer te investeren en (beperkt) risico te nemen.

De nieuwe wet- en regelgeving BBV per 1-1-2016 zal invloed hebben op de resultaten van de grondexploitaties. De consequenties hiervan zijn nog niet in deze cijfers opgenomen aangezien de wettekst op het moment van schrijven nog niet beschikbaar is. Anticiperend hierop hebben we wel reeds de opbrengstenstijging van de langjarige exploitaties (> 10 jaar) op 0% gezet.

Het financieren van (nieuw) ruimtelijk beleid met winstgevende locaties is voorbij. Steeds meer opgaven worden gekenmerkt door kostbare en complexe binnenstedelijke herontwikkeling en transformatie, waardoor er vaak sprake zal zijn van verliesgevende grondexploitaties. Dit vraagt meer inzet van extern geld (subsidies, algemene middelen) om deze herontwikkelingen toch mogelijk te maken.
Het economisch tij in Nederland komt nog niet tot rust. Vooral de structurele wijzigingen binnen vastgoedontwikkelingen laten zich moeilijk voorspellen.

Samen met de raad is gestart met het ontwikkelen van een nieuwe nota grondbeleid. Het feit dat Zwolle hiervoor een pilot voor het rijk is, bevestigt dat landelijk nog gezocht wordt naar nieuwe kaders voor vastgoedontwikkelingen binnen gemeenteland.
Hoe kan de nieuwe nota Grondbeleid worden afgestemd op de huidige en toekomstige realiteit?
Met een menukaart, met alle mogelijke opties, in de hand zal er naar de doelen, prioriteiten en de grondpositie worden gekeken. Van daaruit worden de opties in beeld gebracht en worden vanuit een pro-actieve houding keuzes gemaakt.

Vooruitlopend op de nieuwe nota Grondbeleid is door de raad het besluit genomen om stimuleringsmaatregelen te treffen voor woningbouw en hiervoor 2 instrumenten in te zetten:
- Een voorziening voor grondprijsontwikkelingen van € 5 mln.
- Een stimuleringsreserve van € 1,84 mln.

Grondprijsontwikkelingen
Het effect van lagere grondprijzen is voor vier jaar verwerkt in de grondexploitaties. het betreft de periode 2013 - 2016. Een schoksgewijze verhoging van de grondprijzen in 2017 is niet reëel. Hoe deze stijging verloopt is moeilijk te voorspellen, dit blijven we jaarlijks monitoren. Besloten is een voorziening in te stellen van € 5 mln. om de effecten op lange termijn van de grondprijsontwikkelingen op te vangen.

Stimuleringsreserve
Er is een stimuleringsreserve beschikbaar voor een bedrag van € 1,84 mln. Hieraan ligt een vertrouwelijke matrix ten grondslag, die kan worden ingezet om onderhandelingen vlot te trekken van specifieke producten op lastige locaties.

Door de economische recessie en het voorzichtigheidsbeginsel van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn enkele regels verder aangescherpt. De regels omtrent de waardering en het activeren van kosten bij NIEGG (Niet In Exploitatie Genomen Gronden) zijn door de commissie BBV aangescherpt. Belangrijk daarbij is dat voor het activeren van kosten NIEGG een reëel en stellig voornemen moet bestaan dat deze in de nabije toekomst zal worden bebouwd. Deze verwachting moet gebaseerd zijn op

een raadbesluit, waarin inhoud wordt gegeven aan ambitie en planperiode. Het activeren van vervaardigingskosten is aanvaardbaar, maar dient beperkt te worden tot het niveau van de huidige marktwaarde van de grond.

Hoe wordt het grondbeleid uitgevoerd
In het Meerjaren Perspectief Vastgoed (MPV) wordt jaarlijks gerapporteerd over de behaalde resultaten, de toekomstige ontwikkelingen en de financiële positie.

Elk jaar, voordat de MPV wordt gemaakt, worden de programmatische uitgangspunten en rekenparameters door de raad vastgesteld. Voor een toekomstbestendige ontwikkeling van Zwolle is twee jaar geleden bij de heroriëntatie programma's besloten meer in te zetten op flexibiliteit, op marktgeoriënteerde aanpak en op het faciliteren van initiatieven, waardoor de potenties van de stad optimaal worden benut. Om dit te kunnen bewerkstelligen is er voor gekozen niet meer te programmeren, maar de markt te stimuleren door middel van het hanteren van vastgoedagenda's. Om toch een financiële vertaling in de betreffende grondexploitaties te kunnen maken, is een planning noodzakelijk. De planning, zoals in de heroriëntatie op de programma's is vastgesteld, wordt als basis opgenomen. De structurele discussie van programmeren naar vastgoedagenda's zal in 2016 verder worden gevoerd ten tijde van het opstellen en vaststellen van de nieuwe nota grondbeleid. Projectspecifieke besluiten zijn wel vertaald. Hieronder staat de vertaling van de vastgoedagenda's naar de planningen zoals in de grondexploitaties als uitgangspunt zal worden gehanteerd.

Wonen
a. Voor de periode 2016-2017 400 woningen per jaar;
b. Voor de periode 2018-2022 500 woningen per jaar;
c. 50% van deze woningen wordt gerealiseerd in de bestaande stad en 50% in groenstedelijke gebieden.

Kantoren
Voor kantoren uitgaan van het faciliteren van initiatieven.

Bedrijventerreinen
a. Voor de komende 2 jaar uitgaan van uitgifte van 3 ha per jaar;
b. Van 2018-2022 uitgaan van een uitgifte van 5 ha per jaar;
c. Vanaf 2023 uitgaan van een uitgifte van gemiddeld 5 ha per jaar.

Detailhandel
Voor detailhandel en leisure wordt uitgegaan van het conserveren van de vigerende uitgangspunten. Waar mogelijk worden kansen uit de markt gefaciliteerd.

In onderstaande tabel staan de projecten opgenomen in de MPV 2016. Per project wordt de financiële voortgang weergegeven.

In exploitatie genomen gronden	boekwaarde per 1-1-2016	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Nog te realiseren rente	Exploitatieresultaat Eindwaarde	Exploitatieresultaat Startwaarde	Exploitatieresultaat + / -	eind jaar	voorziening
Woningbouw									
67 Oude Mars	€ 5.813.328	€ 11.128.463	€ 25.635.547	€ 2.280.232-	€ 10.973.988-	€ 3.649.836-	winst	2047	€ -
119 Kraanbolwerk	€ 2.111.113-	€ 8.020.548	€ 4.479.777	€ 27.496-	€ 1.402.162	€ 1.140.660	verlies	2021	€ 1.140.660
129 Bagijneweide	€ 670.913-	€ 701.702	€ -	€ 15.890-	€ 14.899	€ 13.908	verlies	2017	€ 13.908
133 Stinspoort	€ 1.052.775	€ 903.686	€ 2.429.929	€ 66.974	€ 406.494-	€ 354.236-	winst	2019	€ -
19/197 Stadshagen I en II	€ 18.588.760	€ 79.208.059	€ 93.122.373	€ 6.034.317	€ 10.708.763	€ 7.591.644	verlies	2025	€ 7.591.644
281 Dorpsvisie Wythmen	€ 14.898-	€ 1.458.234	€ 1.222.726	€ 155.545	€ 376.155	€ 295.654	verlies	2022	€ 295.654
283 Langenholterweg	€ 308.175	€ 688.096	€ 1.008.512	€ 18.966	€ 6.725	€ 6.066	verlies	2018	€ 6.066
Subtotaal woningbouw	€ 22.966.115	€ 102.108.788	€ 127.898.864	€ 3.952.184	€ 1.128.222	€ 5.043.860	verlies		€ 9.047.932
Subtotaal woningbouw (incl. Stadshagen)	€ 22.966.115	€ 102.108.788	€ 127.898.864	€ 3.952.184		€ 5.043.860	verlies		€ 9.047.932
Bedrijventerreinen en kantoren									
11 Marslanden Zuid	€ 550.431-	€ 714.768	€ 1.038.197	€ 93.222-	€ 967.081-	€ 842.755-	winst	2019	€ -
21 Hessenpoort	€ 50.501.424	€ 60.122.923	€ 202.206.388	€ 10.966.135-	€ 102.548.176-	€ 36.535.701-	winst	2045	€ -
57 Voorsterpoort (Spoolderwerk)	€ 2-	€ -	€ -	€ -	€ 2-	€ 1-	winst	2016	€ -
Subtotaal bedrijven en kantoren	€ 49.950.992	€ 60.837.691	€ 203.244.585	€ 11.059.357-	€ 103.515.259-	€ 37.378.458-	winst		€ -
Herstructurering									
701 Kamperpoort	€ 1.979.023-	€ 6.326.305	€ 3.841.600	€ 287.711	€ 793.393	€ 602.512	verlies	2022	€ 602.512
269 Vrolijkheid (Herstructurering)	€ 1.546.610	€ 14.619	€ 1.753.801	€ 23.957	€ 168.615-	€ 162.913-	winst	2016	€ -
313 Geert Groottestraat	€ 22.352	€ 1.101.946	€ 1.111.020	€ 13.279-	€ 1-	€ 1-	winst	2018	€ -
335 Wipstrikkerallee	€ 154.304-	€ 356.119	€ 262.302	€ 4.009	€ 56.478-	€ 50.940-	winst	2018	€ -
Subtotaal herstructurering	€ 564.365-	€ 7.798.990	€ 6.968.723	€ 302.399	€ 568.300	€ 388.659	verlies		€ 602.512
Particuliere grondexploitaties									
247 Campus Windesheim	€ 660.913-	€ 945.203	€ 453.500	€ 76.793-	€ 246.002-	€ 214.377-	winst	2019	€ -
Subtotaal part. grondexploitaties	€ 660.913-	€ 945.203	€ 453.500	€ 76.793-	€ 246.002-	€ 214.377-	winst		€ -
Totaal	€ 71.691.828	€ 171.690.672	€ 338.565.672	€ 6.881.568-	€ 102.064.739-	€ 32.160.316-	winst		€ 9.650.444

Toekomstige grondexploitaties	boekwaarde per 1-1-2016	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Nog te realiseren rente	Exploitatieresultaat Eindwaarde	Exploitatieresultaat Startwaarde	Exploitatieresultaat + / -	eind jaar	
245 Prinsenpoort	€ 46.508-	€ 175.244	€ -	€ 5.835	€ 134.571	€ 125.624	verlies	2017	€ 125.624
271 Kanonsteeg / Derde Bredehoek	€ 702	€ 34.644	€ -	€ 626	€ 35.971	€ 34.754	verlies	2016	€ 34.754
Totaal toekomstige grexen	€ 45.807-	€ 209.888	€ -	€ 6.461	€ 170.542	€ 160.378	verlies		€ 160.378

Binnenkort af te sluiten complexen	boekwaarde per 1-1-2016	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Nog te realiseren rente	Exploitatieresultaat Eindwaarde	Exploitatieresultaat Startwaarde	Exploitatieresultaat + / -	eind jaar	
59 Noordereiland	€ 1.479.546-	€ 1.216.937	€ 177.903	€ 75.834-	€ 516.346-	€ 465.714-	winst	2018	€ -
123 Forelkolk	€ 83.491	€ 275.669	€ 406.650	€ 2.250-	€ 49.740-	€ 46.433-	winst	2017	€ -
504 Complex NUTVW	€ 992.878-	€ 646.009	€ 508.187	€ 100.964-	€ 956.020-	€ 862.275-	winst	2018	€ -
Totaal af te sluiten complexen	€ 2.388.933-	€ 2.138.615	€ 1.092.740	€ 179.047-	€ 1.522.105-	€ 1.374.422-	winst		€ -
Totaal MPV	€ 69.257.089	€ 174.039.175	€ 339.658.412	€ 7.054.154-	€ 103.416.302-	€ 33.374.359-			€ 9.810.823

Paragraaf 7 Bedrijfsvoering

Inleiding
Ook in 2015 doen wij bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf bedrijfsvoering verslag van de tijdelijke en actuele onderwerpen die aandacht behoeven, alsmede van nieuwe ontwikkelingen. Vanaf 2016 komt programma Bedrijfsvoering hiervoor in de plaats.

De sturing op de ontwikkeling van de bedrijfsvoering.
Vanwege de hoge dynamiek en complexiteit van de ontwikkelingen sturen we met behulp van een bedrijfsvoeringsagenda in samenhang en parallel op een twaalftal opgaves. Hieronder verantwoorden we de activiteiten van 2015:

De lichte overheid en rolneming
Met het programma Initiatiefrijk Zwolle beogen we de energie, initiatieven, denk- en doekracht uit de stad ruimte te geven en actief samen te werken aan meerwaarde voor Zwolle. Vanuit gelijkwaardigheid en op basis van onze organisatiewaarden verbinding, vertrouwen, vakmanschap en verantwoordelijkheid. Hefbomen hiervoor zijn:
1. Supporten en aanjagen van initiatieven
2. Versterken samenwerking met initiatiefknooppunten
3. Initiatiefrijk werken verankeren in gedrag, werkwijzen en systemen
4. Vernieuwen en experimenteren
5. Zichtbaar maken en delen van ervaringsverhalen.

Zo hebben we het platform initiatiefrijk.zwolle.nl vormgegeven, komt er 4-5 wekelijks het informatiebulletin 'de IZ-flits' uit en hebben we 4 initiatieven gefaciliteerd met co-financiering van uit het stimuleringsfonds IZ. De samenwerking met bestaande initiatiefknooppunten zijn aangehaald en versterkt waardoor het Zwolse netwerk zich verdicht en initiatieven een betere bedding hebben gekregen. De functie van ideeënmakelaar is opgegaan in het gidsteam dat is gevormd. Het gidsteam heeft een gidsfunctie naar netwerk en expertise in de stad, maar m.n. in de organisatie en draagt bij aan meer integrale afwegingen en samenwerking. Zo ook zijn er verscheidene leer- en reflectie-activiteiten intern en samen met de stad georganiseerd waardoor samenwerking met initiatiefnemers en partners al ontwikkelend meer gemeengoed en onderdeel wordt van onze reguliere manier van werken en ons Zwolse DNA.

De werkstijl van de gemeentelijke organisatie (DNA)
Het DNA programma geeft verbinding, samenhang op organisatieniveau en een gemeenschappelijke stijl; “Zo doen we dat in Zwolle”. Er is aanhoudende belangstelling voor workshops, teamtrajecten, intervisie etc. en de grondtoon verandert geleidelijk. We legden verbindingen tussen DNA en andere organisatieontwikkelingen, zoals het nieuwe werken, digitaal werken, Gastvrij Zwolle, Initiatiefrijk Zwolle en de resultaten uit de werkgroepen die bezig zijn met de organisatieontwikkeling. Dit laatste betreft onder andere het flexibel werken en het lichter maken van procedures en systemen. Het medewerkerstevredenheids-onderzoek 2015 bevestigt de hoge waarde die medewerkers aan DNA hechten.
In 2015 is de leergang DNA Doe gestart; twee groepen van adviseurs, leidinggevenden, ondersteuners en consulenten die gedurende anderhalf jaar hun DNA-vaardigheden versterken en verspreiden in de organisatie. In 2015 is een programma ontwikkeld voor verdieping én training door in miniworkshops aan de hand van actuele thema’s te oefenen met DNA-vaardigheden en houdingsaspecten. Voorbeelden zijn feedback geven, gespreksvoering tussen leidinggevende en medewerker, samenwerking met de stad. Voor leidinggevenden bieden we aparte workshops aan. Voortdurend halen we behoeften op van medewerkers, leidinggevenden en teams en nodigen we ze vooral uit om hun behoeften te vertalen in concrete ideeën, die het programmateam en de DNA-doeners kunnen faciliteren.

Flexibele huisvesting met schakelopties voor samenwerking (HNW)
In 2015 is de verbouwing van het Stadskantoor gerealiseerd. De Publiekshal, het vergadercentrum, het bedrijfsrestaurant en het kantoorgedeelte zijn opnieuw ingericht en geschikt gemaakt voor het nieuwe werken. De huur van De Lure en Werkplein de Lure is opgezegd. De gemeenteraad heeft krediet beschikbaar gesteld voor de verbouwing van het Stadhuis. Deze verbouwing is uitgesteld, omdat de bibliotheek nu tijdelijk gehuisvest is in de hal en op de eerste verdieping van het Stadhuis. Het nieuwe kantoorconcept vraagt een verandering in werkwijze. Dit blijft aandacht krijgen vanuit HR en in relatie met digitaal werken, DNA Zwolle en de organisatieontwikkeling.

Regionaal SSC
In 2014 is de personele overgang (Inkoopadvisering, ICT en personeelsadministratie) van Zwolle, Kampen en de provincie Overijssel naar de GR Shared Service Center gerealiseerd. De Gemeente Zwolle is gastwerkgever, de eenheid SSC heeft een begrote omvang van 84,7 fte's (peildatum 31/12/2015).
2015 heeft in het licht gestaan van de integratie en empowerment van teams in combinatie met harmonisatie van processen bij SSC: het huis op orde. Ook bij de partners heeft dit betekenis. De demandmanagers van de drie partners zijn door het SSC steeds meer uitgedaagd om ook hun 'demand 'te standaardiseren en maatwerk te minimaliseren. De eerst basis is in 2015 gelegd met de producten en dienstencatalogus. Het minimaliseren van maatwerk is ook een opgave voor 2016. Dit vindt onder andere zijn uitwerking bij de investeringen in de ICT-infrastructuur bij de vervanging van de data-opslag en servers en het standaardiseren van het in 2015 aangeschafte gezamenlijk personeelssysteem (welke na de implementatiefase in 2016 vanaf 1 januari 2017 operationeel zal zijn).
Het SSC is binnen de begroting gebleven en heeft 2015 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €846.000 waarvan ruim €550.000 naar de partners is teruggevloeid, de rest is toegevoegd aan de bedrijfsvoeringsreserve.
De werkelijke omzet is ten opzichte van 2014 gelijk gebleven en is uitgekomen op € 11,4 mln. Dit ondanks een begrotingstoename van € 12 mln. in 2014 naar € 12,3 mln. in 2015 (door de overbrenging taken naar het SSC, met name op het gebied van telefonie vanuit Kampen).

De werkelijke omzet 2015 bestaat voor 42% uit maatwerkdienstverlening en voor 58% uit standaarddienstverlening. De Zwolse inbreng betreft € 2,1 mln. voor standaarddienstverlening en € 1,8 mln. aan maatwerkdienstverlening.
In 2015 heeft de raad het Rekenkamerrapport 'Onderzoek SSC Bedrijfsvoering' behandeld en een motie aangenomen. Het college ondersteunt de motie. De uitvoering hiervan vindt in 2016 plaats. Het betref hier de evaluatie van het huis op orde programma, de nieuwe verrekensystematiek, en een voorstel tot een nieuwe bestuursvorm en de mogelijke toetreding van twee andere gemeentes, mits rendabel.

De ontwikkeling van de frontoffice in een partnergerichte samenwerking
In september 2015 is de nieuwe visie op dienstverlening aan inwoners en ondernemers ("Gastvrij en op maat") besproken in de raad. (Keten)samenwerking is daarin een belangrijke trend. We zien dat in de praktijk terug in de samenwerking met bijvoorbeeld ROVA, GBLT en RUD. En in 2016 gaan we deelnemen aan een landelijke pilot waarbij we Zwolse klanten van SVB en de Belastingdienst gaan ondersteunen bij hun eerste ervaringen met digitale overheidsdienstverlening.
We zien de afgelopen jaren (door digitalisering) nog geen afname van het aantal klantcontacten. Wel zien we dat inwoners steeds vaker contact met ons opnemen via de digitale communicatiekanalen. Voor cijfers verwijzen we naar programma 16.

Een herbezinning op financiële sturing
Met het herdefiniëren van financiële sturen beogen we het volgende:
- Op de verschillende niveaus sturen beslissers beter op effecten en inzet van middelen in de keten;
- Verspilling in de keten wordt voorkomen door anders werken.

Onder sturen wordt verstaan (een werkwijze van) beïnvloeden en besluiten op basis van (financiële) informatie over het bereiken van een doel. Beslissers zijn raad, college, DMO, programma- projectleiding tot en met operationele beslissers.
Binnen de context van de bevoegdheden van het college en raad is in 2015 gewerkt aan het innoveren van werkwijzen voor sturing op verschillende niveau's. Begin 2016 heeft de raad ingestemd met een nieuwe werkwijze.
Intern wordt bezien hoe het intern opdrachtgever-nemerschap aangepast kan worden aan de ontwikkelingen in het fysiek domein en tevens vereenvoudigd kan worden.

Het benutten van diversiteit en sociaal opdrachtgeverschap
Een compleet nieuwe jobsite www.werkenbijzwolle.nl kwam gereed. De site is ons digitale uithangbord wat betreft arbeidsmarkt-marketing en profilering als werkgever, door op een indirecte manier publiek aan ons te binden waaruit we bij vacatures, klussen en stages kunnen rekruteren (jongeren, mensen met een niet-westerse migrantenachtergrond en mensen met een functionele arbeidsbeperking).
De extra aandacht voor de instroom van jongeren en mensen met een functionele beperking heeft in 2015 zijn vruchten afgeworpen. Eind 2015 hadden we in 7,3 garantiebanen voor medewerkers met een functionele arbeidsbeperking, waarvan 3,9 in 2015 gerealiseerd. Als we naar analogie van het % dat we uit het gemeentefonds ontvangen, ons deel berekenen van de 25.000 banen die de overheid tot eind 2026 voor haar rekening neemt, dan zou de teller in 2015 op 4 moeten staan. Daar voldoen we ruimschoots aan. Daarnaast hebben zes mensen uit één van doelgroepen binnen de Wet banenafspraak, een werkervaringsplaats bij ons ingevuld.
In 2015 zijn 19 jongeren aangenomen. Het totaal aantal jongeren begin 2016 bedroeg 45, een groei van 11 jongeren in 1 jaar tijd.
De SROI-verplichting (Social Return on Investment) is uitgevoerd volgens de bouwblokkenmethode. Er is een SROI-coördinator aangesteld die bij inkoop en aanbesteding opdrachtnemers ondersteunt bij het invullen van deze verplichting .Voor opdrachten vanaf € 200.000 geldt een SROI verplichting van 2,5% of 5% van het factuurbedrag. Dit wordt bij alle opdrachten toegepast. In 2015 bedroeg de gemiddelde verplichting 3,7%. In 2015 was de gemiddelde realisatie 4,5% en daarmee 0,8 % hoger dan de verplichting.

Mobiliteit in de organisatie in tijden van krimp en frictie (de compacte organisatie)
Zwolle heeft een iteratief proces als het gaat om strategische personeelsplannen. In 2015 is in het kader van de wissel in het management eerst aandacht besteed aan de sturingsprincipes en organisatie ontwikkeling en daarmee indirect aan (vernieuwde) strategische personeelsplanning. Tegelijkertijd is in 2015 continu gestuurd op de noodzakelijke interne en externe mobilteit. De bovenformativieit als gevolg van de organisatie ontwikkeling is in 2015 teruggebracht tot 6,5 fte (in 2014 bedroeg die nog 15,2 fte). Alle betrokken medewerkers zijn aan het werk, van 5,9 fte is de bovenformatieve status opgeschort.
De personele formatie komt - exclusief de SSC bedrijfsvoering (ONS) eind 2015 op 794 fte. Een daling van 11 fte t.o.v. 2014. Sinds 1 januari 2015 sturen we op loonsom en niet langer op (begrote) formatie. Een effectievere manier van sturen waarin sturen op fte van verminderd belang is.
De mobiliteit is verder vergroot door toenemende regionale samenwerking (o.a. talentenregio en partners in de stad). De trajecten en trainingen van het Loopbaancentrum zijn in 2015 afgenomen met 383 cliënten, waarvan 162 cliënten een individueel traject hebben gevolgd. Van de gemeente Zwolle hebben 96 medewerkers de weg voor een traject naar Blik gevonden, waarvan 67 medewerkers hun traject in 2015 hebben afgesloten. Bijna de helft van de afgesloten trajecten hebben geresulteerd in ander werk. Net als voorgaande jaren is de conclusie dat de inzet van de Blik-adviseurs aantoonbaar leidt tot (vrijwillige) mobiliteit in de organisatie. De meeste medewerkers zijn binnen de gemeente Zwolle in een andere functie of op een andere plek aan de slag gegaan. Resultaat van een traject kan ook zijn doorontwikkeling in de huidige functie, opleiding/coaching en oriëntatie. Dit geldt dus voor de andere helft van de afgesloten trajecten.
De groei in aantal externe trajecten is bijna verdriedubbeld. Dit komt met name doordat de provincie Overijssel in 2015 een nieuwe klant van Blik is geworden voor zowel outplacement als vrijwillige trajecten.
In 2015 heeft Blik zich gericht op het verbinden van mobiliteit, vitaliteit en ons DNA; alles wat we in de gemeente Zwolle doen om de duurzame inzetbaarheid te bevorderen. Deze verbinding hebben we geïntegreerd in de individuele trajecten. Daarnaast hebben we workshops en trainingen ontwikkeld over vitaliteit bij verandering en onbeperkte houdbaarheid op de arbeidsmarkt, die ook aftrek vonden bij onze externe cliënten. We zijn in 2015 gaan werken met het instrument Talenten Motivatie Analyse; een analyse waarmee we in trajecten, ook voor teams, sneller de kern van vraagstukken kunnen vinden.
We hebben in 2015 weer maatwerk geleverd voor onze cliënten en de eigen organisatie, waarbij we steeds verbinding legden met de organisatieontwikkeling en de wereld van werk om ons heen. Ook in 2016 zal onze blik zowel intern als extern gericht zijn, om onze cliënten te blijven inspireren hun eigen plan te maken.

Flexibiliteit in de arbeidsorganisatie en de inzet van externe inhuur
Wendbaarheid en het flexibel inzetten van capaciteit zijn belangrijke thema's in de ontwikkeling van de organisatie. Binnen het thema flexibiliteit en mobiliteit staat het flexibel inzetten van capaciteit centraal. Het werken aan en sturen op opgave vormt daarvoor een belangrijke context. De strategische personeelsplanningen worden hierop aangesloten. Extra aandacht voor de kwaliteiten van medewerkers en hoe deze ingezet kunnen worden, leidt vaker tot koppeling van talent aan behoefte en/of opdracht (juiste man/vrouw op de juiste klus).
Vanaf oktober werken we met een marktplaats voor externe inhuur. Het prijsreducerende effect is gemiddeld 11%.
De marktplaats is een klein onderdeel van de totale externe inhuur. De totale uitgaven voor externe inhuur in 2014 waren (exclusief ONS) € 8,1 mln. De werkelijke uitgaven voor 2015 waren (exclusief ONS) € 9,6 mln. Een toename van € 1,6 mln. Deze is toe te schrijven aan de groei van de externe inhuur bij Sociale Zaken van € 2,3 mln. in 2014 naar € 4,5 mln. in 2015. De totale externe inhuur bij de overige eenheden is t.o.v. 2014 conform prognose afgenomen met € 0,6 mln. t.o.v. 2014.

Informatie delen, beheren en beveiligen in de netwerkorganisatie
Voor de informatiebeveiliging moet de gemeente Zwolle voldoen aan de door de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) voorgeschreven Baseline voor Informatiebeveiliging. In 2015 zijn analyses uitgevoerd en indien nodig maatregelen genomen op het vlak van bewustwording en -zijn bij medewerkers voor informatiebeveiliging en privacy . Ook zijn er meerdere audits uitgevoerd waarvan de resultaten vooral geleid hebben tot aanpassingen in de autorisatiestructuur en de technische infrastructuur van gemeente Zwolle.
Er is een structurele oplossing voor gegevensuitwisseling gevonden, waardoor de samenwerking met partners en landelijke voorzieningen een kwalitatieve boost heeft gekregen. De digitalisering van de dynamische archieven is gerealiseerd en er worden steeds meer processen digitaal ondersteund. De informatievoorziening in het sociaal domein is verbeterd maar behoeft nog wel de nodige aandacht. Het SSC heeft in 2015 een technische uniformeringsslag gemaakt die in het eerste kwartaal van 2016 afgerond wordt. De resultaten hiervan laten zich zien in grotere beschikbaarheid van de systemen. De werkzaamheden voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet van 2015 hebben zich toegespitst op bewustwording creëren bij betrokken medewerkers.

Inkoop
In 2015 is verder invulling gegeven aan de samenwerking op inkoop binnen het SSC. Samen met de andere moederorganisaties in het SSC en het SSC zelf is het categoriemanagement ingericht. Het categoriemanagement stelt de organisatie in staat om een gezamenlijke inkoopstrategie per inkoopcategorie te ontwikkelen. Doel is om hiermee het effectief en doelmatig inkopen te versterken. Gezamenlijk als het kan maar in ieder geval met een verbeterde kwaliteit.
Daarnaast is gestart met het verder professionaliseren van het contractmanagement. Het maximaal uitnutten van contracten en het bewaken van de geleverde kwaliteit van dienstverlening en producten zijn speerpunten.
De samenwerking met de partners binnen het SSC heeft in 2015 geleid tot 18 gezamenlijk gestarte inkooptrajecten. Ook is er in 2015 gewerkt aan het opstellen van uniforme en gezamenlijke inkoopvoorwaarden voor de drie organisaties. Met ingang van 1 januari 2016 zijn deze van kracht.
Het totale inkoopvolume van de gemeenten Zwolle is in 2015 gegroeid tot ruim € 198 mln. Deze groei is toe te schrijven aan het extra inkoopvolume in het sociale domein. Zonder de extra inkoop in het sociale domein is het totale inkoopvolume van de gemeente Zwolle gedaald ten opzichte van 2014. Van het beïnvloedbare inkoopvolume is in 2015 na aanbesteding, 46% gegund aan bedrijven die gevestigd zijn binnen een straal van 25 km rondom Zwolle.
In 2015 is voor € 2 mln.aan SROI verplichtingen via aanbesteding door opdrachtnemers gerealiseerd. De marktpartijen hebben hiermee een hoger SROI resultaat gerealiseerd dan door Gemeente Zwolle opgelegd.
Verder is gestuurd is op het verlagen van de inkoopkosten, administratiekosten en de betaaldiscipline. De gemiddelde factuurwaarde is gestegen waardoor de administratieve kosten met 14% gedaald zijn. Daarnaast is de effectiviteit van de inzet van inkoopadviseurs verder verbeterd, waardoor inkoopkosten per aanbesteding gedaald zijn.
De betaaldiscipline over 2015 met peildatum 31-12-2015 gerekend vanaf ontvangst is 90,2% en gerekend vanaf factuurdatum 83,3%.

Kwaliteit van de ondersteunende functies
In 2015 is gewerkt aan de totstandkoming van een programma bedrijfsvoering waarin alle indirecte kostten verzameld zijn in één begrotingsprogramma. Dit maakt vanaf 2016 betere integrale sturing op bedrijfsvoeringsambities mogelijk en zorgt ervoor dat wij beter in staat gesteld worden om de financiële middelen binnen de bedrijfsvoering te beheersen.

B. Jaarrekening

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden tot nu toe sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.
In het cao-akkoord 2013-2015 is afgesproken om per 1 januari 2016 het individueel keuzebudget (IKB) in te voeren. Inmiddels is de datum uitgesteld naar 1 januari 2017.
Het gevolg van de invoering van de IKB is dat gemeenten éénmalige een extra last krijgen van zeven maanden vakantiegeld vanuit het jaar voorafgaand aan de invoering van het IKB.
Zwolle draait mee in de landelijke pilot om de IKB vorm te geven. Dit betekent dat in de jaarrekening 2015 al een verplichting moet worden opgenomen van de in 2015 opgebouwde vakantiegelden. In de bestaande situatie betaalt en verantwoordt de gemeente de vakantiegelden in mei (periode juni jaar t-1 t/m mei jaar t). In 2015 betekent dit dat er 19 maanden moet worden verantwoord te weten juni 2014 t/m december 2015. Het eenmalig nadeel over de verantwoording van 7 extra maanden in 2015 is berekend op € 1.922.000.
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Vaste activa
Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.
De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven.
De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan vanaf het jaar volgend op het jaar van ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Materiële vaste activa met economisch nut.
In erfpacht uitgegeven gronden.
De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).
Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht worden tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het jaar volgend op het jaar van ingebruikneming lineair afgeschreven gedurende de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.
Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.
Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 gedaan zijn, soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn opgenomen in de afschrijvingstabel in het bijlagenboek.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.
Voor investeringen in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut worden de vastgestelde termijnen in de afschrijvingstabel gehanteerd. Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.
Eén van de beoogde wijzigingen van de BBV is dat met ingang van 2017 alle investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven moeten worden. Vanaf 2017 is er geen versnelde afschrijving meer mogelijk.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

De obligatieportefeuille is gewaardeerd tegen de verwachte aflossingswaarde. Het verschil met de destijds betaalde verkrijgingsprijs is als transitorische (rente)post in de balans opgenomen. Dit verschil wordt in het resultaat opgenomen in de (gemiddeld) resterende looptijd tot aflossing/uitloting.

Bijdragen aan activa van derden worden conform desbetreffend raadsbesluit geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Voorraden
De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden met uitzondering van de gronden voor toekomstige exploitaties.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen standaard verrekenprijzen die zijn gebaseerd op de gemiddelde betaalde inkoopprijs. Verschillen tussen de standaard verrekenprijs en betaalde inkoopprijs worden als resultaat verantwoord. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.
De systematiek van tussentijdse winstneming binnen grondexploitaties is herzien en door de raad vastgesteld. Deze is toegepast ingaande de jaarrekening 2011. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten.
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

2. Balans met toelichting

2.1 Balansontwikkeling

De ontwikkeling van de balanscijfers.
Het verloop van de totaal bedragen (x €.1.000.000) van de balans is als volgt weer te geven:
*) In de treasuryparagraaf wordt alleen rekening gehouden met het bedrag aan onderhanden werk.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Beschikbaar op lange termijn:										
Algemene reserves	45	65	15	11	25	24	30	17	28	27
Bestemmingsreserves	141	121	170	159	151	153	157	115	95	91
Saldo baten en lasten	4	1	3	23	0	4	-57	-1	3	7
Voorzieningen	23	4	4	5	3	3	5	5	12	10
Schulden op lange termijn	299	304	304	368	353	322	341	337	325	303
Totaal beschikbaar	**512**	**495**	**496**	**566**	**532**	**506**	**476**	**473**	**463**	**438**
Vastgelegd op lange termijn										
Immateriële / materiële vaste activa	263	276	291	322	328	341	366	347	343	365
Financiële vaste activa	147	138	136	137	112	94	61	73	64	61
Voorraden (incl. onderhanden werk) *)	119	140	155	168	157	155	112	123	110	102
Totaal vastgelegd	**529**	**554**	**582**	**627**	**597**	**590**	**539**	**543**	**517**	**528**
Tekort op lange termijn beschikbare middelen	**17**	**59**	**86**	**61**	**65**	**84**	**63**	**70**	**54**	**90**

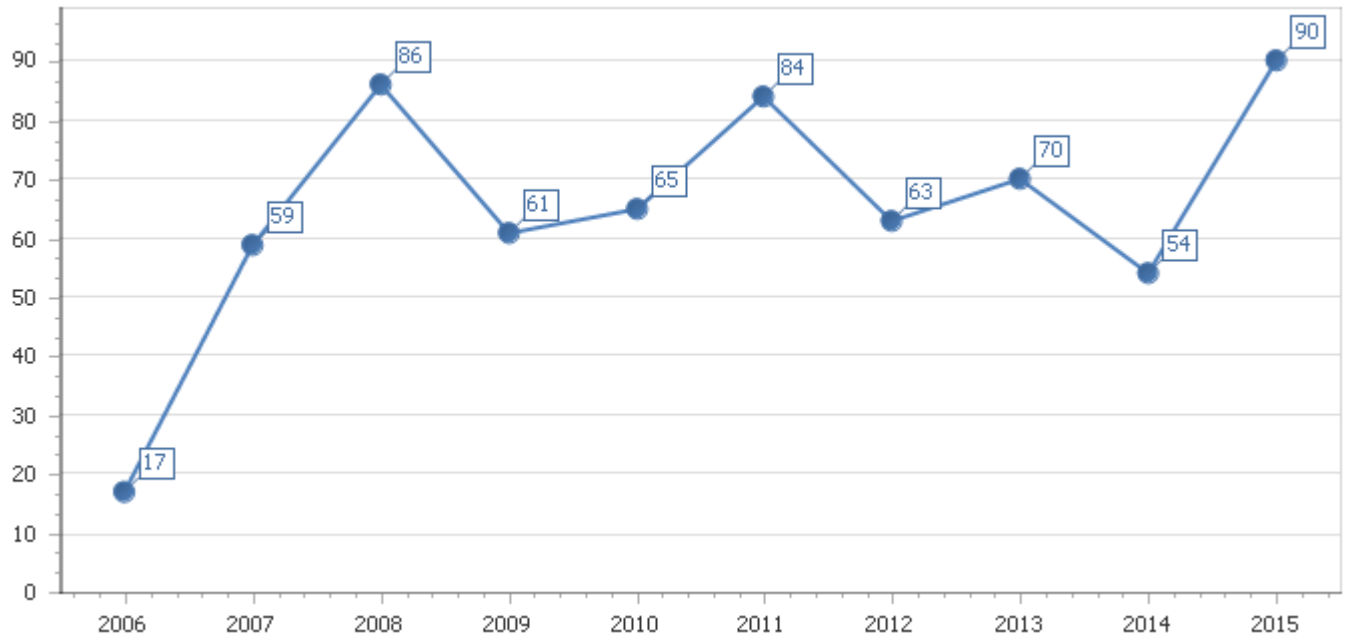

Reserves en voorzieningen.
De voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de nominale waarde van de leningen en vorderingen verrekend. De voorziening vastgoed is in mindering gebracht op de post voorraden.
Zie verder de afzonderlijke paragraaf "Ontwikkelingen reserves en voorzieningen 2015"

Schulden op lange termijn.
Eind 2015 is er in totaal € 303,2 mln. aan langlopende leningen beschikbaar. Ten opzichte van 2014 is de omvang met € 22,2 mln. afgenomen.
Dit wordt veroorzaakt doordat er € 42,5mln. is afgelost en € 20,3 mln. aan leningen is opgenomen.
Deze opname bestaat uit:

Voor algemene financiering € 20,0 mln.
Bijstandleningen 0,3 mln.

Immateriële / materiële vaste activa.
De immateriële / materiële vaste activa zijn met € 22 mln. toegenomen. De afschrijvingen bedragen € 14,7mln. en aan bijdragen van derden is € 0,9 mln. ontvangen. De netto-investeringen bedragen € 37,6 mln., hiervan heeft € 35 mln. betrekking op investeringen met economisch nut en € 2,6 mln. heeft betrekking op investeringen met maatschappelijk nut. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

Financiële vaste activa.
Onder de leningen financiële activa zijn opgenomen € 18,8 mln. aan leningen die verstrekt zijn aan woningcorporaties. Er is voor € 4,5 mln. leningen aan deelnemingen, € 19,5 mln. aan verbonden partijen en voor een bedrag ad. € 11,6 mln. aan overige leningen verstrekt.
De bijdragen aan activa in eigendom van derden hebben een boekwaarde ultimo 2015 van € 4,3 mln..

Voorraden.
De voorraden worden gecorrigeerd met de voorziening vastgoed, zoals voorgeschreven staat in het Besluit Begroting en Verantwoording. Een nadere specificatie wordt gegeven in de toelichting op de balans.

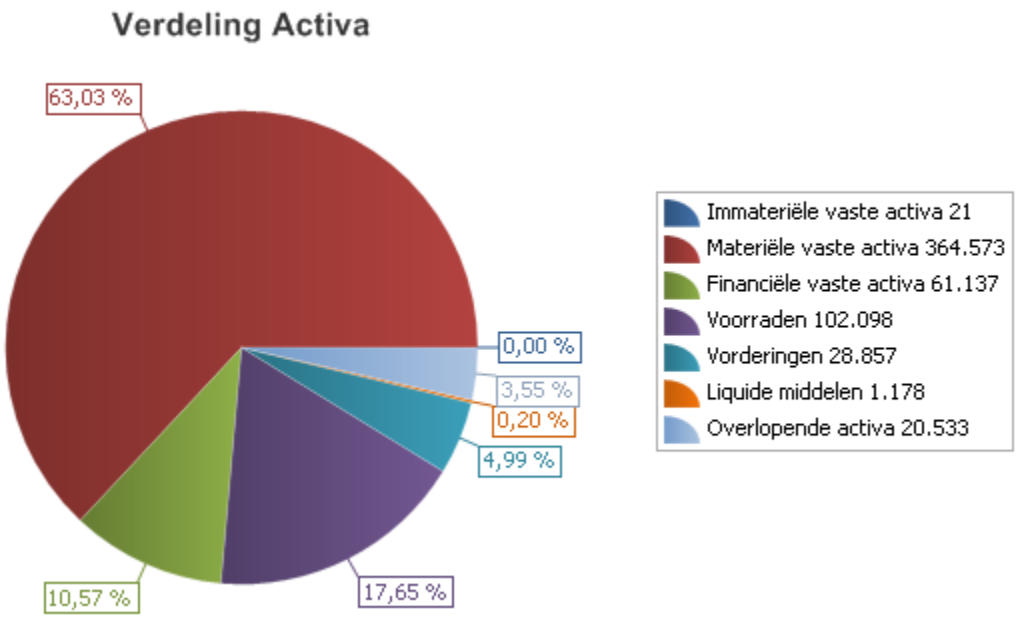

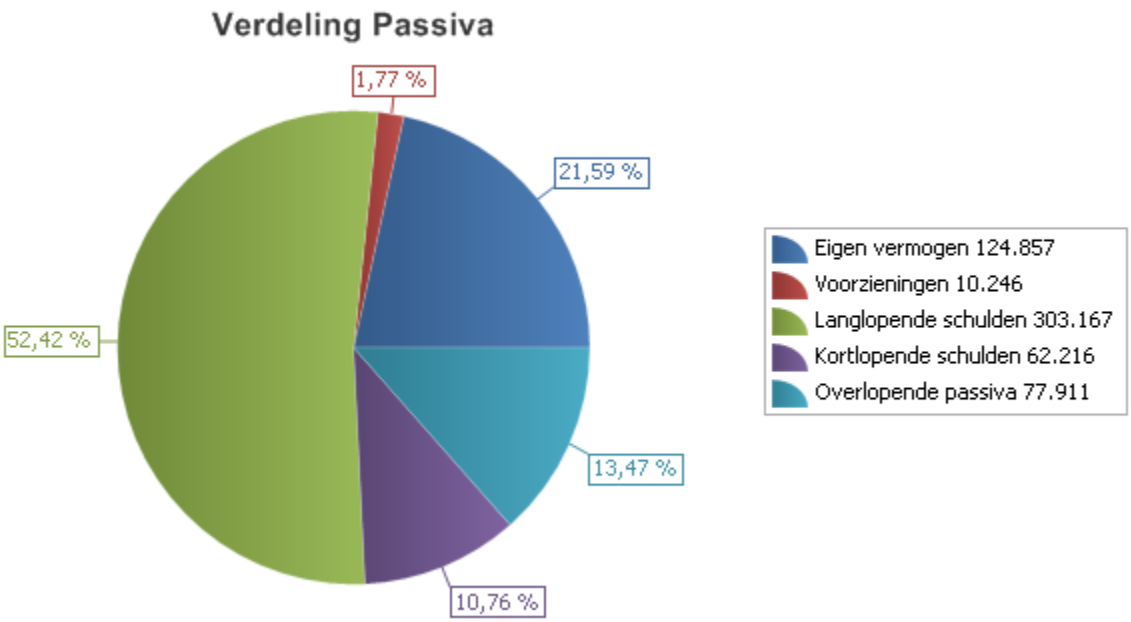

2.2 Balans

(bedragen x €.1.000)	31-12-2015		31-12-2014	
Activa:				
Vaste activa				
immateriele vaste activa:		**21**		**28**
kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	21		28	
materiële vaste activa:		**364.573**		**342.529**
investeringen met economisch nut	314.049		292.320	
investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	33.212		34.494	
investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	13.886		12.499	
in erfpacht uitgegeven	3.426		3.216	
financiele vaste activa:		**61.137**		**64.020**
kapitaal verstrekkingen aan:				
deelnemingen	1.298		1.297	
leningen aan:				
woningbouwcorporaties	18.805		22.391	
deelnemingen	4.488		4.691	
overige verbonden partijen	19.549		19.870	
overige langlopende leningen	11.646		10.978	
overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	1.043		261	
bijdrage aan activa in eigendom van derden	4.308		4.532	
Totaal vaste activa		**425.731**		**406.577**
Vlottende activa				
voorraden:		**102.098**		**110.108**
grond en hulpstoffen:				
niet in exploitatie genomen bouwgronden	35.844		36.375	
overige grond en hulpstoffen	12.132		11.728	
onderhandenwerk, waaronder bouwgronden in exploitatie	54.530		63.233	
gereed produkt en handelsgoederen	20		17	
vooruitbetalingen	-428		-1.245	
uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar:		**28.857**		**36.295**
vorderingen op openbare lichamen	20.848		22.518	
overige vorderingen	8.009		13.777	
liquide middelen:		**1.178**		**1.897**
kas	128		102	
banksaldi	1.050		1.795	
overlopende activa		**20.533**		**19.904**
van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	11.632		9.291	
overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8.901		10.613	
Totaal vlottende activa		**152.666**		**168.204**
Totaal generaal		**578.397**		**574.781**

(bedragen x €.1.000)	31-12-2015		31-12-2014	
Passiva				
Vaste passiva				
eigen vermogen		**124.857**		**126.120**
algemene reserve	27.000		28.349	
bestemmingsreserves gekoppeld aan kostendekkingsbeginsel	471		627	
overige bestemmingsreserves	90.162		94.140	
gerealiseerd resultaat	7.224		3.004	
voorzieningen		**10.246**		**11.712**
vaste schulden		**303.167**		**325.365**
onderhandseleningen van:				
openbare lichamen	20.000		0	
binnenlandse banken en overige financiele instellingen	260.870		302.794	
overige binnenlandse sectoren	2.297		2.571	
buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	20.000		20.000	
Totaal vaste passiva		**438.270**		**463.197**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar korter dan één jaar		**62.216**		**49.539**
overige kasgeldleningen	33.000		26.000	
banksaldi	8.815		0	
overige schulden	20.401		23.539	
overlopende passiva		**77.911**		**62.045**
verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	22.679		14.289	
van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	55.232		47.756	
Totaal vlottende passiva		**140.127**		**111.584**
Totaal generaal		**578.397**		**574.781**

Gewaarborgde geldleningen	1.943.840	1.970.915
Niet uit de balans blijkende overige verplichtingen	27.704	31.242

2.3. Balanstoelichting

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa:

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief

De kosten onderzoek en ontwikkeling betreffen een aantal balansposten van onderzoek die te zijner tijd worden toegevoegd aan dan gerealiseerde activa.

Het verloop van de immateriële vaste activa:	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	28	35
afschrijving	-7	-7
boekwaarde per 31 december	**21**	**28**

Materiële vaste activa:

Verloop van de totale materiële vaste activa	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	342.529	346.543
investeringen	39.211	16.962
desinvesteringen	-1.591	-4.377
afschrijvingen	-14.690	-15.334
bijdrage van derden direct gerelateerd aan een actief	-886	-1.265
boekwaarde per 31 december	**364.573**	**342.529**

De materiële vaste activa zijn onderverdeeld in:

Investeringen met economisch nut	2015	2014
gronden en terreinen	39.858	33.306
bedrijfsgebouwen	230.815	218.651
grond- weg en waterbouwkundige werken	622	862
vervoermiddelen	521	257
machines apparaten en installaties	24.396	20.914
overige materiële vaste activa	17.837	18.330
totaal	**314.049**	**292.320**

investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	2015	2014
gronden en terreinen	1.948	2.067
bedrijfsgebouwen	33	39
grond- weg en waterbouwkundige werken	28.689	29.614
machines apparaten en installaties	2.136	2.350
overige materiële vaste activa	406	424
totaal	**33.212**	**34.494**

In het Besluit Begroting en Verantwoording is met ingang van 2014 opgenomen dat de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, apart op de balans tot uitdrukking moeten komen.
Betreft met name investeringen t.b.v. riolering

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	2015	2014
grond- weg en waterbouwkundige werken	8.389	7.892
machines apparaten en installaties	2.518	2.511
overige materiële vaste activa	2.979	2.096
totaal	**13.886**	**12.499**

In erfpacht uitgegeven	2015	2014
in erfpacht uitgegeven	**3.426**	**3.216**
Totaal materiële vaste activa	**364.573**	**342.529**

De belangrijkste (des)investeringen zijn	2015	2014
Parkeergarage Katwolderplein (grond + bouw)	7.029	
Onderwijshuisvestingsbeleid diverse scholen (grond)	1.387	
Zeven Alleetjes 1 (o.a. grond + aankoop pand)	4.158	
Hedon uitbreiding	146	1.495
Anker	3.311	1.829
Verbouw Burg.Drijbersingel 11-13	715	
Zwartewaterallee 8 (gebouw)	560	
Het Nieuwe Werken	2.779	3.322
Onderwijshuisvestingsbeleid diverse scholen (bouw + onderhoud)	7.337	2.230
Kentekenparkeren	780	
Stadskantoor vervanging installaties	1.370	
ICT investeringen	2.702	2.142
Vervangingsinvesteringen Bruggen	749	620
Vervangingsinvesteringen Straatmeubilair	1.283	571
Onderwijshuisvestingsbeleid diverse scholen (bijdrage aan activa van derden)	253	580
Voorstraat 26	-1.041	
Onderwijs veiligheidseisen	400	506
Overgang Brandweer naar Veiligheidsregio		-2.386
Ecodrome (opstalrecht)		-1.467

Financiële vaste activa:

Kapitaal verstrekkingen aan deelnemingen	2015	2014
100 aandelen N.V. WMO (nominaal € 453,78; 25% volgestort)	10	10
aanpassing Vitens nominale waarde	46	46
2.715 aandelen (nominaal € 113,45) N.V. ROVA Holding	308	308
355.645 aandelen Enexis holding	221	221
355.645 aandelen Essent Milieu (Attero) verkoop in 2014	0	0
355.645 aandelen PBE BV	92	92
0,2376 aandelen vordering Enexis BV	0	0
0,2376 aandelen verkoop vennootschap BV	0	0
0,2376 aandelen CBL vennootschap BV	0	0
0,2376 aandelen Staat vennootschap BV	0	0
149.097 BNG aandelen (nominaal €. 2,50 volgestort)	373	373
dataland	5	5
deelneming WEZO NV	2	2
cv Kapitaal Zuiderzeehaven	238	238
bv Kapitaal Zuiderzeehaven	3	3
	1.298	**1.297**

Leningen aan	2015	2014
woningbouwcorporaties	18.805	22.391
deelnemingen	4.488	4.691
overige verbonden partijen	19.549	19.870
	42.842	**46.952**

Verloop van de leningen	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	46.952	52.493
ontvangen aflossingen	4.110	5.541
boekwaarde per 31 december	**42.842**	**46.952**

Leningen aan deelnemingen	2015	2014
achtergestelde lening Zuiderzeehaven	667	667
achtergestelde lening ROVA	2.603	2.603
achtergestelde lening Vitens	1.218	1.421
	4.488	**4.691**

Leningen aan verbonden partijen:	2015	2014
Enexis BV	2.020	2.020
Veiligheidsregio	17.529	17.850
	19.549	**19.870**

Bij verkoop van de aandelen Essent aan RWE is besloten om de leningen niet mee te verkopen aan RWE maar over te dragen aan de aandeelhouders. Het ging hierbij om 4 leningen met een looptijd variërend van 3 t/m 10 jaar. Per 31-12-15 zijn er nog 2 leningen over. Daarnaast zijn 2 leningen verstrekt aan de Veiligheidsregio voor de overname van de gebouwen brandweer.

Overige langlopende leningen	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	11.518	15.517
uitzettingen	2.072	747
ontvangen aflossingen	-1.165	-4.475
afwaardering wegens duurzame waardeverminderingen	-279	-271
boekwaarde per 31 december	12.146	11.518
voorziening oninbare leningen algemene bijstand	-425	-460
voorziening risico schuldhulpverlening	-75	-80
boekwaarde per 31 december	**11.646**	**10.978**

Overige uitzettingen > 1 jaar	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	261	261
afkoopsommen Wezo	1.043	0
ontvangen aflossingen	-261	0
boekwaarde per 31 december	**1.043**	**261**

Bijdrage aan activa in eigendom van derden	2015	2014
boekwaarde per 1 januari	4.532	4.398
bijdragen aan activa in eigendom van derden	253	581
afschrijvingen op bijdragen aan activa in eigendom van derden	-477	-447
boekwaarde per 31 december	**4.308**	**4.532**
Totaal financiële vaste activa	**61.137**	**64.020**

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden:

Grond- en hulpstoffen

Niet in exploitatie genomen bouwgronden

	stand per 1-1-2015				mutaties 2015	
	aanschaf-waarde	voorziening	**boek-waarde**	aantal m²	investeringen	des-investeringen
vm schoolgebouwen	3.151	2.843	308	65.484	110	560
terreinen Voorsterpoort	13.970		13.970	101.886	364	
agrarisch verpacht < 6 jaar	6.345	1.670	4.675	2.449.763		
agrarisch verpacht > 6 jaar	681	83	598	979.628		
stedelijk diverse bezittingen	595	419	176	4.090	123	
strategisch bezit bebouwd	15		15	7.317		
Dijklanden	6.463	3.727	2.736	536.226		
Vechtpoort	9.741	6.242	3.499	1.749.515		
aankoop NS gronden	0		0	158.094		
bouwrijpe/ te verkopen terreinen,	22.155	58	22.097	1.282.760	13	
uit te nemen gronden	2	2	0	21		
waterberging Alm.Kanaal	5	5	0	250		
subtotaal	63.123	15.049	48.074	7.335.034	610	560
corr.grond- en hulpstoffen	-23.848	-12.149	-11.699	-5.893.942	-123	
Totaal	39.275	2.900	**36.375**	1.441.092	487	560

	stand per 31-12-2015					
	aanschaf-waarde	aantal m²	aansch.w per m²	voorziening	**boekwaarde**	boekw. per m²
vm schoolgebouwen	2.701	53.034	50,93	368	2.333	43,99
terreinenen Voorsterpoort	14.334	102.644	139,65	2.990	11.344	110,52
agrarisch verpacht < 6 jaar	6.345	2.416.809	2,63	1.694	4.651	1,92
agrarisch verpacht > 6 jaar	681	972.456	0,70	85	596	0,61
stedelijk diverse bezittingen	718	18.006	39,88	440	278	15,44
strategische bezit bebouwd	15	7.317	2,05		15	2,05
Dijklanden	6.463	536.226	12,05	3.396	3.067	5,72
Vechtpoort	9.741	1.749.515	5,57	6.242	3.499	2,00
aankoop NS gronden	0	167.380	0,00		-	0,00
bouwrijpe/ te verkopen terreinen,	22.168	1.282.760	17,28		22.168	17,28
uit te nemen gronden	2	21	95,24	2	-	0,00
waterberging Alm.Kanaal	5	250	20,00	5	-	0,00
subtotaal	63.173	7.306.418	8,65	15.222	47.951	6,56
corr.grond- en hulpstoffen	-23.971	-5.877.018	4,08	-11.864	-12.107	2,06
Totaal NNIEGG	39.202	1.429.400	27,43	3.358	**35.844**	25,08

Ingevolge gewijzigde regelgeving is bovengenoemde voorraad ingaande 2015 niet in zijn geheel als NNIEGG voorraad gepresenteerd, maar een gedeelte onder overige grond- en hulpstoffen.

Overige grond- en hulpstoffen	**2015**	**2014**
voorraad gronden (uit NNIEGG)	12.107	11.699
voorraad restauratiematerialen	25	29
	12.132	**11.728**

Onderhandenwerk, waaronder bouwgronden in exploitatie	2015	2014
boekwaarde	69.321	74.440
af: voorziening voor verwachte verliezen	-14.811	-11.216
subtotaal bouwgrondexploitatie	54.510	63.224
onderhanden expertisecentrum	20	9
boekwaarde per 31 december	**54.530**	**63.233**

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2015 het volgende overzicht worden weergegeven:

projecten	stand per 1-1-2015			mutaties 2015			stand per 31-12-2015		
	Vervaar-digings-waarde	Voorziening verlieslatende complexen	Boek-waarde	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Winst nemingen	Vervaar-digings-waarde	Voorziening verlieslatende complexen	Boek-waarde
Woningbouwprojecten									
Stadshagen 1 & 2	22.945	3.154	19.791	5.769	10.090		18.624	7.592	11.032
Oude Mars	6.416		6.416	398	1.001		5.813		5.813
Schaepman/Kraenbolwerk	-2.467	1.278	-3.745	529	172		-2.110	1.141	-3.251
Bagijneweide	-5	381	-386	537	1.202		-670	14	-684
Stinspoort	1.837		1.837	650	1.426		1.061		1.061
Wijthmen fase 1	-72	316	-388	59	2		-15	296	-311
Subtotaal	**28.654**	**5.129**	**23.525**	**7.942**	**13.893**	**0**	**22.703**	**9.043**	**13.660**
Werkgelegenheidsprojecten									
Marslanden Zuid	-527		-527	52	75		-550		-550
Hessenpoort 1 & 2	47.334		47.334	3.623	456		50.501		50.501
Subtotaal	**46.807**	**0**	**46.807**	**3.675**	**531**	**0**	**49.951**	**0**	**49.951**
Herstructureringsprojecten									
Vrolijkheid herontwikkeling	1.491		1.491	56			1.547		1.547
Langenholterweg	206		206	102			308	6	302
Geert Groootestraat	17		17	5			22		22
Kamperpoort incl.Katwolderplein	3.188	651	2.537	593	5.760		-1.979	602	-2.581
Subtotaal	**4.902**	**651**	**4.251**	**756**	**5.760**	**0**	**-102**	**608**	**-710**
Particuliere grondexploitaties									
Forelkolk	79		79	4			83		83
ABN AMRO Prinsenpoort	196	68	128	212	455		-47	125	-172
Campus	-641		-641	-19			-660		-660
Subtotaal	**-366**	**68**	**-434**	**197**	**455**	**0**	**-624**	**125**	**-749**

Binnenkort af te sluiten complexen									
Deltion-transactie	2		2	-2			0		0
Beter met Bos	-50		-50			50			0
Voorsterpoort	-5.537		-5.537	5.689		-152			0
Noordereiland	-758		-758	848	1.569		-1.479		-1.479
Holtenbroek-Händellaan	9		9			-9			0
Westenholte Stins	8		8	4			12		12
van Pallandtmarke	0				15	15			0
Zwolle Zuid, restant	252		252	37	720		-431		-431
Marslanden G, restant	201		201	15			216		216
Oosterenk, restant	44		44	93	967		-830		-830
Bos & Buitenplts.,restant	521		521	22			543		543
Stadshagen fase 1, restant	18		18	10			28		28
Stadshagen vlek 12	0			1			1		1
Stadshagen, vlek 1 restant	5		5	4			9		9
Kop Hanzelan, restant	-137		-137		7		-144		-144
Rood voor Rood	-285		-285	-7	108		-400		-400
Wipstrikpark	0			1			1		1
Hospice Wipstrikkerallee	7		7	102	263		-154		-154
Wijthmenerplas, marktselectie	142		142	97	239				0
Nog uit te voeren werken	0	333	-333						0
Subtotaal	**-5.558**	**333**	**-5.891**	**6.914**	**3.888**	**-96**	**-2.628**	**0**	**-2.628**
Voorbereidingsprojecten									
Kanonsteeg/Derde Bredehoek	1	35	-34				1	35	-34
Knasse Knarren	0			20			20		20
Subtotaal	**1**	**35**	**-34**	**20**	**0**	**0**	**21**	**35**	**-14**
sprong in de grondprijs	0	5.000	-5.000					5.000	-5.000
TOTAAL	**74.440**	**11.216**	**63.224**	**19.504**	**24.527**	**-96**	**69.321**	**14.811**	**54.510**

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma exploitatie gronden.

Gereed produkt en handelsgoederen	2015	2014
rijbewijzen en eigen verklaringen	**20**	**17**

Vooruitbetalingen	2015	2014
ontvangen voorschotten op grondverkopen	**-428**	**-1.245**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar:
De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering	saldo 31-12-2015	voorzie-ning onin-baarheid	gecorr. saldo 31-12-2015	gecorr. saldo 31-12-2014
vorderingen op openbare lichamen	20.848		20.848	22.518
overige vorderingen	16.204	8.195	8.009	13.777
totaal	**37.052**	**8.195**	**28.857**	**36.295**

Verloop vorderingen	2015	2014
debiteuren openbare lichamen	20.848	22.518
overige debiteuren	8.041	13.598
vorderingen sociale zaken	8.163	8.279
saldo 31-12	**37.052**	**44.395**
voorziening dubieuze debiteuren	-326	-228
voorziening WRZV	-353	-353
voorziening sociale zaken	-7.516	-7.519
gecorrigeerd saldo 31-12	**28.857**	**36.295**

De voornaamste vordering betreft de Belastingdienst voor € 18,1 mln.

Liquide middelen:

Kas	2015	2014
kassasysteem stadskantoor Publiekszaken	128	98
Werkplein De Lure (opgeheven in 2015)	0	4
	128	**102**

Banksaldi	2015	2014
BNG		854
ING	1	1
rekening-courant restauratiefonds	118	113
rekening-courant Stimuleringsfonds	926	821
subtotaal banksaldi	1.045	1.789
kruisposten kas, bank en giro	5	6
totaal	**1.050**	**1.795**

Overlopende activa:

Overlopende activa	2015	2014
nog te ontvangen bedragen van openbare lichamen	11.632	9.291
nog te ontvangen bedragen van overigen	8.315	9.306
subtotaal nog te ontvangen bedragen	19.947	18.597
vooruitbetaalde bedragen t.b.v. overigen	586	1.307
totaal	**20.533**	**19.904**

De belangrijkste posten nog te ontvangen bedragen per 31-12-2015 zijn	
verrekeningen SSC met Provincie/Kampen	806
OZB	1.814
subsidies m.b.t. projecten	10.027
afwikkeling Afval	1.236

De belangrijkste posten vooruitbetaalde bedragen per 31-12-2015 zijn	
vooruitbetalingen SSC	383

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen:

Algemene reserve	2015	2014
stand per 1 januari	28.349	17.286
stelselwijziging per 1-1-2014 overheveling saldo van voorziening derivaten		1.998
toevoegingen resultaat bestemming + rente	9.685	18.378
onttrekkingen resultaatbestemming	-14.038	-8.545
toevoeging/onttrekking resultaat vorig boekjaar	3.004	-768
saldo per 31 december	**27.000**	**28.349**

De belangrijkste mutaties in 2015 zijn	vermeerderingen	verminderingen
rekeningresultaat 2014	3.004	
vrijval reserve NNIEGG	7.440	
verkoop panden	1.335	
algemene concernreserve onttrekking tgv stelpost		1.729
naar reserve incidentele bestedingen		1.137
algemene reserve Vastgoed		5.325
berapresultaat		3.103
sociaal domein		2.150

Bestemmingsreserves gekoppeld aan kostendekkingsbeginsel	2015	2014
stand per 1 januari	627	12.119
toevoegingen resultaat bestemming + rente		3
onttrekkingen resultaatbestemming	-156	-1.638
overboeking naar voorzieningen in verband met stelselwijziging		-9.857
saldo per 31 december	**471**	**627**

De belangrijkste mutaties in 2015 zijn	vermeerderingen	verminderingen

Overige bestemmingsreserves	2015	2014
stand per 1 januari	94.140	102.418
toevoegingen resultaat bestemming + rente	45.082	40.713
onttrekkingen resultaatbestemming	-49.060	-48.991
saldo per 31 december	**90.162**	**94.140**

De belangrijkste mutaties in 2015 zijn	vermeerderingen	verminderingen
algemene bedrijfsreserve Vastgoed	5.652	5.794
opheffen reserve toekomstige exploitatie gronden		8.358
onderhoud verhuurde panden	3.182	3.439
incidentele bestedingen	5.041	2.885
stadsuitleg		2.761
parkeren	3.352	3.219
opheffen stimuleringsfonds volkshuisvesting		4.038
hoofdinfrastructuur Stadshagen		2.272
decentralisatiefonds stadsvernieuwing	875	3.684
reserve gebiedsbeheerplan	2.080	548
Voorsterpoort (nieuw)	5.720	
reserves nog uit te voeren werken (totaal)	8.054	9.143

Alle reserves gesaldeerd naar aard per 31-12-15	2015	2014
weerstand- en risicoreserves : algemene concernreserve, risicoreserve Sociaal Domein	32.900	28.349
reserves gekoppeld aan kostendekkingsbeginsel: begraafpl., rijbewijzen.	471	627
reserves voor lopende exploitatielasten:		
- ter dekking van kapitaal- en exploitatielasten	4.598	12.876
- onderhoudsreserveringen	7.250	7.006
- rechtspositionele verplichtingen	1.540	1.269
- bedrijfsvoeringsreserves	1.627	1.355
overige bestemmingsreserves: o.a. MIP, stadsuitleg, HIS, parkeren, nog uit te voeren werken	69.247	71.634
subtotaal reserves	117.633	123.116
exploitatieresultaat (onderdeel eigen vermogen)	7.224	3.004
totaal alle reserves	**124.857**	**126.120**

Voor het verloop per reserve verwijzen wij naar het overzicht van reserves onder de Programmarekening (3.5) en naar het bijlagenboek met het reserve-overzicht en de toelichting per reserve.

Resultaat na bestemming 2014 o.b.v. programma-indeling 2014	2014
de stad	-10.157
de wijken	-62.843
de mensen	-79.500
de organisatie	155.504
voordelig resultaat 2014	**3.004**

Resultaat na bestemming o.b.v. programma-indeling 2015	2015	2014
programma's	-84.202	-89.561
pilot sociaal domein	-199.234	-62.693
de organisatie	290.660	155.258
	7.224	**3.004**

Voorzieningen:

Nr. Voorzieningen	Stand per 1-1-2015	Toevoeging	Vrijval	Aanwen-dingen	Stand per 31-12-2015
A70 Bijdrage voormalig personeel	62	109		72	99
A71 Voorz. Rechtspositionele verplichtingen concern	307	10		99	218
C70 Voorz. Rechtspositionele verplichtingen cs	26	1		6	21
C73 Algemene Pensioenwet politieke Ambtsdragers	1.063	297			1.360
E01 Voorz. Rechtspositionele verplichtingen ec	261	199	30	84	346
E02 Voorziening Afval	5.149			1.803	3.346
E03 Voorziening Riolering	4.708	36		940	3.804
O92 Voorziening Asbest Zeven Alleetjes		900			900
R01 Rechtspositie raadsleden	136	46		30	152
Totaal voorzieningen	**11.712**	**1.598**	**30**	**3.034**	**10.246**

De belangrijkste mutaties zijn	vermeerderingen	verminderingen
aanvulling voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers	297	
storting in voozieningen rechtspositionele verplichtingen expertisecentrum	198	
storting in voozieningen rechtspositionele verplichtingen advies en faciliteiten	109	
storting in voozieningen asbest Zeven Alleetjes	900	
mutaties voorziening afval		1.803
mutaties voorziening riolering		941

Voor het verloop per voorziening verwijzen wij naar het bijlagenboek met het voorzieningen-overzicht en toelichting per voorziening.

vaste schulden:

Onderhandse leningen van	2015	2014
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	280.870	302.794
overige binnenlandse sectoren	2.297	2.571
buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	20.000	20.000
	303.167	325.365

Verloop leningen	2015	2014
stand per 1 januari	325.365	336.642
bij: nieuw aangetrokken leningen van openbare lichamen	20.000	
bij: nieuw aangetrokken leningen binnenland	309	642
bij: lening tbv renteswap 2014 Deutsche Bank omgezet van vlottende passiva in vaste passiva		10.000
af: reguliere aflossingen	-42.507	-21.919
saldo per 31 december	303.167	325.365

De swap van € 10 mln heeft een looptijd tot december 2053 en de rente is 3,425%. Hij heeft een breekclausule die elke 10 jaar door beide partijen kan worden ingeroepen, voor het eerst in 2023. De Deutsche Bank is de tegenpartij en die heeft

een rating van A bij Standard&Poor.

De totale rentelast voor het jaar 2015 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 10.076.

Voor een uitgebreid overzicht verwijzen wij naar het overzicht van leningen in het bijlagenboek.

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:

Kasgeldleningen	2015	2014
opgenomen kasgeldleningen	**33.000**	**26.000**

Betreft lening bij de SNS-bank

Banksaldi	2015	2014
BNG	**8.815**	**0**

Overige schulden	2015	2014
crediteuren	18.527	21.161
sociale zaken verplichtingen SHV	1.367	1.288
sociale zaken overige schulden	507	1.090
	20.401	**23.539**

Overlopende passiva:

Overlopende passiva	2015	2014
m.b.t. openbare lichamen:		
nog te betalen bedragen	713	386
vooruitontvangen bedragen	54.519	47.370
subtotaal openbare lichamen	55.232	47.756
m.b.t. overige:		
nog te betalen bedragen	20.837	12.202
vooruitontvangen bedragen	1.842	2.087
subtotaal overige	22.679	14.289
totaal	**77.911**	**62.045**

De belangrijkste posten nog te betalen bedragen per 31-12-2015 zijn	
Sociaal Domein	4.674
hulp bij huishouden in natura	1.028
PGB's	3.535

De posten vooruitontvangen bedragen per 31-12-2015 zijn	
vooruitontvangen BDU	67
vooruitontvangen specifieke uitkeringen	51.547
overige	4.747
totaal	**56.361**

De specificatie van de post vooruitontvangen BDU is als volgt	2015	2014
BDU economie 1	61	61
BDU provincie	6	6
	67	67

Voor het verloop per regeling verwijzen wij naar het bijlagenboek toelichting op de vooruitontvangen bedragen

De specificatie van de post vooruitontvangen specifieke uitkeringen is als volgt	2015	2014
specifieke uitkeringen Sociale Zaken en Werkgelegenheid	204	493
specifieke uitkeringen Ontwikkeling	49.637	46.327
specifieke uitkeringen Concernstaf	199	160
specifieke uitkeringen Expertisecentrum	1.507	115
	51.547	47.095

Voor het verloop per regeling verwijzen wij naar het bijlagenboek toelichting op de vooruitontvangen bedragen

De overige vooruitontvangen bedragen hebben o.a. betrekking op	
bijdrage uittredende gemeenten m.b.t. verwachte verliezen WEZO	1.818

Waarborgen en garanties

Het verloop van de gewaarborgde geldleningen is als volgt geweest:

Omschrijving categorie	Stand per 1 januari	Gewaarborgde leningen	Aflossingen	Stand per 31 december
Woningcorporaties met garantie WSW	647.910	63.000	67.742	643.168
Landelijk toegelaten instellingen	49.747	39	742	49.044
Particuliere woninghypotheken	1.250.000		34.000	1.216.000
Monumentale en behoudenswaardige panden	1.071		68	1.003
Verkrijgen en verbeteren eigen woning	13.155	142	3.357	9.940
Sportverenigingen c.a.	2.958	1.500	398	4.060
Zorginstellingen	267		267	0
Wezo nv		15.000		15.000
Overige, w.o. woningcorporaties niet WSW	5.807		182	5.625
Totaal 31 december	**1.970.915**	**79.681**	**106.756**	**1.943.840**

Voor een nadere toelichting op de gewaarborgde geldleningen wordt verwezen naar het Overzicht gewaarborgde geldleningen in het bijlagenboek.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen
Wij vermelden de volgende verplichtingen en vorderingen die hun oorzaak voor de balansdatum hebben, maar daarna zullen worden geëffectueerd:

	x € 1.000
-Terugkoopverplichting gebouwen Brandweer van veilgheidsregio (i.c.m. lening) ultimo 2016	12.889
- idem ultimo 2022	3.592
- Huurcontracten	10.986
- Wachtgeldverplichtingen wethouders	237
- Garantstelling als aandeelhouder voor betalingsverplichtingen NV Wonen boven Winkels voor tenminste	p.m.
13 maanden na ondertekening jaarrekening 2015	
	27.704

3. Programmarekening

3.1 Programmarekening over begrotingsjaar 2015

Overzicht van baten en lasten over begrotingsjaar 2015

(bedragen x € 1.000)

Programma	Raming begrotingsjaar vóór wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma's									
1 Volkshuisvesting	1.475	2.649	-1.174	2.090	4.526	-2.436	2.115	4.536	-2.421
2 Economie	752	2.734	-1.982	1.677	4.400	-2.723	2.522	4.373	-1.851
3 Bereikbaarheid en mobiliteit	7.965	7.095	870	14.443	18.686	-4.243	14.689	18.088	-3.399
4 Groene leefomgeving en milieu	500	3.750	-3.250	970	4.761	-3.791	1.636	4.664	-3.028
5 Ruimte en cultuurhistorie	0	2.342	-2.342	8.924	12.623	-3.699	8.982	12.390	-3.408
6 Onderwijs	3.441	22.799	-19.358	3.463	22.697	-19.234	3.696	22.077	-18.381
7 Veiligheid	618	12.359	-11.741	588	12.389	-11.801	686	12.243	-11.557
8 Integraal beheer openbare ruimte	23.244	48.488	-25.244	26.842	49.454	-22.612	28.091	49.877	-21.786
9 Cultuur	43	16.783	-16.740	43	16.873	-16.830	62	16.716	-16.654
10 Sport	1.154	9.279	-8.125	2.071	9.534	-7.463	2.160	9.498	-7.338
Totaal Programma's	**39.192**	**128.278**	**-89.086**	**61.111**	**155.943**	**-94.832**	**64.639**	**154.462**	**-89.823**
Pilot Sociaal domein									
11 Samenleving	23	14.270	-14.247	387	15.081	-14.694	458	15.209	-14.751
12 Inwonersondersteuning	8.194	101.442	-93.248	9.162	102.885	-93.723	8.365	97.348	-88.983
13 Opvang en bescherming	1.400	70.358	-68.958	2.523	81.407	-78.884	2.523	81.080	-78.557
14 Inkomen	48.157	65.451	-17.294	45.262	63.817	-18.555	45.256	63.659	-18.403
Totaal Pilot Sociaal domein	**57.774**	**251.521**	**-193.747**	**57.334**	**263.190**	**-205.856**	**56.602**	**257.296**	**-200.694**
De Organisatie									
15 Raad en raadsgriffie	0	1.988	-1.988	0	1.990	-1.990	15	1.857	-1.842
16 Bestuur en dienstverlening	15.977	27.785	-11.808	18.793	35.513	-16.720	20.777	36.279	-15.502
17a Exploitatie gronden	52.020	54.242	-2.222	58.555	61.708	-3.153	32.864	33.569	-705
17b Vastgoedmanagement	10.552	9.735	817	14.830	13.204	1.626	15.086	13.943	1.143
18 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	222	2.958	-2.736	190	1.329	-1.139	75	75	0
Totaal De Organisatie	**78.771**	**96.708**	**-17.937**	**92.368**	**113.744**	**-21.376**	**68.817**	**85.723**	**-16.906**
Subtotaal	**175.737**	**476.507**	**-300.770**	**210.813**	**532.877**	**-322.064**	**190.058**	**497.481**	**-307.423**
Omschrijving algemene dekkingmiddelen:									
Uitkering gemeentefonds	253.467	0	253.467	261.170	0	261.170	261.641		261.641
Uitvoering Wet WOZ	0	1.552	-1.552	0	1.977	-1.977	1	1.966	-1.965
Bel. OZB, precario,toeristenbel.	35.303	262	35.041	35.303	262	35.041	35.913	262	35.651
Invordering	0	386	-386	0	386	-386	0	393	-393
Overige dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	12	0	12
Deelnemingen algemeen	200	13	187	85	13	72	85	13	72
Overige financiering	10.675	12	10.663	11.029	11	11.018	11.153	11	11.142
Sub-totaal algemene dekkingsmiddelen	**299.645**	**2.225**	**297.420**	**307.587**	**2.649**	**304.938**	**308.805**	**2.645**	**306.160**
Totaalsaldo van baten en lasten	**475.382**	**478.732**	**-3.350**	**518.400**	**535.525**	**-17.125**	**498.863**	**500.126**	**-1.263**

Programma	Raming begrotingsjaar vóór wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Totaalsaldo van baten en lasten	**475.382**	**478.732**	**-3.350**	**518.400**	**535.525**	**-17.125**	**498.863**	**500.126**	**-1.263**
Reserve mutaties:									
Programma's									
1 Volkshuisvesting	1.449	1.931	-482	3.702	2.176	1.526	4.080	2.190	1.890
2 Economie	74	150	-76	871	736	135	863	777	86
3 Bereikbaarheid en mobiliteit	2.778	4.807	-2.029	9.005	5.997	3.008	9.005	6.898	2.107
4 Groene leefomgeving en milieu	62	0	62	1.450	1.370	80	1.489	2.085	-596
5 Ruimte en cultuurhistorie	1.013	3.951	-2.938	2.929	1.476	1.453	2.982	1.895	1.087
6 Onderwijs	209	0	209	632	0	632	319		319
7 Veiligheid	75	0	75	75	0	75	96		96
8 Integraal beheer openbare ruimte	3.887	479	3.408	1.486	507	979	1.360	1.411	-51
9 Cultuur	25	0	25	25	0	25	25	191	-166
10 Sport	924	231	693	1.136	231	905	1.090	250	840
Totaal Programma's	**10.496**	**11.549**	**-1.053**	**21.311**	**12.493**	**8.818**	**21.309**	**15.697**	**5.612**
Pilot Sociaal domein									
11 Samenleving	142	0	142	514	0	514	579	45	534
12 Inwonersondersteuning	487	0	487	1.386	627	759	1.272	1.455	-183
13 Opvang en bescherming	230	0	230	742	0	742	707	25	682
14 Inkomen	418	0	418	418	0	418	627	200	427
Totaal Pilot Sociaal domein	**1.277**	**0**	**1.277**	**3.060**	**627**	**2.433**	**3.185**	**1.725**	**1.460**
De Organisatie									
15 Raad en raadsgriffie	0	0	0	0	0	0		21	-21
16 Bestuur en dienstverlening	1.990	830	1.160	2.317	1.292	1.025	2.142	2.108	34
17a Exploitatie gronden	2.287	361	1.926	3.148	372	2.776	6.422	11.420	-4.998
17b Vastgoedmanagement	3.129	3.135	-6	3.735	4.517	-782	3.795	4.517	-722
18 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	5.814	5.768	46	21.477	18.622	2.855	25.930	18.808	7.122
Totaal De Organisatie	**13.220**	**10.094**	**3.126**	**30.677**	**24.803**	**5.874**	**38.289**	**36.874**	**1.415**
Totaalsaldo reserve mutaties	**24.993**	**21.643**	**3.350**	**55.048**	**37.923**	**17.125**	**62.783**	**54.296**	**8.487**
Gerealiseerd resultaat 2015	**500.375**	**500.375**		**573.448**	**573.448**		**561.646**	**554.422**	**7.224**

3.2 Toelichting op programmarekening

Omvang en samenstelling uitkomsten jaarrekening 2015

Het voordelige gerealiseerde resultaat bedraagt € 7.223.613 ten opzichte van de laatst gewijzigde begroting 2015.
In de cijfers van de laatst gewijzigde begroting zijn de uitkomsten van de Beleidsrapportages 2015 al verwerkt, evenals de per saldo neutrale budgettaire gevolgen van de nadien t/m raad van 14 december genomen raadsbesluiten. Het in de gewijzigde begroting verwerkte resultaat van de eerste Beleidsrapportage 2015 was € 3,1 mln. negatief en de tweede € 0,3 mln. negatief.
Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 2015 is er dus ook sprake van een voordelig resultaat van € 3,8 mln.

Onderstaand gaan wij kort in op de samenstelling van het voordelig resultaat van de jaarrekening ad € 7,2 mln. vanuit de volgende invalshoeken:
* uitsplitsing resultaat: resultaat vóór en na bestemming (mutatie eigen vermogen)
* specificatie resultaten per pijler

Resultaat vóór en na bestemming

Het feitelijke resultaat van de jaarrekening 2015 komt overeen met de mutatie in het eigen vermogen in het boekjaar.	bedragen x € 1.000
Saldo eigen vermogen per 31-12-2015 (inclusief resultaat 2015)	€ 124.857
Saldo eigen vermogen per 1-1-2015 (inclusief resultaat bestemming 2014)	€ 126.120
Resultaat voor bestemming 2015 (saldo van baten en lasten)	-/- € 1.263
In de exploitatie zijn resultaatbestemmingen verwerkt volgens bestaand beleid:	
het saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves bedraagt	€ 8.487
Per saldo een voordelig resultaat inclusief toegestane verrekeningen met reserves	€ 7.224

Specificatie resultaat naar pijler
De samenstelling van de concernuitkomst 2015 blijkt uit onderstaand overzicht:
+ meevallende uitkomst rekening 2015 t.o.v. laatst gewijzigde begroting 2015
- tegenvallende uitkomst rekening 2015 t.o.v. laatst gewijzigde begroting 2015

Pijler	bedragen x€.1000
Programma's	€ 1.812
Pilot Sociaal domein	€ 4.187
De organisatie	€ 1.225
Concernuitkomst resultaat	€ 7.224

In de programmaverantwoording zijn de diverse afwijkingen ten opzichte van de laatst gewijzigde begroting gespecificeerd en toegelicht.
Hierna geven wij een samenvatting van de belangrijkste verschillen.

3.3 Belangrijkste verschillen in de staat van baten en lasten

Voor een uitvoerige toelichting op de verschillen tussen de rekening en de laatst gewijzigde begroting verwijzen wij naar de verantwoording per programma. Hierin worden ook de verschillen voor en na resultaatbestemming toegelicht en wordt ook nader ingegaan op het structurele dan wel incidentele karakter van ontstane verschillen. Wij volstaan op deze plek met vermelding van de belangrijkste verschillen (verschillen op productniveau > € 200.000) waarbij uitgegaan is van het gerealiseerde resultaat, dus in deze verschillen zijn de onttrekkingen aan c.q. stortingen in de diverse reserves al meegenomen. Aansluitend volgt een summiere toelichting met de bedoeling om op hoofdlijnen een beeld te krijgen van de belangrijkste verschillen.

Verschillen op productniveau > € 200.000
Bedragen x € 1.000

	Voordelig verschil	Nadelig verschil
Programma's		
Beleid stedelijke vernieuwing	370	
Economische deelnemingen	854	
Onderwijshuisvestingsbeleid	260	
Leerlingenvervoer	318	
Integrale veiligheid	297	
Groenbeheer		261
Sportaccommodaties	219	
Pilot Sociaal domein		
Beleid meervoud. problematiek		468
Jeugd		
AWBZ-jeugdzorg		4.334
Individuele voorz. PGB jeugd	792	
Jeugd- en opvoedhulp	6.073	
ZVW-jeugdzorg GGZ		2.262
Individuele begeleiding		
Kortdurend verblijf	355	
Dagbesteding	715	
Diensten in en aan huis	1.493	
Eigen bijdrage WMO/JZ		972
Externe advisering	249	
Maatschappelijke participatie	440	
Sociale werkvoorziening	214	
Vervoersvoorziening	419	
Woonvoorzieningen	472	
Algemene bijstand		238
Maatwerkvoorzieningen Wtcg	533	
De Organisatie		
Burgemeester en Wethouders		242
Ondersteuning bestuurlijk proces	451	
Saldi kostenplaatsen		567
Bouw	533	
Voorbereidingsprojecten		3.549
Af te sluiten projecten		1.775
Verhuurde panden eindbeheer		423
Uitkering gemeentefonds	471	
Reserve verrekeningen	4.263	
Bel. OZB, precario, toeristenbel.	610	
Stelposten	729	
Onvoorziene uitgaven incidenteel/structureel	410	

Toelichting op hoofdlijnen van de belangrijkste verschillen

Beleid stedelijke vernieuwing +370
Dit voordeel heeft betrekking op het project Ittersummerlanden. Het project wordt afgesloten bij de jaarrekening 2015. Hierdoor valt € 370.000 van de reserve nog uit te voeren werken vrij. Ten tijde van de opstellingen van berap 2 was wel duidelijk dat er een voordeel zou ontstaan maar was, in verband met een nog openstaande vordering, onzeker hoe hoog dit voordeel zou zijn.

Economische deelnemingen +854
N.a.v. de verkoop van Essent aan RWE is een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening aangehouden (in jargon: in escrow gestort). Hiervoor was een voorziening getroffen voor het Zwolse deel van de verkoopopbrengst. In 2015 is wederom een deel van de escrow vrijgevallen. Dit was bij berap 2 nog niet bekend.

Onderwijshuisvestingbeleid +260
Het positieve resultaat op dit product bestaat uit meerdere onderdelen, waarbij de belangrijkste overschotten de volgende betreffen: € 113.000 op vandalismeschade, € 57.000 op huren omdat de groei van de islamitische school niet zodanig was dat er noodlokalen gehuurd moesten worden en € 62.000 op tijdelijke huisvestingsvoorzieningen; het hiervoor bij de Jaarrekening 2014 gereserveerde bedrag bleek onnodig. Verder was er ook een tekort op OZB. De lagere WOZ waardes wogen niet op tegen de aanzienlijk hogere tarieven dan begroot, waardoor een tekort van € 52.000 ontstond.
Ten tijde van berap 2 was dit niet bekend.

Leerlingenvervoer +318
In verband met een gunstigere aanbesteding en een lager aantal aanvragen valt het product leerlingenvervoer lager uit. Het betreft een zogenaamde open eind regeling die bij berap 2 onvoldoende aandacht heeft gekregen. Deze meevaller is voor een bedrag van € 275.000 structureel.

Integrale veiligheid +297
De Veiligheidsregio laat ook dit jaar een voordeel zien op haar exploitatie. Hierdoor wordt de bijdrage van de gemeenten lager. In berap 2 is hiervan al melding gedaan maar aangezien er nog geen besluitvorming had plaatsgevonden over de bestemming van dit voordeel kon hier nog niet mee gerekend worden.
De verwachting is dat er een structureel voordeel ontstaat van ca. € 250.000.

Groenbeheer -261
De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de schade als gevolg van de juli storm. Bij Berap 2 is aangegeven dat een deel van de stormschade opgevangen kon worden met meevallers op andere producten binnen het programma BOR. Dat is voor 41% gelukt.

Sportaccommodaties +219
Het positieve resultaat wordt veroorzaakt door diverse factoren. Er is een overschot op energielasten zwembad de Vrolijkheid en het budget op doorbetaling van huurinkomsten buitenschools gebruik was onnodig groot. Ook zijn er extra huurinkomsten die betrekking hadden op het boekjaar 2014 en zijn er nog ontvangen erfpachtbaten bovenop het afkoopbedrag van de erfpacht voor het stadion die al bij berap 2 was gemeld..
Het jaarrekeningresultaat is structureel voor een bedrag van ca. € 60.000 en wordt betrokken bij de bezuinigingsopgave sport.

Beleid meervoudige problematiek -468
Deze incidentele overschrijding komt met name tot stand door de problematiek rondom de Sociale Verzekeringsbank. Om deze problemen voor de gemeente te beperken is er extra ingehuurd. Daarnaast heeft de opzet voor de monitoring meer inzet gekost dan gepland is.

Jeugd +269
(AWBZ, PGB jeugd, jeugd en opvoedhulp, GGZ)
De regionale jeugdzorg heeft een te kort van ca.€ 8,5 mln, mede door tekorten op GGZ en LVB. Het aandeel van Zwolle is hier € 1,4 mln. Nadat bekend werd dat de regio mogelijk tekorten zou hebben, is er gestuurd op de lokale gelden om het tekort van regionale jeugdzorg op te vangen. Tevens is er een restant op het lokale deel door vertraging in het opstarten van de innovatieprojecten. De prognoses van regionale jeugdzorg kosten zijn niet hard, gezien deze onzekerheid is het budget bij Berap 2 in relatie tot het verwachtte voordeel op het lokale deel budgettair neutraal verwerkt. Op basis van de meest recente cijfers (nog steeds voorlopig en niet hard) zal het voordeel op lokale middelen enigszins hoger liggen dan het verwacht tekort op regionaal budget.

Individuele begeleiding +1.591
(Kortdurend verblijf, dagbesteding, diensten aan huis, bijdrage WMO)
Het voordeel is ontstaan bij Zorg in Natura evenals in de Persoonsgebonden budgetten bij hulp in het huishouden.
De PGB-uitgaven voor dagbesteding kunnen niet exact per product gesplitst worden op basis van de rapportages van de SVB. De voorlopige boekingen zijn op moment van schrijven gebaseerd op de tijdelijke rapportage van het SVB, de definitieve rapportage zal rond juni aangeleverd worden. Op basis van de tijdelijke rapportage blijkt dat 80% van de totale PGB besteed is, dit verklaart grotendeels het voordelig saldo op individuele begeleiding. Bij het opstellen van de berap 2 was de rapportage vanuit de SVB nog niet beschikbaar. Er is uitgegaan van ca. 90-95% uitputting. Uit de nu beschikbare voorlopige rapportage van de SVB blijkt dat deze uitputting op ca. 80% ligt. De verwachting is dat door het trekkingsrecht de uitputting van de PGB lager uitkomt, of dat in deze mate structureel is, is nu nog niet te bepalen. Nadere (landelijke) informatie en analyse zal hierover meer duidelijkheid kunnen geven.

Externe advisering +249
Het voordeel is het gevolg van minder gebruik van indicering en advieskosten van externe partijen. Dit is onder andere het resultaat vanwege extra inzet op de deskundigheidsbevordering van de eigen consulenten. Voor 2016 zal dit budget gedeeltelijk ingezet worden voor de inzet van de GGD, vanwege de wettelijke taak voor het toezicht in de WMO.

Maatschappelijke participatie **+440**
Het verschil is onder andere ontstaan op het onderwerp re-integratie. Deze is met name tot stand gekomen door de lagere lasten door inzet van goedkopere loonkostensubsidies via uitzendbureaus in plaats van rechtstreeks bij de werkgever. Dit is bij Berap 2 te voorzichtig ingeschat.

Sociale werkvoorziening **+214**
Door een gunstigere inkoop van de WSW-dienstverlening vallen de lasten lager uit dan bij berap 2 is ingecalculeerd. Met daarbij een bijdrage vanuit product Groen voor het door de Wezo uitgevoerde winterwerk, is er op het product Sociale werkvoorziening een voordelig saldo ontstaan.

Vervoersvoorziening **+419**
Vanwege een gunstige aanbesteding is dit voordeel ontstaan. Deze aanbesteding loopt tot en met 2017, waarna een nieuwe aanbesteding plaats zal vinden. Bij Berap 2 is er reeds een voordeel van €. 0,7 mln. gemeld op dit product, het voordeel komt hoger uit en blijkt te voorzichtig te zijn ingeschat.

Woonvoorzieningen **+472**
Mede als gevolg van het invoeren van de eigen bedrage, blijken de aanvragen voor woningaanpassingen structureel lager te liggen. Het voordeel ten opzichte van berap 2 komt voornamelijk omdat de verwachting was dat er nog enkele grote woningaanpassingen zouden volgen. Deze blijken niet meer in 2015 gerealiseerd te zijn en komen daarmee ten laste van het beschikbare budget 2016. De eigen bijdrage regeling is in 2016 aangepast, hetgeen een mogelijk effect heeft van een toename van het aantal aanvragen voor woonvoorzieningen. Het structurele voordeel wordt ingeschat op € 220.000.

Algemene bijstand **-238**
Het aantal mensen in de bijstand is eind 2015 forser gestegen dan werd verwacht bij berap 2. Dit resulteert in hogere lasten ten opzichte van de begroting. Er is sprake van een structureel nadeel.

Maatwerkvoorzieningen Wtcg **+533**
Het positieve resultaat is ontstaan door de tegemoetkoming voor chronisch zieken. Voor de tegemoetkoming is een budget van € 700.000 voorgeschreven en kon in 2015 voor het eerst aangevraagd worden. De verwachting is dat na drie jaar het bereik optimaal is en het budget volledig benut zal worden. De regeling is in november gestart, bij berap 2 was het nog niet mogelijk om de gevolgen hiervan te bepalen.

Burgemeester en wethouders **-242**
De pensioenpolissen van de wethouders zijn ondergebracht bij Loyalis. Ieder jaar stelt Loyalis actuariële berekeningen op.
Deze in januari 2016 ontvangen berekeningen geven aan dat de pensioenpolissen niet toereikend zijn.
De huidige lage rekenrente leidt ertoe dat extra middelen nodig zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Ondersteuning bestuurlijk proces **+451**
Het restant op de ondersteuning bestuurlijk proces is mede ontstaan doordat het implementatiebudget in 2015 niet volledig is benut. Een deel van deze gereserveerde middelen wordt ingezet ter dekking van het nadeel op de saldi kostenplaatsen. Het resterende deel is gevolg van het budget voor Duurzaamheid welke in 2015 niet volledig is besteed. Het restant wordt doorgeschoven naar 2016.

Saldi kostenplaatsen **-567**
Het nadelige bedrijfsresultaat is ontstaan door diverse mee- en tegenvallers op de afdelingen van de organisatie. Het tekort wordt deels gedekt door inzet van de gereserveerde middelen bij het product ondersteuning bestuurlijk proces en deels door het geparkeerde voordeel vanwege hogere bezuinigingsopbrengst op de bedrijfsvoering. (Zie product stelposten.)

Bouw **+533**
Ten opzichte van 2014 zijn er in 2015 meer inkomsten gegenereerd bij het verstrekken van vergunningen, voornamelijk in de categorie van bouwleges boven de € 50.000. Tevens is er een voordeel ontstaan bij de lasten, door verminderde inzet voor behandelingen van aanvragen. Afhandeling van grotere aanvragen kosten verhoudingsgewijs minder tijd, waardoor de personele inzet lager uitviel. In berap 2 was reeds een voorzichtig ingeschat voordeel gemeld van €. 0,25 mln..

Voorbereidingsprojecten **-3.549**
Voor toelichting wordt verwezen naar de toelichting van programma 17A Exploitatie gronden

Af te sluiten projecten **-1.775**
Voor toelichting wordt verwezen naar de toelichting van programma 17A Exploitatie gronden

Verhuurde panden eindbeheer **-423**
In dit jaar is een voorziening ad € 900.000 getroffen voor de asbestvoorzieningen pand Zeven Alleetjes.
Daartegenover staat een voordelig saldo van € 477.000 doordat er in 2015 meer huur is ontvangen dan geraamd, waaronder de niet in de begroting opgenomen huur wijkcentrum het Anker en er is een voordeel door ontvangen energieafrekeningen over voorgaande jaren.

Uitkering gemeentefonds **+471**
Het voordeel over 2015 heeft grotendeels betrekking op de uitkering brede impuls combinatiefuncties. Tevens is er een voordeel ontstaan door de verdeelsystematiek.

Reserve verrekeningen **+4.263**
Het verschil komt tot stand door de onttrekking aan de algemene concernreserve, deze onttrekking is ter dekking van het nadelig resultaat op vastgoed.

OZB, precario, toeristenbelasting **+610**
Op de OZB is er een voordeel ontstaan. Dit voordeel bestaat voornamelijk uit een doorwerking van 2014. Het positieve resultaat vanuit 2014 is niet doorgevoerd in de begroting van 2015, waardoor er in 2015 een stapeling aan voordelen is ontstaan. Het voordeel dat bij woningen is ontstaan is in 2016 verrekend, waardoor de tarieven bij woningen lager zijn vastgesteld. In berap 2 is wel melding gemaakt van een verwacht positief saldo maar wegens het ontbreken van een goede analyse is er geen voordeel geraamd. Er is sprake van een structureel voordeel van ca. € 600.000.

Stelposten **+729**
Het positieve resultaat op stelposten komt mede tot stand door een vrijval van middelen vanuit de stelpost toezicht en handhaving. Verder heeft het voordeel betrekking op de post bedrijfsvoeringsbezuinigingen met als doel de bedrijfsvoeringsresultaten te dekken.

Onvoorziene uitgaven incidenteel/structureel **+410**
Het beslag op de raming van € 500.000 heeft zich beperkt tot het geluidsscherm aan de Schoenerweg, het voorbereidingskrediet COA, de oprichting van het havenbedrijf Port of Zwolle en herhuisvesting Stadskamer.

3.4 Incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA JAARREKENING 2015	Lasten	Baten
Programma/omschrijving	(bedragen x € 1.000,00)	
Volkshuisvesting saldo van baten en lasten jaarrekening	4.536	2.115
waarvan incidenteel	2.191	930
specificatie:		
betreft diverse projecten, w.o. trapjeswoningen Holtenbroek, versnellingsactie sociale huur	2.166	905
die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
Subsidie vm Ulu moskee	25	25
Economie saldo van baten en lasten jaarrekening	4.373	2.522
waarvan incidenteel	1.642	1.744
specificatie:		
betreft diverse projecten, w.o. duurz.versterking Voorst, economische onwikkelingen ZKN en	1.606	890
samenwerking economie regio die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
vrijval voorziening economische deelneming		854
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	36	
Bereikbaarheid en mobiliteit saldo van baten en lasten jaarrekening	18.088	14.689
waarvan incidenteel	12.022	6.412
specificatie:		
betreft diverse projecten, w.o. parkeeracc.Katwolderplein, doorstroming openbaar vervoer, toekomst	11.541	6.412
Kamperlijn en beter benutten 2.0 die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
3e fase fietsparkeren	23	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	458	
Groene leefomgeving en milieu saldo van baten en lasten jaarrekening	4.664	1.636
waarvan incidenteel	929	95
specificatie:		
betreft diverse projecten, w.o. Gebiedsbeheerplan en Noordelijke Stadsrand/NLY	877	95
die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	52	
Ruimte en cultuurhistorie saldo van baten en lasten jaarrekening	12.390	8.982
waarvan incidenteel	10.557	8.899
specificatie:		
betreft diverse projecten, w.o. Spoorzone, structuurvisie VCN, gebiedsontwikkeling IJssel-Vechtdelta en	10.312	8.899
Diezerpoort fysiek, die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
overheveling reserve ISV naar reserve nog uit te voeren werken		
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	245	

Onderwijs saldo van baten en lasten jaarrekening	22.077	3.696
waarvan incidenteel	645	168
specificatie:		
betreft project Veiligheidseisen die wordt gedekt door reserve	23	
doorwerking RMC 2014	96	18
Onderwijshuisvestingsbeleid		150
Bewegingsonderwijs	485	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	41	
Veiligheid saldo van baten en lasten jaarrekening	12.243	686
waarvan incidenteel	75	0
specificatie:		
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	75	
Integraal beheer openbare ruimte saldo van baten en lasten jaarrekening	49.877	28.091
waarvan incidenteel	178	0
specificatie:		
geluidswerend asfalt	178	
exploitatie Wythmenerplas	55	
Cultuur saldo van baten en lasten jaarrekening	16.716	62
waarvan incidenteel	50	0
specificatie:		
Fundatie (mrj.inc.)	25	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	25	
Sport saldo van baten en lasten jaarrekening	9.498	2.160
waarvan incidenteel	347	862
specificatie:		
betreft project Sportpark Hoge Laar die wordt gedekt door reserve	2	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	345	
Sportaccommodaties		862
Samenleving saldo van baten en lasten jaarrekening	15.209	458
waarvan incidenteel	1.139	364
specificatie:		
betreft diverse projecten w.o. implementatie 3D en CJG/jeugd die worden gedekt door	388	364
bijdragen van derden en/of reserves		
uitvoeringskosten organisatie Sociaal Domein	650	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	101	
Inwonersondersteuning saldo van baten en lasten jaarrekening	97.348	8.365
waarvan incidenteel	1.080	382
specificatie:		
betreft project werkbedrijf regio Zwolle die (deels) wordt gedekt door reserve	654	382
participatiebudget onderdeel wsw; onderzoekskosten	110	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	316	

Opvang en bescherming saldo van baten en lasten jaarrekening	81.080	2.523
waarvan incidenteel	1.847	1.083
specificatie:		
betreft project Roelenweg Oost die wordt gedekt door bijdragen van derden en reserves	1.462	1.083
Dato	120	
aanpak huisv bijz doelgroepen	35	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	230	
Inkomen saldo van baten en lasten jaarrekening	63.659	45.256
waarvan incidenteel	497	0
specificatie:		
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	497	
Raad en Raadsgriffie saldo van baten en lasten jaarrekening	1.857	15
	36.279	20.777
Bestuur en dienstverlening saldo van baten en lasten jaarrekening	36.279	20.777
waarvan incidenteel	4.423	497
specificatie:		
betreft diverse projecten w.o. ICT die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves	566	497
storting in pensioenvoorziening Loyalis		
Incidenteel budget uitvoeringskosten Sociale Wijkteams	808	
regionalisering	109	
ideëenmakelaar	54	
70 jaar bevrijding	18	
nog te betalen vakantiegeld c.a. juni-dec.	1.922	
aanwending van in het verleden gereserveerde bedragen	946	
Exploitatie gronden saldo van baten en lasten jaarrekening	33.569	32.864
waarvan incidenteel	200	0
specificatie:		
advisering vastgoedexpertise	200	
Vastgoedmanagement saldo van baten en lasten jaarrekening	13.943	15.086
waarvan incidenteel	2.342	883
specificatie:		
betreft diverse projecten w.o. Diezerstraat 80-82, verbouw Burg.Drijbersingel 11-13 en	1.442	883
havenmeestervoorzieningen die worden gedekt door bijdragen van derden en/of reserves		
storting in voorziening asbest Zeven Alleetjes	900	
Financiering en alg. dekkingsm. saldo van baten en lasten jaarrekening	2.720	308.880
waarvan incidenteel	0	0
specificatie:		
onderuitputting kapitaallasten (rente en afschrijving)		900
TOTALEN JAARREKENING	500.126	498.863
WAARVAN INCIDENTEEL	76.443	43.096

3.5 Overzicht van reserves

Nr.	Reserve	Stand per 1-1-2015	Toevoeging resultaat vorig jaar	Toevoeging resultaat rente	Toevoeging resultaat bestemming	Onttrekking resultaat bestemming	Stand per 31-12-2015
	1. Weerstand- en risicoreservering						
C01	Algemene reserve	28.348.796	3.004.098		9.685.379	14.038.402	26.999.871
C04	Risicoreserve Sociaal Domein	0			5.900.000		5.900.000
	Totaal Weerstand- en risicoreservering	**28.348.796**	**3.004.098**	**0**	**15.585.379**	**14.038.402**	**32.899.871**
	2. Reservering gekoppeld aan kostendekkingsbeginsel						
P01	Begraafplaatsen	390.289				85.905	304.384
P04	Egalisatiereserve rijbewijzen/eigen verklaringen	236.947				70.378	166.569
	Totaal Reserv.gekopp. aan kostend.beginsel	**627.236**	**0**	**0**	**0**	**156.283**	**470.953**
	3. Reservering voor lopende exploitatielasten						
	a. ter dekking kapitaal-/exploitatielasten						
A01	ICT investeringen	264.610			326.445	75.814	515.241
C06	Afkoop regelingen LVS/WI	30.000				30.000	0
E03	Kapitaallasten wagenpark	52.204				17.204	35.000
O01	Algemene bedrijfsreserve Vastgoed	1.121.692			5.651.849	5.793.975	979.566
O12	Dekking kapitaallasten Morsestraat	299.123		10.469		21.317	288.275
O13	Dekking kapitaalasten verb.SH/SK	479.000		16.765		61.098	434.667
O18	Dekking kapitaallasten kunstgras	2.021.468		70.751		232.012	1.860.207
O20	Toekomstige exploitatie gronden	8.075.688		282.649		8.358.337	0
O32	Dekking kapitaallasten binnenklimaat PO	140.863		4.930		25.054	120.740
O33	Dekking kapitaallasten Almeloos Kanaal	128.000		5.120		9.418	123.702
O34	Dekking kapitaallasten Zuiderzeehaven	262.929		9.203		31.765	240.367
	b. onderhoudsreserveringen						
A02	Onderhoud panden gemeentelijke organisatie	959.422			127.206	8.094	1.078.534
E04	Reserve civiele infrastructuur	156.485			722.645	545.283	333.847
E05	Onderhoud Wythmenerplas	276.325			16.175		292.500
E06	Onderhoud Kleine Veer	70.117					70.117
E07	Gronddepot Anth. Fokkerstraat	218.306				58.510	159.796
O05	Onderhoud wijk- en buurtcentra	47.379					47.379
O06	Onderhoud sportaccommodaties	610.336			230.884	302.721	538.499
O27	Onderhoud verhuurde panden	2.625.160			3.181.778	3.438.741	2.368.197
O30	Onderhoud gemeentelijke huisvestingspanden	2.042.567			439.296	121.217	2.360.646
	c. rechtspositionele verplichtingen						
C53	Res.Alg.Pensioenwet Polit.Ambtsdr.(APPA)	1.120.942			407.956	99.729	1.429.169
P51	Rechspositionele verplichtingen publiekszaken	148.556		5.199		42.762	110.994

	d. bedrijfsvoeringsreserves						
A52	Bedrijfsvoeringsreserve a&f	223.244			230.756		454.000
C10	Bedrijfsvoeringsknelpunten directie	309.521			49.942		359.463
C52	Bedrijfsvoeringsreserve concernstaf	83.000					83.000
E52	Bedrijfsvoeringsreserve expertisecentrum	428.000			46.816	46.816	428.000
O52	Bedrijfsvoeringsreserve ontwikkeling	77.983				77.983	0
P52	Bedrijfsvoeringsreserve publiekszaken	0					0
R51	Bedrijfsvoeringsreserve raad(sgriffie)	14.000					14.000
S52	Bedrijfsvoeringsreserve soc.zaken en werkg.	219.320				219.320	0
SC1	Bedrijfsvoeringsreserve Shared Serv.Centrum	0			288.575		288.575
	Totaal Reservering voor lopende exploitatielasten	**22.506.240**	**0**	**405.086**	**11.720.323**	**19.617.169**	**15.014.480**

Nr.	Reserve	Stand per 1-1-2015	Toevoeging resultaat vorig jaar	Toevoeging resultaat rente	Toevoeging resultaat bestemming	Onttrekking resultaat bestemming	Stand per 31-12-2015
	4. Overige bestemmingsreserves						
	a. nog uit te voeren werken						
A50	Nog uit te voeren werken a&f	377.517			46.000	249.683	173.834
C50	Nog uit te voeren werken concernstaf	1.296.188			87.921	540.039	844.070
E50	Nog uit te voeren werken expertisecentrum	2.440.028			722.235	638.572	2.523.691
O50	Nog uit te voeren werken ontwikkeling	12.449.376			5.522.309	6.502.574	11.469.111
P50	Nog uit te voeren werken publiekszaken	814.351				130.004	684.347
R50	Nog uit te voeren werken Raad(sgriffie)	0			20.975		20.975
S50	Nog uit te voeren werken soc.zaken werkg.	1.972.043			1.654.734	1.447.493	2.179.284
	b. overige bestemmingsreserves						
C03	Stadsontwikkelfonds	4.981.000			269.000	123.930	5.126.070
C05	Reserve incidentele bestedingen (v/h MIB)	3.169.496			5.041.000	2.885.000	5.325.496
O04	Stimuleringsreserve podiumkunsten	10.301					10.301
O21	Stadsuitleg	13.841.488			48.460	2.761.269	11.128.679
O22	Recreatieve voorziening	52.092				40.000	12.092
O23	Parkeren (vh Bereikbaarheidsfonds)	5.720.004			3.352.110	3.219.495	5.852.619
O24	Stimuleringsfonds volkshuisvesting	3.792.392			245.325	4.037.717	0
O25	Hoofdinfrastuctuur Stadshagen (HIS)	5.779.570				2.271.604	3.507.966
O26	Bestemmingsplannen	511.673			180.000	256.876	434.797
O28	Openbaar vervoer	222.281			1.100.000	75.481	1.246.800
O29	Decentralisatiefonds stadsvernieuwing	6.921.555			875.173	3.684.158	4.112.570
O35	Gebiedsbeheersplan	6.850.846		239.780	1.840.000	548.460	8.382.166
O36	Spoorzone	0					0
O37	Voorsterpoort	0			5.719.633		5.719.633
P02	Verkiezingen	70.849			91.873		162.722
S53	Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding	360.624				30.210	330.414
	Totaal Overige bestemmingsreserves	**71.633.674**	**0**	**239.780**	**26.816.748**	**29.442.566**	**69.247.636**
	TOTAAL RESERVES	**123.115.946**	**3.004.098**	**644.866**	**54.122.450**	**63.254.420**	**117.632.940**
	waarvan tbv SSC (bedrijfsvoeringsreserve)	**0**	**0**	**0**	**288.575**	**0**	**288.575**

3.6 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Reserve	Toevoeging	Onttrekking
		bedragen x € 1000
2. Economie		
dekkingsreserve Zuiderzeehaven		32
3. Bereikbaarheid en mobiliteit		
reserve parkeren	2.952	1.220
4. Groene leefomgeving en milieu		
gebiedsbeheerplan Zwolle Centraal	1.840	549
5. Ruimte en cultuurhistorie		
reserve egalisatie bestemmingsplannen	180	
6 Onderwijs		
dekkingsreserve onderwijshuisvesting		25
8 Integraal beheer openbare ruimte		
onderhoudsreserve Wythmenerplas		
reserve civiele infrastructuur	723	545
10 Sport		
onderhoudsreserve sportaccommodaties	231	262
dekkingsreserve kunstgrasvelden		232
16 Bestuur en dienstverlening		
onderhoudsreserve huisvesting gemeentelijk personeel	439	121
onderhoudsreserve inrichting huisvesting gemeentelijk personeel	127	8
reserve verkiezingen	92	
egalisatiereserve rijbewijzen/eigen verklaringen		70
dekkingsreserve gemeentelijke panden		61
17b Vastgoedmanagement		
onderhoudsreserve verhuurde panden	2.565	2.303
reserve dekking kapitaallasten Morsestraat		21
reserve egalisatiereserve Almeloos Kanaal		9
18 Financiering en algemene dekkingsmiddelen		
renteverrekening reserves	645	
	9.794	**5.458**

3.7 Onvoorzien

Onderwerp	Begrotingswijziging Raadsbesluiten / B&W besluiten	Bedrag
Beschikbaar voor onvoorziene uitgaven 2015		
- opgenomen in oorspronkelijke begroting		500.000
Via begrotingswijziging toebedeeld aan programma's:		
- geluidsscherm Schoenerweg 3	Rb. 15-06-2015	-15.500
- voorbereidingskrediet COA	Rb. 13-11-2015	-25.000
- oprichting havenbedrijf Port of Zwolle	Rb. 13-11-2015	-50.000
Restant posten onvoorzien		**409.500**
Niet via begrotingswijziging verwerkt, maar wel beslag op onvoorzien:		
- onderzoeksopdracht naar asbestproblematiek en projectoverschrijding herhuisvesting Stadkamer	Rb. 25-01-2016	33.000

3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2015 Gemeente Zwolle

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Gemeente Zwolle van toepassing zijnde regelgeving het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor de Gemeente Zwolle is € 178.000,-. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldigingsgegevens: 2015

Naam	functie	(gewezen) topfunctionaris (ja/nee)	met dienstbetrekking (ja/nee)	beloning	belastbare vaste en variabele onkosten-vergoedingen
RE Riemersma	gemeente secretaris	ja	ja	129.557	0
ABM ten Have	raadsgriffier	ja	ja	99.195	0

Naam	Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaal-baar op termijn	Totale bezoldiging	duur van het dienstverband in het jaar (in dagen)	omvang van het dienstverband in het jaar (fte)	(herrekende)WNT norm
RE Riemersma	15.511	145.068	365	1	178.000
ABM ten Have	13.757	112.952	365	1	178.000

Bezoldigingsgegevens: 2014

Naam	functie	(gewezen) topfunctionaris (ja/nee)	met dienstbetrekking (ja/nee)	beloning	belastbare vaste en variabele onkosten-vergoedingen
RE Riemersma	gemeente secretaris	ja	ja	123.866	0
ABM ten Have	raadsgriffier	ja	ja	96.491	0

Naam	Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaal-baar op termijn	Totale bezoldiging	duur van het dienstverband in het jaar (in dagen)	omvang van het dienstverband in het jaar (fte)	(herrekende) WNT norm
RE Riemersma	20.365	144.231	365	1	228.599
ABM ten Have	14.821	111.312	365	1	228.599

3.9 Analyse begroting (on)rechtmatigheid

De programmabegroting is ingericht naar 18 programma's. Op het niveau van de programma's is voor de onderstaande programma's sprake van een begrotingsoverschrijding van het totaal van de lasten ter grootte van € 100.000 of meer. Hiervan geven wij het volgende begrotingsoverzicht :

Programma	Overschrijdings-bedrag	In % van de totale lasten	Type over-schrijding	Telt mee
3. Bereikbaarheid/mobiliteit	304.000	1	3	Nee
4. Groene leefomgeving en milieu	616.000	1	3	Nee
5. Ruimte en cultuurhistorie	185.000	1	3	Nee
8. Integraal beheer openbare ruimte	1.327.000	3	3	Nee
11. Samenleving	173.000	1	3	Nee
16. Bestuur en dienstverlening	1.582.000	4	3/6b	Nee
17B Vastgoedmanagement	739.000	6	6a	Ja

Uit dit overzicht blijkt dat de begrotingsoverschrijdingen passen binnen de door de raad vastgestelde beleidskaders en dus niet worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Toelichting:

Bereikbaarheid/mobiliteit
Het verschil op het programma Bereikbaarheid / Mobiliteit wordt grotendeels veroorzaakt binnen de parkeerexploitatie EC.
Naast de afstorting van de voordelen op de uitgaven worden eveneens de meevallers op de inkomsten (€ 180.000) afgestort, voor een toelichting hierop zie de financiële toelichting op het programma Bereikbaarheid / Mobiliteit.
Voor het overig betreft het wat kleinere afwijkingen (reserveringsstortingen i.v.m. verplichtingen ultimo het boekjaar) op de andere produkten.

Groene leefomgeving en milieu
Deze overschrijding is mede tot stand gekomen doordat er een hogere storting in de reserves heeft plaatsgevonden. Er is in 2015 voor een hoger bedrag aan afkoopsommen ontvangen dan het bedrag dat bij de 2e Berap was verwacht. Deze afkoopsommen zijn bestemd voor het gebiedsbeheersplan en zijn daarom in de reserve gebiedsbeheersplan gestort.

Ruimte en cultuurhistorie
De overschrijding komt voornamelijk tot stand doordat niet alle projecten eind 2015 gerealiseerd zijn. Tevens zijn in 2015 meer initiatieven geweest. De niet-bestede middelen zijn gedoteerd aan de reserve Nog uit te voeren werken voor uitvoering in 2016.

Integraal beheer openbare ruimte
Een deel van de overschrijding (€ 418.000) wordt veroorzaakt door een nadeel op het product Afval: eenmalige kosten ICT-aanpassing weegbrug en hogere lasten vanwege plaatsing van meer ondergrondse containers. Deze lasten zijn geëgaliseerd met de Voorziening Afval. Daarnaast zijn in 2015 veel kosten gemaakt vanwege stormschades. De totale schade van € 447.000 is deels opgevangen binnen het programma IBOR. In 2015 is over de jaren 2014 en 2015 voor een bedrag van € 334.000 aan degeneratievergoedingen vanuit kabels en leidingen ontvangen. Dit bedrag is in de reserve civiele infrastructuur gestort. In 2015 zijn diverse opdrachten nog niet volledig uitgevoerd; de restantmiddelen zijn gereserveerd voor uitvoering in 2016.

Samenleving
De overschrijding komt door extra kosten voor het oplossen van de landelijke PGB problematiek rondom de SVB. Om deze problemen voor de gemeente te beperken en indien mogelijk op te lossen is extra ingehuurd. Gedurende het jaar 2015 zijn we voortdurend in gesprek geweest met het Rijk en de VNG om deze uitgaven gecompenseerd te krijgen. Deze extra activiteiten zijn door het Rijk onderkend en er worden aanvullende middelen ter compensatie vrijgemaakt, maar naar verwachting zullen deze ontoereikend zijn. In de mei circulaire 2016 worden deze aanvullende middelen per gemeente toegekend.

Bestuur en dienstverlening
De overschrijding van de lasten ad € 1.582.000 op de verschillende producten die onder het programma bestuur en dienstverlening vallen wordt met name veroorzaakt door:

- Burgemeester en wethouders: als gevolg van verlaging van gehanteerde rekenrente is op basis van in januari 2016 ontvangen berekeningen van Loyalis een extra storting in de pensioenvoorziening nodig → een nadeel van € 296.000. Daarnaast is van 2 ex-wethouders het opgebouwde pensioen ontvangen. Deze middelen (€ 408.000) zijn gedoteerd aan de reserve Alg. Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA).
- Saldi kostenplaatsen: Via het product saldi kostenplaatsen wordt het bedrijfsvoeringresultaat verantwoord. Het resultaat bestaat uit vele mee- en tegenvallers op de diverse afdelingen van de organisatie. Per saldo resulterend wat betreft de lasten een nadelig saldo van € 645.000, die grotendeels wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve Nog uit te voeren werken.

- Daarnaast zijn er nog diverse afwijkingen voor een bedrag van € 233.000 w.o. de in 2015 plaatsgevonden gecombineerde verkiezing Provincie en Waterschappen. Voor de Waterschappen is een bijdrage ontvangen die in de reserve is gestort. Tegenover de extra gemaakte kosten staat zoals gebruikelijk bij verkiezingen een even grote onttrekking uit de reserve verkiezingen.

Vastgoedmanagement
Bij raadsbesluit 26-10-2015 heeft de Raad besloten extra geld beschikbaar te stellen voor aanpassingen aan het gebouw Zeven Alleetjes. De hierin begrepen kosten asbestsanering ad € 900.000 zijn daarbij afgedekt via een beschikking over de Algemene Concernreserve. Bij het opmaken van de jaarrekening bleek dat de kosten niet zijn gemaakt in 2015 en dat hiervoor dus een voorziening t.l.v. het resultaat 2015 moet worden ingesteld. Hiermee is het begrote beslag op de concernreserve al geëffectueerd in dit boekjaar.

De typen van begrotingsafwijkingen
De typen van begrotingsafwijkingen en de gevolgen daarvan voor het accountantsoordeel zijn ontleend aan paragraaf 3.3.3 van de Kadernota Rechtmatigheid 2015 van de Commissie BBV. Deze worden als volgt omschreven.

Nr.	Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig en telt mee voor het oordeel
1	Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
2	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
3	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X [1]	
4	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X [1]	
5	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
6	Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.		
6a	- geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		X
6b	- geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
	- jaar van investeren		X
	- afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	

[1] Voor dit type begrotingsoverschrijdingen doet de Commissie BBV aan gemeenteraden de aanbeveling om regels vast te leggen over de vraag of de accountant deze moet meewegen in zijn oordeel. Deze kostenoverschrijdingen zijn strikt formeel onrechtmatig. Er zijn echter verschillende situaties denkbaar waarbij de overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid zijn gebleven. In overeenstemming met het Bado is het dan niet de bedoeling dat de accountant deze overschrijding betrekt bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven. Voorwaarde is wel dat deze kostenoverschrijdingen dan goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Wanneer de raad wel nadere regels stelt, gelden uiteraard deze nadere regels als norm voor "passend in het beleid".
Tenslotte zijn er nog de budgetafwijkingen welke weliswaar in financiële zin binnen de begroting blijven, maar waarbij zeer duidelijk is dat aanzienlijk minder prestaties zijn geleverd c.q. activiteiten zijn ontplooid dan in de financiële begroting specifiek als doelstelling was aangegeven en welke niet in de jaarrekening zijn toegelicht vormen een aparte categorie “begrotingsoverschrijdingen”. Indien de accountant dit waarneemt heeft dit geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring. Wel zal de accountant deze waarnemingen opnemen in zijn verslag van bevindingen. Voor een nadere/ meer uitgebreide uitwerking van het begrotingscriterium wordt verwezen naar de Commissie BBV website.

3.10a SISA Bijlage

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF

OCW	**D1**	**Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld-**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1 / 01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D1 / 02*				
			€ 849.552	-€ 15.000				
OCW	**D9**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)** **Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014** **Gemeenten**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicatornummer: D9 / 04*		
			€ 1.541.730	€ 130.830	€ 0	€ 700.388		
OCW	**D10**	**(Volwassenen)Onderwijs (participatiewet) 2015-2017** **Participatiewet** **Contactgemeenten**	Verstrekte uitkering (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 01*	Besteding (jaar T) van educatie bij roc's *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 02*	Besteding (jaar T) van educatie bij andere aanbieders dan roc's *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 03*	Besteding (jaar T) van educatie totaal (automatisch) *Aard controle nvt* *Indicatornummer: D10 / 04*	Ten minste 75% besteed aan roc's ja/nee (automatisch) *Aard controle nvt* *Indicatornummer: D10 / 05*	
			€ 1.186.399	€ 885.526	€ 224.243	€ 1.109.769	nee	
			Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 06*	Onttrekking besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicatornummer: D10 / 07*				
			€ 76.630	€ 0				
I&M	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai (inclusief bestrijding spoorweglawaai)** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	
		1	BSV2011057670	€ 0	€ 1.738	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 06*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 11*
		1	BSV2011057670	€ 0	€ 99.816	€ 76.632	€ 89.003	Nee

I&M	E27B	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden** **Provinciale beschikking en/of verordening** **Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 03*	**Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen** **Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen** *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 04*	**Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen** **Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen** *Aard controle R* *Indicatornummer: E27B / 05*	
		1	2011/0310733 - 1185929	€ 4.120.350	€ 148.972			
		2	2009/0197958 - 957696	€ 811.907	€ 1.494.995			
		3	2012/0262499 - 1946306	€ 132.394	€ 0			
		4	2013/0006503 - 1992156 2014/0359915 - 1992156 2015/0358123 - 1992156	€ 2.347	€ 17.013			
		5	2014/0022487 - 2445825	€ 100.000	€ 101.557			
		6	2014/0324592 - 2864718	€ 134.193	€ 45.442			
		7	2015/0412074 - 3470310	€ 37.281	€ 5.326			
		8	2014/0294841 - 2895769	€ 139.655	€ 139.655			
		9	2015/0017107 - 2868720	€ 9.699	€ 10.262			
		10	2014/0327908 - 2868724	€ 3.427	€ 3.520			
		11	2015/0003476 - 2868734	€ 5.234	€ 2.379			
		12	2015/0125757 - 3147121	€ 336.490	€ 411.266			
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 07*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 09*	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E27B / 10*	
		1	2011/0310733 - 1185929	€ 7.141.630	€ 1.324.391		Nee	
		2	2009/0197958 - 957696	€ 1.800.000	€ 3.098.856		Ja	
		3	2012/0262499 - 1946306	€ 503.985	€ 0		Nee	
		4	2013/0006503 - 1992156 2014/0359915 - 1992156 2015/0358123 - 1992156	€ 40.644	€ 352.487		Nee	
		5	2014/0022487 - 2445825	€ 100.000	€ 101.557		Ja	
		6	2014/0324592 - 2864718	€ 134.193	€ 45.442		Ja	
		7	2015/0412074 - 3470310	€ 37.281	€ 5.326		Nee	
		8	2014/0294841 - 2895769	€ 203.741	€ 203.741		Nee	
		9	2015/0017107 - 2868720	€ 9.699	€ 10.262		Nee	
		10	2014/0327908 - 2868724	€ 3.427	€ 3.520		Nee	
		11	2015/0003476 - 2868734	€ 5.234	€ 2.379		Nee	
		12	2015/0125757 - 3147121	€ 336.490	€ 411.266		Nee	
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF								
SZW	G1A	**Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014** **Wet sociale werkvoorziening (Wsw)** **Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1) na controle door de gemeente.**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G1A / 01*	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G1A / 02*	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicatornummer: G1A / 03*			
		1	60193 Zwolle	592,55	6,55			
SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2015** **Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.**	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 06*
			€ 43.617.513	€ 1.011.972	€ 2.269.188	€ 85.438	€ 145.862	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicatornummer: G2 / 11*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G2 / 12*
			€ 14.683	€ 0	€ 7.452	€ 0	€ 0	Ja
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2015** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004**	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 01*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 02*	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 03*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 04*	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 05*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 06*
			€ 278.588	€ 73.050	€ 118.240	€ 227.047	€ 32.194	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 07*	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 *Aard controle R* *Indicatornummer: G3 / 08*	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: G3 / 09*			
			€ 17.704	€ 0	Ja			

Klik op de link om de SISA bijlage te openen in pdf formaat.

3.10b IMG Bijlage - IIO Bijlage

IMG-verantwoording gemeente Zwolle 2015

	Beschikkings-nummer provincie	Project afgerond / eindverant-woording Ja - Nee	In de verlenings-beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Werkelijk besteed tlv provinciale middelen jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Werkelijk besteed tlv gemeentelijke middelen jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Werkelijk besteed tlv middelen derden jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Cumulatief besteed tlv provinciale middelen t/m jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Cumulatief besteed tlv gemeentelijke middelen t/m jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Cumulatief besteed tlv middelen derden t/m jaar 2015 (conform b&l stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaande kolommen
Aard controle	D 1	D 1	R	R	R	R	R	R	R	D 1	D 1
Zwolle, Burg. Roelenweg Oost	2010/0132836 - 1186020 2011/0335925 - 1186020 2012/0169051 - 1186020 2012/0189061 - 1186020	Ja	2.189.239	889.239	923.098	-	2.189.239	2.238.054	-	31-12-2015	

4 Controleverklaring

Bijlagen

Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatisch Externe Defibrillatoren
AMA	Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ASS	Autisme Spectrum Stoornissen
AVO	Algemeen Volwassenen Onderwijs
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
Batsc	Binnenkort af te sluiten complexen
BB	Bijzondere bijstand
BBV	Besluit begroting en verantwoording
Bbz	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BDU	Bijzondere Doeluitkering
BG	Bevoegd gezag
BHV	Bedrijfs HulpVerlening
BIE	Bouwgrond in exploitaties
BIS	BestuursInformatieSysteem
BISON	Breed Ict Samenwerkingsverband Onderwijs
BI-Z	Bedrijfsinvesteringszone
BIZ	Bedrijveninvesteringszorg
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidies
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheersinstrumentarium Openbare Ruimte
BOS	Buurt, Onderwijs en Sportvereniging
BREZ	Bereikbaarheid REgio Zwolle
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
Bvb	Buurt voor buurt-onderzoek
bvo	bruto vloeroppervlak
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAD	Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCO	Centrale Commissie Oranje
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
Concilium	Overleg gemeente, corporaties, ontwikkelaars en makelaars
COSBO	Ouderenbond
CPO	(Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap
CtC	Communities that Care
CVAH	Centrale Vereniging Ambulante Handel
Cvites	Een project voor alleenstaande ouders
CVO	Continu Vakantie Onderzoek
CVZ	Centrum Voor Zorgverzekeringen
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
DATO	Dakloze Asielzoekers Tijdelijke Opvang
DDB	Duurzaam Dienstenbedrijf
DEOZ	Duurzaam Energie en Ontwikkel Bedrijf Zwolle
Diftar	Gedifferentieerd tarief afvalstoffenheffing
DigiD	Digitale Identiteit
DRIP	Dynamische Route Informatie Panelen
ECO	Extra Comptabel Overzicht
EFRO	Europees Fonds Regionale Ontwikkelingen
EKD	Elektronisch Kind Dossier
EPODE	Ensemble, prevenons l'obesite des enfants (Bestrijding zwaarlijvigheid bij kinderen)
ERIS	EigendomsRegistratie en InformatieSysteem
Esco	Energie Service Companies
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESLN	Een Spiegel liegt niet
EVC	Erkenning van verworven competenties
EVO	Vereniging van en voor verladers, ontvangers en eigen vervoerders, gespecialiseerd in logistiek
EZ	Economische Zaken
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FLO	Functioneel Leeftijds Ontslag
FSC	Forest Stewardship Council
FWI	Fonds Werk en Inkomen
G27 / 31	31 Grote Steden in het kader van het Grote Stedenbeleid (voorheen 27)
GAN	Gegevens Autoriteit Natuur
GAP	Gemeentelijk AfvalstoffenPlan
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GBD	Groene en Blauwe Diensten
GBT	GebiedsBeheersTeams
GFT	Groente, Fruit en Tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGP	Gemeentelijk Grondstoffenplan
GGV	Gemeenschappelijke Gegevensvoorziening
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GOBT	Gelders Overijssels bureau voor Toerisme
GP	Generaal Pardon
GPA	Grote Podium Accommodatie

GPK	Gehandicaptenkaart
GPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
GPR	Gemeentelijke Praktijk Richtlijn voor Duurzaam Bouwen
GPS	Global Positioning System
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GS	(College van) Gedeputeerde Staten
GSB	Grote Steden Beleid
GSBIII	Grote Stedenbeleid 2005 – 2009
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan
HBD	Hoofdbedrijfschap voor de Detailhandel
Hbh	Hulp bij huishouden
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HCZ	Hockey Club Zwolle
HH	Hulp bij het Huishouden
HIS	Hoofd Infra Structuur Stadshagen
HOV	Hoogwaardige Openbaar Vervoer
HP	Hessenpoort
HRM	Human Resource Management
IBA	Individueel Behandelingssysteem voor Afvalwater
ICT	Informatie en communicatie technologie
IJVD	IJssel Vecht Delta
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
IMG	Investeren Met Gemeenten
Ioaw/z	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers/gewezen zelfstandigen
ISV	Investeringbudget Stedelijke Vernieuwing
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren Op Gezond Gewicht
KCC	Klanten Contact Centrum
KGA	Klein gevaarlijk afval
KIES	Programma voor kinderen in een achterstandsituatie
KISS	Kennis Instituut Stedelijk Samenwerking
KIZ	(Stichting) Kreatieve Industrie Zwolle
KPT	KermisProjectTeam
KvK	Kamer van Koophandel
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
KWO	Koude Warmte Opslag
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LLV	Leerlingenvervoer
LNV	Landbouw, Natuur en Visserij
LOF	Lokaal onderwijsfonds
LVS	Leefbaarheid, Veiligheid en Stadseconomie
mGBA	Modernisering Gemeentelijke Basis Administratie
MBO	Middelbaarberoepsonderwijs
MIB	Meerjarige investeringen en bestedingen
MIP	Meerjarig InvesteringsProgramma
MIRT	Meerjarenprogramma Infra Ruimte Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MoMo	Modernisering Monumentenzorg
MOP	Meerjarig OntwikkelingsPlan
MOP	Meerjaren Onderhoudsplanning Onderwijshuisvesting
MOR	Meldingen Openbare Ruimte
MPI	Meerjarig Programma ICT
MPG	Meerjaren Prognose Gebouwen
MPV	Meerjaren Prognose Vastgoed
MTO	Medewerkers Tevredenheids Onderzoek
NICIS	Netherlands Institute City Improvement Studies
NIROV	Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
NLY	Nationaal Landschap IJsseldelta
Nniegg	Nog niet in exploitatie genomen gronden
NRF	Nationaal Restauratie Fonds
NUG	Niet Uitkerings Gerechtigden
NUTW	Nog uit te voeren werken
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
nWRO	Nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OGZ	Openbare Gezondheidszorg
OHV	Onderwijshuisvesting
OPDC	Orthopedagogisch Didactisch Centrum
OOZ	Openbaar Onderwijs Zwolle
ORRA	Online Raadpleegbare Reisdocumenten Administratie
OTA	On Track Again
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerend Zaak Belasting
PDR	Programma Directie Ruimte voor de Rivier
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIB	Persoonlijk inburgeringsbudget
PM10	Fijn stof
PPN	Perspectiefnota
PRB	Persoonsgebonden Re-integratie Budget
PS	Provinciale Staten
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen

PVG	Project Verglazing Onderwijs
PVO	Praktijk Vormend Onderwijs
PVVP	Provinciaal Verkeers- en vervoersplan
RAAK	Regionale aanpak kindermishandeling
RAO	Regionaal Ambtelijk Overleg
ROB	Regionaal Bestuurlijk Overleg
RBZ	Regionaal Bureau Zelfstandigen
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RMF	Regionaal Mobiliteitsfonds
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
ROVA	Regionaal Orgaan voor Afvalverwerking
RPA	Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid
RSO	Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek
RUD	Regionale UitvoeringsDienst
RVI	Regeling Vrijwillige Inburgering
RWS	Rijkswaterstaat
SEZZ	Stichting Exploitatie Zwolse Zwembaden
SH	Stadhuis
SHV	Schuldhulpverlening
SIZ	Steunpunt Informele Zorg
SK	Stadskantoor
SMS	Short Message Service
SMVP	Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie
SMWDS	Samen maken wij de stad
SOT	Subsidie Op Termijn
SPLIJ+	Stichting Particuliere Landschapsdiensten IJseldelta Plus
SpvE	Stedebouwkundig programma van Eisen
SPP	Strategisch Personeels Plan
SROI	Social Return on Investment
SSC	Shared Service Centre
SSZ	Sport Service Zwolle
SVLO	Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland
SVO	Stichting Vluchtelingenwerk Overijssel
SWOZ	Stichting Welzijn Ouderen Zwolle
SWT	Sociaal Wijkteam
SWUNG	Samen Werken aan de Uitwerking van Nieuw Geluidbeleid
SWZ	Stichting Wonen Zwolle
SZW	Sociale zaken en werkgelegenheid
TLN	Transport en Logistiek Nederland
TSC	Telefonisch Service Centrum
UWV	Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen
V&W	Verkeer en Waterstaat
VAC	Vrouwen Advies Commissie
VAK	Voor Arbeid en Kansen
VAVO	Volwassenonderwijs
VCN	Vechtcorridor Noord
VIA	Vangnet Informatie en Advies
VMBO	Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging voor Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRI	VerkeersRegelInstallatie
VRIJ	Veiligheidsregio IJsselland
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VTA	Visual Tree Assessment
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVI	VerVangingsInvesteringen
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAVE	Gebiedsbeheersplan bodem Zwolle Centraal/Zwolle Oost
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
Wet HOF	Wet Houdbare OverheidsFinanciën
Wet OKE	Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WEZO	Werkvoorzieningsschap Zwolle en Omgeving
WI	Werkgelegenheidsimpuls
WI	Wet Inburgering
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WIJ	Wet Investeren In Jongeren
WION	Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wlz	Wet Langdurige Zorg
WOZ	Wet Onroerendzaakbelasting
Wpg	Wet Publieke Gezondheid
WRO	Wet Ruimtelijke Ordening

WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorziening Gehandicapten
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWI	Wonen, wijken en integratie (onderdeel Ministerie van VROM)
Wwik	Wet Werk en inkomen kunstenaars
WZU	Wijkzaken Uitvoering
ZAS	Ziektemelding als Signaal
ZAT	Zorg en adviesteams
ZK/ZKN	Zwolle - Kampen Netwerkstad
ZOO	Zwolle Op Orde
ZSA	Zeer Stil Asfalt
ZSM2	Zichtbaar, Slim, Meetbaar (uitbreiding van de capaciteit van een aantal snelwegen)
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZWA	Zwolle Werkt Aanpak
ZZH	Zuiderzeehaven
ZZP	Zelfstandig ondernemer zonder personeel
ZZP	ZorgZwaartepakket